This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Det här är en digital kopia av en bok som har bevarats i generationer på bibliotekens hyllor innan Google omsorgsfullt skannade in den. Det är en del av ett projekt för att göra all världens böcker möjliga att upptäcka på nätet.

Den har överlevt så länge att upphovsrätten har utgått och boken har blivit allmän egendom. En bok i allmän egendom är en bok som aldrig har varit belagd med upphovsrätt eller vars skyddstid har löpt ut. Huruvida en bok har blivit allmän egendom eller inte varierar från land till land. Sådana böcker är portar till det förflutna och representerar ett överflöd av historia, kultur och kunskap som många gånger är svårt att upptäcka.

Markeringar, noteringar och andra marginalanteckningar i den ursprungliga boken finns med i filen. Det är en påminnelse om bokens långa färd från förlaget till ett bibliotek och slutligen till dig.

Riktlinjer för användning

Google är stolt över att digitalisera böcker som har blivit allmän egendom i samarbete med bibliotek och göra dem tillgängliga för alla. Dessa böcker tillhör mänskligheten, och vi förvaltar bara kulturarvet. Men det här arbetet kostar mycket pengar, så för att vi ska kunna fortsätta att tillhandahålla denna resurs, har vi vidtagit åtgärder för att förhindra kommersiella företags missbruk. Vi har bland annat infört tekniska inskränkningar för automatiserade frågor.

Vi ber dig även att:

- Endast använda filerna utan ekonomisk vinning i åtanke
  Vi har tagit fram Google boksökning för att det ska användas av enskilda personer, och vi vill att du använder dessa filer för enskilt, ideellt bruk.
- Avstå från automatiska frågor
  Skicka inte automatiska frågor av något slag till Googles system. Om du forskar i maskinöversättning, textigenkänning eller andra områden där det är intressant att få tillgång till stora mängder text, ta då kontakt med oss. Vi ser gärna att material som är allmän egendom används för dessa syften och kan kanske hjälpa till om du har ytterligare behov.
- Bibehålla upphovsmärket
  Googles "vattenstämpel" som finns i varje fil är nödvändig för att informera allmänheten om det här projektet och att hjälpa dem att hitta ytterligare material på Google boksökning. Ta inte bort den.
- Håll dig på rätt sida om lagen
  Oavsett vad du gör ska du komma ihåg att du bär ansvaret för att se till att det du gör är lagligt. Förutsätt inte att en bok har blivit allmän egendom i andra länder bara för att vi tror att den har blivit det för läsare i USA. Huruvida en bok skyddas av upphovsrätt skiljer sig åt från land till land, och vi kan inte ge dig några råd om det är tillåtet att använda en viss bok på ett särskilt sätt. Förutsätt inte att en bok går att använda på vilket sätt som helst var som helst i världen bara för att den dyker upp i Google boksökning. Skadeståndet för upphovsrättsbrott kan vara mycket högt.

Om Google boksökning

Googles mål är att ordna världens information och göra den användbar och tillgänglig överallt. Google boksökning hjälper läsare att upptäcka världens böcker och författare och förläggare att nå nya målgrupper. Du kan söka igenom all text i den här boken på webben på följande länk `http://books.google.com/`

B 6372.5

Harvard College Library

FROM THE

MARY OSGOOD LEGACY.

"To purchase such books as shall be most needed for the College Library, so as best to promote the objects of the College."

Received 7 May, 1890.

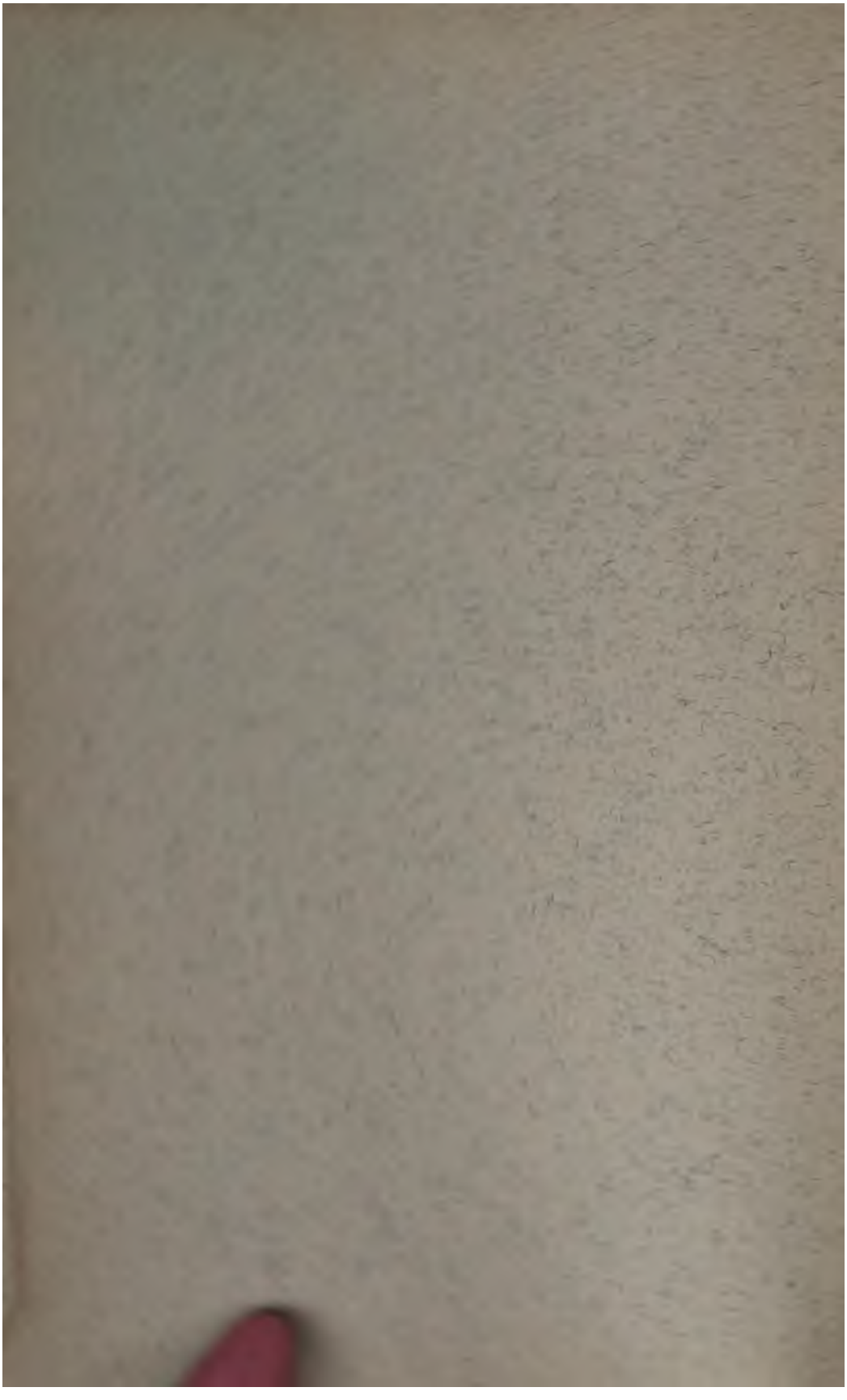

SVENSKA BIBLIOTEK

OCH

EX-LIBRIS

ANTECKNINGAR

AF

C. M. CARLANDER

STOCKHOLM
ADOLF JOHNSONS FÖRLAG

IV. 3359
B 6372.5

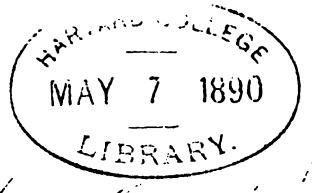

Harv. Coll. Lib.

STOCKHOLM
GERNANDTS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG
1889.

FÖRORD.

Det arbete, som härmed öfverlemnas till Sveriges bokvänner, framträder utan alla anspråk, om också med förhoppningar att kunna intressera och gagna. Det är skrifvet i kärlek och hoppas blifva bedömdt med mildhet. Hvilka fel det må ega, har det *en* bestämd förtjenst: oegennyttans; dess upphofsman har ingen ersättning att vänta för de mångfaldiga mödor, det kostat honom. Hans enda lön är medvetandet att hafva sökt gagna på ett fält, som från yngre år varit honom kärt, utan att förhållandena tillåtit honom att *så* orientera sig der som han velat.

Med och utan vilja att finna fel, skall man mötas af sådana i detta arbete. Hvar och en, som haft att göra med notiser och data, vet, att de äro ett nyckfullt, bångstyrigt slägte. Den ena gången vilja de icke infinna sig, den andra tyckas de streta emot att blifva förda till sin rätta plats, och under tiden stå deras vanbördiga anförvandter, felen, liksom på lur för att få tränga sig in och anställa villervalla. Hvar är den bok, som kunnat freda sig för deras anslag? Så vidt vi veta, finnes det *èn*, men den utgöres af tabeller, uträknade och satta af maskin.

Ett medel mot ledsamheten af att utgifva en felaktig bok finnes likväl, men endast ett, det nämligen att icke utgifva någon alls. Man måste dock medgifva, att detta medel hör till de sorgliga. En utväg att få en bok

jemförelsevis felfri, vore att följa Thiers' exempel, som, innan han offentliggjorde sin Franska Revolutionens historia, lät trycka en »korrektur-upplaga» för utdelning bland sina lärde vänner, hvilka blifvit ombedda att göra anmärkningar och anteckna rättelser. Sedan författaren indragit alla exemplar af denna egendomliga upplaga af sitt verk, lät han trycka det för allmänheten, efter att hafva tillgodogjort sig alla ändringar och anmärkningar, han gillade. Sättet är förträffligt; skada blott, att det är ett sätt endast för millionärer.

Författaren erkänner, att hans arbete är fragmentariskt, men vågar tro, att här kunna fås upplysningar, som litteraturforskaren fåfängt skall söka på något annat håll.

Få begrepp hafva för den större allmänheten ännu blifvit så litet klargjorda som begreppet *bibliotek*. Ett bibliotek är icke det samma som en samling böcker. Man må slunga ihop så mycket böcker som helst, bildar man icke blott dermed ett bibliotek. Först när en bestämd plan genomgår bokmassorna, när de tillsammans utgöra något organiskt, när de uttrycka en mening och *tillgodose ett personligt behof*, börjar biblioteket. Detta behof behöfver ingalunda ensamt vara den lärdes eller vittres; man kan mycket väl tänka sig en person på lägre bildningsgrad såsom den der bildat ett bibliotek, när hans fåtaliga böcker äro ett uttryck af hans individualitet. När man, som ofta sker, i sterbhusen och på bokauktioner finner böcker hafva varit samlade hos en person, som hvarken velat eller kunnat läsa dem, böcker, som egaren fått i arf eller på annat tillfälligt sätt, som bokhandlare uppskickat »till benäget påseende» och som sedan råkat få stanna, gripes man af en känsla af leda. Huru begagnade egaren sin tid? Plottrade han icke bort den, allt efter som slumpen drog honom hit eller dit, derför att han icke egde något visst studieämne, som lyfte och värmde honom?

Icke alla kunna allt; men hvar och en är i stånd att skaffa sig ett fält, låt vara litet och oansenligt, som *han* kan odla, dermed bättre tjenande det allmänna än om han flygtigt öfverfore stora vidder.

»Blindur er bóklaus maður» (blind är bokalös man) säger ett isländskt ordspråk, och böcker kan i vår tid ingen, knappast dagakarlen, alldeles undvara. En bildad person behöfver numera till och med många böcker, och en och annan skaffar sig ock för många. Att gå öfver måttet leder emellertid aldrig till båtnad. Det är det gylne lagom, som gifver styrka och klarhet. Genom afpassning efter bestämda uppgifter framkallar bibliofilen ur bokkaoset ett bibliotek. Hans böcker äro ett valdt sällskap, dit ingen misstänkt släppes in; hvar i fråga satt ny medlem af detta sällskap underkastas en omsorgsfull granskning, innan den får vara med, och sedan egaren omsider, genom att förse boken med sitt Ex-libris, förklarat den för sin, vårdar han den med faderlig omsorg, skyddande den mot fukt, dam och lånare.

»Ex-libris» har blifvit benämningen på de små, egaren angifvande blad, med hvilka bibliofiler af ålder haft för sed att förse sina böcker, fästande dessa blad på insidan af frampermen. Upptill satte man ofta *Ex-libris* med ett namn i genitivus, och snart tillades en devis, några emblem, ett adligt vapen, om egaren var adelsman, ett fantasivapen eller ett ornament, om han icke var det, o. s. v. Efter hand nedlades allt mera smak och talent på dessa egaremärken och en hel liten konstgenre för sig började uppstå, som i kopparstickets klassiska tid vann en viss höjd. Ex-libris blefvo ett af föremålen för bibliofilernes samlarenit och både i Frankrike och England hafva utkommit arbeten öfver dem.

Ett sådant arbete har icke blott estetiskt värde. Det står i forskningens tjenst; det kan omtala, i hvilkens händer den eller den boken varit, hvad den eller den

vetenskapsidkaren läst, hvar han kanske hemtat en fruktbringande tanke, ett vigtigt uppslag. En framställning af Ex-libris artar sig dermed till ett stycke bibliotekshistoria. Äfven i vårt land, der yttringar af en förfinad odling äro mindre sällsynta, än man länge tyckes hafva trott, infördes bruket af Ex-libris. I fråga om emblemens behag — liksom om valspråkens sinnrikhet — täflade de svenska märkena snart med de utländska, då konstnärer som *Floding, Gillberg, Rehn, Snack* m. fl. började egna sin grafstickel åt dem. Dessa märken förtjenade att blifva samlade; ett arbete, der bokvänner på ett ställe såge förenade dessa på mångfaldigt håll spridda intyg om svensk bildningskärlek, måste ju anstå en tid, som på alla områden vill låta det svenska väsendet komma till heders.

Ett sådant arbete erbjudes nu åt Sveriges bokvänner. Det har erkänt sig vara fragmentariskt och säkerligen ej fritt från felaktigheter, men hoppas på det öfverseende, hvarpå nit och arbete ju alltid hafva några anspråk. I alla hänseenden kan det betraktas som ett pionierarbete, som författaren heldre än någon önskar måtte efterföljas af ett bättre.

Subskribenter.

HANS MAJESTÄT KONUNGEN.
H. K. H. KRONPRINSEN.
DET STORE KONGELIGE BIBLIOTEK i Kjöbenhavn.
KONGL. AKADEMIEN FÖR DE FRIA KONSTERNA.
» KRIGSARKIVET.
» ARTILLERI- OCH INGENIÖR-HÖGSKOLANS BIBLIOTEK.
» STATISTISKA CENTRALBYRÅN.
» VETERINÄR-INSTITUTET.
STORA SÄLLSKAPET i Stockholm.
GÖTEBORGS HÖGRE LATIN-LÄROVERKS BIBLIOTEK.
» MUSEI BIBLIOTEK.
» FOLKBIBLIOTEK.
SMÅLANDS NATIONS BIBLIOTEK i Lund.
CHRISTIANSTADS HÖGRE ALLM. LÄROVERKS BIBLIOTEK.
HALMSTADS HÖGRE ALLM. LÄROVERKS BIBLIOTEK.
SKARA STIFTS OCH HÖGRE ALLM. LÄROVERKS BIBLIOTEK.
NORRKÖPINGS HÖGRE ALLM. LÄROVERKS BIBLIOTEK.
VESTERÅS HÖGRE ALLM. LÄROVERKS BIBLIOTEK.
STRENGNÄS HÖGRE ALLM. LÄROVERKS BIBLIOTEK.
UMEÅ HÖGRE ALLM. LÄROVERKS BIBLIOTEK.
LULEÅ HÖGRE ALLM. LÄROVERKS BIBLIOTEK.
ABRAMSON, AXEL, Grosshandlare, Stockholm.
ADELSVÄRD, THEODOR, Friherre, Bergsingeniör, Åtvidaberg.
BERGHMAN, GUSTAF, Med. Doktor, Stockholm.
BIELKE, PAULINE, Grefvinna, (född Grefvinna d'Otrante), Sturefors.
BIELKE, NILS, Grefve, Under-Löjtnant, Sturefors.
BITTER, A., Vicarius Apostolicus, Stockholm.
BJÖRNSTJERNA, ROGÉR MAGNUS, General-Major, Stockholm.
BOHLIN, ABRAHAM, Bokförläggare, Stockholm.
BONDE, CARL JEDVARD, Friherre, Öfverste-Kammarherre, Ericsberg.
BONDE, FREDRIK, Grefve, Säfstaholm.
BRYANT, H. W., Bibliotekarie, Portland Me. U. S. A. (2 ex.)
CARLBERGS ANTIQVARIAT, Stockholm.
CRONHOLMSKA BOKHANDELN, Malmö.
CRONSTEDT, FREDRIK WILHELM, Grefve, Löjtnant, Fullerö.
DE GEER, CARL, Friherre, Leufsta.
EDHOLM, ERIC AF, Öfverste, Förste Hofmarskalk, Stockholm.
EKMAN, CARL, Brukspatron, Finspong.
EHRENSVÄRD, ALBERT, Grefve, Minister för Utrikesärendena, Excellens, Stockholm.

EHRENSVÄRD, CARL AUGUSTIN, Grefve, Löjtnant, Liatorp.
FALKENBERG, MELKER, Grefve, Kammarherre, Brokind.
FOLLIN, FRITZ, Kontrollör i Tullverket, Stockholm.
FRANCKEN, GEORG WOLFGANG VON, Öfverstelöjtnant, Stockholm.
FRANCKS, AUGUSTUS W., Tjensteman vid British Museum, London.
GARTZ, CLAES, Bokauktions-Commissarie, Stockholm.
GUMPERTS BOKHANDEL, Göteborg.
HALLENBORG, BOLIVAR MAGNUS, Ryttmästare, Rydsgård.
HAMILTON, GUSTAF, Grefve, Hedensberg.
HARTELIUS, W., Bokhandlare, Göteborg.
HOLM, CARL THEODOR, Bokhållare, Stockholm.
HOLST, HJALMAR, Major, Linköping.
KALLENBERG, BERNDT, Läroverks-Adjunkt, Christianstad.
KLEMMINGS ANTIQVARIAT, Stockholm.
LEWENHAUPT, ADAM, Grefve, Major, Öfver-Kammarherre, Sjöholm.
LEWENHAUPT, EUGÈNE, Grefve, Amanuens vid Upsala Univ:s Bibliotek, Upsala.
LINDBERG, ALFRED, Lärare vid Allm. Institutet för dofstumma och blinda å Manilla, Stockholm.
LUNDGREN, NILS AUGUST, Kamererare, Vingåker.
MITTAG-LEFFLER, GÖSTA, Professor, Stockholm.
MÅNSSON, LARS, Hemmansegare, Tranemåla.
MÖRNER, AXEL, Grefve, Jur. Fil. Kandidat, Upsala.
NEANDER, JOHN., Litteratör, Stockholm.
PERSON, S. PER, Farmer och Postmaster i Swaburgh, Nebr. U. S. A.
RIDDERSTOLPE, CARL GUSTAF, Grefve, Major, Fiholm.
ROOS AF HJELMSÄTER, CARL, Kammarherre, Stockholm.
RÅLAMB, ERIK AXEL, Friherre, Granhammar.
RÄÄF, LEONHARD, Kammarjunkare, Buhlsjö.
SCHUMBURG, ROBERT, Grosshandlare, Stockholm.
SCHÖLDSTRÖM, OTTO, Handelsbokhållare, Göteborg.
SNOILSKY, CARL, Grefve, En af de Aderton i Svenska Akademien, Dresden.
SONDÉN, MÅRTEN, Med. Doktor, Stockholm.
STIERNCRONA, DAVID ERIK, Friherre, Kammarherre, Stjernarp.
TEGNÉR, ELOF, Fil. Doktor, Bibliotekarie vid Lunds Univ:s Bibliotek, Lund.
TROLLE BONDE, CARL, Grefve, Löjtnant, Trolleholm.
TULLSTORP, G. L., Antiqvarisk Bokhandlare, Lund.
WERNER, KARL FREDRIK, Kamererare, Stockholm.

INNEHÅLL.

Kungliga Personers Bibliotek	Sid.	1.
Offentliga och Enskilda Bibliotek	»	27.
Lån-Bibliotek	»	225.
Ex-Libris	»	247.
Rättelser och Tillägg	»	693.
Register	»	733.

KUNGLIGA
PERSONERS
BIBLIOTEK

jemförelsevis felfri, vore att följa Thiers' exempel, som, innan han offentliggjorde sin Franska Revolutionens historia, lät trycka en »korrektur-upplaga» för utdelning bland sina lärde vänner, hvilka blifvit ombedda att göra anmärkningar och anteckna rättelser. Sedan författaren indragit alla exemplar af denna egendomliga upplaga af sitt verk, lät han trycka det för allmänheten, efter att hafva tillgodogjort sig alla ändringar och anmärkningar, han gillade. Sättet är förträffligt; skada blott, att det är ett sätt endast för millionärer.

Författaren erkänner, att hans arbete är fragmentariskt, men vågar tro, att här kunna fås upplysningar, som litteraturforskaren fåfängt skall söka på något annat håll.

Få begrepp hafva för den större allmänheten ännu blifvit så litet klargjorda som begreppet *bibliotek*. Ett bibliotek är icke det samma som en samling böcker. Man må slunga ihop så mycket böcker som helst, bildar man icke blott dermed ett bibliotek. Först när en bestämd plan genomgår bokmassorna, när de tillsammans utgöra något organiskt, när de uttrycka en mening och *tillgodose ett personligt behof*, börjar biblioteket. Detta behof behöfver ingalunda ensamt vara den lärdes eller vittres; man kan mycket väl tänka sig en person på lägre bildningsgrad såsom den der bildat ett bibliotek, när hans fåtaliga böcker äro ett uttryck af hans individualitet. När man, som ofta sker, i sterbhusen och på bokauktioner finner böcker hafva varit samlade hos en person, som hvarken velat eller kunnat läsa dem, böcker, som egaren fått i arf eller på annat tillfälligt sätt, som bokhandlare uppskickat »till benäget påseende» och som sedan råkat få stanna, gripes man af en känsla af leda. Huru begagnade egaren sin tid? Plottrade han icke bort den, allt efter som slumpen drog honom hit eller dit, derför att han icke egde något visst studieämne, som lyfte och värmde honom?

GUSTAF I. (1496—1560). Någon nämnvärd boksamling synes denne konung icke hafva egt, ehuru man vet, att han varit betänkt på att inrätta ett kongl. bibliotek. Per Brahe d. ä. säger, att »han uti bokliga konster icke synnerligen var brukad». Visserligen berättas det, att han i sin tidigare ungdom erhållit undervisning i latinska språket af en dansk, »Mäster Ivar», äfvensom han någon tid vistats vid Upsala högskola; men han blef, för att citera Per Brahe d. ä., »tideligen derifrån affordrad till hoftjensten». Då han uppehöll sig vid Sten Sture d. y:s hof, skall han af Hemming Gadd bekommit en af honom handskrifven svensk krönika, hvilken blef »ett af hans dagliga tidsfördrif att läsa».

En bok, som han — synnerligast under sin 7 månaders vistelse i Lübeck — flitigt läste, var bibeln, hvarför ock hans franske läkare Le Palu kunde skrifva: »Han är så förfaren uti Guds ord, att han vet deri rätta sina prester.»

Det var, enligt gammal hemul, på hans befallning Laurentius Andreæ öfversatte Nya Testamentet, hvilket utkom på trycket år 1526 i fol. under titel: *Jesus. Thet Nyia Testamentet på Svensko.* Olaus och Laurentius Petri gåfvo en fullständig bibelöfversättning 1541, af hvilken konungen skänkte ett exemplar till hvarje kyrka i riket. Hvad Luthers bibelöfversättning blef för Tyskland, blef denna öfversättning för Sverige, icke allenast en kyrkans, utan äfven en språkets pånyttfödelse. »Måhända är detta

vetenskapsidkaren läst, hvar han kanske hemtat en fruktbringande tanke, ett vigtigt uppslag. En framställning af Ex-libris artar sig dermed till ett stycke bibliotekshistoria. Äfven i vårt land, der yttringar af en förfinad odling äro mindre sällsynta, än man länge tyckes hafva trott, infördes bruket af Ex-libris. I fråga om emblemens behag — liksom om valspråkens sinnrikhet — täflade de svenska märkena snart med de utländska, då konstnärer som *Floding*, *Gillberg*, *Rehn*, *Snack* m. fl. började egna sin grafstickel åt dem. Dessa märken förtjenade att blifva samlade; ett arbete, der bokvänner på ett ställe såge förenade dessa på mångfaldigt håll spridda intyg om svensk bildningskärlek, måste ju anstå en tid, som på alla områden vill låta det svenska väsendet komma till heders.

Ett sådant arbete erbjudes nu åt Sveriges bokvänner. Det har erkänt sig vara fragmentariskt och säkerligen ej fritt från felaktigheter, men hoppas på det öfverseende, hvarpå nit och arbete ju alltid hafva några anspråk. I alla hänseenden kan det betraktas som ett pionierarbete, som författaren heldre än någon önskar måtte efterföljas af ett bättre.

Förteckningen upptager under rubrikerna: *In Teologia, Historijs, Artibus, Matematica & Medicina* och *Jure* 217 olika verk. Bland dem förekommer: »*Alcoran Machometis*», »*En gammal schriffuen bok med copier af Sweriges Konungers och Bispers bref*», »*Pasquillus contra pontifices*», »*En scriffuen Terentius, K. Erichz then 14 eigen hondh*», »*5 partes Musices vdj röt brunt läder tryckt j preslow*».

Af de böcker, hvilka Erik XIV. begagnade under sin fångenskap, hafva endast två blifvit räddade. Den ena, nu på K. Bibl., är en ståtlig foliant: *M. Antonii Sabellici Opera.* Basel 1538. I den finnas åtskilliga anteckningar, kolritningar och astrologiska tecken af konung Erik. Den andra är: *Strabonis de Situ orbis libri XVII* (Basel 1549, fol.), som kom med den Bergianska donationen till Kongl. Vetenskapsakademiens bibliotek. Äfven denna är full med anteckningar och handritningar af konung Erik. Ofvanför bokens företal har han med kolvatten skrifvit följande vers:

Gud gör mig salig i tino namne
och döm mig i tine krafft
Bögh tina Ören mig till gagne
Bönhör mig tu hafwer macht.

En del af konungens böcker var å frampermen försedd med en stämpel ERS i monogram och Sveriges vapen.

JOHAN III. (1537—1592). Konung Johan den tredje stod, liksom brodren Erik, på en för hans tid hög bildningsgrad och uppgifves ha talat flere språk. Han älskade enslighet och studier, men då de senare mest rigtades på teologiska och liturgiska spörsmål, är antagligt, att hans boksamling hufvudsakligen omfattat böcker af denna rigtning. Han var äfven författare. Med tillhjelp af sin bekante sekreterare *Petrus Fecht* sammanskref han några *artiklar* angående en del ceremonier vid gudstjenster, hvilka år 1574 framlades för ett kyrkomöte i Stockholm och af detta antogos. Följande året framlade konungen för ett nytt möte förslag till en *ordinantia*, som skulle fullständiggöra den 1572 antagna kyrkoordningen, och äfven denna antogs, ehuru efter mycket motstånd. Derefter kom *Röda boken*, som påtrugades ständerna vid en riksdag i

Stockholm 1577. Förutom teologiska skrifter författade konung Johan tvenne afhandlingar om bränvin, den ena om dess olika *tillverkningssätt* och den andra om dess *helsosamma verkningar*. År 1576 skänkte Johan hela Erik XIV:s boksamling jemte en stor del af sina egna böcker till *Gymnasium Regium*, men genom en fransman I.a Porte lär han sedermera hafva hopbragt en ny boksamling, hvilken möjligen var grundläggningen till det Kongliga bibliotek, för hvilket Johannes Bureus enligt sägen blef utnämd till bibliotekarie. I Kongl. Bibliotekets visningssal finnes en bok (Petrus P. Gothus, *En rätt Christelig undervisning*, Sthlm 1590), som tillhört konungen, och å hvars perm är tryckt: »*Johannes III Dei Gratia Svec. Goth. Wandalor. Rex*» i medaljongsform med porträttet i midten.

Dessutom finnes i Kongl. Biblioteket en bok med Johan III:s porträtt i guld å frampermen: »Then LI Psalmen Dauids, författad uthi Bönasätt. Fordom Scriffuin på latin aff Hieronymi Sauonarola, Predicaordnsens Broder, hwilkin aff Påwanom är wordin förbränd i Florentz Anno Christi 1468. Vthtålkat aff Petro Johannis Gotho.» (Stockholm 1591).

Äfvenså finnes ett exemplar i Kongl. Biblioteket af *Liturgin*,* inbunden i *rödt* flöjel**, som tillhört konungen och å hvars framperm är med stora typer i guld inpressadt: *I III* med tre kronor öfver, och året 1576 inunder. Från detta konung Johan den tredjes i rödt inbundna, egenhändiga exemplar, förskrifver sig måhända liturgins historiska namn »Röda boken».

SIGISMUND (1566—1632). Hans bibliotek var antagligen helt och hållet hopbragt i Polen, och hvad som derifrån kommit till härvarande kongl. bibliotek eller hos enskilda samlare finnes, är förmodligen krigsbyte. Hans böcker igenkännas genom det »polska vasavapnet» å permarna. I

---

* Dess fullständiga titel: »Litvrgia Svecanæ Ecclesiæ catholicæ et orthodoxæ conformis 1576.»

** En sorts schagg.

Kongl. Bibl., äfvensom hos amanuensen Eichhorn, förekomma flere sådana volymer. Af de i Kongl. Bibl. befintliga må nämnas: Erard, *Fortification 1604*, bunden i kalfskinn med rika förgyllningar; *Aldovandi Christologia* i pergamentsband; *Revelationes S. Birgittæ, Romæ 1628, fol. ded.-ex. till Sigismund III.*, bunden i rödt fårskinn, vapnet å permarne (som föregående), örn i ryggen.

CARL IX. (1550—1611). Med riksvapnet från hans tid finnes en bok i Kongl. Biblioteket, märkt *C. R.* En annan, märkt blott *C. D. S.* (Carolus Dux Sueciæ) *Anno MDCIII;* en tredje med hans porträtt stämpladt å permen. Dessa böcker nu upplagda i visningssalen. Man kan antaga att konungen egde skäligen många böcker, då han fått en lärd uppfostran och sjelf var teologisk författare, om han också icke gjorde någon synnerlig lycka med sina åt kalvinism lutande skrifter. Han gynnade vetenskapernas idkare, flere läroverk blefvo under hans tid anlagda, och om Upsala universitet kan nästan sägas att det i hans tid blef pånyttfödt. Under konungens tid hade Kongl. Biblioteket så vuxit, att det behöfdes en särskild vårdare för det.

GUSTAF II. ADOLF (1594—1632). Gustaf II. Adolf har äfven i den litterära odlingens häfder förvärfvat ett hedradt rum. »Han vann i sina unga år», skrifver Axel Oxenstierna, »en fullkomlig kunskap och färdighet i många främmande språk; så att han talade latin, tyska, nederländska, fransyska och italienska rent såsom en infödd, samt hade af det polska och ryska språket äfven någon försmak.» Såsom häfdatecknare framstår han genom sin ofulländade *Historia angående konung Carl IX:s regementstid,* om hvilken Dalin yttrar, att den är »med sådan ordning och smak skrifven, att konungen lätteligen, om han i dylikt arbete fortfarit, skulle blifvit en Tacitus». Samma stil återfinner man i hans många öfriga skrifter, af hvilka några äro i bunden stil. En diger volym, *Konung Gustaf II Adolfs skrifter samlade och utgifna af C. G. Styffe*, 648 sid. 8:o, utkom från Norstedt & Söners officin 1861.

Såsom talare var Gustaf Adolf den största på sin tid, hvarför ock en samtida yttrade, att »han öfvervunnit lika många med ordet som med svärdet».

»En lika ovanlig som i alla rigtningar rastlös verksamhet röjde sig midt under kriget äfven i den inre förvaltningen. Upsala högskola upprättades ur sitt förfall, och rikets första gymnasier inrättades.

Den för alla tillgängliga bildningen minskade afståndet mellan högre och lägre samhällsklasser, gaf ej sällan åt begåfvade män tillfälle att från hyddan uppstiga till statens och kyrkans högsta värdigheter och mångdubblade på sådant sätt den eljest föga talrika nationens andliga krafter.»

Ett »Kongl. Bibliotek» fans, som redan är nämdt, före konung Gustaf II. Adolfs tillträde till regeringen. År 1621 lär konungen skänkt en del af detta Kongl. Bibliotek till Upsala universitet. Någon annan, enskild boksamling hade konungen ej.

Detta bibliotek, som betydligt tillväxte genom krigsbyten under trettioåriga kriget, behagade drottning Christina sedan anse för sin enskilda tillhörighet och till största delen förskingra. I Kongl. bibliotekets visningssal finnes en bok med konungens porträtt, pressadt å permen, äfvensom en öfversättning af Livius i svart skinnband med svenska riksvapnet å permarna, troligen dedikationsexemplar till konungen, äfvensom en del af Tegels *Gustaf I:s historia* i pergamentsband.

CHRISTINA, drottning, (1626—1689). Drottningens stora och dyrbara bibliotek bildades från början genom de boksamlingar, som under 30-åriga kriget togos som krigsbyte i Olmütz, Würzburg och Prag. Det ökades sedan betydligt genom inköp. Drottningen sparade ingenting för att öka sitt bibliotek med de dyrbaraste böcker och manuskript. Uppdraget att göra dessa inköp lemnade drottningen åt den lärde holländaren Isak Vossius (egentl. Vos.). Så inköptes fadrens, Gerh. Joh. Vossii efterlemnade boksamling för 20,000 gyllen, den namnkunnige, lärde fransmannen Dionysii Petavii efterlemnade böcker för

40,000 livres, Gilbert Gaulmins österländska boksamling för 20,000 écus samt en del af Mazarins bibliotek för 10,000 fr.

Hennes handskriftsamling uppgick slutligen till 8,000 vol. Vossius, denne lärde herre — som Ludvig XIV. »betygade sin högaktning», men om hvilken Jakob II. sade: »Han tror på allting, utom på bibeln» — skötte dock sitt uppdrag på det mest samvetslösa sätt. För tvenne manuskript, det ena en kärleksroman »Om Rhodanes och Simonis» (äfven kallade »Babyloniska berättelser», på grund af skådeplatsen) af greken Jamblichos, i 2:dra århundradet e. K.; det andra en kyrkohistoria af Philostorgius (en Ariansk skribent, som lefde 450 år e. Kr.),* hvilka Vossius öfvertygade drottningen vara *autentika*, bekom han den oerhörda summan af 160,000 écus.

När drottningen lemnade Sverige, inpackades hennes bibliotek i hast och en mängd dyrbara böcker försvann. När Vossius sedan iordningstälde biblioteket i Antwerpen, der drottningen en tid bosatte sig, tillegnade han sig, hvad som passade för hans egen samling.

De 762 manuskript, som Vossius efterlemnade vid sin död, voro utan tvifvel till största delen drottningens.

Egendomligt nog, synes icke drottningen hafva särdeles vårdat det bibliotek, som hon med så mycken kostnad hopbragt. Sålunda återstod, då bibliotekarien vid Vatikanska biblioteket, den lärde Lucas Holstenius, efter drottningens ankomst till Rom upprättade en förteckning öfver hennes bibliotek, af de förutnämda 8,000 manuskriptbanden endast 2,145.

Efter hennes död 1689 tillföll biblioteket hennes universalarfvinge, kardinal Azzolini i Rom, och öfvergick efter hans död till en brorson, hvilken för den obetydliga summan af 8,000 piaster** sålde detsamma till påfven Alexander VIII. (Ottoboni), hvilken af 1,900 derur ut-

---

* Han gick dock ej fullt så långt som herr Denis Lucas, hvilken på 1860-talet sålde bland andra rariteter Kleopatras och Judas Iskariots autografer till den lärde herr Michel Chasles i Paris.

** Enligt Diurmans bok »om Myntesorter» (Sthlm 1749) var en *Doppel*, som gäller 4 piaster, lika med 33 dal. 16 öre kopparmynt. En svensk speciedaler bestod af 9 dal. kopparmynt. Beräknadt härefter, skulle 8,000 piaster utgöra 29,777 kronor 78 öre.

KUNGLIGA
PERSONERS
BIBLIOTEK

Såsom talare var Gustaf Adolf den största på sin tid, hvarför ock en samtida yttrade, att »han öfvervunnit lika många med ordet som med svärdet».

»En lika ovanlig som i alla rigtningar rastlös verksamhet röjde sig midt under kriget äfven i den inre förvaltningen. Upsala högskola upprättades ur sitt förfall, och rikets första gymnasier inrättades.

Den för alla tillgängliga bildningen minskade afståndet mellan högre och lägre samhällsklasser, gaf ej sällan åt begåfvade män tillfälle att från hyddan uppstiga till statens och kyrkans högsta värdigheter och mångdubblade på sådant sätt den eljest föga talrika nationens andliga krafter.»

Ett »Kongl. Bibliotek» fans, som redan är nämdt, före konung Gustaf II. Adolfs tillträde till regeringen. År 1621 lär konungen skänkt en del af detta Kongl. Bibliotek till Upsala universitet. Någon annan, enskild boksamling hade konungen ej.

Detta bibliotek, som betydligt tillväxte genom krigsbyten under trettioåriga kriget, behagade drottning Christina sedan anse för sin enskilda tillhörighet och till största delen förskingra. I Kongl. bibliotekets visningssal finnes en bok med konungens porträtt, pressadt å permen, äfvensom en öfversättning af Livius i svart skinnband med svenska riksvapnet å permarna, troligen dedikationsexemplar till konungen, äfvensom en del af Tegels *Gustaf I:s historia* i pergamentsband.

CHRISTINA, drottning, (1626—1689). Drottningens stora och dyrbara bibliotek bildades från början genom de boksamlingar, som under 30-åriga kriget togos som krigsbyte i Olmütz, Würzburg och Prag. Det ökades sedan betydligt genom inköp. Drottningen sparade ingenting för att öka sitt bibliotek med de dyrbaraste böcker och manuskript. Uppdraget att göra dessa inköp lemnade drottningen åt den lärde holländaren Isak Vossius (egentl. Vos.). Så inköptes fadrens, Gerh. Joh. Vossii efterlemnade boksamling för 20,000 gyllen, den namnkunnige, lärde fransmannen Dionysii Petavii efterlemnade böcker för

40,000 livres, Gilbert Gaulmins österländska boksamling för 20,000 écus samt en del af Mazarins bibliotek för 10,000 fr.

Hennes handskriftsamling uppgick slutligen till 8,000 vol. Vossius, denne lärde herre — som Ludvig XIV. »betygade sin högaktning», men om hvilken Jakob II. sade: »Han tror på allting, utom på bibeln» — skötte dock sitt uppdrag på det mest samvetslösa sätt. För tvenne manuskript, det ena en kärleksroman »Om Rhodanes och Simonis» (äfven kallade »Babyloniska berättelser», på grund af skådeplatsen) af greken Jamblichos, i 2:dra århundradet e. K.; det andra en kyrkohistoria af Philostorgius (en Ariansk skribent, som lefde 450 år e. Kr.),* hvilka Vossius öfvertygade drottningen vara *autentika*, bekom han den oerhörda summan af 160,000 écus.

När drottningen lemnade Sverige, inpackades hennes bibliotek i hast och en mängd dyrbara böcker försvann. När Vossius sedan iordningstälde biblioteket i Antwerpen, der drottningen en tid bosatte sig, tillegnade han sig, hvad som passade för hans egen samling.

De 762 manuskript, som Vossius efterlemnade vid sin död, voro utan tvifvel till största delen drottningens.

Egendomligt nog, synes icke drottningen hafva särdeles vårdat det bibliotek, som hon med så mycken kostnad hopbragt. Sålunda återstod, då bibliotekarien vid Vatikanska biblioteket, den lärde Lucas Holstenius, efter drottningens ankomst till Rom upprättade en förteckning öfver hennes bibliotek, af de förutnämda 8,000 manuskriptbanden endast 2,145.

Efter hennes död 1689 tillföll biblioteket hennes universalarfvinge, kardinal Azzolini i Rom, och öfvergick efter hans död till en brorson, hvilken för den obetydliga summan af 8,000 piaster** sålde detsamma till påfven Alexander VIII. (Ottoboni), hvilken af 1,900 derur ut-

---

* Han gick dock ej fullt så långt som herr Denis Lucas, hvilken på 1860-talet sålde bland andra rariteter Kleopatras och Judas Iskariots autografer till den lärde herr Michel Chasles i Paris.

** Enligt Diurmans bok »om Myntesorter» (Sthlm 1749) var en *Doppel*, som gäller 4 piaster, lika med 33 dal. 16 öre kopparmynt. En svensk speciedaler bestod af 9 dal. kopparmynt. Beräknadt härefter, skulle 8,000 piaster utgöra 29,777 kronor 78 öre.

Såsom talare var Gustaf Adolf den största på sin tid, hvarför ock en samtida yttrade, att »han öfvervunnit lika många med ordet som med svärdet».

»En lika ovanlig som i alla rigtningar rastlös verksamhet röjde sig midt under kriget äfven i den inre förvaltningen. Upsala högskola upprättades ur sitt förfall, och rikets första gymnasier inrättades.

Den för alla tillgängliga bildningen minskade afståndet mellan högre och lägre samhällsklasser, gaf ej sällan åt begåfvade män tillfälle att från hyddan uppstiga till statens och kyrkans högsta värdigheter och mångdubblade på sådant sätt den eljest föga talrika nationens andliga krafter.»

Ett »Kongl. Bibliotek» fans, som redan är nämdt, före konung Gustaf II. Adolfs tillträde till regeringen. År 1621 lär konungen skänkt en del af detta Kongl. Bibliotek till Upsala universitet. Någon annan, enskild boksamling hade konungen ej.

Detta bibliotek, som betydligt tillväxte genom krigsbyten under trettioåriga kriget, behagade drottning Christina sedan anse för sin enskilda tillhörighet och till största delen förskingra. I Kongl. bibliotekets visningssal finnes en bok med konungens porträtt, pressadt å permen, äfvensom en öfversättning af Livius i svart skinnband med svenska riksvapnet å permarna, troligen dedikationsexemplar till konungen, äfvensom en del af Tegels *Gustaf I:s historia* i pergamentsband.

CHRISTINA, drottning, (1626—1689). Drottningens stora och dyrbara bibliotek bildades från början genom de boksamlingar, som under 30-åriga kriget togos som krigsbyte i Olmütz, Würzburg och Prag. Det ökades sedan betydligt genom inköp. Drottningen sparade ingenting för att öka sitt bibliotek med de dyrbaraste böcker och manuskript. Uppdraget att göra dessa inköp lemnade drottningen åt den lärde holländaren Isak Vossius (egentl. Vos.). Så inköptes fadrens, Gerh. Joh. Vossii efterlemnade boksamling för 20,000 gyllen, den namnkunnige, lärde fransmannen Dionysii Petavii efterlemnade böcker för

40,000 livres, Gilbert Gaulmins österländska boksamling för 20,000 écus samt en del af Mazarins bibliotek för 10,000 fr.

Hennes handskriftsamling uppgick slutligen till 8,000 vol. Vossius, denne lärde herre — som Ludvig XIV. »betygade sin högaktning», men om hvilken Jakob II. sade: »Han tror på allting, utom på bibeln» — skötte dock sitt uppdrag på det mest samvetslösa sätt. För tvenne manuskript, det ena en kärleksroman »Om Rhodanes och Simonis» (äfven kallade »Babyloniska berättelser», på grund af skådeplatsen) af greken Jamblichos, i 2:dra århundradet e. K.; det andra en kyrkohistoria af Philostorgius (en Ariansk skribent, som lefde 450 år e. Kr.),* hvilka Vossius öfvertygade drottningen vara *autentika*, bekom han den oerhörda summan af 160,000 écus.

När drottningen lemnade Sverige, inpackades hennes bibliotek i hast och en mängd dyrbara böcker försvann. När Vossius sedan iordningstälde biblioteket i Antwerpen, der drottningen en tid bosatte sig, tillegnade han sig, hvad som passade för hans egen samling.

De 762 manuskript, som Vossius efterlemnade vid sin död, voro utan tvifvel till största delen drottningens.

Egendomligt nog, synes icke drottningen hafva särdeles vårdat det bibliotek, som hon med så mycken kostnad hopbragt. Sålunda återstod, då bibliotekarien vid Vatikanska biblioteket, den lärde Lucas Holstenius, efter drottningens ankomst till Rom upprättade en förteckning öfver hennes bibliotek, af de förutnämda 8,000 manuskriptbanden endast 2,145.

Efter hennes död 1689 tillföll biblioteket hennes universalarfvinge, kardinal Azzolini i Rom, och öfvergick efter hans död till en brorson, hvilken för den obetydliga summan af 8,000 piaster** sålde detsamma till påfven Alexander VIII. (Ottoboni), hvilken af 1,900 derur ut-

---

* Han gick dock ej fullt så långt som herr Denis Lucas, hvilken på 1860-talet sålde bland andra rariteter Kleopatras och Judas Iskariots autografer till den lärde herr Michel Chasles i Paris.

** Enligt Diurmans bok »om Myntesorter» (Sthlm 1749) var en *Doppel*, som gäller 4 piaster, lika med 33 dal. 16 öre kopparmynt. En svensk speciedaler bestod af 9 dal. kopparmynt. Beräknadt härefter, skulle 8,000 piaster utgöra 29,777 kronor 78 öre.

Såsom talare var Gustaf Adolf den största på sin tid, hvarför ock en samtida yttrade, att »han öfvervunnit lika många med ordet som med svärdet».

»En lika ovanlig som i alla rigtningar rastlös verksamhet röjde sig midt under kriget äfven i den inre förvaltningen. Upsala högskola upprättades ur sitt förfall, och rikets första gymnasier inrättades.

Den för alla tillgängliga bildningen minskade afståndet mellan högre och lägre samhällsklasser, gaf ej sällan åt begåfvade män tillfälle att från hyddan uppstiga till statens och kyrkans högsta värdigheter och mångdubblade på sådant sätt den eljest föga talrika nationens andliga krafter.»

Ett »Kongl. Bibliotek» fans, som redan är nämdt, före konung Gustaf II. Adolfs tillträde till regeringen. År 1621 lär konungen skänkt en del af detta Kongl. Bibliotek till Upsala universitet. Någon annan, enskild boksamling hade konungen ej.

Detta bibliotek, som betydligt tillväxte genom krigsbyten under trettioåriga kriget, behagade drottning Christina sedan anse för sin enskilda tillhörighet och till största delen förskingra. I Kongl. bibliotekets visningssal finnes en bok med konungens porträtt, pressadt å permen, äfvensom en öfversättning af Livius i svart skinnband med svenska riksvapnet å permarna, troligen dedikationsexemplar till konungen, äfvensom en del af Tegels *Gustaf I:s historia* i pergamentsband.

CHRISTINA, drottning, (1626—1689). Drottningens stora och dyrbara bibliotek bildades från början genom de boksamlingar, som under 30-åriga kriget togos som krigsbyte i Olmütz, Würzburg och Prag. Det ökades sedan betydligt genom inköp. Drottningen sparade ingenting för att öka sitt bibliotek med de dyrbaraste böcker och manuskript. Uppdraget att göra dessa inköp lemnade drottningen åt den lärde holländaren Isak Vossius (egentl. Vos.). Så inköptes fadrens, Gerh. Joh. Vossii efterlemnade boksamling för 20,000 gyllen, den namnkunnige, lärde fransmannen Dionysii Petavii efterlemnade böcker för

40,000 livres. Gilbert Gaulmins österländska boksamling för 20,000 écus samt en del af Mazarins bibliotek för 10,000 fr.

Hennes handskriftsamling uppgick slutligen till 8,000 vol. Vossius, denne lärde herre — som Ludvig XIV. »betygade sin högaktning», men om hvilken Jakob II. sade: »Han tror på allting, utom på bibeln» — skötte dock sitt uppdrag på det mest samvetslösa sätt. För tvenne manuskript, det ena en kärleksroman »Om Rhodanes och Simonis» (äfven kallade »Babyloniska berättelser», på grund af skådeplatsen) af greken Jamblichos, i 2:dra århundradet e. K.; det andra en kyrkohistoria af Philostorgius (en Ariansk skribent, som lefde 450 år e. Kr.),* hvilka Vossius öfvertygade drottningen vara *autentika*, bekom han den oerhörda summan af 160,000 écus.

När drottningen lemnade Sverige, inpackades hennes bibliotek i hast och en mängd dyrbara böcker försvann. När Vossius sedan iordningstälde biblioteket i Antwerpen, der drottningen en tid bosatte sig, tillegnade han sig, hvad som passade för hans egen samling.

De 762 manuskript, som Vossius efterlemnade vid sin död, voro utan tvifvel till största delen drottningens.

Egendomligt nog, synes icke drottningen hafva särdeles vårdat det bibliotek, som hon med så mycken kostnad hopbragt. Sålunda återstod, då bibliotekarien vid Vatikanska biblioteket, den lärde Lucas Holstenius, efter drottningens ankomst till Rom upprättade en förteckning öfver hennes bibliotek, af de förutnämda 8,000 manuskriptbanden endast 2,145.

Efter hennes död 1689 tillföll biblioteket hennes universalarfvinge, kardinal Azzolini i Rom, och öfvergick efter hans död till en brorson, hvilken för den obetydliga summan af 8,000 piaster** sålde detsamma till påfven Alexander VIII. (Ottoboni), hvilken af 1,900 derur ut-

---

* Han gick dock ej fullt så långt som herr Denis Lucas, hvilken på 1860-talet sålde bland andra rariteter Kleopatras och Judas Iskariots autografer till den lärde herr Michel Chasles i Paris.

** Enligt Diurmans bok »om Myntesorter» (Sthlm 1749) var en *Doppel*, som gäller 4 piaster, lika med 33 dal. 16 öre kopparmynt. En svensk speciedaler bestod af 9 dal. kopparmynt. Beräknadt härefter, skulle 8,000 piaster utgöra 29,777 kronor 78 öre.

valda manuskript, tillika med 400 nummer ur sitt eget bibliotek, bildade en ny afdelning af Vatikanens boksamling, under namn af *Bibliotheca Alexandræ Reginæ*. De öfriga handskrifterna förblefvo i Ottoboniska familjens privatbibliotek, hvilket efter att ha genomgått åtskilliga öden under Benedicti XIV:s regering tillföll Vatikanen och utgör nu en särskild afdelning, *Bibliotheca Ottoboniana*. Öfver dörren till *Bibliotheca Alexandræ Reginæ* läses å en marmortafla följande inskrift af Alexander VIII.:

Alexander VIII Ottobonus Venetus Pontif. Max.
Mille Nongentos Conscriptos Codices
Ex Iis Quos Christina Alexandra Suecorum Regina
Undique Conquisiverat Selectos
Paucis Quoque A Sua Domestica Bibliotheca
Adjectis Vaticanæ Attribuit.
Et Alexandrinæ Nuncupatione Propriaque Aula Distinxit
Anno Sal. MDCLXXXX Pont. I.*

* * *

De nämda tvenne biblioteksafdelningarna i Vatikanen innehålla åtskilligt rörande Sveriges och drottning Christinas historia. Björnståhl nämner åtskilliga i sin Resa, del. I, sid. 521, och Carlsson uppgifver 30 olika nummer. Endast trenne böcker på svenskt språk finnas der: »Gotlands åhrliga Ränte- eller Jordbok pro Anno 1654», in fol., (manuskr.); ett band innehållande en samling (20 st.) Svenska grund- och fundamentlagar; S:t Eriks lefverne och underverk.

Böckerna äro praktfullt inbundna i rödt läder med rik förgyllning. Å många synes Wasaslägtens vapen — en kärfve, ombunden af 7 stora hveteax — å ryggen och permarne.

Catteau-Calleville skrifver i sin *Drottning Christinas historia* (Nyköping 1822): »Några Christinas böcker och

---

* Alexander VIII. från Venedig, påfve, har ur de sammanskrifna arbeten, som Sveriges drottning Christina Alexandra på alla håll samlat, utvalt 1,900 och, sedan han till dessa lagt några få ur sitt enskilda bibliotek, skänkt dem åt Vatikanen, benämt samlingen »den Alexandrinska» och gifvit den en egen sal 1690.

manuskript hafva qvarstannat i Sverige. Några andra hafva gått till Kongl. Biblioteket i Berlin. De flesta Christinas böcker och manuskript äro å ryggen märkta med tre kronor, som är Sveriges vapen, eller med svenska ordet *makelös*, hvilket hon, som man sett, låtit sätta på en af sina medaljer» (Del. 2, sid. 218). Slutligen må nämnas, att i amanuensen Eichhorns samling finnas tvenne böcker, som tillhört drottning Christina, nämligen: En elzevier med Sv. Riksvapnet å permen (vase i hjertskölden) och *C. R. S.* (pergamentband), gåfva af Mazarin, och en bok af Terserus med drottningens porträtt i guld å permen.

CARL X. GUSTAF (1622—1660). Af hans böcker som pfalzgrefve finnas i Kongl. Bibl. flere folianter.

De äro bundna i svart karduan med förgylda ornament. I midten af permen pfalzgrefliga vapnet med lång omskrift och på sidorna 1650. Arbetet är utfördt (i Nürnberg?) af en *A. E.*, som utsatt sina begynnelsebokstäfver på några.

En bönbok på tyska, handskrift å pergament, med miniaturer från midten af 1500-talet, rätt prydlig, liten 12:o, bunden i röd marokin med rika, men dåliga förgyllningar samt å fram- och bakpermen C. G. R. L. 1658, har tillhört konungen, och sedan enligt anteckning kommit till en Rålamb. Numera i Kongl. Biblioteket.

Konung Carl X. Gustaf var en ganska lärd herre, som förstod italienska språket och talade både latin och fransyska.

»Bland krigets buller», säger en författare, »älskade han konster och vetenskaper, och Cæsars, Grotii och Stjernhjelms arbeten utgjorde hans hvila under fälttågen.»

Under den utrikes resa, Carl Gustaf som prins företog år 1638, förde han på latin en *dagbok*, hvilken dock blifvit öfversedd och rättad af den åtföljande Bengt Baaz, prinsens forne lärare. Äfvenså har han efterlemnat *berättelser om sin giftermålsunderhandling med drottning Christina*. Några af honom författade militära uppsatser hafva gått förlorade.

Kongliga Biblioteket, som genom Christina blef till stor del förskingradt, blef af Carl X. Gustaf restaureradt,

dels genom köp och dels genom krigsbyten från Polen och Danmark. Under Edmund (Figrelius) Gripenhjelms tillsyn blef biblioteket ordnadt och »satt i behörigt skick».

I Kongl. Biblioteket finnes ett exemplar af *Kriegs- und Friedens Handlung bey Regirung Römischen Kaysern Matthiæ I. Ferdinandi II.* (Frankfurt 1641) hvilket tillhört Carl Gustaf som prins och bär hans furstliga vapen, omgifvet af en oval med hans namn och titlar samt af en lagerkrans jemte årtalet 1650 — allt praktfullt utfördt i guld.

HEDVIG ELEONORA, Carl Gustafs gemål, (1636—1715). Drottningens böcker voro till största delen af teologiskt innehåll, bundna i svart eller sprängdt skinn och försedda med namnchiffern H. E. R. S. (Hedv. El. Reg. Suec.) inom tvenne bladramar och kongl. krona öfver, i guld. De flesta voro inbundna af den i sitt yrke utmärkte bokbindaren Chr. Reusner. På permen af Lohmeyer, D. Europ. Reiche . . . Erläuterung, Lüneb. 1695, fol. (Kongl. Bibl.), är midt på hvar perm drottningens sigill brukadt, för att åstadkomma en prydnad i guldtryck, som dock misslyckats. Hennes böcker ärfdes af sondottern Ulrika Eleonora. En stor del af dem kom med Gripsholms boksamling till Kongl. Biblioteket.

CARL XI. (1655—1697). Att denne konung, hvars uppfostran, såsom kändt är, i mycket blef försummad och som ej heller ville gälla för kännare och befordrare af lärdom och vetenskap, icke hade någon boksamling af betydenhet, faller af sig sjelft. Hans krönta namnchiffer förekommer dock ej sällan å bokpermar, men i de flesta fall äro dessa stämplar endast bokbindarornament, som af hvem som helst användes vid bindning. Dessa stämplar äro af följande utseende:

1. *Två korsande C.* inneslutande tre kronor; deröfver kungl. krona. Det hela omslutet af en en löfverksoval. Guldtryck å skinnperm.

2. *Två korsande C,* omgifna af två grenar, uppbärande en kungl. krona.
3. *C. R. S.* under kongl. krona i hörnen å permarna.

Detta märke finnes sålunda anbragt å Kongl. Bibliotekets ex. af Laurenbergii Græcia antiqua. Ed. Pufendorf (1660). Boken är inbunden i Stockholm hos Morel. Carl XI. var äfven författare. Förslagen till 1693 års infanteriexercisreglemente och 1695 års kavalleriexercisreglemente äro af honom egenhändigt uppsatta. Biskop C. G. Nordin utgaf *Konung Carl den XI:tes Dag-Bok,* Hernösand 1808. I företalet dertill heter det: »Denna Dagbok är hemtad utur Högstsal: Konungens Almanackor för åren 1676—1697, uti hvilka, på insatta rena blad vid hvarje månad, egenhändiga anteckningar äro gjorde. Man finner af innehållet, det konungen ifrån begynnelsen har haft den föresats, att icke här upptecknа något annat än det, som var lagdt under Allmänhetens kundskap; och således saknas många önskade upplysningar, om de saker, hvilka, i större eller mindre mohn, hörde till hemligheter.»

ULRIKA ELEONORA d. ä., Carl XI:s gemål, (1656—1693). Lemningar af hennes boksamling, som förmodligen ej var stor och mest brann upp 1697, ha upptäckts ibland böcker, komna till Kongl. Bibl. från Gripsholm, bland dem: Taverniers resor, 2 band in 4:o, La Fontaines arbeten (1680) samt en geografi i flere band. I Eichhorns samling finnas 2 band: L'Iliade d'Homère (köpta i ant. bokh. 1871). De äro samtliga bundna i rödt marokin, troligen i Paris, och synas ha varit gåfva af kungen och bära på ryggen och permarna chiffern U. E. R. S. Kongl. Bibl. eger äfven ett ex. af Gouberville̲s Polexandre, hvilket har stämpladt i guld å permarne *V. L. R.* i monogram med krona öfver och lagerqvistar under. Enligt namnteckning har det äfven tillhört Sten Bielke; bandet i fransk smak. Förmodligen har denna bok tillhört Ulrika Eleonora d. ä.

CARL XII. (1682—1718). Ej sällan förekomma böcker, å permen märkta med dels *två korsande C* med X framför och II efter, med kungl. krona öfver, och med dels *två korsande C* med XII ini. Många böcker i Kongl. Biblioteket bära sistnämda chiffer, liksom det ock förekommer å ex. af Bibeln 1703, men någon enskildt konungen tillhörig bok mer än den stora i fodral förvarade »fältbibel», som nu finnes i Kongl. Biblioteket, äfvensom en ridbok, hvilken tillhört honom som prins och f. n. eges af Eichhorn, torde ej vara kända.

Att den, som tillbragte större delen af sitt lif i fältlägret, ej kunde vara betänkt på att samla böcker, faller af sig sjelft. Konungen var likväl, som man vet, på intet vis likgiltig för vetenskap och konst. Det var på hans föranstaltande som den präktiga bibelupplagan in folio, den s. k. Carl XII:s bibel, utkom 1703. Under vistelsen i Turkiet sändes majoren vid fortifikationen Loos*, äfvensom Mich. Eneman m. fl. att »bese och afrita detta namnkunniga landets (egentligen Palestinas och Egyptens) märkvärdigheter». Eneman, utnämd till professor i orientaliska språk i Upsala, dog, tyvärr, strax efter sin hemkomst, så att hans *beskrifning öfver det hel. landet* aldrig utkom. Bibliotekarien Norrelius lät 1740 trycka tvenne profark, men fortsättningen uteblef af brist på penningar. Manuskriptet, jemte kartor och teckningar, förvaras i Upsala bibliotek.

Henrik Benzelius sändes äfven på konungens bekostnad år 1714 till Konstantinopel för att derifrån företaga en resa genom Orienten. Denna räckte i två år. Benzelius återkom till Sverige före 1718. Hans resebeskrifning blef ej heller utgifven. Den konungslige gynnaren och förläggaren fans ej mer.

»Man behöfver ej allt för mycket beklaga en tidsålder», skrifver Atterbom, »som i de teologiska kunskapsarterna har att framvisa Gezelier och Benzelier, i de filosofiska en Rydelius, i de juridiska, historiska och arkeäologiska en Lundius, en E. Benzelius, en O. Celsius, en

---

* Loos var den förste upptäckaren och afritaren af Palmyra, ehuru engelsmännen Wood och Dawkins, som 40 år senare utgåfvo praktverket *The Ruins of Palmyra*, tillegnade sig denna ära.

Peringsköld, en Palmsköld, en Dijkman, en Brenner, en Keder, i de naturvetenskapliga en Rudbeck, fader, och en Rudbeck son, en Hjärne, en Roberg, en Svedenborg, en Polhem, i romerska vältaligheten en Lagerlöf, en Upmark (Rosenadler) och en Bellman (skaldens farfader), hvars behagfulla och glänsande föredrag den oförliknelige Upmark sjelf omtalar vid hans graf med beundran. En ännu större och mera europeisk ryktbarhet än de flestas bland dessa hade skolat tillfalla de af konungen från Turkiet utsända Österlandsfararne, en Loos, en Eneman, en Henr. Benzelius, om deras anteckningar och samlingar någonsin fått skåda dagsljuset.» Konungen var sjelf författare. Förutom *Kamperingssätt för infanteri och kavalleri*, *Instruktion för generaladjutanter*, *Huru ett regemente kampera skall* m. fl. uppsatte konungen under krigsåren 1700—1709: *Reflexioner öfver det pågående kriget*, hvilken handskrift gick förlorad i Pultavaslaget. Under vistelsen i Turkiet nedskref han flere *taktiska uppsatser*, upptagande 2 band och åtföljda af kapten Conrad Sparres teckningar; detta arbete gick förloradt under Kalabaliken i Bender. Under vistelsen i Lund 1716 författade han en matematisk uppsats, om hvilken Svedenborg lemnar en i hög grad intressant berättelse i ett bref till Norberg, anfördt i andra delen af Carl XII:s historia, sid. 599—602. Äfvenså redogör Lagerbring i *Sammandrag af Svea rikes historia*, fjerde delens tredje afdelning, senare stycket, sid. 33—35, ganska omständligt för en af konungen författad *Afhandling i Physiologien*, »hvilken», skrifver L., »förtjenar att läsas hel och hållen». Om huru detta manuskript kommit till Lagerbrings kännedom, nämner han ej ett ord; det är, i likhet med öfriga omnämda manuskript, försvunnet.

Hvad angår Kongl. Biblioteket under Carl XII:s tid, vet man, att det till största delen gick förloradt under slottsbranden den 7. Maj 1697. Enligt kanslirådet Celses uppgift gingo 17,386 tryckta böcker och 1,103 handskrifter förlorade; hvad som kunde räddas, beräknades till 6,286 vol., till största delen brända och förderfvade. Denna återstod inrymdes först i grefve Liljes hus, hvarifrån det sedan flyttades till grefliga Bondeska huset vid Riddarhustorget. Biblioteket ökades genom årliga statsanslag samt genom gåfvor af Sparfvenfeldt, dock mest

derigenom, att lifländska högskolans bokförråd flyttades undan ryssarne till Sverige, och sedermera förenades med kongl. biblioteket.

ULRIKA ELEONORA d. y., drottning (1688—1741). Drottningen egde mycket böcker å alla slotten; det mesta fans dock på Gripsholm, och fördes till Kongl. Biblioteket under G. E. Klemmings chefstid. Drottningens chiffer (dels *V. E.* hopflätade med ornament och tjädervippor, med kongl. krona öfver, dels *U. E.* under krona) förekommer alltid å hennes böcker, äfven de, som äro bundna utomlands. Dessutom har hon ofta tecknat sitt namn och på ett besynnerligt sätt klottrat i dem. Gripsholms bibliotek var af Stierneld försedt med eget märke i typtryck, klistradt å titelbladet: »Gripsholms Bibliotek. Får ej begagnas utom denna Kongl. Borgen.» Denna samling förvarades intill 1823 å Ulriksdal, då den på Kongl. Maj:ts befallning flyttades till Gripsholm, sedan några böcker förut blifvit aflemnade till Kongl. Biblioteket. (Se Sv. Litt. Tidn. 1823.) (Drottningen har skrifvit *Anmärkningar till Carl XII:s historia af Jöran Norberg*, innehållande rättelser och tillägg, som vittna om hennes pietet för brodrens minne).

FREDRIK I. (1676—1751). Konungen egde knappast några böcker. Dedikationsexemplar synes han ha skänkt till Kongl. Biblioteket eller sin gemål. Hans namnchiffer: *F. R. S.* med kongl. krona öfver, äfvensom samma inom sköld af lagerbladsornament i guldtryck å perm, betecknade egentligen att boken tillhörde Kongl. Biblioteket. Ett exemplar af lagen 1736 å pergament, i blå sammet med silfverbeslag, gaf han, enligt anteckning, genast åt sin gemål. Boken förvaras i Kongl. Bibliotekets förevisningssal. I broschyren *Svenska konungar såsom författare*, säges om Fredrik I.: »Förutom den *Berättelse om anstalterna till skyddande af svenska kusterna och i synnerhet hufvudstaden mot ryssarnes härjningar*, hvilken Fredrik i egenskap af svenska arméns generalissimus i början af år 1720 afgaf till regeringen, hafva vi intet att om honom här anteckna.»

ADOLPH FREDRIK (1710—1771). Några underrättelser om denne konungs boksamling finnas ej. Förmodligen nöjde han sig med sin gemåls och egde ej någon nämnvärd enskild. (Böcker, som förekomma med A. F. under krona å frampermen och Slesvig-Holsteinska vapnet med Lübecks hjertvapen å bakpermen, hvilka förmodligen kommo med Hedvig Sophia till Sverige, ha ej tillhört konungen, utan förmodligen August Friedrich »Erwählter Bischof zu Lübeck, Erbe zu Norwegen, Herzog zu Schleswig-Holstein»).

Man kan nästan säga, att det blef cession efter konungen. Hans skulder uppgingo till 1,200,000 daler, hvarför Gustaf III. befalde att lösöreboet skulle säljas för att betala dem. Äfven böcker lära hafva funnits bland tillgångarna.

LOVISA ULRIKA, Adolph Fredriks gemål (1720—1782). Det präktiga Drottningholms-biblioteket, som jemte öfriga dervarande samlingar inköptes af Gustaf III. för svenska staten, flyttades på 1860-talet och införlifvades med Kongl. Biblioteket. Större delen hade drottning Lovisa Ulrika att tacka för sin omklädnad, der på frampermarna Sveriges och Preussens vapen lysa å de präktiga kalfskinnsbanden, dem Schneidlers konsterfarna händer försett med vackra stämplar. Dessutom förekommer hennes namnchiffer å tidigare band, delvis utförda i Berlin. Henne och Gustaf III. hade äfven *Biblioteket på China* att tacka for sin tillvaro. Det qvarstår ännu, fast i betydligt plundradt skick. Volymer ur det voro i rörelse redan i början af 1800-talet, som ett par volymer i amanuensen Eichhorns samling, med flere inskrifna egarenamn, utvisa. Samlingen hade röda ryggar med gröna titlar, en guldvase emellan bindfileterna, grönt papper å permarna, hvilkas framsida bär riksvapnet, medan baksidan har *Biblioteket på China* i röd snitt. Biblioteket rymdes i 8 små skåp, ännu bibehållna; de hafva kunnat rymma omkring 7,000 volymer, men voro förmodligen aldrig fylda. Hela boksamlingen synes ha tillkommit under Ristells tid som Drottningholms bibliotekarie (1778—1781), att döma af dess innehåll. Många verk voro ofullständiga från början och blefvo det än mer genom utlåning. I Juli månad 1880

genomgick amanuensen Eichhorn samlingen och gjorde ett litet urval för Kongl. Bibl. De stämplar, som Lovisa Ulrika begagnade på sina böcker, voro: 1. *L. V.* i guld, å tidigare band, delvis utförda i Berlin; 2. Sveriges (tre kronor) och Preussens (krönt örn med hjelm och äple) vapen, omgifna af Serafimerordens och Svarta örns ordenskedjor och stjernor, allt å hermelinsmantel; deröfver en kongl. krona. Sköldhållare: Ett krönt lejon och en vild svan. Guldtryck å skinnperm.

GUSTAF III. (1746—1792). Konungen hade bibliotek ej allenast i Stockholm utan äfven på flere lustslott. Hela hans boksamling kom till Kongl. Biblioteket, med undantag af Drottningholmssamlingen. Hans böcker voro försedda med följande märken:

1. *G. P. H. S.* [Gustavus Princeps Hereditarius Sueciæ] anbragt i guldtryck å de band, hvilka tillhörde honom som kronprins. Dessa böcker äro sällsynta.

2. *Tvenne G.* sammanslingade. Guldtryck å perm.

3. *Svenska vapnet* å frampermen, anbragt å de böcker, som tillhörde hans bibliotek i Stockholm.

4. Det samma med tillägg å bokpermen: *Bibliotheket på Haga.*

5. *Det samma* med tillägg å bokpermen: *Bibliothèque de Gripsholm.*

6. *N:o . . . Bibliothèque Du Spectacle François Du Roi.* Vanligt antiquatryck å hvitt papper inom en ram af rössjor. Anbragt *utanpå* frampermen.

»Icke blott genom sin konungsliga nitälskan för svenska vitterhetens utveckling intager Gustaf III. ett lysande rum i vår litteraturhistoria; äfven hans egna dertill lemnade bidrag hafva tillvunnit honom rättvist erkännande. Utmärkt såsom vältalare, har han dock såsom dramaturg förvärfvat sina skönaste lagrar, och torde i denna diktart ännu i dag ej finna sin öfverman inom vår literatur.»

Hvad som i synnerhet gifvit Gustaf III. ett framstående rum bland dramatiska författare, är den nära bekantskap med scenen och dess fordringar, hvarom hans dramatiska arbeten vittna.

SOPHIA MAGDALENA, Gustaf III:s gemål, (1746—1813). Hennes böcker voro märkta å permen med *S. M.* under kungl. krona. Boksamlingen var förmodligen ej af någon betydelse, enär böcker med nämda märke äro ytterst sällsynta. Kongl. Bibl. har ett verk i Allmän historia (flere band) och möjligen ett eller annat till.

FREDRIK ADOLPH, prins, (1750—1803). Hans obetydliga boksamling, uppgående till 857 n:r, såldes å bokauktionskammaren i Stockholm den 4 Juni 1806 enligt af P. A. Wallmark uppgjord tryckt förteckning.

Böckerna voro märkta med *F. A.* under krona i guld å frampermen.

SOPHIA ALBERTINA, Gustaf III:s syster, (1753—1829). Hennes boksamling torde ej ha varit obetydlig. Böckerna voro dels märkta med *S. A.* under furstlig krona i guldtryck å perm, dels finnes å permens inre en Exlibris i koppargravyr af följande utseende: Svenska vapnet, 3 kronor, i rhombisk sköld, omhängd af hermelinsmantel med furstlig krona ofvan och två korslagda svärd under; nederst *S. A.* Det hela i en spetsig sköld.

GUSTAF IV. ADOLF (1778—1837). Konungen hade redan 1796 en boksamling af 7,500 band, hvilka han sjelf förvärfvat, sedan faderns bibliotek (14,500 band) 1792 skänkts till Kongl. Biblioteket. Dessa 7,500 band skänkte han förstnämda år till samma bibliotek. De böcker han sedan förvärfvade lära också, efter hans afsättning, stannat dersammastädes. Hans böcker voro märkta med *G. IV A.* under krona i guld å frampermen. (Bör skiljas från chiffern å ryggarne i Kongl. Biblioteket).

Efter sin afsättning uppträdde Gustaf Adolf såsom författare och utgaf *Reflexions et anecdotes sur la guerre de 1808 entre la Suède et la Russie — Considerations sur mes premiers faits d'armes*, skildrande Stralsunds belägring 1807 (öfversatt på svenska) — *Memorial du Colonel*

Gustafsson (öfversatt på svenska) — *Nouvelles considerations sur la liberté illimitée de la presse — La journée du 1:r Mars 1809* (öfvers. på svenska). — Äfvenså har han skrifvit en afhandling om norrskenet, *Mémoire sur les aurores boreales,* hvilken han insände till Franska institutet. »Öfverste Gustafssons» skrifter utmärka sig för ett vårdadt språk och ett klart framställningssätt.

FREDRIKA DOROTHEA WILHELMINA, Gustaf IV Adolfs gemål, född 1781, död i Lausanne 1826. Hennes boksamling följde henne säkerligen ut ur landet. Eichhorn eger dock ett band af Svenska akademiens handlingar, tryckt 1801 (presentex.) med hennes namnchiffer under kungl. krona, köpt å bokauktion (G. Hjelms) i Maj 1882. Ett ex. af en del af Oxenstiernas skaldestycken, med hennes namnchiffer, förekom äfven å samma auktion, men återropades af egaren.

AMALIA MARIA CHARLOTTA, dotter af Gustaf IV Adolf. Född 1805, död ogift i Wien 1853.

Permstämpel: A. M. C. i monogram i guldtryck å framperm.

CARL XIII, (1847—1818). Konungen var stor bokvän och samlade ända från yngre åren, då hans böcker blefvo märkta med *två korslagda C* under krona i guldtryck å perm.

Hans hufvudsakliga boksamling var den å Rosersberg, märkt *Rosersbergs Bibliothek* å frampermen (somliga *Rosersberg Theatre*); den kom med Carl XV:s böcker till Kongl. Biblioteket. En mindre samling å Stockholms slott tillföll nämde konung som ung kronprins och har således äfven ingått i Kongl. Biblioteket.

Öfver Rosersbergssamlingen har konungen egenhändigt upprättat förteckning. F. W. Statlander och H. C. Richter voro hans hufvudsaklige bokbindare; före dem Schneidler.

Hammarsköld uppgjorde förteckning öfver hans boksamling enligt egenhändigt qvitto å 400 rdr b:co af den 13 Febr. 1819.

HEDVIG ELISABETH CHARLOTTA, Carl XIII:s gemål, (1759—1818).* Drottningens böcker, egentligen bestående af fransk vitterhet, voro i allmänhet temligen enkelt bundna, antingen papp- eller halffranska band. Frampermarne voro märkta med namnchiffern H. E. C. under hertiglig, sedermera kunglig krona.

Hennes boksamling, musikalier, gravyrer och handteckningar såldes enligt af P. A. Wallmark upprättad, tryckt förteckning å auktion den 27 Januari 1819. Förteckningen upptager tillsammans 1966 n:r. Å den stod uppgifvet, att försäljningen skulle ske i December 1818, men den blef uppskjuten till Januari följande år. Följande anteckning af grefve Lars von Engeström är bifogad Kongl. Bibliotekets exemplar af katalogen:

»Drottning Hedvig Elisabeth Charlottas bibliotek äfvensom Dess öfriga qvarlåtenskap hade icke bort säljas på auktion, men Hon hade skuld och hennes arfvingar voro utomlands. För att således kunna rigtigt bestämma, hvad egentligen gjorde öfverskottet, sedan skulden var afdragen, begjärde grefve Gyllenborg auktion. Boksamlingen var ej talrik, men innehöll många goda böcker. Några såsom mindre anständiga för en Drottnings handbibliotek hade bort undantagas och icke införas i katalogen. Numrorne 661 och 662 bland Octaverna pag: 64 blefvo undantagne och lämnade till Kongl. Biblioteket. Sjelfva originalet finnes på Löfsta i Östergötland och är en lämning af Piperska biblioteket på Engsö,** som så barbariskt blef skingradt. Drottning Christinas egenhändiga anmärkningar finnas endast uti en Volyme. Dem har Drottning Hedvig Elisabeth Charlotta med noggrannhet afskrifvet uti ett exemplar hvilket hon skänkte åt friherre von Suckteln. N:o 1657 bland Octaverna sid. 84 var af grefve Måns Stenbock, hvilken fått densamma af Biskop Filenii enka född Worster, skänkt till Drottningen och blef af Honom återköpt. Han påstod att den varit Doctor Luthers Handbibel. Jag har icke sett densamma; men de som åskådat den, påstå att den varit tryckt efter Doctor Luthers död.»

* Begåfvad med naturligt behag samt ett qvickt och lifligt lynne, ådagalade hon äfven sinne för konsten samt sysselsatte sig med miniaturmålning.

** Boken kom sedan till Kongl. Biblioteket (1871).

CARL XIV JOHAN. (1764 [enligt andra uppgifter 1763] —1844). Konungens boksamling var ej obetydlig. Den bestod till stor del af ded.-ex. Tidigast band Caloander åt honom, sedan Stangenberg m. fl. Många af de senare banden voro ej, såsom de tidigare, af någon särskild prydlighet. Under hans kronprinstid stämplades *C. J.* under furstlig krona i guld å permen, och sedan han blef konung med *C. XIV J.* under kungl. krona.

Samlingen ingick efter hans död i Oskar I:s och har med den skingrats åt flere håll.

Konungens *bref, order, proklamationer och bulletiner* äro utgifna på franska. Han anses vara författare till broschyren *Questions de politique conjecturale sur ce qu'on peut attendre du roi de Suède et de Norvége dans les circonstances actuelles.* Paris 1839.

DESIDERIA (Eugenie Bernhardine Desirée), Carl XIV Johans gemål, (1781—1860). Drottningens böcker delades efter hennes död. Många kommo på prins Augusts lott och gingo med hans samling åt flere håll. De voro märkta med *D.* under kungl. krona i guldpressning å perm. Hösten 1886 såldes å auktion banktjenstemannen Alarik Bergströms efterlemnade böcker, och der förekom Drottningens illustrerade bönbok, *Petit Paroissien Complet*, bunden i rödt maroquin med präktiga guldspännen. Bakpermen var märkt med *D.* under kungl. krona.

OSCAR I. (1799—1859). Hans stora boksamling delades mellan arfvingarne, och ur den tillföllo äfven ansenliga lotter Kongl. Bibl. och universitetsbiblioteken. Hans böcker voro märkta med anglosachsiskt *O.* med hertiglig krona och sedermera med kunglig. Båda i guldtryck å perm. Konungen var framstående såsom författare, målare och kompositör och intager såsom talare ett af de främsta rummen bland svenske regenter.

JOSEPHINA (Josephina Maximiliana Eugenia), Oscar I:s gemål (1807—1876). Drottningens rikhaltiga boksamling tillföll efter hennes död sonsonen, H. K. H. Kronprins Gustaf. Förutom dedikationsexemplar, som voro försedda med initialstämpel, hade drottningen ej något särskildt bokegaremärke. — I Kronprinsens bibliotek förvaras en prydligt skrifven och präktigt inbunden katalog med titel: »Förteckning öfver H. M. Enkedrottning Josephinas Bok- och Gravyrsamling. Af Hennes Majestäts sterbhus förärade åt H. K. H. Kronprinsen.»

GUSTAF (Frans Gustaf Oscar), prins, (1827—1852). Hans böcker och musikalier, märkta med *G* eller *F G O* i monogram och hertiglig krona öfver, tillföllo hans broder, sedermera Konung Oscar II.

»Utöfningen af tonernas konst och vetenskapliga studier utgjorde för honom det käraste arbete och bästa vederqvickelse.» — Hans tonskapelser utgåfvos samlade året efter hans död.

AUGUST (Nikolaus August), prins, (1831—1873). Boksamlingen som var ganska betydlig, skingrades åt flere håll efter prinsens död. En ringa del deraf hamnade i Kongl. Biblioteket. Hans böcker voro märkta, dels med *A.* och hertiglig krona öfver, tryckt i guld å frampermen, dels med blåstämpel: *H. K. H. Prins August* å titelblad.

CARL XV. (1826—1872). Konungens betydliga boksamling inlöstes af staten och tillföll i första rummet Kongl. Biblioteket, sedan universitetsbiblioteken och till en del Linköpings bibliotek.

Här följer förteckning på de bokstämplar och Exlibris Konungen begagnade för sina böcker:

1. *C* på permen under hertiglig krona.
2. *C* likaledes under kungl. krona.
3. *Skånes vapen* med hertiglig krona öfver. Till höger om vapenskölden ett liggande lejon. Blåtryckstämpel.
4. *Skånes vapen.* Skölden omgifven af hermelins-

mantel med hertiglig krona öfver. Under läses: *Bäckaskog.* I högra öfre hörnet: N:o . . . Litografi i två varianter.

5. *Riksvapnet* med hertiglig krona öfver och sköldhållare: Två liggande krönta lejon. Blåtryckstämpel.

6. *Två korsande C* med XV emellan och kongl. krona öfver. Blåtryckstämpel.

7. *Två korsande C* med XV emellan och kongl. krona öfver. Träsnitt.

8. *Två korsande C* med XV emellan i hvit relief.

Konungen var framstående såsom skald, militär-skriftställare och målare.

LOVISA, (Vilhelmina Fredrika Alexandra Anna *Lovisa*) Carl XV:s gemål. (1828—1871). Vän af samtidens litteratur, säger en biograf, sysselsatte hon sig någon gång i all tysthet med litterär verksamhet och har till svenskan öfverflyttat ett engelskt arbete: *Vingårdsarbetare* af Mrs Winscome.

Hennes böcker voro märkta med *L.* under hertiglig, sedan kungl. krona, stämpladt i guld å frampermen. De böcker hon egde som kronprinsessa stämplades äfven med dubbelt *L* med furstlig krona öfver i blåstämpel. Ur boksamlingen fick efter hennes död Kongl. Biblioteket utvälja en del, det öfriga tillföll kronprinsessan af Danmark.

OSCAR II. Född 1829. H. M. Konungens bibliotek förvaras i samma lokal som konung Carl XV:s, nämligen en entresolvåning två halftrappor upp Kongl. slottet, med uppgång från vestra hvalfvet, tillsammans 4 rum. Biblioteket är grundadt under den höge egarens hertigtid. Till denna grundstomme ha kommit böcker från drottning Desiderias, prins Gustafs och Carl XV:s bibliotek. Biblioteket inrymmer alla fackområden af både in- och utländsk litteratur. Ett fack, som är synnerligen rikhaltigt företrädt är sjömilitärvetenskap. Geografisk litteratur är äfven talrikt representerad. Böckerna äro i allmänhet bundna, en stor del i praktband i skinn, siden eller sammet med rika orneringar. Biblioteket omfattar äfven en samling planschverk samt en mycket värdefull kollektion af kartor, hvilka

senare ursprungligen tillhört Carl XIV Johan. Realkataloger öfver biblioteket upprättades 1874 af konungens d. v. bibliotekarie, n m. professor Ivar Hallström, som 1853 blef bibliotekets vårdare. År 1881 utnämdes adjunkten vid Nya elementarskolan fil. d:r Otto v. Friesen till konungens bibliotekare.

Konungens musikbibliotek, som inrymmes i ett särskildt rum, innesluter musikalier af in- och utländska kompositörer inom tonkonstens olika områden.* Isynnerhet är afdelningen sång deri talrikt företrädd. Musikbiblioteket inrymmer äfven musiklitterära arbeten och musiktidningar. Liksom i biblioteket finnes jämväl här bidrag från prins Gustafs och drottning Desiderias bibliotek. Äfven här finner man de elegantaste prof på in- och utländsk bokbindarskicklighet. Realkatalog öfver musikbibliotekets samlingar upprättades 1888 af Musikaliska akademiens bibliotekarie, hr F. Cronhamn.

Konungens böcker och musikalier voro under hans hertig-tid märkta med *O. F.* (anglosachsiskt) och hertiglig krona öfver, i blåstämpel; sedermera med *O* och *II* inuti samt kunglig krona öfver.

Det kan med skäl sägas, att Konungen, för att citera en författare, »har på ett lysande sätt häfdat sin medborgarerätt i vetenskapens, vitterhetens och konstens fria samhälle».

I »Hans Majestät Konung Oscar II:s Bibliografi utgifven af C. M. C.» (Sthlm, Gernandts Boktr.-Aktiebolag 1888, 19 sid. 8:o) meddelas en, så vidt möjligt är, fullständig förteckning på H. M. Konungens skrifter, tal och uppsatser.

---

* I Nya Dagl. Alleh. 10. Febr. 1888 lästes följande notis:

Kunglig gåfva. H. M:t konungen har i dagarne till rikets samtliga elementarläroverksbibliotek såsom gåfva öfverlemnat betydande samlingar af sång- och instrumentalkompositioner af svenske tonsättare. Dessa tonalster, hvilka genom Musikaliska konstföreningen utgifvits från trycket under loppet af de senare årtiondena, utgöra dupletter från H. M:ts enskilda musikbibliotek. H. M:t har låtit dessa gåfvosändningar åtföljas af ett ex. af H. M:ts högtidstal i Musikaliska akademien. (—h—.)

GUSTAF, kronprins. Född 1858. H. K. H. Kronprinsens bibliotek inrymmes i några entresolrum, belägna ofvanför praktvåningen i Slottets östra hvalf. Dess förnämsta stomme är enkedrottning Josefinas bibliotek, hvilket hon testamenterade att efter hennes död tillfalla äldste sonsonen. (Omkring 40 band öfverlemnades till kronprinsessan af Danmark). Redan en blick i den digra katalogen lemnar en föreställning om denna donations rikhaltiga beskaffenhet. Den mest omfattande afdelningen deri utgöres af historia, allmän och svensk. Ensamt denna branche upptager 149 tätskrifna foliosidor i katalogen. I öfrigt sorterar enkedrottningens bibliotek under följande hufvudafdelningar: geografi, skönlitteratur, teologi, filosofi, språkvetenskap, naturforskning, politik, nationalekonomi och handel, industri, juridik, fängelseväsende, välgörenhetsinrättningar, uppfostringsväsen, encyklopedi (mycket dyrbara verk), tidskrifter, romanlitteratur, bibliografi, kalendrar, handskrifter samt kartverk. Af musikalier innehöll drottning Josefinas bibliotek en rätt betydande samling. År 1886 lemnade emellertid kronprinsen sitt tillstånd, att en stor del af dessa musikalier — förnämligast handskrifna noter och äldre svenskt tryck — finge från biblioteket skiljas och införlifvas med Musikaliska akademiens bibliotek. (Dessa märktes med en typtryckslapp: »Från Drottning Josefinas Bibliotek. Gåfva af kronprinsen Gustaf. December 1886»).

Den dyrbaraste afdelningen i enkedrottningens bibliotek representeras af planschverk och gravyrer, uppgående till ett antal af 4,200. Jemte de värdefullaste konstverk finner man här framstående alster af svensk konst, Dahlbergs Suecia antiqua, arbeten af Skiöldebrand, Hamilton, Mörner, Billing, Mandelgren, Wallander m. fl.

Vid sidan om dessa, här ofvan omförmälda samlingar, eger H. K. H. kronprinsens bibliotek rikhaltiga förvärf af nyare in- och utländsk litteratur, dels genom gåfvor, dels och förnämligast genom inköp under loppet af de senare åren. Under kronprinsens och hans gemåls utländska resor riktas alltid biblioteket genom värdefulla bokinköp. Äfven samlingen af planschverk och fotografier förökas regelbundet.

Bland de anmärkningsvärdare nyare förvärfven må nämnas det eleganta planschverket *Kaulbachs väggmålningar i nya museet i Berlin.*

Likasom i konungens bibliotek finner man äfven i detta bibliotek mästerprof på bokbindarkonst af så väl svenske som utländske mästare.

Biblioteket innehåller omkring 6,000 band. Böckerna äro märkta med en stämpel (O G A i monogram med kronprinskrona öfver) i blåstämpel.

Bibliotekarie är professor C. E. J. Rogberg, som ock katalogiserat bibliotekets samlingar.

OFFENTLIGA

OCH

ENSKILDA

BIBLIOTEK

STOCKHOLM. KONGLIGA BIBLIOTEKET.

Sina egentliga anor räknar det Kongl. biblioteket från konung Johan den III:s tid. Visserligen bortgaf han (1576) hela sitt ärfda bibliotek jemte en mängd af honom inköpta böcker till det då uti Stockholm inrättade Gymnasium Regium; men genom en fransman La Porte samlade han sedermera ett nytt bibliotek, som troligen utgjorde grunden till det, som 1611 anförtroddes åt den namnkunnige Johan Burei vård. Gustaf II. Adolf öfverlemnade dock 1621 hela det bibliotek, som han ärft efter sin fader, äfvensom den del af det gamla klosterbiblioteket, som då ännu fans qvar på Riddarholmen, till Upsala Universitet. Den 26. Mars 1634 finna vi likväl mäster Fornelius utnämnas till bibliotekarie »öfver Wåre och Kronans biblioteque», hvarmed torde åsyftas den del af det i Würzburg 1631 tagna biskopliga biblioteket, som för drottning Christinas räkning behölls i Stockholm. Dermed förenades visserligen de 1642 tagna Olmützbiblioteken och det 1649 i Prag tagna Kungliga böhmiska biblioteket; men större delen af dess sålunda betydligt förökade samlingar bortfördes af drottning Christina, då hon 1654 lemnade Sverige. Af Carl Gustaf samt Carl XI. förökades Kungl. Biblioteket ånyo; men genom den stora slottsbranden 1697 förstördes det nästan helt och hållet, med undantag af blott 283 st. handskrifter samt omkring 6,700 band. Under de derpå följande 70 åren förvisades det Kungl. Biblioteket först till Gyllenstjernas, så till »gref Pehrs» hus, tills det slutligen 1768 inrymdes i den nordöstra slottsflygeln, hvars för sin tid lika smakfulla som dyrbara inredning dock först 1795 blef fullbordad.

Redan genom 1661 års kansliordning samt Kungl. förordningen 1680 hade Kungl. biblioteket erhållit rättighet att erhålla ett exemplar af allt, som trycktes i Sverige, hvilket stadgande sedermera äfven intogs 1809 i den ännu gällande tryckfrihetsförordningen. År 1780 tillföll större delen af Antiqvitets-arkivets boksamling det Kungl. biblioteket, som 1792 erhöll Gustaf III:s enskilda bibliotek (14,500 band) och 1796 äfven Gustaf IV. Adolfs (7,500 band). I följd af den härigenom vunna tillväxten måste redan 1805 anordningar vidtagas för beredande af ökadt utrymme. Då sedermera det till inköp anvisade årsanslaget, som 1778 utgjordes af blott 155 Rdr 26 sk. 8 rst. b:ko, genom gång efter annan skedda förhöjningar slutligen 1845 bestämdes till 12,000 rdr rmt bidrog äfven detta att i ännu högre grad öka den årliga tillväxten af bibliotekets samlingar. I följd häraf måste på 1850-talet en del af Kungl. bibliotekets samlingar förvaras utom det Kungl. slottet, dels i National-museum — der man ursprungligen ämnat inrymma äfven hela Kungl. biblioteket — dels ock i den numera för länge sedan nedrifna »fiskargången» på Blasieholmen. Härifrån återflyttades dock efter ett par års förlopp dessa afskilda delar till den nordöstra slottsflygeln i den lokal, som der blifvit ledig genom Stenmusei utrymmande, hvarjemte Kungl. biblioteket erhöll ytterligare ett par rum inom slottet. Då emellertid under 1860-talet åtskilliga större boksamlingar införlifvades med Kungl. biblioteket, såsom Engeströmska biblioteket (1864, 14,000 band), biblioteket å Drottningholm (1863, 3000 band) och Gripsholm (1866, 1,600 band), Netzelska donationen (1,000 band), måste lokaler hyras äfven utom slottet för inrymmande af dessa tillväxter.

Den öfverhängande faran, att Kungl. biblioteket i en snar framtid måste inställa all utlåning, enär på grund af bristande utrymme samlingarna måste så magasineras, att de blefvo nästan otillgängliga, föranledde slutligen Riksdagen att på Kongl. Maj:ts förnyade proposition* år 1870

---

* Kongl. Maj:t hade till 1865—66 års Riksdag aflåtit proposition om anslag af 742,554 rdr till en ny biblioteksbyggnad, hvilket dock Riksdagen — under erkännande af behofvet — afslog, enär dels plats för byggnaden ej vore bestämd dels kostnaden ansågs för stor.

bevilja medel till uppförande i Humlegården af en ny byggnad åt Kungl. biblioteket.

Redan den 15. Nov. 1564 hade Kungl. bibliotekarien Klemming till Kungl. Maj:t inlemnat en af honom utarbetad detaljerad planritning till byggnad åt Kungl. biblioteket. I hufvudsaklig öfverensstämmelse med denna plan uppgjordes nu ritningen till den nya byggnaden af arkitekten G. Dahl, som äfven sjelf i utlandet tagit kännedom om konstruktionen och inredningen af dess förnämsta bibliotek. Åt honom anförtroddes äfven uppsigten vid arbetet med byggnadens uppförande och inredning, hvilket påbörjades 1871 och fortgick till och med hösten 1877.*

Under denna tid blefvo emellertid Kungl. bibliotekets samlingar än vidare förökade, bland annat med den af staten år 1873 inköpta Carl XV:s enskilda boksamling jemte Rosersbergs bibliotek (omkring 30,000 band), hvaraf delar dock tillföllo biblioteken i Upsala och Lund.

Sålunda förökadt, finna vi att Kungl. biblioteket, som vid början af detta århundrade egde omkring 30,000 band, 1844 omkring 70,000 band och 1862 omkring 132,000 band och 5,500 handskrifter, vid dess förflyttning från dess gamla lokal uppgick till omkring 200,000 band — oberäknadt den betydliga samlingen af broschyrer, kartor och planscher — samt 8,000 handskrifter. Bland dessa senare är samlingen af isländska handskrifter — 254 band — näst den Arnemagneanska samlingen i Köpenhamn den förnämsta, man känner. Utan att någon enda dag bokutlåningen behöfde afbrytas, förflyttades hela denna bokmassa på den korta tiden af två månader (egentligen 41 arbetsdagar) till Kungl. bibliotekets nya lokal, som den 2. Jan. 1878 öppnades för allmänheten.

Genom lufttelegraf och språkrör äro de olika lokalerna förbundna så väl sins emellan som med låneexpeditionen. Ifrån denna går en bokhiss upp till öfre våningen, hvarjemte äfven finnes personhiss, som drifves med vattenkraft. Den utmärkande egenskapen för hela inredningen är lätt och snabb tillgänglighet från den ena lokalen till den andra. Dessa alla uppvärmas genom varmt vatten, cirkulerande i jernrör, som äro utlagda öfver hela byggningen.

---

* Sammanlagna kostnaden för biblioteksbyggnaden och dess inredning har uppgått till omkr. 960,000 kronor.

Sjelfva värmeapparaten är inrymd i källarvåningen, hvarest dessutom äro inredda bostäder för maskinisten och en vaktmästare samt lokaler för vedupplag o. d.

För den kunskapssökande allmänhetens beqvämlighet äro i *Läsesalen* anordnade f. n. 33 platser, hvar och en försedd med sitt särskilda bord, jemte bokhylla och pulpet; i denna sal kunna dock, om så fordras, platser beredas för ett vida större antal besökande. På hvarje bord äro blanketter framlagda, försedda med bandets nummer; härpå antecknas titeln å den bok, som åstundas, hvarefter blanketten aflemnas till låneexpeditionen; kort derefter tillställes den begärda boken reqvirenten vid det bord, der han intagit sin plats. På det att forskarne ej skola störas i sina studier, är läsesalens golf belagdt med korkmattor, som förtaga ljudet af de gåendes steg. I det nedersta af läsesalens tre gallerier äro uppställda dels de löpande årgångarne af 125 utländska tidskrifter, dels ock ett (till öfver 2,000 band uppgående) *referensbibliotek*, bestående af utländska lexica, encyklopedier och handböcker af alla slag, äfvensom en samling svenska böcker i historia, biografi, juridik, topografi, litteraturhistoria, vitterhet m. m., hvilket allt det står den besökande allmänheten fritt att utan vidare anmälan sjelf framtaga och begagna.

Bredvid läsesalen är *Visningssalen* belägen. Här äro i längs väggarne löpande, lästa skåp Kungl. bibliotekets handskrifter förvarade. Invid fönstret äro uppställda 8 större montrer, i hvilka är anordnad en intressant utställning af dels märkligare personers autografer, dels ock talrika prof på så väl forntida handskrifter, miniaturmålningar och konstskrift som ock boktryckeri och bokbinderikonstens alster från äldsta tider till våra dagar, så inom som utom Sverige. I en vid salens midt uppställd mindre monter förvaras den under trettioåriga kriget i Prag tagna jättebibeln, »Codex Gigas», hvilken äfven efter en i densamma befintlig bild blifvit kallad Djefvulsbibeln.

Kungl. bibliotekets hufvuduppgift är, att vara ett svenskt nationalbibliotek. Genom de ogynsamma förhållanden, med hvilka det dock under långliga tider haft att kämpa, samt derigenom förorsakat vanhäfd är dess samling af svenska böcker, ty värr, långt ifrån fullständig. Visserligen har genom öfverbibliotekarien Klemmings nitiska ansträngningar betydande luckor blifvit fylda, men

ännu återstår mycket i denna rigtning att göra, och målet kan ej hinnas utan välvilligt tillmötesgående af så väl andra bibliotek som enskilda personer. Mången i sig sjelf värdelös bok kan för Kungl. biblioteket vara ganska värderik, såsom utgörande en saknad länk i en serie sammanhängande skrifter. Till nationalbiblioteket är det ju ock forskaren i första hand vänder sig med förfrågan, då han söker en upplysning om landets litteratur. *

Kongl. Bibliotekets böcker äro försedda med flere olika märken. På 1600-talet försågos de med tre kronor, i ett ornament med kunglig krona öfver i guldtryck å permen. På 1700-talet dels med tre kronor i sköld med kunglig krona och serafimerkedja och dels med tre kronor å en med kunglig krona försedd glob, uppburna af två läderlappsvingar. Under detta århundrade tryckas tre kronor, med kunglig krona, öfver å ryggen i flere omgångar och dessutom förses titelbladet med en blindstämpel: Tre kronor å en sköld och deromkring: Kongl. Biblioteket. Stockholm.

Vid räkning i Maj 1888 befans K. biblioteket utgöras af 232,598 volymer, utom innehållet i 19,884 kartonger samt 10,453 handskrifter.

* * *

Bibliotekarier (chefer) vid Kongl. Biblioteket.

1611—35. *Johan Bureus*, f. 1568, d. 1652. Riksarkivarie.
Enligt Celsius blef Bureus bibliotekarie 1611, men enligt Rehbinder 1613.

1634—47. *Laurentius Fornelius*. f. 1606, d. 1673. Theol. Professor i Upsala.

1650—52. *Johan Freinshemius*. f. (i Ulm) 1608, d. (i Heidelberg) 1660. Professor ibid.

1650—52. *Isac Vossius*, f. (i Leyden) 1618, d. (i Windsor) 1689.
Förföljd i Sverige af Salmasius. Dog som canonicus i Windsor.

---

* Förestående hemtadt ur Amanuensen D:r B. Lundstedts uppsats i Tidskriften »Förr och Nu» (1879): »*Om Kungl. Biblioteket*».

1652—55. *Gabriel Naudæus*, f. (i Paris) 1600, d. på hemvägen från Sverige (i Abbeville) 1655.

1655—59. *Christ. Ravius*, f. (i Berlin) 1613 d. (i Frankfurt a. d. Oder) 1677.

Den 11. December 1661 utnämdes konungens præceptor, statssekreteraren *Edmund* (Figrelius) *Gripenhjelm* (f. 1622, d. 1675) att vara Kongl. Bibliotekets inspektor, en post, som han beklädde till sin död. Hans son *Nils Gripenhjelm* (23-årig, hofråd, *Carl XI:s* studiekamrat), fick nu efterträda fadren som Kongl. Bibliotekets inspektor, en plats, den han först 1680 lemnade för att blifva lagman på Öland. S. å. ställdes Kongl. Biblioteket under riksmarskalken, och bibliotekarierne fingo högre kompetens.

Under inspektorats-tiden, 1661—80, voro följande bibliotekarier:

1663—65. *Lothigius*, död i Sept. 1665.

(Bror till Superintendenten i Carlstad Johannes Petri Lothigius?)

1666—69. *Johan Pontinus*, d. 1675. Blef bankokommissarie 1669.

Johan Pontinus var broder till biskop *Magnus Pontinus*, båda skräddaresöner från Calmar; Johan disputerade 1639 i Upsala och fick 1668 k. resolution att få gifta sig med en adlig jungfru, *Catharina Strömsköld*. Brodrens inflytande vid riksdagen gjorde honom till bankofullmägtig.

1669—72. *Pehr Widekindi* (broder till rikshistoriegrafen Johan Widekindi, men antog namnet *Pontelius*), tillika pagepræceptor, död 1672.

1672—75. *Gabriel Tilaeus*.

Tilaeus (förmodligen af samma slägt, som sedan adlades till *Tilas*) var tillika sekreterare i Slottskansliet; delade lönen 1675 med *Jonas Drysander*.

1675—79. *Jonas Drysander*, d. i Linköping 1679.

1679—95. *Johan Falck*. Dimitterades 1695 för slöhet.

Falck kom 1680 under riksmarskalkens i stället för Nils Gripenhjelms öfverinseende.

1695—1702. *Johan Jacob Fachesius*, (anstäld under Falck redan 1692, en tysk af foga bildning; då han ännu 1702 icke orkat ställa upp de räddade böckerna (efter slottsbranden), afsattes han.

1703—10. *Gustaf (Peringer) Lilljeblad*, f. 1651, d. 1710.

Lilljeblad (broder till Johan Peringskiöld) blef lingu. orient. professor i Upsala 1861 samt adlad 1693. Censor librorum och Kongl. bibliotekarie d. 17 febr. 1703. S. å. fick Kongl. Biblioteket för första gången ett bestämdt årsanslag på stat för bokinköp, 600 dal. s. m.

1712—15. *Johan Brauner*, f. 1667, d. 1743. (Adl. 1715; landshöfding 1727; friherre 1731).

Brauner utnämdes $^{19}/_{2}$ 1712 (i Bender) till »Censor Librorum och Bibliotekarie wid wårt Hofbibliotek»; $^{28}/_{5}$ s. å. (dat. i Bender) K. bref om bibliotekets inventering till Brauner; i samma skrifvelse uppdrogs åt Kansli-kollegium att öfva kontroll öfver inköpen i Kongl. biblioteket. Enligt 1713 års kansliordning hörde också nämda bibliotek till Kansliet. Der förblef det till 1877, då det blef sjelfständigt embetsverk under Ecklesiastik-departementet.

1715—21. *Carl Odelström*, f. 1683, d, 1721.

»Efter arbetsamma studier och utländska resor Kongl. Bibl. 1715.»

1724—32. *Henrik Brenner*, f. 1669 d. 1732.

Reste i Persien och var i rysk fångenskap till 1722.

1732—37. *Gustaf Benzelstierna*, f. 1687, d. 1756. Aktuarie i Riksarkivet 1732. Censor librorum 1737.

1737—55. *Olof von Dalin*, f. 1708 d. 1763. Rikshistoriegraf 1755; kansliråd 1759; hofkansler 1763.

1755—58. *Magnus von Celse*, f. 1709 d. 1784. Rikshistoriegraf och kansliråd. Adlad: v. Celse (forut Celsius).

1758—95. *Anders Wilde*, f. 1726, d. 1795. Amanuens hos rikshistoriegrafen. Erhöll säte och stämma i Kansli-kollegium 1792. Kansliråd.

1795—1811. *Per Malmström*, f. 1758, d. 1834. Lingu. orient. professor i Åbo 1789. Slutligen kyrkoherde i Stora Tuna 1822.

(Då han 1818 predikat prof i Storkyrkan i Stockholm, blef han vid utgåendet häktad och bysatt för skuld).

Malmström ville grunda ett orientaliskt sällskap i Sverige, som skulle bli medelpunkt för hela Europas forskning inom denna branche och ingaf derom ett vidlyftigt memorial till Hertigen-Regenten 1792.

1811—43. *Per Adam Wallmark*. f. 1778, d. 1858. Tit. Kansliråd 1819.

1843—58. *Adolf Ivar Arwidsson*. f. (i Tavastland) 1791, d. 1858. Docent i historia i Åbo 1817. Öfverflyttade till Sverige 1823. Antogs till amanuens i Kongl. Biblioteket s. å.

1858—65. *Johan Erik Rydqvist*. f. 1800 i Göteborg, d. 1877. Jur. kand.-examen 1826. En af de aderton i Svenska Akademien 1849. Honor. Phil. Dr i Upsala 1860.

1865— *Gustaf Edvard Klemming*, f. i Stockholm 1823. Kansliexamen 1846. E. o. amanuens i Kongl. Biblioteket 1847. Honor. Phil. Dr i Lund 1868. Öfverbibliotekarie 1877.

Tjenstemän, dels vid Antiqvitets Archivum och Kongl. Biblioteket under den tid dessa verk, 1751—66, voro förenade, dels enskildt vid Kongl. Biblioteket, hvilka haft Kongl. bibliotekariefullmagt:

Dan. Helsingius.
And. Botin.
Nils Reinh. Broocman.
Fredrik Mozelius.
Nils Westman.
Carl Christ. Gjörwell.

Jakob Björkegren erhöll 1807 fullmagt som Kongl. bibliotekarie med tur och befordringsrätt, hvaraf han dock aldrig begagnade sig.

STOCKHOLM. SVENSKA AKADEMIENS BIBLIOTEK.

Rörande detta bibliotek meddela vi efter G. Ljunggrens *Svenska Akademiens historia* följande.

Den privatperson, som under akademiens första år flitigast ihågkom akademien med gåfvor, var handlanden i Norrköping Johan Niklas Lindahl. Denne, en förtrolig vän till Leopold och Sjöberg, var gift med en dotter till Kongl. bibliotekarien Gjörwell, som i ett bref till Gustaf III., hvari

han omtalar sin dotters giftermål, kallar svärsonen »en ung och vitter och förmögen grosshandlare». De betydligaste och dyrbaraste skänkerna voro dock de, medelst hvilka han lade grund till akademiens bibliotek.

Den 5. April 1804 förärade Lindahl akademien en boksamling af omkring 2,000 band med dervid fäst vilkor, att akademien skulle utse någon sin ledamot att uppteckna och vårda samlingen samt af egna medel gifva denne årligen 66 rdr 32 skill. b:ko. I den skrifvelse, medelst hvilken akademien anhöll om sin beskyddares tillåtelse att emottaga gåfvan, yttrar hon, att samlingen har ett verkligt värde och innehåller åtskilliga sällsynta arbeten, samt att akademien »icke allenast finge härigenom tillgång på upplysningar, hvilka vid flere tillfällen kunde vara nödiga och nyttiga, utan sattes äfven i stånd att enligt sin föresats kunna öppna samma tillgång för Vitterhets-akademien samt för dem, hvilka i hufvudstaden vilja arbeta på svenska häfders utbredande och författande». Konungen gaf från Carlsruhe den 27. Juni sitt samtycke, och i öfverensstämmelse med gifvarens önskan utsågs Sjöberg till bibliotekarie. Lindahl erbjöd sig att betala kostnaderna för böckernas forslande från Skeppsbron och deras uppställande; men akademien afböjde tacksamt detta anbud. Kort derefter skänkte han dock 50 rdr till arfvode åt ett biträde vid böckernas uppställande.

Alltjemt fortfor Lindahl att öka boksamlingen, och tid efter annan innehålla protokollen underrättelser om nya sändningar. I Maj 1805 anlände en samling böcker; i Mars 1806 skänkte han 100 volymer Latinske auktorer och i April s. å. en betydlig samling af disputationer; en ny sändning anlände i Januari 1809, och i April 1813; ännu kort före Lindahls död, ankommo nya boklårar. akademien uttryckte vid hans bortgång sina lifliga förbindelser och sin uppriktiga saknad. Omkring 14,000 band hade han skänkt till akademien.

Denna gåfva bragte dock till en början akademien i icke ringa förlägenhet. Hon hade inga egna rum, och hennes små tillgångar tillåto henne icke att offra mycket på hyra. I den mån boklårarne anlände, inrymdes de i en lokal på Skeppsbron; men i Maj 1805 erbjöd grosshandlaren Philipson till deras förvarande ett rum i sitt magasin, utan ersättning. Der qvarstodo de till 1809 på

våren, då rummet uppsades. Akademien lät då flytta boklårarne till en annan lokal å Skeppsbron, för hvilken hon erlade 50 rdr b:ko. Under tiden hade Sjöberg en mycket beqväm bibliotekariesyssla; hans åtgörande inskränkte sig till att »efterse och stundom öppna lårarne» samt att en gång om året anmäla i akademien, att han funnit allt i god ordning.

Men i Mars 1812 fäste Rosenstein akademiens uppmärksamhet på nödvändigheten att icke som dittills förvara böckerna, utan uppställa och ordna dem; han fick då i uppdrag att söka anskaffa passande rum. När ingen fullt lämplig lägenhet kunde uppspanas, vände man sig till konungen med anhållan att i någon af statens lokaler få sig rum upplåtna till bibliotek, och ville akademien sjelf bekosta nödig inredning. Men detta stötte på svårigheter, och akademien erhöll då i ett hus vid Clara Södra Kyrkogata några rum mot 200 rdr b:ko årlig hyra. Flyttningen, som blef fullbordad på våren 1814, ombesörjdes af Rosenstein, emedan Sjöberg var sjuk. Denne senare inlemnade kort derefter en skrifvelse till akademien, i hvilken han förklarade sig vilja afstå sitt arfvode till den, som åtoge sig böckernas ordnande; han sade sig icke kunna utan svårighet gå, och af sjuklighet vara matt och utmerglad, åberopande sin tilltagande ålder, sin medfödda overksamhet och det ringa nöje, han fann i biblioteksgöromål, samt slutade med den bekännelsen, att han såsom bibliotekarie ingenting uträttat. Men akademien, som kände hans torftiga omständigheter, ville icke beröfva honom arfvodet, utan uppdrog åt sekreteraren att anskaffa någon, som mot ersättning kunde ordna biblioteket. Rutström åtog sig öfverinseendet af arbetet och med biträde af en anställd amanuens, kopisten C. U. Psilander, hade han 1815 böckerna uppställda och ordnade. Men redan två år derefter uppsades hyreskontraktet, och 1818 flyttades biblioteket till en lokal vid Drottninggatan, och det under Rutströms ledning. Fjorton år derefter var biblioteket å nyo stadt på flyttning. År 1832 hyrde akademien i professor Byströms nya hus vid Beridarebansgatan en stor sal med ljus ofvanifrån, åtta angränsande rum m. m. Akademien hade redan 1822, på Leopolds förord antagit e. o. kanslisten Johan August Hasselström, som under sista tidskiftet af skaldens lefnad varit hans föreläsare och skrifvarbiträde. Denne

tog verksam del i flyttningen och erhöll i den nya lokalen tvenne rum samt 3 famnar ved årligen mot skyldighet att katalogisera böckerna. Biblioteket uppläts till begagnande för allmänheten, en instruktion uppsattes för bibliotekarien, och till denna befattning utsågs Hasselström.

Vid denna tid inköptes åtskilliga arbeten, som för ordboksarbetet voro af vigt, och 1844 utfäste sig ledamöterna att till boksamlingen skänka sina arbeten, ett löfte, som de under närmast följande år inlöste.

Den 20. December 1851, vid samma timme, då akademien sammanträdde för att fira sin årshögtid, afled hennes bibliotekarie, kamreraren Hasselström. Sin utvalda och dyrbara boksamling, mest bestående af utländsk nyare litteratur, hade han genom testamente öfverlåtit åt akademien, och dertill fogat den önskan, att akademien till hans efterträdare måtte utse dåvarande e. o. amanuensen vid Kongl. biblioteket G. E. Klemming. Vid sitt nästa årssammanträde gaf akademien offentligen uttryck åt sin saknad och sin erkänsla, och till bibliotekarie utsågs Gustaf Edvard Klemming 1853.

Professor Qvarnström, i hvars ego Byströmska huset öfvergått, höjde 1862 hyran till 1,000 rdr, hvarföre akademien uppsade sin lägenhet, och flyttade biblioteket år 1864 till n:o 9 Nybrogatan. Samma år skedde en gallring af boksamlingen, i det att naturhistoriska verk till ett antal af 228 uttogos och skänktes till Vetenskapsakademien, såsom varande för denna akademi till större gagn; och samma år öfverlemnades till Kongl. biblioteket några tidskrifter från förra århundradet för att komplettera dess samlingar.

I Januari 1873 anmäldes, att den nye egaren af huset n:o 9 vid Nybrogatan, der akademien hade sin bibliotekslokal, nödgades för eget utrymme uppsäga akademien till afflyttning den 1. Oktober. Biblioteket flyttades nu till Ladugårdslandstorg n:o 2. »Med anledning deraf, att akademiens betydliga och i flere hänseende värdefulla bibliotek icke i sin helhet medförde den nytta, som motsvarade de icke oansenliga kostnaderna för dess vård och äfventyret af täta flyttningar», beslöt man att minska dessa olägenheter och på samma gång gagna den fosterländska odlingen genom att med bibehållande af de för akademien nödigaste böcker öfverlemna de öfriga till något offentligt bibliotek. Bibliotekarien framstälde då det förslag, att

akademien skulle inskränka sig till bildande af ett hufvudsakligen svenskt bibliotek, bestående af böcker i vitterhet, filologi, historia jemte biografi, arkeologi, topografi och reseskildringar, äfvensom utmärkta och gamla arbeten på Svenska språket i hvarjehanda ämnen, samt dessutom arbeten på främmande språk, hörande till filologi, lexikografi och grammatik. Akademien gillade denna plan och bestämde den 27. Februari 1873, att Vetenskaps- och Vitterhets-akademien skulle ega att, inom 14 dagar, bland den för Svenska Akademien mest umbärliga delen af hennes boksamling utvälja de verk, som de för sina bibliotek företrädesvis önskade ega. Den återstående betydliga delen af sin utländska boksamling skänkte hon den 27. Mars s. å. till den nyligen i Stockholm grundlagda högskolan, hvilken sedan äfven erhöll alla akademiens på främmande språk författade arbeten i naturkunnighet samt de juridiska arbeten, som icke utgjordes af lag-editioner, lag- eller författningssamlingar eller lagförslag.

Året derpå utgallrades några äldre ofullständiga serier af tidningar, hvilka lemnades åt Kungl. biblioteket samt åt universitetsbiblioteken till komplettering af deras samlingar. Samma år flyttades biblioteket till n:o 74 Regeringsgatan. Lemningarna af det förvaras nn i Kongl. Biblioteket.

STOCKHOLM. K. SVENSKA VETENSKAPS-AKADEMIENS BIBLIOTEK.

Redan tidigt efter sin stiftelse, år 1739, började Akademien förvärfva en boksamling, till en början hufvudsakligen genom skänker från hennes egna medlemmar och utbyte med utländska lärda samfund, samt i mindre mån genom köp. Den af Akademiens sekreterare, P. Wargentin, utgifna »Förteckning på K. Vetensk. Academiens boksamling, år 1768», upptager redan 2006 band, af hvilka omkring 1300 skänkta. I mån af tillgångarna ökades småningom inköpen, först för tillfälliga behof, sedan genom bestämda, efter hand växande årsanslag. Dessa uppgå för närvarande, till inköp och bindning, till kr. 10,000. Genom byte och enstaka gåfvor inkommer årligen för omkring 11 till 13,000 kr.

Bland de många, som med större gåfvor riktat biblioteket, må, utom kungliga personer, nämnas: 1749 P. Elvius, 1749—1783 P. Wargentin, 1759—1773 J. v. Eggers, 1768 N. Psilanderhjelm, 1776 J. F. Krüger, 1780 och 1784 C. A. Rosenadler, 1787 C. Rönnow, 1790 B. och P. J. Bergius, 1810 A. N. Edelcrantz, 1848 J. Berzelius, 1849 den naturvetenskapliga delen af drottning Lovisa Ulricas bibliotek på Drottningholm, 1868 C. H. Boheman, 1875 C. J. Sundevall, 1876 N. P. Angelin, 1878 P. F. Wahlberg, 1879 A. W. Tamm, 1881 O. I. Fåhræus, 1886 A. F. Regnell. Förteckning öfver hvad som inkommit genom skänker och byte är för åren 1784—1843 införd i K. Vetenskaps Akadem. Handlingar, för åren 1884 och följande i *Öfversigt af K. Vetenskaps Akademiens förhandlingar*, samt dessutom från och med 1886 för hela tillökningen, köpen inbegripna, uti den för flere bibliotek gemensamma accessionskatalogen *Svenska Bibliotek*. Sthlm. 8:o.

Enligt Wargentins ord i företalet till 1768 års Förteckning samlade Akademien förnämligast böcker, »som höra till de vetenskaper hon egentligen företagit sig att upodla, nämligen mathematiken, physiken, naturalhistorien, läkarekonsten, hushållningen, handel, konster och slöjder». Sedan en del af dessa blifvit föremål för egna stiftelser och anstalter, och således ej längre behöfde tillhöra området för Akademiens egentliga verksamhet, har hon ej allenast upphört att inköpa arbeten i dithörande ämnen, utan äfven öfverlemnat motsvarande afdelningar af biblioteket till sådana institutioner, der böckerna kunna vara till största gagn. I följd häraf har visserligen biblioteket undergått en högst betydlig minskning i antalet band, men det har i stället blifvit en väl begränsad, planmessigt vald boksamling, hvilken inom naturvetenskaperna är den ojemförligt rikaste i Skandinavien, och äfven bland Europas naturvetenskapliga bibliotek intager en framstående plats.

Vården af biblioteket tillhörde mycket länge Akademiens sekreterare, med tillfälligt biträde; först år 1819 förordnades zoologie-intendenten att tillika vara bibliotekarie, till dess befattningarna, år 1831, åtskildes. Bibliotekarier hafva varit:

1819—1828. Johan Wilhelm Dalman, f. 1767 d. 1828. Zoologie-intendent.

1828—1831. Sven Nilsson, f. 1787 d. 1883 ss. professor vid Lunds universitet.

1819—1831. »Hade Gustaf Broling inspectionen öfver biblioteket, med hvars angelägenheter han sysselsatte sig så som om han sjelf varit bibliotekarie.» F. 1766, d. 1838 ss. bergsråd.

1831—1843. Anders Johan Ståhl, f. 1767 d. 1844. Med. dr., professor.

1843—1844. Carl Henric Boheman, tillförordnad, f. 1796 d. 1868. Professor, intendent vid naturhistoriska riksmuseum.

1844—1856. Pehr Erik Svedbom, f. 1811 d. 1857. Rektor vid nya elementarskolan.

1856— Johan August Ahlstrand, f. 1822, f. d. bibliotekarie i Kongl. biblioteket.

* * *

Följande Ex libris hafva användts för K. Vetenskapsakademiens böcker.

1. Å en tafla: *Kongl. Sw. Wetens. Academien,* deröfver en lagerkransad jordglob under tre kronor med kungl. krona, uppburen af läderlappsvingar och en blomsterguirland; öfverst strålar en stjerna. Nederst hvilar å ett soubassement: böcker, lagerkrans, lager och palmqvistar. Kopparst.
2. *Kongl. Wetenskaps Academien* inom oval linie. Fyra olika storlekar. Kopparst.
   En röd stämpel med samma inskription har äfven användts.
3. *Ekebergs Bibliothek Donerat K. Svenska Vetenskaps-Academien* inom bred åttkantig ram. (se C. H. Uggla.) Kopparst.

STOCKHOLM. K. VITTERHETS, HISTORIE OCH ANTIQVITETS AKADEMIENS BIBLIOTEK.

»Akademien räknar sitt upphof från den brytningsperiod, som likt en morgonrodnad föregick och framkallade svenska vitterhetens solskensdagar under Gustaf den tredjes

tidehvarf», skrifver B. E. Hildebrand. Svenska Witterhets Academien instiftades af Drottning Lovisa Ulrika d. 20. Mars 1753.* — Ehuru försedd med kongl. stadfästelse, var akademien en af drottningen helt och hållet beroende privat stiftelse. Alla sammankomster höllos hos drottningen, hvilken af egna medel bekostade prisbelöningar och och bestred alla akademiens utgifter. Drottningens förtrytelse öfver Rikets Ständer, med anledning af 1756 års bedröfliga och blodiga händelser för konungamagten och särskildt för drottningen förödmjukande beslut, föranledde ett sextonårigt afbrott i akademiens verksamhet.

»Med konungamaktens återställande», skrifver Hildebrand, »öppnades en ny, mera lysande period för svenska vitterheten. Den allmänna förtjusningen öfver Gustaf den tredjes lyckligt genomförda revolution delades måhända af ingen lifligare än af konungens moder. Återkommen från ett besök hos sina anförvandter, der den glada underrättelsen af henne mottogs, dröjde hon icke att återkalla till nytt lif den akademi, hon 19 år förut hade stiftat, men, innan den blifvit fullt organiserad, låtit gå till hvila.» — Med drottningens död (d. 16. Juli 1782) upphörde äfven, såsom en naturlig följd, akademiens verksamhet. De synliga frukterna af densamma innehållas i fem volymer, som under namn af Kongl. Svenska Vitterhets Akademiens Handlingar blifvit utgifna. Den 20. Mars 1786, trettiotre år på dagen efter akademiens stiftelse, återupplifvade konung Gustaf III. den under namn af *Kongl. Vitterhets, Historie och Antiqvitets Akademien*, och tilldelade den genom särskildt donationsbref medel till fortfarande bestånd. Från denna tid har Akademien haft en uteslutanda vetenskaplig verksamhet som äfven dess titel angifver. Epitetet »Vitterhets-» representerar, under akademiens senare skede, endast ett minne.

Vitterhets-Akademiens sekreterare voro:

---

* Huru än denna drottning må bedömas, så lärer väl ingen kunna förneka den förbindelse, i hvilken Sverige står till henne för hennes bemödande att genom en högre sinnesodling sätta svenska folket i jemnbredd med den nation, som då och ännu länge ansågs vara i besittning af den högsta bildning. Hennes valspråk var också »*Alltets Svenskt*». På en för drottningen preglad jetton föreställes ett hjerta inom en lagerkrans med nämda valspråk i omskrift.

Olof von Dalin från 24. Juli 1753 till 12. Aug. 1763.

Erik af Sotberg från 25. Jan. 1773 till 3. Dec. 1781.

Nils von Rosenstein från 30. Apr. 1782 till Akademiens upphörande.

Vitterhets-, Historie- och Antiqvitets-Akademiens sekreterare* hafva varit följande:

Nils von Rosenstein från 20. Mars 1786 till 7. Maj s. å.

Gudmund Göran Adlerbeth från 7. Maj 1786 till 7. Dec. 1793.

Joh. David Flintenberg från 7. Dec. 1793 till 29. Mars 1795.

Georg Frans Tihleman från 29. Mars 1795 till 30. Dec. 1802.

Jonas Hallenberg från 8. Febr. 1803 till 22. Apr. 1819.

Carl Birger Rutström från 30. Mars 1820 till 13. Apr. 1826.

Joh. Gustaf Liljegren från 5. Juli 1827 till 2. Juni 1837.

Bror Emil Hildebrand från 30. Juni 1837 till 31. Dec. 1879.

Hans Hildebrand från 31. Dec. 1879.

De medel, akademien förfogar öfver, utgöra:

1:o. En egentligen genom sammanskott af ledamöter grundad fond af 12,500 kr. 2:o. Götiska förbundets donation, nu uppgående till 2,300 kr. 3:o. B. von Beskows donation, 10,000 kr. 4:o. Tullförvaltaren C. W. Beyers i Göteborg (1883), nu uppgående till 29,000 kr. Dertill kommer nyligen aflidne Protokollsekreteraren Ernst G. Hjertbergs donation, uppgående till omkr. 230,000 kr., hvarur dock skola utgå åtskilliga lifräntor.

Ränteinkomsterna af dessa medel användas för arkeologiska undersökningar, utgifvande af akademiens handlingar och månadsblad, stipendier etc.

Biblioteket grundlades samtidigt med akademien genom gåfvor af böcker från drottningen m. fl. Dock var det ej af någon betydelse förr än Hofmarskalken Johan Jennings genom gåfvobref af d. 15. Sept. 1822 till akademien öfverlemnade en del af sin aflidne svärfaders, Statssekreteraren Schering Rosenhanes bibliotek, som innefattade Nordiska historien, Antiqviteterna och Vitterheten

---

* Akademiens sekreterare är tillika Arbetande ledamot samt *Riks-Antiqvarie* och *Garde des Medailles*.

med tillhörande särdeles märkvärdiga Collectanea Historica, Dissertationer, Acta Publica, efter ämnet ordnade och inbundna, äfvensom en värdefull samling svenska geografiska kartor, samt ritningar och kopparstick, dels föreställande svenska minnesmärken, byggnader och planritningar, dels ock bataljer, högtidliga akter och ceremonier m. m. i regal folio, ordnade och inlagda i 17 stora portföljer. Gåfvobrefvet, som föredrogs på akademiens sammankomst d. 10 Dec. s å., åtföljdes af en fullständig katalog, upprättad af d. v. biblioteksamanuensen vid Upsala bibliotek Joh. Henr. Schröder. Den är systematiskt upprättad, prydligt skrifven och inbunden och förvaras i biblioteket. Den upptager 108 n:r in folio, 402 in 4:o, 938 in 8:o, 65 in 12:o, hvartill komma 300 vol. samlingsband samt förutnämda portföljer. Götiska förbundet skänkte vid sin upplösning den samling böcker, som tillhörde det, hvilken samling dock ej var af någon större betydenhet.

Biblioteket omfattar uteslutande Arkeologi, Numismatik och Historia. Dess volymantal uppgår nu till omkr. 15,000. Denna betydliga tillväxt grundar sig dels på anslag, hvilket år 1877 från 750 kr. höjdes till 1,500 kr. och dels genom byte med utländska lärda samfund. Akademiens månadsblad 1885 (sid. 42 o. f.) innehåller en förteckning öfver dessa samfund, uppgående till 145.

Det första biblioteksmärket bestod i en stämpel å frampermen: *A. H. W.* i en kartusch med kongl. krona ofver. Nuvarande märket är en blåstämpel: *K. Witterh. Hist. o. Antiqv. Akademien.*

Biblioteket förvaras i akademiens lokal, i Riksmuseum.

STOCKHOLM. K. LANDTBRUKS-AKADEMIENS BIBLIOTEK.

Landtbruksakademien stiftades d. 26. Dec. 1811. Dess nu gällande stadgar äro af d. 13. Juli 1883. Akademiens ändamål är att inhemta och sprida kännedom om alla för landtbruket gagneliga rön och uppfinningar och att dymedelst, äfvensom genom egna rön, verka till landthushållningens förkofran. Alltifrån sitt första verksamhetsår, 1813, har akademien utgifvit en *periodisk skrift*, som under

olika tider haft olika titlar. Till akademiens disposition är huset n:o 43 vid Mäster Samuelsgatan upplåtet, och akademien har der sin lokal. (Akademien hade sin lokal förut i n:o 26 samma gata).

Biblioteket inrättades omkring år 1812 eller året efter akademiens stiftelse. Volymantalet utgör omkring 7,000. Såsom egaremärke började på 1830-talet begagnas en mindre oval svartstämpel: *Kongl. Landtbruks Academien* inom en bladrand. Numera användes en större oval blåstämpel, i hvars midt synas tre kronor och deromkring: *Kongl. Landtbruks-Akademien.*

STOCKHOLM. K. AKADEMIENS FÖR DE FRIA KONSTERNA BIBLIOTEK.

Akademien inrättades den 10. Mars 1735 af grefve Carl Gustaf Tessin samt blef af Kongl. Maj:t stadfäst och forsedd med privilegier den 5. Januari 1773. Förnyade, nu gällande stadgar äro af Kongl. Maj:t utfärdade den 29. Mars 1846.

Akademiens bibliotek grundades förmodligen ej långt efter akademiens stiftelse och har uppkommit genom gåfvor och donationer, af hvilka synnerligast äro att märka C. G. Tessins och kanslirådet Gust. Ribbings; i senare tid öfverintendenten G. Söderbergs. År 1806 utkom den första katalogen med titel: *Förteckning på Kgl. Målare och Bildhuggare-Akademiens Samlingar af Böcker, Estamper, Statyer, Buster, Basreliefer m. m.* Sthm, Delén. Den upptager 160 n:r fol., 118 n:r 4:o, 195 n:r 8:o, 32 n:r 12.o, 32 n:r Forma oblonga, Estamper häftade i band 97 n:r, band i registerformat (gravyrer) 55 n:r. 4 portföljer handteckningar. Dertill en mängd »Gipser». År 1880 utkom ny katalog med titel: *Förteckning öfver Kongl. Akademiens för de fria Konsterna Bibliotek 1880.* Sthlm, N. & S., 1881. Den upptager 1772 n:r utom manuskript. Sedan dess har tillkommit 170 n:r. Volymantalet är naturligtvis större, hvarför man kan uppskatta biblioteket till omkring 2,200 band.

Förutom dessa tryckta kataloger finnes en med största noggrannhet systematiskt uppgjord skrifven sådan med titel: »Förteckning På Kongl. Målare och Bildhuggare-

Akademiens samling af Estamper med Register öfver Mästarne, författad af N. W. Forsslund 1808».

Gravyrsamlingen uppgår till 12,000. Dessutom finnes en stor samling handteckningar. Att planschverk och konsthistoria utgöra den öfvervägande delen, faller af sig sjelft. Biblioteket är således af stor betydelse och begagnas flitigt af akademiens elever.

Särskildt förtjena omnämnas följande äldre praktverk:

B. de Montfaucon, *L'antiquité expliquée et representée en figures. Tom. 1—5, Supplément Tom. 1—5* Paris 1719—24. Stor folio. (Präktiga kalfskinnsband med rik guldpressning och »C. G. Tessin»).

I. M. Weiss, *Representation des fêtes données par la ville de Strassbourg pour la convalescence du roi (Louis XV), à l'arrivée et pendant le séjour de S. M. en cette ville (1744). Inventé, dessiné et dirigé par I. M. Weiss.* Paris u. å. Stor folio. (12 pl.)

Arkitekten Ioannes Baptista Piranesis grandiosa arbeten:

Antichità Romane de' tempi della republica, e de' primi imperatori. P. 1—2. Roma 1748, tv. fol. (29 pl.)

Le antichità romane. T. 1—4. Roma 1756. St. fol. (217 pl.)

Le rovine del Castello dell Aqua Giulia situato in Roma presso S. Eusebio. Roma 1761. Fol. (19 pl.)

Della magnificenza e d'architettura de Romani. De Romanorum magnificentia et architectura. Romæ 1671. St. fol. (47 pl.)

Vedute di Roma. (2 band). Roma u. å. Stor tvärfolio.

Slutligen må omnämnas det dyrbara gravyrverket af *Picart:*

Cérémonies et coutumes religieuses de tous les peuples du monde, représentées par des figures dessinées de la main de B. Picart, avec une explication historique, et quelques dissertations curieuses. (5 band.) Amsterdam 1728—43 fol.

De äldre koppargravyrerna äfvensom en del af de äldsta böckerna äro märkta med en liten svartstämpel, framställande en vase med tre kronor omkring och en större krona ofvanför. Numera förses böckerna med en

oval blåstämpel: »Kongl. Akademien för de fria konsterna».

* * *

»Statuterna af år 1773», skrifver Elers, »förmäle väl, att nödige rum för Academien skulle inredas, i de obrukbare gjuthusen på Rännarebanan; men sådant kom dock icke att verkställas, innan Academien, igenom en enskilt mans frikostighet, fick ett eget hus. Öfverdirecteuren vid Kronans och alla styckgjuterier i riket, samt riddaren af Wasa Orden Gerhard Meyer (samme man, som verkstält gjutningen af Gustaf I:s och Gustaf II. Adolfs bildstoder) såg svenska Målare- och Bildhuggare-Academien, som redan gaf hopp om nytta och god smaks utbredande, hafva sitt hemvist och arbetsrum, än i ett hvalf i Kongl. Slottet; än i ett sämre rum i dess flyglar; än uti enskilt mans hus, som annan hyresman; då han fant sig, på bättre sätt, icke kunna använda sitt egande aflinge stenhus på Norremalm, vid sjön Mälaren och det så kallade röda bod-torget, beläget under N:o 29 i Qvarteret Uttern, å fri och egen grund, förut R. Rådet *Gr. Bielke* tillhörigt, än till Academien öfverlåta detsamma, till evärdelig egendom. Han vidtog och verkstälte detta beslut, med K. M:ts höga välbehag, tillstånd och stadfästelse, d. 5. Maj 1756, och K. Academien emottog strax derefter, denna gåfva, emot ett billigt vilkor, som Academien sedan med upprigtigaste erkänsla uppfyllt; bestående deruti, att han i sin lifstid sjelf skulle uppbära hyrorne af huset, eller en deremot svarande summa. Gåfvobrefvet var daterat d. 18. Dec. 1775; hvarvid det vilkor blifvit häftat, att om Academien någon tid, eller af någon händelse, skulle derifrån uthysas, och huset till något annat behof, enskilt eller allmänt, användas; upphörde dermed Academiens och Publici egande rätt dertill; och skulle det i sådan händelse, af Meijers ägta manliga descendenter få återtagas; och om sådane då icke vore till, tillfalla och tillhöra det i Stockholm inrättade Frimurare-Barnhuset, till evärdelig tid. Kongl. M:t lät under d. 5. Maj 1776, utfärda dess nådiga befallning till Justitie-Cancelleren, att med *Meyerska* gåfvobrefvet lagfara.»

STOCKHOLM. K. MUSIKALISKA AKADEMIENS BIBLIOTEK.*

Vårt lands främsta musikaliska läroanstalt räknar sin tillvaro från år 1771. Initiativet till dess bildande togs i första rummet af hofkapellmästaren *Ferdinand Zellbell*, liksom fadren organist i Storkyrkan. »Zellbell var af tysk härkomst, men född i Sverige och i hans äkta svenska hjerta lågade en sann kärlek till vår fosterländska tonkonst. Sjelf icke ställd på samhällets höjder, förstod han likväl att genom ovanlig begåfning och varmt nit der vinna gehör, och det var på hans enträgna uppmaning som ett antal konstens ädla gynnare och idkare förenade sig om den underdåniga framställning, hvilken hade Kongl. svenska Musikaliska akademiens, af Gustaf III. utfärdade stiftelseurkund till följd.» (Oscar Fredrik: Tal vid Musikaliska akademiens sekularfest 1871).

De första åren af sin tillvaro verkade akademien, märkligt nog, utan något understöd af staten. Embetsmännen tjenstgjorde utan lön under loppet af flere år. Till upprätthållande af undervisningen vid akademiens läroverk tillsköto ledamöterne sjelfve bidrag och utsträckte sin välvilja ända derhän, att de icke allenast upplåto sina boningsrum till akademiens sammankomster och undervisningslokaler, utan äfven hugnade den medellösa stiftelsen med gåfvor af böcker, musikalier och inventarier. Det oaktadt hade akademien redan 1773 åsamkat sig en skuld af flere tusen daler och dess läroverk måste tillslutas. I denna bekymmersamma ställning ingick akademien till k. maj:t med anhållan om privilegium på ett månadslotteri. Detta beviljades under vilkor att k. hofkapellet erhölle en del af vinsten. År 1808 utbyttes denna inkomstkälla mot ett årligt statsunderstöd af 200 rdr b:ko.

Af hvad som redan nämts, kan man lätt förstå, att akademiens bibliotek till en början torde hafva varit temligen oansenligt. Men med hvart år tillväxte dess samlingar. »Une bibliothèque est un être vivant qui grandit tous les jours, dont le lendemain ne ressemble jamais à la veille, par suite des acquisitions incessantes: une bibliotheque marche, marche toujours et ne s'arrête jamais»,

* Meddeladt af Bibliotekarien Frithiof Cronhamn.

yttrar J. B. Weckerlin i sitt stora musik-bibliografiska verk *Bibliothèque du conservatoire national* (Paris, 1885). Det sagda eger sin särskilda tillämpning på Musikaliska akademiens bibliotek, hvars förkofran är så mycket anmärkningsvärdare som detta bibliotek i allmänhet haft att arbeta med temligen ringa penningetillgångar.

Redan 1777 synes akademien gjort inköp för sitt bibliotek. År 1800 förvärfvades genom köp en del musiklitterära arbeten — bland dem några från 1600-talet, som numera stå ganska högt i värde — hvilka tillhört den samma år aflidne organisten *Johan Wikmanson*, från hvars musikbibliotek åttioåtta år senare akad:s bibliotek ytterligare erhöll en samling verk, genom testamente af hans dotterdotter (se 1888 års tillväxt). En värdefull donation fick biblioteket emottaga efter framl. kammarrådet *J. F. Hallardt*, som till akademien testamenterade hela sitt musikbibliotek, uppgående till närmare 440 band, deraf 276 n:r musikalier och 158 n:r musiklitterära arbeten (till allra största delen från åren 1730—60). Bland handskrifterna förekomma — hvilket må anföras som ett bevis på testators intresse för tonkonsten — flere band (i folio och qvart) innehållande af honom utförligt och omsorgsfullt utarbetade rikhaltiga musikbiografier samt musiklexika. Denna donation kan sägas bilda den första egentliga grundstommen till Musikaliska akademiens bibliotek. Tack vare denna betydliga tillökning, kunde den år 1806 upprättade bibliotekskatalogen erbjuda en jemförelsevis ganska vacker numerär.

I samma mon biblioteket tillväxte, begynte det anlitas af hufvudstadens musikidkare. Enligt anteckningar i en gammal journal tyckes den första biblioteksutlåningen ha egt rum 1782, ehuru det är antagligt att utlåning skett långt förut.

Främst å lånejournalens första sida läser man *Lars Samuel Lalins* namn. Han var en af Musikaliska akademiens äldste ledamöter och Kongl. teaterns i ordningen förste sångmästare samt sjelf egare af ett ansenligt musikbibliotek, hvarom närmare omförmäles under den Oxenstiernska donationen (se sid. 52). Bland bibliotekets öfriga äldre låntagare — det kan ju för kuriositetens skull vara af intresse att här erinra sig dem — märker man några andra akademi-ledamöter: *Erik Ferling*, Kongl. teaterns förste sångmästare, som J. G. Ehrensvärd i sin bekanta måleriska skildring af svenska teaterns belägenhet 1760 nämner såsom vår förnämste musik-

idkare, hvilken »med uppmuntran kunnat blifva den skickligaste violinist vi i Sverige egt»; sekreteraren *Pehr Frigel*, den skicklige embetsmannen och insigtsfulle tonsättaren, sedermera akad:s bibliotekarie i närmare ett halft sekel, hofsekreteraren *Carl Stenborg*, den begåfvade sångaren, en af den svenska operascenen störste och äldste koryféer; J. C. *F. Hæffner*, koralboksförfattaren, då förste sångmästare vid Kongl. teatern — der han var Lalins efterträdare — m. fl. inom musikens verld bekanta personligheter.

År 1797 blef Frigel Akademiens bibliotekarie, och tack vare hans varma, oaflåtliga intresse och nitiska omsorg förkofrades biblioteket i en synnerligen betydlig grad.

Att här år efter år följa bibliotekets utveckling skulle, huru frestande det än vore, allt för mycket inkräkta på utrymmet. Vi äro sålunda hänvisade till att förnämligast anteckna de anmärkningsvärdare förvärfven.

År 1848 fick biblioteket ett högst betydande uppsving.

Grosshandlaren *Johan Mazér*, sedan 1840 ledamot af akademien, afled sju år derefter efter att i sitt testamente ha gjort en del dispositioner, hvilka för alltid skola fästa hans namn vid den svenska tonkonsten att i tacksam hogkomst bevaras. Fastän född och fostrad i främmande land (södra Frankrike) hyste Mazér en varm kärlek för vårt lands tonkonst. Ekonomiskt oberoende som han var -- under en följd af år idkade han en framgångsrik grosshandelsrörelse i Stockholm — kunde han gifva ett bestående uttryck åt sitt ur en fin musikalisk bildning framsprungna intresse för tonkonstens främjande. I sitt testamente lemnade han i Musikaliska akademiens vård 6,000 kr., hvaraf räntan skulle användas till bildande af ett musiksällskap i hufvudstaden, som två gånger i veckan skulle sammanträda för att utföra kammarmusik. »Mazérska qvartettsällskapet», som sålunda kan betraktas som en filialafdelning af Musikaliska akademien, har allt fortfarande att glädja sig åt en talrik tillslutning, af såväl artister som konstvänner. Såsom gåfva erhöll akademien, på grund af omförmälda testamente, dels en större samling stråkinstrument (violiner, altvioler, violonceller och kontrabasar), bland dem några af donator sjelf förfärdigade, dels en musikaliesamling, som efter låg beräkning värderats till 30,000 kr. Den Mazérska donationen, som, då detta skrifves (1888), hittills är den största akademien fått emottaga, omfattar alla grenar af musik. Talrikast är kammarmusiken företrädd (726 n:r qvartetter, öfver 800 qvintetter, sextetter, septetter, oktetter och nonetter o. s. v.); antalet sinfonier och ouverturer (i partitur och stämmor) uppgår till 350, oratorier och kantater närmare 500, pianoverk 228 etc. Större delen af dessa musikalier är bunden i dyrbara, solida kalfskinnsband, hvilka synas trotsa sekler. Till minne af den ädle gifvaren lät akademien prägla en belöningsjetton, att till elever utdelas. Framsidan upptager Mazérs porträtt

i bröstbild: en vacker profilfigur, bärande 1840-talets drägt. Öfver bilden läses namnet JOHAN MAZÉR. Frånsidan en antik lyra med akademiens smakfulla valspråk: ANDA OCH KONST. Den Mazérska jettonen, som finnes afbildad i J. P. Cronhamns Historiska anteckningar om Musikaliska Akademien (Sthlm 1871), upphörde att utdelas 1881.

Något mer än ett årtionde hade förgått, då biblioteket ånyo erhöll en mycket värdefull donation från en af sina ledamöter, nämligen öfverstekammarherren hos enkedrottning Josephina, grefve *Gustaf Oxenstierna*, en son af skalden Johan Gabriel Oxenstierna.

Han afled i Stockholm 1860, då Musikaliska akademien fick emottaga hela hans dyrbara musikbibliotek (mellan 2 och 3,000 volymer). I Höijers musiklexikon uppgifves, att donationen bl. a. omfattade 150 operor i partitur och öfver 100 i klaverutdrag. Om man i stället sätter siffrorna 300 och 700, kommer man sanningen närmare. Ensamt Donizetti är bland klaverutdragen företrädd med icke mindre än 45 operor, Rossini med 38, Auber med 32 o. s. v. — Siffror, som tala, kan man med fog säga! I trettio digra volymer inrymmas massor af sångstycken för en röst vid piano. Den Oxenstiernska donationen, som värderats till 10,000 kr., omfattar såväl modern som klassisk musik. De äldre verken äro, af forne egare anteckningar att döma, tydligen sammanförda från en mängd olika håll. Å en mängd musikalier läses namnet L. S. Lalin (jfr sid. 52), om hvilken det i Dahlgrens anteckningar om Stockholms teatrar citatvis berättas, att han efter en 2½-årig vistelse utomlands medförde hem »en ansenlig samling utsökta, dyra och här obekanta musikalier, isynnerhet för sång, af de bästa mästares arbeten, utaf hvilka flere blefvo musikälskare kommunicerade en tid bortåt medelst de å riddarhussalen uppförda s. k. cavalliersconcerter, till hvilka Lalin gaf mestadelen af musiken, som i anseende till den grannlagenhet vid urvalet iakttagits vunnit allas och i synnerhet kännares fullkomliga bifall.» En mängd andra företrädesvis utländska noter synas hafva tillhört C. C. Karsten, den framstående operasångaren. Massor af utländska handskrifter (operor i partitur m. m.) förekomma jemväl i den Oxenstiernska samlingen, antagligen utomlands förvärfvade. En stor betydelse eger den i fråga varande donationen äfven derigenom att den företer så många arbeten af äldre svenska mästare eller sångnoter med svensk text. Der grefve Oxenstierna i detta fall icke lyckats komma öfver »originalurkunden», satte han sig sjelf ned och kopierade. Deraf dessa väldiga operapartiturer eller klaverutdrag, som äro afskrifna med hans prydliga och nitida handstil. Bland de sålunda af honom sammanskrifna volymerna må särskildt nämnas ett par band, i liggande läng oktav om 600 sidor, hvilka redan derigenom ega sitt intresse, att de

tillsammans utgöra en den fullständigaste samling af tonsättningar af vårt nuvarande konungahus' medlemmar. Flertalet bland dem upptagas af kronprins Oscars (sedermera Oscar I.) och prins Gustafs af Upland kompositioner; för öfrigt märkas sånger eller pianostycken af kronprinsessan Josephine, prinsessan Eugenie och prins August. De Oxenstiernska musikalierna äro mestadels bundna i smakfulla band med rika pressningar och guldornament å ryggarne. Hvart band är försedt med donatorns Ex libris: en oval med Oxenstiernska hjertvapnet i midtelringen samt i omskrift: Gustav Oxenstierna, alltsammans i ljusblå färg.

Ungefär samtidigt hugnades biblioteket med ännu en märklig donation, i det grefve *P. A. Fouché d'Otrante* donerade en samling musikalier, bestående af öfver 150 i Paris tryckta partitur (dels kantater, dels till ett öfvervägande antal operor, företrädesvis af franske och italienske tonsättare); vidare instrumentalmusik, teoretiska verk samt ett tjugutal samlingsband, innehållande ett stort antal franska och italienska arier — samtliga försedda med solida band med ljusgröna ryggar och oftast röda titellappar.

På hösten 1864 afled konsertmästaren och läraren i violin vid akad:s läroverk, den kände tonsättaren *Andreas Randel*. Af sterbhuset inlöste ett par konstvänner, grosshandlarne Conrad Kuhlau och E. E. Lindström Randels värdefulla musikbibliotek, deribland ett tjugutal af R:s tonsättningar i handskrift (violinkonserter, orkester- och kammarmusikverk samt instruktiva arbeten), som 1865 öfverlemnades till biblioteket. Sistnämda år fick akademien emottaga: af öfverintendenten *L. M. Berg*, jemte sju violiner och violonceller, en samling af 300 musikalier, till större delen af klassiska mästare, samt af *fru Hedvig Berwald, f. Sundblad*, ett testamente, enligt hvilket hennes musikbibliotek, innehållande omkring 300 större verk, skall efter hennes död införlifvas med biblioteket.

År 1866 erhöll akademien *Harmoniska sällskapets* hela musikbibliotek.

Detta sällskap, som stiftades 1820, räknade Isak Berg och Johan Berwald till sina artistiske ledare och torde hafva varit ett af de yppersta musiksällskap, som vårt land haft att uppvisa. »Med sådan expression utförda, så nyanserade körer i både andliga och dramatiska kompositioner som Harmoniska sällskapets har Sverige hvarken före eller efteråt fått åhöra och torde näppeligen i något annat land vid någon tid öfverträffas. Också voro detta sällskaps allmänna sammankomster verkliga musikaliska högtider och uppskattades såsom sådana äfven af framstående utländingar

med musikalisk begåfning, (C. M. Rydqvists sjelfbiografi, I. Sthlm 1884.) För underrättelser i öfrigt om detta sällskap hänvisas till Beskows Lefnadsminnen, J. M. Roséns Några minnesblad, II, och J. P. Cronhamns uppsats i Kongl. Musikaliska akademiens handlingar 1866: »Musikaliska föreningar i Sverige och Norge».) Efter att hafva hvilat i sexton år upplöstes Harmoniska sällskapet 1865. Dess bibliotek var ganska omfattande: 200 verk med kör och orkester samt 150 orkesterverk i partitur och stämmor. En del af dessa musikalier synes, af den tematiska katalogen att döma, hafva varit ett arf dels från »Musicaliska Sällskapet i Stockholm», dels från »Amateurs Sällskapet», som i febr. 1818 erhöll det förenämda sällskapets bibliotek, hvarpå alltsammans två år senare blef Harmoniska sällskapets egendom. De flesta partituren äro gåfvor af konstvänner, bland hvilka märkas många med bekanta namn: drottning Desideria, kronprins Oscar (I.), sångmästaren vid k. teatern C. M. Croelius, Isak Berg, C. C. Karsten, d. v. statskommissarien, s. m. presidenten Pehr Westerstrand, envoyén och författaren frih. Nils af Wetterstedt, hofkapellmästaren Joh. Berwald, tonsättaren och klarinettisten B. Crusell, d:r J. B. Struwe, kompositören till »Den ondsinta hustrun», »En fjerdedels timmes tystnad» m. fl. i Stockholm uppförda pjeser, grefve Gustaf Löwenhielm direktör för Kongl. teatern 1812—18[illegible], mæcenaten grosshandlaren Joh. Mazér, hofkapellisten, den skicklige oboisten C. A. P. Braun m. fl.

Stämmor till Musicaliska sällskapets allra första musikalier, till ett antal af 125 (sinfonier af Haydn, Mozart, Gluck, Kraus m. m.), voro enligt katalogen utskrifna af ledamöterne sjelfve, hvilket häntyder på ett varmt intresse.

S. å., 1866, erhöll biblioteket af kantor *August Lethin* hans afl. faders, kammarmusikus Anders Lethins musikalier (mellan 2- och 300 violinkompositioner) samt af fröken *Andréette Frigel* åtskilliga af hennes framl. faders, sekreteraren P. Frigels tonsättningar samt en del bref till honom från framstående tonkonstnärer.

1867. Af enkefru *Wertmüller:* 135 n:r kammarmusikverk och kompositioner för blåsinstrument.

1868. Af notarien *J. E. Gille:* en samling äldre musikalier, bland dem J. B. de la Bordes ytterst dyrbara Choix de Chansons (Paris 1773) med Moreaus artistiska kopparstick; tyvärr felade den fjerde delen.

1869. Af framl. konsertmästaren *August Berwald,* jemlikt testamente 1867: en dyrbar samling violinkompositioner, till ett antal af 150, bland hvilka äfven funnos donatorns tonsättningar; af Otto Lindblads enka, fru *Emma Lindblad:* 40 musikalier, som tillhört hennes man (af

honom egenhändigt utskrifna violinstycken m. m.); af notarien *L. V. Samuelsson:* en autograf af Mozart från 1789.

1870. Af akad:s d. v. præses, prins Oscar (s. m. Oscar II): en högst dyrbar autograf af Mozart (en trio ur op. »Titus» i partitur); af framl. prosten Edgrens arfvingar (ingeniören *Julius Edgren*, doktorinnan *Kjellberg*, f. *Edgren*, och fröken *Cecilia Edgren*): en större pedalharpa jemte 150 kompositioner för detta instrument samt ett hundradetal piano-, sång- och kammarmusikverk; af kapten *A. Drake:* en större samling musikalier och musiklitterära arbeten, som tillhört hans afl. fader, professorn och sekreteraren E. Drake, bland dem ett sextiotal af den på sin tid så högt uppburne pianisten Carl Schwenckes* kompositioner, dels i original, dels kopierade af E. Drake, hvars afskrifter af åtskilliga operor jemväl medföljde denna donation.

1871. Af framl. pianisten och tonsättaren *Edmund Passy* (död 1870): hans musikbibliotek, omfattande mellan 4- och 500 verk, till större delen pianokompositioner (soli och ensembler) äfvensom ett fyratiotal egna tonsättningar, bland dem operorna »Den nordiska qvinnan» och »Inbillning och verklighet».

1872. Af framl. läraren i pianospel vid akad:s konservatorium** *Joh. van Boom* (död 1871): hans rikhaltiga musikbibliotek, 800 n:r, företrädesvis pianomusik; närmare 100 egna kompositioner.

1873 erhöll biblioteket ånyo en värdefull donation från en af sina hädangångne konservatorielärare, konsertmästaren, professorn i violinspelning *Edvard d'Aubert* (död 1872), som till akademien testamenterat sitt musikbibliotek, öfver 850 n:r, till ett öfvervägande antal bestående af violinsoli och ensembler, af såväl klassiske som moderne författare. Genom denna donation erhöll jemväl bibliotekets musiklitterära afdelning, som förut varit temligen svagt

---

* »Schwencke var en af Drakes intimaste vänner. Deras bekantskap hade uppstått i Småland, der S. en tid var anställd som musiklärare i Drakes grannskap. Det rådde en viss valfrändskap mellan begges kompositions- och spelsätt, nätt, elegant, korrekt och smakfullt. I den rena satsen kunde ingen af dem öfverträffas.» (J. M. Rosén. Minnesblad i Svensk Musiktidning 1882.)

** Akad:s läroverk benämndes f. o. m. 1867 *Konservatorium*.

representerad, en välkommen tillökning: öfver 130 band franska och tyska tidskrifter samt böcker.

1878 inköpte akademien efter framl. bibliotekarien prof. *W. Bauck* (död 1877) en samling musikalier och musiklitterära verk.

1879 erhöll biblioteket af presidenten för musikskolan i Calcutta, rajahn *Sourindro Mohun Tagore,* en mycket intressant kollektion af hinduiska såväl musikalier som böcker om musik — samtliga bundna i rikt utstyrda originalband med guldsnitt. Samme donator hade några år förut skänkt till akademien stora samlingar af hinduiska instrument.

1880. Af kammarherren frih. *Theodor Adelsvärd:* hans 1814 framl. fader, frih. Aug. Adelsvärds musikalier (företrädesvis franska partitur och klaverutdrag) samt, genom testamente, af tonsättarinnan, friherrinnan *Caroline Ridderstolpe, f. Kolbe* (elev af C. M. von Weber), sextio kompositioner för sång.

Innan vi här fortsätta vår redogörelse för bibliotekets tillväxt, torde böra nämnas några ord om dess »lokale Forhold».

Under mer än ett sekel var Musikaliska akademien i saknad af ett eget hem. Visserligen väcktes 1799 ett förslag att inköpa det vid Munkbron belägna stenhus, der Nya Svenska Theatern, eller, som den senare kallades, Svenska Komiska Theatern under Stenborgs ledning verkat i femton år och som då var till salu för 20,000 rdr b:ko. Men detta förslag, likasom många andra i senare tider väckta, strandade på akad:s medellöshet. I det föregående har omnämts, huruledes akad:s ledamöter sjelfve upplåto sina rum åt akademien. En varaktigare bostad erhöll akad. 1796, då hon ända till 1830, således under nära tre och ett halft decennier, fick logera i Riddarhuset, (inom hvars murar för öfrigt musiken ingalunda var någon sällsynt gäst, enär Riddarhussalen jemte Kongl. teatern och stora börssalen var en mycket flitigt anlitad konsertlokal ända in på 1840-talet, då Riddarhuskonserterna blefvo allt fåtaligare och De la Croix' salong vid Brunkebergstorg — i Riksbankens afdelningskontor, der numera guldet klingar — i stället togs i anspråk för konserttillställningar.) Det hägn Musikaliska akademien åtnjutit inom Riddarhuset föranledde hennes d. v. præses, hertig Oscar Fredrik, att vid akad:s sekelårsfest å Riddarhussalen 1871, till hvilken högtid jemväl riddarhusdirektionens ledamöter voro som hedersgäster inbjudne, framföra en offentlig tacksägelse å akad:s vägnar för den välvilja hon sålunda kommit att åtnjuta: »Den minnesrika bygnad, der akademien i detta ögonblick firar sin jubelfest, har ock öppnat sina portar till en fristad åt den svenska tonkonstens

husvilla lärjungar. För detta och andra prof på svenska ridderskapets och adelns välvilja står akademien i en outplånlig tacksamhetsskuld.»

Åren 1830—57 upplätos åt akademien två rum i Arffurstens palats, hvarjemte hon en tid var inlogerad i gamla posthuset och i landskansliets hus). I det furstliga palatset fick akad. tid efter annan vidkännas åtskilliga lokala inskränkningar. När Lifrustkammaren flyttades dit, måste akad. afstå ett af sina rum, då således ett rum och tambur återstodo för henne. Detta rum fick nu på samma gång användas till sessionsrum, lärosal och bibliotek! Men öfver tamburen skulle den musikaliska konstens främsta vårdanstalt förlora dispositionsrätt. När 1844 en byst af den då nyss afsomnade konung Carl XIV Johan skulle modelleras, verkställdes detta i nyssnämda tambur (!), oaktadt i Målareakademiens hus fans en sådan tillgång på rum, att flere lägenheter då uthyrdes. Några år derefter blef den musikaliska akademietamburen ockuperad af — krigsmagten. Det var vid 1848 års oroligheter, då vakterna i hufvudstaden måste förstärkas. Tamburen i fråga användes nu som ett slags högvakt för gardisterne. Under denna tid besökte prins Gustaf af Upland det nya Mazérska qvartettsällskapet och prinsens förvåning öfver att behöfva passera genom en kasern för att komma in till Musikaliska akademiens lärosal, der qvartettsällskapet sammanträdde, var icke mindre än de halfsofvande gardisternes att få se prins Gustaf m. fl. musikaliska celebriteter defilera genom vakten.

Ändtligen fick akademien 1857 en rymligare lokal. Det var i en förhyrd våning en trappa upp i n:o 8 vid Klara Strandgata i det s. k. »Kirsteinska huset», bekant för sina många förlustelser af omvexlande slag, numera Hotell W.-6. Biblioteket var här förvaradt i en mängd skåp, som stodo kring väggarne i den stora salen. I medlet af 1860-talet förhyrdes jemväl en bottenvåning i samma hus — de rum, der den celebre »kungamakaren» Mörner tillbringat sina sista dagar. Biblioteket flyttades nu hit ned och fick första gången ett eget rum, fast det var litet. Der fans dock icke plats för skåpen, utan dessa fingo herbergeras i tre af lektionsrummen, som lågo utanför det egentliga biblioteksrummet. Behofvet af en ändamålsenligare lokal blef allt mera känbart för såväl konservatoriet som biblioteket. Ändtligen erhöll akademien genom beslut af 1872 års riksdag, som utan votering biföll en i detta syfte framställd k. proposition, en tomtplats för egen bygnad (vid Stallgatan och Nybroviken) samt medel till dess uppförande. Konung Oscar II., som alltid med mycken förkärlek omhuldat Musikaliska akademien, skänkte en betydande summa till det nya husets inredning. År 1877 på hösten stod det färdigt att af akademien tagas i besittning.

Notarien Frithiof Cronhamn, som under prof. Baucks sista sjukdom upprätthöll bibliotekarietjensten, erhöll i uppdrag att hafva ledningen af bi-

bliotekets flyttning ur den gamla lokalen. De svenska och utländska samlingarna stodo der om hvarandra och grupperade, icke efter sitt innehåll, utan donationsvis. I ett skåp fans den Boomska donationen, i ett annat den d'Aubertska o. s. v. och hvad som icke sorterade under dessa större donationer hade huru som helst instufvats i det lilla mörka biblioteksrummet, der icke allenast hvarenda hylla upp till taket var belamrad, utan äfven bänkar, stolar, bord och fönsternischer; på golfvet här och hvar voro uppstaplade respektabla nothögar — alltsammans höljdt af vördnadsbjudande damlager. Autograferna, omvirade med ett segelgarnssnöre, anträffades liggande under en bänk på golfvet bredvid den då lyckligtvis temligen obetydliga samlingen af porträtt, hvilka icke tycktes ha saknat en närmare bekantskap med representanter för insektsfamiljen *Musca*.

Vid förberedelserna för bibliotekets flyttning upphäfdes den i flere fall opraktiska donationsindelningen af musikalierna, hvilka nu, så godt det knappt tillmätta utrymmet medgaf, fördelades i alfabetiskt ordnade grupper, bestämda efter innehållet: operor i partitur, i klaverutdrag eller i stämmor, oratorier och kantater, orkestersaker o. s. v. I denna ordning transporterades noterna, inpackade i hyllfack. Transporten verkställdes i vanliga rustvagnar, dragna af två hästar. Vid hvarje fora åtföljde såväl akademiens kamererare som tjenstförrättande bibliotekarien. I akad:s nya hus hade för bibliotekets räkning anvisats två rum å nedre bottnen, dels ett större, rektangulärt, dels ett genom en jerndörr deriifrån afskildt mindre, fyrkantigt rum, bygdt som brandfritt hvalf. I den nya bibliotekslokalen verkställdes en ytterligare omgruppering, i det alla till det svenska facket hörande musikalier, vare sig svenska tonsättningar, sånger med svensk text eller å svenskt förlag utgifna, utbrötos ur den öfriga samlingen och inrymdes för sig i det brandfria hvalfvet, hvilket f. n. äfven tjenar som förvaringsrum för hela bok- och tidskriftsfacket, för dupletter samt för oordnade tillväxter. Nu först, sedan de på många håll spridda eller undangömda delarne af sammanhörande fack förenats, kan man säga, att man erhöll en tillförlitlig öfverblick af hvad det mer än sekelgamla biblioteket inneslöt. Dervid befans, att vissa fack voro särdeles fullständigt representerade, under det andra företedde betydande luckor. Särskildt fann man med mycken öfverraskning, huruledes den svenska trycksamlingen var högst nödtorftigt företrädd, oaktadt Musikaliska akademiens bibliotek ju i detta fall borde vara bäst och fullständigast representeradt.

Den n. v. biblioteksvårdaren ansåg som sin första uppgift att söka fylla de gapande luckorna i det svenska facket. Han vände sig till hufvudstadens musikförläggare, hvilka beredvilligt ställde sina förlagsartiklar till bibliotekets försorg, hvarjemte hrr bokförläggare skänkte de af dem utgifna arbeten rörande musik. I antiqvariska

boklådor, å bokauktioner; t. o. m. i klädstånd samt hos en mängd enskilda personer såväl i Stockholm boende som i landsorten gjordes uppköp af företrädesvis äldre svenska musikalier, tryck och handskrifter, porträtt och autografer. På detta sätt erhöllos rikhaltiga samlingar, som innehöllo mycket af intresse och hvilka i dec. 1886 för akad:s räkning inlöstes af en af bibliotekets främste gynnare, frih. Oscar Dickson i Göteborg, hvilken likaledes frikostigt inlöste allt, hvad inom hithörande fack förvärfvats under 1887. En utförligare redogörelse för den Dicksonska donationen, som värdigt sluter sig till de största donationer, biblioteket erhållit, återfinnes i Stockholms Dagblad d. 10. dec. 1887. I detta och föregående n:r redogöres jemväl för öfriga rikhaltiga gåfvor af flerehanda slag, som kommit biblioteket till godo under de senare åren. I sammanhang härmed må nämnas, att tonsättaren *S. Salomon* likaledes inlöste en samling äldre svenskt nottryck. *H. M:t Konungen*, hvars intresse för akademien städse varit varmt och lifligt, har hugnat biblioteket med flere värdefulla presenter, bland hvilka må nämnas den stora på Breitkopf & Härtels förlag i Leipzig utgifna praktupplagan af Mozarts samtliga verk (värd 900 kr.), hvarjemte akad. 1887 fick emottaga en stor och värdefull samling af in- och utländska musikalier, utgörande dupletter ur H. M:ts privata musikbibliotek. Ur *H. K. H. Kronprinsens* bibliotek fick akad:n med nådigt tillstånd utvälja de musikalier, som för henne kunde vara behöfliga (närmare 300 n:r), hvilka till allra största delen ha varit i enkedrottning Josephinas ego. Akad:n blef härigenom i besittning af så godt som hela enkedrottningens musikbibliotek, enär H. M:t redan 1860 donerade till akad:n en del af sina musikalier, hvilka nu sålunda efter mer än ett fjerdedels sekel blifvit på ett ställe fullständigt sammanförda. *H. K. H. Prinsessan Eugenie* har till biblioteket öfverlemnat en del af H. K. H:s från trycket utgifna kompositioner, dem biblioteket hittills saknat i sina samlingar. I öfrigt har akad:n under åren 1887—88 från närmare ett hundratal olika donatorer fått emottaga gåfvor: enkefru *Fredrika Arnoldson* (en större samling fotografiporträtt, delvis försedda med dedikationer till Oscar Arnoldson), dir. *Isidor Dannström* (dels operasångerskan fru Fredrika Stenhammars efterlemnade tonsättningar i handskrift samt hennes minnesalbum med dyrbara auto-

grafer, dels ett intressant oljefärgsporträtt af den bekanta tenorsångaren P. M. Sällström, taget 1835, några år före hans död, för öfrigt ett af Nordgrens bästa porträtt); kammeraren *Hj. Gille:* J. E. Gilles samtliga kompositioner i tryck och handskrift; grosshandlaren *E. A. Lennmarks* sterbhus: en rikhaltig samling violoncellnoter; framl. fröken *Hertha Westerstrand* (i testamente) en samling handskrifna musikalier, som tillhört hennes morfader Joh. Wikmanson (jfr sid. 50), deribland kompositioner af honom sjelf och af Krauss. Äfven flere i utlandet boende personer hafva under den nyss nämnda årsperioden ihågkommit biblioteket med gåfvor. Isynnerhet har k. hofmusikhandlaren *Carl Warmuth* i Kristiania visat mycken frikostighet.

Genom byte med Kongl. biblioteket har akad:n erhållit en mängd inhemska musiktryck (bl. a. flere af det svenska musiktryckets allra första alster). Med de små disponibla medel, Musikaliska akademien kan afsätta för sitt bibliotek, hafva inköp af böcker och musikalier gjorts af musikdirektörerne *C. E. Södlings* och *J. Fröbergs* samt hofsångaren *I. Bergs* sterbhus. Äfven hafva förvärfvats en del för undervisningen i musikkonservatoriet erforderliga musikalier.

Realkataloger äro upprättade i öfverensstämmelse med Kongl. Bibliotekets i allo mönstervärda katalogsystem. Största delen af bibliotekets samlingar äro nu katalogbelagda.

* * *

Biblioteket har haft fyra olika biblioteksmärken: det allra äldsta är en lyra inom en oval; derpå användes en cirkelformig stämpel med en krona öfverst och derunder en strålande stjerna med orden *K. S. M. A.* omkring; den tredje stampeln rektangulär med afskurna hörn och ini orden: *Kongl. Musik. Akademien* beställdes i början af 1870-talet, men anvandes forst 1878 och fortfor att vara i bruk intill sommaren 1883. Följande år kom den nuvarande stampeln i bruk: en cirkel i hvars midt synes en lyra och deromkring läses: *Kongl. Musikaliska Akademiens Bibliotek.*

Bibliotekarier. *

1771—72. *Henrik Philip Johnsen,* f. i England 1717, d. 1779. Kom till Sverige 1743 såsom medlem af det hofkapell, d. v. kronprins Adolf Fredrik medförde från Tyskland, organist i Klara församling 1745, hoforganist 1763, orkesteranförare vid Franska teatern i Sthlm 1763—71, ledamot af Musik. akad. 1771.

1772—77. Frih. *Gudmund Göran Adlerbeth* till Ramsjöholm, f. i Jönköping 1751, d. 1818, akad:s sekreterare 1771—77, ledamot 1772, riksantiqvarie och handsekreterare hos Gustaf III. 1778, en af de aderton i Svenska akademien 1786, kansliråd 1787, statsråd och friherre 1809.

1777—79. *Carl Fredrik Müller,* f. 1734, d. 1804, led. 1774, akad:s sekreterare 1777—97, assessor i kommerskollegium 1796.

1797—1841. *Per Frigel,* f. i Kalmar 1750, d. 1842, fil. d:r, led. af akad. 1778, sekreterare i statskontoret 1784—1801 och i akad. 1797—1841, inspektor för akad:s läroverk 1811—34, lärare i harmoni och kontrapunkt derstädes 1814—30.

1841—60. *Erik Drake* af Hagelsrum, f. på Föllingsö i Östergötland 1788, d. 1870, associé af akad. 1818, led. 1822, lärare i harmoni och kontrapunkt 1850—59, inspektor för läroverket 1834—60, akad:s sekreterare 1841—60, professors namn h. o. v.

1860—77. *Carl Wilhelm Bauck,* f. i Göteborg 1808, d. 1877, organist i Engelska kyrkan i Göteborg, led. af akad. 1875, lärare i musikens historia och estetik 1858, professor.

1878—83. *Fritz Söderman,* f. 1838, d. 1883, violoncellist, led. af hofkapellet d. 1 juli 1859 — d. 1 juli 1880, med undantag af 1863—64, då han var anställd i Filip v. Schantz' orkester i Berns' salong; led. af akad. 1866.

---

* Med bibliotekarietjensten var 1771—79 förenad arkivariesysslan, hvilken sistnämda år öfverflyttades på sekreteraren.

1883— *Frithiof August Cronhamn*, f. 1856; tjenstförrättande bibliotekarie juni 1877—febr. 1878, sekreterare vid Kongl. operan 1888.

Bibliotekariernes medelålder vid tjenstetillträdet: något öfver 42 år; äldst hafva varit Johnsen och Drake, resp. 54 och 53 år, yngst Adlerbeth och Cronhamn 21 och 25 år.

STOCKHOLM. K. KRIGSVETENSKAPS-AKADEMIENS BIBLIOTEK.

Krigsvetenskapsakademien föregicks af det af general G. af Tibell (1796) stiftade *Svenska Krigsmannasällskapet.*

Akademien fick 1804 sitt nuvarande namn och erhöll d. 16. Sept. 1870 sina nu gällande, af Kongl. Maj:t fastställda stadgar.

Från och med år 1796 har akademien utgifvit sina handlingar, med hvilka från år 1833 äfven följde dess tidskrift, som sedan 1870 utkommer med 24 häften om året.

Akademiens bibliotek grundlades af general Tibell samtidigt med Krigsmannasällskapets stiftande. Det har haft en storartad tillväxt genom en mängd af donationer och gåfvor och räknar f. n. öfver 20,000 volymer. Första katalogen trycktes 1828 hos Deléen med titel: *Förteckning på Kongl. Krigsvetenskapsakademiens Bok- och Kart-Samling.* Sedermera ha t. o. m. år 1879 utkommit 5 supplement.

Biblioteket består nästan uteslutande af krigshistoriska och krigsvetenskapliga arbeten, mest utländska. De bundna böckerna äro försedda med en större litografierad etikett, hvarå läses: »Tillhör Kongl. Krigs-Wetenskaps-Akademiens Bibliotok. N:r.....». Å de obundna tryckes med en blåstämpel: »K. K. V. A.»

Krigsvetenskapsakademiens lokal, der äfven biblioteket förvaras, är belägen i Generalstabens hus å Riddarholmen (f. d. Frimurarelogen).

STOCKHOLM. K. CAROLINSKA MEDIKO-KIRURGISKA INSTITUTET.

Institutet leder sitt ursprung från »Collegium medicum», som stiftades 1663 af Stockholms läkare. I ett förnyadt statut af 1684 blef det kalladt »Det medicinska Collegiet». Läroverk blef det år 1716. År 1822 erhöll det ett nytt reglemente och sin nuvarande benämning. Institutets värderika bibliotek, nu uppgående till öfver 20,000 band, är från början grundadt på donationer af Rönnow, Bäck m. fl., hvarjemte anatomie-professorn Hagströmer öfverlemnade sitt, redan 1806 donerade, rika anatomiska och medicinska bibliotek, hvartill ytterligare kommo donationer af assessor Carlander, arkiater Weigel, professor And. Retzius och flere.

Biblioteksmärket utgöres af en blindstämpel, i hvilken »Kongl. Carolinska Medicinska Chirurgiska Institutet» läses i kanten af en cirkel, i hvars midt synes en æskulapii-staf; vid sidorna af denna: En tupp och en antik vas, omkring hvilken en orm slingrar sig.

Följande kataloger hafva utgifvits:

Förteckning på de böcker samt Chirurgiska och anatomiska instrumenter och præparater som tillhöra theatrum anatomicum och undervisningsverket för läkare i Stockholm. Sthlm 1811.

Förteckning på de böcker och handskrifter och instrumenter som finnas vid Carolinska Medico Chirurgiska institutet Sthlm 1825 (292 sid. 8:o).

STOCKHOLM. K. VETERINÄR-INSTITUTETS BIBLIOTEK.

Med anledning af Rikets Ständers hemställan år 1818 till Kongl. Maj:t om vidtagande af åtgärder för veterinärväsendets främjande beslöt Kongl. Maj:t anläggandet af en veterinär-inrättning i Stockholm och uppdrog åt arkiatern v. Weigel att i förening med föreståndaren för Skara Veterinär-inrättning, lektor Sv. Ad. Norling, utarbeta förslag härtill. Sedan dessa kommitterades betänkande blifvit afgifvet och en provisorisk veterinär-inrättning anlagd, bör-

jade denna 1821 sin verksamhet. Norling utnämdes till dess chef och förste professor med bibehållande af föreståndareskapet för veterinärinrättningen i Skara och tilladés Öfverdirektörs n. h. o. v. Veterinärinstitutet i Stockholm är med skäl ansedt för Norlings skapelse, och denne sällsynte man egnade hela sin energi och organisationsförmåga att vidare utveckla den. Hans föreläsningar höllos sällan från katedern, utan helst i smedja, i stall eller på veterinärinrättningens gård.

Institutet flyttades, efter att tre gånger hafva ombytt plats, 1880 till sin nuvarande lokal N:o 53 Karlavägen. Vid detsamma finnas bibliotek, museum, anatomisal samt trädgård för undervisning i botanik och odling af medicinalfoderväxter, laboratorium, apotek, instruktionssmedja och sjukstall, vid hvilka anstalter praktisk undervisning meddelas.

Veterinärinstitutets bibliotek bildades samtidigt med institutets öppnande. Det har egentligen tillkommit genom inköp. Smärre samlingar af böcker ha blifvit skänkta, såsom af konung Oscar I., professor Fr. Lundberg och en veterinärläkare N. G. Héro; för öfrigt erhållas årligen gåfvor från utländska veterinärläroverk samt myndigheter och enskilda personer inom landet. Det årliga statsanslaget för böcker och instrument utgör omvexlande 1,000 à 1,500 kr. Hälften användes till böcker och tidskrifter, men som de anatomiska arbeten, hvilka årligen inköpas, i allmänhet äro särdeles dyra, kan tillväxten i volymantal ej blifva stor; likväl ökas biblioteket årligen med 200 voll. Biblioteket innehåller f. n. 5,000 arbeten, 267 tidskrifter och årsberättelser samt manuskript, förvarade i två rum å nedre bottnen; alltsammans utgör öfver 8,000 volymer. Böckerna äro märkta med dels en äldre, större oval blåstämpel: »Kongl. Weterin. Inrättn. i Stockholm», dels med en senare, mindre stämpel: »K. Veterinär-Institutet i Stockholm.»

Tryckt katolog öfver *Kongl. Veterinär-inrättningens Boksamling* utkom 1864, upptagande följande hufvudafdelningar: 1. Allmän Naturkunnighet, Fysik m. m. 2. Zoologi. 3. Zoologiska Planschverk. 4. Botanik. 5. Kemi, Mineralogi och Toxikologi. 6 Farmaci och Farmakologi. 7. Anatomi och Fysiologi. 8. Anatomiska Planschverk. 9. Pathologi och Therapi. 10. Chirurgi och Obstetrik. 11. Veterinär-Rättsmedicin. 12. Dietetik, Husdjursskötsel

och afvel. 13. Hofbeslag och Hofvens sjukdomar. 14. Ridkonst. 15. Landtbruk. 16. Allmän veterinärmedicin, Diktionärer och Encyklopedier. 17. Periodiska skrifter. 18. Diverse. 19. Manuskript. Bland dessa sistnämda må märkas: J. Berzelius' föreläsningar i Materia medica 1803—1804, S. A. Norlings föreläsningar öfver Husdjurens och särdeles Hästens sjukdomar 1831, flere manuskript i veterinärvetenskapen af A. H. Florman, *Een nyttigh Hästläkiare-book* (u. å.), *En skjön och ganska nyttig Häste-Läkiare-Book.* Sthlm 1658 m. fl.

Ett supplement, 1865—1875, till Kongl. Veterinärinstitutets bokförteckning, utkom 1876 med fortsatt paginering och slutande med ett fullständigt författareregister.

Årsberättelser från Kongl. Veterinär-Institutet hafva afgifvits hvart år från 1835.

STOCKHOLM. TEKNISKA HÖGSKOLANS BIBLIOTEK.

Den 25. Maj 1825 förordnade Kongl. Maj:t att ett *Teknologiskt Institut* enligt af Vetenskapsakademien uppgifna grunder skulle i hufvudstaden upprättas, samt kostnaden för det samma bestridas af Manufakturidkarefondens vinstmedel.

Den 8. Juni 1826 utfärdade Kongl. Maj:t allmänna stadgar för Teknologiska Institutet och på samma gång fastställdes Institutets årliga utgiftsstat till 14,000 Rdr B:ko, utom ett särskildt anslag till stipendier, som först blef 240 R:dr samma mynt, men sedan tid efter annan något ökades. Enligt dessa stadgar skulle läroanstaltens ändamål vara »att samla och meddela kunskaper och upplysningar, som äro nödvändiga, för att med framgång idka slöjden». Förutom skola skulle institutet äfven vara en rådgifvande anstalt för enskilde slöjdidkare.

Institutet ställdes under inseende af en direktion, bestående af statssekreteraren för handels- och finansärenden, såsom högste styresmannen, institutets direktör och tre andra af Kongl. Maj:t utsedda ledamöter. 1826 och början af 1827 användes till lokalens anordnande och förberedande åtgärder. Först i Maj 1827 kunde skolan börja sin

verksamhet. Undervisningen omfattade till en början elementar-matematik, fysik, kemi, maskinritning samt verkstadsarbete, men utsträcktes sedermera äfven till kemisk teknologi, mekanik, mekanisk teknologi och språk.

Ehuru redan 1846 frågan väcktes om Falu Bergsskolas förening med Teknologiska Institutet, blef sådan ej beslutad förr än vid 1866 års riksdag på Kongl. Maj:ts förslag. Sedan den nya bergsskolebyggnaden sommaren 1869 blifvit färdig, blef Falu bergsskola hitflyttad och dess bibliotek jemte samlingar af modeller m. m. förenade med Institutets. Den 12. Maj 1866 beslöt Kongl. Maj:t på grund af kommitterades förslag, att vid Institutet, som derefter skulle få namn af *Tekniska Högskolan*, skulle upprättas en ny fackskola för arkitektur med fyra-årig lärokurs, samt att undervisningen i trenne af de förut bestående fackskolorna, nämligen de för praktisk mekanik, bergsvetenskap, samt väg- och vattenbyggnadskonst, skulle med ett år förlängas.

Tekniska Högskolans bibliotek grundades på 1840-talet. Det erhöll, såsom förut är nämdt, en betydande tillökning genom Falu Bergsskolas bibliotek, som förenades med det 1869.

Det omfattar f. n. omkring 20,000 band, hufvudsakligen i naturvetenskapliga och tekniska ämnen, utom en fullständig af öfver 95,000 nummer bestående samling af engelska patentbeskrifningar, och flere än 200 band skrifna reseberättelser af tekniskt innehåll samt värdefulla samlingar af modeller, instrument m. m. för undervisningen i beskrifvande geometri och ritkonst, geodesi, mekanik, mekanisk teknologi, allmän och tillämpad fysik, allmän kemi och kemisk teknologi, metallurgi, mineralogi, geografi, gruf-vetenskap, allmän byggnadslära och husbyggnadskonst, samt väg- och vattenbyggnadskonst, hvilka alla skola hållas tillgängliga icke blott för högskolans lärare och elever, utan äfven för allmänheten minst 4 timmar i veckan under läsåret. Biblioteket skall jemväl under sommarferierna, d. v. s. under tiden från den 10. Juni till och med den 10. Sept., hållas öppet 2 timmar i veckan.

Af utgiftsstaten äro 24,500 kronor anslagna till bibliotek, samlingar, kemiska laborationer etc.

Katalog öfver biblioteket (t. o. m. 1853) är utgifven från trycket i 2 häften. Böckerna äro märkta med en

rund blåstämpel, i hvars midt läses: *Vetenskap och Konst*, omgifvet af ett ornament med kongl. krona öfver. Utomkring inom linieram läses: *Kongl. Teknologiska Institutet.*

STOCKHOLM. HÖGSKOLANS BIBLIOTEK.

Stockholms Högskolas bibliotek är, med undantag af institutionens specialbibliotek, hvilka förvaras i dess lokaler, inrymdt högst upp i Norra latinläroverkets hus, der en lokal blifvit för ändamålet ordnad och försedd med bokhyllor, innefattande en hyllängd af mer än 8000 fot. Utanför biblioteksalen finnas tvenne små arbetsrum samt en större korridor för expeditionen. Biblioteket utgör f. n. efter utgallring af en mängd böcker, som behöfde derifrån afsöndras, i det närmaste 23,000 band, af hvilka närmare 2,200 komma på specialbiblioteken; återstoden förvaras i allmänna bibliotekets lokal.

Högskolans bibliotek grundlades genom en gåfva af Svenska Akademien, hvilken år 1873 till Högskoleföreningen öfverlemnade största och hufvudsakligaste delen af sin utländska boksamling. På framställning af högskoleföreningens styrelse skänkte derefter förlagsfirmorna Norstedt & Söner, Ivar Hæggström, Albert Bonnier, F. & G. Beijer och L. J. Hiertas förlagsexpedition en större mängd böcker af sina förlag. Samtidigt och sedermera hafva en mängd böcker och offentliga tryck, likaledes på högskoleföreningens styrelses framställning, lemnats till högskolans boksamling af Vetenskapsakademien, Riksgäldskontoret, Statistiska Centralbyrån, Civildepartementet, Ecklesiastikdepartementet, Stockholms stad och Jernkontoret. Då för högskolans nuvarande institutioner och de flere, som kunna komma att efter hand upprättas, behöfdes samlingar till ganska vidsträckt omfattning, hvilkas anskaffande skulle betydligt underlättas, om högskolan kunde påräkna att andra redan fullfärdiga institutioner ville gå henne välvilligt till mötes med att från sina samlingar lemna högskolan dubletter, som utan svårighet kunde undvaras, men hvilka voro af värde för bildande och komplettering af högskolans samlingar, så aflät högskolans styrelse år 1882 en rundskrifvelse till universiteten, offentliga bibliotek och andra institutioner i Sverige, Norge, Danmark och Finland med

anhållan att de ville i nämda hänseende hafva högskolan i åtanke. I anledning häraf fick styrelsen mottaga de mest tillmötesgående svar. Så ingick från Kongl. stora biblioteket i Köpenhamn och från Christiania universitets bibliotek erbjudande att från dessa biblioteks rika dublettsamlingar låta uttaga allt, hvad som önskades; hvarefter ock sändningar till högskolan ankommit, från det förra biblioteket 3,212 band jemte 1,400 småskrifter samt från det senare 3,708 band och en mängd småskrifter. Äfven Kongl. Vetenskapsakademien, Riksgäldskontoret, Jernkontoret samt andra verk och institutioner i Sverige hafva ytterliga skänkt böcker till högskolan.

Hvad som i anledning af ofvannämda rundskrifvelse gifvits till högskolans andra samlingar, ingår bland de gåfvor, som omförmälas i redogörelsen för högskolans institut. Utöfver hvad förut är nämdt hafva bokförläggare och andra enskilda personer samt litterära föreningar m. fl. ihågkommit högskolans bibliotek med rikliga gåfvor. I Sverige ha bokförläggarefirman Norstedt & Söner, bibliotekarien D. M. Sandahl, d:r O. Eneroth med flere lemnat värdefulla bidrag till biblioteket.

I Norge har Bestyreren för Christianias litterära bytesförbindelser, kammarherren Christian Holst, samt bokförläggarne Alb. Cammermeyer och P. T. Malling i Christiania lemnat rikliga gåfvor. I Danmark hafva Gyldendalska Bokhandeln genom dess hufvudman Fr. Hegel, samt Bokhandlarne G. E. C. Gadd, I. H. Schubothe och P. G. Philipsen i Köpenhamn lemnat värdefulla boksändningar; och vidare har högskolan fått emottaga boksändningar från Vetenskapssällskapet, Förlagsbyrån, Samfundet för utgifning af gammalnordisk litteratur, Isländska litterära sällskapet, Arnemagnæanska legatet, Botaniska och naturhistoriska föreningarna samt flere i Köpenhamn.

Böckerna äro märkta med *Stockholms Högskola* i blåstämpel.

STOCKHOLM. TEKNISKA SKOLANS BIBLIOTEK.

Rörande detta bibliotek har d:r J. A. Bergstedt benäget meddelat följande:

»Biblioteket jemte hela skolan grundades 1845. *Svenska Slöjdföreningen*, hvars inrättning skolan då var, lemnade sitt bibliotek hit och *Svenska Industriföreningens* boksamling införlifvades äfven med skolan. Konung Oskar I. har skänkt hit en större samling pennritningar af Hörberg samt ritningar af Haga slott. För öfrigt ha mig veterligen inga större donationer tillfallit skolan. Beträffande antalet volymer meddelar Nordisk Familjebok under rubriken *Bibliotek*, att boksamlingen skulle bestå af 12,000 n:r. Den borde då nu uppgå till 13,000. Men siffran är säkerligen för hög. Jag tänker mig en 10,000 eller så. Hvad angår *rariteter*, får jag nämna, att vi hafva en del *gamla* planschverk inom arkitekturen och perspektivteckningen, vidare lära en bok af C. Wijnblad: *Ritningar på 40 våningshus af sten och 30 af trä*, Sthlm 1755, 4:o, samt C. Wijnblad: *Ritningar på våningshus, 10 af sten och 10 af träd.* Sthlm 17... 4:o vara rara. Deremot hafva vi en del dyrbara *nyare* arbeten t. ex. *Goury, J & Jones Owen, Plans elevations, sections & details of the Alhambra.* Vol. 1, 2. London 1842—45. Fol. Imp.

Lepsius, Denkmäler aus Ägypten & Äthiopien, 12 vol. Fol.

Dupaix, *Kingsborrough* Antiquities of Mexico. Vol. 1—9. London 1831—40. Fol. Imp.

London British Museum. Antiquities Photographs from the collection. Photographed by St. Thompson. Part. 2—7. London 1872. Fol. jemte *Catalogue.* Il. 8:o.

Flandin, E., Coste, P. Voyage en Perse 1840—41. 6 vol. Paris Roy. 1843—54. Jemte åtskilligt annat.

Såsom egaremärken ha användts åtskilliga blåstämplar såsom: 1. en med *S. S.* (Slöjdskolan) under kongl. krona. 2. en oval blåstämpel: *Svenska slöjdföreningens skola i Stockholm.* 3. en rektangulär stämpel: *Tekniska skolan i Stockholm.* 4. en oval stämpel: *Tekniska skolan.* Äfven finnes en apparat, hvarmed stämpeln inbrändes, men den är ej längre i bruk.»

STOCKHOLMS NORRA LATINLÄROVERKS BIBLIOTEK.

Vid Stockholms norra latinläroverks upprättande bildades genast dess bibliotek dels af Klara skolas boksamling, hvilken genom testamente af justitierådet m. m. C. Schmidt erhöll en betydande donation, dels af Stockholms gymnasii bibliotek, som fördelades mellan Norra och Södra Latinläroverken.

Stockholms norra latinläroverks bibliotek, som icke må förvexlas med »Lärjungebiblioteket vid Stockholms Norra latinläroverk», omfattar omkring 6,300 band, disputationer, program o. d. oberäknade. Såsom egaremärke användes en blåstämpel: *Stockholms Norra Latinläroverks Bibliotek.*

STOCKHOLMS NORRA LATINLÄROVERKS LÄRJUNGEBIBLIOTEK

begagnar som märke ett blad af följande innehåll i typtryck:

Tillhör
lärjungebiblioteket
vid
Stockholms Norra Latinläroverk.

Bestämmelserna angående lån ur biblioteket:

1. Rättighet att låna tillkommer hvarje lärjunge vid Norra Latinläroverket.
2. Antalet band, som kan på en gång åt låntagare utlemnas, beror på bibliotekariens beprövande.
3. Låntagare förbinder sig att noga vårda låntagna arbeten.
4. Låntagen bok får ej utan bibliotekariens tillstånd utlånas åt annan person.
5. Låntagare förbinder sig att ersätta och godtgöra genom ovarsamhet skadadt lån, och tillkommer det bibliotekarien att i hvarje särskildt fall afgöra hvad som bör för skada räknas samt på hvad sätt godtgörelse må ske.

6. Som skada räknas alltid anteckningar eller ritningar i låntaget arbete.

7. Lärjunge, som gjort sig skyldig till oaktsamhet vid låntagna böckers begagnande, kan af bibliotekarien, på af honom bestämd tid, förklaras förlustig rättigheten att begagna biblioteket.

8. Önskar lärjunge att längre tid än en månad behålla låntaget arbete, skall det för bibliotekarien uppvisas och lånet förnyas.

9. Bibliotekarien kan bevilja boklån under ferierna utan skyldighet för lärjunge att förnya lånet före nästa termins början, men i så fall måste lärjunge ställa borgen för lånet af målsman eller annan af bibliotekarien antagen person.

STOCKHOLMS SÖDRA LATINLÄROVERKS BIBLIOTEK.

Stockholms södra latinläroverk inrättades först 1879 genom sammanslagning af Maria fem-klassiga läroverk och Stockholms Gymnasii södra afdelning. Stommen till läroverkets nuvarande bibliotek utgöres af båda dessas bokförråd. Men Maria läroverk, ehuru mycket gammalt, saknade nästan ända till 1859 helt och hållet boksamling, äfvensom förvaringsrum för en sådan, och ofvannämda Gymnasii-afdelning tillkom först 1872. Biblioteket är således mycket ungt och derför jämförelsevis litet, ehuru sedan 1873 rätt betydliga medel användts till bokinköp. Läroverket har ej erhållit någon nämnvärd donation af böcker, men får af staten, K. Vetenskapsakademien, Fornskriftsällskapet samt åtskilliga författare, förläggare och enskilda personer årligen mottaga åtskilliga gåfvor. Biblioteket förvaras i skolans hus n:o 10 S:t Paulsgatan.

Tryckt katalog finnes ej. Böckerna märkas med: *Stockholms södra latinläroverk* i blåstämpel.

STOCKHOLM. NYA ELEMENTARSKOLANS BIBLIOTEK.

Adjunkten vid Nya elementarskolan, Herr Bibliotekarien Fr. O. Kjerrström har benäget meddelat följande rörande detta bibliotek:

Nya Elementarskolan i Stockholm öppnades den 15. September 1828. Under den jämförelsevis korta tid den hittills egt bestånd har, med de inskränkta medel, som för ändamålet funnits att tillgå, hennes boksamling naturligtvis ej kunnat vinna någon utomordentligt stor tillväxt och utveckling, men dock torde dess volymtal f. n. uppgå till inemot 10,000.

I skolans första tider anskaffades uteslutande sådana arbeten, som behöfdes i och för undervisningen. Härvid torde det ej vara utan intresse att omtala, att största delen af dessa läse- och läroböcker författades eller utgåfvos af skolans egna lärare, bland hvilkas åligganden ett sådant författareskap ingick. Emedan dessa arbeten i början utgåfvos på skolans eget förlag, torde de — åtminstone till volymantalet — hafva utgjort förnämsta delen af skolans boksamling under de första årtiondena af hennes tillvaro.

Om ett bibliotek i egentlig mening torde man således här vid lag ej kunna tala förr än omkring början af 1850-talet. I skolans årsberättelse för läseåret 1860—61, som innehåller den första officiela uppgift, man eger om denna boksamling, säger d. v. rektor P. A. Siljeström: »Biblioteket, bestående till det mesta af läroböcker och pedagogisk litteratur för lärarne samt böcker, afsedda för utlåning bland ungdomen, har väsentligen tillkommit genom inköp af framlidne rektor P. E. Svedboms pedagogiska boksamling samt genom kongl. Vetenskaps-akademiens välvilliga meddelande af den pedagogiska litteratur, som funnits uti dess andel af det s. k. årstrycket; för öfrigt genom efter hand skedda köp och gåfvor. Såsom en särskild beståndsdel af biblioteket torde böra nämnas de tidskrifter af pedagogiskt och vetenskapligt innehåll, som skolan håller, och hvilka, ehuru tills vidare blott *tio* till antalet, likväl hafva sitt stora värde såsom medel att göra lärarne förtrogne med de framsteg, som alltjemt ske. An-

talet af volymer och smärre skrifter uppgår till omkring 5,000.»

Detta skrefs 1861. Sedan den tiden har boksamlingen vuxit genom årliga inköp. Den summa, som därtill användts, har ej varit lika stor alla år. I medeltal har — åtminstone under de sista tio åren — till bibliotekets »underhåll och tillökning» utgått 400 kronor årligen.

Bland större gåfvor, som tillkommit boksamlingen, kunna nämnas:

af *konung Oskar I.*, som väsentligen medverkade till skolans grundande och städse omfattade henne med välvilja, 108 volymer af blandadt pedagogiskt innehåll. Äfven konungarne *Karl XV. och Oskar II.* hafva hugnat henne med sin håghomst.

» *Kongl. Ecklesiastikdepartementet*, från hvilket skolan årligen fått emottaga värderika gåfvor.

» *Kongl. Vetenskaps-Akademien* och *Statistiska Centralbyrån*, hvilka lemna sina årstryck.

» Kongl. Boktryckarne *G. Laurin och E. Norstedt* (P. A. Norstedt & söner) 136 band.

» Boktryckaren och Grossh. *L. J. Hjerta* 128 band.

» » Direktören *Z. Hæggström* 85 band.

» » *P. Palmqvist* 17 band.

» Bokhandlarne *Eklund & Giron* 20 band.

Af Generalmajor J. A. Hazelius, Generaldirektör L. B. Falkman, sekreteraren E. Fåhræus m. fl. enskilda personer, hvilka här ej kunna uppräknas, har skolan erhållit större eller mindre bidrag till boksamlingen.

Men den största gåfva, skolan för sitt bokförråd fått mottaga, har hon erhållit af sin f. d. rektor P. A. Siljeström, som i gåfvobref af den 19. Sept. 1884 förärade biblioteket 585 nummer böcker och smärre skrifter af pedagogiskt innehåll, under anhållan, »att, sedan däraf utvalts, hvad för skolan kan vara önskvärdt att behålla, resten måtte lemnas till det här i Stockholm under bildning varande pedagogiska biblioteket». Sedan af denna samling de böcker, af hvilka exemplar förut funnos i skolans bibliotek, utgörande 146 nummer i 260 volymer, enligt gifvarens önskan öfverlemnats till det pedagogiska biblioteket, utgjorde återstoden, 439 nummer med omkring 600 volymer, en särdeles värderik tillökning till Nya Elementarskolans bokförråd.

Böckerna märkas med en liten oval blåstämpel: *Nya Elementarskolan* och i ryggen stämplas: N. E. S. och derunder en krans med en stjerna i midten.

År 1863 anordnades vid skolan en särskild afdelning af biblioteket benämd *Lärjungarnes boksamling* och, såsom namnet antyder, afsedd för utlåning bland lärjungarne. »Dess syfte är uteslutande att tjäna till en på samma gång bildande och underhållande läsning för lärjungarne på deras fristunder samt att vara föräldrar och målsmän till ledning vid inköp af böcker för deras barn och myndlingar. Det är ämnadt att utgöra en mönstersamling af det bästa, som på detta fält erbjudes ungdomen på dess olika utvecklingsgrader.»

Till detta bibliotek användes, såsom en grundläggning, den del af skolans egen boksamling, som ansågs för ändamålet tjenlig, och genom ett urval bland talrika frivilliga gåfvor tillväxte det inom kort tid icke så obetydligt. Hvar och en lärjunge, som önskar begagna sig af det samma, erlägger en årlig låneafgift af 1 krona, hvilka medel användas till boksamlingens uppehållande och förökande.

Detta torde vara bland de första — om ej rent af det allra första — af bibliotek för skolgossar i vårt land och kan derför förtjena omnämnande.

Detta lärjungebiblioteks böcker märkas medelst infästande af en typtryckslapp: *N. E. S. Lärjungarnes boksamling.*

STOCKHOLM. LADUGÅRDSLANDS ELEMENTAR-LÄROVERKS BIBLIOTEK.

Ladugårdslands Elementar-Läroverk eller som det numera heter »Östermalms lägre allmänna läroverk» grundades 1869. Samtidigt grundlades läroverkets bibliotek, hvilket, ehuru ingen egentlig donation tillfallit det, för närvarande uppgår till omkring 2,000 volymer. Under den tid läroverket benämdes »Ladugårdslands Elementarläroverk», insattes i böckerna en typtryckslapp af innehåll: *Tillhör Ladugårdslands Elementar-läroverks bibliotek*, men numera märkas böckerna med en oval blåstämpel: *Östermalms Lägre Allmänna Läroverk.*

STOCKHOLM. TYSKA SKOLANS BIBLIOTEK.

Tyska församlingen i Stockholm räknar egentligen sitt privilegium från konung Johan III:s *bref d. 8. Mars 1571*, då tillstånd bland annat lemnades, att få bygga egen kyrka, ehuru en sådan byggnad ej kom till verkställighet förr än år 1636. Till Tyska församlingen höra alla i hufvudstaden bosatte, i Tyskland eller annanstädes af tyska föräldrar födda personer af evangelisk bekännelse: män af tysk börd, tillhörande nämda trosbekännelse och deras hustrur, om ock dessa härstamma från annan nation än den tyska, barn efter nämda föräldrar, så länge de tillhöra föräldrarnes hus, samt äfven derefter, om de det åstunda, äfvensom stjuf- och fosterbarn, utan afseende på härkomst, så länge de äro medlemmar af familjen.

Af äldre handlingar upplyses att Tyska församlingen redan år 1574 hållit en »läsemästare» för ungdomen, men det var först genom konung Gustaf II. Adolfs privilegium af år 1612, som nämda församling erhöll tillstånd att inrätta en fast skola för ungdomen. Skolan har sedan dess oafbrutet fortsatt sin verksamhet, märkligt nog i samma hus, der den för närvarande befinner sig (N:o 8 Skärgårdsgatan). Huset egdes i slutet af 1500-talet af Arnold Grothusen. Sedan Grothusens egendom 1603 konfiskerats, erhöll Chesnecopherus huset i förläning, men köptes det omsider af Tyska församlingen 1611. Det blef dock 1614 återvunnet af Joh. Messenius, som var gift med Grothusens dotter. Efter Messenii fall blef det 1616 försåldt till Tyska församlingens äldste, Hans Meijer, borgare i Stockholm och Vinskänk på »Förgylda Lejonet», från hvilken huset återkom till församlingens disposition.

Skolans — *Tyska National-Lyceum*, eller som den mera allmänt kallas Tyska skolan — bibliotek är antagligen af samma ålder som skolan, att döma af den mängd böcker från 1500- och 1600-talen, som der förekomma. Man finner der spridda delar af de första upplagorna af Luthers samlade skrifter in folio, inbundna i kalfskinns- och pergamentsband. Dessa band, synnerligast de i pergament, äro konstnärligt utförda med de finaste handpressningar af bilder och ornament, ett arbete, som liknar dylikt i elfenben. Sorgligt nog äro dessa bokskatter ytterst

illa medfarna och till en del nästan förstörda. — Biblioteket, bestående af omkr. 1,500 voll., egentligen gammal tysk litteratur (teologi, historia, resebeskrifningar och tidskrifter), synes icke fått någon tillökning sedan början af detta århundrade. Dess tillkomst har egentligen skett genom gåfvor; i böckerna finner man antecknadt: Geschenk von Joh. Gust. Frisch, Altermann Caloander, Cant. o. Collega Cleve, Candidat Reichel in Leipzig m. fl. m. fl.

Dessutom eger biblioteket en större musiksamling från 1600 talet, hvarå katalog håller på att upprättas. Särskildt må omnämnas 6 samlingsband Tyska kyrkosånger i stämmor, från 1600-talets början, bundna i pergament. Enligt ett tryckt blad, infäst i hvarje band framför titelbladet, äro dessa samlingsband skänkta till kyrkan. Nämda tryckta blad är af följande innehåll:

Zur Ehre Gottes
Haben die Ehrbare Gesellen
Gert Störning || Henrich Spiering
Jürgen Laschaw || Jacob Hayer
Und Andreas Haen.
Diese zusammen gefassete Opera der Teutschen Kirchen in Stockholm zu immerwehrender Gedechtniss verehret,
Geschehen den 1 Augusti 1641.

Bibliotekets märke är: »Bibliotheca Schol. Teut. Holmensis» i typtryck inom ram af rössjor (fr. 1780-talet.) En blåstämpel: »Teutsche Schule, Stockholm», har senare äfven blifvit använd. Böcker, hvilka utdelades som premier till skolgossar på 1700-talet, förseddes med ett typtrycksmärke af följande innehåll:

Proemium diligentiæ Classis [Primæ o. s. v.] in Lyceo Teuton. Holmiensi juveni bonæ spei [namnet] d. [dato] 17 [år] adjucatem [ändradt till adjucatum].

STOCKHOLMS GYMNASIUNGDOMS BIBLIOTEK.

Vid de flesta skolor i Stockholm finnes utom skolans bibliotek ett »lärjungebibliotek», afsedt för afgiftsfri utlåning till lärjungarne. Så var också förhållandet vid Stockholms Gymnasium. Sedan detta upphörde, delades såväl dessa som öfriga böcker mellan Norra och Södra Latinläroverken.

De böcker, som tillhörde nämda boksamling, hade till märke en blåstämpel: *Stockholms Gymn. Ungd:s Bibliotek.*

STOCKHOLM. K. RIKS-ARKIVET.

I äldre tider förvarades rikets allmänna handlingar hos konungens kanslerer, hvilka merendels voro biskopar. Under unionsregenterna blefvo dessa handlingar tid efter annan förda ur riket och hvad som återstod blef till väsentlig del förstördt genom en eldsvåda 1525. Under Wasakungarne samlades och tillvaratogos sorgfälligt alla allmänna handlingar. Konung Carl IX. var särdeles nitisk för saken och konung Gustaf II. Adolf bildade för den ett *Riksarkiv*, hvilken benämning första gången förekommer i ett kongl. förordnande 1620 för sekreteraren Peder Månsson Utter att »hafva Riksens Archivum, så väl det nya, som det gamla, under händer och i förvaring».

Ända till den stora slottsbranden 1697, då åtskilligt gick förloradt, var riksarkivet förvaradt i gamla kongl. slottet. Sedermera flyttades det till det nya. Först 1846 blef ett särskildt hus å Riddarholmen inköpt och apteradt till Riksarkiv.

Riksarkivets bibliotek grundades på 1600-talet. Enligt § 1, mom. 11 Tryckfrihetsförordningen blef hvarje boktryckare pligtig att utan betalning aflemna 1 ex. »af allt hvad som tryckes» till Riksarkivet såväl som till Vetenskapsakademien, Kongl. biblioteket och rikets begge universitet. Från och med 1870 upphörde detta privilegium på grund af riksdagsbeslut, för Riksarkivet.

Riksarkivets bibliotek omfattar för närvarande 25,000 n:r oberäknade handskrifterna.

Gamla märket å böckerna bestod i *Riks-Archivum*, tryckt i guld å frampermen. Numera stämplas de i ryggen med *Kongl. Riks Archivet* och *tre kronor* och å titelbladet med en svartstämpel: *K. R. A.* och *tre kronor*.

1884 sålde Riksarkivet å bokauktion i Stockholm alla för det öfverflödiga böcker.

STOCKHOLM. K. KRIGSARKIVET OCH GENERALSTABENS BIBLIOTEK.

Generalstabens hufvudstation är delad på följande fyra afdelningar: Kommunikations-, Militärstatistiska, Krigshistoriska och Topografiska afdelningen.

Under Krigshistoriska afdelningen höra Krigsarkivet och Generalstabens bibliotek.

Innan Krigsarkivet fanns, samlades kartor, planer och handlingar rörande krigsväsendet i Fortifikationskontoret, som inrättades 1695, samt i Kongl. Maj:ts Kartsamling.

År 1774 uppgjorde grefve Sven Jak. Cronstedt förslag till ett Krigsarkiv, hvilket dock i anseende till hans kort derpå inträffade död ej kom till utförande. Med ledning af detta förslag grundlades arkivet genom Kongl. bref af d. 16. April 1805 af generaladjutanten G. V. af Tibell, och förenades, äfven på Tibells initiativ, med den genom Kongl. bref af samma dag inrättade Fältmätningskåren. I Krigsarkivet skulle förvaras alla under fältmätningskåren hörande samlingar af handlingar, böcker, kartor, modeller och instrument. Kongl. Maj:ts kartsamling, finska rekognosceringsverkets kartor och flere enskilda samlingar blefvo genast införlifvade med arkivet.

Från 1811, då faltmätningskåren förenades med fortifikationen, lydde krigsarkivet under *Ingeniörkåren* intill 1831, då fältmätningskåren och fortifikationen åter skildes, och den förra ombildades till *Topografiska kåren*. Med topografiska kåren var sedan krigsarkivet förenadt i mer än 40 år eller till slutet af år 1873, då båda ingingo i Generalstaben.

Det är först efter Generalstabens flyttning (år 1876) till dess eget hus, N:o 10 Birger Jarls torg (f. d. frimurarelogen och förut Rosenhaneska huset, afbildadt i »Suecia

Antiqva»), som ett verkligt krigsarkiv kunnat bildas. Före den tiden var krigsarkivets samling af arkivalier ringa, men dess större den af mätbräden och annan redskap för kartläggning. Arkivalierna lydde ännu under en mängd olika militära myndigheter. Om den missvård, för hvilka de voro utsatta, lemnar K. Krigsvetenskapsakademiens tidskrift i sitt häfte för d. 30. April 1880 en liflig skildring: handlingar tillvaratogos af enskilde personer, sigillsamlare dref vo sina »forskningar» i dem, bundtar aflemnades till riksbanken, för att »förädlas» till papper vid Tumba pappersbruk, eller ock utdelades sådana till trupperna för att användas såsom patronpapper och så vidare. Män saknades visserligen icke, som höjde sin stämma mot detta barbari, men tiden var ej ännu mogen för reform. En sådan tid kom först då vår nuvarande Konung befalde, att Generalstaben skulle organiseras såsom en särskild kår under *egen* chef och till denna plats innehafvare utsågs öfversten, sedermera Generalmajoren, Hugo Raab. Svårligen kunde ett lyckligare val ha skett. Med den för honom egna kraften grep sig general Raab an med att förvandla den hittills döda bokstafven om ett krigsarkiv till en lefvande verklighet. Han utverkade påbud om att krigskollegii stora samlingar (2,300 kartor och planer) och allt hvad af äldre handlingar fanns vid olika regementen i hufvudstaden och i landsorten skulle öfverlemnas till krigsarkivet, och nu började gamla folianter i mängd rada sig på hyllorna. Hans sträfvanden tillmötesgingos äfven med välvilja från många civila myndigheters sida, och från Riksarkivet, Kammarkollegium, Krigshofrätten (2,000 bundtar), Landshöfdingeembetena samt från Kongl. Biblioteket och Upsala Universitetsbibliotek inflöto rikliga bidrag, att nu ej tala om en mängd gåfvor från enskilde (se Historisk Tidskrift I. sid. 67—70).

Samlingen af *kartor* och *krigsplaner* är betydlig. Så finnas t. ex. 3,000 krigsplaner och 15,000 ritningar öfver fästningar, slott och städer. De geografiska kartorna samt väg-, gräns- och truppförläggningskartorna uppgå äfven till betydande siffror. Allt detta är ordnadt i 5 stora skåp. Kartor och ritningar äro alla uppfodrade, så att de ha lika format, och försedda med tryckta lappar, på hvilka står: *Kongl. Krigsarkivet Kartong. N:o... litt....* Lapparne hafva olika färger för olika afdelningar. (Krigsplaner

blå, fästningar och städer gula, förläggningskartor gröna o. s. v.) Öfver kartsamlingen är en större textafdelning under senaste åren upprättad. En biografisk samling är påbörjad och befinner sig i snabb tillväxt. Den räknar f. n. (1888) handlingar för öfver 25,000 personer.

En afdelning af krigsarkivet omfattar *rullor* och handlingar rörande 700 (säger sjuhundra) utländska värfvade regementen i svensk tjenst, minnen från vår stormagtstid.

Man har äfven sökt bilda en såvidt som möjligt fullständig samling af *officielt tryck* (årstryck). Stora luckor finnas ännu deri på de äldre åren, men från 1670-talet är samlingen i det allra närmaste fullständig. Bland »rariteter» må nämnas: 20 präktigt inbundna folioband, innehållande fint färglagda teckningar af svenska troféer, på Carl XI:s befallning utförda af Oluf Hoffman 1687, och 3 band (1 fol. och 3 qvart.) Etuder af Carl XII. såsom prins. I ett af dessa läses följande anteckning:

»A:o 1691 d. 8 October rijtade iagh så groft och plumpade på rijtningen, att Stuarten måste laga dett samma, derföre uttlofvar iagh nu att häreffter better rijta, annars skall Stuarten aldrigh vara pliktigh att mera laga dett samma,

Carolus P.»

Endast namnteckningen är af prinsen, det öfriga synes »Stuarten» (Carl Magnus Stuart, slutligen general-löjtnant) ha skrifvit. Här är icke platsen för en omfattande exposé af Krigsarkivets innehåll. Vare det nog, att slutligen nämna det arkivet upptager 14,000 fot i hyllängd, hvilket kan gifva en föreställning om dess storlek. — Arkivets märke var i början en liten typtryckslapp: »Kgl. Krigs-Arkivet N:o . . .»; numera består det af en röd stämpel: »Kongl. Krigsarkivet Stockholm.»

År 1873 skildes böckerna från Krigsarkivet och flyttades till Sjöförvaltningens hus på Riddarholmen och 1876 till Generalstabens hus, då de ordnades på tidsenligt sätt. Såsom förut är nämdt, höra Krigsarkivet och Generalstabens bibliotek under Generalstabens krigshistoriska afdelning. Generalstabens bibliotek är således icke en fristående institution, ehuru det är förvaradt i annan lokal i Generalstabens hus än det egentliga krigsarkivet, och således i viss bemärkelse skildt från det senare, hvartill det från början hörde.

Biblioteket består naturligtvis väsendtligast af krigsvetenskapliga arbeten, men äfven till någon del af historiska, matematiska och naturvetenskapliga verk. Dess grundläggare var general Tibell, hvilken till krigsarkivet år 1807 skänkte sin betydliga samling af kartor, böcker och handskrifter. År 1815 inköptes från kammarrådet Casström en större samling. 1818 skänkte grefvinnan Meijerfelts (född Sparre) sterbhusdelegare en samling kartor, böcker och krigshandlingar. 1832 skänkte major Södermark en boksamling af 1,000 vol.; en del böcker hafva tillkommit från konung Carl den XV:s och prins Augusts boksamlingar. Från Kongl. Biblioteket, Universitets-biblioteket i Upsala, Vitterhets-, Historie- och Antiqvitets-akademien samt Ecklesiastikdepartementet har biblioteket fått mottaga ej obetydliga gåfvor. Likaledes från danska staten, hvilken årligen öfverlemnar under förgånget år utkommet militärtryck. Biblioteket ökas fortfarande genom inköp för det belopp, som chefen för Generalstaben utanordnar af det anslag, som är Generalstaben beviljadt. Senare åren hafva omkring 1,000 kr. årligen blifvit använda till detta ändamål.

Katalog öfver biblioteket utgafs på trycket 1879 under titel: *Katalog öfver Generalstabens Handskrifter och Böcker.* Den 1. Augusti 1878 (stor oktav LIX × 359 sid.). År 1885 följdes denna af *Supplementkatalog N:o 1 öfver Generalstabens böcker.* 1878 d. 1 Aug. — 1885 d. 1 Aug. (oktav 118 sid.). För den *utländska* litteraturen deltager Generalstaben numera i den af Kongl. Biblioteket genom E. W. Dahlgren årligen utgifna *Accessionskatalog för Sveriges offentliga bibliotek.*

Det närvarande volymantalet torde kunna uppskattas till närmare 20,000. Böckerna märkas med en blåstämpel, i hvars midt synas tvenne kommandostafvar i kors inom en lagerkrans och deromkring: »Generalstabens Bibliotek», i ryggen med en stämpel lik den omnämda, men utan någon omskrift. Dessutom insättes å frampermens innersida en typtryckslapp: Generalstabens Bibliotek I A o. s. v., utmärkande de olika grupperingarna af bibliotekets böcker.

STOCKHOLM. K. GENERAL-LANDTMÄTERI-KONTORETS ARKIV.

Landtmäterikontoret daterar sig från början af 1600-talet, då Joh. Buræus erhöll Carl IX:s befallning att föranstalta om landets uppmätning. År 1630 började Buræus att till »Räkningekammaren» (Kammar-kollegium) inlemna kartor öfver hvarje landsort. Efter Buræi afsked förestods landmäteriet af Inspektorer intill år 1683, då Landtmäteri-Kontoret, utgörande en del af Kammar-kollegium, blef organiseradt af friherre Carl Gripenhjelm, som blef dess förste direktör, hvarjemte kontoret flyttades från Kammar-kollegium till dess nuvarande hus vid Kungsträdgården, och från den tiden kallades Kongl. Landtmäteri-kontoret. Samtidigt grundades dess arkiv, hvilket är ett af de mest storartade och dyrbara, som finnas i denna väg. Arkivet består af 2,300 kartverk med ungefär 125 regalark kartor i hvartdera, alltså 287,500 regalark; hvart regalark kan anses hafva ett värde af 50 kronor. Efter denna beräkning uppgår således värdet till den oerhörda summan af 14,375,000 kronor. Om vi nu också nedsätta värdet å hvarje regalark till 25 kr., så utgör värdet icke mindre än 7,187,500 kr. Det torde märkas, att vi dervid alls icke tagit i beräkning värdet af beskrifningarna, hvilka utgöra ett lika stort antal regalark; värdet af hvart sådant ark kan väl icke beräknas lägre än 4 kronor. Häraf uppstår en summa af 1,150,000 kronor, som måste läggas till föregående belopp. Få ha väl någon aning om det kolossala värde, som Landtmäterikontorets arkiv har, lika litet som derom, huru dessa oersättliga samlingar förvaras. Man kunde ha anledning förmoda, att de förvarades i brandfria hvalf; men att så icke är förhållandet, kan hvar och en öfvertyga sig, som vill göra ett besök i General-Landtmäteri-kontorets åldriga hus, hvilket anses vara af drottning Christina uppbygdt till ett *lusthus*. Det kunde vara mycket att förmäla om denna sak, men vi inskränka oss till att påpeka, att om elden kommer lös i det omedelbart under arkivrummen befintliga *väldiga vedupplaget*, arkivet efter all mensklig beräkning måste blifva lågornas rof. *Dereſter* torde det blifva bättre ställdt för det sedermera blifvande arkivet.

Någon tryckt förteckning finnes ej. Såsom märke användes en blåstämpel: *General-Landtmäteri-kontorets Arkiv.*

STOCKHOLM. K. STATISTISKA CENTRALBYRÅNS BIBLIOTEK.

Den första offentliga åtgärd, som vidtogs för infordrande af uppgifter rörande antalet af rikets befolkning och dess tillstånd i flere hänseenden, skedde genom Kongl. brefven d. 22. April 1735 och d. 29. Jan. 1736. Genom det förstnämda förordnades, att landshöfdingarne skulle för hvarje Riksdag till K. M. insända uppgift om tillståndet i länen, inbyggarnes till- eller aftagande m. m., och genom det sistnämda, att konsistorierna i riket skulle från hvarje stift infordra och till K. M. insända förteckningar på alla födde och döde; till en början från och med 1721 t. o. m. 1735 och sedermera framgent för hvarje år. En följd häraf blef inrättandet af *Tabellverket* 1749, hvars kommitterade hade att bearbeta och utgifva de insända statistiska uppgifterna. Den, som härvid inlade största förtjensten, icke allenast på grund af sina kunskaper, utan äfven genom ovanlig arbetsförmåga och nit för det allmänna bästa, var den bekante vetenskapsmannen, sekreteraren i K. Vetenskapsakademien Per Wilh. Wargentin. Öfrige kommitterade voro kanslirådet Edv. Carleson, assessor Ulr. Rudenschöld och öfverdirektör I. Faggot. Genom K. bref af d. 11. Okt. 1756 konstituerades den s. k. *Kongl. Tabellkommissionen*, till hvars ledamöter ofvannämde personer utnämdes. Under en ordförande och fyra ledamöter, af hvilka ett kammarråd och ett medicinalråd, har nämda Tabellkommission fortfarit att utgöra en särskild styrelse, ända till dess att Kongl. Statistiska Centralbyrån år 1858 inrättades. Sedan detta embetsverk omorganiserats och erhållit nådig instruktion år 1879, äro dess ordinarie embets- och tjenstemän: en *öfverdirektör* och chef samt 3 *förste aktuarier* (tjenstemän af andra lönegraden) och 2 *aktuarier* (tjenstemän af första lönegraden). Af aktuarierna skall, enligt instruktionen, den ene bl. a. utöfva närmaste vården om *biblioteket.*

Statistiska Centralbyrån åligger att med ledning af de uppgifter, som skola till Centralbyrån aflemnas, hvart år bearbeta och i berättelse offentliggöra rikets befolkningsstatistik, att hvart tredje år, då allmänna val till Riksdagens Andra kammare skola verkställas, offentliggöra uppgift å folkmängden vid det nästförflutna årets slut inom hvarje kommun, härad, tingslag, domsaga, stad och län; att i öfrigt utarbeta och offentliggöra statistiska redogörelser beträffande riksdagsmannavalen, årsväxten, kommunernas fattigvård samt kommunens och landstingens finanser och att ombesörja offentliggörandet af hushållningssällskapens årsberättelser rörande jordbruk och boskapsskötsel samt K. M:ts befallningshafvandes femårsberättelser. Dessutom i ett ordnadt arkiv förvara de till byrån inkomna dupletter af presterskapets ministerialböcker samt de statistiska uppgifter af annat slag, hvilkas innehåll ej genom de tryckta redogörelserna kan anses hafva blifvit tillräckligt bekantgjordt, äfvensom att i mån af dertill anvisade tillgångar underhålla ett statistiskt, topografiskt och statsekonomiskt bibliotek.

Grundstommen till Statistiska Centralbyråns bibliotek, hvilket uteslutande omfattar statistik, geografi, topografi och nationalekonomi, är dels den boksamling, som Centralbyrån fick mottaga från K. Tabellkommissionen, och dels den samling statistiska arbeten, hvilka Statistiska Centralbyråns förste chef, medicinalrådet Fr. Th. Berg, medförde från den resa, som han sommaren 1855 under tre månader på offentligt uppdrag gjorde i Frankrike, Belgien och England, för att genom forskningar på ort och ställe om de bäst organiserade statistiska anstalter förskaffa nödiga upplysningar, äfvensom för att inköpa sådana statistiska verk, som icke genom utbyte mot svenska arbeten af samma slag kunde erhållas. — Det sålunda bildade statistiska biblioteket uppgick till 1,500 volymer. År 1870 hade volymantalet växt till omkring 10,000, och nu (Mars 1888) uppgår det till vid pass 21,000, hvartill kommer en större, värdefull samling kartor. Grunden till denna oerhörda tillväxt är mest att söka i den mängd officiella statistiska publikationer, hvilka från främmande länder, till och med Kina och Japan, årligen erhållas genom byte. (Endast det statistiska trycket från Amerikas Förenta Stater upptager en väggyta af åtminstone 400 qvadratfot).

Atskilliga inhemska gåfvor hafva äfven tillfallit biblioteket. Dessutom har det ett särskildt anslag, hvilket 1877 från 1,000 kronor höjdes till 1,500 kronor årligen, för inköp af böcker och deras inbindning. Det är ett väl vårdadt och strängt systematiskt ordnadt bibliotek.

Sällan kan man inom bokverlden tala om »fullständig samling» af någonting, men i Statistiska Centralbyråns bibliotek är detta fallet med ganska många publikationer. Så t. ex. finnes *Journal des Economistes* komplett (började utgifvas 1842); vidare *Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik* (började utg. 1863); *Zeitschrift für die gesammte Staatswissenschaft* (den s. k. Tübingertidskriften, som började utg. 1844); *Journal of the Statistical Society of London* (började utg. 1839); *Petermann's geographische Mittheilungen* fullständig (första årg. 1855); *Annuaire de L'Economie politique* alla årg. fr. o. m. 1845, (saknas endast första årg. 1844); *Almanach de Gotha* alla årg. fr. o. m. 1822. Dessutom de flesta främmande länders officiella statistiska publikationer fullständiga. Svenska kalender- och matrikelafdelningen är i det närmaste komplett. Äfven finnes en samling äldre sällsynta topografiska arbeten. Att biblioteket mest omfattar utländskt tryck, ligger i sakens natur, då det uteslutande är ett *statistiskt bibliotek.*

Biblioteksmärket är en blåstämpel, hvari — omkring 3 kronor — läses: »K. Statistiska Centralbyrån». De böcker (mest svenska), som Centralbyrån fått i arf efter »Tabellkommissionen», äro stämplade med ett blått aftryck af den senares sigill: Svea, hållande en sköld med tre kronor, och framför en Janusbild, framräckande en tafla; i kanten läses: »K. Tabell-Kommissionens Sigill.»

* * *

Förteckning å medaljer, tillerkända K. Statistiska Centralbyrån.

Medalj i *brons* vid »Congrès international des Sciences géographiques. Paris 1875.» (Médaille de 1:re classe);
Medalj i *brons* vid »International Exhibition. Philadelphia MDCCCLXXVI»;

Medalj i *vermeil* vid »Exposition et congrès d'Hygiène et de sauvetage à Bruxelles 1876»;
Medalj i *guld* vid »Exposition universelle internationale de 1878, Paris».

STOCKHOLM. FORTIFIKATIONS-BIBLIOTEKET OCH ARKIVET.

När biblioteket grundlades, finnes ej antecknadt. Man kan af der befintliga böcker m. m., som blifvit skänkta af grefve Eric Dahlberg, se att det redan funnits till under medlet af 1600-talet.

Bibliotekets ändamål är att lemna nödiga hjelpkällor åt Fortifikationsofficerare med vederlikar, vid studier i militära ändamål. Det är inrymdt i Fortifikationens Expedition 2 tr. upp i Arméförvaltningens hus och innehåller omkring 3,000 band krigsvetenskapliga böcker, dels tryckta och dels i manuskript. 1876 utkom tryckt katalog, upprättad af kapten A. W. Brunius.

Bibliotekets förnämsta raritet är en samling af Dahlbergs ritningar öfver in- och utländska städer, slott och fästen. Det är en i rikt guldpressadt pergamentsband inbunden stor tvärfolio, å hvars första blads baksida finnes följande anteckning: »Denna Book med alla des afritningar hafwer Jagh undertecknat medh eegen handh giort den tijdh Jagh Anno 1648 war Conducteur hos Herr Feldtmarskalken Manderfelt som då warande Öfverste och Commendant j Demmin sambt General Director öfver den Pomerske, Mäklenburgiske, Markische, Bremische och Westfalische Fortificationerne, hvilken Book förfärdigades för herr Feldtmarskalken Torstenson, som henne sedan förährade till Hennes Konglig Maij:t Drottningh Christina. Men Bibliothecarien Vossius tog ibland andre rare saker och denna Book bort medh sigh åt Hälland, hvarest hans Exell: Rijksdrotzeth Greff Magnus De la Gardie henne af honom kiöpte för 600 Rdhlr: bringandes henne medh sigh j Rijket igen. Men anno 1683 förährade hans Exell: densamma till Hans Kongl. Maij:t Konung Carl den Elofte, Och hans Maijestät lefwererade migh densamma j Forti-

fications Contoiret att förwara. Altså går det till, den häst som förtiänar hafran får den intedt; Iagh fick icke den ringaste penningh för mitt arbete, Men Vossius lät sigh derför väl betahla. E. I. Dahlbergh.» —

Äfvenså finnes i biblioteket ett band in folio: »The första Tekningar som Hans Kongl. Höghet Princ Carl hafwer öfwat sig med uti rijtande, dock så dhet han till att wänia handen, hafwer allenast rijtadt efter de Linier som föruth med rijtkåhl eller blijarts uthkastade warit, af des Cammar-Herre Stuart, 1689.»

Fortifikations-Arkivet innehåller enligt skrifna kataloger:

a. Planer och kartor m. m. öfver svenska fästningar från äldsta till närvarande tid.

b. Planer och kartor öfver en del utländska fästningar, af hvilka somliga fordom tillhört Sverige. (De flesta sådana ritningar äro lemnade till Krigs-arkivet).

c. Ritningar till under Fortifikationens vård stående Kasern-bygnader samt förslag till sådana.

d. Ritningar och beskrifningar till fortifikationsmateriel m. m. dylikt.

I arkivet förvaras äfven en del modeller i upphöjdt arbete, af hvilka några äro särdeles väl utförda. De flesta äro från Dahlbergs tid och hafva »inlewereradts» i början af 1680-talet.

Sådana modeller finnas öfvér Bohus fästning, Calmar, Carlskrona, Fredriksborgstornet, Göteborg, Halmstad, fästet Hvalfisken utanför Wismar, tornet Kronan vid Göteborg, Kungsholms fästning, Nya Elfsborgs fästning, Reval och Riga, Redutt vid Stralsund 1758, gamla Waxholms fästning, Wismar, tornet Westgöta Lejonet vid Göteborg m. fl.

Dessa modeller hafva under senaste år blifvit reparerade och uppsatta i biblioteket.

Biblioteksmärket består dels i en stämpel, dels i en gul typtryckslapp, hvarå läses: *Stockholms Fortifikations-Bibliotek.* Arkiv-märket består af en hvit typtryckslapp: *Kongl. Fortifikations-Arkivet N:o* . . .

STOCKHOLM. K. KRIGSSKOLANS Å CARLBERG BIBLIOTEK.

Krigsakademien å Carlberg stiftades d. 17. Juni 1792 af Hertig Carl, sedermera konung Carl XIII. Akademiens elever kallades kadetter och med ett antal, som slutligen öfversteg 200, samt med omvexlande 4- och 5-årig kurs fortsatte akademien sin verksamhet till år 1862, då de två lägsta klasserna borttogos och namnet *krigsakademi* utbyttes mot *krigsskola*. Efter *sjökrigsskolans* stiftande 1868 flyttades sjökadetterna till denna. År 1874 inskränktes kursen vid krigsskolan till 14—15 månader, och det bestämdes att alla inträdande elever (benämningen *kadett* upphörde då) skulle såsom volontärer fullgjort viss tjenstgöring samt dessutom hafva aflagt mogenhetsexamen, hvilken bestämmelse 1881 ändrades således, att endast underofficerare skulle antagas till elever.

Krigsskolans bibliotek består af omkring 4 à 5,000 vol., af hvilka kanske 150 från äldre tider tillhört slottet. Återstoden utgöres dels af kontreamiralen Måns v. Rosensteins samling, omkring 3,000 volymer, dels af strödda bidrag. Å ryggarne äro böckerna stämplade med *K. K. A.* i guld och innanför permarne med en koppargravyr: *Kongl. Krigs-Academiens Bibliothek Tillhörig ... N:o ...*

STOCKHOLM. K. ARTILLERI- OCH INGENIÖR-HÖGSKOLANS BIBLIOTEK.

Artilleri-Läroverket å Marieberg grundlades 1815 af general-fälttygmästaren Carl von Cardell. Från 1860 kallades läroverket »Kongl. Krigs-Högskolan» och från 1878 »Kongl. Artilleri och Ingeniör-Högskolan». Dess bibliotek grundades på 1820-talet, genom gåfvor af von Cardell och öfverste Helvig, och har sedan dess utvidgats genom årliga inköp af värdefulla arbeten samt en mängd gåfvor af enskilda. Det har i sammanhang med högskolans inflyttning till hufvudstaden (Artillerigården) år 1884, ordnats på ett systematiskt sätt och är nu inrymdt i en särskild

sal i den nya lokalen. Volymantalet är för närvarande 6744, som sålunda fördelar sig på de olika ämnena: Artillerivetenskap 981, Matematik 325, Fysik, Kemi, Naturvetenskap 554, Historia 253, Geografi m. m. 196, Ingeniörvetenskap och Fortifikation 720, Blandade ämnen 452, Hästkännedom 27, Krigshistoria 587, Krigskonst 752, Ordböcker 100, Tidskrifter och Journaler 1645, Rullor och Kataloger 152 voll. Dessutom höra till biblioteket en del kartor, föreläsningsplanscher, ritningar m. m., hvilka ej äro medräknade i nyssnämda tal.

De äldre böckerna äro å ryggen märkta med en stämpel, framställande trumma, kanon, spjut och flagga. Dessutom äro böckerna vid olika tider märkta med stämplar å titelbladet: 1. *Kongl. Artilleri-Läroverket.* 2. *Kongl. Krigs-Högskolan,* omkring tre kronor. 3. *Kongl. Artilleri- och Ingeniör-Högskolan,* omkring tre kronor.

Katalog finnes endast skrifven. Den är utförlig och strängt systematiskt upprättad samt försedd med ett intressant författareregister.

STOCKHOLM. ARTILLERISTYRELSENS BIBLIOTEK.

Biblioteket, förut benämdt »Generalfälttygmästareembetets bibliotek», uppgående till öfver 2,000 band, förvaras f. n. liksom Artillerihögskolans bibliotek vid Artillerigården. Det består af artillerivetenskapliga tidskrifter och modern literatur inom samma branche. Dessutom finnas äldre ritningar för artilleristudier, af högt värde. Af artilleriförvaltningen tillgängliga medel anordnas ett ringa anslag till inköp af böcker. Anslag i förening med förvaltningen har sökts men af riksdagen ej beviljats.

Böckerna äro märkta med stämpel i guld å ryggen: »Generalfälttygmästareembetet» och sednare: »Artilleristyrelsens bibliotek», båda dessa stämplar omkring artilleri emblemer (åskviggar och en granat, som kreverar). Nuvarande biblioteksmärke är en blåstämpel: »Artilleristyrelsen».

STOCKHOLM. K. SVEA LIFGARDES BIBLIOTEK.

»Konungens Svea Lifgarde» är det äldsta regemente inom svenska armén, då det räknar sitt ursprung från Gustaf II. Adolfs första regeringstid (1613). — Det har många gånger vexlat namn. Under 30-åriga kriget nämdes det *Konungens Hofregemente* äfvensom *Gula regementet*, hvarförutom regementet vissa tider benämts efter kommenderande öfversten. Från den 7. April 1809 har det haft sitt nuvarande namn.

Regementsofficerarnes bibliotek är ej äldre än från 1859; uppkommet genom gåfvor och inköp. Det utgör omkring 1,000 vol., fördelade sålunda: Krigskonst omkr. 200, militärtidskrifter 100, befästningskonst 20, skjutkonst 10, sjukvård 20, reglementen och förordningar 155, krigshistorier 170, historia och geografi 150, vitterhet och diverse omkr. 150, samt planschverk 20 band. Bland sistnämda må omnämnas ett album in folio med öfver 300 kolorerade originalhandteckningar af Dardel d. ä. och Dardel d. y. samt en fanjunkare Schuhknecht, Ridderstolpe m. fl. Samtliga teckningarna äro karrikatyrer, syftande på händelser inom regementet. Ett annat album in quarto innehåller fint utförda porträtt i aqvarell af alla tjenstgörande officerare under 1857—58, målade af Dardel d. ä.

Böckerna äro försedda med en stämpel å permen i förgyllning, hvilken framställer en officersepålett med medusahufvud, omgifvet af 8 fanor och en grenadiermössa ofvantill omskrift: Konungens Svea Lifgarde.

Från regementskassan utgå årligen 150 kr. för inköp af böcker.

STOCKHOLM. K. LIFGARDETS TILL HÄST BIBLIOTEK.

Konungens Lif-Garde till häst är ett värfvadt regemente, som leder sitt ursprung från de *Lätta Dragoner*, som 1770, på grund af Rikets ständers beslut vid 1769—1770 årens riksdag, uppsattes i Finland. 1772 öfverfördes två sqvadroner af truppen hit och året derpå ut-

färdade Kongl. Maj:t stat för »Lifgardet till häst», bestående af 5 sqvadroner, af hvilka 2 i Stockholm och 3 i Finland. Efter att flere gånger vexlat namn, fick det 1806 sitt nuvarande, eller samma som det hade i den af Kongl. Maj:t 1773 utfärdade stat. Sedan 1797 har konungen varit regementets chef. Dess personal utgör f. n. 23 officerare, 13 civilmilitärer, 29 underofficerare samt 400 man.

Lifgardets till häst officersbibliotek stiftades af officerscorpsen omkring 1830. Gåfvor till det ha varit ringa och grundar sig dess tillväxt nästan uteslutande på de uppköp, som årligen göras. Hvarje officer betalar 10 kr. i inträdesafgift samt kr. 7: 50 i årsafgift. Dessutom tillkomma 75 kronor af H. M. Konungen. Den enda egentliga donationen, värd omnämnande är den, som erhölls från öfverstelöjtnant Hugo Biels* sterbhus, bestående af mestadels engelska arbeten af Gibbon m fl., präktigt inbundna, utgörande omkring 300 volymer förvarade i ett särskildt skåp. En del af dessa böcker har tillhört B:s far och äro försedde med hans Ex-libris: Tyskt adligt vapen med *C. F. Biel* under; resten består egentligen af tyska krigsvetenskapliga arbeten. De öfriga böckerna förvarade i två stora skåp, omfattande historia och krigsvetenskap, äro bundna i solida band och märkta i ryggen med *L. T. H.* och en stämpel, afbildande fyra standar, en husarmössa och vapensköld med tre kronor. Tillsammans med den Bielska donationen, utgör biblioteket omkring *2,000* band.

STOCKHOLM. K. ANDRA LIFGARDETS BIBLIOTEK.

Det regemente, som nu bär namnet »Konungens Andra Lifgarde», uppsattes ursprungligen år 1741, då åt kaptenen i svensk och öfverstelöjtnanten i fransk tjenst, sedermera fältmarskalken grefve Gustaf David Hamilton genom Kongl. resolutionen af d. 13. Juli s. å. uppdrogs att värfva manskap för svenska kronans räkning.

Regementet uppkallades efter sin förste chef »Hamil-

---

* Carl Axel Hugo Biel, son till grosshandlaren i Sthlm C. F. Biel, född 1833, löjtnant vid lifgardet till häst 1858, slutligen öfverstelöjtnant, död 1886.

tonska regementet», hvilket namn det bibehöll intill år 1759. Efter åtskilliga namnförändringar erhöll det genom Kungl. bref d. 3 Aug. 1818 sitt nuvarande namn: »Konungens Andra Lifgarde».

Gardets bibliotek stiftades 1820 genom att några officerare dels med penningebidrag, dels med böcker åstadkommo dess början. Sedermera har det årligen växt genom bestämda bidrag. Skrifter i militära ämnen böra företrädesvis, ehuru ej uteslutande, inköpas. Regementets officerare och underofficerare erhålla ur biblioteket boklån. Bibliotekets ändamål är att genom inköp af värderika böcker och deras utlånande tillhandahålla delegarne en nyttig och bildande läsning.»

Tryckt katalog finnes ej, men väl en systematiskt upprättad skrifven sådan med följande hufvudafdelningar:

1. Krigskonst. 2. Krigshistoria. 3. Topografi och Geografi. 4. Militär-helsovård. 5. Artilleri- och handgevärslära. 6. Fortifikation. 7. Reglementen och Instruktioner. 8. Krigs-lagfarenhet och förordningar. 9. Militära tidskrifter. 10. Skrifter af blandadt militäriskt innehåll. 11. Militär-litteratur-föreningens arbeten. 12 Historia. 13. Statistik och organisation. 14. Biografier och Memoirer. 15. Skönlitteratur och resebeskrifningar. 16. Blandade ämnen. 17. Rullor, Kalendrar och Kataloger. 18. Tidskrifter och Tidningar. 19. Kartor, Planschverk, Fotografier m. m.

Biblioteket innehåller något öfver 1,000 vol. Böckerna äro märkta med en stämpel: »Kgl. 2:dra Lifgard:s Boksamling».

STOCKHOLM. K. SVEA ARTILLERIREGEMENTES BIBLIOTEK.

Det i Stockholm förlagda »Kongl. Svea Artilleriregementet» räknar sin tillvaro från år 1794, då artilleriet delades på fyra regementen: Svea, Göta, Wendes och Finska.

Regementets — eller kanske rättare regementsofficerarnes — bibliotek är f. n. obetydligt. Dess innehåll är artilleri- och militärvetenskap och historia. Det utgör om-

kring 500 volymer, af hvilka 200 tillfallit det genom donation af General C. Gid. Sinclair. Dessa böcker förvaras i ett särskildt skåp, ofvanför hvilket gifvarens namn och titlar äro målade. Böckerna äro ej försedda med märke eller stämpel och endast en skrifven katalog finnes. Ett anslag af 150 kr. till bokinköp utgår årligen af regementskassan.

STOCKHOLM. MILITÄR-SÄLLSKAPETS BIBLIOTEK.

På initiativ af Löjtnanterna Edmund Reinh. Peyron, vid K. Svea Lifgarde, Frih. Joachim Tawast Beckfries vid K. Lif-Gardet till häst och Grefve Fredrik Horn vid K. Andra Lif-Gardet konstituerade sig Militär-Sällskapet i Stockholm d. 27. Dec. 1851, hvarefter det d. 2. Jan. 1852 antog sina stadgar. »Militär-Sällskapets ändamål», heter det i första paragrafen, »är att närmare förena de olika vapnens så militära som civila ledamöter genom beredande af en gemensam samlingsplats, äfvensom att genom föredrag eller anföranden i krigsvetenskapen och de samband dermed egande kunskapsgrenar samt genom utbyte af tankar i de till krigsyrket hörande ämnen o. s. v. sprida ökad kunskap uti och kärlek för krigsvetenskapens så väl teoretiska som praktiska delar».

År 1858 valdes General-Majoren Samuel Wilh. Nauckhoff till sällskapets ordförande och d. v. löjtnanten vid Andra Lifgardet G. W. v. Francken till verkställande direktör. Från denna tidpunkt började en friskare lifsluft genomströmma sällskapet och gifva fart åt dess bemödanden. Följden häraf blef, förutom det att egna möbler, biljard och piano inköptes, att ett bibliotek grundades. Inköpet af kommendörkapten Wilh. Lavéns samling af krigsvetenskaps-Akademiens handlingar m. m. var den ringa början till det värdefulla bibliotek, som genom verkställande direktören v. Franckens energi kom till stånd. Bibliotekets tillväxt har icke förorsakat sällskapet några synnerligt stora utgifter, utan grundar sig denna nästan uteslutande på gåfvor från en mängd personer, hvilka hr v. Francken lyckats intressera för saken. Förteckningen

på dem som förärat gåfvor till Militär-sällskapets bibliotek och samlingar upptager icke mindre än 272 namn. Tredje och sista upplagan af *Förteckning på Militär-Sällskapets i Stockholm Böcker m. m.* upprättad af G. W. v. Francken år 1876 utkom 1881 med ett bihang upptagande, hvad som tillkommit efter 1876. Hr v. Francken afgick 1881 från direktörskapet* och från nämda år har biblioteket icke haft någon tillväxt, som förtjenar omnämnande. Af nämda katalog finner man att biblioteket innehåller: Teologi och filosofi 9 n:r (deribland ett prydligt ex. af Carl XII:s bibel, skänkt af Hans Maj:t Konungen); Excercis- och tjenstgöringsreglementen, 127 n:r; Artilleri- och Handgevärslära 44 n:r; Fortifikation och Topografi 41 n:r; Sjöväsende 30 n:r; Krigslagfarenhet etc. 82 n:r; Taktik, Strategi, Krigshistoria och Krigsvetenskap i allmänhet 201 n:r; Militär-litteratur-föreningens arbeten 27 n:r; Militära tidskrifter 21 n:r; Historia, Biografi, Geografi och Resebeskrifningar 185 n:r; Juridik, Statistik och Statsekonomi 35 n:r; Matematik och Naturvetenskaper 38 n:r; Pedagogik, Gymnastik och Medicin 28 n:r; Vitterhet 36 n:r; Rangrullor, Kalendrar och Matriklar 44 n:r; Tidskrifter och Tidningar 28 n:r; Blandade Ämnen 162 n:r; Musik 52 n:r; Planschverk, Gravyrer och Fotografier 135 n:r; Kartor 92 n:r.

Å böckernas ryggar är vid inbindningen med typer tryckt: *Militär-Sällskapet.* Något annat egaremärke begagnas ej för dem.

Boksamlingen (förvarad i Militär-Sällskapets n. v. förhyrda lokal i huset N:o 1 A vid Arsenalgatan 1 tr. upp) kan med skäl sägas vara början till ett större bibliotek, men det synes fordras att den omhändertages af en person, som har intresse och tid att egna sina krafter åt den.

Ehuru egentligen ej hörande till vårt ämne kunna vi dock ej undgå att nämna något om de märkliga samlingar, som tillhöra Sällskapet**. Först och främst finnas

---

* Vid hr v. Franckens afgång lät sällskapet måla hans porträtt i olja. Detta, ypperligt utfördt af Södermark d. y., hänger i sällskapets lokal.

** Värdet af Sällskapets bibliotek och samlingar anslås till 27,028 kronor 24 öre, enligt värderingsinstrument, uppgjordt af sakkunnige år 1881.

21 större porträtt i olja af samtlige Sveriges konungar från Gustaf Wasa till Oskar II., dertill ett porträtt af Prins Gustaf och ett af d. v. Hertigen af Östergötland, skänkt af H. K. H., då han var sällskapets ordförande. Porträtten från Gustaf Wasa t. o. m. Carl XIV Johan äro skänkta af n. v. Öfverstelöjtnanten G. W. v. Francken. Derefter kommer en större samling porträtt och bataljstycken i dels litografi och dels fotografi inom glas och ram. Såsom märkliga rariteter må nämnas: En originalhandteckning af Grefve Dahlberg: *Tredje dagens Action vid Warschau 1656;* ett mindre porträtt af General Georg Carl v. Döbeln i aqvarell*; en »tafla med Silhouetter af de Officerare vid K. Svea Lif-Garde, hvilka den 19. Augusti 1772 hjelpte Konung Gustaf III att rädda Fädernesland et».

(22 silhouetter af följande minnesvärda män: Öfverste Friherre Carl Sparre f. 1723 d. 1791. Kaptenerna: Aug. Wallenstjerna f. 1712 d. 1777. Frih. v. Knorring f. 1727 d. 1797. Wilh. Sparwenfelt f. 1728 d. 1776. Gust. v. Geete f. 1724 d. 1774. Frih. Joh. Beckfriis f. 1729 d. 1796. Frih. I. D. Duvall f. 1723 d. 1801. Grefve I. E. Creutz f. 1727 d. 1778. Löjtnanterne: Frih. F. Cederström f. 1731 d. 1778. Frih. U. Cederström f. 1732 d. 1806. Grefve G. E. Gyldenstolpe f. 1732 d. 1783. Vogelsang. — S. A. Kruse f. 1728. C. G. Löwenhjelm f. 1735 d. 1803. Frih. A. Cederström f. 1735 d. 1811. Fänrikarne: Frih. C. A. Wachtmeister f. 1740 d. 1803. Grefve Gust. Cronhjelm f. 1741 d. 1793. J. A. Häger-

---

* Med porträttet är en tragisk episod förknippad. Det egdes af ett fruntimmer, för hvilket det var ett minne, så dyrbart, att hon hellre än att skilja sig vid det led nöd. Slutligen blef denna nöd dock så stor, att hon sände bud till en person, hvilken förut sökt genom köp blifva egare af porträttet, och erbjöd honom öfvertaga det för »åtminstone 50 kronor». Han tog genast fram summan, men då hon skulle öfverlemna porträttet, märktes hos henne en häftig sinnesrörelse och utbristande: »Nej, jag kan icke skiljas vid det», hängde hon upp det igen på väggen. Fjorton dagar derefter fick nämde person återigen en skrifvelse från henne, att hennes nöd nu var så ytterst stor, att hon bestämdt var tvungen sälja det för henne så betydelsefulla porträttet. Den angelägne köparen skyndade dit och öfverlemnade de 50 kronor, som begärdes. Damen tog porträttet från väggen, lemnade detsamma och — nedföll död. — Man hade icke väntat, att denne sträfve krigare kunde väcka en så djup och varaktig känsla.

flycht f. 1733 d. 1805. G. T. Danckwardt Lilljeström f. 1739 d. 1793. Frih. S. Leijonhufvud f. 1738 d. 1808. Silfverberg f. 1738 d. 1808. Adjutant L. E. Weidenhjelm f. 1733 d. 1805.)

Vidare eger sällskapet en samling byster och statyetter af synnerligt värde samt en ej obetydlig samling medaljer och mynt; dock äro de sistnämda ej ordnade eller tillgängliga. Slutligen må nämnas följande »dyrbara klenoder», skänkta till Militär-Sällskapet vid dess minnesfest öfver Konung Carl XII:te den 30. November 1868, af sällskapets höge ordförande H. K. H. Hertigen af Östergötland Prins Oscar:

En lock af Carl XII:s hår och ett blad af den lagerkrans, som beskuggar Hans tinning, tagne af H. K. H. Hertigen af Östergötland Prins Oscar vid sarkofagens öppnande d. 31. Augusti 1859.

En värja, som tillhört Carl XII. (med ett präktigt fäste af förgyldt silfver).

STOCKHOLM. K. ALLMÄNNA GARNISONS-SJUKHUSETS BIBLIOTEK.

Biblioteket, som f. n. består af omkr. 500 vol., bildades genom gåfvor år 1887. Stadgar för biblioteket tryckta s. å. äro af följande lydelse:

§ 1.

Biblioteket, som står under tillsyn af jourhafvande Officern, skötes närmast af Gevaldigern, med biträde af den som jourhafvande å Sjukhuset kommenderade Underofficern.

§ 2.

En hvar å sjukhuset intagen eller kommenderad militärperson eger att ur biblioteket, mot egenhändigt underskrifven rekvisition, bekomma böcker till lån. Endast *en* bok eller *ett* verk i sänder får till en och samma person utlemnas.

§ 3.

Hvarje låntagare är skyldig ansvara för den eller de böcker, han emottagit och således, om de i hans hand skadas eller förkomma, derför

lemna ersättning enligt värdering, som jourhafvande Majoren, sedan förhållandet blifvit till honom anmäldt, verkställer.

§ 4.

Rekvisitioner å lån af böcker uppsamlas inom sjukrummen af ordningsmännen derstädes och framlemnas genom vederbörande sjukvaktare till Gevaldigern å tider, som af denne bestämmas; detta dock minst två gånger i veckan.

§ 5.

Patienter, som utskrifvas, inlemna, dagen innan de skola afgå från sjukhuset, till låns bekomna böcker och är rummets ordningsman ansvarig för iakttagandet deraf.

§ 6.

Utbekomna böcker få på inga vilkor utlånas från det rum, till hvilket de blifvit rekvirerade; förkommer genom ett sådant förfarande utlånad bok, ersättes den af den person, som från Gevaldigern utrekvirerat densamma.

§ 7.

Öfver utlånade böcker föres af Gevaldigern en journal, hvari antecknas låntagarens namn m. m., bokens namn och nummer, utlånings- och inlemningsdatum, samt numret å det rum, der låntagaren bor.

§ 8.

Inventering af biblioteket verkställes af jourhafvande Officern å Sjukhuset vid hvarje ombyte af Gevaldiger i såväl den till- som afträdande Gevaldigerns närvaro. Jourhafvande Officern antecknar i bokkatalogen de anmärkningar, hvartill inventeringen kan gifva anledning, samt lemnar rapport derom till jourhafvande Majoren. Vid denna inventering skola alla utlånta böcker vara till biblioteket inlemnade.

§ 9.

Sker ombyte af Gevaldiger samtidigt med ombyte af öfrigt militärbefäl å Sjukhuset, verkställes inventeringen af tillträdande jourhafvande Officern i den afträdandes närvaro.

§ 10.

I hvarje rum skola finnas en tryckt förteckning öfver boksamlingen och ett exemplar af dessa stadgar, hvilka senare en hvar, som vill begagna sig af biblioteket, är förbunden att ställa sig till efterrättelse.

STOCKHOLM. K. SJÖKARTEVERKETS BIBLIOTEK.

Intill 1772 kan någon för hydrografiska ändamål afsedd embetsmyndighet knappast sägas hafva funnits till, utan var allt som rörde landets hydrografi, beroende af tillfälliga åtgärder. Nämda år förordnades kontreamiralen Johan Nordenankar till direktör för sjökarteväsendet, hvarmed lotsverket förenades. Han utvecklade i denna befattning en ej obetydande verksamhet till dess han 1797 afgick derifrån. Kort derefter (1798) öfvertog dåvarande kaptenen vid amiralitetet Gustaf Klint kartverkets utgifvande såsom enskildt företag, men utförandet af de egentliga mätningarna förblef dock fortfarande en statens angelägenhet och leddes under de följande åren hufvudsakligen af professorn vid Kongl. Krigs-Akademien Schultén. Då i November 1808 sjömätningskorpsen inrättades, blef han dess chef; lotsverket blef äfven nu med sjökarteverket förenadt. Efter Schulténs afgång 1813 blef öfverstelöjtnanten vid armens flotta N. A. R. Bruncrona till samma embete förordnad. Vid sammanslagningen af flottorna till en korps, under namn af Kongl. Maj:ts Flotta, upplöstes sjömätningskorpsen; i dess ställe inrättades ett sjökartearkiv, ställdt under lotsdirektörens öfverinseende, hvars personal utgjordes af till tjenstgöring derstädes kommenderade officerare vid flottan.

Sjökartearkivet hade emellertid vid sjökorts utgifvande intet annat att skaffa, än att till amiral af Klints förfogande lemna de materialier, af hvilka han var i behof för sitt kartverk. Efter hans död i April (1840) fortsattes detta verk af hans son, kaptenen vid K. M. Flotta E. G. af Klint, till dess han omkom vid korvetten Karlskronas kantring i närheten af Cuba den 30. April 1846. Ingen fanns nu villig att åtaga sig kartverkets fortsättning, helst olämpligheten af dess handhafvande af enskild man småningom blifvit klarligen insedd. Utan tvifvel hade amiral af Klint på sin tid gjort det allmänna en mycket vigtig tjenst genom dess öfvertagande då det var nära att råka i fullständigt lägervall, och man kan ej annat än beundra den ihärdighet och den möda, han derpå nedlagt. Äfven utgifvandet, i sammanhang med Sveriges Sjö-Atlas, af

kartor öfver andra kuster och haf än Sveriges, hade varit sjöfarten till största gagn, såväl genom den noggrannhet och omsorg, han städse nedlade på sofrandet af de uppgifter, hvilka lades till grund för kartorna, som ock till följd af då rådande svårigheter att från utlandet anskaffa sjökort, förorsakade dels af jemförelsevis mot nu föga utbildade och ganska kostsamma samfärdsmedel, dels af det ända intill 1815 nästan oupphörligt rådande krigstillståndet. Men redan kort efter nämda tidpunkt blef utgifvandet här i Sverige af dylika kartor af mycket underordnad vigt. För den enskilde blef det dessutom nästan omöjligt, att med den ringa afsättning för sådana, hvilken inom landet kunde påräknas, följa med under den raska utveckling och förkofran, hvari hydrografien uti de flesta europeiska stater nu var stadd, hvilken utveckling gjorde det nödvändigt, att med ganska korta mellantider utgifva kartorna i nya och förbättrade upplagor. Redan vid flere tillfällen hade derföre fråga varit väckt om det Klintska kartverkets öfvertagande af staten, hvarvid naturligtvis utgifvandet af andra kartor än de öfver Sveriges kuster och farvatten skulle upphöra; men dels bristande penningetillgångar, dels också sjökartearkivets för ändamålet otillräckliga personal och arbetsmedel, hade städse vållat uppskof i saken. Ett strax efter amiral af Klints död af hans arfvingar gjordt anbud ledde icke heller till någon åtgärd. I början af 1847 inkom ett förnyadt dylikt anbud att till staten öfverlemna hela meranämda kartverk med dertill hörande materiel af tryckplåtar, böcker m. m. mot en lösesumma af 36,000 Rdr Bko. Sedan yttranden härom inhemtats från förvaltningen af sjöärendena och konvojkommissariatet, hvarjemte kommerskollegium och handelsföreningarna i de mera betydande stapelstäderna blifvit i ämnet hörda, blef ärendet föredraget i Statsrådet gemensamt af sjöförsvars- och civildepartementen, då anbudet antogs, hvarefter Kongl. Bref derom utfärdades d. 5. Maj 1848. Förvaltningen af sjöärendena fick sig uppdraget att uppgöra köpekontrakt och emottaga kartverket sam att inkomma med förslag till föreskrifter angående dess vård och fortsättning. Genom skrifvelse af d. 28. Sept. s. å. beordrades kommendörkaptenen Almlöf och kaptenlöjtnanten Olivecrona att emottaga kartverkets samtliga tillhörigheter af generalmajoren Akrell, som efter kapten

af Klints bortgång haft det under sin vård. Det var jemt ett halft århundrade sedan amiral af Klint hade öfvertagit detsamma.

En tillökning i sjökartearkivets personal blef nu oundgänglig för att dess ökade åligganden skulle kunna fullgöras. Derjemte påkallade ärendenas hastigt växande antal och omfattning snart deras skiljande från lotsverket, hvars styresman dessutom inom sitt hufvudsakliga förvaltningsområde fått sina göromål mycket ökade genom de många nya fyrbyggnaderna och de äldre fyrarnes ändring och förseende med förbättrade apparater. Sedan förslag i ämnet från förvaltningen af sjöärendena ingått, utfärdades den 27 Juni 1849 Kongl. Bref angående den nya organisationen, af innehåll, att det inköpta kartverket skulle fortsättas och dess samlingar med de förut befintliga införlifvas samt att sjökartearkivet skildes från lotsdirektörens öfverinseende och under namn af sjökartekontoret ställdes under särskild chef, i militäriskt hänseende lydande omedelbart under chefen för sjöförsvars-departementet, i scientifikt och ekonomiskt under förvaltningen af sjöärendena, der han hade att föredraga till kontorets verksamhet hörande ärenden. Instruktionen för arkivet af den 20. Nov. 1845 skulle tills vidare vara gällande för kontoret. Kartförsäljningen skulle verkställas vid rikets samtliga lotskontor, till det förut gällande priset, dervid 15 % skulle lemnas i försäljningsprovision; den behållna inkomsten häraf beräknades till 2,000 Rdr Bko. Kontorets förste chef blef kommendör-kaptenen Almlöf, som allt sedan medlet af 1820-talet varit der stadigt anställd och haft ledningen af de tekniska göromålen sig uppdragen. Ny instruktion utfärdades först i Juli 1854.

Sedan mot slutet af 1854 Almlöf blifvit utnämd till lotsdirektör, förordnades till hans efterträdare kaptenen vid K. M. Flotta Joh. Emil Warberg. Han qvarstod i denna befattning till 1872 års utgång. Redan ett år förut vidtogs den ändring i kontorets ställning, att det alldeles skildes från förvaltningen af sjöärendena, utom hvad penningeredovisningen angår, så att dess chef i alla ärenden har att vända sig omedelbart till Sjöförsvarsdepartementet. Dess titel ändrades till *Kongl. sjökarteverket*. Till dess chef fr. o. m. 1873 förordnades d. v. majoren vid kongl. skärgårdsartilleriet Thorsten Adolf Arvidsson.*

* Skogman, *Anteckningar om Sveriges Sjökarteverk*, sid. 3—8.

Sjökarteverkets samling af böcker och kartor m. m. kallades först *Sjömätningsarkivet*, sedan *Sjökartearkivet* till år 1849, efter hvilket år böcker och handlingar stämplades med *Sjökartekontoret*. Sjelfva biblioteket kan sägas egentligen hafva blifvit grundadt år 1849, enär detta år med det förut befintliga, ganska ringa biblioteket införlifvades *af Klints* betydliga samlingar, hvilka af staten såsom förut är nämnt, för detta ändamål inköptes. Biblioteket har sedan ökats och tillväxer fortfarande genom utbyte med främmande likartade inrättningar, hvilka insända af dem uppgjorda kartor m. m. mot erhållande af dylika härifrån.

I biblioteket befintliga kartor äro nästan uteslutande tryckta. Ett undantag härifrån utgöra bland annat åtskilliga af verket uppgjorda svenska kartor.

Biblioteket omfattar 1,225 verk (volymantalet naturligtvis vida större) under följande rubriker: Matematik 27 arbeten, Astronomi och Fysik 76; Sjövetenskaper 127; Krigsvetenskap 30; Land- och Sjömätning 57; Geografi, Topografi, Hydrografi och Statistik 69; Historia 22; Resebeskrifningar 17; Tidskrifter 15; Lexika 20; Blandade ämnen 83; Kataloger 19; Seglingsbeskrifningar öfver hela den kända verlden 595; Nautisk meteorologi, oceanografi, om fyrar, sjömärken, strömmar m. m. 68. Härtill komma 6,500 kartor öfver utländska farvatten, hvilka äro tryckta. Dessutom finnes .en betydande samling dels tryckta och dels handritade kartor öfver svenska farvatten.

Biblioteks och arkivmärket bestod 1808—1825 uti en typtryckslapp: *Kongl. Sjömätnings Arkivet.* 1825—1849 dels uti en oval vignett, i hvars midt synes en mängd navigationsinstrument, bakom: ett ankare, derunder N:o...; öfverst å en bandeau: *Sjö-Chartae Werket* och dels en typtryckslapp: *Kongl. Sjö-Karte Arkivet.* 1849—1871 dels uti en typtryckslapp: *Kongl. Sjö-Karte Kontoret* och dels i en oval svartstämpel, i hvars midt synes ett ankare och tre kronor samt deromkring: *Kongl. Sjökarte Kontt Stockholm.* Sedan dess användes en blåstämpel: *K. Sjö-karteverket, Stockholm.*

STOCKHOLM. RIKSDAGENS BIBLIOTEK.

Under den gamla Ständs-indelningen kallades detta bibliotek *Rikets Ständers arkiv* och voro då dess böcker försedda med ett egaremärke i typtryck af följande innehåll: *Rikets Ständers Arkiv (Riddarholmen, huset N:o 5) N:o i journalen... Skåpet... Hyllan....* Sedermera fick det benämningen Riksdagsbiblioteket, och numera förses dess böcker med följande märke i typtryck: *Riksdags-Biblioteket (Riddarholmen huset N:o 5) N:o i journalen... Skåpet... Hyllan....* Riksdagsbiblioteket har icke någon synnerligt hög ålder. Först vid 1847, 48 års riksdag kan man säga att det, som till en början var högst obetydligt och egentligen bestod af äldre riksdagshandlingar, grundades. Först efter nya representationsskicket har det utvecklat sig till ett större bibliotek. Det uppgår nu till 16,000 volymer. Å hvarje inbunden bok står nederst tryckt å ryggen i guld: *Riksdagens Bibliotek.* Tryckt katalog utkom 1877 med titel: »*Förteckning öfver Riksdagens Bibliotek enligt uppdrag af Herrar Fullmäktige i Riksgäldskontoret* utgifven af E. W. Dahlgren, e. o. amanuens i Kongl. Biblioteket.» 1880 utkom »Tillägg N:o 1» och 1885 »Tillägg N:o 2». Biblioteket omfattar nästan uteslutande arbeten i historia, topografi och juridik. Öfverinseendet öfver detsamma tillkommer Fullmägtige i Riksgäldskontoret. Det är icke tillgängligt för lån åt andra än riksdagens och kyrkomötets medlemmar eller medlemmar af Kongl. kommittéer.

STOCKHOLM. KONGL. TEATERNS BIBLIOTEK.

Detta grundades år 1782 och räknar f. n. omkring 20,000 n:r. Bland rariteter må räknas äldre tryckta pjeser samt manuskript, bland hvilka senare isynnerhet märkes »Kongl. Dramatiska theaterns stiftande af Gustaf III», med nämde konungs, G. M. Armfelts och Olof Kexells namn underskrifvet. Manuskriptet är bundet i rödt maroquin. Kataloger äro utarbetade af kongl. teaterns f. sekreterare H. Dumrath. Katalogen öfver svensk dramatik blef dock

ej fullbordad. Dessa kataloger äro ej tryckta, men väl ett *Alfabetiskt register till Katalogen öfver Kongl. Theaterns Dramatiska Bibliotek* II. *Tyska pjeser*, Sthlm, Norstedt & Söner 1876, och *Alfabetiskt Register*, III. *Franska pjeser*, s. å. o. tr.-ort.

Det äldsta biblioteksmärket var en liten oval svartstämpel: *Kongl. Theatern.* Äfvenså har användts en blåstämpel: *Kongl. Theater Direktionen.* Numera användes en större gul typtryckslapp: *Kongl. Theaterns Bibliotek. Litt.... N:o....*

STOCKHOLM. KONGLIGA MUSEUM.

»Museum Regium» grundlades af konung Gustaf III. efter hans återkomst från Rom, der han gjort betydliga inköp af konstverk. Dessa konstverk, jemte de samlingar han redan som kronprins egde, inrymdes i nedre galleriet af kongl. slottets n. ö. flygel. Konungen hade ämnat låta uppsätta och ordna dessa samlingar i ett eget hus, men afled, innan detta hann fullbordas. Året derefter utsågs nedersta våningen i norra flygeln vid Logården till förvaringsplats åt konstsamlingarna, och öfverintendenten C. F. Fredenheim förordnades att hafva *Museum* under sin vård. 1794 ordnades och uppställdes samlingarna af Fredenheim och Sergel.

År 1830 blef hofintendenten L. J. von Röök föreståndare för Kongl. Museum och erhöll i uppdrag att på ett mera ändamålsenligt sätt ordna det; öfver samlingarna uppgjordes och utgåfvos kataloger, 1854 utkom 4:de uppl. af »*Förteckning öfver statyer, byster och antiker, som förvaras å Kongl. Museum*» samt 1855, 5:te uppl. af »*Förteckning öfver den i Museum befintliga Tafvelsamlingen.** Genom inköp och testamentariska gåfvor ökades konst-

* Teckningar af Kongl. Museum äro från trycket utgifna 1794 af öfverintendenten Fredenheim, tecknade af Piroli i Rom och Heland i Stockholm samt i koppar stuckne af dem och flere skicklige gravörer i Rom. De föreställa Apollo, Minerva och de 9 muserna samt Eudymion m. m. 1821—23 utgåfvos af Boye och Wetterling 75 konturteckningar af de förnämsta arbeten i Museum.

samlingar och myntkabinett äfvensom de på andra platser förvarade historiska samlingarna öfverflyttades till *National-Museum* åren 1865 och 1866. Sistnämda år var detta ståtliga och solida arkitekturverk fullbordadt. Större delen af de böcker, egentligen planschverk — mest från C. G. Tessin och hans dyrbara samling — hvilka tillhörde Kongl. Museum, men som ursprungligen tillhörde Kongl. Biblioteket, återlemnades då till detta. Dessa böcker voro märkta på ryggen med »Kongl. Museum N:o...» i typtryck, å en liten lapp, inom ram af rössjor.

GRIPSHOLMS BIBLIOTEK.

Detta bibliotek förskrifver sig egentligen från Ulrika Eleonora d. y. tid, och tillöktes af Gustaf III. År 1823 fördes det på Ulriksdal förvarade biblioteket, samladt af Ulrika Eleonora d. y., enligt Kongl. Maj:ts befallning till Gripsholm, sedan en del böcker förut blifvit aflemnade till Kongl. Biblioteket i Stockholm. År 1867 införlifvades Gripsholms bibliotek i sin helhet med Kongl. Biblioteket. Böckerna voro försedda med en stämpel i guld å permen: *Bibliothèque de Gripsholm* under en jordglob med kongl. krona och serafimerkedjan. På 1820-talet lät ståthållaren på Gripsholm, »den egentliga stiftaren af statens storartade porträttgalleri å Gripsholm», öfverkammarherren, friherre Adolf Ludvig Stierneld insätta i böckerna en typtrycksremsa: *Gripsholms Bibliotek. Får ej begagnas utom denna Kongl. Borgen.*

STOCKHOLM. ALLMÄNNA INSTITUTETS FÖR DÖFSTUMMA OCH BLINDA BIBLIOTEK Å MANILLA.

Rörande detta har Institutets direktor, fil. d:r O. Kyhlberg, benäget meddelat följande:

Detta instituts bibliotek är temligen obetydligt: omkring 1,000 band. Det började sannolikt att grundas omkring tiden för institutets grundläggning, som var 1809, af institutets stiftare, P. A. Borg. Tryckt katalog finnes

icke, liksom icke heller särskild stämpel eller märke. Några donationer har det, mig veterligen, icke erhållit, endast enstaka gåfvor. Boksamlingens syfte är att innehålla böcker, tidskrifter, årsredogörelser och dylikt, som berör döfstum- och blindundervisningen. Den senare afdelningen af densamma tillhör numera icke Manilla, utan Blindinstitutet, hvilket sedan 1879 är skildt härifrån och snart tillträder egen lokal å Tomteboda, dit blindlitteraturen då kommer att öfverflyttas.

STOCKHOLM. GEOLOGISKA BYRÅNS BIBLIOTEK.

Detta grundades år 1858. Vid auktion efter professor Axel Erdman 1870 lemnades statsanslag till byrån för inköp af en stor del af Erdmans geologiska arbeten. En handskriftsamling må, jemte några andra manuskript, räknas bland bibliotekets rariteter. Biblioteket räknar omkring 7,000 volymer, jemte kartor, utgörande omkring 2,500 blad. Tryckt katalog är ej utgifven. Såsom egaremärke användes en rund blåstämpel, i hvars midt synes tre kronor och deromkring: *Sveriges geologiska undersökning*.

STOCKHOLM. RIKETS STÄNDERS MANUFACTURCONTOR.

Detta kontor inrättades 1739 för förvaltning af den till fabriksnäringens understöd anslagna manufakturfonden. Kontoret upphörde 1766 att vara ett rikets ständers verk. Vi äro icke i tillfälle att meddela något vidare om den boksamling, som tillhörde detta embetsverk, än att dess böcker voro stämplade med *Riks:s Stænd:s Manuf:r Contoir* i guld å permen, äfvensom med en liknande stämpel i svart å titelblad.

STOCKHOLM. RIDDARHUSETS ARKIV OCH BIBLIOTEK.

Den 9. Juni 1626 utfärdade konung Gustaf II. Adolf den första Riddarhusordningen. Från den tiden räknade egentligen Ridderskapet och Adeln sin organisation såsom Riksstånd, ehuru de förut särskildt deltogo i rikets angelägenheter. I nämda Riddarhusordning tillades Ridderskapet och Adeln till en Riddarhusbyggnad »den obebyggda platsen, på hvilken det var beslutadt att den nya kyrkan, nemligen Trefaldighetskyrkan, för Tyskarne skulle uppbyggas, belägen emellan Svartmunke- och Prestgatorne». Ett Riddarhus blef också på denna plats uppbygdt. Någon afbildning eller beskrifning öfver denna byggnad finnes ej, men att den ej kunde vara särdeles stor eller ansenlig, kan man sluta af den låga köpeskilling, 2932 Rdr, som erhölls vid dess försäljning år 1657. Tomten till nuvarande Riddarhuset inköptes enligt anteckning i Riddarhusets utgiftsbok d. 28. Mars 1648 af Rikskansleren Axel Oxenstierna för en summa af 5,600 Rdr.

Det nya Riddarhuset antages ha blifvit färdigbygdt på 1670-talet, men som riksdagarne 1675 och 1678 höllos i Upsala och Halmstad, sammanträdde Ridderskapet och Adeln först vid 1680 års riksdag för första gången i det samma.

Ridderskapets arkiv består bl. a. af *Ridderskapets och Adelns protokoller* under hela den tid R. o. A. existerade såsom Rikets första stånd från 1627 t. n. t.; *Adelns ättartaflor*, i det närmaste fullständiga för alla ätter, förvarade i kansliet i tvenne väldiga skåp med jerndörrar, i sjelfva vaggen, samt 22 st. *Kongl. Stadgar och privilegier för Ridderskapet och Adeln* (in originali), förvarade i en jernkista. Öfver sistnämda märkliga samling har kammarherre C. G. U. Silfverstolpe upprättat en förteckning, som börjar med: 1569, Juli 9, Privilegier af konung Johan III. (Upsala). Sedan konungen »lyckats befria riket från sin broder Eriks otillbörliga och omilda regering, hvarunder Adeln varit så föraktad att den icke erhållit någon jurisdiction eller herrlighet», utdelar han dessa privilegier »på thet förnufft, Adelige dygdh, skickeligheet och troheet,

genom hvilka adelståndet uppkommit, måtte blifva belönade», och slutar med

1785 Jan. 24 Gustaf III:s »Nådiga resolution och reservationsbref för grefvarne Brahe, Lewenhaupt, Oxenstierna af Korsholm och Wasa och Stenbock att ej mista säte och företrädesrätt på Riddarhuset då de af Kongl. Maj:t eller dess Efterträdare, Konungar af Sverige, nu eller hädanefter creerade Printsar, Furstar eller Hertigar der skulle få introduction.»*

Riddarhusets bibliotek, uppgående till omkr. 4,000 voll., består af *Wapenböcker,* (deribland Keysers af 1650), *Genealogiska arbeten, Kalendrar, Ridderskapets och Adelns tryckta protokoller* från år 1800 t. n. t. äfvensom några *historiska och juridiska verk.* (Under sistnämda rubrik kunna hänföras 52 folianter, palæotyper tryckta i Leyden och Venedig, präktigt inbundna i pergament med pressade ornament).

Särskildt må nämnas följande märkliga handskrifter:

»*Samling af en hoop Grefvelige, Friherrlige och Adlige Genealogische Tabeller här uti Sverige och i Danmark samlade af Richardo Silvio*» (In folio från förra hälften af 1700-talet).

»*Alphabetisk Förteckning På de Ofrälse Slägter ifrån hvilka Adeliga Ätter med bibehållande af sitt förra, eller annat antagit namn härstamma* (In 8:o af anonym författare 1829).

»*Matrikel öfver Svea Rikes Ridderskap och Adel som aldrig varit och ännu icke blifvit Introducerade. Författad af C. C. Schönfeldt*» (3 delar in 4:o ytterst fint skrifna, nästan textade).

Alla böckerna äro t. o. m. 1800-talets början å permen märkta *Riddarhuset* med stora typer i guldtryck.

I Riddarhusets kansli, der böckerna och arkivet äro förvarade, finnes ett tafvelgalleri, mest porträtt, af ganska stort värde. De äro allesamman, utom hertig Fredrik Adolfs porträtt i pastell, i olja. Dessa hafva nästan samt och synnerligen tillfallit Riddarhuset genom den Gyllenbergska donationen, hvars hela värde uppskattas till 200,000 kronor. Vi hafva här porträtt af Magnus Gabriel de la Gardie, Arvid Bernhard Horn, Carl Gustaf Lagerfelt, Erik Gustaf Gyllenberg, Georg von der Osten (»genannt

* Detta med anledning af bröderna Hessensteins utnämnande till furstar.

Sacker»), Gustaf Oxenstierna af Croneberg, Hans Clerck, Görtz som ung, Ebba de la Gardie (född Brahe), Catharina Torstenson (född Stenbock), amiralskan Brita Christina Appelbom (född Clerck) m. fl., allesammans af konstvärde. Dertill kommer ett galleri af svenske konungar och regerande drottningar, märkliga men utan egentligt konstvärde. Fredrik I:s och hans gemåls porträtt äro rent af anskrämliga, antagligen målade af någon »landtlig konstnär», men som äfven dessa medföljde den Gyllenbergska donationen, hafva de fått plats bland de andra.

I Riddarhusets kansli förvaras äfven en mängd adelsdiplom med vidhängande vaxsigill i omhöljen af trä eller bleck. I ett annat, särdeles prydligt skåp förvaras en stor samling adliga sigillstampar.

Slutligen må tilläggas, att alla samlingarna äro väl vårdade och ordnade, öfverskådliga och tillgängliga.

STOCKHOLMS PREST-SÄLLSKAPS BIBLIOTEK.

Vid jubelfesten den 31. oktober 1817 väcktes frågan om stiftandet af *Stockholms prestsällskap*, hvilket också kom till verkställighet den 22. jan. 1819, då sällskapet konstituerade sig och antog stadgar, i hvilka likväl flere gånger vidtagits förändringar. Dessa stadgar trycktes 1836.

Boksamlingen, bildad genom Sondén, Hedrén m. fl., finnes förtecknad i tryckt katalog, Sthlm, Sam. Rumstedt 1883. Större delen såldes å bokauktion den 22. september 1883. Åtskilliga rara suiter inköptes för Kongl. Bibl.

Biblioteksmärket: Inom en oval: *Stockholms Prestsällskap*. Litografi.

STOCKHOLM. APOSTOLISKA VICARIATETS BIBLIOTEK.

Rörande detta bibliotek har h. h. Vicarius Apostolicus Alb. Bitter meddelat följande:

Apostoliska Vicariatets Bibliotek, som befinner sig i huset n:o 46 Götgatan, är grundadt för omkring 100 år

sedan af de första katolska missionärer, åt hvilka tillstånd lemnades att härstädes bosätta sig efter reformationstiden. Biblioteket består af 4,000 volymer, mest af teologiskt innehåll. — Katalog är under arbete. — Det märke, hvarmed bibliotekets böcker förses, består af en oval stämpel, hvari läses: *Vicariatus Apostolicus in Svecia.*

STOCKHOLM. KATOLSKA PASTORSEMBETETS BIBLIOTEK.

Detta bibliotek, som uppgår till 4 à 5,000 band, är egentligen grundadt af Pastor A. Bernhard, sedan 1842 pastor vid katolska församlingen härstädes. Sedermera hafva öfriga församlingens pastorer hit skänkt sina boksamlingar. Biblioteket kan i sin helhet icke benämnas katolska församlingens bibliotek, utan utgör pastorernas enskilda egendom, ehuru de äfven vid afflyttning lemna böckerna qvar. Hvad särskildt angår den del af boksamlingen, som utgör Pastor Bernhards egendom, så har han genom testamentarisk disposition bestämt, att den efter hans död skall qvarstanna i svenska pastorsembetets ego.

Biblioteket representerar naturligtvis i främsta rummet teologi och kyrkohistoria och dernäst allmän historia. Öfriga vetenskaper äro litet eller intet representerade och skönlitteraturen ej alls.

Bland detta biblioteks dyrbara och sällsynta teologiska verk må särskildt nämnas 12 väldiga folianter, bundna i präktiga pergamentsband; Jesuiten Cornelii A Lapide exegetiska verk öfver hela Skriften, tryckt i Antwerpen 1718 o. f. å. — en skänk af Grefvens af Chambord biktfader Bole.

En del af biblioteket, omkring 1,000 vol., är afsedd för utlåning, utan afgift, till församlingens medlemmar.

Biblioteksmärket är en rund stämpel, i hvars midt synes Erik den helige (Stockholms vapen) och rundtom: S. E. O. P. N. + D. H. + (D. ä. Sancte Erice Ora Pro Nobis. — Deo Honor.)

STOCKHOLM. KATOLSKA HANDTVERKSFÖRENINGENS BIBLIOTEK.

Boksamlingen som grundades nästan samtidigt med föreningen år 1879, har till betydlig del tillkommit genom gåfvor och är fortfarande i tillväxt. För närvarande uppgår den till omkring 300 band utom tidskrifter och musikalier. Boksamlingens syfte är att bereda föreningens medlemmar en god och nyttig läsning, hvarför böckerna också mot en obetydlig afgift utlånas, med undantag af praktupplagorna och oinbundna böcker.

Böckerna märkas med en stämpel, i hvars midt synes den helige Josef med Kristusbarnet. Rundt omkring läses: Katolska Handtverkare föreningen. Stockholm.

STOCKHOLM. UPPFOSTRINGS-SÄLLSKAPET.

Det för länge sedan upphörda Uppfostringssällskapet stiftades den 1. november 1778 till åminnelse af kronprinsen Gustaf Adolfs födelse. Baron Fr. Sparre var protektor, hedersledamöter voro: P. Alströmer, Sv. Lagerbring, A. Schönberg, C. F. Mennander, Warmholtz och Celse. Direktör var C. G. Gjörwell och sekreterare J. Björkegren. Sällskapet utgaf en lärd tidning och lät dessutom författa och upplägga åtskilliga läroböcker och andra arbeten, hvarom närmare underrättelser kunna inhemtas af sällskapets år 1781 började tidning n:o 3 och 9.

Sällskapets bibliotecksmärke:

Å hvit skylt (votivtafla) å mörk grund läses: *Uppfostrings-Sällskapets Bibliotek:* deröfver inom en lagerkrans: *Veritati.* Kopparstick.

STOCKHOLM. LÄKARESÄLLSKAPETS BIBLIOTEK.

Detta bibliotek grundades 1809. Det har ej tillkommit genom inköp, utan på grund af gåfvor från förläggare, tidningsutgifvare och aflidne läkare. Biblioteket förvaras i

Läkaresällskapets hus, n:r 19 Jakobsgatan, och upptager flere rum en och två trappor upp, och torde volymantalet godt kunna antagas uppgå till 20,000. Såsom egaremärken ha användts följande stämplar: *Sv. Läkare Sällskapet.* Stämpel, tryckt i rödt, användes från början af 1800-talet. *Sv. Läkare-Sällskapet,* blindstämpel använd under 1860—70-talen. *Sv. Läkaresällskapet,* oval blåstämpel, användes för närvarande. Å böcker, som säljas, anbringas en rund blåstämpel: *L. S.* i midten och deromkring: *Afyttrings-Stämpel.*

STOCKHOLM. FARMACEUTISKA INSTITUTETS BIBLIOTEK.

Biblioteket torde hafva bildats samtidigt med institutet eller 1837, men fick sin första betydande tillökning genom donation af den framstående apotekaren i Lidköping *Olof Mathias Kylander* (stor donator äfven på andra områden, mineralog, ledamot af Vetenskaps- och Vitterhets-samhället i Göteborg, död 1868). Biblioteket utgör f. n. omkring 2,000 vol. Böckerna äro märkta med en oval blåstämpel: »Pharmaceutiska Institutets Bibliothek.»

STOCKHOLM. APOTEKARE-SOCIETETENS BIBLIOTEK.

Första gången Apotekare-Societeten nämnes i offentliga handlingar är år 1683: *Kongl. M:ts privilegium för Apotekare Societeten i Sverige och underlydande provinser,* men då detta privilegium endast bestämde de skyldigheter och rättigheter, som tillkommo rikets apotekare, kan det ej betraktas som ett aktstycke till en förening dem emellan. Deremot synas Stockholms apotekare ganska tidigt hafva bildat en sådan förening, som, äfven i offentliga handlingar, kallades »Apotekare societeten i Stockholm». År 1821 slöto sig Stockholms samt en del öfrige städers apotekare fastare tillsammans genom bildande af en stiftelse »till

farmaceutiska vetenskapernas främjande och understöd för behöfvande medlemmar samt deras enkor och barn», hvarå kongligt stadfästelsebref utfärdades. Först genom kongl. resolution af 20. januari 1837 undfick Apotekare-Societeten stadgar, och skulle societeten enligt dessa stadgar innefatta alla apoteksinnehafvare i riket. Den 21. mars 1881 erhöll societeten kungl. sanktion å förnyade stadgar.

Enligt protokoll inköpte societeten sin första bok, en *Materia Medica*, den 12. febr. 1818. I protokollet af d. $^{30}/_{9}$ s. å. meddelas, att den nye ordföranden mottagit till förvaring »en s. k. Materia Medica, en säck och ett paquet, innehållande diverse handlingar, Societeten tillhörige». Sedan Societeten d. 1. oct. 1821 skaffat sig egen lokal »på Österlånggatan 2 tr. upp i det hus, der tillförene källaren Sveriges vapen varit belägen» tillväxte biblioteket mest genom gåfvor af societeten samt Sundhetskollegii ledamöter, och bland dessa senare isynnerhet Johan Jacob Berzelius. F. n. räknar biblioteket omkring 1,500 volymer. Böckerna äro försedda med ett prydligt, i koppar graveradt bokmärke, hvarå läses: »Tillhör Apotekare-Societetens Bibliotek.» N. v. bibliotekarie: Professor Nils Ludvig Stahre.

STOCKHOLM. FARMACEUTISKA FÖRENINGENS BIBLIOTEK.

Farmaceutiska föreningens bibliotek bildades samtidigt med föreningen, eller år 1861, och har tillväxt hufvudsakligen genom gåfvor, på senare tiden bl. a. af numera aflidne apotekaren Jakob Waller samt professor N. P. Hamberg. Biblioteket, omfattande verk i kemi, farmaci, farmakognosi, fysik, geologi och minearologi samt facktidskrifter, innehåller f. n. omkring 1,200 vol., och har till bibliotekarie assistenten vid Farmaceutiska Institutet Carl Abraham Ahlberg. Böckerna äro märkta med en oval röd-stämpel: »Farmaceutiska Föreningens Bibliotek N:o . .»

STOCKHOLM. LITTERATUR-SÄLLSKAPET.

Sällskapet framställde sina stadgar den 1. febr. 1843 och tryckte dem såsom antagna 1846. Den 16. sept. 1850 utfärdades en »vördsam anmälan» af innehåll, bland annat: »att sällskapet hotades af upplösning, om icke allmänheten ådagalade större intresse för detsamma». Denna anmälan är undertecknad af J. O. Lefrén (ordf.), N. S. v. Koch, P. A. Fröst, C. A. Bagge, J. Levertin, C. Norstedt, G. Strömberg och P. E. Svedbom, hvilka väl också voro stiftare. I en förteckning på sällskapets ledamöter af 1850, den sista, som finnes, äro N. S. von Koch och P. A. Fröst angifne som vice ordföranden, C. A. Bagge som bibliotekarie, J. Levertin som skattmästare och P. E. Svedbom som sekreterare. Sällskapet synes snart ha blifvit upplöst. P. G. Berg i sin bok om *Svenska sällskaper* säger, att det »egentligen var ett läsesällskap; dock höllos der vintertiden hvarannan lördag föredrag, i så väl vetenskapliga som litterära ämnen, och det äfven af personer utom föreningen. År 1848 var årsafgiften 15 rdr rmt och sällskapets lokal Petersénska huset vid Munkbron, sedan Bondeska huset vid Rosenbad.» Boksamlingen, som såldes, bestod mest af spridda häften och dylikt, märkta med en stämpel af följande innehåll: En krans, derinom: Svenska allmänna Literatursällskapet stiftadt 1844, innerst: en bok, derå en lyra; under kransen två hopflätade händer.

STOCKHOLM. BILDNINGS-CIRKELNS BIBLIOTEK.

Bildningscirkeln grundades 1845 af skräddaregesällerna O. Renhult och S. Trägårdh samt med. d:r J. Ellmin. Stadgar för denna stiftelse, som i början bestod blott af 12 personer, äro utfärdade den 26. oktober 1845, men ha 2 gånger blifvit omarbetade. Den sista är af den 27. oktober 1850, och må ur den här anföras följande:

»Bildningscirkeln har till syftemål att hos medlemmar af handtverks- och fabriksklasserna väcka och underhålla håg och sinne för tanke- och sedebildande sysselsättningar på helgdagsaftnarne, eller vid andra lediga stunder, samt att bringa ofvannämda samfunds medlemmar i förädlande

beröring med hvarandra och med bildade personer ur andra samhällsklasser.»

Snart nog bildades genom gåfvor från konungen, drottningen och kronprinsen äfvensom åtskilliga förläggare ett bibliotek, som slutligen uppgick till närmare 3,000 band. Böckerna utlåntes utan afgift till cirkelns ledamöter.

Böckerna märktes å titelbladet med en större rund stämpel, i hvars midt syntes det allseende ögat, omgifvet af strålar; omkring detsamma: *Bildnings-Cirkeln i Stockholm.*

Bildningscirkeln upplöstes strax i början af 1860-talet. Dess boksamling skänktes till Stockholms Skarpskytteförening och såldes efter tryckt katalog, hvars titelblad var af följande innehåll:

Förteckning öfver den samling Böcker, Svensk Historia, Witterhet och Roman-litteratur, Resebeskrifningar, Gravyr- och Praktverk m. m. som Bildnings-Cirkeln skänkt till Stockholms Skarpskytteförening och hvilken för dennes räkning kommer att genom Bokauktionskammarens försorg försäljas å Ladugårdslands-Theatern Lördagen den 22 Februari 1862, kl. half 7 e. m. Före auktionens början uppföres: Skarpskyttarne, eller Det nyaste korporalskapet. Divertissement med Tal, Sång och Dans i 1 Akt. af A. Säfström. och efter Auktionens slut: Vårblommorna, Ballettdivertissement i 1 Akt. af A. Selinder; musiken af Nagel. — Denna katalog gäller såsom Entrée-Billet och kostar 1 Rdr Rmt.

Att höga pris å böckerna betingades, faller af sig sjelft. N:o 1, James, »Darnley», roman, inropades af August Sohlman för 36 rdr. N:o 2, Bulwers »Paul Clifford» inropades af August Blanche för 40 rdr. N:o 3, Bulwers »Pelham» af direktor O. E. Borg för 15 rdr. Bland köpare, som betalade i samma stil, må nämnas: K. A. Lindström, Carl Nelson, Herman Bjursten, Harald Wieselgren m. fl. En del skulle sedan säljas å bokauktionskammaren enligt följande tillkännagifvande å katalogens andra sida: »Hvad som vid auktionstillfället å Ladugårdslandstheatern inropas, bör genast uttagas och af okände köpare kontant betalas. Återstoden af Bibliotheket försäljes i vanlig ordning å Stockholms stads Bokauktionskammare Onsdagen den 26 Februari 1862 från kl. 11 f. m. och från kl. 4 e. m.»

Å denna auktion som äfven förrättades å Ladugårdslandsteatern (ej d. 26 Febr. utan d. 1 Mars) lära

ännu högre pris betingats, på grund af det »vackra ändamålet». P. G. Berg nämner i »Svenska sällskaper», att första boken inropades af Kammarherre Roos af Hjelmsäter för 1,000 rdr, och gör med anledning af auktionen följande reflektion: »Sålunda förskingrades ett bibliotek, som var ämnadt att sprida upplysning bland hufvudstadens lägre klasser, men ej att gifva ett ringa understöd åt en corps, som ej består af samhällets mest blottställda och minst upplyste medlemmar.»

Enligt notis i Stockholms Dagblad uppgick auktionssumman till omkr. 2,550 rdr rgs.

STOCKHOLM. STOCKHOLMS LÄSESALONG.

(N:o 25 Beridarebansgatan, öppen söcknedagar 9 f. m. —10 e. m., söndagar 2—10 e. m.)

Rörande denna läsesalong har dess sekreterare benäget meddelat följande:

Stockholms läsesalong grundades i December 1866 på initiativ af friherinnan Sophie Adlersparre och var först afsedd endast för lärarinnor; men redan efter några månader öppnades den äfven för allmänheten. Institutionen omfattades genast med mycket intresse och har allt framgent rönt välvilligt understöd i böcker, tidskrifter och kontanta bidrag.

Under de senaste åren har på Salongen i medeltal aflagts 20,500 besök årligen, förutom en mängd bokläsares besök, för hvilka ej afgift erlägges. Läsesalongen öppnades först i N:o 8 Drottninggatan, men flyttades sedan hösten 1869 på ett halft år till Fredsgatan 20 och derifrån till Brunkebergs hotell, der den förblef till 1873, hvarefter den inrymdes vid Drottninggatan N:o 38. Våren 1884 flyttades den till sin nuvarande lokal. Läsesalongens boksamling innehåller minst 9,000 band. Emedan Stockholms Läsesalong är den enda plats i hufvudstaden, der man utan att intaga förfriskningar eger tillfälle att studera den nyaste tidnings-, tidskrifts- och boklitteraturen, hafva institutionens vänner trott den värd personliga ansträngningar och ekonomiska uppoffringar.

STOCKHOLM. SVENSKA SÄLLSKAPET FÖR ANTROPOLOGI OCH GEOGRAFI.

Detta sällskap stiftades år 1873 under namn af Antropologiska sällskapet i Stockholm. Det ombildades 1877 och erhöll då sitt nuvarande namn. Sällskapet eger intet eget bibliotek; de böcker, det erhåller såsom gåfva eller genom skriftbyte, införlifvas såsom deposition med Kongl. Biblioteket och förses med en languetterad rund etikett, hvarpå i hvita bokstäfver på blå botten läses: *Svenska sällskapet för antropologi och geografi.*

STOCKHOLM. SOCIETETENS BIBLIOTEK.

Societeten (»Societé») stiftades 1797, dess stadgar äro af den 19. April s. å. Den bestod hufvudsakligen af svenskar till ett antal af tre hundra, men äfven utländingar vunno inträde. Afgiften var 1 rdr i månaden. Hazardspel och tobaksrökning voro förbjudna. Grosshandelsfirman Schön & Schwan handhade societetens kassa. Huru länge denna societets tillvaro räckte, är okändt. 1822 bildades ånyo ett sällskap, som kallades »Societé»; årsafgiften var 20 rdr b:ko och ledamöternas antal 250. Kanske var denna klubb en fortsättning af den förstnämda societeten, som hade sin samlingsplats i samma hus, nämligen Bondeska palatset vid Rosenbad. Den tryckte 1832 sina stadgar både på svenska och franska och lär ha upphört strax i början af 1840-talet.

Om dessa societeters bibliotek ega vi ej någon vidare kännedom, men att det förstnämda sällskapet med detta namn egde en boksamling, framgår deraf att böcker påträffas, stämplade med: *Tillhör Societeten* i svartstämpel från 1809.

STOCKHOLM. SÄLLSKAPETS BIBLIOTEK.

Sällskapet (»Stora sällskapet») stiftades den 1. December 1800. Strax efter stiftandet började bildandet af dess

bibliotek, hvilket, numera förvaradt i dess hus vid Arsenalsgatan N:o 3 A, utgör omkring 5,000 band, till största delen historia, memoirer, resebeskrifningar och naturvetenskapliga arbeten.

Böckerna äro försedda med följande märken:

1. *Tillhörigt Sällskapet.* Stämpel i rödt å en remsa. (Från början af detta årh.)
2. *S: S:*, en liten oval svartstämpel. (Användes till slutet af 1850-talet.)
3. *Sällskapet tillhörig. Får ej borttagas.* Stor oval blåstämpel med ett *S.* i midten. (Använd från början af 1870-talet).

STOCKHOLM. LILLA SÄLLSKAPETS BIBLIOTEK.

»Lilla sällskapet» i Stockholm, grundades 1814. Stadgarne, antagna den 26. November s. å., visa att denna klubb var af samma beskaffenhet som »*Sällskapet*» (»Stora Sällskapet»). Ledamöternas antal skulle icke få öfverskrida 300, årsafgiften var 7 och inträdesafgiften 5 rdr banko. År 1829 höjdes årsafgiften till 8 rdr banko. Lilla Sällskapets lokal var belägen i Peterséuska huset vid Munkbron, der det höll sig ända till sin upplösning på 1840-talet.

»Lilla sällskapet» hade ett ej obetydligt bibliotek, uteslutande svenska böcker och en mängd tillfällighetstryck.

Böckerna voro märkta å titelbladet med: *Lilla Sällskapet* i svartstämpel.

Denna stämpel förekom i två varianter, den ena rund, den andra aflång.

Dessutom voro böckerna stämplade i guld å ryggarne med *L. S.* inom liten oval ram. Böcker med dessa märken förekomma ej sällan å bokauktioner och hos antiqvarer.

STOCKHOLM. SVENSKA STORA LANDTLOGENS BIBLIOTEK.

Före år 1759 fanns visserligen en »S:t Johannis Loge» (ansedd såsom moderloge för Svenska Frimureriet) och en

»St Andreæ Skottiska Loge», men intill nämda år hade ingen Loge i Sverige blifvit instiftad för högre grader än den St Andreælogerna utdela. I egenskap af »Landsstormästare» grundlade Kanslirådet Carl Fredr. von Eckleff (som till den i rättegången mot Görtz inblandade Eckleff), förstådd af 23 med högre grader försedda Frimurarebröder, *Stora Svenska Landtlogen*, som invigdes den 25. December 1759. Eckleff var dess förste Styrande Mästare intill 1774, då Hertig Carl, som 1773 ingått i Landtlogen, mottog embetet. Efter honom hafva samtlige konungarne af vårt regerande konungahus varit Svenska Stora Landtlogens Beskyddare och Styrande Mästare.

Frimurarlogerna i Stockholm, som i början arbetade i hyrda lokaler, inköpte 1783 det Rosenhaneska huset å Riddarholmen. Men behof af större utrymme gjorde sig gällande och år 1874 inköptes det Adelsvärdska huset vid Gustaf Adolfs torget. Ritningar till nybyggnader och ombyggnader uppgjordes af hofintendenten Johan Erik Söderlund. Den dekorativa delen af arbetet är uppgjord af professor F. W. Scholander och byggnadsarbetet af byggmästare Axel Gotth. Janson. År 1877 på H. M. Konungens födelsedag invigdes det nya, till sitt inre öfverväldigande praktfulla Ordenshuset.

Rörande Stora Landtlogens bibliotek meddelar G. W. Francken i sin *Matrikel* (1880) följande:

När biblioteket började bildas, synes ej utaf några handlingar, men i ett protokoll för 1785 synes att kammarherren friherre Gustaf Adolf Reuterholm då var Inspektor för detsamma. Sedermera förekommer ej något om detta biblioteket och 1828 års matrikel är den första, som uppgifver tjenstemän derstädes.

År 1829, då regementspastor C. L. Dahlfelt var bibliotekarie och bokhandlaren C. E. Fritze vice bibliotekarie, synes vara den tidpunkt, då biblioteket först blef till sitt innehåll ordnadt i afdelningar och en ordentlig katalog upprättad.

Biblioteket upptager för närvarande 5 hufvudafdelningar: Theologien, Frimureri, Astrologi, Historia och Vitterhetsämnen, Medicin och Naturvetenskap, Filosofi och Mathematik och innehåller 2,240 arbeten i 3037 voll. Myntsamlingen innehåller 230 exemplar, hvarjemte finnes en mindre myntsamling.

Biblioteket och arkivets nuvarande anordning och förkofran taga vi för gifvet bero på den öfverlägsna sakkännedomen hos en deras vårdare öfverbibliotekarien Klemming, åt hvilken uppsigten öfver dessa för orden värdefulla samlingar varit anförtrodd. — I böckerna är insatt ett kort, på hvilket är tryckt: *Tillhör Svenska Stora Landtlogens Bibliotek.* (Prydligt kopparstick).

STOCKHOLM. TIMMERMANSORDENS BIBLIOTEK.

Denna orden påstås ha blifvit stiftad af drottning Elisabeth i England. I Sverige infördes den 1760*. Den åtnjuter stort anseende på grund af dess moraliska och religiösa syfte, hvilket särskildt yttrar sig i välgörenhet. Sålunda har orden inom sin egendom Eriksberg, belägen vid Roslagstorg, inrättat ett hospital, der patienterna hafva fria rum, säng och sängkläder, nödig skötsel, ljus och ved, läkarevård och medikament samt ett visst månadtligt penningeunderstöd. I likhet med Frimurareorden eger Timmermansorden genom kongl. br. d. 11. Sept. 1798 rättighet att uppbära kollekt en gång om året i en del af hufvudstadens kyrkor, till understöd för ordenshospitalet.

Något bibliotek hade ej orden förr än 1880, då en ännu lefvande ordensledamot skänkte på en gång omkr. 2,000 vol., af hvilka 1,500 äro katalogiserade af Hr Carl Broberg. Den ädle donatorn lät med betydande kostnad i ett af rummen inreda väggfasta skåp för böckernas förvarande. Enligt den af Hr Broberg upprättade katalogen finner man att boksamlingen omfattar Teologi, Filosofi, Geografi, Statistik, Resebeskrifningar, Svensk historia, Allmän och utländsk historia, Biografi, Personalförteckningar, Språkvetenskap, Litteraturhistoria, Skönlitteratur, Juridik, Nationalekonomi, Naturvetenskap, Matematik, Ekonomi, Medicin, Tidningar och Tidskrifter. Som synes, är det en boksamling af betydelse. Särskildt må omnämnas: *Atlas*

---

* Enligt ordens traditioner skulle konung Gustaf II. Adolf tillhört den. I ett af rummen å Eriksberg finnes ett ovanligt porträtt — måladt i olja — af konungen, klädd såsom tysk riksfurste, vid en tid, då han såsom den *förste* svensk intogs i Timmermansorden i Worms.

Historique, Amsterdam 1739; *Sundlers geografiska lexicon*, Örebro 1839; *Riksdagstidningar* 1756, 1765—66; *Statskalendrarne* från Henels Florerande Sverige t. n. t. Bland manuskriptband må särskildt omnämnas ett samlingsband, hvari bland annat förekommer: *Gustaf III:s Annaler från 1770—1791* (pasquill); *Ankarströms och Liljehorns skriftliga bekännelser hvilka ej kommo till trycket; Varningsbref till Konung Gustaf III för maskeraden* $^{16}/_{3}$ *1792; Säkerhetsakten på vers* (pasquill).

Dessutom finnas tre vackra paleotyper, hvilkas titlar äro följande:

Das gar nützlich buch von dem zehen geboten unsers herren mit irē auslegung. Dartzu auch der lerer Schönen sprüch hindē dar ann gesetget. Hie bey mer ein clage eines Sterbendē menschē. Und das hat gedruckt meister erbart radolt vō augspurg zu venedig MCCCCLXXX iij [Titel in fine] 4:o.

Historia Alexādri magni regis macedonie de prelijs [In fine] Impresse Argentine anno domini MCCCCLXXXIX. Finua in die sctē Gertrudis vgnis. 4:o.

Enee Siluij Serēn. Cardinalis sctē Sabine. Historia bohemica. Notabilis Jocunda. A principio gētis usgz ad Georgiū poggie bratiū. Ladislai Regis successorē porrecta. Ad Illustrissimum dūm Alfonsum Regem Aragonum cōscripta. S. l. & a. (1480-talet) Liten 4:o.

STOCKHOLM. COLDINUORDENS BIBLIOTEK.

Denna orden lär räkna sina anor från början af 1500-talet. I likhet med Frimurareorden har den tidtals åtnjutit höga beskyddares — kejsar Carl V nämnes bland dessa — hägn och tidtals varit utsatt för fanatisk förföljelse, synnerligast i Spanien och Frankrike. Ordens skiftesrika öden lära vara bekanta endast för stormästaren, som har det hemliga arkivet i sin vård. Hvad som gifvit upphofvet till ordens namn, är äfven för oinvigde okändt. Hit till Sverige öfverfördes Orden af en fransk sjöofficer vid namn *Thurot*, hvilken stupade 1762 i en sjöträffning, sedan han kort förut anförtrott ordens tillhörigheter åt en vän, friherre *Carl Björnberg* (född 1735, död 1790). Denne inrättade efter erhållna föreskrifter *Coldinuorden* i Stock-

holm med biträde af kammarherren frih. *Knut Henrik Leijonhufvud*, kanslirådet af *Bjerchén*, öfversten frih. *Carl Fr. Leijonhielm*, frih. *Ax. Gabr. Leijonhufvud* och *Patrik Alströmer*.

Ordens stormästare hafva varit följande: majoren, friherre Carl Björnberg; kammarherren, friherre Knut Henrik Leijonhufvud, excellensen friherre Carl Bonde, hofmarskalken J. A. Leyonmark och f. n. öfverstekammarherren, friherre Carl Jedvard Bonde. Samtlige deras porträtt i olja äro upphängda i ordenslokalen. Orden har sedan 1807 stamhåll i eget hus, egendomen »Piperska muren» å Kungsholmen. Bland ordens syften är jemväl det, att gifva understöd åt fattiga, företrädesvis inom Kungsholms församling.

Ordens bibliotek synes hafva tillkommit i början af 1830-talet genom gåfvor af ordensledamöter. Den af kammarherre E. G. Leyonmark noggrannt uppgjorda katalogen hvilken fortsatts af kanslisten Carl von Axelson, upptager först och främst 105 n:r, skänkta af åtskilliga ledamöter. Dereſter kommer en större gåfva af assessor Chr. Carlander uppgående till 108 n:r (volymantalet naturligtvis större) under följande sällsamma rubriker: *Alchymia* 31 n:r; *Demonica & Magica* 21 n:r; *Astrologia, Physiognomica Chiromantica, Geomantica, Divinatoria* 22 n:r; *Theologica, Mystica et Varia* 34 n:r.*

Hvad som egentligen gifver Coldinuordens bibliotek betydelse, är den storartade donationen af kamrer G. W. Bernegaus hela bibliotek, hvilket efter hans död (d. 4. Jan. 1852) tillföll orden. Vid genomgående af denna boksamling finner man att den tillhört en person af hög bildning, som med urskilning köpte sina böcker. De äro präktigt inbundna. Det är ett verkligt bibliotek, som håller sig inom en viss gräns, och icke en samling hopfösta böcker, hvilka, för att citera D'Israeli, representera »en väl ordnad skinnbutik». Detta bibliotek uppgående till omkring 2,000 band, omfattar uteslutande Historia, Encyclopedi, Resebeskrifningar och Skönlitteratur. Af franska arbeten må särskildt nämnas: Diderots och D'Alemberts Encyclopedie

* Denna donation synes oss varit mera till gagn om den tillfallit Kongl. Biblioteket. På sin nuvarande plats kan den liknas vid ett dödt kapital.

(Genève-uppl.), Oeuvres de Voltaire, 100 band (1:sta samlingsuppl.), Oeuvres de Pigault le Brun, 22 band.

Kamrer Bernegau var äfven gravyrsamlare. Man påträffar 5 folioband, innehållande utmärkta koppargravyrer, mestadels porträtt, uppfästa å styft papper. I ett af dessa värdefulla album förekomma flere handteckningar af Hörberg äfvensom några träsnitt från medlet af 1700-talet, grannt kolorerade, bland dem två porträtt: af konung Fredrik II af Preussen (af »konstnären» benämd Fredrik III.) och hans bror prins Henrik, båda till häst. Dessa märkliga porträtt äro signerade *Hoffbro*, den samme, om hvilken Boye skrifver: att han »icke bör förbigås emedan han fått en viss offentlighet, då han ansågs i målarekonsten vara, hvad Haqvin Bager var i vitterheten».* Dessa »planscher» kunna anses för rariteter.

Förutom nämda fem präktigt inbundna folioband finnas flere mindre samlingsband af litografier m. m.

Slutligen må nämnas en bokraritet: Grubbs »Penu Proverbiale» med »tryckfelet».

UPSALA. UNIVERSITETSBIBLIOTEKET.

Upsala Universitets bibliotek daterar sin egentliga tillvaro från Gustaf II Adolfs resolution af d. 13. April 1620, då han dit förärade sitt i Gråmunkeklostret i Stockholm förvarade bokförråd, anslog 200 daler årligen till dess förbättring och tillökning samt förordnade, att ett stort rum skulle inredas till boksal och en professor vara bibliotekarie. Genom konungabrefvet d. 7. Juli 1621 bekräftades och utvidgades det föregående årets bestämmelser. Med statsunderstöd och frikostiga enskilda gåfvor och donationer har biblioteket allt ifrån den tiden väl häfdat sin plats i den fosterländska odlingens tjenst. De första tillöknin-

* Lorentz Hoffbro, på sin tid mycket bekant embetsmålare i Stockholm, odödliggjord i »Fredmans epistel n:r 62, ang. balen å Gröna Lund

»Titta i taket! Jag lofvar
— — — — —
Hoffbro vårt öga begåfvar
både med änglar och påfvar»

Ex Bibliotheca quam Matheseos Cultoribus ut perpetuo prodesset, Upsaliensi Academiae sibi per omnem vitam carissimae, donavit DAN. MELANDERHJELM.

garna voro krigsbyten. Till Upsala kommo sålunda Jesuitbiblioteken i Riga och Braunsberg samt större delen af det biskopliga biblioteket i Würzburg, skänkta af Gustaf Adolf, rika skatter från Olmütz och Prag, skänkta af Christina, samt slutligen boksamlingar från klostren i Posen och Wilna skänkta af Carl X. Gustaf. De genom reduktionen till kronan indragna De la Gardieska och Rålambska biblioteken införlifvades med universitetets samlingar, som vid denna tid fingo en ständig tillökning genom 1684 och 1707 års kongl. förordningar, som stadgade, att ett exemplar af allt svenskt tryck skulle till universitetsbiblioteken aflemnas. Under 1700-talet var det oupphörligt föremål för enskilda samlares välvilja. Så har handskriftsafdelningen riktats af bl. a. J. G. Sparfvenfelt, J. J. Björnstål, J. H. Lidén, O. Celsius d. y., S. Rosenhane och Gustaf III; af bokdonationer må nämnas kronprinsen Gustafs gåfva 1767, af det åt honom af ständerna inköpta Cronstedtska biblioteket samt Z. J. Strandbergs, J. H. Lidéns, D. Melanderhjelms och C. A. Rosenadlers värdefulla samlingar. Genom köp hafva dessutom förvärfvats J. Schefferi, H. Benzelii, Elias Palmskiölds och S. Gahm Perssons handskrifna anteckningar och handlingar. Äfven under detta århundrade har det vunnit en vacker tillväxt genom dels den Nordinska handskriftsamlingen, förärad af Carl XIV. Johan, dels genom C. G. von Brinckmans, G. Wahlenbergs, B. v. Beskows, G. Oxenstiernas, C. F. af Wingårds, J. Westins och A. D. Wackerbarts m. fl. bokskatter. Biblioteket eger nu omkring 250,000 vol. och öfver 11,000 band handskrifter. Katalog öfver det utgafs 1814 af P. F. Aurivillius. Från 1850 har en accessionskatalog årligen utgifvits, som upptagit bibliotekets förvärf af utländsk litteratur. Från och med 1886 har denna uppgått i den gemensamma katalog, som af Sveriges offentliga bibliotek i förening utgifves. Sedan 1841 förvaras biblioteket i Carolina Rediviva. Dess ordinarie vårdare äro en bibliotekarie, en vice bibliotekarie och tre amanuenser.

* * *

De permstämplar och Exlibris, som blifvit använda för biblioteket hafva varit följande:

1. I guld å permen: *U. B.* i dubbelt monogram inom tvenne hopbundna lagerqvistar, deröfver å en bandeau: *IATPEION ΨΥΧΗΣ* (själens helsokälla). Denna stämpel lät Erik Benzelius d. y. förfärdiga, då han var bibliotekarie, och användes den ända in i början af detta århundrade.
2. I de böcker, som donerats till biblioteket af Melanderhjelm, är insatt ett prydligt Ex-libris: En bestrålad qvinnogestalt, hvilande handen å en öppen bok, som hvilar mot en jordglob, å boken läses: *Fundamenta Astronomiæ 1779**, nedanför astronomiska och matematiska instrument m. m. samt året 1793; å soubassementet synes Melanderhjelms vapen; under läses: Ex Bibliotheca quam Matheseos Cultoribus ut perpetuo prodesset, Upsaliensi Academiæ sibi per omnem vitam carissimæ donavit Dan. Melanderhjelm (Kopparst., sign. Fr. Akrel fec.)
3. I de böcker, som donerats af C. A. Rosenadler, är insatt ett Ex libris: Clio med penna i ena handen; i den andra ett pergament, hvaråå inristats: 1795. Å ena sidan Rosenadlerska vapenskölden med devisen *Constanter Ac Recte,* å den andra två genier, vid hvilkas fötter ligger en uppslagen bok, å hvars blad läses: *Faërni Fabulæ Stockh. 1583.* Buskage i bakgrunden. Inunder läses: *Ex Collectione Librorum MMMXVII. quos, in Bibliotheca Reg. Acad. Upsal. desideratos, ei donavit Carolus Albr. Rosenadler.* (Kopparst. sign. Akrel.)
4. *J. H. Schröder Bibl. R. Acad. Upsal. D. XII Aug. MDCCCXLI V. S. L. M.* — Typtryck. (Trycktes, då Academiens bibliotek flyttades från Gustavianum till Carolina Rediviva).
5. *J. H. Schröder. Monumentum ut esset sui pignusque amoris.* (Typtryck.)
6. *C. H. Bergstrand Bibl. Acad. Upsal. Legavit 1850.* (Typtryck omgifvet af slingor.)
7. *Bibliothecæ Reg. Acad. Upsal. Legavit Doct. John Thorsander Primar. Theol. Prof. et Archipræp. Upsal. 1851.* (Typtryck inom ram.)

---

* Syftar på Melanderhjelms arbete: *Conspectus Prælection. Academicarum, continens Fundamenta Astronomiæ.* Ups. 1760. Andra upplagan utkom 1779 i två delar, tryckt i Stockholm.

ΙΑΤΡΕΙΟΝ ΨΥΧΗΣ

8. Rund blåstämpel hvari läses i kanten: *Upsala Universitets Bibliotek;* i midten vasen med kongl. krona öfver och omgifven af tre kronor.
9. *Upsala Univ. Bibliotek.* (Typtryck å gult papper med årtal ditskrifvet.)

* * *

Bibliotekarier vid Upsala Universitets Bibliotek.

Från 1621 till 1637 finnas flere i konsistorieprotokollerne nämnde som förordnade till »*Inspectores Bibliothecæ*», men d. 24 April 1637 resolverades att en beständig Bibliotekarie skulle antagas, som icke beklädde något annat embete.

1638—39. *Laur. Laurentii Tolfstadius,* död 1650 som Pastor i Sigtuna.
1639—41. *Christiern Alzinius,* f. 16 . ., d. 1659 som Rektor Scholæ i Sthlm.
1641—46. *Haquinus Andreæ Granæus,* f. 16 . ., d. 1670 som Kyrkoh. i Tierp.
1648—77. *Johannes Loccenius,* f. 1598, d. 1677.
1677—79. *Joh. Schefferus,* f. 1621, d. 1679.
1679—82. *Ol. Verelius,* f. 1618, d. 1682.
1682—87. *Henr. Schütz,* f. 1647, d. 1693 som Th. Prof. och Domprost i Upsala.
1687—89. *Claud. Örnhjelm,* f. 1627, d. 1695 som Rikshistoriegraf.
1689—94. *Nic. Stjernberg,* f. 1641, d. 1694.
1694—97. *Elias Obrecht,* f. 1652, d. 1698 som Sekreterare i Kanslikollegium.
1698—1702. *Laur. Norrmannus,* f. 1651, d. 1703 som utn. Biskop i Göteborg.
1702—1723. *Eric Benzelius* d. y., f. 1675, d. 1743 som utn. Erkebiskop.
1724—1725. *Andreas Palmroot,* f. 16 . ., d. 1725.
1726—1735. *Georg Wallin,* f. 1686, d. 1760 som Biskop i Göteborg.
1735—1749. *Andreas Norrelius,* f. 1678, d. 1749.
1750—1756. *Samuel Auravillius,* f. 1721, d. 1767 som Med. Professor i Upsala.

1756— *Nic. Rosén von Rosenstein*, f. 1706, d. 1773 som Archiater.
1757—1783. *Berge Eliæson Frondin*. f. 1718, d. 1783.
1783—1787. *Jac. Fredr. Neikter*. f. 1744, d. 1803 som Professor Skytteanus.
1787—1829. *Petrus Fabian Aurivillius*. f. 1756, d. 1829.
1830—1857. *Joh. Henr. Schröder*, f. 1791, d. 1857.
1858—1864. *Carl Joh. Fant*. f. 1798, d. 1875.
1864—1882. *Carl Gust. Styffe*. f. 1817.
1883— *Claës Annerstedt*. f. 1839.

UPSALA. STOCKHOLMS NATIONS BIBLIOTEK.

Redan 1703 var nationen betänkt på att inrätta ett bibliotek, men sedan uppstodo åtskilliga svårigheter och till och med motstånd, hvilket förorsakade att frågan förföll.

Först från år 1770 räknar nationsbiblioteket sin uppkomst. På landskapet den 31 Oktober framställdes till inspektors och landsmännens omprofvande bland annat, som icke hvar och en vid Academien varande Landsman borde antingen efter eget behag till Nations-Bibliotequet förära någon dugelig och brukbar bok eller ock, i fall han ej fanne sig dervid, betala till Bibliotequet 9 dir kimt. Förslaget godkändes och nationens dåvarande inspektor, prof. D. Melander skänkte den första boken: *Euclidis quæ [illegible]*. Oxoniæ 1703. Fol. Biblioteket har under tidernas lopp ökats genom en mängd gåfvor, af hvilka den förnämsta kommit från nationens förne ledamot och [illegible] 1795, [illegible] 98, 99 bokhandlaren A. Wiborg, och uppgick till 1,250 volymer. Dessa böcker äro försedda med ett märke i koppargravyr: Till Stockholms Nations Bibliothek af A. Wiborg Nio...». Den första tryckta katalogen af 1841 upptager 1,301 arbeten, den andra från 1853 antalet 1,300 och den 1878 utgifna 1,732 i [illegible] volymer förutom nationshandlingar och teaterbibliotek samt en större samling akademiska afhandlingar förvarade i [illegible] kartonger. År 1882 utkom ett supplement: »Fortsättning I utgifven i Maj» och 1886 ett ytterligare suppl.: »Fortsättning II utgifven i Augusti 1886.»

F. n. räknar biblioteket minst 4,800 volymer, utom disputationssamlingen som fyller 150 kartonger.

Någon annan bokstämpel eller Ex-libris än den omnämda har ej för biblioteket användts.

UPSALA. UPLANDS NATIONS BIBLIOTEK.

När detta bibliotek inrättades, kan ej med säkerhet bestämmas. Af nationens handlingar inhemtas, att det vid medlet af förra seklet var mycket ringa. År 1759 synes det fått en viss betydelse, emedan bibliotekarie detta år tillsattes. År 1788 innefattade biblioteket 330 volymer. År 1823 förenades Fjerdhundra nation med Uplands, hvarigenom biblioteket fick en ej oväsentlig tillökning, då »redan 1772 ansågs ett särskilt rum för nationens bokförråd behöfligt.» År 1829 förenades äfven Roslags nation med Uplands; dock föranledde detta icke någon större tillökning af biblioteket, emedan Roslags nations bibliotek år 1809 blifvit lågornas rof och, hvad som derefter kunde hopkomma, var högst obetydligt. Från början af detta århundrade har biblioteket mottagit ganska många värdefulla gåfvor och donationer såsom af prosten doktor Collin i Filadelfia, kommerserådet Casström, doktorinnan Vijkman, kongl. bibliotekarien A. J. Broberg, professorskan Winbom, rektor P. G. Boivie och kyrkoherden i Häfverö, prosten J. G. Höijer, hvilken skänkte öfver 20,000 disputationer. Tryckt »Katalog öfver Uplands nations bibliothek» utkom 1846, upptagande 1,205 n:r (volymernas antal naturligtvis vida större) förutom disputationer och nationshandlingar, bland hvilka senare man finner matriklar från 1595 och räkenskapsböcker från 1663. F. n. innehåller biblioteket närmare 2,800 volymer, häri ej inbegripna nationens stora disputationssamling, kataloger, arkivet, rektorsprogram etc.

Såsom egaremärke begagnas en oval blåstämpel: *Uplands nation, Upsala* med Uplandsvapnet i midten. Äfvenså märkas de böcker, som bindas, på frampermen med: »Tillhör Uplands nations bibliotek». De böcker, som äro skänkta af rektor Boivie, äro märkta med en typtrycks-

lapp: »Skänkt till Uplands Nations bibliotek af rektor P. G. Boivie».

UPSALA. GESTRIKE-HELSINGE NATIONS BIBLIOTEK.

Detta uppkom 1811, då de båda nationerna förenades. Helsinge nation fick ett egentligt bibliotek omkring 1700; Gestrike nations grundlades 1758, om ock böcker redan förut funnos i nationens ego. F. n. uppgår samlingen till 3,000 volymer. I den finnes ej litet af äldre tryck och en del manuskript. Tryckt katalog finnes ännu ej, dock är sådan föreslagen. Något särskildt märke har biblioteket ej. Å äldre böcker står skrifvet: Bibliothecæ Nationis Helsingicæ och Bibliothecæ Nationis Gestriciæ.

UPSALA. ÖSTGÖTA NATIONS BIBLIOTEK.

Första begynnelsen till detta bibliotek daterar sig från d. 20. Febr. 1759, då enligt nationsprotokollet »åtskillige landsmän gjort erinran derom att början med något bibliotek för nationen skulle göras». Med anledning deraf köptes »den svenske Merkurius», de fyra första årgångarna, jemte riksdagstidningarna för sista riksdagen, äfvensom man prenumererade på följande årgångar af Mercurius, men några vidare ansträngningar synas icke blifvit gjorda förr än 1766, då det i protokollet af den 10. Juni heter: »S. D proponerades att början skulle göras till ett nationsbiblioteque derigenom att landsmännen ville dertill aflåta några af dem redan nyttjade, men för de nykomne nödige och nyttiga böcker till dess vidare om förslag till inköp af böcker öfverenskommas kan.» De böcker, som sålunda hopbragtes, voro till stor del utnötta och otjenliga, hvarför d. 28. Okt. 1775 beslöts att å auktion försälja dem, för att derigenom bilda en fond för inköpande af böcker af värde och betydelse. Den 5. November sistn. år hölls auktionen å samlingen, som utgjorde 85 vol. och som anbuden stego till flere gånger böckernas egentliga värde, inbragte auktionen 363 daler; de voro

knappt värda 60 daler. Genom gåfvor och bestämda afgifter ökades biblioteksskassan och terminliga uppköp gjordes af sådana böcker, som i hvarje vetenskap »nödige och nyttige äro», d. v. s. sådana böcker, som fordrades för examensstudium, men voro så dyrbara att ej hvar och en kunde inköpa dem. Inköpen verkställes i början efter beslut af nationen, sedan af seniorernas och juniorernas deputerades kollegium på bibliotekariernas förslag. Men det var ej endast genom inköp, som biblioteket växte, utan nationen har äfven i alla tider, likväl mera förr än nu, blifvit rikligen ihågkommen med gåfvor, såsom i den tryckta katalogen ses. Antalet af i biblioteket nu befintliga skänkta volymer torde uppgå till något öfver 600. Främst på listan af gifvare står Statsverket och Upsala bibliotek, vidare konungarne Carl XIV. Johan och Carl XV. Bland den förres gåfvor fanns äfven ett historiskt arbete, nu icke längre i behåll, hvilket nationen beslöt »inbinda i praktfullt maroquinsband och för all framtid bevara». Dessutom hafva en mängd landsmän öfverlemnat ett eller flere verk till biblioteket, och kunna nämnas G. A. Silverstolpe, M. af Pontin, V. F. Palmblad, C. J. Tornberg m. fl.

År 1779 donerade Joh. Henr. Lidén sin hela boksamling, omkr. 5,000 vol., äfvensom en summa af 74,000 daler k:mt till Östgöta nations bibliotek. Boksamlingen, som bestod af 280 folianter, 975 qvarter, 2,581 oktaver, 573 duodeser, 752 band disputationer, 122 manuskriptblad, 43 band predikningar och 500 kopparstick, anlände i Sept. 1780 från Norrköping till Upsala. Mottagandet af denna storartade gåfva var dock åtföljdt af så dryga omkostnader, att nationen var »synnerligen tillfreds» med den egendomliga »anordning», som Lidén 1787 gjorde, hvilken bestod deri, att han med Kongl. Maj:ts tillstånd gjorde den ändringen med sin donation till Östgöta nation, »att den skall delas mellan Upsala, Lunds och Åbo akademier». Nationen erhöll emellertid ersättning för de omkostnader, den haft med anledning af denna, i sanning märkliga donation. Bibliotekarier vid dess bibliotek voro J. Duverus till 1783, derpå C. G. Leopoldt.

Under tidernas lopp hade en god del af boksamlingen blifvit obrukbar för sitt ändamål att vara landsmännen till nytta vid studierna, hvarför, då det begränsade utrymmet hindrat nationen att behålla biblioteket orubbadt, gallringar

ha mäst företagas. Sådana hafva egt rum 1800, 1816, 1832, 1842, 1846, 1874 och 1885 i sammanhang med nationens inflyttning i eget nationshus. Oaktadt en del af dessa utgallringar varit rätt betydliga, består dock biblioteket f. n. af omkring 3,500 vol. Nationens arkiv är ej äldre än från år 1754. Protokollet för den 12. Juni s. å. innehåller att det då förestäldes landsmännen nyttan af ett »nationsarchive», och bestämdes att till denna inrättning skulle alla närvarande landsmän inlemna en kopia af sitt »testimonio gymnastico», hvarje landsman, som disputerade, ett ex. af sin disputation, likaledes de, som på nationssalen orerade och disputerade, sina orationer och teser. Dock äro dessa samlingar på långt när icke fullständiga. I [illegible] öfver Östgöta nations bibliotekarier påträffar man följande berömda namn: C. G. Leopoldt, G. A. [illegible], M. Wallenberg, J. A. Lindblom, J. Tranér, P. D. A. Atterbom, V. F. Palmblad m. fl.

Tryckt *Katalog öfver Östgöta nations bibliotek upprättad 1886*, Upsala, Almqvist & Wiksell, 1887, 80 sid. [illegible] är utgifven af bibliotekarien E. Funck. Såsom märke [illegible] vid inbindningen å permarne i guldtryck Östgötavapnet (en grip).

Utom böckerna förvaras äfven i biblioteket en till [illegible] af d. v. prof. Lindblom 1761 skänkt större silfverkanna, den s. k. »Östgöta kappen»; detta [illegible] af ett äldre nationsbeslut.

UPSALA VESTGÖTA NATIONS BIBLIOTEK.

[illegible] af förra århundradet har Vestgöta nation [illegible] eget bibliotek. Likväl fanns förut en samling [illegible] till »inventarierna». 1726 började [illegible] landskapskistan förvara en samling af [illegible] utkomna disputationerna, och några år se[illegible] Nils Hufvudson Dal sin öfversättning af [illegible] *Suecogothicæ*. (Han erhöll dock sedan [illegible] af 60 daler k.m. ur nationskassan).

[illegible] af år 1729 upptager denna bok samt [illegible]

[illegible] nationen prenumerera på »Svenska avisan»,

sedan äfven på »fransöska gazetterna». Sedermera inköptes en geografi och åtskilliga kartor. Denna »samling» föranledde att särskild nationslokal förhyrdes, der tidningarna voro tillgängliga och nationens böcker samt öfriga tillhörigheter förvarades.

Den 2. Dec. 1755 beslöts, att ett nationsbibliotek skulle inrättas och hvar landsman dertill bidraga med en afgift af 16 öre k. mt i terminen.

1757 inköptes den första boken, näml. Ziervogels Portugisiska historia.

Följande år erhölls en värdefull gåfva af Claës Alströmer, bestående af Linnés arbeten m. m.; tillsammans 11 band. 1765 bestod biblioteket af 82 band, 17 kartor och en himmelsglob. 1776 hade det vuxit till 141 band. 1808 bestod det af omkr. 590 band. 1829 utkom tryckt katalog; biblioteket utgjorde då omkr. 950 band.

Denna betydliga tillväxt berodde till en del på flere betydande enskilda gåfvor (t. ex. en af prosten Sigelkow i Österplana 1821 å 66 rdr 32 sk. b:ko), men egentligen af det intresse bibliotekarien O. Bredberg (sedermera lektor i Skara, död 1830) 1818—28 egnade biblioteket. 1843 trycktes ett af mag. C. G. Styffe utarbetadt tillägg till 1829 års katalog; detta visar en tillökning af 530 band. År 1872 utkom åter en tryckt *Katalog öfver Vestgöta nations i Upsala bibliotek*, upptagande omkr. 2,650 band, oberäknadt kartor, handskrifter o. d., hvartill komma 58 band samt 48 smärre häften och bundtar nationshandlingar, innehållande, bland annat, matriklar från medlet af 1600-talet och »Constitutiones nationis Vest-Gothicæ» af 1739, med underskrifter, i original (Fol. skinnband). Året efter sedan sistnämda katalog utgafs, erhöll nationen en synnerligen vacker donation af postmästaren C. A. Cederqvist, eller ett helt litet bibliotek öfver »omne scibile», uppgående till öfver 2,000 volymer. Öfver denna samling utkom särskild *Katalog öfver den af postmästaren C. A. Cederqvist till Vestgöta nations bibliotek skänkta boksamling.* Upsala, Berling 1875, 48 sid.

Sedan de nämda katalogerna utkommit, har biblioteket ansenligt ökats, och torde nu uppgå till omkr. 6,000 volymer.

Någon bokstämpel eller Ex-libris använder biblioteket ej.

[illegible] SÖDERMANLANDS-NERIKES NATIONS BIBLIOTEK.

[illegible] nationsbiblioteken i Upsala torde Södermanlands-[illegible] vara det äldsta och det för närvarande största [illegible] tillgodosedda. År 1815 förenades Sö[illegible] och Nerikes nationer till en.

[illegible] nations bibliotek, som var det äldsta, hade [illegible] 1733. (Redan förut egde nationen en och [illegible] några afhandlingar, hvaröfver matrikeln [illegible] förteckning från år 1683). Oaktadt gåfvor [illegible] bestod det enligt skrifven *Catalogus Libro-*[illegible] år 1774, vid den tiden ej af mer än 78 vol. [illegible] ny katalog, som upptog omkr. 100 ar-[illegible] anskaffades bokskåp, men antingen någon [illegible] skulle inrymma böckerna i sina rum [illegible] till den ändan hyras, blef tills vidare [illegible] beslöts att hyra rum för konvent [illegible] skulle bestridas af bibliotekskassan. [illegible] hyra öfverlemnas till bibliotekarien. [illegible] att vid konvent och andra tillfällen [illegible] Nar biblio-[illegible] af handlingarna. [illegible] Mag. [illegible] till biblio-[illegible] Sedan omnämnes såsom biblio-[illegible] N. [illegible]

året vara Bibliothecarius och Maximus Juniorum Amanuensis. Til detta Bibliothequets så mycket skyndsammare i någorlunda stånd sättiande beviljades, at en hvar skulle dertill gifva en Bok.»

Tiden mellan 1751 och 1805 erhöll biblioteket åtskilliga gåfvor af böcker äfvensom en ganska märklig donation. År 1760 fick nämligen biblioteket såsom gåfva af friherrarna Fleetwood mottaga 200 dlr kmt. Nationen, »som nu icke visste sättet at visa sin förbindelse», lät sin kurator genom bref »ådagalägga Nations uppmärksamhet och högaktning och tillika, såsom ett vedermäle af Södermanländingarnes erkänsamhet, tillbjuda hrr Baroner Fleetwood, att vara Nationis Sudermannicæ Curatores illustres».

Men oaktadt dessa gåfvor torde Södermanlands-Nerikes nations bibliotek efter föreningen 1805 icke hafva räknat flere än omkring 300 arbeten. Bibliotekets ordinarie inkomster, som i början bestämdes till 8 sk. b:ko för termin af hvarje närvarande landsman och 16 sk. b:ko af hvarje nyinskrifven, höjdes så småningom och utgör f. n. 1,50 kr. af hvarje termins- och inskrifningsafgift. Plikterna till biblioteket hafva varit ganska olika under olika tider. I början pliktades 1 rdr för hvarje bok, som ej vid afresa från staden återlemnades; sedermera höjdes plikten till 1 rdr b:ko för hvarje volym. För närvarande utgör plikten 50 öre i veckan för hvarje volym, som ej i rätt tid återlemnas; dock bötes för ett verk högst 5 kr., för flere verk högst 10 kr.

Bibliotekets förvaltning sköttes strax efter föreningen af den yngre af kuratorerna. Enligt 1817 års konstitutioner skulle kuratorerna omvexlande hvarannan termin föreståbiblioteket, och från år 1837 tillsattes särskild bibliotekarie. Bokinköp bestämdes i början af nationen. Bibliotekskommitté förekommer 1829 för att besluta om inköp på bokauktioner, och från 1842 har den haft full beslutanderätt i fråga om inköp. 1813 innehöll biblioteket omkr. 350 volymer. Den första systematiska katalog öfver det upprättades 1815. Häreſter tillväxte biblioteket snabbare. En mängd gåfvor tillföll biblioteket under de närmaste åren. 1824 fick biblioteket en betydlig tillökning, då N. M. Lindh i Örebro till det skänkte ex. af det förnämsta af Lindhska firmans förlagsartiklar. Då fortsättning till katalogen utgafs 1826, bestod biblioteket af omkring 696 arbeten, utgörande 1,350 vol. utom kartor, tid-

ningar och disputationer. År 1835 förklarade P. M. Lindh sig beredvillig, att i likhet med sin fader skänka ex. af hvart på hans förlag utkommande verk. Tre år senare utgafs ny fortsättning af katalogen, och utgjorde då tillväxten från 1826 närmare 800 vol. 1852 utgafs ny biblioteks-katalog af P. D. L(agerholm). Enligt denna innehöll biblioteket 1,192 arbeten. Från sistnämda år har biblioteket, i likhet med de öfriga nationsbiblioteken, tid efter annan fått emottaga särdeles dyrbara gåfvor från Statsverket. Bibliotekets tillväxt till år 1859, då tillägg till 1851 års katalog utgafs af S. A. H(edin), uppgick till omkr. 450 vol. och följande år räknade biblioteket 1,416 arbeten. 1859 erhöll nationen en märklig donation. Till minne af en afliden landsman, V. E. Cassel, öfverlemnades nämligen af hans anhörige 1,000 rdr rmt att användas, huru det syntes nationen lämpligast och mest förenligt med de känslor, den hyste för den aflidnes minne. Årsräntan af denna donation anslås enligt nationens beslut till biblioteket, och användes »till inköp af arbeten företrädesvis i skönlitteratur och i mån af tillgångar äfven i modern linguistik». Hvart tredje år utgår den såsom pris för filosofie doktors afhandling, men tillfaller äfven då biblioteket, om pris ej kan utdelas. En annan märklig donation har biblioteket äfven erhållit. Genom gåfvobref af 1843 hade nationens hedersledamot, friherre B. von Beskow förordnat, att de af hans efterlemnade böcker, musikalier och konstarbeten, som ej med Upsala universitets samlingar efter hans död blefvo införlifvade, skulle tillfalla Södermanlands-Nerikes nations bibliotek. I enlighet härmed erhöll biblioteket 1869 248 arbeten, af hvilka många äro särdeles värdefulla. Af Upsala universitet erhåller Södermanlands-Nerikes nation liksom de öfriga nationerna allt akademiskt tryck i flera exemplar. Enligt aftal sänder nationen 1 ex. häraf till Östgöta nation i Lund och erhåller i utbyte Lunds universitets tryck. 1873 utgafs ny bibliotekskatalog af J. Ph. Reijer och J. E. Söderberg. Den senaste katalogen, utgifven af C. O. Lundgren, utkom 1885. Enligt den uppgick volymernas antal till omkr. 6,800. F. n. uppgå de till öfver 7,000.

Arkivet är rikhaltigt. Det innehåller matriklar från 1595, protokollsböcker och nationskassaböcker från 1664 o. s. v. Såsom egandemärke begagnas en stämpel: *Södermanlands*

och Nerikes Nation Upsala. Stämpeln är skänkt af framlidne kongl. sekr. Hebbe, som var en nitisk främjare af bibliotekets musikafdelning.

UPSALA. VESTMANLANDS OCH DALA NATIONS BIBLIOTEK.

Boksamlingen grundlades år 1715 genom gåfva af landshöfdingen i Vesterås, Ludvig Fahlström. Dessa böcker, utgörande 17 arbeten i folio, 29 i qvart, 76 i oktav och 39 i duodes, ha emellertid försvunnit ur biblioteket. Genom donationen väcktes tanken på att upprätta ett bibliotek och från 1727 började böcker inköpas. 1756 bildades en stadig bibliotekskassa, då det beslöts att hvar landsman skulle betala en inskrifningsafgift af 6 daler k:mt till biblioteket.

Från den tiden blefvo bokinköpen flitigare; men sällan kunde dyrbarare verk anskaffas, då bibliotekskassans inkomster under 10-årsskedet 1781—90 endast utgjorde 7 rdr 32 sk. bko pr år. Sedermera ökades inkomsterna ganska väsentligt, äfvensom biblioteket fick röna många prof af välvilja från gynnare och vänner.

Den värdefullaste gåfva, biblioteket erhöll, var den boksamling, som genom gåfvobref af d. 25. Okt. 1830 förärades nationen af häradshöfdingen C. G. Kröningssvärd. Dessa böcker äro i den af V. E. Svedelius 1843 utgifna bibliotekskatalogen utmärkta med en stjerna. Hans Järta, sonen, C. Th. Järta och dennes son kapten G. Järta hafva visat intresse för nationens bibliotek. »Gammal förlegad litteratur» har under tidernas lopp utgallrats och afyttrats samt blifvit ersatt af nyare arbeten, »med tillgodoseende af tidens kraf».

Sedan nationen år 1831 blifvit egare till sin nya lokal, den n. v. nationsbyggnaden, erhöll biblioteket för all framtid sitt eget afskilda område. Intill år 1785 sköttes biblioteket af kuratorerna, men från och med detta år nämdes särskild bibliotekarie. År 1830 utgafs af J. H. Schröder tryckt katalog, af hvilken V. E. Svedelius 13 år senare ombesörjde en ny och betydligt tillökad upplaga. År 1878 utgafs af bibliotekarien N. J. Höijer *Förteckning öf-*

[illegible] *Nations Boksamling i Upsala* [illegible] Sedan dess har boksamlingen till- [illegible] volymer. F. n. kan man uppskatta [illegible] häri ej inbegripna flere tusen [illegible] skrifter.

[illegible] en oval blåstämpel: *Vestm. Dala* [illegible]

[illegible]MALANDS NATIONS BIBLIOTEK.

[illegible] sig från början af 1700-talet. Dess [illegible] af nationens handlingar jemte af [illegible] disputationer och i nationen hållna ora- [illegible] bok, som nationen egt, är, enligt in- [illegible] ofver det, som vid 1707 års slut [illegible] »Högl:de Hr D:r Bergii värk pars [illegible] Muscovitica». Den *andra* boken är ett [illegible] *Theologicum*, »hvilken efter [illegible] kommit till nationen». Detta var [illegible] ett numera rikhaltigt nationsbibliotek [illegible] volymer. Det gick dock långsamt med [illegible] under förra århundradet. Före 1734 [illegible] förvarad i »Nationskistan», fått så [illegible] den jemte öfriga dokument skulle num- [illegible] nationen hålla sig tidningar. Den [illegible] af nationsbiblioteket daterar sig [illegible] då det å allmänt landskap gafs [illegible] med. d:r J. O. Hagström [illegible] och tillgifvenhet för sin gamla [illegible] inspektor, professor Carl von [illegible] gafva ofverlemnat »Sextio D:r [illegible] uppköpa några af vår Inspek- [illegible] till uppmuntran för dem af Nationen, [illegible] kunnoga om en så ädel sak». [illegible] mottagit bokgäfvor från en mängd [illegible] under detta århundrade särskildt må [illegible] M. Agrell, hofrättsrådet M. M. Ros- [illegible] von Kræmer och biblioteks- [illegible] Ekstrand. Äfvenledes måste [illegible] som genom testamente

af d. 29. April 1821 till Smålands nations bibliotek af expeditionssekreteraren Samuel Hjelmér blef doneradt, innehållande förseglade manuskript, hvilka, sedan de år 1823 varit i akademiska bibliotekets manuskriptrum förvarade, enligt föreskrift »tio år efter Testators död» blefvo uppbrutna, på Smålands nations sal den 16. Maj 1831 samt derefter åt nationsbiblioteket öfverlemnade. Deras innehåll utgjordes af svenska öfversättningar af Esthers och Jobs bocker, Esaias, de mindre profeterne, Psaltaren, hela Nya testamentet samt en afhandling om hebreiska språket m. m. Likaledes förvarar biblioteket d:r P. Tollesons efterlemnade manuskript, bestående af uppsatser af homiletiskt och teologiskt innehåll. Såsom rariteter må nämnas en stor mängd handskrifter af C. P. Thunberg och af orientalisten prosten C. M. Agrell jemte af honom skrifna »anteckningar om sina lefnadshändelser», sammanbundna — med en mängd bref till honom — innehållande dels fullmagter för utnämningar, dels bref om erbjudna utmärkelser m. m.

Tryckt »Förteckning öfver Smålands nations i Upsala Boksamling», utgafs 1874 af Gunnar Norlander och P. J. Lindal. Enligt denna bestod biblioteket då af 1,260 n:r, hvartill kommo tillfallighetstryck, akad. afhandlingar m. m., jemte sedan tillkomna 530 n:r numera nära 1,800. Något särskildt märke användes icke, annat än på permen å en och annan värdefullare bok, hvilket märke af bokbindaren påsättes. Märket visar Smålands vapen.

UPSALA. GÖTEBORGS NATIONS BIBLIOTEK.

Angående grundandet af detta bibliotek meddelar d:r Warburg i *Anteckningar om Göteborgs nation:* »Underrättelserna om landsmännens gemensamma boksamling äro icke många, om man undantager. hvad som rör disputationslitteraturen och de olika »avisorna». Stadgarne påbjuda visserligen, att hvarje inskrifven landsman skulle erlägga ett visst obetydligt belopp (25 öre silfvermynt) till biblioteket, men eftersom dessa afgifter föras uti den allmänna kassaboken, å hvars utgiftssida endast sällan förekomma poster, som kunna stå i samband med boksamlingen, har man skäl att misstänka, att dessa medel endast

i mycket ringa mån komma biblioteket till godo. Första närmare bestämmelser rörande biblioteket voro af år 1747, då det beslöts »att disputationerna, som i nationskistan förvaras, skulle af kurator låta inbindas, sedan borde de alltid vara hos kurator; den som lånte en eller flera volymer, skulle ge sin obligation, att innan en viss tid den återställa till kurator. (Af disputationerna utdelades för öfrigt ett antal till landsmännen efter åldern; ett exemplar sändes till gymnasiebiblioteket i Göteborg, och dessutom finner man, att biskoparne Wallin och Lamberg fått sig exemplar sända, dock, heter det vid den sistnämde, utan att »det må lända till prejudicat, då någon annan kommer i hans ställe, ty det är ej någon rättighet, som följer biskopsstolen åt, utan dependerar helt och hållet af nationens fria vilja). År 1782 beslöts för första gången ett slags biblioteksrevision, i det att kurator och två landsmän skulle genomse biblioteket, som då förvarades hos inspektor.

Två år senare — i maj 1784 — betonade den nye inspektorn, Fant, nyttigheten af att hvar och en vid sin bortresa gåfve en bok åt boksamlingen »till undvikande af kostnad för dessa, som komma hit och äro af så stora behof tryckta, att de ej hafva lägenhet kiöpa sig svenska och flera nödiga böcker ».

Det oaktadt, var boksamlingen ännu 1806 ytterst obetydlig. I nära samband med boksamlingen och dess angelägenheter står tidningsläsningen. Nationen höll under denna tid åtskilliga avisor (t. ex. »tyska avisorna», »Anmärkningarne», »Lärda tidningarne», »Franska lärda tidningarne», »Göteborgsmagasinet», »Svenska Mercurius», »riksdagstidningarne» o. s. v.). Dessa cirkulerade landsmännen emellan efter deras akademiska ålder (dock så, att om en yngre bodde i samma gård som en äldre, skulle han immediate efter få läsa den).

Den som behöll den öfver den tid, »som kurator på ett medföljande papper hvarjom och enom tilldelar, han skall plikta med 6 mark k. m.» (1745). Till att börja med besörjde väl novitierna cirkuleringar; sedan antogs en nationskarl, men 1756 besloto landsmännen att själfva ätaga sig befordringen, då sålunda nationen besparades utgifter för nationskarlen. Nyheterna blefvo härvid ej så färska i synnerhet, då det kunde hända att en landsman

qvarhöll en tidning i 49 (!) dagar, för hvilket han likväl fick plikta med 16 daler 28 öre r:mt (1673).»

Det gick långsamt med bibliotekets tillväxt. År 1801 klagades det öfver att biblioteket endast egde ett par brukbara böcker, hvarföre det beslöts att sälja de odugliga och för dessa medel samt en anslagen mindre summa, inköpa nya, isynnerhet lexika. Från 1806 finnes qvar en förteckning på nationens böcker, som upptager endast en foliant (Bacos af Verulam skrifter), 15 qvarter (större delen akademiska disputationer och tidningar) och 39 oktaver, mest lexika. En två år senare skrifven förteckning visar en tillökning af två qvarter och en oktav. År 1821 och 1822 års förteckning upptager 3 folianter, 63 qvarter, 177 oktaver och 1 duodes. För närvarande omfattar biblioteket omkring 3,000 vol., förutom arkivet och en stor mängd akademiskt tryck.

Böckerna märkas med en blåstämpel: *Göteborgs Nation. Upsala.* Tryckt katalog är ej utgifven. »Några rarieteter ha vi ej, mig veterligen», meddelar n. v. bibliotekarien, »utom möjligen en bok med titel: »Phoedri Aug. Liberti Fabulæ Aesopicæ in usum seren. principis Nassavii», tryckt i Amsterdam hos Franciscus Halma i medio eller början af 1700-talet och tillegnad Göteborgs nations inspektor, professor P. Schyllberg, och nationens kurator, seniorer och juniorer, författad af Dan. Kellander.»

UPSALA. KALMAR NATIONS BIBLIOTEK.

Kalmar nation vid Upsala universitet räknar sin särskilda tillvaro från den 3. juni 1663, då »Calmariensis togho afträde ifrå Wexionensibus». Allt från denna tid finnas räkenskaper qvar, hvaremot protokoll började hållas först trettio år senare. Något öfver hundra år dröjde det emellertid, innan behofvet af ett bibliotek gaf sig tillkänna. Dock synes redan en början till bibliotek framskymta åren 1726 och 1742. Förstnämda år beslöts att man skulle prenumerera på Joh. Sam. Strimesii Historisk-Geografiska och Genealogiska Anmärkningar öfver 1723 Års Post Tidningar, veckotals utgifna i Königsberg samma år. Nu sedermera på vårt modersmål afsatte [af rektor J. B. Stein-

meier] Sthlm 1726. 4:o. (Sedan de voro läste, förvarades de uti »Landskapskistan»); det sistnämda året (1742) prenumerades på de »svänske och fransöske avisorna från Stockholm.» Först 1769 fattades beslut af vissa afgifters erläggande för att bilda en »fond för et nationsbiblioteque». Något egentligt bibliotek kom dock ej till stånd förr än i början af detta århundrade, men på 1820-talet blef det till största delen lågornas rof. Biblioteksräkenskaperna före 1846 hafva förkommit och äfvenså de äldsta katalogerna, hvarföre man föga känner till bibliotekets tidigare utveckling. Genom inköp och genom en mängd af gåfvor har biblioteket sedermera så tillväxt, att man år 1875 kunde förete »Förteckning öfver Kalmar Nations i Upsala Bibliotek», 68 sid. 8:o, utgifven af dess bibliotekarie J. A. Lundell. Å sista bladet förekommer en lång förteckning på alla dem, som gynnat biblioteket med gåfvor.

F. n. består biblioteket af 2,800 volymer. Som märke anvandes en oval blåstämpel: *Kalmar Nation, Uppsala.*

UPSALA. VERMLANDS NATIONS BIBLIOTEK.

Bibliotekets stiftelsedag är den 31. Oktober 1755. (Se Lind, Vermlands nat. hist. sid. 62). Af bibliotekets tryckta: *Förteckning öfver Vermlands nations i Upsala Bibliotek* 1880, Upsala, Almquist & Wicksell, finner man att det innefattar omkring 2,000 volymer, egentligen nyare litteratur, med undantag af en större samling gamla svenska tryck från 1600-talet.

Nationens arkiv är af stort värde. Man finner der: Matrikel och Stadgar från 1649, Nationsprotokoll från 1649 och Räkenskapsböcker från 1660.

Bibliotekets märke är en oval blåstämpel: *Vermlands nation Upsala.*

UPSALA. NORRLANDS NATIONS BIBLIOTEK.

Vi[illegible] uppstod *Norrlands nation* genom föreningen af [illegible] och *Upsala Norrländska* nationerna. Den Both-

niska nationen åter konstituerades år 1800, då *Vesterbottniska* och *Ångermanländska* nationerna förenades. År 1827 sammanslogos således samtliga dessa nationers bibliotek till ett.

Vesterbottniska nationens bibliotek grundades år 1768, ehuru disputationer samlades redan från år 1704.

Ångermanländska nationen samlade disputationer regelbundet först från år 1757. Dess bibliotek inrättades år 1762. *Medelpads-Jemtländska nationen* samlade disputationer från år 1705 och började inköpa böcker 1755. Oaktadt alla dessa samlingars sammanslagning till en, var dock Norrlands nations bibliotek ej af någon särdeles stor betydelse; men efter 1827 tillväxte det, dels genom inköp och dels genom gåfvor, ganska hastigt till en betydande boksamling. Gabriel Marklin, P. A. Huldberg och Z. Hæggström må särskildt nämnas bland den mängd af donatorer, som gynnat biblioteket. År 1855 utkom första tryckta katalogen. Biblioteket innehöll då 560 särskilda arbeten. Sedermera utkommo några supplement till nämda katalog. År 1876 utkom ny, fullständig katalog, hvilken omfattade, utom akademiskt tryck, 1,070 arbeten i inemot 2,220 vol., så att biblioteket, oaktadt en större utgallring, som skedde 1862, under de från föregående katalogers utkommande förflutna 20 åren nära nog fördubblats. F. n. uppgår biblioteket till omkring 3,100 volymer.

Biblioteket består så godt som uteslutande af modern litteratur; de grekiska och romerska klassikerna representeras med få undantag endast i upplagor från detta århundrade. Af de böcker, som tillhört de äldre norrländska nationernas boksamlingar, finnas ej många qvar.

Arkivet är af synnerligt intresse. Det innehåller: 1. Vesterbottniska nationens handlingar 1643—1800; 2. Ångermanländska nationens handlingar 1646—1800; 3. Medelpads-Jemtländska nationens handlingar 1686—1827; 4. Bothniska-nationens handlingar 1800—27; 5. Norrlands nations handlingar 1827 till närv. tid. Såsom bokegaremärke användes en blåstämpel: *Norrlands nation, Upsala.*

UPSALA. GOTLANDS NATIONS BIBLIOTEK.

Den äldsta underrättelsen om Gotlands nations förening är akad. konsistoriets protokoll d. 14. Jan. 1663, då inspektorer första gången tillsattes och då Lipstorpius blir »Finland. Livonum, Gothland. et Germanorum» inspektor. Dess äldsta handlingar börja med 1680 och 1682. På första bladet af 1682 års protokollsbok finnes en så lydande anteckning: »Ehuru wäll in til 1682 den 28 Novembris intet protocoll finnes vara hållet, kan lijkwäll, af det effter den tijden inrättade protocoll ofelbart afhämtas att Nationen hafft sin begynnelse af äldre tijd, till 12 eller 13 år; eller och fast mera tillbaka, under hvilken tijd Cassan förmodligen lärer hafft några inkomster.»

Upprinnelsen till nationsbiblioteket spåras från början af 1700-talet, då disputationer och de tidningar, som nationen höll, tillvaratogos. Vidare fick nationen från en superintendent Bergius följande böcker som gåfva: 1. Pacifici Vereni oförgripelige betänkiande, 2. Lutheri lefvernes beskrifning, 3. Episcoporum censura de instituto Duræi, 4. Augustini Epistola de coërcendis hæreticis samt 5. Calovii Syntagma locorum anti-syncretisticorum. På 1700-talet gjordes intet vidare för bibliotekets utvidgande, förrän 1782, från hvilket år man kan räkna dess egentliga början. Legationspredikanten i Konstantinopel A. J. Sturtzenbecker skänkte nämligen då en samling böcker, som lade grunden till ett verkligt nationsbibliotek. * Huru många böcker denna donation omfattade, är obekant; men år 1794 bestod biblioteket af 164 arbeten samt 21 band och flere bundtar disputationer, fast året förut en utgallring blifvit verkställd. Bibliotekets tillväxt gick långsamt, synnerligast som, utom några gåfvor af professor J. H. Schröder, inga donationer tillföllo det. År 1859 kunde emellertid böckerna icke rymmas i det »gamla skåpet», hvarför två nya inköptes och 1864 ett tredje. Tillväxten berodde mindre på inköp än på gåfvor, bland hvilka den märkligaste var f. d. bokhållaren i riksbanken Anton Köhlers donation 1864 af hans samling af kulturveten-

* Sturtzenbecker skänkte äfven till Upsala universitets bibliotek en samling af 227 vol. arabiska persiska och grekiska manuskript och böcker.

skapliga böcker och kartor» (368 band). Äfven må nämnas en gåfva af v. pastor Fr. Bergmans sterbhus, bestående af B:s handskrifna anteckningar och afskrifter rörande Gotland. Dessutom har biblioteket mottagit värdefulla gåfvor af — utom professor J. H. Schröder — prof. Carl Säve, boktr. Björklund, prof. O. Glas, prof. L. F. Nilson, Svenska staten, Svenska fornskrift-sällskapet m. fl., hvarjemte äfven nationsledamöter bidragit till dess ökande. Någon särskildt tryckt katalog finnes icke, ej heller någon öfversigt öfver volymantalet efter 1878. Sistnämda år bestod det af 1,200 vol. förutom 105 band akad. afhandlingar. Endast de böcker, som blifvit skänkta af förutnämde Köhler, äro försedda med märke, en typtryckslapp innanför permen: »Gotlands Nations Bibliotek. — Köhlerska Donationen.»

UPSALA. SKANDINAVISKA SÄLLSKAPETS BIBLIOTEK.

Sällskapet stiftades 1843 och affärdade kort derefter skrifvelser till Studentsamfundet i Christiania och det Skandinaviske selskab i Köbenhamn, med förslag om ömsesidigt utbyte af litteraturalster. Detta förslag antogs och hade till följd en ganska hastig tillväxt af sällskapets bibliotek. Boksamlingen uppgick redan 1847 till omkring 1,000 volymer, nästan uteslutande norska och danska arbeten.

De få svenska böcker, som funnos, voro nästan utan undantag från Finland. 1847 utgaf Aug. Sohlman *Förteckning öfver Skandinaviska sällskapets i Upsala Boksamling*. N:o 1. (Upsala, Leffler & Sebell).

Ex libris var: *Skandinaviska Sällskapet i Upsala* i typtryck i ram. Sällskapet upplöstes 1852 och öfverlemnade då så väl sin betydliga boksamling som kapital till den samma år bildade »Student-Corpsen».

UPSALA. STUDENTCORPSENS BIBLIOTEK.

Upsala Studentcorps, såsom vi nu fatta den, existerar sedan den 1 Mars 1849, då de första gemensamma stadgarne antogos och ordförande för hela corpsen valdes. Dess

bibliotek inrättades 1852 genom öfverlåtelse från det samtidigt upplösta »Skandinaviska sällskapet» af dess bibliotek och kassa. Vilkoren voro bland annat att Studentcorpsens »läseförening» skulle använda kapitalet till inköp af skandinavisk litteratur och oförminskadt bevara det af sällskapet öfverlemnade biblioteket. En liknande donation gjordes samma dag till »läseföreningen» af Studentföreningen. Boksamlingen ökades vidare på 1850-talet genom öfverlemnande från en upplöst teologisk förening af dess boksamling. År 1861 öfverlemnade det upplösta Litteraturvännernas Sällskap genom lektor Vidmark hela sin boksamling till Studentcorpsens bibliotek. 1881 utgaf bibliotekarien Gustaf Stjernström »Förteckning öfver Studentkårens i Upsala Boksamling 1880», Visby, Gottl. Alleh. tr. 1881, 156 sid. 8:o. Den synes upptaga öfver 8,000 volymer, mest Skönlitteratur, Historia och Språkvetenskap. Rubriken Teologi saknas helt och hållet. Bokegaremärket är dels en oval blåstämpel: *Studentcorpsen i Upsala*, dels i typtryck: *Studentcorpsens i Upsala Bibliotek* inom ram af rossjor.

UPSALA LÄKAREFÖRENINGS BIBLIOTEK.

Detta grundades i början af 1850-talet och är hufvudsakligen tillkommet genom frikostiga gåfvor från olika håll.

År 1875 utkom: »Förteckning öfver Upsala Läkareförenings Bok och Preparatsamlingar», Upsala, Berling. År 1883 utkom: »Tillägg till Förteckningen öfver Upsala Läkareförenings Bok- och Preparatsamlingar», Upsala, Berling. Af dem finner man, att biblioteket innefattade öfver 2,000 volymer, så godt som uteslutande medicinska skrifter. För närvarande torde biblioteket uppgå till omkring 3,000 volymer.

UPSALA JURIDISKA FÖRENINGENS BIBLIOTEK.

År 1841 den 24 Maji sammanträdde Juris pr. Oecon. et Commercionum Adjuncten Carl Axel Jael, Philos. Ma-

gistrarne Otto Herman Forssell och Frans Fabian Huss, Philos. Cand. Carl Ottmar Törnebladh, Jurid. Philos. Candidaterna Lars Herman Gyllenhaal, Axel Adlercreutz, Carl Daniel Poppius, Claes Julius Rabe, Victor Kruse, Gustaf Wilhelm Westberg, Uno Skoglar Bergström, Pehr Jacob von Ehrenheim samt undertecknad för att öfverlägga om tjenliga medel och utvägar att bereda dem, som vid härvarande Universitet idka Rätts- och Statsvetenskapernas studium, tillfälle till personlig bekantskap, inbördes meddelande och uppmuntran, till närmare beröring med äldre vetenskapsidkare och praktiska jurister, samt till anskaffande af gemensam tillgång till dessa vetenskapers såväl äldre som nyare in- och utländska litteratur». Så började Juridiska Föreningens i Upsala första, af N. A. Fröman såsom sekreterare, undertecknade protokoll.

Samma dag antogos de första stadgarne, hvilkas § 4 föreskrifver, »att den nybildade föreningens inflytande medel hufvudsakligen skulle användas till inköp af de böcker och skrifter, som föreningen bestämmer». Bibliotekets första grund blef en gåfva från justitiestatsministern L. H. Gyllenhaal af åtskilliga officiella betänkanden m. m. Snart tillväxte biblioteket genom flere gåfvor. Det skulle taga för stor plats att uppräkna denna mängd af gåfvor, som utgör den egentliga grunden för bibliotekets tillväxt. År 1883 utkom »Förteckning öfver Juridiska Föreningens i Upsala Boksamling» och 1884 »Förteckning — -- — Fortsättning I.» Det är en gedigen samling af uteslutande juridiska verk från senare tid. Några få arbeten från 1600-talet finnas dock och ej så få från 1700-talet. Biblioteket innehåller f. n. omkring 2,500 vol. Dess märke är en oval blåstämpel: *Juridiska Föreningen i Upsala.*

UPSALA. HISTORISKA FÖRENINGENS BIBLIOTEK.

Historiska föreningen i Upsala stiftades våren 1862, och dess bibliotek har så småningom tillkommit efter denna tid. Det består hufvudsakligen af historiska tidskrifter. Räknas de inbundna årgångarne med, består samlingen af 250 volymer. Någon dyrbarare eller mera sällsynt bok finnes ej

i samlingen, ej heller äro böckerna försedda med stämpel eller särskildt märke.

UPSALA. TEOLOGISKA FÖRENINGENS BIBLIOTEK.

Denna boksamling, af nästan uteslutande teologiskt innehåll från senare tid, grundades 1863 och består af 410 volymer. Någon tryckt katalog är ej utgifven. Såsom märke användes en oval blåstämpel: *Teologiska Föreningen. Upsala.*

UPSALA. FYSISK-MATEMATISKA FÖRENINGENS BIBLIOTEK.

Biblioteket grundades 1878. Antalet volymer är ungefär 200, deri dock inberäknade broschyrer. Såsom raritet må nämnas: »Sur la classification des nuages employée à l'observation météorologique d'Upsala par H. Hildebrand Hildebrandsson, photographies de M. Henri Osti», hvilket arbete endast utkommit i 60 ex. Tryckt katalog finnes ej. Någon särskildt bokstämpel eller Ex libris finnes ej, men vid bindningen får bokbindaren stämpla i ryggen: *Fys. Mat. Fören.*

UPSALA HÖGRE ALLMÄNNA LÄROVERKS BIBLIOTEK.

Angående tiden, när skolans bibliotek grundades, är ingenting med visshet kändt, men det anses vara mycket gammalt. Man antager att grunden blifvit lagd genom gåfvor af prester, då de äldsta arbetena äro i teologi och klassiska språk. Donationer af någon betydenhet ha sparsamt förekommit, såsom de af rektorerna Boivie och Annerstedt. De afdelningar, som numera företrädesvis (genom inköp) ökas, äro den rent pedagogiska och lärjunge-

biblioteket. Det senare räknar f. n. omkring 950 volymer. Volymantalet i sin helhet uppgår till 6,500.

Böckerna märkas så att bokbindaren å frampermens utansida trycker skolans namn. Detta är f. n. *Upsala h. allm. läroverk.* Före 1878 års stadgar brukades: *Upsala h. elementar-läroverk*, och ännu tidigare: *Upsala Cathedral-skola.*

LUND. UNIVERSITETSBIBLIOTEKET.

Biblioteket räknar lika gamla anor som den Carolinska högskolan sjelf. Vid hennes stiftande 1668 tillföll det under föregående århundrade bildade domkyrkobiblioteket henne. Carl XI. ökade det 1684 genom inköpet af sin forne lärares Edm. Gripenhielms samling, och den förste bibliotekarien C. Rostius testamenterade sitt bibliotek till detsamma. 1698 erhöll det fast anslag och samma rätt som Upsala Universitets bibliotek att erhålla ett arkivexemplar af det svenska trycket. Den förnämsta tillväxten skedde likväl, ända in i vårt århundrade, genom gåfvor, ehuru på långt när ej så storartade som de, hvilka tillfallit det uppsvenska universitetsbiblioteket. Dess förnämste gynnare äro: *M. Falkenberg, I. H. Lidén, G. Lund, S. Hylander, A. H. Florman, M. E. Ahlman, F. v. Hermanson, J. J. Sjöcrona, P. D. Gellerstedt* och *C. Schmidt.*

Med Lunds Universitetsbibliotek äro bl. a. införlifvade en stor del af De la Gardieska manuskriptsamlingen på Löberöd, excellensen Tolls, Sv. Lagerbrings och Esaias Tegnérs handskrifna qvarlåtenskaper.

Vid räkning, verkställd i November 1887, befanns biblioteket innehålla 134,957 band, 3,743 kapslar småskrifter (småtryck och böcker under 100 sidors omfång) samt 3,730 handskrifter. Längden af alla de hyllor, som dessa bokskatter upptaga, har vid uppmätning beräknats till sammanlagdt 6,155 meter. Banden äro å ryggarne stämplade med tre kronor och broschyrer märkta med en rund blåstämpel: *Bibliotheca Academiæ Carolinæ.* Böcker donerade af prof. Schrevelius äro försedda med Ex libris: *Bibliothecæ Reg. Acad. Lund. dono dedit Fredericus Schrevelius juris civilis professor 1865*, allt i latinska majuscler och omgif-

vet af en fyrkantig ram af »boktryckarezierathen». Med de tre första raderna lika ofvanstående: *[illegible] D'Ohsson liber [illegible] ad [illegible] Bern. [illegible] regni Sueciæ et Norvegiæ 18[illegible].* — Böcker donerade af C. C. Schmidt: *Gåfva till Lunds Universitets Bibliotek af Carl Christian Schmidt f. d. [illegible] K. M. [illegible] 18[illegible].*

Accessionskatalog har årligen utgifvits sedan 18[illegible] (fr. o. m. 1886 i förening med Sveriges öfriga större offentliga bibliotek).

Årlig redogörelse för bibliotekets verksamhet intages i Universitetets årsberättelse.[*]

Med ökadt utrymme för sina samlingar, med nyinredd läsesal och expeditionssidal samt med betydligt utvidgad tillgänglighet för forskare och lånesökare fyller biblioteket sin uppgift. De ordinarie embets- och tjenstemännen äro en bibliotekarie, en vice bibliotekarie och två amanuenser.

* * *

Bibliotekarier vid Lunds Universitets Bibliotek.

1668	76	Christoffer [illegible]. F. [illegible] † [illegible] som Professor i prakt. medicin.
1684	96	Zachar. [illegible]. F. [illegible] † [illegible] som E. o. Professor.
1696	1703.	Bonde [illegible]. F. [illegible] † [illegible] som Professor i Theologi.
1704	[illegible]	Jöns Steuchius Steuch. F. [illegible] † [illegible] som Ärkebiskop.
1706	14	Andreas Stobæus. F. [illegible] † [illegible]. Tillika professor i [illegible] vältalighet och poesi samt i historia.
1716	38	Petrus Aurivillius. F. [illegible] † [illegible]. E. o. Professor.
17[illegible]	[illegible]	Nils Lagerlöf. F. [illegible] † [illegible] sist.n Superintendent i Carlstad.

[*] [illegible]

[illegible] Lunds Universitets Bibliotek.

1740—44. Jonas Wåhlin. F. 1699, † 1777 som Professor i Theologi och Domprost.
1745—67. Johan Corylander. F. 1707, † 1775 som Kyrkoherde i Jemshög.
1767—99. Gustaf Sommelius. F. 1726, † 1800, tillika Professor i Lärdomshistorien.
1799—1828. Anders Lidbeck. F. 1772, † 1829, tillika Professor i estetik.
1838—44. Henrik Reuterdahl. F. 1795, † 1870 såsom Ärkebiskop.
1844—83. Edvard Wilh. Berling. F. 1813, † 1883.
1883— Elof Christoffer Tegnér. F. 1844.

Åren 1676—84, 1714—16, 1732—40, 1828—38 uppehölls Bibliotekarie-befattningen genom vikarier.

Vice-bibliotekarier.

1733—47. Lars Laurel. F. 1705, † 1793 som Professor i theoretisk philosphi.
1747—97. Pet. Olof Berghman. F. 1717, † 1797.
1798—99. Anders Lidbeck (se Bibliotekarierna).
1800—05. Anders Wickelius. F. 1766, † 1826 som Kyrkoherde i Wäckelsång, (»Professor»).
1805—12. Esaias Tegnér. F. 1782, † 1846 som Biskop i Vexiö.
1812—16. David Munck af Rosenschöld. F. 1781, † 1840 som Kyrkoherde i Qvistofta.
1816—29. Elias Schütz. F. 1776, † 1843 som Kyrkoherde i Gårdslösa.
1830—33. Peter Wieselgren. F. 1800, † 1877 som Domprost i Göteborg.
1844—74. Joh. Aug. Brunnerus. F. 1809, † 1874.
1875— Aug. Jak. Theod. Palm. F. 1826.

LUND. ÖSTGÖTA NATIONS BIBLIOTEK.

Rörande detta har dess n. v. bibliotekarie meddelat följande:

»Biblioteket, om hvars tillkomst annan upplysning ej kunnat vinnas i nationens handlingar, än att det fans, då

nationen år 1798 skilde sig från Vestgöta nation, hvadan dess tillkomst väl torde sammanfalla med sistnämda nationsbiblioteks grundande, uppgår till 400 volymer jemte afhandlingar, förvarade i 20 kartonger, och har sin plats å akademiska föreningen. Någon större donation har ej egt rum, ej heller finnes särskildt bokmärke eller tryckt katalog.»

LUND. VESTGÖTA NATIONS BIBLIOTEK

innehåller omkring 500 volymer utom en mängd disputationer och akademiska afhandlingar från oeh med år 1817. Man vet ej tiden för dess början, ej heller finnes någon tryckt katalog. På 1850-talet skänktes af professorn och bibliotekarien i Greifswald, J. Florello, en samling böcker till Vestg. Nations Bibl. Bland dessa funnos rariteter som: *Konunga och Höfdinga Styrelse.* Holmiæ 1669 (fol. med titelvignett), *Inledning til de Yfverborne Göters gamla Häfder* af E. J. Biörner, Sthlm 1738, *Monumentala Ullerakerensia* af Peringskiöld, Holmiæ 1719, *Ättartal* af dens. Sthlm 1725, *Antiquæ urbis Splendor etc. etc.* Romæ 1612.

Sistnämda värdefulla arbete — som bekant, rikt illustreradt — är konstnärligt inbundet i pergament med guldsnitt och rika förgyllningar. I alla böcker skänkta af Florello (Thorilds måg), är insatt följande märke: »Till Wästgötha Nations Bibliothek i Lund af J. F.» i typtryck inom ram af stjernor, å gult papper. Öfriga böcker äro märkta med en blåstämpel: *Vestgöta Nations Bibliotek, Lund.*

LUND. SMÅLANDS NATIONS BIBLIOTEK.

Detta bildades 1833; tryckt katalog utkom först 1868 med titel: »Förteckning öfver Småländska nationens boksamling.»

1882 utkom ett »Tillägg till Förteckning öfver Småländska nationens boksamling 1868.» Biblioteket torde nu uppgå till närmare 1,000 volymer, representerande fler-

talet vetenskaper. Vid bindningen af böckerna tryckes å ryggen: *Sm. N. B.;* eljest inskrifves i dem: »*Smålands Nations Bibliotek.*»

LUND. SKÅNSKA NATIONENS BIBLIOTEK.

Detta grundades vårterminen 1821, då det skulle innehålla »sådana böcker och skrifter, hvilka icke kunde till låns bekommas, men likväl äro oumbärliga för studerande». Till befordrande af detta ändamål anslogs hela nationens dåvarande kassa, 276 rdr 5 sk. bko. En del af inskrifningsafgiften användes sedan för inköp af böcker, men bibliotekets egentliga tillväxt grundade sig på gåfvor från åtskilliga, synnerligast från bokförläggarne C. W. K. och J. D. Gleerup, bibliotekarien E. W. Berling, d:r B. A. Cronholm och studenten A. W. L. Österling. Äfvenså donerade år 1863 nationens vaktmästare J. Danielson 500 kr. till detsamma.

I »Förteckning öfver dem af hvilka Skånska nationens bibliotek emottagit gåfvor» förekomma Carl XIV. Johan och Carl XV. Första »*Förteckning öfver Skånska nationens boksamling*» utkom 1831, och bestod denna då af omkring 400 band. Fjerde upplagan utkom 1886, upptagande omkring 4,500 volymer. Det är en planmessigt samlad, gedigen boksamling, som likväl ej innehåller några gamla rariteter.

Märkena bestå i *S. N.* tryckt i guld å ryggen och inuti en blåstämpel: *Skånska Nationens Bibliotek.*

LUND. BLEKINGSKA NATIONENS BIBLIOTEK.

Att närmare bestämma tiden för detta biblioteks inrättande, är ej möjligt; dock kan med visshet, på grund af handlingar, antagas att det är öfver 100 år gammalt. Biblioteket omnämnes i nationens stadgar första gången den 4. Maj 1751. Bibliotekets närvarande storlek är 1050 band, dessutom afhandlingar inbundna i 45 band

samt häftade afhandlingar, småskrifter etc. uppgående till omkring 1,000 n:r.

1872 utkom »Katalog öfver Blekingska Nationens vid Lunds Universitet Bibliotek. Upprättad vårterminen 1872», Lund, Berlingska boktr. 28 sid. 8:o. 1875 utkom tillägg n:o 1. Från början hade böckerna intet annat märke än det, som bokbindaren anbragte å böckernas ryggar, ömsom: Bl. Nat.; B. N. B. eller dylikt. Numera märkas böckerna med en svartstämpel: *Blekingska Nationens Bibliotek. T. 188 . Lund.*

LUND. GÖTEBORGS NATIONS BIBLIOTEK.

Detta bildades vårterminen 1792 på grund af beslut »på allmänt möte den 14. December 1791» af Nationsbröderna. Särskild bibliotekarie utsågs och rum för boksamlingen hyrdes i prof. Liedbecks gård vid Lilla torget. Men redan vårterminen 1794 synas åsigterna om nyttan af detta biliotek varit delade inom nationen, då en del menade, att förmånen af det ej svarade mot kostnaden. Följden blef att böckerna såldes på auktion den 30. April 1794. Försäljningssumman uppgick till 242 daler s. m:t. Under de följande 32 åren egde nationen ej något bibliotek, men på ett sammanträde den 17. November 1826 beslöto medlemmarne enhälligt att inrätta ett sådant. Böcker uppköptes för 300 Rdr B:co och af Hvitfeldska stipendiet erhölls samma summa för utvidgande af Göteborgska Nationsbiblioteket.

Till sitt närvarande omfång har boksamlingen så småningom vuxit genom dels inköp, dels gåfvor af landsmän, hvilkas namn äro antecknade i en år 1846 upprättad Liber daticus. 1863 utkom »Förteckning öfver Göteborgska Nationens Boksamling». Den uppgår nu till öfver 700 volymer. Rikast representerade äro de grekiska och latinska klassikerna. Böckerna äro märkta med: »*Göteborgs* Nations Bibliotek Lund» i en oval blåstämpel.

LUND. KALMAR NATIONS BIBLIOTEK.

Detta innehåller något mer än 1,000 volymer, egentligen nyare litteratur. Någon tryckt katalog är ej utgifven. Böckerna märkas så att »*C. Nat.*» intryckes i ryggen vid inbindningen.

LUND. VERMLÄNDSKA NATIONENS BIBLIOTEK.

Biblioteket grundades år 1850. Det består af 296 arbeten, utgörande 461 volymer inom litteraturens olika grenar.

Derjemte finnes fullständig samling af akademiska afhandlingar och akademiskt tryck från bibliotekets stiftande. Dessutom är sedan 1876 med biblioteket införlifvad en särskild boksamling, donerad till nationen af dess förre medlem och kurator, kyrkoherden i Bosjökloster, d:r Ericksson.

Denna, som utgöres af arbeten i teologi, språk och historia, räknar 35 arbeten i 75 volymer.

Såsom märke användes en liten åttkantig blåstämpel: *V. N. B.*

LUND. AKADEMISKA FÖRENINGENS BIBLIOTEK.

Akademiska Föreningens Bibliotek stiftades den 6. November (Gustaf Adolfs dagen) 1832 och har till hufvudsakligt syftemål att tillhandahålla Föreningens medlemmar mera lättläst litteratur. För närvarande innehåller det, utom akademiskt tryck o. d., omkring 7,000 volymer, tillkomna genom dels inköp, dels gåfvor. I öfverensstämmelse med bibliotekets ändamål äro de humanistiska ämnena — särskildt historia och nyare vitterhet — företrädesvis representerade. Af de många gåfvor, med hvilka biblioteket under årens lopp blifvit ihågkommet, erhölls den betydligaste år 1864, då till Akademiska Föreningen förärades större delen (flere tusen band) af framl. Godsegare C. J. Mörcks efterlemnade

boksamling. Bland bibliotekets öfrige välgörare torde särskildt böra nämnas Kamrer J. Nilsson (1871), Hofintendenten J. Böttiger (1880), Professor E. M. Olde (1885) och Friherre J. C. Toll (1887). Tryckt katalog öfver biblioteket finnes ej. Såsom biblioteksmärke användes först en liten oval blåstämpel: »Acad. Föreningen» (denna har på 25 år icke användts). Numera märkas alla böckerna med en större blåstämpel: »Akademiska Föreningen, Lund».

(Ofvanstående på grund af benägna meddelanden från Herr Docenten C. af Peterzens, Akad. föreningens bibliotekarie).

LUND. TEOLOGISKA FAKULTETENS BIBLIOTEK

grundades med anledning af ett kongl. bref af den 15. Februari 1834, genom hvilket Consistorium Ecclesiast. i Lund bemyndigades att, på grund af dess egen hemställan, till Theolog. Faculteten öfverlemna de vid upplösningen af Theolog. seminariet i dess kassa befintliga medel, hvilka den 12, April 1833 belupo sig till 1,873 Rdr 11 sk. 5 rst banko. Sedan kapitalet växt till 2,000 Rdr B:co, skulle räntan användas på det sätt, att för minst hälften deraf skulle inköpas böcker, som för de teologiska kursernas genomgående kunde vara behöfliga, men voro för de studerande för dyra att köpa, samt återstående delen användas till premier i penningar eller böcker. Några sådana premier utdelas dock icke numera ur denna kassa, utan hela anslaget användes för biblioteket.

Biblioteket, som förvaras i Teolog. Fak:s sessionsrum i nya universitetshuset, utgöres af omkring 550 teologiska arbeten i 750 volymer samt 160 tidskrifter och tidningsårgångar. Böckerna äro märkta med en oval blåstämpel: *Teologiska Facultetens i Lund Bibliotek. Förteckning öfver Teologiska Facultetens i Lund bibliotek* utkom 1885, upprättad af W. Skarstedt. Af denna synes, att biblioteket uteslutande består af värdefulla teologiska arbeten, likväl inga palæotyper eller »rariteter».

LUND. KEMISKA FÖRENINGENS BIBLIOTEK.

Biblioteket stiftades antagligen 1868 och innehåller endast kemiska tidskrifter och afhandlingar. Det är ej af någon större betydelse och torde ej heller uppnå någon sådan, då, enligt hvad n. v. bibliotekarien upplyser, det »tillväxer med ungefär ett band om året».

Något slags märke eller stämpel användes ej.

LUND. ANATOMISKA LÅNEBIBLIOTEKET.

Stiftades den 14. Oktober 1885 på initiativ af prosektorn d:r C. M. Fürst af dissekanter på anatomisalen. Innehåller för närvarande 19 band, hufvudsakligen anatomi. Det ökas så småningom genom inköp för medel, som af medlemmarne erläggas såsom inskrifnings- och terminsafgifter.

LUND. JURIDISKA FÖRENINGENS BIBLIOTEK.

Bibliotekets grundstomme har tillhört juridiska fakulteten, hvilken skänkte det till Juridiska föreningen. Det innehåller en temligen fullständig samling af svenska juridiska arbeten från senare tid, särskildt afhandlingar.

LUND. FILOLOGISKA SEMINARIETS BIBLIOTEK.

Detta utgöres af trenne smärre boksamlingar, som stå under vexlande föreståndares tillsyn: Klassiska, nordiska och modernt linguistiska afdelningen. Den klassiska grundades vid seminariets inrättning 1866 och består af 700 n:r, men har hvarken tryckt katalog eller märke; böckerna ha endast signerats med: *Fil. Sem. bibl.* Klassiska afdelningens dyrbaraste bok är parisupplagan af Stephanii Thesaurus linguæ græcæ, betald med 225 kr. Några egentliga »rariteter» eger afdelningen eljest ej.

Det *Romanska* biblioteket å Lunds filologiska seminarium utgör 475 band och det *nordiskt filologiska* biblioteket dersammastädes 125 nummer.

LUND. CAROLINSKA KATEDRALSKOLANS BIBLIOTEK.

Detta daterar sig från 1840-talet, omkring 1850 bestod det ej af mer än 50 à 60 olika arbeten, men uppgår nu till öfver 6,000 volymer. Den ovanliga tillväxten torde till stor del få tillskrifvas de donationer af en Gyllenkrook m. fl., hvilka tillfallit biblioteket, för att ej nämna det intresse n. v. bibliotekarien d:r Gulin egnat det.

Någon tryckt katalog finnes ej. Böckerna äro till stor del märkta med *C. K. S.* i svartstämpel. Numera inskrifver bibliotekarien G. i böckerna med sin prydliga stil: »*Carolinska Katedralskolan* i Lund».

GÖTEBORGS HÖGRE ALLMÄNNA LATIN-LÄROVERKS BIBLIOTEK.

Göteborgs högre Elementarläroverk eller som det nu kallas »Göteborgs högre allmänna latin-läroverk» motsvarar såväl förra gymnasium som högre lärdomsskolan och apologist-skolan. Det grundades 1630 under namn af »allmän schola till ungdomens undervisning i bokliga konster», med rektor, konrektor och docenter, hvilka 1640 förstärktes med två lektorer. År 1642 inrättades ett särskildt gymnasium, med 7 lektorer och 1 adjunkt, samt en trivialskola, med rektor, konrektor och en apologist. Skolorna och gymnasium blefvo genom kongl. förordningen den 9. Juli 1849 sammanslagna under namn af Högre Elementarläroverket.

Läroverket har erhållit flere betydliga donationer, af hvilka särskildt må nämnas den Hvitfeldtska, bestående af icke mindre än 141 förmedlade mantal, testamenterade år 1663 af enkefru Margaretha Hvitfeldt.

Biblioteket grundlades 1728, att döma af en anteckning å första sidan af bibliotekets donationsbok af följande lydelse: »Till en liten början af Bibliothec vid Gymnasium i Götheborg gifves välment thessa böcker. Eric Benzelius, år 1728 d. 18 Septemb.»

Tryckt katalog utgafs första gången 1778, till hvilken 2 bihang utgifvits, det första 1785 och det andra

1795. År 1864 utgaf kontraktsprosten J. A. Berg, som förut varit läroverkets flerårige bibliotekarie, en förteckning öfver läroverkets boksamling, enligt hvilken förteckning denna samling då uppgick till 13,500 band. Sedan dess har boksamlingen ökats med inemot 5,000 band.

Böckerna äro märkta med: *Göteborgs högre Elem. Lärov. Bibliothek*, i blåstämpel. Detta märke är begagnadt från 1874. I några af de äldre böckerna finnes skrifvet å titelbladet: »*Ex libris Bibliothecæ Gymn. Gothob.*»

GÖTEBORGS MUSEI BIBLIOTEK.

Detta bibliotek tillkom dels genom öfvertagande af det gamla »Naturhistoriska Museets» boksamling (omkring 1,000 band) dels genom gåfvor vid *Göteborgs Musei* bildande 1861. Härtill kommo sedermera K. Vetenskaps och Vitterhets samhällets samling, uppgående till 500 vol., äfvensom Göteborgs och Bohus läns hushållningssällskaps böcker, en duplettsamling från Upsala bibliotek af 7,000 band, lektor V. Thams efterlemnade boksamling, Carl Säves efterlemnade boksamling i språkforskning, Carl Hartmans botaniska boksamling, tullförvaltare Vestrings entomologiska samling, den af arkivarien Granlund hopförda samlingen i svensk nationalekonomi och näringar, återstoden af konung Carl XV:s enskilda boksamling, domprosten Wieselgrens efterlemnade boksamling (skänkt af Göteborgs stad) samt en del andra mindre betydande.

En bland dem, som mest bidragit till bibliotekets tillväxt, är grosshandlaren James J. Dickson. Biblioteket har särskildt att tacka honom för de Thamska och Säveska boksamlingarna äfvensom för den dyrbara duplettsamlingen från Upsala Universitetsbibliotek.

Inköp hafva bestridts dels ur allmänna museianslag dels på bekostnad af anslaget ur Renströmska fonden, stort 25,000 kr., som för några år sedan tillföll biblioteket.

Musei bibliotekets volymantal uppgår nu till nära 50,000. De rikast representerade afdelningarna äro vitterhet, särskildt svensk dramatik, historia och topografi. Flere kataloger ha utgifvits, men ännu ingen hufvudkatalog.

De böcker, som från början tillhört Göteborgs naturhistoriska Museum, äro märkta med »G. N. Museum» och

öfriga med dels: »Göteborgs Museum 1861» dels: »Tillhör Musei Bibliotek i Göteberg», i blåstämplar.

Musei första bibliotekarie var d. v. skolföreståndaren C. J. Meijerberg. I medlet af 1870-talet innehades befattningen en tid af skalden C. D. af Wirsén, som vid sin afgång 1878 efterträddes af n. v. bibliotekarien D:r Karl Warburg.

GÖTEBORGS STADS FOLKBIBLIOTEK.

Biblioteket grundlades under åren 1860 och 1861 på bekostnad af brukspatronen J. Dickson och uppställdes på uppdrag af honom af löjtnant H. A. Reuterskiöld, hvilken allt sedan bibliotekets stiftande varit dess föreståndare. Den 2. Januari 1862 öppnades biblioteket för allmänheten. Hvem som helst eger rättighet att derifrån utan afgift erhålla böcker till läns mot borgen eller säkerhet.

Bibliotekets föreståndare utgaf 1861 *Katalog öfver böcker tillhörande Göteborgs stads folkbibliotek.* Åren 1862, 67, 72 utkommo supplement. 1886 utkom ny upplaga, en diger volym, 306 sid. 8:o, upptagande 4,861 volymer uteslutande modern litteratur.

Uppställningen är på intet vis systematisk, men detta afhjelpes genom en systematisk uppställning i slutet, med hänvisningar till numren i katalogen. Sist kommer *författarekatalog* med biografiska uppgifter af ganska stort intresse. Biblioteket tillväxer för hvart år.

För närvarande räknar det 5,143 volymer.

Såsom märken användes en oval blå stämpel: *Göteborgs stads Folkbibliothek,* och ett större tryckt blad af följande innehåll:

N:o . . . Värde.

Föreskrifter
vid
Göteborgs stads Folk-Bibliothek.

1. Bibliotheket är tillgängligt för hvarje ordentlig person utan afseende på stånd och förmögenhetsvilkor.
2. Ingen afgift erlägges vare sig för läsning på stället eller för hemläsning af böcker.

3. Tidningar, Tidskrifter och vissa dyrbara böcker utlemnas ej till hembärning, utan äro endast tillgängliga för läsning på stället.
4. Bibliotheket hålles öppet för såväl läsning på stället som för hemläsning alla helgfria dagar från kl. 12 middagen till kl. 2 e. m. och från kl. 6 till 9 e. m. samt, undantagandes månaderna Juni, Juli och Augusti, Sön- och Helgdagar, för läsning på stället från kl. 6 till 8 e. m.
5. Låntagare af böcker ställa för ersättande af boks värde, i händelse att den förstöres eller skadas, antingen pant af Tre kronor, hvaröfver qvitto meddelas, eller af känd person ingången skriftlig borgen, hvartill blankett finnes å Bibliotheket.
6. Från ställandet af pant eller borgen befrias Lärare och Lärarinnor vid stadens folkskolor, äfvensom Underbefäl och Manskap vid Garnisonen, när desse senare aflemna intyg från vederbörande befäl.
7. Låntagare efter 6 punkten, som icke i försvarligt skick återställer eller ersätter värdet af lånad bok, har förverkat vidare lånrätt.
8. Endast ett band åt gången utlånas.
9. Utlånad bok får behållas 14 dagars tid och skall då återställas eller för bibliothekarien uppvisas, ifall låntagare önskar fortfarande behålla boken, hvartill medgifvande må erhållas för högst ytterligare 14 dagar.
10. Låntagare, som ej i behörig tid återställer lånad bok, vare skyldig, när boken genom bud afhemtas, att till ersättning derför till budet erlägga 75 öre.

GÖTEBORGS ARBETAREFÖRENINGS BIBLIOTEK.

Uti dess böcker är å permen fastsatt ett typtrycksblad af följande innehåll:

N:o . . . . . .

ur

Göteborgs Arbetareförenings Bibliotek.

Värde . . . . . .

Föreskrifter för dem som låna böcker:

I. Alla böcker, som tillhöra biblioteket, få fritt lånas hem, dock icke mer än ett band i sänder.

II. För att dels kunna sorgfälligt åt Föreningen bevara denna dess dyrbara egendom, och dels för att ega tillbörlig kontroll på utlåningen, har Styrelsen funnit nödigt bestämma: 1:o) att den, som ur Biblioteket önskar låna bok, skall vid anmälan derom uppvisa egen behörigen qvitterad motbok med Föreningen, hvarefter Bibliotekarien tillställer den lånsökande ett formulär till ifyllande. Sedan sagde formulär blifvit behörigen ifyldt, återlemnas detsamma till Bibliotekarien, som då utlemnar den önskade boken. Utan behörigen qvitterad motbok erhåller ingen bok till låns. 2:o) Befinnes den till låns bekomna boken på något sätt skadad eller defekt, bör den lånande derom genast hos Bibliotekarien göra anmälan, då denne är skyldig att, om så fordras, på baksidan af den utgifna förbindelsen sådant anteckna. Sker dylik anmälan ej vid belåningen, utan boken såsom oklanderlig mottages, skylle då den lånande sig sjelf och ersätter hvad af honom i sådant fall för skadan möjligen kan fordras. 3:o) Så kallade knippar få ej i ur Biblioteket bekomna böcker göras.

III. Hvarje bok får endast behållas i fjorton dagar och bör då återlemnas till Bibliotekarien, men kan, om så önskas, ytterligare få hemlånas fjorton dagar, mot förbindelsens förnyande. Det beror sedan på efterfrågan, huruvida boken kan ytterligare få hemtagas.

IV. Den som ej efterkommer föreskriften i 3 mom., skall, i händelse en bok genom bud från Bibliotekarien måste hämtas, ersätta detsamma med 50 öre. Innan dessa blifvit erlagda, erhålles ej någon bok till låns.

I öfrigt litar Styrelsen på föreningsmedlemmarnes önskan och håg, att väl vårda denna deras dyrbara egendom, hvilken är af stor betydelse för Föreningen.

Styrelsen.

GÖTEBORG, SAHLGRENSKA SJUKHUS-BIBLIOTEKET.

Rörande detta har dess bibliotekarie benäget meddelat följande:

Biblioteket grundades 1823 af doktor P. Dubb och har sedan ökats genom donationer af doktor Westring, som skänkte sin boksamling jemte 1,000 kronor; af Göteborgs läkaresällskap, som årligen skänker sina tidskrifter; af några Göteborgsläkare, som inköpte och donerade doktor Liborii boksamling; af arfvingarne till doktor C. A. Drakenberg, som lemnade hans boksamling; af doktor C. F. Ewert, som lemnade sin boksamling; af doktor Ch. Dickson, H. J. Carlsson, professor Heyman samt doktor Langells fru, hvilka skänkte större och mindre boksamlingar; af konsul O. Ekman, som gifvit 5,000 kronor, hvaraf räntan må användas till bokinköp. Dessa äro de hufvudsakliga donationerna.

Biblioteket utgöres af ungefär 3,000 volymer medicinska böcker och är afsedt för dylika studier, i det till biblioteket inköpas större verk, som ej hvarje enskild läkare med lätthet kan hålla sig med.

Bibliotekets bokegaremärke är en blåstämpel: *Sahlgrenska sjukhus-biblioteket.*

LINKÖPINGS STIFTS BIBLIOTEK.

Ett bibliotek kan skönjas lika tidigt i Linköping som i Skara och Westerås. Redan under katolska tiden fanns här ett »Librarium», ehuru af ringa betydelse, och först under de protestantiske biskoparne kunde det blifva något allvar med bildande af ett bibliotek. »Jag finner väl om Linköpings Påfviske Biskopar», skrifver Lidén, »att de varit

> »Vijse men i alskons konsth
> Them Gud hafuer giffit stor fornumst» (Chron. Episcop. Lincop.);

men ett så hederligt intygande oaktadt, kan jag ändå intet få serdeles hög tanka om deras lärdom eller våga tillägna dem några Bok-samlingar.»

Den anförda krönikan angifver hufvudsumman af den tidens lärdom i följande rim:

»Sin Almoga monde han [biskop Gisle] gudelika lära
Huru han skulle sin Gud ath ära
Med tionde och offer i hans Kirckia.»

»Till en sådan lärdoms ernående behöfdes», säger Lidén, »större förråd af annan egendom än af böcker.»

Den andre i ordningen af lutherske biskopar i Linköping var Ericus Falck (1558—1569), »en lärd, försigtig och alvarsam man, hvilken mycket vinnlade sig, att presterskapet i lära och lefverne måtte finnas ostraffeligt» *. Om honom heter det i den nämda krönikan: »Han stichtade och gjorde Böcker många», hvilket tydligen röjer nit och omtanke för bibliotekets tillväxt. År 1551 erhöll detta efter drottning Margareta Lejonhufvud en bok: *C. Pellicanus in Vet. Test.* Tigur. *1538.* 4 band in folio. Men först med gymnasii inrättande 1628 uppstod ett lifligare intresse för bibliotekets vård och tillväxt. Det omfattade vid den tiden omkring 60 band.

Den äldsta katalogen öfver Linköpings bibliotek upprättades år 1700 med så lydande titel: *Catalogus Bibliothecæ Lincopensis, Anno 1700 h. e. tristissimo incendii tempore confectus & postmodum tam emtis quam donatis libris auctus, auspiciisque Episcopi D. Haqv. Spegels in eum ordinem redactus, quem seqvens pagina ostendit.* Denna katalog upptager omkr. 800 band. År 1719 upprättades ny katalog, hvars innehåll uppgår till 1,000 band. De flesta böckerna voro teologiska af mindre värde, med undantag af omkring 30 olika Bibel-editioner samt några lexika och historiska böcker. År 1737 upprättade lektor Carl Echman ny katalog med titel: *Catalogus Bibliothecæ Lincopensis recensitæ & in distinctiorem ordinem, quantum per spatium fieri potuit, redactæ* d. 19. Nov. 1737. Biblioteket uppgick då till 1,300 voll., omfattande: 1. Biblia Variorum. 2. Patres. 3. Exegetici. 4. Homiletici. 5. Systematici. 6. Philologici, Ascetici etc. 7. Hist. Eccles. 8. Historici. 9. Grammatici. 10. Philosophici. 11. Juridici & Medici.

Bibliotekets tillväxt kan i första rummet tillskrifvas den af ålder vidtagna plägseden, att efter hvar afliden pastor i stiftet någon bok skulle skänkas till biblioteket. Härigenom uppstod naturligtvis en mängd dupletter. Första gången Linköpings bibliotek å auktion, efter tryckt förteckning, sålde sina dupletter var den 12. och 13. Mars

* Rhyzelii *Episcoposcopia*, 1: sid. 127.

1735*. Denna auktion föranstaltades af biskop Erik Benzelius d. y., och för de influtna medlen inköptes andra böcker. Denne biskop öfvertalade på ett prestmöte presterne att i stället för den ofvan nämda lärda »likstolen» betala 12 dal. kmt till biblioteket, och det helst medan de ännu lefde. Huru länge denna afgift fortfor, känna vi ej, men visst är, att bibliotekets pekuniera tillgångar varit ringa, hvarför det för sin oerhörda tillväxt nästan uteslutande har att tacka den mängd af donationer, som kommit det till del. Af dessa donationer förtjena följande att särskildt märkas:

Landshöfdingen i Kalmar Göran Ulfsparre skänkte år 1652 *Biblia Regia Hispanica*. Antv. 1569, 5 band in fol.

Kanslirådet Er. von Roland, en för lärdom och vidsträckta resor känd person, hvilken egde en präktig boksamling, skänkte 1735 åtskilliga böcker samt dessutom ett litet af honom sjelf konstnärligt utarbetadt, bestyckadt och med fullständigt tillbehör försedt fartyg.

Öfverstelöjtnanten C. G. Boye skänkte biblioteket åtskilliga böcker 1749 samt 1751 den Berlenburgska Bibeln i 8 band. Särskildt må äfven nämnas *Juris Universi Conclusio*, Romæ 1611, tryckt på siden och präktigt inbunden, med polska vapnet på permen. Boken är dedicerad till konung Ulasdislaus, Sigismunds son, samt har tillhört k. polska biblioteket. Vid bokens slut finnes följande anteckning: »Denna Bok tog jag undertecknad, uti Kongl. Maj:ts Bibliothek uti Pålen och Warschau, när det under kriget blef sköflat, som skedde d. 11. Aug. 1655. Jöns Jönsson Blix.»

Biskoparne Spegel och Benzelius må äfven nämnas som donatorer. Den först nämde skänkte utom böcker en samling af omkr. 200 mynt och medaljer, som tillhört hans

---

* Senaste duplettförsäljningen skedde genom Stockholms bokauktionskammare (i H. Bukowskis lokal) 1886 d. 2. Okt. o. f. d. Den tryckta katalogen (Sthlm, Marcus 1886) upptager öfver 5,000 n:r. En stor del utgjordes af rariteter, som betingade höga pris, såsom t. ex. *Nya Test. 1526*, 114 kr.; *Några böner som i Lijnköpings stift läsas af predikostolen* (1634) 54 kr.; *Laur. Petri: Een forclaring om wijgdavaten* (1538) 44 kr.; *Catechismus på american-virginiska språket* (1695) 95 kr.; *Campanius Holms Beskrifning om Nya Sverige* (1702) 81 kr. o. s. v. Auktionen inbragte i sin helhet något öfver 6,700 kronor.

son Jacob Spegel. Om den sistnämde (Benzelius) skrifver Lidén, att han »lämnat flere prof af sin kärlek för denne boksamling.»

Kongl. rådet grefve Carl Piper anslog 180 dal. k:mt stipendiimedel till årliga inköp af böcker. Denna donation utgick åtskilliga år med tillsammans 2,208 dal. 13 öre k:mt, och det finnes ett särskildt »Register uppå de böcker, som äro upköpte för de penningar, hvilka utaf Hans Höggrefliga Excellence förunte Stipendio äro til Böckers inköpande gunstigt förordnade.»

Då den år 1743 aflidne ärkebiskop E. Benzelii bibliotek 1757 skulle afsändas till Upsala för att säljas å auktion, erbjöd domkapitlet i Linköping hans enka 12,000 dal. k:mt för hela samlingen. Anbudet antogs, och Linköpings bibliotek blef så egare till en af en stor bokkännare hopbragt och med värdefulla anteckningar försedd samling böcker, uppgående till 3,000 band och 175 manuskript. Biblioteket utgjorde efter denna tillökning omkring 5,000 band. I sammanhang härmed må nämnas, att Benzelii son, biskopen i Strengnäs Carl Jesper Benzelius, år 1789 öfverlemnade till biblioteket den stora manuskriptsamling, han ärft efter sin far. »Med gunstigt tillstånd», skrifver Lidén i sitt förord till *Repertorium Benzelianum*, »stadnade denna verkeliga Lärdomsskatt under vägen några veckor vid min sjuksäng* innan den i Linköping aflemnades. Till tacksamhet för det stora nöje mig härigenom tillskyndades, uppsatte jag en *Förteckning öfver desse Handskrifter*.»

Biskop P. Filenius skänkte hela sin boksamling 1776, och efter hans död (d. 2. Juni 1780) besörjde arfvingarne böckernas flyttning till biblioteket.

Kanslirådet Erik af Sotberg donerade likaledes till biblioteket hela sin boksamling, hvilken ditkom efter hans död d. 30. Dec. 1781.

---

* Jac. Ax. Lindblom skrifver om Lidén: »Genom snille och dygder, lycka och välgörenhet, plågor och tålamod, är denne Man redan länge vidtfrägdad, älskad och högaktad. En 21-årig plågande Gikt, som i 19 år hållit honom sängliggande och betagit honom bruket af nästan alla yttre lemmar, men hvarken kunnat nedslå hans sinnes munterhet eller hindra hans verksamhet, ändade hans lif på 53:dje året i Norrköping d. 27. April 1793.»

Assessor C. H. Brand testamenterade sin *Ostro-Gothia Litterata* *, beledsagad af en penningdonation för dess fortsättande. Denna donation tillföll biblioteket efter hans död 1781.

Lagman Johan Odencrantz skänkte en samling manuskript, hvilka han ärft efter sin far, biskop A. O. Rhyzelius. Förteckning öfver dem finnes i Linköpings Stifts Tidningar för Juli 1784.

Domprosten Samuel Älf donerade sina under många år hopbragta, nästan fullständiga samlingar af *Carmina Svecorum Poëtarum Latina.*

Prosten och kyrkoherden i Weta och Wiby C. M. Ekmans sterbhus öfverlemnade till biblioteket de teologiska, i synnerhet homiletiska böcker, han efterlemnat. Ungefär vid samma tid (1791) skänkte lagmannen Sigfrid Gahm sin betydande samling af böcker och handskrifter i svenska lagfarenheten. Om denna donation finnes att läsa i Linköpings Stifts Tidn. n:o 7, Nov. 1791.

Enkefru Hedvig Hellvik, född Paleen, öfverlemnade enligt gåfvobref, dat. Upsala d. 11. Mars 1793, sin aflidne mans boksamling med vilkor, »att ingen enda bok från samlingen, på hvad sätt som hälst, skingras, utan alla tillsammans förvaras.»

Utom en mängd mindre gåfvor och donationer till biblioteket, hvarå förteckningar finnas i *Linköpings Bibliotheks Handlingar* 1:sta del. sid. 312 o. f. och 2:dra del. sid. 398—416, må följande donationer efter 1793 företrädesvis nämnas:

Ärkebiskop Lindbloms lika dyrbara som talrika bibelsamling; lifmedicus N. Dahlbergs till 5,000 vol. uppgående naturvetenskapliga boksamling, hvilken till en stor del utgöres af nu mera mycket sällsynta planschverk; brukspatron C. P. af Buréns å Boxholm tillförene förvarade bibliotek, uppgående till omkring 8,000 band, bland hvilka företrädesvis en samling fransk litteratur från 16- och 17-talen; kammarjunkare Reutersvärds till bortåt ett tusental uppgående boksamling, företrädesvis mindre skrifter i hvarjehanda ämnen; friherre I. Lagerfelts gåfva af den Lagerfeltska boksamlingen å Lagerlunda, omkring 10,000 band, till största delen mycket värdefulla; brukspatron P. Wassrins

* Lärde östgötars biografier och författade skrifter ifrån 1168 till 1780, af författaren egenhändigt skrifven samt inbunden i 5 band in 4:o.

hela efterlemnade dyrbara samling af planschverk, till ett värde af omkring 12,000 kronor; med. doktor C. Wallins till öfver 1,000 vol. uppgående boksamling, företrädesvis uti nyare medicin; samt slutligen biskop E. G. Brings hela efterlemnade, till omkring 2,000 n:r uppgående dyrbara och värdefulla samling böcker i utländsk teologisk litteratur. Utom dessa större gåfvor hafva flere bibliotekets gynnare och vänner, konsistoriinotarien J. Friedleif, hypoteksbokhållaren C. W. Siljeström m. fl., ihågkommit det dels med ett eller annat hundratal böcker, dels med en eller annan mer eller mindre värdefull bok. Bibliotekets volymantal utgör för närvarande omkring 80,000, hvartill komma vid pass 1,600 handskrifter samt 300 permbref. Derjemte eger biblioteket en mindre mynt- och medaljsamling, en del nordiska antiqviteter från sten- och bronsåldern, ett dussin runstafvar samt omkring 80 porträtt i olja.

Från den gamla salen i forna domkyrkotornet har samlingen flyttats till gamla läroverkshuset och uppstälts i ljusa och fuktfria lokaler. På initiativ af dess nuvarande bibliotekarie, d:r E. H. Segersteen, har samlingen icke allenast vunnit i förkofran utan äfven i brukbarhet och tillgänglighet. Handskriftsamlingen är ordnad och af kompetent person förtecknad; äfven böckerna hafva genomgåtts och katalogiserats. Bland de större offentliga boksamlingarna i landsorten öfverträffar för närvarande ingen — universitetsbiblioteken naturligtvis undantagna — i omfång och inre värde Linköpings stiftsbibliotek.

Slutligen vilja vi omnämna de Ex-libris, som blifvit använda för böckerna.

Äldsta biblioteksmärket är en oval stämpel: *Bibl. Lincopensis* och två palmqvistar under. Under biskop Lindbloms tid insattes i böckerna ett kopparstick: *Bibliothecæ Lincopensi J: Lindblom.*

I de böcker, som donerats till biblioteket af Sam. Älf, är insatt ett Ex libris: *Biblioth. Lincop. Soli natalis amore D. D. Sam. Älf* å en tafla, öfver hvilken hvila en staf, en bok och en lagerkrans och nedanför Nordstjerneordens riddarestjerna. Kopparst.

I de böcker, som donerats af lagman Gahm, är insatt ett Ex libris: *N:o . . . Ex Legato Gahmiano. Biblioth. Lincop. facto* å en häll, nedanför hvilken ligga en bok, ett svärd och en vågskål. Kopparst.

I de böcker, som blifvit donerade af enkefru Hellvik, är insatt en typtryckslapp med snirkelram: *Bibliothecæ Lincopensi, Ex Sententia Defuncti Mariti, Jonæ Hellwik, D. D. Vidua, Hedeviga Paleen.*

VESTERÅS HÖGRE ALLMÄNNA LÄROVERKS BIBLIOTEK.

Detta bibliotek leder sina anor från Katedralkyrkans boksamling, som var en af de tidigast anlagda i landet. Det innehöll missaler, breviarier, legender, dekretaler o. s. v. Dess förste donator var (1317) biskop Israel Erlandi. Tio nummer kanonisk rätt, bundna vid jernkedjor, (»Libri Catenati») finnas ännu i behåll.

Den, som önskar taga närmare kännedom om detta märkliga biblioteks öden under de förflutna århundradena, hänvisa vi till J. H. Schröders *Historiola bibliothecæ regii Gymnasii Arosiensis.* Part. 1—6. Upsaliæ 1811—16. 4:o.

F. n. uppgår Vesterås läroverks bibliotek till omkr. 12,000 vol., deri ej inberäknade omkring 16,000 n:r akademiska disputationer och en stor samling småtryck.

För att gifva ett begrepp om bibliotekets storlek, må nämnas, att den sammanlagda längden af de med böcker späckade hyllorna uppgår till 750 meter.

Tryckt katalog öfver biblioteket i dess helhet har ej utgifvits sedan *Catalogus librorum templi et consistorii cathedralis Arosiæ* utkom 1640 (genom biskop J. Rudbeckii försorg upprättad af Petrus Olai) emedan medel saknats; men den n. v. energiske bibliotekarien, d:r W. Molér, har utgifvit: 1. *Förteckning på handskrifter i Vesterås allmänna läroverks bibliotek;* 2. *Förteckning på paleotyper i Vesterås allmänna läroverks bibliotek tryckta före år 1500* (u. t. o. och t. å.) båda in 4:o.

Det skulle taga allt för stort utrymme att omständligare redogöra för den i hög grad märkliga handskriftsamlingen. Den innehåller en mängd originalhandskrifter i svensk historia; originalmanuskriptet till Munktells herdaminne, 17 fol. band, jemte andra genealogiska och historiska samlingar af stor betydelse, hvilka 1881 skänktes till biblioteket af M:s måg prosten L. E. Bobergs arfvingar; Herweghs samlingar till Vesterås stifts historia, 7 vol. 4:o;

Codex Sernsköldianus af Olai Petri chrönika (en af de äldsta handskrifterna); Fr. Silverstolpes historiska samlingar, 3 vol. fol. och slutligen den storartade Hülpherska handskriftsamlingen, donerad af direktören och rådmannen Abr. Hülphers 1785 (jemte hans boksamling omkr. 1,300 vol.), innehållande samlingar af genealogier till 3,530 olika slägter, samlingar i topografi och närmare 500 n:r märkliga historiska originalhandlingar och bref från 15- och 1600-talen.

Katalogen öfver paleotyper upptager icke mindre än 136 nummer. Densamma är i hög grad intressant upprättad, kan med skäl kallas en »catalogue raisonné». Man häpnar öfver den vandalism, för hvilken böcker förr voro utsatta, då man i anteckningen om *Breviarium Strængnense Holmiæ per Johan Fabri 1495,* läser: »Exemplaret är vackert, men inuti barbariskt härjadt genom en utskärning i fyrkant genom bladen b i — n v, förmodligen för att sålunda tjena till attrapp för julklapp eller dylikt.» I företalet till nämda katalog, skrifver bibliotekarien Molér:

»De i härvarande allm. läroverks bibliotek befintliga paleotyperna hafva samlats hit från skilda tider och orter. Då det redan under 1400-talet vid Domkyrkan fans ett »Librarium», blefvo säkert flere tidigare trycksaker, särdeles de som rörde kanoniska rätten, dermed införlifvade vid slutet af nämnda tid och början af 1500-talet. Emellertid är det troligt, att en stor del af den gamla boksamlingen gått förlorad vid de eldsvådor, som på 1500-talet härjade staden och kyrkan. Något fans dock qvar, så att då biskop Ol. Steph. Bellinus 1589 tillträdde sitt embete och inventerade samlingen — som då kallades: Bibl. Templi Cathedralis vel Capituli — bestod den af 56 volymer. Till dessa rester höra säkerligen Decretum Gratiani, Summa Hostiensis, Liber Sextus Decretalium m. fl.

Den gamla katedralskolan hade äfven sin boksamling, som omhuldades genom en och annan gåfva. Så skänkte biskop Erasmus Nicolai år 1574 den vackra paleotypupplagan af Virgilius »in usum rectorum qui juventuti Virgilianam lectionem proponunt». Då biskop Johannes Rudbeckius år 1619 hitkom, bestod domkyrkobiblioteket af endast omkring 75 volymer, hvilken samling blef uppränningen till det af honom grundade och med så lifligt intresse omfattade gymnasiibiblioteket. Den genom hans försorg år 1640 tryckta bibliotekskatalogen upptager 330

volymer, af hvilka 28 från 1400-talet. Ej långt dereſter — antagligen omkring 1650 — fick biblioteket genom drottning Kristinas frikostighet sin del af de som krigsbyte tagna bokskatterna från Olmütz, Nikolsburg och Prag, hvilka fördelades mellan Upsala, Vesterås, Strengnäs, Åbo och Stockholms Storkyrkas bibliotek. Det är hufvudsakligen med denna gåfva som flertalet paleotyper tillkommit. Många af dem bära anteckningar, som upplysa om de bibliotek de tillhört, andra åter göra det ej, men de likartade banden och handskrifna anteckningarna vittna tydligt om deras forna hem. Minst ett sextiotal volymer har säkerligen då blifvit inordnadt i biblioteket. Jemför man detta antal med det, som fans 1640, och då f. n. antalet volymer uppgår till 110, så skulle således ej mer än vid pass 20 paleotyper hafva tillkommit på de sista 200 åren. Under detta århundrade hafva högst 8 tillkommit, af hvilka 4 medföljde den år 1809 till biblioteket donerade delen af biskop Benzelstjernas boksamling.»

Såsom märke har på senare tid (1850—70) användts en remsa med typtryck: *Vesterås Gymnasii- och Stifts-Bibliothek* (två var.) och numera en blåstämpel i samma format: *Vesterås H. Allmänna Läroverks Bibliothek.*

SKARA STIFTS OCH HÖGRE ALLMÄNNA LÄROVERKS BIBLIOTEK.

Första spåret af ett bibliotek i Skara upptäcker man redan 1475. »Man har», skrifver Reuterdahl i sin kyrkohistoria (3 b. 2 h.), »från 1475 en förteckning öfver en mängd böcker, dem en magister Bero skänkt till ett canonicat i Skara, således ock till domkyrkan derstädes, liksom äfven några domkyrkan tillhörige, dem en kanik Arvid hade till låns. Den vida största delen är af teologiskt innehåll, flere öfver Thomas af Aqvinium, flere sermones öfver bibliska böcker, några »in artibus et in grammatica». Volymernas antal, öfverstigande 130, är för den ifrågavarande tiden högst betydligt och böckernas innehåll mycket aktningsbjudande.» Förteckning å dessa böcker återfinnes i nämda arbete, 3 b. 2 h. sid. 562. Af dessa böc-

ker, förmodligen till stor del manuskript — förteckningen angifver hvarken tryckningsår eller ort — finnes ej en enda i behåll; åtminstone kan ingen upptäckas i Skara bibliotek. Det nuvarande biblioteket räknar sin början från ett domkyrkan tillhörigt »librarium», hvilket genom anslag af domkyrkomedlen småningom ökades. Detta »librarium» sammanslogs sedan med en mindre, gymnasium tillhörig boksamling, som tillkommit efter 1724, hufvudsakligen genom föranstaltande af den för undervisningsverket nitiske biskop Jesper Svedberg. Bibliotekshuset uppfördes 1748 och påbygdes år 1803, emedan större utrymme behöfdes i följd af bibliotekets tillväxt. De storartade dimensioner, detta bibliotek tagit, grunda sig hufvudsakligen på en mängd donationer. Bland bibliotekets gynnare må följande särskildt nämnas: Kanslirådet Carl Kämpe, som år 1815 donerade sin värdefulla boksamling, till större delen inköpt under resor i främmande land och uppgående till 4,000 vol.; lektor Sam. Justenius, som i början af detta århundrade donerade sin boksamling, bestående af omkr. 1,000 vol.; kyrkoherden Christoffer Hasselgren, 500 vol.; dessutom har biblioteket erhållit donationer af prosten Sv. Wahlberg, professor Sv. Hof, frih. Gabriel Posse, prosten Johan Otter och lektor Olof Knös. Den sistnämde skänkte bland annat en stor och högst märklig samling af skrifter »af och om Vestgötar», innehållande äfven en mängd tidningsurklipp. Samlingen kan till stor del räknas för unik. Biblioteket har egt en mängd af paleotyper, så väl utländska som svenska, hvilka från början tillhörde det omnämda domkyrkans »librarium». En del af dessa, såsom »Vita Catharinæ» m. fl., har öfverlemnats till Kongl. Biblioteket mot utbyte af, dels fotolitografiska aftryck, dels modern litteratur.

Bibliotekarien lektor Wilhelm Luth utgaf år 1830 »Catalog öfver Skara Kongl. Gymnasii Bibliothek», en diger volym, 644 sid. 4:o, upptagande 11,000 volymer. F. n. utgör biblioteket närmare 30,000 volymer.

Bibliotekets märke består af en större oval blåstämpel: *Skara Stifts och Högre Allmänna Läroverks Bibliotek.*

STRENGNÄS HÖGRE ALLMÄNNA LÄROVERKS BIBLIOTEK.

Om detta meddelas följande i läroverksprogrammet 1879—1880.

»Dess uppkomst har skett dels genom gåfvor af enskilda böcker och större boksamlingar, dels genom köp, dels slutligen genom presterskapets åtagande 1795, att, vid befordringar och dödsfall, någon bok af värde skulle aflemnas till Gymnasii- och Stiftsbiblioteket. Under 15:de århundradet utgjordes domkyrkans bibliotek af 16 band handskrifter in fol., större delen skänkt af biskop Conrad Rogge, de öfriga af honom köpta. Genom biskop Joh. Mathiæ bemedling erhölls 1649 $^1/_6$ af de boksamlingar, som blifvit hemförda från Tyskland. Af sina egna böcker förökade sistnämde biskop denna gåfva med 202 band, bland hvilka åtskilliga tillhört drottning Kristina. Denna äldre boksamling förvarades först i domkyrkans hvalf, men tog betydlig skada af fukt och mögel, hvarför en stor del af densamma försåldes såsom makulatur. Återstoden, omkring 2,000 band, katalogiserades 1776, men mycket knapphändigt; utförlig katalog deröfver upprättades af lektor H. Aminson 1863. Gymnasii-Stifts-biblioteket tillväxte långsamt under förra århundradet.

Bland frikostigare gåfvor förtjena nämnas:

1. Lektor Josef Thecus' af 271 band, företrädesvis af teologiskt innehåll.
2. Hofmarskalken J. Jennings af 850 band (ur Rosenhaneska biblioteket) af historiskt innehåll.
3. Biskop J. A. Tingstadii af 408 band i österländska litteraturen.
4. Lifmedikus C. A. Lindblads af 271 band af medicinskt innehåll.
5. Medicinalrådet L. C. Tingstadii af 122 band af medicinskt innehåll.
6. Prosten J. Ehrlings, en betydlig samling af akademiska och synodal-disputationer.
7. Med. kandidaten J. W. Graffmans af 604 af blandadt innehåll.
8. Konsul Jos. Kochs af 490 band.
9. Kapten C. A. Staafs af 874 band. Båda af blandadt innehåll.

10. Biskop H. O. Holmströms och direktör Hörstadii af 2,700 band, hvilka utgjort teol. doktor C. J. Lundvalls värderika boksamling.
11. Ålderman doktor J. Westins af omkring 900 band och 4,000 småskrifter (vitterhet, historia, likpredikningar m. m.).
12. Major C. F. Rylanders af 610 band af historiskt innehåll samt en större samling småskrifter, akad. disputationer m. m.
13. Öfverste-kammarjunkaren, frih. B. von Beskows af 1,095 band af svensk och utländsk vitter litteratur, historia, filosofi, m. m.
14. Riksheraldikern, friherre A. W. Stjernstedts af 515 band, företrädesvis af vittert och historiskt innehåll samt en betydlig samling småskrifter.
15. Medicinalrådet, doktor S. E. Sköldbergs af 309 band, mest af medicinskt innehåll.

Derjemte hafva värderika gåfvor erhållits af doktor J. E. Flodberg, boktryckaren N. M. Lindh, friherrinnan L. Fersen, f. Piper, häradshöfding M. Lund, adjunkten doktor N. P. Ringstrand, medicinalrådet A. H. Wistrand, professor N. P. Hamberg, domprosten J. S. Widebäck, professor J. C. Collin, professor C. J. Tornberg, lektor H. Aminson, komminister A. Krigholm, konsul C. W. Lindeberg, biskop T. Annerstedt, domprosten T. Strömberg, doktor P. E. Thyselius, lektor G. Klingberg m. fl.

Samlingen har, genom köp af böcker för omkring 300 kr. årligen, en längre tid varit i tillväxt. Derjemte hafva frikostiga sändningar erhållits från Kongl. Ecklesiastik och Justitie Departementen, Statistiska Centralbyrån, Fullmägtige i Jernkontoret och Riksgäldskontoret, Kongl. Vetenskapsakademien, Kristiania universitet, Södermanlands och Nerikes nation i Upsala, allmänna läroverken i riket o. s. v. Småskriftssamlingen har äfven blifvit förökad genom duplettbyten med andra samlare, t. ex. från Wexiö med 1,890 akad. disputationer, program, teser och kataloger m. m.

Boksamlingen utgöres af öfver 20,000 band; men inom ett och samma band förekomma ofta flere särskilda arbeten. Samlingen af småskrifter öfverstiger 50,000 st. Akademiska och allmänna läroverks småskrifter uppgå till öfver 30,000 st.; vittra tillfällighetsskrifter till 8,000 st. Samlingen af äldre handskrifter är jemförelsevis obetydlig,

ehuru innehållande flere af stort värde från förra och innevarande århundrade.

Pergamentbrefven uppgå till 205, och af dem äro 9 från 1300-talet.

Böckerna äro uppställda i en större bibliotekssal och 6 andra rum. Efter innehållet äro de ordnade i vissa fack och i bokstafsföljd efter författarne inom hvarje fack, dock med iakttagande af böckernas format. 1,500 till 1,800 utlånas årligen.» (I öfrigt hänvisas till: *Bibliotheca Cath. Stregnensis.)*

Biblioteket har ökats med omkr. 500 vol. om året efter 1880, hvadan biblioteket nu torde ega omkr. 25,000 band.

Tryckt katalog finnes ej, men är under arbete. Såsom bokegaremärke användes en oval svartstämpel: *Biblioteket i Strengnäs.*

»För öfrigt finnes i samlingarna en mängd dylika märken, bestående af dels skrifna, dels tryckta namnstämplar, dels vapensköldar, angifvande samlingarnas forne egare».

WEXIÖ GYMNASII BIBLIOTEK.

Detta grundades af biskop Olof Wallqvist i slutet af förra århundradet. Det innehåller för närvarande omkring 30,000 volymer, med inbegrepp af de akademiska disertationerna, minst lika många småskrifter och omkring 600 handskrifter. Dess stora tillväxt har, liksom öfriga läroverks-biblioteks, till stor del berott på donationer. De märkligaste, som tillfallit detta bibliotek, äro expeditionssekr. J. Adlerbeths och domkyrkosysslomannen J. Forsanders (f. 1795, d. 1866). Den förres donation uppgick till 1,607 n:r och den senares till 4,320 n:r. Dessutom eger biblioteket öfver 20 band innehållande Forsanders handskrifna material till Wexjö stifts herdaminne och en Ny Smålands beskrifning. Dessa böcker äro försedda med särskilda Ex-libris: Adlerbeths med. »*Ex bibl. Adlerb.*» i typtryck och Forsanders med: »*Ex bibliotheca J. Forsander*» i typtryck å gult papper. Eljes förehommer intet annat

märke än *B. G. W.* [h. e. Bibliotheca Gymnasii Wexionensis] i guldtryck å ryggen eller, vid tunnare band, å permen. På senare tider hafva böcker årligen inköpts och bundits för omkring 1,500 kr. Biblioteket eger en ganska stor samling af paleotyper och 1500-talets tryck. Af de förstnämda må särskildt observeras: Augustini De civitate Dei, fol. Venedig Nic. Jensen 1475, samt Nic. Lyræ Biblia latina, fol. Nürnberg And. Coberger 1493 (endast Nya Test.) Tryckt katalog öfver biblioteket är ej utgifven.

KALMAR HÖGRE ELEMENTARLÄROVERKS BIBLIOTEK.

Tiden för bibliotekets inrättande är okänd. Det har till största delen tillkommit genom donationer, och den, som i detta fall får anses såsom ett slags grundläggare, är biskop Wallenstråle, som mer än fördubblade det, efter hvad som finnes anfördt i *Clerus Calmariensis* af Löfgren. Ehuru en stor del förstördes genom eldsvådan 1800, har det dock vuxit, genom fortsatta donationer, äfvensom genom den skyldighet, som ålåg hvarje prests sterbhus att dit skänka något arbete. Särskildt anmärkningsvärd är den s. k. Linnerhjelmska samlingen, utgörande omkring 1,500 volymer, samt ganska många handskrifter, alltsammans förut tillhörigt kanslirådet och riksheraldikern Jonas Carl Linnerhjelm på Ebbetorp. I senare tid hafva tre större boksamlingar tillfallit biblioteket, nämligen större delen af prosten d:r A. Sandbergs i Madesjö samlingar; lektor N. P. Ljunggrens boksamling, på grund af testamente; och slutligen lektor Sjöstrands betydande boksamling, hufvudsakligen i historia, hvilken han vid sitt afskedstagande och afflyttning från orten lemnade till biblioteket.

År 1876 utkom tryckt »Förteckning öfver Kalmar H. Elementarläroverks Boksamling. Afslutad i November 1876», 232 sid. 8:o. Den upptager en mängd sällsynta böcker från 16- och 1700-talen. Den nyare litteraturen är ytterst sparsamt representerad. Biblioteket omfattar f. n. omkring 16,000 volymer. Såsom märke har användts en svartstämpel: *B. G. C.* inom en ram af rössjor och cirklar, men numera begagnas en oval blåstämpel: *Läroverks Bibliotheket i Kalmar.*

WISBY ELEMENTARLÄROVERKS BIBLIOTEK.

Detta grundades hufvudsakligen genom en frikostig donation böcker af prosten Gustaf Lutteman i Hafdhem (död 1818). Wisby gymnasium, som grundades 1821, är numera förenadt med den forna skolan och dess bibliotek, försedt med ett märke i typtryck: *Wisby Kongl. Gymnasii Bibliothek.* Numera är biblioteket försedt med ett liknande märke inom linieram: *Wisby Elementar-Läroverks Bibliothek.* Det består nu af omkring 11,500 band. Bland märkliga manuskript må nämnas:

Snidkarenes Skråå och Råcke Dreyernes uthi Wisby, anno 1655;

Chiromanthiæ 1692.

Skräddarlagets i Wisby Artickle (21 sidor) 1623.

CARLSTADS ALLMÄNNA LÄROVERKS BIBLIOTEK.

När detta bibliotek först anlades, är okändt. En skola, »Fattigmansskolan», anlades redan 1680 och förbättrades 1825 genom införande af vexelundervisningen. Denna elementarskola utvidgades ännu vidare 1840, då ett nytt skolhus uppfördes. År 1759 inrättades gymnasium och kallades *Gymnasium Adolpho Fridericianum*, emedan konung Adolf Fredrik dertill lemnat ett betydligt bidrag. Ehuruväl icke något bibliothek af *större betydelse* uppstod förr än efter gymnasiets inrättande, fans det dock en mindre boksamling före 1752, enär det i berättelserna om den stora branden s. å. omtalas, att »bibliotheket brann upp, så att endast 8 arbeten, som voro för tillfället utlånta, räddades».

Sedermera grundades ett nytt genom flere större donationer, t. ex. af J. A. Rosenadler m. fl. Men isynnerhet var det genom biskoparne Schröderheims och Agardhs samt Götiska förbundets boksamlingar som biblioteket i högre grad riktades, hvarjemte 1876 mottogs en donation af omkr. 2,000 n:r efter komministern i Lugnsund L. J. Alsterblad (död s. å. såsom Carlstads stifts prestersskaps senior). För bibliotekets framtida bestånd och utveckling är sörjdt genom en af biskop Agardh föranstaltad insamling af medel till en fond, hvilken f. n. uppgår till något öfver 15,000 kr., af hvilken räntorna till större eller mindre del årligen användas. Bland märk-

liga manuskript, som biblioteket eger, må utom de, som af Hammarin i *Carlstads Stifts herdaminne,* sid. 130, 131, anföras, äfven nämnas en handskrift från Medeltiden af Magnus Erikssons Lands- och Stadslag, om hvilken handskrift kan ses i Schlyters upplaga af Landslagen, Lund 1862, företalet sid. XXX, och hans uppl. af Stadslagen, Lund 1865, sid. IX. Bibliotekets märkligaste paleotyp torde vara en upplaga af Nicol. de Lyras bibelcommentar, Nürnberg 1497.

Biblioteket innehåller f. n. minst 15,000 vol. Någon tryckt katalog finnes ej. I äldre tider märktes böckerna med ett handskrifvet: *Ex Bibliotheca Gymnasii Carolstadiensis*, der icke, såsom ofta hände, särskild anteckning gjordes om att en bok blifvit skänkt, t. ex.: »Skänkt till Carlstads Gymnasii-Bibliothek af —.» Derefter med ett likaledes handskrifvet: »Karlstads Läroverks Bibliotek», och först för omkring 14 à 15 år sedan började användas en oval blåstämpel: *Läroverks Biblioteket Karlstad.*

HERNÖSANDS HÖGRE LÄROVERKS BIBLIOTEK.

Någon boksamling fans ej före början af 1700-talet, ej heller någon skrifven katalog före 1787. Enligt bibliotekets första räkenskapsbok, upplagd 1724, inköptes första boken 1728. Vid befarad fiendtlig landstigning 1742, fördes bibliotekets boksamling i två lass till Dals socken. År 1787 bestod samlingen endast af några hundra volymer. Genom skänker och inköp hade samlingen i början af 1800-talet ökats till något öfver 3,000 volymer; för närvarande räknar det omkring 9,000, disputationer m. m. oberäknade. Något bibliotekets eget märke finnes icke, ej heller tryckt katalog. En stor del af samlingen utgöres af teologisk litteratur, förnämligast från 1600- och 1700-talen, men äfven åtskilligt från 1500-talet, såsom t. ex. på svenska: Gustaf I:s bibel, Röda boken m. m. I manuskript finnes åtskilligt, dock ej af större värde, undantagandes Christoffers Landslag och Tunæi Herdaminne. Rariteter eljes inga.

HERNÖSANDS KYRKA.

I Kongl. biblioteket förvaras ett mindre folioblad af följande utseende och innehåll: Å en midteltafla, omgifven af olika slags figurer, lagens taflor öfverst och svenska riksvapnet nederst, läses: »Thenna svenske Biblia är förährat til Hernösands Stadz kyrckio: Uthi Testament aff Matz Matzson Möler Landzskriffuar vuthi Ångermanlandh: Efter sin kiäre salighe i Herranom affsompnade Hustru Anne Erikz Dotter sampt medh sin Dotter Anna Matz Dotter, som liggia begraffne i Hernösands Kyrckio. Gudh Alzmechtigh förläne them samt alla Christtrogna een frögdefull Upståndelse Amen. Anno 1629.»

Praktfull koppargravyr. Detta blad är naturligtvis alldeles unikt. Koppargravyren torde kostat lika mycket som sjelfva boken.

MALMÖ HÖGRE ELEMENTARLÄROVERKS BIBLIOTEK.

I Malmö rådhusarkiv förvaras en bulla af påfven Innocentius VII, 1406, hvari han gifver tillåtelse att upprätta en skola i Malmö; likväl är okändt, om detta hade någon vidare påföljd.

Men sedan reformationen blifvit i Malmö införd, upprättades år 1529 med tillåtelse af konung Fredrik I. ett gymnasium, som, upprätthållet genom indragna andliga gods, berömligt fortsatte sin verksamhet till år 1537. Derefter anordnades den offentliga undervisningen i staden i enlighet med den för hela Danmark gällande skolundervisningen i kyrkoordinansen af 1537. I följd häraf inrättades en latinskola med fyra klasser och en rektor samt till en början tre kolleger, hvilkas antal sedermera ökades. Malmö skola har deltagit med rikets öfriga läroverk i skolväsendets utveckling och är sedan 1856 högre elementarläroverk.

Skolans arkiv är till omfånget det största af de skånska

skolarkiven och innehåller många intressanta och upplysande handlingar.

Biblioteket grundades först 1670, vid hvilken tid Petrus Sture var rektor i Malmö; det har till större delen tillkommit genom donationer. År 1873 utkom tryckt: *Katalog öfver Malmö elementarläroverks bibliotek till och med 1871* och 1881: *Supplement N:o 1 till Katalog öfver Malmö Elementarläroverks Bibliotek till och med 1881 jemte Bihang*, tr. hos C. M. Bååth, Malmö. Sistnämda supplement slutar med ett *Bihang*, innehållande en förteckning öfver det s. k. »Dringelbergska libreriet», hvilket, tillhörande S:t Petri kyrka i Malmö, förvaras i Malmö elementarläroverks bibliotek. Samtliga dessa böcker äro i folio-format och bundna, dels i hvita, dels i bruna pressade skinnband, hvilka synas hafva i hörnen varit skodda med metall, men äro illa medfarna och bära mer eller mindre tydliga spår efter kedja, hvarmed de varit fästa vid korstolar. Många af böckerna äro äfven mycket illa angripna af fukt, så att bladen vid handterande nästan falla sönder. Den derpå följande förteckningen upptager 40 n:r, mest teologiska böcker, af Augustinus och Luther, tryckta i Basel och Wittenberg.

Nämda katalog med supplement upptager 4,630 vol. F. n. uppgår biblioteket till vida öfver 5,000 volymer.

Böckerna äro märkta med en blå stämpel; *Malmö högre Elementarläroverk*, med kunglig krona öfver, inom en oval.

MALMÖ INDUSTRI-FÖRENINGS BIBLIOTEK.

Detta bildades 1855 och uppgår nu till omkring 1,200 volymer samt utgöres till stor del af värdefulla böcker och planchverk i konstindustri, historia och bildande konst. År 1862 utkom första katalogen, 1874 ny katalog, derefter ha utkommit t. o. m. 1886 9 st. supplement.

Böckerna äro försedde med en Ex-libris: *Industriföreningen i Malmö. Cat. N:o* — — i litografiskt tryck inom linieram.

HELSINGBORGS ALLMÄNNA LÄROVERKS BIBLIOTEK.

Biblioteket grundades vid midten af 1850-talet och tillväxte obetydligt före 1867, då läroverket blef på båda linierna fullständigt.

Det innehåller nu 1,759 särskilda arbeten, utgörande omkring 3,500 band. Böckerna äro märkta med en större blåstämpel: *Helsingborgs Allm. Läroverks boksamling* (inom en ram). Detta märke har endast tre år varit i bruk. Förut märktes böckerna genom handskrifven anteckning på permens innersida.

Fullständig realkatalog är upprättad, men har ännu ej hunnit tryckas. Torde vara att vänta i nästa redogörelse för läroverket.

CHRISTIANSTADS HÖGRE ALLMÄNNA LÄROVERKS BIBLIOTEK.

Samtidigt med stadens grundläggande 1612 förordnade Christian IV., att en s. k. trivialskola skulle inrättas »hvorudi ungdomen kann bliffue uptuchtett och udi bogelige konster förbedrett.» Under svensk-danska kriget 1675—79 blef skolhuset af danskarne uppbrändt, men ett nytt uppfördes 1686. År 1835 blef ett nybygdt lärohus invigdt, då stadens folkskola inrymdes i samma bygnad som »lärdomsskolan», såsom den efter 1820 nämdes. År 1840 blef en ytterligare läroinrättning i denna byggnad inrymd, nämligen en apologist-skola med 2 lärare. I följd af 1849 års skolordning blef apologistskolan s. å. förenad med lärdomsskolan till ett läroverk med klassisk- och reallinie. År 1858 blef skolan utvidgad till ett å båda linierna fullständigt högre elementarläroverk. På grund af lärjungeantalets tillväxt måste den nuvarande läroverksbyggnaden uppföras, hvilken blef färdig och invigd år 1875.

När skolans bibliotek först uppkom, är okändt, dock lär det redan i början af 1600-talet funnits några böcker, som räknats för skolans tillhörighet. En samling böcker

af 1500-talets tryck (30) st. torde vara dess ursprungliga grundstomme.

Dess tillväxt har väl egentligen skett genom inköp; dock lär äfven en och annan hafva skänkt eller donerat böcker, såsom två herrar Apelberg, af hvilka den ene var hofrättsråd och skolinspektör, prosten von Sydow m. fl.

För närvarande består biblioteket af 10,000 vol. Någon tryckt katalog har ej utgifvits, ej heller äro böckerna försedda med något särskildt märke eller någon stämpel.

HALMSTADS ELEMENTARLÄROVERKS BIBLIOTEK.

Rörande detta meddelar dess n. v. bibliotekarie:

Läroverket är såsom fullständigt endast 20 år gammalt. Dess bokförråd består till större delen af de arbeten, som under denna tid tryckts på svenska och norska statens bekostnad och utdelats till offentliga bibliotek, dessutom af en del vid undervisningen använda böcker och planschverk samt några större vetenskapliga arbeten i de särskilda ämnena till lärarnes tjenst.

Det hela öfverstiger icke 1,200 band.

På insidan af hvarje bokperm skrifves helt enkelt: »Halmstads allm. läroverks bibliotek» och på ett par ställen in i hvarje bok anbringas en blåstämpel: *Elem. Läroverkets Bibliotek Halmstad.*

VESTERVIKS HÖGRE ALLMÄNNA LÄROVERKS BIBLIOTEK.

Före 1835 bestod Vesterviks elementarskolas bibliotek egentligen af läroböcker och lexika för utlåning till obemedlade lärjungar; men nämda år erhölls en samling diverse böcker genom testamente af rektor Malmström, och 1848 ökades det med en ansenlig boksamling i en mängd ämnen jemte en rikhaltig manuskriptsamling, do-

nerade af den samma år aflidne rådmannen Erik Havton. Äfven sedan elementarskolan år 1847 blifvit högre apologistskola, kunde för dess räkning anskaffas helt få böcker. Men när skolan år 1859 förändrats till ett högre, på reallinien fullständigt elementarläroverk, blefvo tillgångarna ökade. Enligt den då utfärdade nya läroverksstadgan skulle läroverkets boksamling katalogiseras, hvilket arbete blef verkställdt af den 1860 utnämde bibliotekarien C. L. Hanström. Sedan dess har biblioteket betydligt tillväxt, till en del genom inköp, men mest genom gåfvor, synnerligast från det 1855 stiftade och ännu fortfarande Läsesällskapet i Vestervik. Särskildt må nämnas: den värdefulla donationen af adjunkten och bibliotekarien Hanströms boksamling, hvilken tillföll biblioteket efter hans död 1881, utgörande 800 band i mestadels historia och statistik samt filologi och utländsk vitterhet.; äfvenså rektor Kajerdts gåfva af 2 à 300 band läroböcker m. m.

Hela boksamlingen uppgår nu till närmare 7,700 band, häri ej inberäknade disputationer, läroverksprogram, predikningar m. m.

Någon tryckt katalog finnes ej; ej heller eger biblioteket någon bokstämpel, utan betecknas dess eganderätt genom ett skriftligt antecknadt: *Vesterviks Allmänna Läroverk.*

JÖNKÖPINGS HÖGRE ELEMENTARLÄROVERKS BIBLIOTEK.

Detta läroverk leder sina anor från den år 1636 å Visingsö upprättade skolan, hvilken år 1816 flyttades till Jönköping. Stadens lärdoms- och apologistskolor äro sedan 1849 förenade till en, under namn af Högre Elementarläroverk. Dess bibliotek, f. n. uppgående till 8 à 9,000 band, är antagligen af ganska hög ålder.

Braheska biblioteket på Visingsö tillhörde fordom skolbiblioteket, men vid prestmötet i Vexiö 1836 beslöts, att det skulle förflyttas till Vexiö och förenas med dervarande stiftsbibliotek. Dock finnas ännu några exemplar af det qvar, t. o. m. tryck från Visingsborg. Från början synes biblioteket egentligen hafva tillkommit genom gåfvor från

sterbhus efter aflidne lärare och prester. På senare tider har det ökats dels genom inköp och dels genom större gåfvor.

Bland donatorer må särskildt nämnas följande: Hofrättssekreteraren Fr. Witthoff, prosten J. M. Almqvist i Skärstad, häradshöfdingen O. E. Wijkmark och presidenten H. v. Gegerfelt, genom hvars testamentariska disposition läroverket erhöll rättighet att af hans efterlemnade värdefulla boksamling utvälja hvad som kunde vara för detsamma af vigt att ega. Dessutom erhåller biblioteket det tryck, som med statsanslag utgifves. Någon tryckt katalog finnes ej. Såsom egaremärke användes en blåstämpel: *Jönköpings Högre Elementar-Läroverk.*

VENERSBORG HÖGRE ALLMÄNNA LÄROVERKS BIBLIOTEK.

Venersborgs högre läroverk räknar sin början från år 1840; förut fans i staden endast en apologistskola. Det således ganska unga biblioteket är hopkommet genom dels inköp för läroverkets medel, dels gåfvor, af hvilka likväl ingen varit af större omfattning.

Katalog öfver Venersborgs H. Elementarläroverks Bibliotek utkom 1878, Venersborg, tr. hos Bagge och Pettersson. Den upptager omkring 4,000 band, nästan uteslutande nyare litteratur. Någon särskild bokstämpel använder biblioteket ej.

NORRKÖPINGS HÖGRE ALLMÄNNA LÄROVERKS BIBLIOTEK.

Norrköpings skolas ålder känner man ej med visshet, emedan dess arkiv helt och hållet förstördes genom »ryska branden» 1719. Men hvad man med säkerhet vet är, att i Norrköping fans skola redan 1552, då Claudius Bothvidius d. ä. var rektor vid densamma. År 1650 blef den trivialskola. Dess läroverkshus, handlingar och böcker förstördes alldeles af ryssarne, då de den 30. Juli 1719

AF NORRKÖPINGS TRIVIAL SCHOLAS BIBLIOTHEQUE.
N:P
Graverat af O. Lewin

brände staden. Sedan skolan åter upprättats, fick den först så småningom ett bibliotek. År 1785 bestod det blott af Broocmans Bibel in 4:o samt 7 kartor, uppklistrade på väf. År 1786 erhöll skolan 2 glober af handl. Joh. Kuhlman. S. å. Lexicon Upsaliense af grosshandl. J. N. Lindahl; Lotters stora charta öfver Europa af bokhållaren Wiman. År 1787 erhöll skolan Sjögrens lexikon af rådmannen Jäderholm och 1788 Curcellei Nov. Test. Gr. af fabrikören Körners sterbhus; 1795 förärade handlanden Bohman en väl inbunden atlas med 26 kartor. År 1797 skänkte en »ädelsinnad stadens innevånare» 316 nya, väl konditionerade band. Densamme skänkte äfven två stora prydliga skåp och en graverad kopparplåt, afsedd för Ex-libris, på det att skolans böcker skulle blifva försedda med egaremärke. (Se vidstående afbildning).

Så småningom ökades biblioteket genom köp och gåfvor, framförallt genom de Wadströmska och Lindahlska donationerna, som tillsammans utgjorde omkring 2,000 volymer. Genom upprepade skänker af expeditionssekreteraren C. W. Ringborg ökades biblioteket med 6 à 7,000 band. Härtill kom 1878 en gåfva af 4,900 volymer från brukspatron P. A. Wassrin.

För 10 år tillbaka egde biblioteket omkring 15,000 nummer. Nu uppgår det till omkring 25,000. Tryckt katalog finnes icke.

NYKÖPINGS HÖGRE ELEMENTARLÄROVERKS BIBLIOTEK.

Detta grundades af rektor Flodmark, som 1774 dertill skänkte »50 st. böcker och 30 åtskilliga slags manuscripta». Genom prosten H. Nyléns testamente, dateradt Tuna prestgård d. 1. Juni 1819, erhöll läroverket sin första mera betydande boksamling, hvilken omfattade 528 band.

Under 1840- och 60-talen erhöllos åtskilliga större eller mindre boksamlingar, af hvilka följande må nämnas:

Af kammarherren, grefve L. Creutz, 1840, 58 arbeten;
» hofkamrer Reinh. Westerberg 1848, 70 volymer, samt ytterligare s. å. 150 almanackor;
» Nyköpings Bildningsförening 1856, 300 vol;

Af f. d. rektorn, prosten Bergholm i Runtuna 1856, 42 band;
» boktryckaren Z. Hæggström 1857, en mindre boksamling ur hans förlag;
» häradshöfding A. Svensson 1859, 90 vol.;
» Lindhska firman i Örebro 1859, 219 vol;
» bokhandlaren P. A. Huldberg 1859, 235 vol;
» rådman Ekstrand i Nyköping 1860, 52 vol;
» major Rylander, 1861, omkring 300 vol;
» magistratssekreteraren Lilja 1863, omkr. 100 vol.
» boktryckaren P. E. Winge 1863, en samling böcker;
» friherre Jacques De Geer, vid dess afflyttning från Stjernholm, en större samling böcker, hufvudsakligen bestående af äldre franske författare.

Hvarken handskrifven eller tryckt katalog finnes. Såsom egaremärke användes en blåstämpel: *Högre Elementar-Läroverket i Nyköping.*

CAROLINSKA LÄROVERKETS I ÖREBRO BIBLIOTEK.

Detta grundlades egentligen år 1767 af apologisten Abraham Samzelius och afsåg utgöra ett »Archivum Nericiense». Registraturet till detta »archivum» finnes qvar och upptager, utom en större disputationssamling, åtskilliga topografiska beskrifningar öfver i synnerhet Vester-Nerike i handskrift. De flesta af dessa handskrifter finnas ej qvar. År 1853 bestod läroverksbiblioteket endast af 300 volymer jemte disputationssamlingar; år 1867, då tryckt katalog utkom, upprättad af adjunkten, sedermera kyrkoherden i Södertelje Per D. Lagerholm, uppgick volymantalet till 7,500, utom kartor och disputationer. Biblioteket, som fortfarande vuxit, dels genom inköp, dels genom frikostiga gåfvor, räknar nu minst 9,000 volymer och kommer att vinna en betydlig tillökning genom aflidne lektor Aminsons i Strengnäs boksamling, som till stor del kommer att till det samma öfverlemnas.

Det märkligaste, som katalogen upptager, är en samling »dokumenter» 26 n:r, till största delen pergamentsbref.

Bland läroverkets »handlingar» finnes en »Räkenskapsbok för Scholen ifrån thed Jac. Bose blef Scholemästare 1615», fol. Af denna finner man, att omkring 1620 inköptes ett »merkejern», troligen för böckernas märkning, och några af de äldsta böckerna äro försedda med ett å främre snittet af bandet inbrändt egendomligt trattformigt märke. Häraf synes, att skolan egde någon mindre boksamling innan Samzelius grundade »Archivum Nericiense».

Åren 1857—1884 begagnade biblioteket som märke en svartstämpel: *Carolinska Läroverket Örebro.* Efter 1884 en blåstämpel: *Carol. Läroverket Örebro.* Båda ovala.

FALU BERGSSKOLAS BIBLIOTEK.

Ehuru Falu bergsskola var ifrågasatt redan 1808, blef den icke inrättad förr än 1822; undervisningen fortgick sedan, med undantag af år 1836, till slutet af 1868. Lärokursen var tvåårig. År 1869 i Sept. flyttades skolan till Stockholm och sammanslogs med Tekniska högskolan samt utgör en nu gren af dennas tredje afdelning, men har, ehuru hon lyder under nämda högskolas direktion, en egen föreståndare. Två år efter Falu gamla bergsskolas flyttning till Stockholm bildades en ny *Bergsskola* i Falun, men denna afser, liksom Bergs-elementar-skolan i Filipsstad, endast utbildning af bruksbetjente i lägre grader samt förmän och gruffogdar. Undervisningsämnen äro desamma som vid Bergsskolan i Stockholm, men både inträdesfordringarna och kurserna äro mindre. Vid gamla bergsskolans flyttning till Stockholm blef dess ganska stora bibliotek sammanslaget med Tekniska högskolans.

Böckerna voro märkta med dels: *Bergsskolans Bibliotek* i oval rödstämpel, dels en typtryckslapp, hvarå läses: *Bergs-Skolans Mekaniska Afdelning* inom ram af rossjor.

Vid den nuvarande Bergsskolan i Falun finnes ej någon boksamling, värd att tala om; den har aldrig haft något särskildt anslag för bokinköp, utan behöfliga böcker hafva inköpts för besparingarna af till skolans underhåll anslagna medel.

GEFLE HÖGRE LÄROVERKS BIBLIOTEK.

Då den stora branden 1869 gick öfver Gefle, blef det gamla värdefulla och rikhaltiga läroverksbiblioteket helt och hållet lågornas rof.

Den nuvarande boksamlingen räknar sin början från år 1870, och har sedan, dels genom gåfvor, dels genom inköp, vuxit så, att den nu enligt aqvisitionskatalogen omfattar 6,635 n:r. Som flere verk (t. ex. Voltaires Oeuvres, 72 tomer), bestående af flere delar, upptaga endast *ett* nummer, kan med säkerhet antagas, att volymernas antal icke understiger 7,500. Det nuvarande läroverksbiblioteket är således af nytt datum och eger derföre icke några rariteter, å hvilka i det gamla icke var någon brist. Den äldsta svenska bok biblioteket nu eger är Gustaf I:s bibel af år 1541. Äldre bokegaremärken försvunno jemte sjelfva biblioteket vid branden. Det enda märke, som nu begagnas, är en blå »etikett», hvarå i hvita bokstäfver läses: *Läroverks Biblioteket Gefle Sam. Gestrins donation.* Det är afsedt att begagnas för de böcker, som inköpas för den Gestrinska donationens medel, omkring 600 kr. årligen. Med denna donation förhåller sig på följande sätt: Genom testamente d. 29. Jan. 1814 skänkte apologisten, magister Samuel Gestrin till trivialskolan i Gefle, för bildandet af ett särskildt skolbibliotek, icke blott sin boksamling (omkr. 2,000 n:r), utan äfven sin öfriga egendom. Efter boets utredning befanns denna utgöra 812 rdr b:ko samt 5 st. välbelägna »vretjordar» (omkr. $7\frac{1}{2}$ tunnl.), som icke finge försäljas. Afkomsten af såväl kapital som jord skulle användas dels till aflöning af en amanuens, dels till inköp af böcker, och skulle förvaltningen ombesörjas af en särskild direktion. Sedan skola och gymnasium 1849 blifvit sammanslagna till ett läroverk, ansågs det alldeles öfverflödigt att hafva två särskilda bibliotek för ett läroverk och inom samma hus. Direktionen ingick derför till Kongl. Maj:t med underdånig anhållan att få förena Gestrinska biblioteket med gymnasii. Detta bifölls genom k. resolution d. 9. Maj 1851, under vissa vilkor, ibland annat, att

de böcker, som inköptes för Gestrinska medlen, skulle förses med ett särskildt märke, testator till åminnelse.

Det ursprungliga biblioteket gick, som förut är nämdt, förloradt 1869. Oaktadt sedan den tiden icke obetydliga bokinköp blifvit gjorda och biblioteksrummen på donationens bekostnad blifvit inredda, hade dock fonden vid 1886 års utgång i kontanta medel 9,242 kr. 8 öre, hvarjemte den dels genom köp, dels genom fördelaktiga byten ökat arealen af sin jord till 10 tunnl., 6 kappl., liggande till största delen i ett sammanhang strax invid staden.

HUDIKSVALLS HÖGRE ALLMÄNNA LÄROVERKS BIBLIOTEK.

Skolan grundlades år 1650.

Rörande dess bibliotek anföra vi följande ur *Handlingar vid den Sekular-fest. hvarmed Hudiksvalls Högre Lärdomsskolas grundläggande år 1650 firades i Hudiksvall den 1. Maj 1850.* Stockholm. P. A. Huldberg 1850.

»Skolans bibliotek, som egentligen kan sägas först blifvit grundadt genom en donation af aflidne rektor Qvist år 1815 af 377 arbeten uti 462 volymer samt af afträdande rektorn Jäderlund vid dess afflyttning till Thorsåkers pastorat år 1824 af 244 arbeten i 323 volymer, har under de två sista åren äfven erhållit en betydlig tillväxt, då, med anledning af en från skolans lärare utgången uppmaning i September 1848, stadens och ortens invånare, äfvensom flere å andra orter boende Helsingar till detsamma skänkt böcker 101 arbeten uti 294 volymer samt 529 Rdr 13 sk. 4 r:st b:ko i penningar, för hvilka hittills blifvit inköpta 34 särskilda arbeten uti 82 volymer, hvarjemte 200 Rdr b:ko blifvit för framtida behof utlånade; och begagnar jag med glädje detta tillfälle att för de ädla gifvarne, af hvilka många äro eller uttryckt sin önskan att vara okända, på detta sätt offentligen betyga skolans äfvensom dess lärares och lärjungarnes hjertliga och oskrymtade tacksamhet för den beredvillighet och frikostighet, hvarmed de sålunda visat sig nitälska för läroverkets sanna bästa och undervisningens befrämjande.

Bibliotekets öfriga bokförråd har dels blifvit inköpt

af dess egna medel, som dock äro högst otillräckliga, emedan dess inkomster endast utgöras af värdet af en kappe råg efter markegång för hvarje yngling, som i skolan inskrifves, dels blifvit skänkt af enskilda personer, äfvensom isynnerhet fordom, från aflidne prestmäns sterbhus, samt dels tillökadt genom de böcker, som stadens läsesällskap inköper, och hvilka, enligt dess statuter efter 15 års förlopp tillfalla Skol-Biblioteket såsom en ersättning derför, att läsesällskapet får för sin boksamling samt till utlåningsrum disponera ett rum i skolans lokal, äfvensom att Rektor utan arvode är sällskapets ständige bibliotekarie. En stor, af professor Åkerman i Stockholm förfärdigad jordglob skänktes år 1783 till skolans bibliotek af dåvarande kronobefallningsmannen O. Bollin i Tuna och handlanden L. Lindvall i Hudiksvall.» Så långt ur nämda »Handlingar», å hvars titelblad finnes tillagdt: »Behållningen tillfaller Hudiksvalls Skolas Biblioteks-kassa.»

F. n. innehåller biblioteket något öfver 3,000 volymer, mest nyare literatur, men äfven åtskilliga af 15- och 1600-talens tryck, såsom t. ex. Olai Petri *Svaar påå tolf spörsmål* o. s. v. Stockholm 1527, och densammes *Svar uppå jtt ochristeligit sendebreff* o. s. v. Stockholm 1527.

Biblioteket har flere egaremärken i typtryck:

1:o *Skolbiblioteket och Hudiksvalls Läs-Sällskap. N:o ... Denne bok bör återlemnas inom fyra veckor, i annat fall betalas särskilt 4 sk. banko för hvarje öfverskjutande vecka.* (Obs. »Skolbiblioteket och» är skrifvet. Det stränga vitet gälde väl endast då H:s Läs-Sällskap egde boken).

2:o *Hudiksvalls Läs-Sällskap*, tryckt å små kulörta lappar.

3:o *Hudiksvalls H. Elementar Läroverk.*

4:o *Hudiksvalls högre allmänna Läroverk.*

Tryckt katalog finnes ej.

SUNDSVALLS HÖGRE ALLMÄNNA LÄROVERKS BIBLIOTEK.

Biblioteket, som icke är af någon större betydenhet, har uppstått efter 1850, då elementarläroverket inrättades. Några egentliga donationer har biblioteket ej erhållit, men

väl åtskilliga mindre gåfvor. Genom dessa och inköp af böcker, »för hvilka skolans bibliotekskassa betalt kostnaderna», har så småningom en boksamling hopkommit, men af brist på utrymme och bibliotekariearvode har det ej blifvit ordnadt förr än 1886. Biblioteket består nästan uteslutande af nyare litteratur; af 1700-talets tryck finnes endast *ett* anmärkningsvärdt verk, som visserligen ej å nutidens bokauktioner betingar något synnerligt högt pris, men som alltid har sin betydelse och, egendomligt nog, förirrat sig ända upp till Sundsvall, nämligen den stora franska encyklopedien af Diderot och d'Alembert.

Biblioteket består af 2,400 volymer. Någon katalog finnes ej, ej heller äro böckerna på något sätt »märkta».

ÖSTERSUNDS HÖGRE LÄROVERKS BIBLIOTEK

bestod år 1847, då läroverket från Frösön inflyttades till staden, endast af några skolböcker och lexica med påskrift: »Scholæ Froesoensis». Sedan har det småningom, dels genom gåfvor, dels genom köp, så tillväxt, att det f. n. består af omkring 7,000 böcker och skrifter.

Åren 1882—84 publicerade lektor Sv. Joh. Kardell i Östersunds läroverks program en realkatalog öfver biblioteket, 16 sid. 4:o. Rörande uppställningen af denna katalog yttrar han i programmet följande:

»Det schema, som blifvit följdt vid upprättandet af denna katalog, är visserligen icke det för läroverkets boksamling mest lämpliga. Men, då det Zetterströmska biblioteket på Frösön är nära förbundet med läroverksbiblioteket och det kan hända, att båda boksamlingarna i en framtid sammanslås till en enda, så har utg. trott det vara ändamålsenligt att vid omordnandet af läroverkets bibliotek använda samma indelning, som förut tillämpats vid ordnandet af det Zetterströmska biblioteket, och som varit en följd af detsammas egendomliga sammansättning.»

Något särskildt märke, vare sig stämpel eller Ex-libris, är biblioteket ej försedt med.

JEMTLANDS BIBLIOTEK.

Denna bildningens långt framskjutna utpost är nästan helt och hållet medicine professor Carl Zetterströms verk, så väl hvad angår biblioteket som bibliotekshuset på Frösön.

År 1816 erhöll Z. nådigt tillstånd att få inrätta ett bibliotek vid Frösö trivialskola. Till bildande af en byggnadsfond anslogos ett års pastoralier från Oviken samt 5,000 rdr rgs af utn. kyrkoherden L. Edvall; resten fick Z. till stor del sjelf tillskjuta.

År 1826 började huset byggas, men af brist på medel blef det först färdigt 1833. Det är uppfördt af sten, men dörrar, golf och tak samt luckor äro af trä, ehuru de från början ämnats att vara af jernplåt. Kostnaden för bibliotekshuset uppgick med ritning till närmare 11,600 kronor. Z. fick aldrig skåda fullbordan af sitt verk, hvilket han tänkt sig som grund för en norrländsk högskola. Han dog 1829, 62 år gammal, ogift. Den af honom donerade boksamlingen, 11,000 volymer, blef genast efter bibliotekshusets färdigbyggande hemtad från Upsala och uppställd. Två donationer har biblioteket erhållit, den ena af prosten Nordenström, 700 band, som 1878 införlifvades med samlingen, den andra, en större samling porträtt, som donerades af artisten Winqvist i Stockholm. *Katalog öfver Jemtlands Bibliotek* utkom 1852, tryckt i Östersund.* Af denna finner man, att biblioteket innehåller bland annat en rikhaltig samling svensk skönlitteratur, äfvensom en mängd rariteter och handskrifter. För öfrigt äro de flesta vetenskapsgrenar der representerade.

Bibliotekets Ex-libris består af en liten koppargravyr: *Jemtlands Bibliotek N:o.* Plåten till densamma förvaras i bibliotekshuset.

* * *

* I »Grefve L. Manderströms boksamling» är denna katalog upptagen med följande anmärkning: »En af de otroligaste kataloger som någonsin utkommit.» På grund af denna »otrolighet» håller lektor Kardell f. n. på med upprättandet af ny katalog.

Då detta arbete var färdigt läggas under pressen, lästes i Nya Dagl. Allehanda ($^{11}/_{6}$ 1888) följande artikel:

Gömda bokskatter.

När man från Östersund begifver sig in på den för sitt natursköna läge berömda Frösön och kommer fram till Frösö kyrkoplats, ser man midt på höjdslätten ett enstaka, hvitrappadt stenhus, som till det yttre är ganska oansenligt, men som dock är af rätt märklig beskaffenhet. Der inrymmes nämligen det s. k. Jemtlands bibliotek, hvilket skänkts till denna landsdel af en minnesgod Jemtlandsson, professorn i Upsala *Carl Zetterström* (död den 9. nov. 1829). Och der kommer äfven, enligt testators föreskrift, den i flere afseenden märkliga boksamlingen att förvaras, till dess en gång i tiden en lämplig biblioteksbyggnad af sten blifvit uppförd i staden.

Bibliotekets nummertal är ganska stort, och dock inrymmer det samma icke allt hvad den flitige samlaren sammanfört. Sedan han redan testamenterat bort hela biblioteket till »Frösö trivialskola till ett bibliotek för Jemtland», beslöt han, på framställning af d:r E. M. Fant och professorn E. G. Geijer, att den förnämsta delen af den samma eller den stora samlingen visor skulle få införlifvas med Upsala universitets bibliotek. Sådant biblioteket nu befinnes, innehåller det imellertid, enligt en af lektorn *S. J. Kardell* under de senaste åren upprättad realkatalog, icke mindre än 37,410 särskildt utgifna större och mindre skrifter — en ganska aktningsbjudande siffra för en enskild mans samling. Böckerna utgöras af följande grupper: teologi 1,539 nummer, ströpredikningar 377, hymnologi 181, juridik 92, allmänna bref, kungörelser och dylikt 814, historia och statskunskap 1,799, biografisk litteratur 1,865, tal (hist.) 636, universitetshistoria (progr., prelektionskat. m. m.) 1,893, skolhistoria (förnäml. gymnasialprogr.) 151, numismatik 35, geografi (oberäknadt ett stort antal geogr. disp.) 338, kartverk 14, filosofi 235, pedagogik och skrifter om umgänge 94, estetik och litt. hist. 158, skön konst (incl. 703 porträtt) 779, semit. språk 45, klassisk filologi 519, fornordiska språk 54, nyeuropeisk linguistik 220, modern skönlitteratur 3,436, bröllops- och grafqväden 5,071, matematik och fysik (deribland kalend.

litt.) 775, naturvetenskap 391, teknologi och ekonomi (incl. krigsvet.) 621, läkarevetenskap 1,309, magi 22, blandad litteratur 142, nöjen och tidsfördrif 72, bibliografi 715, disputationer, svenska och utländska, 12,497, pastoralteser 521.

Bibliotekets karakter gör, säger lektor Kardell, att det för vetenskaplig forskning torde ega sin största betydelse, men han tillägger, att det i alla händelser, i synnerhet under nuvarande förhållanden, gör föga eller intet gagn, så framt icke allmänheten kan genom tillgängliga kataloger bilda sig en föreställning om dess innehåll.

För att göra en början till afhjelpande af denna brist har lektor Kardell — som förut i den för ett par år sedan utgifna skriften »Minnen från fjellbygden och Fyrisvall», med ledning af i biblioteket befintliga bref och dagböcker, lemnat en intressant teckning af den bortgångne vetenskapsmannens lefnad och omgifning — i dessa dagar från trycket utgifvit ett 262 sidor starkt häfte: *Katalog öfver Jemtlands biblioteks småskrifter. 1. Historiska och poetiska skrifter.* Detta häfte innehåller förteckningar öfver bibliotekets rika samlingar af *politiska broschyrer* och *lefnadsteckningar* (likpredikningar och grafqväden m. m.), båda ordnade i kronologisk följd, hvarigenom de vinna i öfverskådlighet och intresse. Samtliga skrifterna »angå svenska förhållanden eller personer »— en omständighet, som gör», säger förf., »att hvarje afdelning på samma gång äfven på sitt sätt utgör en mer eller mindre fullständig afspegling af motsvarande del af svenska historien.»

Det vore af intresse, om det förtjenstfulla företaget finge röna sådan uppmuntran, att man kunde hoppas på en fortsättning af den påbörjade katalogen, åtminstone i första rummet beträffande bibliotekets samlingar af andra småskrifter.

Det nu utgifna häftet kostar 2 kr. 50 öre.

UMEÅ HÖGRE ALLMÄNNA LÄROVERKS BIBLIOTEK.

Rörande detta bibliotek har läroverksadjunkten K. E. Glas benäget meddelat följande:

»Volymernas antal är något öfver 5,000. Några märken (Ex-libris) har jag ej lyckats finna. Ingen tryckt

katalog öfver biblioteket är utgifven sedan 60-talet. Flere donationer till lånbiblioteket äro gjorda, äfvensom rätt många stipendiestiftelser till läroverket. 20 tryckalster finnas från 1500-talet. Af dessa är den äldsta af 1514 (på latin). Den äldsta svenska är af 1541 (2 ex. af Gustaf I:s bibel). Äfven finnes en kyrkoordning af 1571. Af 1600-talets tryck finnas ungefär 150 arbeten. Manuskript finnas 35 st. Af dessa torde de värdefullaste vara: C. J. Boströms »Sammandrag af Grubbes collegier i samhällsläran» och C. F. Alenius' predikningar samt öfversättningar af religiösa skrifter och läroböcker till lappskan. Öfriga manuskript äro aflidne lärares ordböcker till författare, öfversättningar af latinske författare, kompendier och utkast till läroböcker. Angående läroverkets grundläggning och utvidgning må anföras följande: Omkring 1646, då drottning Christina utvidgade stadens privilegier (de första af år 1622), påträffar man i Umeå en *pädagogi* med skolmästare och lärare. Först år 1810 blef skolan här en *trivialskola* med rektor och tre kolleger. År 1858 upphöjdes läroverket till *högre elementarläroverk* med rektor, tre lektorer och fem adjunkter. Nu har *högre allmänna läroverket* härstädes rektor, fem lektorer, åtta adjunkter och två extra lärare utom tre öfningslärare.

LULEÅ HÖGRE ALLMÄNNA LÄROVERKS BIBLIOTEK.

År 1858 omorganiserades skolan i Luleå till ett fullständigt elementarläroverk med rektor och 7 kolleger. När biblioteket först grundades, är okändt; men någon egentlig tillväxt torde det ej erhållit förr än skolan upphöjdes till fullständigt läroverk. Antalet af arbeten uppgår till omkring 1,900; volymantalet naturligtvis vida större. Häri äro ej inberäknade årsprogram från de svenska, norska och danska läroverken. Några paleotyper från 1400-talet finnas ej; men af 15- och 1600-talens tryck åtskilligt. Dessutom må särskilt nämnas 17 band skrifter i matematik och astronomi af Nils Schenmark i manuskript (afskrifna af C. Rolander).

Tryckt »*Katalog öfver Luleå högre allmänna läroverks*

boksamling intill 1 April 1880 af K. A. Fredholm» utkom s. å., 52 sid. 8:o.

Något särskildt märke användes ej. I böckerna skrifves blott: »Luleå allmänna läroverks bibliotek».

TIDÖ BIBLIOTEK.

Tidö gods i Rytterns socken af Vestmanland är ett gammalt herresäte, hvilket på 1400-talet egdes af slägten Green, under det följande af slägten Bååt, och det kom 1608 genom Anna Bååt till Axel Oxenstierna, som uppbyggde det nuvarande slottet och der ofta uppehöll sig. Inom Oxenstiernska ätten stannade godset till 1755, då det genom arf kom till öfversten grefve Carl August Dohna, på grund af giftermål med Hedv. Ulr. Chr. Soop, och sedan till slägten Ridderstolpe, hvarefter egendomen åtskilliga gånger sålts, senast af friherre Arvid Kurck till en dansk vid namn Treschow, gift med en dotter till frih. J. A. Gripenstedt. N. v. innehafvare af Tidö äro Treschows enka och barn.

Som vi förut nämt egdes Tidö på 1600-talet af Axel Oxenstierna. Huruvida det var han, som derstädes grundade Tidö bibliotek, är ovisst, men sitt arkiv förvarade han der. Under senare egare vanvårdades detta, för svensk historieforskning värdefulla arkiv till den grad, att det var på väg att helt och hållet förstöras. Grefvinnan Hedvig Ulrika Christina Dohna, född Soop, som ärfde Tidö efter Axel Gabriel Oxenstierna af Croneborg, sin morbror, lät arkivet ligga i fuktiga hvalf, der det var på väg att multna; äfvenså sålde hon en del pundvis som makulatur till kryddbodar i Vesterås. Af senare egare blef det bättre vårdadt, synnerligast af landshöfdingen grefve Fredrik Ludvig Ridderstolpe, hvilken äfven lät trycka ett bokegaremärke (*Tidö Bibliotek Tillhörig* i typtryck å en remsa) för det under äldre egare så småningom hopkomna betydande biblioteket.

Sedan Tidö i 300 år varit arfgods, såldes det af nämde grefve Ridderstolpe till grosshandlaren frih. Joh. Alb. Kantzow, då biblioteket till största delen medföljde. På auktion vid Tidö 1849 såldes det af d. v. egaren, med. d:r C. E. Hagdahl. Manuskriptsamlingen, permbrefven

och Oxenstiernska statspapperen inlöstes af staten för 10,000 rdr rgld och förvaras nu i Riksarkivet.

Då ryttmästaren friherre Arvid Kurck 1863 köpte Tidö af kammarherre Blomstedt, var biblioteket, som förut är nämdt, förskingradt, men frih. Kurck inköpte en större boksamling af modern litteratur och fyllde tomrummet, så att nu existerar ånyo ett Tidö-bibliotek, ehuru af helt annat innehåll än det föregående. Det upptager två större rum i öfre våningen, der äfven återstoden af det Oxenstiernska arkivet förvaras, nämligen: fullständiga räkenskaper för Oxenstiernska slägtens gods och förläningar, enskilda utgifts- och räkenskapsböcker, en stor del bref af privat natur, gamla inventarieförteckningar m. m., hvilket allt är af betydelse för den store rikskanslerens historia.

I F. U. Wrangels *Anteckningar om Rytterns socken* förekommer följande rörande Tidö bibliotek: »Axel Oxenstiernas bibliotek har mycket omtalats, och har man antagit, att det förvarats på Tidö, men huru dermed förhåller sig, har ej kunnat utredas. Troligast är likväl, att rikskanslerens boksamling befunnit sig i Stockholm eller på Fiholm i Södermanland, hvilket äfven tyckes framgå af förmyndareräkenskaper för Erik Oxenstiernas barn (i arkivet på Tidö). Hvad biblioteket på Tidö angår, synes af bouppteckningen efter grefvinnan H. E. Oxenstierna, född De la Gardie, (år 1700), att af de 600 böcker, hvilka deri upptagas, endast 200 voro tryckta så tidigt, att de kunnat varit införlifvade med Axel Oxenstiernas samlingar. Om likväl något större bibliotek funnits vid Tidö under Axel Oxenstiernas tid, tyckes det redan tidigt blifvit skingradt.

Att säkerligen en större boksamling sammanförts härstädes, synes af biblioteksrummets inredning. Väggarne täckas med hyllor från golf till tak, och på vackra pelare hvilar en rundt omkring rummet gående läktare, hvarå äfven hyllor äro inredda. De böcker, hvilka här varit uppställda, hafva imellertid under senare egare spårlöst försvunnit, och när friherre Kurck på 1860-talet tillträdde egendomen, voro hyllorna i biblioteket öde.

Friherre Kurck, som under den korta tid, han innehade Tidö, verkade mycket för dess iståndsättande, har äfven genom inköp af en större boksamling, enligt uppgift 14,000 band (?), hvilken han skänkt till slottet, i någon mån afhjelpt denna brist. Visserligen hafva de gamla

paleotyperna och de digra folianterna blifvit utbytta mot skönlitteraturens mer eller mindre värdefulla alster, men så mycket är dock vunnet, att man besparas det sorgliga intrycket af ett bibliotek — utan böcker.»

SÄFSTAHOLMS BIBLIOTEK.

Godset *Säfstaholm* var till en början en by vid namn *Säfvestad* eller *Säfsta*, af hvilken Måns Bengtsson Natt och Dag, Engelbrekts mördare, inköpte några delar 1454. De synas hafva stannat inom slägten, ty 1598 tillföll ett mantal Säfsta by Göran Nilsson Posse genom gifte med Ingeborg Johansdotter Natt och Dag. Vid hans flykt ur riket förklarades väl hans gods förbrutna, men Säfstahemmanet synes såsom möderne hafva blifvit återlemnadt åt hans dotter Anna, hvilken blef gift med öfversten Erik Soop.* De båda makarne sägas hafva af Axel Oxenstierna inköpt det öfriga af byn, förvärfvat säterifrihet åt gården och uppfört de första oansenliga byggnaderna på den plats, der det präktiga Säfstaholm nu ligger. Soops enka utbytte gården till sin slägting Åke Axelsson Natt och Dag, och med dennes dotter Beata kom Säfstaholm genom gifte först till riksrådet Carl Soop och derpå till hennes senare man riksrådet Gustaf Sparre. Det ärfdes sedan af dottern i första giftet Charlotta Soop, som blef gift med friherre Lars Sparre, kom med deras dotter till frih. Clas Bonde, grefve »till Säfstaholm», 1719 och har alltsedan förblifvit inom Bondeslägten. Till Björnögrenen af densamma kom Säfstaholm också genom gifte 1780, och från 1791 till 1855 egdes det af den ädle *Gustaf Trolle-Bonde*, »den blinde excellensen», som gjort sig ett namn i vår nyare odlings häfder och hvars skapelse våra dagars Säfstaholm egentligen är. Efter sistnämde egare öfvergick fideikommisset till hans brorson, öfverstekammarjunkaren Gustaf Trolle-Bonde, hvars son Gustaf Fredrik Bonde nu innehar detsamma.

---

* Densamme Soop, hvilken i »historien» uppgifves såsom Gustaf II Adolfs »räddare» i slaget vid *Stuhm*. Nutida forskning har visat, att Soop vid tiden för nämda slag befann sig å sin egendom Stora Bjurum i Vestergötland.

Säfstaholms ansenliga bibliotek grundades af riksrådet grefve Gustaf Bonde (död 1764), som gjorde det till fideikommiss.* Det omfattade då något öfver 2,000 band och ökades af gr. Bondes äldste sonson, kammarherren grefve Gustaf Ulf Bonde (f. 1754, d. 1788). Denne ärfde äfven efter sin moster, friherrinnan Clodt, enka efter öfverintendenten Gustaf Nils Clodt, 5 à 600 band, förnämligast historia och statskunskap, hvilka införlifvades med Säfstaholms bibliotek och äro försedda med Clodts Ex libris: friherrliga vapnet i träsnitt. Största tillökningen vann biblioteket genom excellensen grefve Gustaf Trolle-Bondes inköp. Efter hans död (1855) tillöste sig hans brorson, öfverstekammarjunkaren grefve Gustaf Trolle-Bonde, biblioteket, och efter hans frånfälle 1884 inköptes det af n. v. egaren, grefve Gustaf Fredrik Bonde.

Dessa båda senare hafva ej så obetydligt ökat samlingen.

Biblioteket innehåller en mängd sällsyntare arbeten bland annat i alkemi och astrologi, hvilka af O. H. Klemming blifvit skilda från de öfriga.

Kopparstickssamlingen är äfven betydlig.

Tryckt katalog öfver böckerna finnes ej, men å pergamentshandlingarna utkom 1855 tryckt förteckning i 36:te delen af Handlingar rörande Skandinaviens historia. Å andra sidan af denna förteckning läses: »I Säfstaholms arkiv, som tillhört numera aflidne Hans Excellens m. m. Herr Grefve G. Trolle-Bonde, finnas 506 permebref. Af dem äro 18 från 1300-talet, 38 från 1400-, 58 från 1500-, 353 från 1600- och 39 från 1700-talet. Förteckningen är upprättad och Kongl. Samfundet benäget meddelad af dess nuvarande ordförande, Hans Excellens m. m. Herr grefve G. A. Sparre.» År 1864 utkom en »Accessionsförteckning å Säfstaholms pergamentshandlingar 1855—1862». Å andra sidan af denna läses: »Vid 36:e delen af Handlingar rörande Skandinaviens historia finnes fogad en förteckning öfver nämda arkivs pergamentshandlingar vid slutet af år 1854, till antalet 506. Under de åtta år, som derefter förflutit, har arkivet vunnit en tillväxt af ytterligare 133 permebref, af hvilka 23 från 1300-talet, 3 från 1400-, 17 från 1500-, 66 från 1600- och 24 från

* Hvad som senare tillkommit, utgör icke fideikommiss.

1700-talet. Af dessa har en större del blifvit till Säfstaholm förflyttad från Hörningsholms egendom; de finnas omnämda i bihanget till C. U. Ekströms beskrifning öfver Mörkö socken, Stockh. 1828. Arkivet innehåller således nu 639 permbref. Äfven närvarande förteckning är upprättad och Kongl. Samfundet benäget meddelad af hans excellens m. m. Herr grefve G. A. Sparre.» År 1869 utkom »Förteckning öfver Pappershandskrifterna på Säfstaholm, upprättad af H. Forsell, Hist. Docens vid Upsala Universitet», 82 tätt tryckta sidor. Det skulle taga allt för stort utrymme att redogöra för denna märkliga samling af sagor, krönikor, historiska handlingar, genealogier, memoirer m. m. Flere vol. utgöra skrifter och uppsatser af riksrådet grefve Gustaf Bonde, bland hvilka särskildt må nämnas: *Gudz Undervärk i Naturen som man them Sielfklokom Til någon del föreställa tänker genom Gudz Bistånd.* Anno 1749, 1 vol., och *Konstbok eller Miscellanea Curiosa, Physica, Medica, Chymica, Oeconomica etc. collecta in Germania, Italia, Gallia, Hollandia, Svecia ab. anno 1703 ad annum 1763 a Gustavo Bonde*, 2 vol. qv., egenhändigt handskrifven. Säfstaholms bibliotek räknar nära 20,000 band. Böckernas märke består i en litografierad Ex-libris, föreställande en biblioteksal, under: *Säfstaholms Bibliotek*, öfverst *G. T. B.* infattadt i det ornament, som omgifver det hela.

* * *

I en tidning för 1762 förekom följande notis:

»Den 28 Febr. afbrann den Grefl. Bondiska Sätesgården Säfvestadholm i Wingåkers Sockn i Södermanland, Kammarherren Hr Gref Gustaf Bonde tillhörig, hvarvid äfven en Boksamling af 5 till 6,000 böcker lades i aska.»

SKOKLOSTERS BIBLIOTEK.

Det gods, som sedermera fick namnet Skokloster, var fordomtima i Folkungaättens ego och tillföll sedermera Cistercienserorden, som på 1200-talet här anlade ett kloster, som med jordagods rikt doterades. Klostret indrogs af Gustaf I. och godset skänktes i början af 1600-talet till Herman Wrangel. Det nuvarande ståtliga slottet uppbyggdes af hans son

Carl Gustaf Wrangel. Efter dennes död tillföll Skokloster hans måg, grefve Nils Brahe, och efter honom hans ätt, inom hvilken f. n. *sjelfva slottet* med dess samlingar utgör fideikommiss.

Skoklosters dyrbara bibliotek, uppgående till omkring 20,000 vol. böcker och närmare 1,000 band handskrifter, kan hänföras till 5 olika grupper: 1. den Wrangelska, bildad af Carl Gustaf Wrangel, 2. den äldre Braheska, kommen dels från Wisingsborg, dels samlad under 1700-talet, 3. den Bjelkeska, bildad af presidenten grefve C. G. Bjelke och kommen från Salsta, 4. den Schefferska, kommen genom och från grefve Ulrik Scheffer, gift med halshuggne Erik Brahes enka Stina Piper, och slutligen 5. den yngre Braheska, hopförd af grefvarne Magnus Fredrik och Magnus Brahe, utgörande historiska och skönlitterära arbeten från detta århundrades förra hälft.

Sedan den tiden finnes ingenting tillkommet, knappast en enda bok, utom Collin-Schlyterska lagverket, som blifvit föräradt på grund deraf att S. fått begagna bibliotekets vackra samling af Medeltidens lag-codices.

Hufvudstommen af handskriftssamlingen utgöres af det gamla Salsta-biblioteket, med otrolig flit och omsorg hopbragt af grefve Carl Gustaf Bielke, känd såsom samlare af historiska handskrifter såväl i original som i afskrift; hans egen *afskriftsamling* består af 14 starka folioband. I handskriftssamlingen finnes vidare C. G. Wrangels korrespondens och samling af dokument — en verkligen storartad kollektion. I handskriftssamlingen finnas för öfrigt, utom förut nämda, vackra lag-codices, flere Medeltidshandskrifter från Wadstena kloster.

Biblioteket innehåller många stora rariteter, t. ex. fjerde delen af Rudbecks *Atlantica* och *Birgittæ Revelationes*, Lübeck 1492, på pergament.

Öfver boksamlingarna finnas handskrifna kataloger, ehuru ej fullständiga, upprättade af prof. Schröder och prosten Bellander. I Handl. till Skand. Hist. 17 del. finnes en af Schröder upprättad »Förteckning på den i Biblioteket vid Skokloster förvarade Grefliga Braheska samlingen af Pergamentsbref». Denna förteckning är hvarken korrekt eller fullständig.

Något för alla böckerna gemensamt biblioteksmärke eller stämpel finnes ej.

I Nya Dagl. Allehanda d. 16 Juni 1888 läses:

Skokloster, det allbekanta präktiga slottet vid Mälaren, målet för så många besök under den vackra årstiden, har inträdt i ett nytt skede af sin historia från förliden sommar. Under egarens, grefve Nils Brahes, auspicier och omedelbar ledning af frih. Emanuel Cederström, den bekante konstkännaren och samlaren, begyntes nämligen då en fullständig, efter bestämd plan företagen omändring af slottets inre, afsedd att, så vidt möjligt, återställa rum och mobilier i ett med deras ursprungliga skick eller förvaringsorter öfverensstämmande utseende. Naturligtvis har man ej kunnat under en sommar medhinna mer än det allra nödvändigaste, men redan nu företer det hela, tack vare den pietet och smak, som vid anordningarna varit rådande, en särdeles angenäm och mot dess forna hållning fördelaktigt afstickande syn. I många af rummen hafva hautelissetapeter (»gobeliner») ur slottets rika förråd blifvit uppsatta; andra dylika hafva flyttats till lämpligare lokaler, lagats och rengjorts, hvarigenom deras utseende i hög grad vunnit, särdeles som de bästa af dem numera ej äro belamrade med taflor eller höga möbler. Så är särskildt förhållandet med de berömda gobeliner med ämnen ur Alexander den stores historia, hvilka förfärdigats i Bryssel efter Lebruns teckningar och skänktes af Ludvig XIV till svenske ambassadören i Paris grefve Nils Bielke. I andra rum hafva väggarne klädts med gyllenläder, som också fanns i slottets fatabur. Möblerna, de flesta af stort, många af unikt värde i konstindustrielt hänseende, hafva ofta fått bättre platser, samordnats efter stilfrändskap och utseende för att bidraga till rummens harmoniska utseende. En mängd porslin och glas af högre intresse har blifvit hopförd från skilda håll och är utställd i antika skåp. Speglar af stor prakt hafva framletats ur gömslen, der man ej anade deras tillvaro, och pryda nu flere gemak. Med ett ord, i den dekorativa utstyrseln hafva betydande och i allmänhet särdeles fördelaktiga ändringar vidtagits.

Nästan än mer genomgripande ändringar hafva skett beträffande slottets förråd af taflor och porträtt, som bekant det förnämsta i Sverige näst det å Gripsholm och i statens öfriga konstsamlingar. Dessa föremål sutto förr spridda öfver hela slottet, nästan slumpvis eller åtminstone med högst ringa ordning. Redan nu är mycket annorlunda. Taflorna i korridorerna och förstugorna äro delvis omordnade, porträtten sammanförda efter slägter eller andra historiska förhållanden. Så träffar man i stora matsalen 1 tr. upp samtliga äldre Braheporträtt, i andra rum medlemmarne af Bielkeslägten, C. G. Wrangel och hans krigskamrater, nyare europeiske monarker, M. Brahes samtida o. s. v. Andra äro egnade åt landskap och genrer ensamt. Med ett ord, en verklig reda af öfversigtlighet spåras redan och kommer säkerligen att allt mer göra sig gällande, i den mån arbetena

fortskrida. Derjemte hafva många af målningarna blifvit nödtorftigt afdammade och rengjorda, så att man åtminstone tillnärmelsevis kan se och bedöma dem, något som förr var förbundet med stor svårighet. Någon verklig restauration af de många taflor, som tarfva en sådan, har ännu ej ifrågasatts. Det torde ock blifva särdeles kinkigt att igensopa spåren af de härjningar i denna väg, som okunniga händer förr i tiden anstält, särdeles på en del af de äldsta och intressantaste porträtten.

Samtidigt med detta omordnande af taflorna har en kritisk undersökning af deras målare, benämningarna på porträtten och dylikt påbörjats. Härigenom skola säkert många af de gamla ohållbara uppgifterna bortrensas och ersättas af bättre. I det hänseendet äro de tryckta beskrifningarna alldeles oefterrättliga, och detta gäller äfven om den senast utgifna, af Kjellman-Göransson (1860), som dock grundar sig på medellanden af dåvarande rustmästaren Gjers. Att t. ex. se en helfigur af en enka från början af 1600-talet kallad »den heliga Brigitta» eller ett gosshufvud af Schröder, måladt på 1700-talet, kalladt »Gustaf Eriksson, Erik XIV:s son», är numera något för mycket äfven för mindre nogräknade besökande. Det är att hoppas, att, när slottet blifvit fullt ordnadt efter den nya planen och sålunda de flesta af dess tusentals föremål fått en något så när fast plats, en ny, efter nutidens fordringar förnyad beskrifning af dess många märkvärdigheter må utarbetas.

FINSPONGS BIBLIOTEK.

Finspong (eller Finspång), bruks- och landtegendom i Risinge socken och Finspånga läns härad af Östergötlands län, är ett af Sveriges praktfullaste herresäten. Bruket omtalas af Johan III 1587 såsom uppbygdt år 1500. Nämde konung erhöll såsom hertig Finspong tillika med samtliga kronohemmanen i häradets sju socknar i förläning, hvaraf benämningen *Finspongs län* uppkommit. År 1618 blef bruket tillika med hela Finspongs län upplåtet på arrende till *Louis De Geer*. År 1641 afstods Finspongsgodset, 79½ hemman, åt samme De Geer i afräkning på fordringar, som han egde af svenska kronan. Godset ärfdes af sonen Louis De Geer d. y., (hvilken lade grunden till den storartade slottsbyggnaden), men förklarades 1684 underkastadt reduktion. Flere hemman blefvo verkligen indragna, men med anledning af de stora kostnader, som blifvit nedlagda på egendomen, samt af omöjligheten att skilja gården och bruket från hvarandra, blefvo slutligen De Geerska arfvin-

garne försäkrade om besittningsrätten genom ett d. 22 Juni 1689 uppgjordt arrendekontrakt, enligt hvilket för evärderliga tider 600 daler s. m. skola erläggas i strömsafrad. Hufvudgården med dertill hörande innehades efter den yngre Louis De Geer, som dog på Finspong 1695, af hans son Jean Jacques De Geer, död 1738, dennes son, öfverintendenten Louis De Geer (död 1758), som uppförde flyglarne till slottet, vidare af hans son, friherre Jean Jacques De Geer (död 1809), hans son, hofmarskalken Gerhard De Geer, och mågen, excellensen grefve Gustaf af Wetterstedt, gift med Aurore De Geer. Från 1837 tillhörde godset grefvarne Nils och August Gyldenstolpe, dels genom arf, dels genom köp, och öfvergick 1856 genom köp till nuvarande egaren, brukspatron Carl Ekman.

Kammarherren, tit. öfverintendenten Louis De Geer (född i Haag 1705, död 1758) är egentlige grundläggaren till Finspongs värdefulla bibliotek. Han upprättade år 1747 öfver det en katalog, försedd med ett företal, der följande redogörelse förekommer:

»Min faders faders fader Louis de Geer, då han ifrån sit fädernesland Brabant hit i Riket inkom, hafver först med sig bracht en samling af böcker, som efter den tidens tycke eij war att förakta. Men då efter hans död ägendomen kom imellan barnen att skiftas, hafwer äfven samma öde hans böcker öfvergått, hvarmedelst samlingen, i så åtskilliga stycker skingrad, skiäligen förlorat namnet af en Boksal, till thes min Faderbroder Lovis de Geer, då varande en yngling, hvilken igenom bokvett förvärfvat sig begrepp om så till säjandes alt hvad en menniska har nödigt att veta, och under sina resor nästan sedt hela Europen, förmedelst en rundelig myckenhet af egne tillkiöpte böcker, satt densamma åter i sitt förra anseende och värde. I min tid har dels jag sjelf tillkiöpt många böcker, dels en och annan af mina vänner funnit nöje att öka samlingen, men ännu större del har, emot min vilja, kommit thertill förmedelst en viss af mine vänners tidiga dödsfall. Then sistnämde hade hos åtskillige, och äfven hos mig, åsamkat sig en tämmelig gjäld, then han, om lifstiden varit mer tillräcklig, förmodligen afbördat sig; men hans hastiga frånfälle gjorde, att föga tillgång fants till de fordrandes förnöjelse. Jag, som thet drygaste therutaf måtte

vidkännas, fant mig föranlåten, att heldre antaga hans boksamling, och en del af the Mathematiske redskaper här för ögonen äro, än utställa en afliden väns omtanke och rykte för the omdömen, som elliest lätteligen hans oförsiktighet och brist af anständig uträkning kunnat honom tillskynda. Thenne samling är alltså mer med kiänbar förlust än någon min fördel förvärfvad, men kan dock ännu ej kallas präktig eller fullkomlig. Här finnes ej några the lärda handskrifter, eij heller blir man warse många utvalde böcker, fast mindre lyser rummet af kostbare och jämnlike band, hvilka senare hvarken tiden eller mitt eget tycke tillåtit att förfärdiga, hälst jag hållit före det vara bättre den kåstnad sådant fordrat till nya böckers inkiöpande använda. Kan således sägas med skiäl: här finnes något af hvarjehanda, dock ej så fullkomligt, som det borde vara.»

Den nämda katalogen omfattade 6,567 arbeten i omkring 8,000 band, upptecknade i olika afdelningar. Alla dessa böcker voro stämplade med den Finspongs-De Geerska biblioteksstämpeln: De Geerska vapnet med omskrift: *Bibliotheca Finspongensis*, i oval form.

Kammarherre Louis De Geers son, öfverkammarherren frih. Jean Jacques De Geer, tillökade biblioteket, men denna del såldes å auktion i Stockholm 1833 enligt en tryckt »Förteckning öfver framlidne hofmarskalken m. m. Friherre J. J. de Geers efterlemnade boksamling».

Grefve Gustaf af Wetterstedt (en tid egare af Finspong jemte svågern, hofmarskalken Gerhard De Geer) tillökade biblioteket betydligt. Från 1837 till 1856 tillhörde Finspong, såsom i det föregående omtalats, grefvarne Nils och August Gyldenstolpe. Under denna tid vet man ej om någon tillökning af biblioteket. I början af 1850-talet blef den gravyrsamling, som tillhörde Finspongs bibliotek, försåld till juveleraren Chr. Hammer. År 1856 öfvergick Finspong genom köp till dåvarande förvaltaren, nuvarande egaren, brukspatron Carl Ekman. Biblioteket har under hans tid ansenligt tillväxt, så att det nu uppgår till vida öfver 20,000 band.

Bibliotekets nuvarande märke är en rund blå stämpel, i hvars midt är ett dubbelt monogram *C. E.* och deromkring: *Finspongs Bibliotek*. Hvarje bok har äfven ett typtrycksmärke: *Finspongs Bibliotek — N:o — Katal. sid.*

Vid den grundliga och genomgripande reparation af Finspongs slott, som brukspatron Ekman verkställde under förra hälften af 1870-talet, lät han inreda fyra rum i nedre våningen af norra flygeln för bibliotekets räkning.

I denna nya lokal inrymdes biblioteket 1876, och samtidigt erhöll amanuensen i Kongl. Biblioteket d:r B. Lundstedt uppdrag att öfver det samma upprätta katalog. Denna *Katalog öfver Finspongs Bibliotek, upprättad af d:r Bernhard Lundstedt*, utkom 1883, tryckt hos Norstedt & Söner, Stockholm.

Det är en diger volym, 736 sid. 8:o, elegant tryckt och försedd med tre illustrationer i ljustryck, nämligen porträtt af öfverintendenten Louis De Geer och brukspatron Carl Ekman samt en vy af Finspong.

Boken är försedd med en inledande historik på franska och svenska, ur hvilken vi till stor del hemtat ofvanstående uppgifter.

Ur en recension af denna katalog (i N. Dagl. Allehanda, af B. Schöldström) må anföras: »Detta arbete är ett af de mest framstående på vårt språk, hvilket vill säga ganska mycket, då vi ingalunda sakna förträffliga verk på bibliografiens område. Men så har det ock till föremål en af de största enskilda boksamlingar i vårt land, den på Finspong. Bokvännen kan här finna det rikaste tillfälle till njutning, ty här äro samlade flere mycket sällsynta och värdefulla böcker på nästan alla europeiska språk, från boktryckerikonstens uppfinning ända till våra dagar. Äfven några handskrifter finnas; särskildt nämnes ett band, innehållande åtskilliga originalbref och handlingar från början af 1600-talet. — — — — Utarbetandet af denna katalog, hvars tryckning med några månaders afbrott pågått under tre års tid, har kräft mycken möda, och mycken omsorg har egnats densamma. Den är också värd allt erkännande.»

HEDENSBERGS BIBLIOTEK.

Den förste kände egaren af Hedensberg var Matts Kettilmundsson, hvilken 1306 omnämner egendomen i sitt testamente. Den tillhörde sedermera bl. a. Nils Skatman, Finved Finvedsson (Leopard), Olof Djekne och

Carl Knutsson Bonde. Efter den sistnämde öfvergick egendomen till riksrådet Nils Gyllenstierna, som lemnade den i morgongåfva till sin fru, Sigrid Eskilsdotter. Vid boskiftet efter henne, 1528, fick Christina Gyllenstierna, Sten Sture d. y:s enka, Hedensberg. Efter henne öfvergick egendomen till hennes son, Svante Sture, och dennes hustru, Märtha Leijonhufvud (»Kung Märtha»). Dessas dotter Anna ärfde Hedensberg, men efter hennes make Hogenschild Bielkes afrättning (1605) indrogs egendomen till kronan samt förlänades (1607) till hertig Johan af Östergötland. År 1766 köptes Hedensberg af friherre Carl De Geer, som af egendomen 1777 gjorde ett fideikommiss till sin dotter Charlotte, gift med generallöjtnanten frih. A. R. Du Rietz. För närvarande innehafves Hedensberg såsom fideikommiss af den sistnämdes dotterdotters son, grefve Gustaf Malcolm Hamilton.

Hufvudbyggnaden är uppförd på 1740-talet af landshöfdingen P. Drufva. Inom denna byggnad förvaras — förutom bibliotek — vackra, rikhaltiga och dyrbara samlingar af antika möbler, verktyg och vapen af flinta, snäckor, porslin (deribland en Werdwoodsbål och en ytterst värderik kopp af blått Sevres med Louis XVI:s porträtt) m. m. samt en större samling taflor i olja och pastell samt skilderier af äldre holländske, italienske och svenske mästare, bildad till sin förnämligaste del af Hornska samlingen å Fågelvik och Ekebladska å Stola, hvarjemte bidrag till denna samling äfven erhållits från Wahrendorffska tafvelgalleriet å Sturehof och Flemmingska å Lydinge.

Biblioteket å Hedensberg utgöres af omkring 4,000 volymer. Det är bildadt genom sammanslagning af riksrådet grefve Claës Ekeblads († 1770), generallöjtnanten frih. Carl Gustaf v. Liewens († 1809) och majoren, öfverstekammarjunkaren grefve Gustaf Pipers boksamlingar. Biblioteket är — liksom tafvelsamlingen — genom testamente af den ssttnämde tillfallet grefve Pipers dotterson, Hedensbergs nuvarande egare, och biblioteket har af densamme blifvit tillökadt genom inköp af nyare litteratur och dyrbara planschverk. Betydligaste delen af biblioteket utgöres af fransk litteratur från förra århundradet och början af detta, deribland den 1784 o. f. å. i 69 band utgifna stora praktupplagan af Voltaires verk, arbeten af Rousseau, Néricault-Destouches (Oeuvres dramatiques, 10 vol. 1774), Molière,

Racine och Corneille, »Brochures de Cardinal Mazarin» (Antwerpen 1643; exemplaret har tillhört C. G. Tessin) m. fl., de flesta inbundna i dyrbara kalfskinnsband. Bland boksamlingen må vidare anmärkas ett större urval af svensk dramatik från 1780- till 1820-talet; flere Wisingsborgstryck; en rikhaltig kollektion böcker och broschyrer om Napoleon I. (samlad af grefve G. Piper); *Livre d'Or de la noblesse de France, par M:r de Magny* (4 vol., praktverk med stora kolorerade vapen); *Versailles Salle de Croisade, par M:r Ch. Howard; Danske Kongeloven av 1709* (såväl text som illustrationer graverade i koppar); *Some briefs particulars regarding the arrival of Marquis of Douglas and his illustrious bride, Her Highness the princess Marie of Baden at Hamilton palace* (Glasgow 1845), ett ytterst dyrbart illustreradt praktverk, utdeladt till den skotska hertigliga slägten Hamilton och dess fränder eller vänner; *Midnattssolens rätta och synliga rum uti Nordlanden* (1695); *Doctor Syntax's Reise;* vapenböcker, egendomsbeskrifningar, fornminnesskrifter, genealogi, heraldik, en stor samling almanackor, en dito svenska tidningar från 1700-talet (deribland t. ex. den ytterst sällsynta »Riksdagstidningen» 1760—62) och första tjerdedelen af 1800-talet m. m.

Till biblioteket höra ock en värderik gravyrsamling, mest af äldre datum, samt en mängd dyrbara handskrifter, bland hvilka senare särskildt må nämnas: 4 permebref af Bo Jonsson Grip; *Fält Book hvilken Hans Kongl. May:t Konung Carl den XII med sig fört utur Turkiet och städse hos sig haft Gifven med egen hand af högstsalig konung Carl XII til Fältmarschalken Friherre Carl Hindric Wrangel*; *Observationer under en Resa i Roslagen 1740 af Carl Gustaf von Liewen;* Carl Gustaf Bondes anteckningar om bl. a. Carl XII:s fälttåg i Skåne; Christoffer Johansson Ekeblads dagbok 1621; Cristoffer Ekeblads dito 1685; Claes Ekeblads dito 1684—1689; Anteckningar om friherre v. Liewens resa till Cassel för att underrätta dervarande hof om Fredrik I:s död; ett autografalbum, omfattande åren 1578—1583, med egenhändiga namnteckningar af prinsessan Catharina (Gustaf I:s dotter) och hennes gemål grefve Edzard af Ostfriesland, prinsessan Anna (Gustaf I:s dotter) med hennes gemål pfalzgrefven Georg Johan af Weldenz, Carl och Moritz Sture (Svante Stures söner), Axel Löwenkopf (Lejonhufvud), Sidonia v.

Falkenstein, f. von Daun, grefve Johan af Ostfriesland, en af furst Bismarcks förfäder: Ludolph von Bismarck, Nils Påsse, Jörgen Påsse, Pehr Hårdh, Jergen Bielke, Henrich Brahe, Hendrick Oxe, Ericus Bielke (»Hic scripsit Heidelbergii Anno ut supra 2 die Septembris 1581»), M. Lewen Kopf, en mängd af Ostfriesiska familjen, bland dem »Freulein Maria Pfaltzgrewin 1578» (Carl IX:s gemål?) m. fl.

Slutligen må nämnas en större, värdefull *autografsamling*. I denna förekomma bref och andra autografer af Carl v. Linné d. ä., Svedenborg, hertigen af Wellington, Walter Scott, Chateaubriand, Palmerston, Russel, Brougham samt svenska kungliga personer, från drottning Christina till närvarande tid, och en mängd märkliga svenska politiska personligheter. Bland sistnämda samling förekomma flere bref från den i konspirationen mot Gustaf III. invecklade grefve Fredrik Claesson Horn. Brefven äro skrifna under Horns landsflykt och ställda till ryttmästaren grefve Axel Hamilton, hvilken synes ha på ett lika vänskapligt som grannlaga sätt understödt den biltoge och hans talrika familj under dess i torftiga omständigheter framsläpade lif i Köpenhamn och olika platser i Holstein. Brefven lemna intressanta inblickar i Horns familjomständigheter, Gustaf IV. Adolfs förföljelse mot honom, marskalk Bernadottes i Hamburg inledda bekantskap med Horn m. m. Ur ett af dessa bref, dagtecknadt »Hösterkiöb près de Hirschholm ce 25 de Janv. 1800», meddela vi nedanstående utdrag, hvilket torde få ett desto egendomligare intresse vid erinran om, att det härflutit från den fanatisktpolitiske svärmaren ett tiotal af år förut:

Mon cher Comte!

Il est de mon Sort, que ce qui m'interesse le plus, soit précisement ce dont je puisse m'occuper le dernier. C'est ainsi qu'une suite de choses désagreables, une serie de correspondances tèdieuses s'est opposé au devoir et au desir de repondre à Votre Lettre, la seulle agréable qui me soit venue de Suède durant toute une époque de 4 ans, et qui me parvint en vraie étrenne de noël. En verité, mon cher Comte, je suis si peu accoutumé au language de l'Amitié et de la Bienveillance, qu'il falloit l'Ecriture de Votre main, pour me convaincre, que ce que je lisois n'etait point un Rêve: au surplus mes yeux mouillés et ceux de mon Epouse, me prouvoient assès que j'étois très eveillé. — Je ne vous dis rien de plus

sur cette matière. Autant vaudroit ériger un Temple à l'Immoralité et dresser un autel à l'Ingratitude, que de dupper un créancier tel que Vous. Cet aveu seroit mon dernier testament à mes Enfants, si je sentois approcher ma fin avant d'avoir pû acquitter ma Dette.

Dois-je Vous feliciter sur l'augmentation de Votre famille, que vous m'annoncés? pour parler en Citoyen; *non*; pour parler en Cosmopolite; *oui*. Car certes il n'existe pas de meilleur Pere de Famille que Vous. Puissiez Vous jouir de tous les delices attachés à ce titre, sans trop en, éprouver les soucis! Et que Votre Fils par les ressources d'une ame vigoureuse Vous fasse oublier ses infirmités physiques. — — — — Je vous fais mes complimens sur la petite excursion de M:lle Votre Fille dans l'Etranger *Elle a vu beaucoup d'Aristocrates*, dites vous, *au point d'en etre infectée*. Je n'en suis point surpris. L'Elegance quoique factise, l'Affabilité quoique affectée, doivent cependant parroitre plus séduisantes à une jeune Demoiselle, toute sage qu'elle soit, que des principes Abstraites ou des manières brusques. Aussibien j'ai beaucoup à redire contre le ton ordinarie de nos braves Democrates, qui donnent tantot dans le Stoicisme, tantot dans le Cynisme. Or de ces deux extrèmes, l'un effarouche la Vertu Rigide, l'autre épouvante la Vertu Sensible. Pour qu'un Esprit Republicain puisse plaire aux Femmes, il faut qu'il sache reunir le Brillant de Mirabeau au Pathétique de Rousseau; Et même reussiroit-il mieux par les Saillies du dévergondé Danton, que par les Aphorismes du sevère Sieyes. Voilà à peu près mes sentimens sur le Caractère du Beau Sexe Mais que penser de celui du notre? Je crois, ma foi, que le Genre humain entier est effeminé au point à ne plus pouvoir produire rien de Mâle rien de Solide. Tout rate: tout avorte: Et garre, que les Monuments les plus Réels, que notre Siecle laissera à la posterité, ne soient des Ballons aërostatiques!!! — *Au Nord*: fait-on mine de demolir les Sanctuaires très-combustibles de certains monopoles; on en reste aux menaces, aux tentatives; et quelques fusils, couchés en joue, disperse toute la Fronde. *Au Sud*: renverse-t-on les Empires, extermine-t-on toute une géneration; c'est pour établir la Dictature Perpetuelle! c'est pour fournir peut-être aux mal-intentionnés les arguments les plus forts contre la bonne Cause. Ah! mon ami, pleurons sur le Sort des Mortels! ou bien s'il est possible rions-en, du moins pour donner le change au sentiment des amertumes individuelles, en relevant le ridicule des Calamités publiques.

EDSBERGS BIBLIOTEK.*

Edsberg är beläget i Sollentuna socken, Stockholms län. Den natursköna Edsvikens norra strand har af ålder egt en viss historisk betydelse. Här sammanträdde den 15. april 1371 konung Albrekts anhängare och afslöto ett stillestånd med sina motståndare; denna handling, det så kallade »Fördraget i Edsvik», finnes ännu förvarad i Riksarkivet. Stället har från uråldriga tider, genom den der förr belägna Edsbacka krog, varit en kär mötesplats för vägfarande mellan Stockholm och Upsala samt för sjöfarande, som dit anlända med sina skutor och fartyg. Ännu i dag komma skärgårdsskutor dit vid Mikaelsmessan med strömming, men deras antal minskas årligen, och snart är väl denna marknad ett minne blott från forna tider. Det var troligen traktens vackra belägenhet, som föranledde riksskattmästaren friherre Gabriel Bengtsson Oxenstierna att här bilda sig en större egendom, Edsberg, genom inköpandet af flere mindre gårdar. Han erhöll 1647 säterifrihet å Edsberg, läggande sjelfva hufvudgården vid sjöstranden, helt nära Edsbacka krog. Edsberg bibehölls sedermera i Oxenstiernska slägten dels genom arf, dels genom köp, tills det mellan 1710 och 1716 öfvertogs af grefvinnan Ulrika Eleonora Oxenstierna, gift 1714 med generallöjtnanten friherre Gabriel Ribbing till Ulfåsa. Dessa efterlemnade en son och åtta döttrar, hvilka skulle dela förmögenheten, och två af mågarne, kammarherren friherre Johan Mauritz Banér, g. m. H. U. K. Ribbing, och amiralen grefve Didrik Henrik Taube, g. m. M. B. Ribbing, hvilka troligen öfvertagit Edsberg af sina medarfvingar, sålde det den 14. januari 1757 för 360,000 daler kopparmynt till öfverstlöjtnanten Ture Gustaf Rudbeck, sonsons son till Olof Rudbeck d. ä. Född 1714, ingick han i krigstjensten redan 1731, blef 1758 öfverste, 1765 landtmarskalk, 1771 friherre och öfverståthållare samt 1773 landshöfding i Upsala. Det var han, som på 1760-talet lät uppföra det nuvarande stora och prydliga stenhuset i två våningar. Det finnes omtaladt och afritadt i Linnerhjelms »Bref under resor i Sverige» (Sthlm 1797). Efter Ture

* Meddeladt af frih. Johannes Rudbeck.

Gustaf Rudbecks död tillföll Edsberg sonen, friherre Pehr Alexander Rudbeck, f. 1762, † 1832, öfverste och hofmarskalk. Dennes son, friherre Claes Reinhold Rudbeck, f. 1791, † 1874, major och hofmarskalk, ärfde Edsberg 1832. Dennes andre son, ställets nuvarande egare, friherre Reinhold T. G. C. G. Rudbeck, f. 1825, ärfde Edsberg. Han blef filosofie magister i Upsala 1848, andre sekreterare i Utrikes-departementet 1855, kammarherre hos h. k. h. kronprinsen 1856, legationssekreterare i London s. å. och i Köpenhamn 1857, riddare af Nordstjerneorden och danska Dannebrogsorden 1860, erhöll afsked s. å. från legationssekreterare-beställningen.

Utom ett större och dyrbart bibliotek finnes på Edsberg en större porträttsamling, dels af kungliga personer, dels af enskilda, hvaraf de flesta äro slägtporträtt. Gammaldags möbler pryda de flesta rummen, och bland dessa utmärka sig i synnerhet en ovanligt praktfull och rikt snidad säng med tak från början af 1600-talet, en större spegel, utskuren i ek, från 1500-talet, en stor, rikt snidad ekkista i renässans, flere skåp från 1600-talet, hvaraf två mindre s. k. kabinettskåp, det ena invändigt försedt med miniatyrmålningar i olja (har tillhört Carl Gustaf Tessin) och det andra med figurer, inlagda med olika träslag.

Biblioteket, bildadt först på senare tider, innehåller omkring 4,100 band från äldre och tidigare datum i olika ämnen, deribland flere rariteter och sällsyntheter.

Teologi: Biblar, svenska, in folio från åren 1540—1541, 1618 (Gustaf II. Adolfs kyrkobibel), 1646 (drottning Christinas), 1655 (Carl X. Gustafs), 1703 (Carl XII:s med anteckningar om Rudbeckska slägten), 1711—1728; in qvarto et forma minori från åren 1674 (den s. k. Rådsbibeln), 1688 tryckt i Amsterdam och 1635 i Leyden m. fl. Bland utländska biblar märkes i synnerhet en i stor folio, tryckt i Nürnberg 1736, i skinnband med rika och praktfulla guldpressningar, knäppen och guldsnitt. Af gammal svensk teologi kan nämnas: »Messan på Svenska förbettrat», (Stockholm 1548), dito 1557, dito med musik (def.); vidare skrifter af *Olaus* och *Laurentius Petri*, *Terserus*, *Swebilius*, *Swedberg*, *Emporagrius*, *Haquin Spegel* o. s. v. Särskildt märkes af den sistnämde »D. M. Lutheri Catechismus med enfaldige spörsmål», Sthlm 1686 (förbjuden); på permen har H. Spegel egenhändigt skrifvit bokens titel).

Petrus Jonæ Angermannus: »En christeligh — — — Uthläggning öffwer G. och N. Testamentet», Rostock 1623. 4:o (med författarens egenhändiga dedikation till Petrus Rudbeckius, som ock i boken tecknat sitt namn). Slutligen märkas »Breviarium Arosiense». Basel 1513., 8:o, och *Mollerus:* Praxis evangeliorum, 1643, fol.

Juridik: Sveriges gamla landskapslagar af olika tryckår, hvaraf märkas: Dahlelagen, Sthlm 1676, med J. Hadorphs egenhändiga dedikation till presidenten Knut Kurck; Konungastyrilse och Höfdinga, utgifven af J. Bure 1634, i 4:o, andra upplagor i 12:o 1650 och i folio 1669. Den sistnämda har tillhört Olof Rudbeck d. y., som deri tecknat sitt namn. Vidare arbeten af *J. Loccenius, Stiernhöök, Rålamb, Schmedeman, Stiernman, Höppener* m. fl. En samling kongl. plakater, resolutioner och förordningar från år 1604 omkring 300 st., årstryck och Svensk författningssamling.

Historia: Inom denna afdelning finna vi anmärkningsvärdt: af *Verelius:* »Hervarar Saga», Upsala 1672, fol. med den ytterst sällsynta kartan »Lacus Meleri inter Stockholmiam et Upsaliam» af Olof Rudbeck d. ä.; af *Hadorph:* »Två gamla Swenska Rijmkrönikor», Sthlm 1674—76, 4:o, hvilka tillhört Olof Rudbeck d. ä., som gjort egenhändiga anmärkningar, och bära spår af branden i Upsala 1702; af *J. Röding*: »Utdrag af Grefvens och Riddarens Emanuelis Tesavri Historia om Göthernas och Longobardernas regemente uti Italien» (med kopparstick), Sthlm 1747, uppl.: 31 ex.*; af *Johannes Magnus Gothus:* »Gothorum Sveorumque Historia», Romæ 1554, fol., och »Historia Metropolitanæ Ecclesiæ Upsaliens. in Regnis Svetiæ et Gothiæ», Romæ 1560, fol.; af *Olaus Magnus Gothus:* »Historia de gentibus septentrionalibus», Romæ 1555. fol. Vidare arbeten af *Huitfeld, Krantz, Loccenius, Messenius, Peringskiöld, Pufendorff, Saxo Grammaticus, Tegel, Widekindi* m. fl. J. P. Abelin et M. Merian: »Theatrum Europeum» tom. I—VIII, Frankfurt 1637.

Afdelningen *Rudbeckiana* innefattar en rikhaltig och dyrbar samling. Af biskopen *Johannes Rudbeckius* finnas omkring 50 skrifter, till största delen likpredikningar och akademiska disputationer, alla mer eller mindre sällsynta.

* Om detta sällsynta arbete se närmare Klemmings »Ur en antecknares samlingar», sid. 3, 4.

I denna samling förekommer äfven den förbjudna och indragna boken »Privilegia quædam Doctorum, Magistrorum, Baccalaureorum Studiosorum et Scolarium omnium, quibus in bene constitutis Regnis et Rebusp. cum alibi, tum in patria nostra . . .», Arosiæ (1636). Af dennes broder *Petrus Rudbeckius* finnes »Enchiridion eller then Swenska Psalmboken, sampt andra vanliga handböcker», Arosiæ 1627, 4:o. Af *Olof Rudbeck* d. ä: Atland eller Manheim, hvaraf första delen finnes i tre ex., alla af första upplagan, som började tryckas i mars 1677. Af dessa ex. äro två varianter, det ena med årtalet 1679 och det andra med årtalet 1675. I det sistnämda ex. finnes i slutet det ytterligt sällsynta bladet »ad Bibliopegos. Bericht an die Buchbinder» [se Klemming: »Anteckningar om Rudbecks Atland.»] Af andra delen finnas äfven tre ex., alla fullständiga med titel, dedikation och förord jemte testimonia och text sid. 1—672. Testimonia omfatta i alla ex. 43 (44) sidor, sålunda äfven det i hög grad sällsynta arket I, sid. 41—43. Tredje delen finnes i två ex., af hvilka det ena saknar index och testimonia, det andra blott testimonia, och fjerde delen i tre, af den af H. Klemming 1863 utgifna upplagan. Dessutom finnas de 1681 utgifna testimonia om 12 sidor (titelblad, 1—8, errata på 3 rader) samt de samma jemte de 1685 tryckta testimonia med pagineringen 9—49 (skall vara 40) och slutligen det 1692 tryckta titelbladet: »Indicia et testimonia . . . .» — Atlasbandet i två fullständiga ex. af första upplagan. — Campi Elysii: första delen (fotolitografi), andra delen: »Campi Elysii lib. secundus. Opera Olai Rudbeckii patris et filii.» Upsaliæ 1701. — — Reliquiæ Rudbeckianæ, sive Camporum Elysiorum, libri primi, olim ab Olao Rudbeckio Patre et filio, Upsaliæ anno 1702 editi, E. J. E. Smith. Londini 1789, fol. Vidare flere af hans mindre skrifter och tillfällighetsdikter, hvaribland främst må nämnas manuskriptet (med vidfogade, skrifna sångnoter) till sorgverserna vid Axel Oxenstiernas jordfästning: »Sorg och Klagesång öffwer fordom Kongl. May:tz sampt Sweriges Rijkes Högtbetrodde Man, Rådh, Rijksens och Vbsalas Academies Cantzeller, så och Lagman öffwer Norrlanden, Lappmarken, Jämptland och Herrdalen, Högwälborne Grefwe och Herre H. Axel Oxenstierna, Grefwe till Södre Möhre, Friherre till Kimicho, Herre till Lyholm och Tijdöön etc. Hvilken i Herranom affsomnade den XXVIII

Augusti och Hans Salighe Lekamen medh högansenlig och wederbörlig process indsatt uthi Stockholms Storekijrkio den [$^{18}/_{3}$] Anno 1654. Uthi underdånig ödmiukheet componerat och stält aff Olao Rudbeck.» *Olof Rudbeck d. y.* och *Petrus Rudbeck d. y.* äro representerade med 15 à 20 skrifter hvardera samt *Nicolaus Rudbeckius* med omkring 30. Slutligen finnas skrifter, verser o. d. af *Johannes Rudbeckius* jun., kanslisten *Olof Rudbeck*, öfverståthållaren frih. *T. G. Rudbeck*, v. presidenten *J. O. Rudbeck* (verser »Öfver alla sönd- och högtids Dags Evangelium») m. fl.

Paleotyper: Biblia cum postillis *Nicolaus de Lyra*, tom II—IV, Venet. 1480; Sermones *Leonis* pape — 1490-talet. *Statius*: Thebaidos bib. XII; Achilleidos lib. II.; Sylvarum lib. V. Venet. 1490; *Ovidius:* Metamorphoseos. Rafael Regius 1490; *Thomæ Aqvinatis* Commentariin XII libr. metaphysicae artis. Venet. 1493; *Terentius:* Comœdiæ 1503 med träsnitt; *Laurentius Vallensis:* Elegantiæ de lingua latina m. m., Venet 1503; *Justinus*: Ex trogo Pompejo historiæ cum multis memorabilibus in margine. 1507; Biblia cum pleno apparatu summariorum concordantiarum, London i Jacob Sacon, 1509; Biblia, Basel, Johannes Proben, 1514, alla in folio.

Manuskriptsamlingen, som ännu ej är ordnad, innehåller 65 st. permbref från 1500- och 1600-talen samt en större samling bref och handlingar från samma och senare tid, till största delen utgörande köpebref på och handlingar om Edsberg och derunder lydande gårdar.

FULLERÖ BIBLIOTEK.

Fullerö säteri i Barkarö socken, Vestmanland, beläget på en i Mälaren utskjutande udde mellan Barkarö-viken och en vik af Vesteråsfjärden, kan — enligt en i säteriets arkiv förvarad, år 1884 af grefve *Fredrik Wrangel*, på grund af såväl tryckta som otryckta handlingar, uppgjord historik — spåras tillbaka i tiden ända till år 1277, då »Silva in Fuldun» nämnes i förening med gårdar, belägna i den angränsande Lundby socken. I slutet af näst derpå följande århundrade förekommer *Joan i Fullo rö*, som då

egde 3 öresland å Gotö, som han köpt af Barkarö kyrka. Från denna tid till medlet af 1400-talet känner man intet om Fullerö, som då troligen var lagdt under Nidö eller Oxnö. Omkring 1450 träffar man såsom egare af Fullerö riksmarsken *Sten Pederssen* (*Stjerna*), hvilken äfven var lagman i Vestmanland, men under senare delen af sin lefnad tyckes ha bott å Lindholmen i Upland; han och hans maka, Carin Eriksdotter, gjorde stora donationer till *Vesterås domkyrka* och skänkte bl. a. dit Fullerö. I denna domkyrkas händer stannade egendomen till den tid, då konung Gustaf I reducerade kyrkogodsen och lade dem under kronan; hvad Fullerö angår, blef troligen konungen sjelf, genom byte eller köp med kronan, egare af detsamma, ty 1540 befinnes *konung Gustaf* ha från Jören Åkesson (Tott) bytt sig till Ekolsund i Upland mot »gårdhen Fullerijdh», som räntade »2 m. afradzpenninger, 4 hester, 6 dagzwercher». *Jören Åkesson*, som således blifvit herre till Fullerö, dog 1557 barnlös, och hans syster *Christina*, gift med Johan Pedersson (Bååt), erhöll nämda egendom på sin lott. Då arfvet efter Christina Tott skiftades, tillföll Fullerö hennes son *Åke Johansson* (*Bååt*), och efter hans död kom det till dottern *Anna*, gift med *Axel Oxenstierna*, den ryktbare rikskansleren. Denne sistnämde egde Fullerö till sin död, då yngste sonen, *Eric Oxenstierna*, vid arfsfördelningen erhöll denna egendom. Efter honom ärfdes den af sonen *Carl Gustaf Oxenstierna*. År 1680 upplånade denne stora penningsummor till betalande af gäld, den han »i Kongl. Maij:tz och Rijksens tienste» så i utlandet som Sverige ådragit sig. Dessa summor försträcktes honom delvis af d. v. direktören Mårten Gavelius, hvilken då erhöll Fullerö, som vid denna tid bestod af två frälse- och ett skattehemman, i pant. Vid sistnämde C. G. Oxenstiernas död 1687 öfverflyttades den nämda skulden på sonen *Carl Gustaf Oxenstierna d. y.*, hvilken ärft egendömen; men redan året derpå befinnes hans moder och förmyndare ha till ofvannämde Gavelius, hvilken under tiden blifvit upphöjd i adligt stånd med namnet Cronstedt, afträdt Fullerö, genom hvilket afträdande den nye egaren förklarat sig blifvit fullt betald för sin fordran hos Oxenstiernska slägten. *Mårten Cronstedt*, den nye herren till Fullerö, var i sitt gifte barnlös, men erhöll tillstånd att adoptera sin hustrus barn i hennes första gifte, med han-

delsmannen i Stockholm Anders Olderman. Bland dessa Mårten Cronstedts stjufbarn blef *Jacob Cronstedt*, (f. 1668; landshöfding; riksråd; upphöjd i grefligt stånd; Serafimerriddare; d. 1751; gift med Margareta Beata Grundel) egare af Fullerö; han gjorde Fullerö, Almö m. fl. gårdar till fideikommiss, ett af de största i länet. Godset har alltsedan tillhört Cronstedtska slägten. Dess nuvarande innehafvare är, sedan 1885, underlöjtnanten vid Lifregementets grenadier-corps, grefve *Fredrik Wilhelm Cronstedt* (f. 1855).

Å Fullerö förvaras — såsom fideikommissegendom — dyrbara samlingar af *målningar*: af Correggio (enligt sägen); Caracci; mästare af Guido Renis och Salvator Rosas skolor; le Brun (»Cæsars död»); J. Vernet; Poussin; Ehrenstrahl (porträtt af Simon Grundel Helmfelt, hofkansleren Bergenhjelm m. m.); J. H. Scheffel; Roslin (porträtt af Gustaf III); Johan Bolinder (miniatyrporträtt från början af innevarande århundrade af medlemmar af familjen Cronstedt); Johan Johnsen* m. fl.; hvarjemte må nämnas en utsigt öfver Gripsholm, »dessinné et gravé par Gustave» (III); — *skulpturverk*, hvaribland porträttbyster, modellerade af Sergel och Cousin; — en kollektion af flere hundra nummer *vaxtryck af antika caméer;* — ett stort antal italienska tyska och svenska *marmorarter*, *stuffer* m. m. dylikt, samlade (liksom de ofvan nämda camékollektionen jemte åtskilliga af konstföremålen samt många af Fullerö-bibliotekets dyrbarheter) under resor af grefve *Carl Jean Cronstedt*, president i Kammarkollegium, ledamot af Vetenskapsakademien i Stockholm,** Vetenskapssocieteten i Paris samt

---

* Om denne konstnär (hvilken ej finnes upptagen i Boyes Målarelexikon) meddelar hr C. Eichhorn, att han föddes i Holstein i medlet af 1600-talet och omkring 1679 en längre tid vistades å Forsmark hos slägten De Besche, der han lär hafva utfört de fina målningar, som bragt hans namn till efterverlden. De flesta af dessa målningar hafva — när och huru vet man numera ej — hamnat å Fullerö. I Nationalmuseum finnes ett blomsterstycke af honom. Johnsens taflor bestå af små delikata landskap och blomsterstycken, dels i olja, dels i gouache och tusch, äfvensom större landskap och djurstycken. I arfsangelägenheter begaf han sig 1705 till Wismar, hvarefter spåren af honom försvinna.

** Åren 1753—67 var grefve Cronstedt öfverintendent öfver k. Målare- och bildhuggareakademien, som då, enl. »Kongl. Bibliotekets Tidningar om lärda saker» stod »under hans lyckeliga inseende».

Ritare- och Målareakademien i Florens (f. 1709, d. 1779); — *etnografiska och kulturhistoriska föremål* från äldsta tider: drägter, smycken, prydnader, bijouterier o. d., några af dem af stort såväl konst- som annat värde; i denna afdelning må främst märkas flere af Magnus Stenbock i hans fängelse svarfvade effekter af elfenben, bland dem två mer än alnshöga spiror med allehanda vidfästa ringar och andra sirater samt öfverst i toppen bilden af »Måns Bock» sjelf, iförd den carolinska drägten och med Sveriges fana i handen; dessa dyrbara reliker ha troligen kommit i slägtens ego genom Stenbocks frejdade vapenbroder från de ärorika dagarne vid Helsingborg och Gadebusch, då dånet hördes

»af *Cronstedts* fältkanoner
och Bennets och Dückers choc . . .»

Af alla samlingar å Fullerö bör dock *biblioteket* nämnas ypperst.

Redan den ofvan nämde grefve *Jacob Cronstedt* hopbragte å Fullerö ett stort och utvaldt bibliotek, i förening med ett numismatiskt kabinett. Denna boksamling, som bestod af omkring 3,000 band, till stor del angående svenska historien, inköptes 1756 af Rikets ständer för 60,000 dal. k:m. till tjenst för d. v. kronprinsen Gustaf, hvilken såsom Upsala akademis kansler 1767 förärade det till nämda akademis bibliotek.* (Myntsamlingen inlöstes af riksdagen för 48,000 dal. k:m. och förenades med k. Antiqvitetskollegium; för det särskildt till denna samling hörande biblioteket, hvilket förenades med Kongl. Biblioteket, betalades 12,000 dal. s:m.).

Någon del af grefve Jacob Cronstedts boksamling torde imellertid qvarstannat å egendomen och bildat stommen till det bibliotek, hvilket derstädes sedermera bildades af dels den ofvannämde presidenten Carl Jean Cronstedt,* dels hans son, landshöfdingen Adolph Fredrik Ulric Cronstedt (f. 1744, d. 1829), samt ytterligare ökats af de derpå följande herrar till Fullerö.

---

* I Stockholm förvarades detta bibliotek, — från 1757 till dess det skänktes till Upsala bibliotek, — i Tessinska huset och stod under bibliotekarien Johan Björnstiernas vård. (Se Kongl. Bibliotekets Tidningar om lärda saker», 1767, del. II, sid. 198).

** Hans permstämpel — namnet i guld — finnes å många böcker i biblioteket.

Perlan i detta dyrbara bibliotek är en *Psaltare*, textad å 1400-talet på pergament af en munk *Robertus* (signeringen lyder: Robertus Amor Jesus) och försedd med mästerliga vignetter och randmålningar i guld och färger. Boken är inbunden i färgadt pergament; bandet tycks dock vara tre århundraden yngre än sjelfva boken. Denna bok, med de ännu snart sagdt snöhvita pergamentsbladen och de i all sin ursprungliga friskhet glänsande målningarna, torde vara en af de vackraste handskrifter från Medeltiden, som finnas till. Arbetet med boken tycks varit hardt när ett lifs arbete, och man erinrar sig ovilkorligt vid åsynen af densamma Viktor Rydbergs skildring:

Gamle munken putsar lampan, styrker sig ur fylda kannan.
Han kan pränta, han kan dricka fullt så väl som någon annan;
för det ena kära värfvet har han ej det andra glömt:
fylt har gubben mången codex, mången bägare han tömt.

Se, nu textar han så flitigt med en gulnad bok framför sig,
tryggt utöfver pergamentet konstförfarna handen rör sig,
och af barnslig glädje lyser, då han ser sitt vackra prent,
gubbens panna, sjelf ett åldradt, gulnadt, skrynkligt pergament.

Hvad han skrifver, hvilka tankar, bryr den gamle icke mycket;
riktig afskrift och siratlig är för honom hufvudstycket.
Åt hvar kapitäl, som lyckats, ler han glad och hemtar kraft
till ett »vidare i texten» ur de milda drufvors saft. — — —

Bland böckerna i Fullerö-biblioteket må särskildt nämnas: ett samlingsband af dyrbara kopparstick: »Les batailles d'Alexandre» af Gerome Audran och Edelinck, graverade 1661—78 efter Ch. le Brun (densamme, som målat den här ofvan nämde »Cæsars död»); »Histoire des ordres monastiques religieux et militaires» (Paris 1719; 8 b. in. 4:o); Joh. Fischerströms »Nya Svenska Economiske Dictionairen» (Stockholm 1779—81; 4 delar eller allt, som utkom af detta arbete); Diderot's & D'Alemberts »Encyclopedie» (Bern-Lausanne-upplagan); svenska Biblarne af 1655 och 1736 (med anteckningar om Cronstedtska slägten); »Toouneel des Aerdriicx ofte Neieue Atlas Dat Beschyving van alle Landen Nu nieulycx uytgegeven Door Vilhelm en Johannem Blaeu» (Amsterdam och Venedig 1649—55; kolorerad atlas

i 6 stora folioband, bundna i pergament med rika guldpressningar); »Carouselles de 1649»; »Studio d'arch. civile di Roma»; d:o di Firenze (1702—22); »Recueil de la diversité des habits» (1562); »Icoues Prophetarum» (1543); »Imagini delli dei de gl'autichi da Padoano» (1647); »Voyage pittoresque de Paris par M. D.» (1770); »Significato dei colori e de Mazzoli di Pellegrino» (1549); »Lettres Persanes» (1730); »Le nouveau Gulliver ou Voyage de Jean Gulliver, fils du Capitaine Gulliver» (1730); »Le Cabinet des Fées» (1717); »Memoires de Jacques Melvil» (1644); »Remarques sur la Henriade, par L.» (1741); »Les avantures ou memoires de la vie de Henriette Sylvie de Molière» (1707); »Les oeuvres de monsieur de la Fontaine» (1696); »Emile ou de l'éducation par Rousseau» (1762); 63 st. almanackor, hvilka tillhört Carl XI och dennes döttrar och hvari dessa k. personer gjort egenhändiga anteckningar.

Biblioteket — hvilket, i förbigående nämdt, förvaras i en särskild, endast för detsamma afsedd byggnad i Fullerö trädgård och hvars flesta böcker äro inbundna i dyrbara och solida kalfskinnsband med rika guldpressningar — är 1871 katalogiseradt af juris kandidat *Wilhelm Bergstrand* (n. m. redaktör af Nya Dagligt Allehanda). Katalogen upptager 1,739 n:r af svenska, latinska, holländska, tyska, franska och italienska arbeten i och om byggnadskonst, språkvetenskap, fester och ceremonier, historia, biografi, resebeskrifning, juridik, riksdagsförhandlingar, kungl. förordningar, mytologi, heraldik, numismatik, naturvetenskap, religion, filosofi, målarekonst, vitterhet samt kartor och planschverk.

Den med biblioteket förenade *handskriftsamlingen* (hvilken ännu icke är katalogiserad) innehåller en mängd krigsrelationer, riksdagshandlingar, förslag till embetens tillsättande m. m. (innehållande många hittills obegagnade källor till Frihetstidens och Gustaf III:s historia); Sveriges hufvudbok för 1775; originalbref från F. A. U. Cronstedt, under hans utrikes resor, till sine vänner i Sverige 1770—73 (hopsamlade i en qvartvolym); d:o bref från Carl XI, Ulrika Eleonora, Fredrik I, Lovisa Ulrika, Gustaf III, hertig Carl af Södermanland (s. m. Carl XIII), Urban Hiärne, Carl Gyllenborg, Arvid Horn, Gustaf Bonde, Creutz, C. Lagerbring, Gustaf Mauritz Armfelt, Hedvig Charlotta

à Paris

Je suis venue pour rendre
Comtes de Cronstedt et lui fai
apporte point de lettre parce
remis. et que rien ne m'a
liberté. Je le prie de vou
Suède que j'ai marqué la p
bontés de sa Majesté, et
complaire ; ~~mais~~ que je ne
quoi Monsieur le Comte au
je suis toujours dans les
la chose dont il s'agit n
pour se faire si légèrem

Je prie Monsieur le Comt
vœux pour son bon voyage
salutations. [illegible]

I hufvudbyggnaden å Fullerö förvaras en ganska betydlig samling nyare böcker i historia, krigsvetenskap, vitterhet m. m., till största delen samlad af nuvarande egaren.

Denne, grefve *Fredrik Wilhelm Cronstedt*, har 1888 låtit förfärdiga två Ex libris i litografi (af John Björkman); det ena synes i här vidfogadt aftryck, det andra är alldeles liknande, men med den skilnaden, att å bandeauen läses: *Fredrik Wilhelm* i st. f.: Fullerö Bibliotek.

HAMMARBY BOKSAMLING.

Hammarby bruks förste kände egare var riksrådet *Skytte*. Efter ombyte af flere egare, kom godset omkring 1793 i brukspatron Johan Jacob Petrés och majoren Jacob Fougbergs ego, och sedemera till den bekante Tore Petré samt tillhörde efter honom hans söner, till dess de 1879 kommo på obestånd och måste afträda allt till sine kreditorer.

Boksamlingen, hopbragt dels af Tore Petré och dels af hans söner, såldes å auktion i Stockholm 1882 den 15 Februari o. f. d. enligt tryckt förteckning (anonym), upptagande 3,078 n:r. Boksamlingen bestod af böcker i teologi, skönlitteratur, historia och ekonomi, mest nyare litteratur. Ehuru innehållande ett och annat arbete af värde (t. ex. Bibeln, 1618, Stadz-Lagh med kopparstick, Sthlm 1618; in fol., Landz-Lagh, Sthlm 1621, in fol., Suecia Antiqua, vackert ex., Vetenskapsakademiens handl. 1739—1820, Thersners verk o. s. v.) var boksamlingen i sin helhet ej af någon större betydelse. Bokegaremärket bestod af en Ex-libris: ett fantasivapen med två lejon som sköldhållare, derofvan en fristående crest: två lejonhufvuden; under vapnet å en bandeau: *Sans Dieu Rien*, allt i rödt tryck. I svart tryck läses: *N:o... Hammarby Boksamling*. (Litografi).

KAMMARJUNKARE RÄÄFS BIBLIOTEK.

Rääf, Leonhard Fredrik, född 1786, kanslist i Riksarkivet 1808, kammarjunkare 1818, R. N. O. 1843, erhöll Svenska akademiens stora medalj 1859, mag. honorarius i Upsala 1860, led. af Vetenskapsakademien 1861, K. N.

FULLERÖ BIBLIOTEK
MIHI CURA FUTURI

O. 1871, död 1872. Kammarjunkare Rääf tillhörde i sin ungdom »Nya skolan» och var en bland stiftarne af sällskapet *Vitterhetens vänner* samt några år senare en bland de först inkallade medlemmarne af *Götiska förbundet*, i hvilket han antog namnet *Refr.* Rääf egnade sig såsom forskare uteslutande åt antiqviteterna; under en lång följd af år sammanbragte han inemot 1,000 afskrifter med sigillteckningar och facsimiler af i landsorterna befintliga permbref, samlade och upptecknade visor, lekar, sagor och sådana traditionella kunskaper, som benämnas skrock, signerier, trollerier och sympatier. Till Geijers och Afzelii *Svenska folkvisor* bidrog han ej så litet, och Arwidssons *Svenska fornsånger* är hufvudsakligen hans verk. Utom uppsatser i Vitt. Hist. och Ant. Akad:s. Handlingar, Upsala Litteratur-Tidning, Mimer och Iduna m. m. har R. utgifvit ett monumentalt arbete: *Samlingar och Anteckningar till en beskrifning öfver Ydre Härad i Östergötland*, 5 delar, 1856—1875*. »Hvad som ständigt höjde honom öfver mängden af både gamla och nya åsigters män», säger en biograf, »var, utom kärleken till torfvan och förfäderne, utom kärleken till arbete och kunskaper, en kraftfull personlighet af utpreglad karaktär och jernhård vilja.»

* * *

Kammarjunkare Rääfs bibliotek uppgick till närmare 3,400 vol., deraf 53 handskrifter. Denna värdefulla boksamling befinner sig nu i hans söners ego och omfattar enligt upprättad katalog: 1. Religion; 2. Kyrkohistoria; 3. Filosofi Moral och Statslära; 4. Skandinavisk historia; 5. Skandinavisk Geografi, Topografi och Resebeskrifningar; 6. Främmande länders historia; 7. Främmande länders Geografi och Topografi; 8. Biografi, Genealogi, Heraldik, Ora-

* Mindre kändt torde vara, att Rääf 1830 anonymt öfversatte och utgaf *En dödsfånges sista stunder af Viktor Hugo* (Ups. Palmblad & C:o). I förordet säger han: »*Jag lemnar denna bok åt ett tidehvarf, hvars själ är sjuk, än i yrsel, än i darrning, alltid missnöjd, öfvermätt och full af äckel, retad och retlig; åt en samtid som njuter och klagar, som är tungsint utan tankar, stormig utan glädjemod, och som upphäfver ett enda samljudande verop öfver det förgängliga som är och det hopplösa som skall komma.*» — Det synes oss som dessa siare-ord träffade in på vår tid.

tioner och Matriklar; 9. Fornnordisk sagolitteratur, Urkunder, Runlära och Numismatik; 10. Skandinavisk skönlitteratur och Skön konst samt Tidskrifter och Journaler; 11. Främmande länders Skönlitteratur; 12. Grekiske och Romerske författare; 13. Filologi; 14. Juridik; 15. Matematik, Astronomi och Fysik; 16. Krigsvetenskap; 17. Magi; 18. Botanik, Zoologi, Mineralogi, Kemi, Trädgårdsskötsel, Jagt och Medicin; 19. Oeconomi; 20. Bibliognosi; 21. Manuskript (blandadt innehåll).

Samlingen af historiska och topografiska skrifter är särdeles rikhaltig.

Samlingen innehåller en mängd ytterst sällsynta böcker. Öfver dessa har kammarjunkaren Rääf upprättat en särskild förteckning. Deribland förekomma:

Olaus Magnus, Historia de gentibus septentrionalibus. Antverpie 1562.

A. Kranzius, Chronica Daniæ Suetiæ Norvegiæ, Argent. 1546.

A. Kranzius, Vandalia, Francof. 1580.

A. S. Wedel, Saxo Grammaticus, 1571.

Saxo Grammaticus, Basil, 1534.

Argonautica Gustaviana, Frankf. a. M. 1633.

Johannes Magni Chrönika, Sthlm 1620.

J. Messenii Scondia Illustrata, Sthlm 1700—1703.

Gyllenhielm, Schola Captivitatis, Strengn. 1632.

J. Messenius, Chronicon Episcoporum, Sthlm 1611.

Alexander Magni Historia på Sv. Rijm, Wijsingsborg 1672.

Mandata Sigismundi 1596.

Almanackor från 1669 t. n. t. samt en väldig samling *Disputationer.*

Af manuskript må anmärkas:

Åhrlige räntan af Aska och Daals härader Anno 1632. (Samtidig handskrift).

Olof Stakes registraturer af åren 1639, 1641, 1644.

Collegium de antiquitatibus Sueo-gothicis ab prof. F. Törne 1709.

Grefve Gust. Bondes Anmärkningar till Sveriges tillstånd under Kon. Fredric I.

En af L. F. Rääf med mångårig möda gjord samling af skrock, sympatier och trollerier, ordnade efter ämnena, i särskilda paketer för hvarje bokstaf, med register

samt förord och inledning till den afskrift, som häraf blifvit uti 7 qvartband inlemnad till K. Witterhets-, Historie och Antiqvitets-Akademien.

En mängd *Genealogiska Samlingar och Anteckningar i jordbruk, trädgårds- och boskapsskötsel, färgning, väfnad och allehanda slöjder, jagt, fiske, botemedel för menniskor och kreatur m. m.*

Mönster för mångartade slag af sömnad och broderring, samlade i flere ättled, samt egentligen af fröken Malin Rääf.

LÅN-
BIBLIOTEK

AHLBERG, L. A., lånbibliotekarie i Stockholm på 1830-talet; hade äfven bokhandel. Enligt Stockholms Adresskalender för 1834 hade Ahlberg boklåda i huset N:o 26 Vesterlånggatan.*

Ex-libris: *L. A. Ahlbergs Lånbibliotek, Stora kyrkobrinken Qvarteret Mercurius Huset N:o 7. Anhålles att Böckerna ej blifva skadade, eller länge qvarhållna.* Typtryck.

L. A. Ahlbergs boksamling såldes å auktion i Stockholm 1841 d. 10. Nov. o. f. d. enligt tryckt förteckning, som upptager 3,368 n:r.

* * *

Blanche skrifver om Ahlberg i sin skizz *Albergs boklåda* (*i En prestmans anteckningar*): »A. hade varit snörmakaregesäll innan han blef bokhandlare, och han hade fört med sig i sitt nya yrke något af sitt gamla. Snörrätt stodo böckerna på sina hyllor, och i dem, som tillhörde hans lånbibliotek — ty han hade äfven ett sådant — funnos bokmärken af tvinnadt silke, en lyx, som, enligt hans egen tanke, betydligt höjde böckernas värde och verkligen förskaffade honom många kunder isynnerhet af det täcka könet. Böckernas värde uppskattade han efter dess vigt. »Är det för mycket för en så stor bok?» yttrade han vägande boken i handen i händelse kunden ville pruta.» Blanche berättar, att Ahlberg på grund af hopplös kärlek till en »Mamsell Aurora T**» dränkte sig.

---

* Mellan 1834—37 utkom ingen Adresskalender i Stockholm; i densamma för sistnämda år återfinnes ej L. Ahlberg, men enligt 1840 års Kalender hade en M. Ahlberg bokhandel i huset N:o 7 Storkyrkobrinken. I 1841 års Kalender förekommer ej vidare någon bokhandlare Ahlberg.

ARVIDSSON, C. F., lånbibliotekarie i Göteborg; bokhandlare i Göteborg 1846—67, äfven i flere år boktryckare derstädes.

Ex-libris: I typtryck å grönt papper:

N:o . . .
C. F. Arvidssons
Lån-Bibliotek
(Huset N:o 36—37 vid södra stora Hamngatan).

Lånevilkoren äro följande:

För 1 år	.....	*8 Rdr bko.*
» $^1/_2$ »	.....	*5* » »
» *1 månad*	.....	*1* » »
» *1 vecka*	.....	*16 sk.*

*Betalning för den bestämda låneti*den erlägges i förskott. *Vid ombyte erhålles alltid ett arbete komplett.*

Kataloger utkommo 1853—57.

BEHN, Carl C., död 1812, 66 år gammal. Öppnade lånbibliotek i Stockholm 1793.

Bokegaremärken: 1. Svartstämpel: *C. C. Behn* å titelblad. 2. Inom ram af rössjor: *N:o . . . Min Boksamling tillhörig. C. C. Behn.* Typtryck.

BEHN, Fredrika Carolina, lånbibl. Förmodligen dotter till Carl C. Behn. I 1823 års adresskalender står: »Behnska lånbiblioteket, Lilla Nygatan Qv. Pyramus N:o 8». (Nämnes ej bland lånbibl. i 1833 års kalender). Hade lånbibliotek inpå 1850-talet.

Ex-libris: *Tillhör min boksamling Fred. Carolina Behn.* Typtryck.

BERGSTRÖM, Otto, lånbibl. i Stockholm, N:o 1 A vid Arsenalsgatan, börjadt den 1. Oktober 1880.

Bokegaremärke: Namnet *Otto Bergström* å en bandeau. Blåstämpel.

Den 1. Oktober 1887 bestod lånbiblioteket, af 2,000 band. Tryckt katalog ej utgifven.

BOIJE, G. A., lånbibl. i Borås.

Böckerna, som tillhört detta lånbibliotek, voro försedda med ett ganska prydligt Ex-libris: *N:o . . . Tillhör G. A. Boijes Lån-Bibliotek i Borås* i typtryck inom »boktryckare zirather».

Boijes lånbibliotek synes, åtminstone till stor del, slutligen ha hamnat i Stockholm och förvärfvats af »Lånbiblioteket Vitterhet», hvilket haft en kort tillvaro. I Sistnämda lånbibliotek förekom en mängd böcker med Boijes märke, oftast öfverklistrade med »Lånbiblioteket Vitterhets» större dito.

BONAMY, A., lånbibl. i Göteborg. Fransk emigrant. I Göteborgstidningar uppgifves, att han utgifvit stora kataloger: Catalogues des livres à vendre chez . . . à Gothembourg 1803—4. Se äfven Wallmarkska bokförteckn. 1801—1805, sid. 48.

Bonamy förlade A. D. Hummels Dikter.

Ex-libris: Inom perlram: *Se trouve à la Librairie Française de Ai:s Bonamy à Götheborg.* Typtryck.

BORG, Fredrik, lånbibl. i Lund. Katalog 1854.

Bokegaremärke: *Fredrik Borg, Lund.* Blåstämpel.

CLEVE, Fredrik August, lånbibl. i Stockholm, öppnades 1783, fans ännu 1802. Sista katalogen 1802 upptager 9,700 n:r. Cleve var född 1741 och dog 1796.

Ex-libris: 1. *N:o . . . Meiner Buch Sammlung gehörig. F. A. Cleve.* Typtryck, inom ram af ryssjor 2 var.

2. *N:o . . . Meiner Bücher Sammlung gehörig. F. A. Cleve.* Typtryck.

Efter Cleves död utkom »Förteckning på framlidne läraren vid tyska National Lyceum och Bokhandlaren Fredrik August Cleves boksamling, hvilken kommer att i Stockholm å auktion försäljas 22 Nov. 1820.» Förteckningen upptager 2,800 n:r nästan uteslutande Fransk, Tysk och Engelsk litteratur. Å sista sidan af förteckningen tillkännagifves, att »auktion kommer att hållas uti huset N:o 1—10 qvarteret Erisichton 2 tr. upp i samma hus där källaren Norges vapen är».

CRONHOLM, Bernhard August, fil. d:r, utgifvare af *Snällposten*, lånbibliotekarie i Malmö, född 1813, död 1871.

Ex-libris: *N:o... af B. A. Cronholms Lån-Bibliotek i Malmö.* I typtryck.

Stommen härtill synes ha varit N. H. Thomsons lånbibliotek i Malmö.

DE VYLDER, Maria (syster till Afrikaresanden, xylografen Gustaf de Vylder), lånbibl. i Stockholm, Enkhusgränden N:o 14. Biblioteket öppnades 1847. Maria de Vylder utgaf tryckt katalog 1853 med titel: »Katalog öfver M. de Vylders Lån-Bibliotek af Utländsk och Svensk Litteratur.» Nämda katalog börjar med en så lydande »Prospektus»:

Detta lånbibliotek, som i 6 år varit fördelaktigt kändt och flitigt anlitadt af den läsande allmänheten, har nu blifvit ytterligare förökadt, så att det uppgår till mellan 3 à 4,000 nummer och förökas dagligen. Det innehåller ett urval af nyare Fransk, Engelsk och Tysk Skönlitteratur, en rik samling äldre och nyare Svensk Romanlitteratur, Poesi, Historia, Resebeskrifningar samt Theaterpjeser, hvaribland flere passande för sällskapstheatrar.

Allt nytt för dagen är genast tillgängligt uti flere exemplar.

Reglor.

1:o. Hvarje låntagare erlägger vid lånets början prenumerationsafgift äfvensom pant i penningar, guld eller silfver för böckernas värde, så framt han icke prenumererar på längre tid.

2:o. Hvarje låntagare underteckner en förbindelse af följande ly-

delse: »Undertecknad förbinder sig att låntagne böcker noga vårda och att, om de hos mig förstöras, eller skadas, ersätta deras värde efter uti Bokhandeln gängse pris, icke qvarhålla en bok längre än 2:ne veckor, utan särskildt tillstånd, samt vid prenumerationstidens slut återställa lånet; hvarom icke erlägges af mig afgift efter veckoräkning för hela tiden till dess böckerna återställas, hvarjemte bud, som med påminnelse i ofvan nämnde hänseende måste till mig sändas, ersättes med 4 sk. bk:o.»

DE VYLDER & C:o, lånbibl. i Stockholm, först vid Jakobs torg, sedan N:o 14 Enkhusgränden. Enda katalog, som utkommit, tryckt 1853. Var samma bibliotek, som omnämnes under: De Vylder, Maria.

Ex-libris: I typtryck inom linieram: *N:o ... De Vylder & C:ies Lån-Bibliotek. Jakobs Torg N:o 3.*

EDMAN, Johan Fredrik, lånbibl. i Upsala. E. öfvertog sin moders boktryckeri i Upsala 1794, hvilket han innehade till 1810; sedermera boktryckare i Mariefred från 1817 till sin död. E. var äfven teaterförfattare och tidningsutgifvare. Född 1763, död 1824.

Ex-libris: I typtryck inom en oval bladkrans: *N:o... uti Joh. Fr. Edmans Lånbibliotek.*

ENGKVIST, Fredrika, fröken, lånbibl. i Stockholm, N:o 55 Regeringsgatan. Biblioteket öppnades hösten 1887.

Bokegaremärke: *Fredrika Engkvists Lånbibliotek, 55 Regeringsgatan 55.* Blåstämpel.

Tryckt katalog ej utkommen. Biblioteket räknar omkring 3,000 volymer.

ENGQVIST, Ebba, fröken, lånbibl. i Stockholm, N:o 17 Hornsgatan; biblioteket öppnades i medlet af år 1870.

Ex-libris: I typtryck inom åttkantig linieram: *Ebba Engqvists Lån-Bibliotek N:o 17 Hornsgatan* [1882].

Katalog utkom 1873. F. n. omfattar biblioteket öfver 8,000 volymer.

ENGQVIST, Svea & C:o, lånbibl. i Stockholm, N:o 6 Linnégatan. Biblioteket grundades 1884 och innehafves af fröken Svea Engqvist.

Bokegaremärke: *Svea Engqvist & C:o Lånbibliotek.* Blåstämpel.

Biblioteket räknar f. n. omkring 5,000 volymer. Tryckt katalog, äfvensom *tillägg*, utkom 1884.

FALU LÄSE-CIRKEL. Dess böcker voro försedda med ett typtrycksblad å permen af följande innehåll:

Reglor för Fahlu Läse-Cirkel.

1:o. Läse-Cirkeln förskaffar sig de bästa af trycket utkommande böcker, hvilka hvar 14:de dag öfverflyttas, af dertill utsedd person, ifrån den ena ledamoten till den andra, i den ordning som ledamöterna ingått uti Läse-Cirkeln.

2:o. Tvenne böcker af cirka 3 R:dr Banco inköps-värde följas åt: en uti Economie, Politik, Geografi, Historia eller annat allvarsamt ämne, och en uti Vitterhet.

3:o. Hvarje ledamot äger att gifva förslag till nya böckers inköp som bestyres af 2:ne dertill utseddde ledamöter.

4:o. Ingen bok får utlånas utom hus, och hvarje ledamot som dermed beträdes, förflyttas för hvarje gång en nummer ned i Läse-Cirkeln.

5:o. Böckerna böra finnas till hands då budet kommer på den gifna dagen för att hemta dem. För hvarje gång budet går förgäfves äger det att af den försumlige ledamoten erhålla 4 sk: B:ko.

6:o. Ledamot som förfar en bok, eller gör den oläsbar, betalar genast dess dubbla värde.

7:o. Vid slutet af hvarje läseår, eller den 30 April, erlägga ledamöterna sitt bidrag till Läse-Cirkeln enligt den räkning som åtföljer de då utgående böckerna.

8:o. De böcker, som cirkulerat, försäljas för Läse-Cirkelns räkning.

9:o. Det är hvilken som hälst öppet att ingå uti Läse-Cirkeln; men för den som bor på Landet, endast med det vilkor att en i Staden boende person åtager sig ansvaret för böckerna.

(Fahlun, P. A. Huldbergs Boktryckeri 1838).

FERNSTRÖM, J. G. lånbibl. i Skara. F. var bokhandlare i Skara på 1830—40-talen äfvensom illitterat rådman.

Ex-libris: I typtryck inom linieram: *N:o Tillhörig J. G. Fernströms Lånbibliotek i Skara.*

Detta lånbibliotek var möjligen detsamma, som grundades af boktryckare C. M. Torin. En handlande Bredelius öfvertog lånbiblioteket efter Fernström.

FLINTENBERG, Johan David, född 1762 i Stockholm, fil. mag. 1785, docent i lärdomshistoria 1786, amanuens vid Upsala bibliotek 1790, sekreterare vid K. Museum 1792, riksantiqvarie, sekreterare i K. Vitterhets- Historie- och Antiquitetsakademien samt garde de medaille 1793. På grund af sjuklighet afsade han sig dessa befattningar 1795. Sina senare lefnadsår tillbragte F. såsom rektor vid en af hufvudstadens skolor och hade under denna tid lånbibliotek. F. var gift med en faster till C. J. L. Almqvist. Död i Stockholm 1819.

Ex-libris: 1. *I typtryck* inom en slingrande linieram: *Kongl. Sekreteraren J. D. Flintebergs Lån-Bibliotek.* (Å somliga ex. är ordet *lån* utraderadt).

2. *I kopparstick:* En bibliotekssal i två afdelningar med bokhyllor, bord med skrifmaterialier, jordglob m. m. Mellan afdelningarna en kornisch, hvarå läses: Lån-Bibliotek Öfver fönstret i nedre afdelningen en bekransad medaljong, hvarå läses: *J. D. F.*

Kopparstick i aqvatintamanér (af Heland?).

Kataloger 1—7 utkommo 1800—1.

I en af Flintenbergs kataloger, tryckt 1803, förekommer å första sidan följande tillkännagifvande: »Mina böcker säljas för utsatta pris i Bergenska huset vid Österlånggatan midt emot Johannis gränd alla förmiddagar från kl. 10 till 2. De som bo i Landsorten och kunna åstunda några af dessa Böcker behaga med det första insända sina reqvisitioner.

Stockholm d. 10 Aug. 1803.
Joh. D. Flintenberg.»

GANS, J. & B., lånbibl. i Göteborg. Katalog 1858.

Ex-libris: I typtryck inom rössjor: *Tillhör J. & B. Gans' Lånbibliotek. N:o* (Tryckt å gult papper).

Fröknarna Gans' lånbibliotek var en liten tid, i slutet af 1860- eller början af 1870-talet, förlagdt till Stockholm, men återflyttades snart till Göteborg.

GRAEFF, Ernst, lånbibl. i Stockholm. Utgaf den 10. Januari 1822 en anmälan in 4:o af ett »Museum och Läseinstitut, i hvilket samtlige Tyska, de vigtigaste Fransyska och Engelske tidskrifter, alla Svenska, de förnämsta Tyska, Danska, Fransyska och Engelska tidningar, äfvensom alla in- och utrikes, utkommande nya böcker till genomläsning förefinnes.» I hörnet af Freds- och Drottninggatorna, der Graeff hade bokhandel.

Åren 1823 och 1824 utgaf Graeff *Tidskrift för Litteratur, konst, luxe och moder,* Stockholm, 1823, 24, 8:o.

Graeffs lånbibliotek öfvertogs sedan af J. F. Walter.

Ex-libris: I litografiskt tryckt: *Mitt Lånbibliotek tillhörig. Ernst Graeff, Bokhandlare Hörnet af Freds- och Drottninggatorne.* Ett annat så lydande: *Tillhör mitt Läsebibliotek, Ernst Graeff, hörnet af* etc. som ofvan.

GRANSTRÖM, L. F., lånbibl. i Göteborg.

Granström, utmärkt skicklig gravör (särskildt af vignetter till böcker) och kopparstickstryckare, var född i Åbo 1783, och dog i Göteborg 1850. På 1840-talet annonserade han ofta i Göteborgstidningarna om sitt lånbibliotek.

GRÖNBERGER, A., lånbibl. i Stockholm vid Brunkebergstorg, utgaf kataloger 1855—67.

Ex-libris: I typtryck: *A. Grönbergers Lånbibliotek.*

Lånbiblioteket öfvertogs 1865 af fröken C. Kjellman, hvilken 1885 öfverlemnade det till fröken Mathilda Berns, nuvarande egarinnan.

HOLMBERG, J. C., lånbibl. i Stockholm.

Ex-libris: Å ett, af en lagerkrans omgifvet postament läses: *Tillhör Holmbergs Lånbibliotek N:o* . . . Två varianter. Typtryck och koppargravyr i förening.

HOLMGREN, N. F. lånbibl. i Norrtelge 1870—80-talen.

Bokegaremärke: *N. F. Holmgren, Norrtelge.* Blåstämpel.

Isberg, W., lånbibl. i Stockholm. I:s lånbibliotek var en fortsättning af A. Wiborgs; också brukar Isbergs märke vara klistradt öfver Wiborgs.

Isberg hade, enligt 1834 års Adresskalender, bokhandel i huset N:o 22 Köpmangatan och enligt Adresskalendrarne för 1841 och 1842 i huset N:o 17 Stadssmedjegatan. Efter Isberg syntes 1846 J. L. Brudin som bokhandlare i samma hus.

Ex-libris: *N:o Tillhör mitt Lån-Bibliotek. W. Isberg.* Typtryck.

KIHLBERG, Charlotta, lånbibl. i Stockholm, N:o 5 Södermalmstorg (Bazaren). Detta lånbibliotek grundades i början af detta århundrade af en fru Unander, förmodligen enka efter bokbindaren U., och öfvertogs år 1830 af m:ll Kihlberg, hvilken äfven hade antiqvarisk bokhandel, och, hvad som kanske var det väsentligaste, en liflig »skillingstryck»-affär, hvilken gjort namnet C. Kihlberg ganska kändt. Efter m:ll Kihlbergs död 1872 öfvertogs lånbiblioteket och skillingstryckaffären af hennes fosterdotter fröken Marianne Ehrenström, hvarefter det 1875 öfvergick till m:ll Johanna F. Söderberg, den förutnämdas mångåriga biträde, som nu fortsätter under den välbekanta firman C. Kihlberg.

Biblioteket räknar omkring 6,000 volymer, mest skönlitteratur från förra hälften af detta århundrade. Ingen namnstämpel användes, blott skrifvet namn. Katalog utkom 1863, tryckt hos Westrell med följande titel: »Förteckning på Romaner, Historiska verk samt Lefvernes- och Resebeskrifningar, hvilka utlånas efter medföljande underrättelser hos C. Kihlberg, uti Boden N:o 5 i Stadens nya hus vid Södermalmstorg.»

Af dessa »underättelser» inhemtar man, att boklån för ett fjerdedels år kostade 2 kr., för en månad 75 öre, för en vecka 38 öre och för ett dygn 18 öre, detta gällande för lån af en bok i sänder. Äfvenså uttalas den förmodan, att »den läsare som skulle råka skada eller förstöra någon Bok, ej lärer finna det obilligt att den gjorda skadan ersättes, eller bokens värde efter gångbart pris betalas. Likväl hoppas man att aktsamme läsare sällan låta en så obehaglig händelse inträffa, då man å andra sidan förbinder sig att med all möjlig billighet gå det läsande publicum till mötes.»

Om nuvarande egarinnan af Kihlbergska lånbiblioteket stod följande notis att läsa i Nya Dagl. Alleh. 1888: d. 9. Januari:

Egarinnan af firman C. Kihlbergs lånbibliotek och bokhandel fröken *Johanna Fredrika Söderberg* ingår i dag i sitt 75:te lefnadsår. Fröken Söderberg, född i Gamla Carleby stad i Finland den 9 januari 1814, kom såsom biträde till mamsell Kihlberg i lånbiblioteket i bazaren vid Södermalmstorg år 1850 och öfvertog vid hennes död år 1872 den bekanta firman, som egt bestånd sedan år 1830. Fröken S. har sålunda i 37 år herskat i sitt bibliotek, har aldrig haft något biträde och är vid

fulla både själs- och kroppskrafter. Gumman tager sig ingen annan ledighet än att under kalla vinterdagar, med svarta sidenmössan och skinnkragen på, springa ned till Carl Johans torg och gifva »de stackars frusna sparfvar lite mat», ty detta är hennes nöje.

KJELLMAN, Carolina, lånbibl. i Stockholm vid Brunkebergs torg 1865—85.

Bokegaremärken: 1. *C. Kjellmans Lånbibliotek.* Typtryck.
2. *C. Kjellmans Lånbibliotek Brunkebergstorg 12.*
3. *C. Kjellmans Lånbibliotek Antiqvariska Bokhandel 12 Brunkebergstorg 12.* Blåstämplar.

Fröken Kjellman öfvertog Grönbergers lånbibliotek 1865 och öfverlemnade det till fröken Mathilda Berns 1885. Det uppgår nu till öfver 40,000 volymer och nämnes fortfarande *C. Kjellmans Lånbibliotek.*

LJUNGHOLM, G. A., lånbibl. i Stockholm, N:o 38 Mästersamuelsgatan. Det grundades för omkring 20 år tillbaka af bokhandlaren J. J. Flodin, hvilken som bokegare märke använde en oval blåstämpel: *J. J. Flodin Stockholm*, öfvertogs i medlet af 1870-talet af G. A. Ljungholm, förut anställd hos antiqvariske bokhandlaren Seelig. År 1883 öfvergick biblioteket till n. v. egarinnan, fröken Emma Pettersson, som fortsätter affären i samma lokal och under samma firma.

Bokegaremärke: I oval blåstämpel: *G. A. Ljungholms Lånbibliotek Stockholm.*

Biblioteket omfattar f. n. omkring 15,000 volymer.

LORENTZ, Carl Junior, lånbibl. i Stockholm, f. d, hattmakare och medarbetare i Aftonbladet från Hiertas tid till sin död; otaliga gånger afbildad i *Folkets Röst* 1851 med en mängd hattar på hufvudet. Lorentz hade

en tid bok- musik- och konsthandel i 28 Drottninggatan, en annan tid i N:o 43 Drottninggatan.

Död 1862. Biografi i »Fäderneslandet» s. å.

Ex-libris: 1. Inom linieram: *N:o Tillhör Carl Lorentz J:rs Lånbibliotek Drottninggatan N:o 28* i typtryck.

2. Namnet: *Carl Lorentz J:r.* Litografierad etikett.

LUNDBERG, Augusta, lånbibl. i Norrköping 1865—78. Katalogen upptager något öfver 3,000 n:r.

Bokegaremärke: *Augusta Lundbergs Lån Bibliotek* i blåstämpel.

LUNDEQVIST, A. R., lånbibl. i Stockholm på 1830-talet. L. hade bokhandel 1842 i huset N:o 29 Regeringsgatan och 1846 i huset N:o 68 Vesterlånggatan.

Ex-libris: *Tillhörig A. R. Lundeqvists Lån-Bibliotek.* Typtryck.

LÅNBIBLIOTEKET VID HORNSGATAN N:o 56 i Stockholm, började 1887, eges af flere, räknar f. n. omkring 3,000 volymer. Har ännu ej låtit trycka katalog eller försett sig med något bokegaremärke.

LÅNBIBLIOTEKET VID TRÅNGSUND. Detta innehades af en *Justlander* i början af 1820-talet.

Ex-libris: I typtryck inom ram af rössjor:

Tillhör Lånbiblioteket vid Trångsund i Stockholm. Litt. N:o.

Nyss utkomna Böcker böra så skyndsamt som möjligt återlemnas och äfven äldre arbeten ej, utan förut träffad öfverenskommelse, längre än en vecka qvarhållas. (*Se Reglor för boklån § 5*).

LÅNBIBLIOTEKET VITTERHET i Stockholm på 1880-talet, upphörde 1886. En stor del af detsamma hade förut tillhört G. A. Boijes lånbibliotek i Borås,

Böckerna voro försedda med ett rödt typtrycksblad af följande innehåll:

N:o
Lånbiblioteket
Vitterhet
46 Grefturegatan 46
(öppet från kl. 9 f. m.—9 e. m.)
Utlåning sker efter följande bestämmelser

Antal böcker	En		Två		Tre		Fyra		Fem	
hvarje gång	Kr.	öre.	Kr.	öre.	Kr.	öre.	Kr.	öre.	Kr.	öre.
Hypotek	5	—	7	50	10	—	12	—	15	—
För år	10	—	15	—	18	—	22	—	25	—
» halft år	5	—	7	50	10	—	12	—	15	—
» qvartal	2	50	4	—	5	—	6	—	7	50
» månad	1	—	1	50	2	—	2	50	3	—
» vecka		25		50		70		80	1	—

Obs. Hypoteket återfås vid lånets slut. Afgifterna erläggas vid lånets början. Så många böcker, som önskas, utlånas *utan* särskild afgift under den tid lånet varar, blott de förut lånta återlemnas.

Kataloger med intressanta upplysningar om hvarje författare tillhandahålles gratis åt hvar och en, som tager boklån på minst ett halft år.

MALLÉN, Elias Emanuel, mönsterskrifvare vid Första Lifgardet, titulerad regementskommissarie, född 1783, död 1863*. M. är mest känd för sin »gångpost», som han började 1838. Han var äfven författare och utgaf följande skrifter: *Uggelviks Helsokällas Ruiner*, (Sthlm 1829), *Öfverläggningarne, eller Den ädelmodige Sjökaptenen, Skådespel i 3 akter*, (Sthlm 1833), *Carl och Sophi, eller den oförmodade upptäckten*, (Sthlm 1833), *Emmas varning eller den hemlighetsfulla synen*, (Sthlm 1834), *Kalendarium, eller Post-Löjligheter*, (Sthlm 1846), som har till titelvignett en afbildning af »Mallénska gångposten». Mallén

* En tidningsnotis af år 1809 meddelar: »Ordinarie mönsterskrif-

stiftade äfven 1828 ett ordenssällskap, *S:t Olof*, som 1831 antog namnet *Redliga förbundet*, och som 1836 å Norrmalm inrättade den första Borgareskolan. Sällskapet upphörde 1841.

Ex-libris: 1. Inom en oval: *Tillhörig Mitt Lån-Bibliotek. Em. Mallén*, derunder ett par korsade qvistar. (Kopparstick). 2. I typtryck: *Tillhörig Em. Malléns Lån-Bibliotek.*

Malléns lånbibliotek öppnades den 20. Nov. 1811. »Plan och katalog på Svenska böcker för Emanuel Malléns Lånbibliotek i Stockholm» utkom 1814. Betalningen, som »erlades förut», utgjorde för en bok hvar gång 3 Rdr B:co pr år, för 2 böcker 5 Rdr B:co o. s. v. Särskildt vite af 4 sk. b:co var stadgadt för den, som fläckade böckerna »utanpå». Första boken i katalogen var *Adalrik och Göthilda.* Romanafdelningen upptog 486 n:r, mest arbeten af Kotzebue och Lafontaine. Derefter 200 teaterpjeser, omkring 150 resebeskrifningar, 220 n:r »Vitterhet, skaldekonst, historia och biografier, samt blandade ämnen». Sedermera utkommo »fortsättningar» af katalogen. Em. Malléns lånbibliotek och bokhandel, som varit vid Fredsgatan, flyttades 1819 i Oktober till »hörnet af Drottninggatan och N:o 1 Lilla Vattugränden».

RADEMINE, Carl Erik, lånbibl. i Stockholm. Första katalogen utkom 1803 och upptager endast utländsk litteratur på engelska, franska och tyska, tillsammans 1,995 n:r.

Rademine har öfversatt *Om umgänget med menniskor* af frih. Ad. Knigge, *Friaren*, af Fr. Laun och *Edvard och Margareta eller En spegel af det menskliga lifvet*, af Aug. La Fontaine.

Ex-libris: I typtryck: *N:o ... Tillhör min Boksamling. Carl Erik Rademine.* (Inom ram).

Förutnämda katalog börjar med en »Plan» uppgjor

---

varen i 1:a lifgardet Em. Mallén och Enkefru E. Ulrika Liljestjelke f. Rådberg vigde d. 11. Nov.» (Se äfven Adelns Ättartaflor.)

i 14 mom. Af denna får man veta, att »för så kallad enkel läsning erläggas för helt år 4 Rdr [B:co], för ett halft år 2 Rdr o. s. v. För dubbel läsning betalas dubbelt».

RAHM, Gustaf, lånbibliotekarie och bokhandlare i Stockholm; rymde 1858.

Böckerna voro försedda med ett gult typtrycksblad af följande innehåll:

N:o . . . tillhörande:
Gustaf Rahms
Lån-Bibliotek
Stora Nygatan N:o 20
Reglor:

Såsom hypothek för läsning på längre eller kortare tid erläggas 3 Rdr R:mt.

Utbyte af böcker kan ske alla söknedagar, vid hvilken tid samt huru ofta som helst. Skadas, defekteras eller nedfläckas någon af Lånbibliothekets böcker, betalas den med sitt gällande boklådspris, hvartill kommer kostnaden för bandet: 50 öre R:mt.

Abonnementspris:

För helt år	Rmt	Rdr	11 —
» 1/2 »	»	»	6 —
» 1/4 »	»	»	3:50
» månad	»	»	1:25
» vecka	»	»	37 ½
» dag	»	»	10

För dubbel läsning (2 böcker) höjes priset med 50 proc., hvarjemte hypotheket ökas till 5 Rdr R:mt.

RIDELIUS, Carolina & Syskon, lånbibliotek i Visby på 1860-talet; fanns ännu 1881. Carolina Ridelius, förmodligen syster till bokbindaren Carl Joh. Ridelius derstädes (född 1817), äfven författare (se Linnströms boklex.) och antagen 1850 till Bokförlagsföreningens kommissionär.

Bokegaremärke: I oval blåstämpel: *Carolina Ridelius & Syskon Lånbibliothek Visby.*

SAHLBERG, Robert, lånbibl. i Stockholm, N:o 17 Fredsgatan, från år 1875.

Ex-libris: I typtryck: *Rob. Sahlbergs Lånbibliotek N:o . . .*

Bokegaremärke: *R. Sahlbergs Lånbibliotek 17 Fredsgatan 17,* i blåstämpel.

Sahlberg köpte första begynnelsen till lånbiblioteket af antiqvariske bokhandlaren N. Eskilsson, 1875. Boksamlingen hade förut egts af Ridelius, sedan af Göthe, derefter af Dahlberg. F. n. räknar lånbiblioteket omkring 10,000 volymer.

SCHMALENSÉE, A. von, lånbibl. i Stockholm; i Uddevalla 1833.

Bokegaremärke: *Namnet* i suddigt stämpeltryck å titelblad.

SPANIER, Anna Elisabeth, född Vahlström, död i Stockholm 1884, 86 år gammal, (se dödsannons i Aftonbl. den 20. Maj 1884), hade lånbibliotek i Stockholm, hvilket upphörde på 1840-talet.

Ex-libris: Inom linieram: *N:o . . . Elise Spaniers Lånbibliothek.* 2 varianter. Litografi.

SVEDERUS, Magnus, född 1748, lånbibliotekarie i Stockholm, känd skriftställare, akademibokhandlare i Upsala 1769, »men sträckte sin rörelse äfven till Stockholm 1785» (ansökan om detta lånbiblioteks inrättande af 1785 finnes i Kongl. Bibl.), prestvigd 1789 och domkyrkosyssloman i Vesterås 1790, slutligen fältprost; död i Upsala 1836. (Hans son var den år 1888 vid 91 års ålder aflidne skriftställaren Georg Svederus).

Svederus utgaf förlagskataloger Upsala 1776, Stock-

holm, Upsala och Åbo 1779 tr. i Stockholm, Stockholm 1781, 1784, 1787, 1788 med plan öfver lånbiblioteket, som då var å Börsen.

Ex-libris: I typtryck inom ram af rössjor: *Tillhörer Swederi Lån- Bibliothek N:o...*

Boksamlingen såldes dels i Upsala, dels i Westerås 1837 enligt tryckt förteckning, upptagande 3,531 n:r.

THOMSON, Niclas Hansson, född 1793, lånbibl. i Malmö, först underofficer vid Konungens eget värfvade regemente, sedan bokhandlare i Malmö från 1823 och boktryckare från 1826, under hvilken tid han äfven hade lånbibliotek; sedan boktryckare och bokförläggare i Stockholm 1831—51 (förekommer i Stockholms Adresskalender 1846—56), återvände derefter till Malmö, der han 1874 afled.

Bokegaremärken: 1. *N. Hansson* (Svartstämpel), 2. *N. H.* (Svart sigilltryck), 3. *N. H. Thomsons Lånbibliothek i Malmö.* Tryckt med typer.

Thomson utgaf kataloger 1827, 28, 56, 57.

UMEÅ LÄSE-BIBLIOTEK. (Början af 1800:talet).

Bokegaremärke: *Umeå L. B.* i guldtryck å permen.

UNANDER, E., fru, hade lånbibliotek i Stadens hus vid Södermalmstorg boden N:o 2 (s. k. Bazaren) på 1820-talet. Katalogen upptager omkring 2,500 n:r.

Ex-libris: I typtryck: *N:o Tillhörig Unanders Lån-Bibliotek.*

Fru Unanders lånbibliotek öfvergick till mamsell C. Kihlberg. (Se vidare under detta namn).

WACKLIN, C. F. Lånbibl. i Vexiö.
Wacklin annonserade 1852 om sitt lånbibliotek derstädes. Något vidare om detta äro vi ej i tillfälle meddela.

WALTER, J. F., lånbibl. i Stockholm, Storkyrkobrinken, qvart. Minotaurus N:o 4. Första katalogen, tryckt 1824, upptager 2,000 nummer. Walter var äfven bokhandlare i Stockholm och stiftade »Läsesällskapet».

Ex-libris: 1. *J. F. Walters Läse-Bibliotek N:o...* Litografi. 2. *J. F. Walters Musik-Låne-Bibliotek N:o...* Litografi. 3. *J. F. Walters Libraire et Bureau de Musique Stockholm Rue Storkyrkobrinken.* Typtryck å rödt papper.

Walters lånbibliotek var en fortsättning af Ernst Graeffs.

WESTMAN, C., och BJURSTRÖM, P., lånbibl. i Stockholm (f. d. Behns lånbibliotek, som öppnades 1793). Fanns 1824 i N:o 8 Lilla Nygatan. Kataloger utgifna 1824—28. Katalogen af 1824 upptager något öfver 5,000 n:r.

Ex-libris: I typtryck: *N:o Tillhörer vår Boksamling C. Westman & P. Bjurström.*

WETTERGREN, J. F., lånbibl. i Skara 1830—40-talen. W. blef sedermera postmästare i Skara.

Ex-libris: I typtryck: *N:o Tillhörig J. F. Wettergrens Lånbibliotek i Skara.*

Boktryckaren i Skara Carl Magnus Torin inrättade ett lånbibliotek i Skara. Möjligen öfvertogs detta af Wettergren eller kanske troligare af Rådman Fernström, som egde ett dylikt på 1840-talet. Äfvenledes fanns ett dylikt, som egdes af en major Carl Hjorth, också på 1830—40-

talen. En handlande Bredelius blef egare af Fernströms bibliotek. Hjorths skingrades efter hans död.

WIBORG, A., lånbibl. i Stockholm (1811—35), fil. mag:r, var två gånger bibliotekarie i Stockholms nation i Upsala, dit han 1822 och 1824 förärade ett större antal böcker; gjorde såsom bokhandlare i Stockholm konkurs, * hvadan auktion å hans boksamling egde rum, enligt tryckt förteckning (80 sid.), 1836 den 27. Februari o. f. d.; förteckning N:o 2 (72 sid.), å hvilken W. nämnes »nu framlidne», angifves auktionstiden den 9. November o. f. d. 1836. En del af hans böcker såldes i April 1832 enligt tryckt förteckning, upptagande 1,844 n:r. Den samling, som såldes i Nov. 1836, utgjorde enligt tryckt förteckning 2,800 n:r.

Ex-libris: I typtryck: *N:o Tillhör mitt Lånbibliotek A. Wiborg.*

Wiborgs lånbibliotek, som förut tillhört Rademine, öfvergick sedan till bokhandl. V. Isberg »i hörnet af Stadssmedjegatan och Storkyrkobrinken»; kallades sedan 1860 »f. d. Wiborgska-Baumgartenska»; var ett ganska betydligt bibliotek, uppgående till 10,000 n:r. Kataloger öfver Wiborgska lånbiblioteket utkommo 1823, 1828, 1833 (f. d. Wiborgska lånbiblioteket), 1837 (numera V. Isbergs), 1856, 1860 (Wiborgska-Baumgartenska). År 1863 utfärdade amiralitetskammarrådet Bäckström, redaktör Sohlman, riksarkivarien Nordström, professor Bergh, advokatfiskalen Holm, med. doctorerne Lemchen och Lamm samt amanuensen Wieselgren ett upprop till allmänheten att inköpa *f. d. Wiborgska lånbiblioteket* för att sedan aptera

* Wiborgska boklådan egdes förut af Gustaf och Abraham Silverstolpe som äfven hade bokhandel i Upsala. W. förestod boklådan i Stockholm. »Emedan Anders Wiborg», säger Palmblad, »var en ordentlig och samvetsgrann man, förmoda vi väl att boklådan i Stockholm ej gick illa, men husbonden sjelf hade intet sinne för ordning, hushållning och affärer, samt hade dessutom egna litterära bestyr att sköta. Etablissementet gick genom cession öfverända, då bokhandeln i Stockholm öfvertogs af Wiborg.» Enligt 1834 års adresskalender hade Wiborg bokhandel i huset n:r 16 Westerlånggatan. Wiborg var en tid (mellan C. Lengbloms och A. Lindebergs redaktörsskap) utgifvare af *Stockholms-Posten.*

det till »Stockholms Familjebibliotek». Tecknarne höllo d. $^{14}/_{10}$ s. å. ett sammanträde, hvarvid de ofvannämde utsågos att vidtaga vidare åtgärder för planens verkställande. Denna ledde dock icke till något vidare resultat utan öfvergick biblioteket genom köp till ryttmästaren friherre Arvid Fredrik Kurck och fördes af honom, sedan en massa skräp utgallrats, till Tidö, der det qvarlemnades, då frih. Kurck sålde egendomen till P. O. Treschow.

ZANDERS, J. & WÅHLIN, A. F., lånbibl. i Kalmar på 1830-talet. Josua Zander, född 1788, lektor, död 1835 och bokhandlare Axel Fredrig Wåhlin hade boktryckeri i Kalmar sedan 1832. Wåhlin blef 1837 boktryckare i Gefle.

Ex-libris: I typtryck: *Tillhör J. Zanders och A. F. Wåhlins Lånbibliothek.*

EX-LIBRIS

BRYNOLPH III. Gerlaci, biskop i Skara, död 1505. I Kongl. Biblioteket finnes ett exemplar af »Sunte Birgittas openbaringe» (liten qvart, Lübeck 1496), hvilket tillhört biskop Brynolph och å hvars bakperm finnes inpressadt biskopens vapen (sköld med sex fält), hvilande å en kräckla.

TROLLE, Ericus, son till riksrådet Erik Trolle, som 1512 var på förslag till riksföreståndare och blef landsflyktig 1523; halfbroder till ärkebiskop Gustaf Trolle. Födelse- och dödsår okända.

Permstämpel: *E. T. S.* och *1554* i stämpel å perm. Å ett band in 4:o i C. Eichhorns samling. Boken har egarens namn å titelbladet. (Bunden i Wittenberg under Trolles vistelse der).

GYLLENSTIERNA, Nils; född 1526, friherre till Lundholm, Svea rikes råd 1555, riks-kansler 1561, flere gånger sändebud till främmande magter, friherre 1569, landshöfding öfver allt Småland 1577, riks-drots 1590, död på Fogelvik 1601, begrafven i Tryserums kyrka.

Permstämpel: *N* G* S* 1549.* Guldtryck å frampermen, af en volym, hvitt pressadt skinn, i Eichhorns samling. (Har äfven tillhört Gyllenstiernas son, enligt Eichhorns anteckning).

PETRI, Laurentius (Gothus); född i Söderköping 1529; Erik XIV:s hofpredikant, filosofie magister i Wittenberg 1558, blef slutligen 1554 ärkebiskop; död 1579 och begrafven i Upsala domkyrka. Laurentius Petri Gothus är egentligen ryktbar såsom föregifven författare till »Liturgia Suecanæ Ecclesiæ Catholicæ et orthodoxæ conformis». Holm. 1576, den illa beryktade »Röda boken». Denna bedröfliga bok, som åstadkom så många onödiga tvister och religionsförföljelser, har stält Laurentius Petri Gothus (hvilken, ehuru ej författare, dock i företalet utgaf sig för sådan) uti en, lindrigast sagdt, tvetydig dager.

Permstämpel: *L. P. S. 1557.* Stämpel å perm. (Wittenberg-band i C. Eichhorns samling).

BIELKE, Johan Axelsson, till Liljestad, Häradssäter, och Käfvelstad; riddare af Guds Lambs orden och Svea rikes råd 1569, ståthållare på Wadstena slott och öfver hela Östergötland 1574; död på Liljestad i Östergötland; ligger, jemte sin fru, begrafven i Skönberga kyrka.

Permstämpel: Å frampermen Svenska riksvapnet och *J. R.* [Johannes Rex?]. Å bakpermen: *Got regir mein Gemüt und Daden,* derunder *Bielkevapnet* och under detsamma: *Johan Axelzan Bielke Riter Erfgeseten zv Heredsœter.* (Allt i blindtryck).

Boken *(Gentis Silesiæ Annales ... A Ioachimo Cureo Freistadiensi, Witebergæ MDLXXI.* Fol.) köptes å Cederhjelmska bokauktionen d. 23. Nov. 1878 af Kongl. Biblioteket. Troligen har bandet, som är yngre än 1576, tillhört drottning *Gunilla Bielke,* dotter till ofvannämde Johan Axelsson Bielke.

BIELKE, Hogenskild, riksråd och rikshofmästare; född 1538, halshuggen på Stortorget i Stockholm 1605.

Permstämpel: *H* H* B.* Tryckt i svart å pergamentsband. — Synligt å *Mandate Serenissimi*

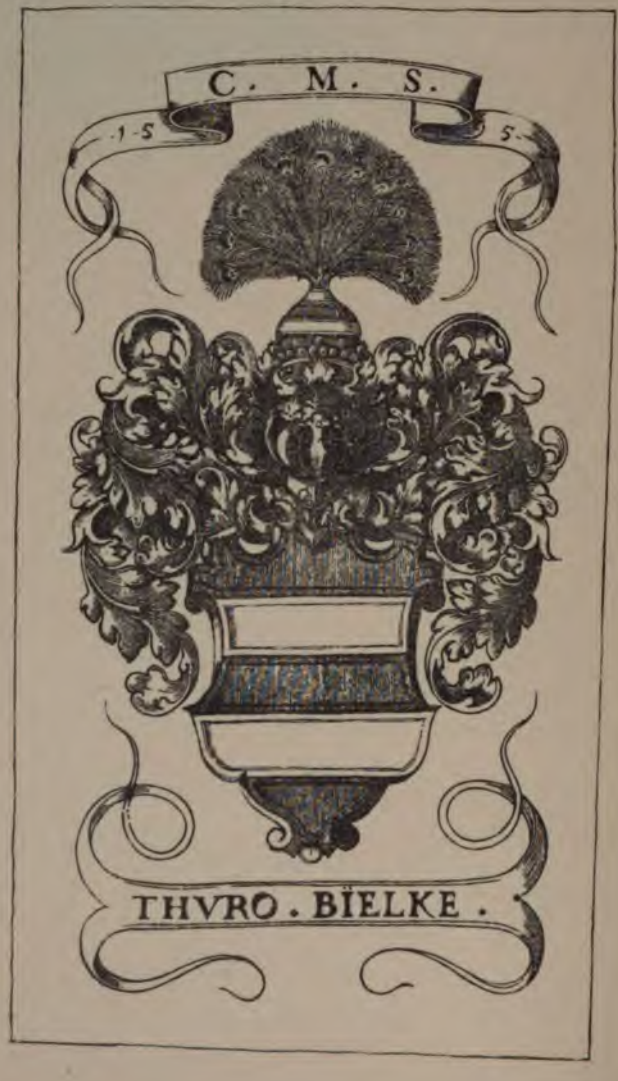
C. M. S.
1-5
5-
THVRO. BIELKE.

Potentissimique Principis Domini Sigismundi (1596) i Kongl. Biblioteket, i hvilket exemplar excellensen L. Manderström antecknat:

»Denna bok förekommer numera ej ofta. Detta exemplar har dessutom den särskilda märkvärdighet, att å bandet hafva påtryckta bokstäfverna *H. H. B.* och på det inre af permen autographen *Hogenskildt Bielke.* Då man erinrar sig, att riksrådet och rikshofmästaren Hogenskild Bielke, fastän senare än dess fränder och vänner, likväl slutligen 1605 lade hufvudet å stupstocken för konung Sigismunds sak, får denna autograph, fästad vid närvarande bok, ett ytterligare värde. Jemförd med den namnteckning, hvaraf ett facsimile finnes uti 7:de delen af »Handlingar rörande Skandinaviens historia», företer den dermed en fullkomlig likhet.«

BIELKE, Thure, född 1552, riksråd 1586, öfversteskattmästare och kammarråd s. å., lagman i Tio härads lagsaga 1593; skickades till Rom 1593 för att återfordra det klosterhus, som S:ta Birgitta der låtit uppbygga, gift 1581 med Margareta Sture; halshuggen i Linköping 1600.

Ex-libris: *Vapnet.* Å nedre bandeau'en läses: *Thvro Bielke.* Å öfra bandeau'en: $15^{C.\ M.\ S.}95$ [C. M. S. = Conjux Margareta Sture], Kopparstick (Tyskt?).

Permstämpel: Tryckt å frampermen: *T. B.* (*1.5.—9.3*). — I Kongl. Biblioteket finnes *Uberti Folietæ ex universa historia rerum Europæ Svorvm temporvm* (Genevæ 1587. 4:o) med sistnämda märke tryckt å frampermen. Att dessa initialer beteckna Bielke synes deraf, att å bokens titelblad finnes skrifvet: *Sum Thuronis N. Bielke Junioris mp 1637,* och således sedan tillhört slägten.

Bokegaremärken under sextonde århundradet förekommo ytterst sällan. Man tecknade blott sitt namn i böckerna. De, som egentligen egde böcker under 1500-talet och strax i början af 1600-talet, voro prester och väl ibland adelsmän.

Ofvan nämde Thure Bielkes Ex-libris är det äldsta svenska man känner.

GÖRANSSON, (*Svan*, möjligen af danska ätten *Laxmand*), *Mauritz till Djula*. Jemför Schlegel & Klingspors Ointroducerade adeliga ätter, slägten Svan. Född 1542, död omkring 1610.

Denne Göransson, en af Erik XIV:s vaktare, var en tid hofmästare hos drottning Gunilla och vid sin död kammarråd. Han intresserade sig mycket för bokliga värf och egde en stor och dyrbar samling böcker. Både i Upsala och i Linköpings bibliotek förvaras böcker, som tillhört honom, bland andra en märklig handskrift af Olai Petri Svenska krönika, i hvilken vid sidan af M. Göranssons namn läses årtalet 1575. (Se vidare Ahlqvist: Erik XIV:s sista lefnadsår, sid. 106, 144).

JACOBI, Sveno, biskop i Skara, död 1556.

Då i Februari 1876 den boksamling såldes, som förvarats på det gamla Banérska godset Djursholm, hade man tillfälle att der se åtskilliga palæotyper, hvilka nästan alla buro anteckningar om att fordom hafva tillhört Skara domkyrkas bibliotek. Kongl. biblioteket inköpte då, bland andra, två volymer, den ena prydligt bunden i goffreradt läder, med väl behållna knäppen och beslag, på hvilka senare står graveradt: *Sweno Jacobi canonicus Scarensis*, den andra i enkelt pergamentsomslag, sammanhållet med ett messingsknäppe, hvilket äfven bär inristadt: *magister Sueno Jacobi*. På den senare volymens titelblad (»Formulare instrumentorum», Coloniæ 1504) lästes några anteckningar, som för tillfället ej vidare uppmärksammades. På våren 1877, bland en mindre rest böcker från samma håll, eller Djursholm, påträffades ett nytt band, dels handskrifna, dels tryckta saker, hvilket enligt påteckning å titelbladet jemväl varit »Liber magister Suenonis Jacobi alme Scarensis ecclesie canonici'»; och äfven detta kom att stanna i Kongl. Biblioteket. Vid närmare undersökning af de handskrifna delarne, visade sig dessa hufvudsakligen utgöras af en afskrift af »Flores Decretorum», af ett längre latinskt poem, kalladt: »Disputatio vini et aque»,

i två afskrifter, egenhändigt af sagde Sveno Jacobi. Men dessutom förekommo åtskilliga små latinska verser och anteckningar rörande händelser i Vestergötland eller angående detta landskap. De finnas inskrifna än här, än der, allt efter som förf. haft en sida ledig eller som det fallit sig. Såsom både handstil, ändringar och innehåll visa, äro de författade af nedskrifvaren, Sveno Jacobi. Denne var, efter hvad man ser af Rhyzelii Episcoposcopia och Warholms herdaminne, Skara stifts förste lutherske biskop, härstammade från Skeninge, var domprost i Skara, när han mot slutet af 1529 utsågs till biskop, stod i gunst hos kung Gösta, men afgick 1544, för att få tillbringa sina återstående dagar i ro, och afled som kanik vid sin domkyrka 1556. År 1508 inskrefs han vid universitetet i Rostock och blef der troligtvis magister. Hans verser vittna också om god latinsk språkkunskap, efter hans samtids mått. Det torde vara öfverflödigt att nämna, att de äro mycket invecklade och vid läsningen erbjudit ganska stora svårigheter, hvilka det behöfts flere kännares förenade krafter att öfvervinna.

(Historiskt Bibliotek, 1878).

GYLTE (eller **GYLTA**), **Göran**, lärd statsman, födelseåret okändt; död 1580 eller 1581.

Bland hans efterlemnade skrifter finnes en *Chronologia* 1326—1415, förvarad i Palmschöldska samlingen i Upsala bibliotek, och en *Berättelse om then skada och förderf som Sverikes rike lidit haffer therigenom att man ej viss warit eller wara wille på the personer, hvilka med rätta regera skulle»*, förvarad i riksarkivet.

Permstämpel: *G. G. 1544*, i stämpel å hvitt skinnband (från Wittenberg?). På titelbladet egenhändigt: Georgius Gylte.

POSSE, Göran Nilsson, ryttmästare för Adelsfanan 1590, häradshöfding i Kinne härad i Vestergötland 1593, ryttmästare för en fana Vestgöta hofmän s. å., anförde konung Sigismunds högra flygel i Stångebro slag 1598, rymde 1603 ur riket till Polen, författade under sin lands-

flykt *Hertig Carls Slachtarebänk.* Födelse- och dödsår obekanta.

Permstämpel: I Kongl. Biblioteket finnes en historia af Olai Petri med *Göran Nilsson Posses* namn på permen.

POSSE, Göran Knutsson till Hellekis, (kusin till nyssnämde Göran Nilsson Posse); riksråd; född 1556, död i Danzig 1616.

Permstämpel: Stämpel å frampermen: Vapnet, namnet *Jöran Posse* och året *1598.* (Å en foliant bunden i Polen.)

ERICI, Ericus, biskop öfver Åbo och Wiborgs stift 1583—1625; död sistnämda år.

Om denne biskop, som först hjelpte Johan III. i hans katolska och sedan Carl IX. i hans calvinistiska sträfvanden, men 1593 underskref Upsala mötes beslut, kunde Rhyzelius i sin Biskops-Chrönika med skäl säga: att »han visat sig något ostadig vid religionen i början af sitt embete, men han bättrade thet dock sedan merkeligen». En annan moralisk skröplighet synes han äfven varit bekajad med, nämligen högmod, ithy att han år 1615 af konung Gustaf II. Adolf »sökt och fått confirmation och förökning på det adelskap, som hans förfäder i många leder från Liffland haft hade». Men man får hoppas med Rhyzelius, att »verlden, tiden och ålderdomen späkte och förödmjukade honom».

Antagligen egde Erici en för sin tid betydande boksamling, då man tager i betraktande, att han i 42 år var biskop, äfven som en ganska framstående teologisk författare. Johan III:s liturgi »Röda boken» öfversatte han på grekiska med anledning af konungens funderingar att förena den svenska kyrkan med den grekiska. Dessutom utgaf han en handbok, en cateches och en postilla på finska språket.

Uti Kongl. Biblioteket finnes ett exemplar *Se Wsi Testamenti,** Sthlm 1548, som tillhört Erici. På permarne, af gulbrunt kalfskinn, står i guld: *ERICVS * / ERICI * // * Anno * / MDCLXXIIII.* (Ursprungligen prydligt band, ehuru numera illa medfaret).

BUREUS, Johannes Thomæ Agrivilliensis.

Johan Thomasson, som efter sin mormoder antog namnet Bureus, föddes 1568 i Åkerby socken i Upland der hans fader var kyrkoherde, anställdes i kongl. kansliet 1590, var notarie vid Upsala möte 1593, och jemte Johan Skytte Gustaf Adolfs lärare; blef af Carl IX. år 1609 utnämd till riksarkivarie, med hvilken befattning Gustaf II. Adolph förenade vården öfver rikets antiqviteter samt Kongl. Biblioteket, hvars förste föreståndare eller bibliotekarie Bureus således blef. »Hans mångfrestande ande odlade med samma ifver hvarjehanda vetenskaper och han har utgifvit eller efterlemnat otryckta talrika skrifter i olika ämnen.» Bureus dog 1652 på sin gård i Vårdsätra nära Upsala. Den märkligaste af Burei publikationer är den af honom utgifna första upplagan af Medeltids-handskriften *En nyttig Bok om Konungastyrilse och Höfdinga,* hvilken utkom 1634 (den var dock färdigtryckt flere år förut, så som visar sig af ett citat af Baazius redan 1629). Ehuru en nyare tids språkforskning funnit B:s kommentarier eller »opteknelser uti brädderne» — såsom B. sjelf kallade dem — till nämda arbete temligen okritiska, vittna de emellertid om en för Burei tid ovanlig lärdom.

Frukten af hans kabbalistiska funderingar blef den kuriösa boken *Nordlanda Lejonsens Rytande, Som aff Koppar Altarsens Mätning Vppenbarar Skriftennes Tijda Räkning.* Ups. 1644. Bureus beräknar här med full visshet, att yttersta domen skulle inträffa 1674. (Se sid. 51).

Fullständig förteckning öfver Burei tryckta och otryckta skrifter finnes införd i *Samlaren,* femte årgången: sid. 13—25

---

* Nya Testamentet på finska.

Ex-libris: 1. Inom en tredubbel cirkelrund strålram läses å ett fyrkantigt blad: *Insedenti Throno Agnoque Benedictio* [Honom som sitter på thronen och lammet vare ära] *Johannes Thomæ Agrivilliensis Bvrevs.* (Typtryck eller träsnitt).

2. Likt föregående, men med följande inskription: *Insedenti Throno Agnoque Benedictio Johannes Thomæ Agrivilliensis Bvrevs possessor.*

3. Likt föregående, men med följande inskription: *Insedenti Throno Agnoque Benedictio. Superes Diversa, Joanes Testa Bvree Dura.* [Du skall öfvervinna åtskilligt. J. Burei fasta skärfva (stadiga stämpel?)]. Se vidstående plansch.

4. *ITA BVRAEI Possessio.* Inom rössjor. Aflång liten lapp i typtryck.

* * *

I tidskriften *Nyare bidrag till kännedom om de svenska landsmålen,* 24:de häftet, är införd *Sumlen där vthi ährо Åtskillighe Collectaneer, som vthi een och annan måtta tiäna till Antiquiteternes excolerande af Johannes Thomæ Bureus.* Efter författarens handskrift i urval utgifne (af G. E. Klemming).

I dessa »collectaneer», som äro högligen intressanta, ehuru ett och annat för vår tid förefaller väl narraktigt, förekomma åtskilliga anteckningar om svenska böcker och handskrifter, hvaraf följande är intressant nog:

Hvilka äro som hafva gambla Svenske böker.

Her Christier Clason.

Her Jon i Edhbo sadhe sigh hafva en gammal kröneko thär står mykit om Drotning Dijsa.

Lasse Jönson las een gång utur een gamul kröneka om Friggiehögen vidh Gamble Upsala om Valmar höghsta dräght, ortugh högste pening, Sigtuna Biörkö och Skara förste städher.

I Vesterårs är een S. Brijtas Bok på Svensk sadhe Carol. Columbinus.

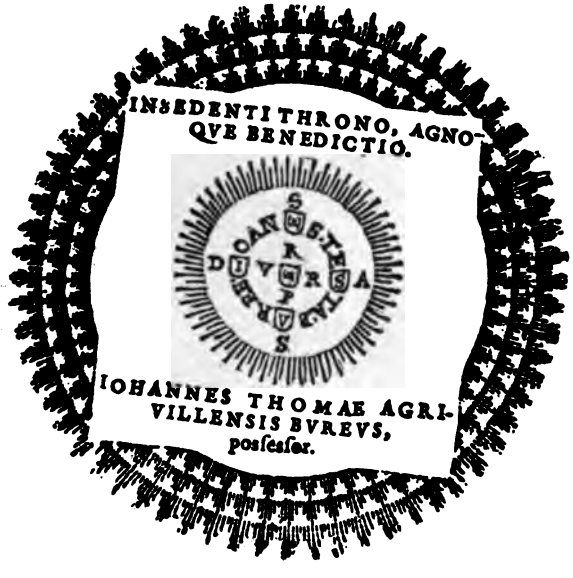
INSEDENTI THRONO, AGNO-
QVE BENEDICTIO.
IOHANNES THOMAE AGRI-
VILLENSIS BVREVS,
possessor.

Svensk Biblia skrifuin var i Vastena then togh Hertigh Carl.

Min fadher H. Tomas i Akerby lefde efter sigh et exemplar af een skrifvin Sv. biblia på permant, ther af jagh och sågh medhan iagh var barn mest hela genesin, men hvart thet for vet iagh ike.

En junkare af Småland Jören Månson bend sadhe at ther nidhre äro gamble böker och andre Runor mangestedhes. han har och siälf ett 600 åra gamalt bref om folkunga.

Benedicti hörarens i Stokholm fadher bor i Hesin: han hafwer en gamul Laghbok medh 7^m^ balkom allena han (Benedictus) togh henne till sigh.

Billen togh en gamul Svensk krönika ur Upsala Domk [yrkans] Librij mest medh runske bokstaver.

Vidare omnämner Bureus åtskilliga handskrifter, som han känt:

Peter Skinnares Vestgöta laghbok. Der står i Modificatio expensarum. (*1600*).

Andreas Svart i Norrköping en latinsk laghbok. Wärmelandz laghen, Smålandz laghen, Wässgötha laghen.

Jonas Wässgötha laghen.

Wrangeln har Wässgötha laghen.

Arndt Jostingz laghbok som N. Orovain åtte; derur anföres rår och rör emillan Sverike Danmark och Norrijke.

Den erkegamle Söderköpingz Retter.

Påvens Martini bulla som står efter konunga styrsl.

Trojumanna Saga. Denne hafver hört Her Gabriel Christiernson til på Steninge: sedhan Olof Person Borgmestere i Stockholm; sedhan Doctor Johan Messenio: han skenkte henne mig Joh. Buræo 5. Aug. 1611 4 pom, Upsal.

[På svenska från 1500-talet. I Kongl. Bibl. Gammal sign. Antiqvitetsarkivet, Isl. chart. 36 i qvart.]

BANÉR, **Svante**, född 1583, friherre, (broder till Johan B.), riksråd, guvernör i Riga 1626, död i Riga 1628, begrafven s. å. i Danderyds kyrka.

Permstämpel: *Svanto Baner* i guld å fram-

bomärke å en sköld. Egaren har dessutom ofvanför märket skrifvit:

»Hoo denna Boock efterspörria vill, då hörer hon Hans Hannsson till.
Datum Stockholm denn 4 Julij
Anno 1613.»

(Se vidstående afbildning).

Möjligen är bokens egare densamme Hans Hansson, om hvilken det i Rüdlings »*Det i flor stående Stockholm*» heter: »Hans Hansson, fordom Borgmästare i Kongl. Residence-Staden Stockholm, hafver Anno 1593 den 3. Juni född varit uti Tällje och Anno 1663 död blifvit i Stockholm, sedan han der redeligen sitt Embete förrettat, såsom Borgmästare uti 11 år, och såsom Rådman uti 29 år. Han ligger uti S:t Nicolai Kyrkia begrafven.» Rüdling meddelar äfven det hvilket »på fjerde stora pelaren vid sido gången» epitaphium, var uppsatt öfver honom och hustrun. (N. m. försvunnet.)

* * *

På förfrågan, om i detta »bomärke» kunde ligga någon vidare betydelse, har hr professor George Stephens i Köpenhamn svarat: »My idea is, that it belongs to the name-marks or name-binds or name-symbols, or whatever we may call them, commonly known as the *Bo-mark*, and with which we are so familiar not only in documantary mss., but also in Seals and Seal-rings, which abound in all cabinets.

The origin of the Bo-mark is another question and has often been discust. There is no doubt that in some cases it had a more or less Runic source.

Still further off, but also showing points of contact, are the so called masons marks on building stones which are so common and which go so far back.»

A. Strindberg säger uti »Svenska folket», att de, som icke kunde skrifva, begagnade bomärken. Detta är ett misstag ty, bomärken begagnades i allmänhet såsom egaremärken; de målades på kistor, tecknades på handlingar och inhöggos på grafstenar, äfvensom på hus. I Stockholm finnas flere hus från 15- och 1600-talen med bomärken öfver porten. Emedan bomärkena gingo i arf med gården, kommo de på visst sätt att svara mot frälsemännens vapensköldar. I vårt land har ännu ingen forskning blifvit gjord öfver dessa märken,

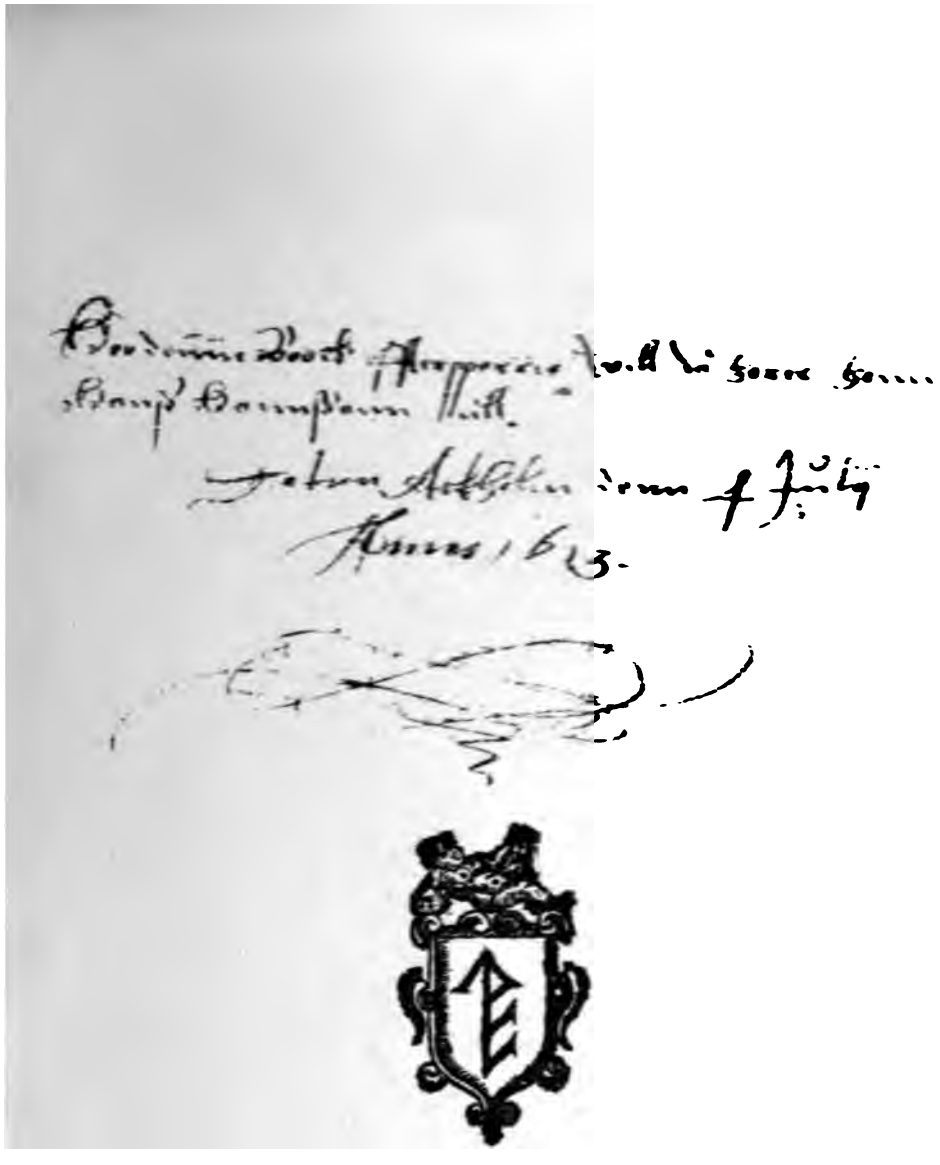

men i Tyskland har en väldig foliant, med tusentals afbildningar, utkommit öfver tyska bomärken.

I *Poulet-Malassis, Les Ex-Libris Français* (Nouvelle Edition, Paris 1875) förekommer afbildning af ett utmärkt vackert Ex-libris, framställande å ett ornament ett bomärke (ej så olikt Hans Hanssons); å soubassementet läses *Dacquet*. Rörande detta märke skrifver författaren:

Dans la première édition de ce travail nous avons présenté, comme le plus ancien ex-libris français connu, une marque au nom de *Dacquet*, en faisant remarquer toutefois que par la forme de l'écu encadré dans un cartouche orné et par le caractère du monogramme *qui* la décore, elle restait une singularité, une exception dans la série des ex-libris authentiquement français. Le nom de son titulaire nous avait induit en erreur. Après un examen plus approfondi il nous parait bien que cette pièce relève de l'art flamand des dernières années du XVI:e siècle. C'est dans les Flandres, sans doute, qu'il faudrait s'enquérir de *Dacquet*, artiste et peut-être peintre verrier. Quant à sa date (1574—1600), qui a été contestée et reportée au delà du règne de Henri IV, elle se trouve à nouveau certifiée par la découverte, récemment faite, d'un exemplaire collé du temps, sur la garde des *Oeuvres de Philippes Des Portes*, Anvers, Arnould Coninx, 1596, in- 12, qui confirme, à la fois, notre attribution d'origine, car ce produit des presses anversoises dut trouver sa vente dans le rayon du marché flamand.

CRUUS, Jesper, Nilsson, till Frössåker, Aggarö och Attorp i Vestergötland, Fyllingrum i Östergötland och Tyby (nu Gäddeby) i Glanshammars socken i Nerike; hofjunkare 1609; skänkte 1628 en bibel till Glanshammars kyrka och 1642 en predikstol till Ringarums kyrka. I öfrigt vet man ej mycket om honom, blott att han var en »stor grälmakare». Födelse- och dödsår okända.

Bokegaremärke: *Jesper Nilsson Crws.* Typtryck. Synligt å titelbladet till Hier. Megiser: »Ein Tractat von dem dreyfachen Ritterstand». Frankfurt a. M. 1593 4:o (Kongl. Bibl., från Carl XV:s samling).

KHEWENHÜLLER, Paul, född 1593; kejsar Ferdinand II:s råd och burg-grefve i Klagenfurth; måste 1629 såsom lutheran flytta ur österrikiska staterna och sälja sina gods; svensk öfverste 1632, sedermera friherre, generalmajor och riksråd; död 1655 på Stockholms slott i rikssalen af slag, sedan han öfvervarit Carl XI:s dopelseakt.

På grund af lån till Gustaf II. Adolf erhöll han Julita gård och gods. Gift med en friherrinna Windisch-Grätz, hade han med henne 12 barn, af hvilka friherrinnan Palbitski och sonen, kammarherren Paul, jemte föräldrarne ligga begrafna i Österåkers kyrka i Södermanland.

Med sonen Bartholomeus, som dog ogift i Nürnberg 1662, utgick svenska friherrliga ätten Khewenhüller. En annan gren af samme ätt: furstliga familjen Khewenhüller fortlefver i Österrike. Sommaren 1887 var en medlem af denna familj, furst Johan Khewenhüller, på besök i Sverige, i anledning af en slägtbiografi, som han håller på att utarbeta.

Rörande friherre Paul Khewenhüllers boksamling känner man ingenting närmare, men antagligt är, att densamma ej var obetydlig, på grund af det prydliga Ex-libris, som han låtit trycka för sina böcker, nämligen *friherrliga vapnet* i fint utförd trägravyr.

M. N. S. och **M. N. S. W.** Vid auktionen å de böcker, som såldes af H. Bukowski d. 12. Okt. 1887 o. f. d., förekom ett band innehållande *Then swenska Kyrkeordningen.* Sthlm 1571. *Kirchenordung und Reformation vnser Albrechts vnd Philipsen Gebrüder*, Frankf. a. Main 1576. 4:o.

Denna bok var bunden i brunt kalfskinn med rika blindpressningar; i midten David och Goliath samt initialerna *M. N. S.* och årtalet *1591.*

Å samma auktion förekom äfven ett band med init. *M. N. S. W.* (månne samme egare och W. betecknande landskapet?), nämligen *Konung Magnus Erikssons Landslag*, i handskrift på dels pergament, dels papper. Boken, som var försedd med anteckning, att den tillhört Carl Ericsson Ochsenstiern 1604, var bunden i brunt kalf-

skinnsband med rika blindpressningar rundtom och i midten guldpressningar samt initialerna. *M. N. S. W.* och *1597*.

Den förstnämnda boken slogs bort för 22 och den sistnämnda för 50 kr.

K. T. D. Vid Bukowskis bokauktion d. 12. Okt. 1887 förekom en bok med dessa initialer å permen, nämligen: *L. Paulinus Gothus, Ethicæ christianæ thet är: Catechismi förste deel, om Gudz lagh.* Sthlm 1617. 4:o. Densamma var bunden i brunt kalfskinnsband med svaga guldpressningar och init. *K. T. D.* samt året *1618*. Ciseleradt guldsnitt.

W . . M. B. Ehuru vi omöjligen kunna gifva ringaste antydan om hvems initialer M. B. W. kunnat vara, vilja vi dock omnämna märket.

Permstämpel: *MBW 1632* stämpladt å perm.

ERICHSON, Jöns.

Hvilken Jöns Erichson, som tryckt sitt namn i böcker från 1600-talet, kunna vi ej afgöra. Att han lefde i början af nämnda århundrade, är tydligt.

En Jöns Erichson, död 1634, var, enligt Göteborgs stifts herdaminne, pastor i Kongelf och sedan i Thorsby. En i »conterfejarkonst förfaren och bekant» Jöns Erichson Willman omnämnes i Nordbergs »S:t Claræ Minne»; men förmodligen är det ingen af desse.

Namnet var naturligtvis mycket vanligt på den tiden.

HJELMSTADIUS, Ericus Erici, kyrkoherde i Sigtuna 1616; död 1620.

Permstämpel: Å frampermen: *E. E. H. 1614* och inuti tryckt.

BIELKE, Thure, friherre till Sahlestad; född 1606, öfverste för Nylands och Tavastehus läns regemente till häst 1635, riksråd 1641, slutligen häradshöfding öfver Wehmo härad i Finland 1643; död 1648.

Permstämpel: Vapnet i guldstämpel å frampermen. Hans egenhändiga namnteckning inuti boken. (Förekommer å en Elzevir i amanuensen C. Eichhorns bibliotek.)

SKYTTE, Wendela, (dotter till riksrådet friherre Johan Skytte); född 1608; gift med öfverstelöjtnanten, slutligen landshöfdingen Hans Kyle 1626; död 1629 i Stralsund i pesten och begrafven s. å. i faderns graf i S:t Bothvids chor i Upsala domkyrka, der hennes epitaphium med hennes och mannens uthuggna bilder ses.

Wendela Skytte är bekant för sin skönhet och lärdom; hon förstod grekiska samt talade latin, tyska och franska. »Det berättas», skrifver G. H. Mellin, »att hon i Braunsberg icke fruktade att inlåta sig i en strid med flere lärde, hvarvid hon med öfverlägsen skicklighet på latin bestridde den katolska religionens förnämsta satser. Åt efterverlden hafva endast ett par af hennes bref blifvit bevarade. De äro skrifna på en särdeles vacker och flytande latin och röja mycken finhet såväl i sätt att uttrycka sig som i känsla och omdöme.»

Permstämpel: Namnet: *Vendela Skytte* å frampermen i guldtryck. (Band med detta märke inköpt för Kongl. Bibl. å Cederhjelmska auktionen. Boken finnes i Förevisningssalen).

ROSENHANE, Schering (till Torp, Rossvik, Tistad, Engaholm och Hagen); född på sin fädernegård Torp 1609; landshöfding i Östergötland, riksråd; kansliråd 1650, öfverståthållare i Stockholm 1652, friherre till Ikalaborg s. å., introducerad 1654, lagman i Södermanland s. å.; död 1663 på Torp och begrafven i Torps sockenkyrka, Husby-

Quæsiveris Extra.
ig Rosenhane.

Oppunda i Södermanland. Rosenhane var flere gånger svenskt sändebud till olika platser. En biograf säger om honom: »Rosenhane var en person af både snille och lärdom, med aristokratiska, nästan republikanska tänkesätt. Af drottning Christina aktades han högt och rådfrågades af henne ofta i vetenskapliga ämnen. En mängd af honom författade bref och uppsatser i handskrift förvaras i Rosenhaneska samlingen å biblioteket i Upsala. Några äro tryckta i handlingar, utgifna af »Sällskapet för utgifvande af handlingar, rörande Skandinaviens historia».

Ex-libris: 1. Friherrliga vapnet med heraldiskt bladverk, dåligt utfördt i träsnitt (ej ur vapenbok) utan schraffering (d. v. s. streck som angifva färgerna).

2. Friherrliga vapnet i stort format; ofvanför å en bandeau: *Te Ne Quæsiveris Extra* [Sök icke utom dig sjelf] och under vapnet: *Schering Rosenhane.* Prydligt kopparstick. Devisen och namnet äro skrifna. Detta vapen saknar liksom föregående schraffering och är dessutom oriktigt så till vida, att hjelmarne äro prydde med friherrliga kronor i stället för adliga.

OXENSTIERNA (af Södermöre), **Johan,** grefve (son till Axel Oxenstierna); född i Stockholm 1611; filosofie magister i Oxford 1631; öfverste 1632, legat först till England, sedan till Nederländerna 1634, riksråd och kansliråd 1639, Sveriges legat vid den allmänna fredstraktaten i Tyskland 1641, afslöt å Sveriges vägnar den 24 Oktober 1648 den ryktbara Westfalska freden; riksmarsk 1654, Greifswalds akademis kansler s. å., slutligen president i Wismarska tribunalet; död barnlös i Wismar 1657 och ligger begrafven i familjegrafven i Jaders kyrka i Södermanland, hvarest hans vapen uppsattes.

Å Justinianus, Francof. 1619, 8:o, interfolierad med skrifna anteckningar (Linköp. bibl.), är Oxen-

stiernas af Södermöre vapen tryckt i guld. Boken torde ha tillhört Johan Axelsson Oxenstierna.

SKYTTE, Johan d. y., friherre (son till riksrådet med samma namn), född 1612, rector illustris vid Dorpats akademi; kammarherre hos konungen i England och af honom slagen till riddare 1632; öfverste i fransk tjenst; stupade 1636 i Pommern.

Permstämplar: 1. Å frampermen; *Johannes Skytte Junior* [vapen med bokstäfverna *J. S.*] *Liber Baro In Dvderof.* Å bakpermen: *Anno 1633* [samma vapen] *Febrvarias 19.* (Hist. Aug. Script. minor, ed. Bochormius 1632. 4 band i Kongl. Bibl.; dylikt i Eichhorns saml. 1 band. Större guldstämpel å ett pergamentsband 4:o från Cederhjelmska auktionen).

2. Å frampermen: *Johannes Skytte Junior* öfverst; i midten hela det behjelmade vapnet; nederst: *Liber Baro I Dvderof.* Allt i guld å pergament å ett Kongl. Bibliotekets exemplar af »Historischer Chrönicken Continvation» (tryckt hos Matth. Merian i Frankfurt, utan tryckår.)

GYLLENSTIERNA, Johan (Nilsson) af gamla svenska Gyllenstiernska ätten, friherre Gyllenstierna af Sundholm, född 1617, president i Svea hofrätt 1647, landshöfding i Östergötland 1650, riksråd 1654; död 1690 och begrafven i Kålleryds kyrka i Småland. Han benämndes »den lärde och vältalige».

Ex-libris: Hjertvapnet i en sköld med hjelm, omgifvet af heraldiskt löfverk; omkring läses i en bandeau namnet: *Johannes Nicolai Gylldenstierna.*

Palbitzki, D. Om denne Palbitzki finnes ingenting omnämdt i Adelns ättartaflor. Slägten är från Böhmen. (Mathias P., född 1623, var den förste, som antogs i svensk tjenst; han var framstående som diplomat; friherre 1675; död på Julita 1677.)

Permstämpel: *D. P. 1635* (l. 1637) å frampermen i blindtryck. (2 band från Ås i Eichhorns samling.)

LAGERCRONA, Johannes, född i Stockholm 1618; med. doktor i Leyden 1649, lifmedikus hos Carl X. Gustaf som prins 1650, sedan hos drottning Christina 1652, adlad 1653 (förut *Munkthelius*); häradshöfding i Finspångs län och flere härad 1658; assessor i Reduktionskollegium 1661; död i Stockholm 1674 och begrafven i Munktorps kyrka.

Permstämpel: Vapnet, deromkring namnet: *Johan Lagerchrona*. Blindtryck å pergament.

RIBBING, Thure; född på Grensholm 1619; öfverstelöjtnant vid Lifregementet 1646, landshöfding öfver Öster- och Vesterbotten 1650, afsked 1651; död 1656 på Grensholm och begrafven i Skrukeby kyrka.

Permstämplar: 1. *Thvro — Ribbing: 1—6—4—8*. Stämpladt i guld å frampermen af en bok i Linköpings bibliotek, bundet i svart skinnband. Bokens fullständiga titel lyder:

Arithmeticæ Logisticæ Popularis Libri IIII. In welchen der Algoicthmus in gantzen Zahlen und Fracturen/sampt der Proportion, Neben der Welschen Practic alle andere dientliche Regeln/biss zu der Coss begriffen seynd/und gantz verständlich mit schönen Fragen/und Exemplen/auff das Einfaltigest erklärt. Also/dass ein jeder/so eines zimlichen Verstande diese kunst selber hierausserlernen kan.

Allen freyen Mathematischen Kunstbegierigen und jeder menniglich zu gutem auss den fürnembsten Authoren Zusammen getragen/und Zum ersten mal an Tag gegeben. Durch Johan Rudolff von Graffenried H. B. Freyer Mathematischen Künsten Liebhaber.

Gedruckt zu Bern bey Abraham Weerlj: in verlegung dess Authoris 1619. (704 p. in 4:o, förutom register och »Beschluss Dieses gantzen Arithmetic Buchs» innehållande ett poem, samt »errata»).

2. *Thure Ribbing 1649.* Å Seb. Serlii Von der Architectur fünff Bucher . . . in die gemeine hochdeutsche Sprache . . . übergesetzt. 1—5. Basel 1609. Fol. (I Kongl. Bibl.) — Samma stämpel förekommer å flere band äldre tysk litteratur, köpta till Kongl. Bibl. från Cederhjelmska samlingen.

BRING, Erik, adlad *Gyllenbring*; fodd 1619; aktuarie i Svea hofrätt 1648, notarie derstädes 1651, adlad 1654, häradshöfding i Sollentuna, Bro och Närdinghundra härader i Upland 1664, e. o. assessor i Svea hofrätt 1672; död 1674 och begrafven i Westerhanninge kyrka i Södermanland.

Permstämpel: *ERICVS BRINGIVS* i guld å frampermen med ett prydligt ornament, som afdelar namnet i två rader. (Å *Sweriges Rijkes Landz och Stadhz Lagh* 1643; i Edsbergs bibliotek.)

GYLLENSTIERNA, Catharina (dotter af vice amiralen friherre Nils Gyllenstierna), gift 1:a gången med landtrichter och ståthållaren i Riga Engelbrecht Meck, 2:a gången med landt-richter Otto v. Fitinghoff; död 1683.

Permstämpel: *C. G. S.* i monogram med friherrlig krona öfver, inom en lagerkrans.

Catharina Gyllenstierna blef på ålderdomen blind och dikterade då en bok, dedicerad till drottning Hedvig Eleonora: »Geistliches Heil Pflaster, und Seelen Artzney, In allerley Geistlichen Kranckheiten. Aus Gottes wort zusammen getragen, und offt bewähret erfunden: Anjetzo männiglichen zum seeligen Gebrauch mitgetheilet von Catharina, Freyherrin von

Gyldenstern». (Riga »Gedruckt bey Johann Georg Wilcken, kön. Buchdr. Im Jahr 1677». 4:o inalles 788 sid.)

Af denna ytterst sällsynta bok finnes i Rålambska samlingen å Kongl. Biblioteket ett exemplar, som tillhört författarinnan, inbundet i kalfskinnsband och försedt med ofvannämnda stämpel.

DE LA GARDIE, Magnus Gabriel, grefve, rikskansler. Född 1622, död på Wenngarn i Upland 1686 och begrafven i Warnhems kyrka. Grefve De la Gardie har författat flere psalmer, hvaraf två äro intagna i gamla psalmboken under n:s 387 och 389; i nya psalmboken återfinnes den förra af dessa under n:o 471. »Hymni sacri. Några andeliga psalmer och lofsånger jemte en Advents- eller Julehögtidssång», utan tryckår eller tryckort, är af De la Gardie. En uppsats på hans tryckta och otryckta skrifter finnes i De la Gardieska arkivet, 7:de delen.

Permstämplar: 1. *Vapnet* med grefvekrona, omgifvet af bladram.

2. *Namnchiffret* (M. G. D. L. G.) inom krans och dubbel oval linieram med greflig krona.

Båda dessa märken i guldtryck å både fram- och bakpermen.*

3. Vapensigill, aftryck i lack å inre sidan af permen.

M. G. De la Gardies stora boksamling, som skingrades genom Reduktionen, var präktigt bunden, mest i rödt marocko eller pergament, med egarens vapen å permarne. Stundom förekomma band med hans namnchiffer, hvilket antyder böcker, hvilkas tryckning han bekostat, såsom »Konunga och Höfdinga styrilse», Ulfilas m. fl. En betydlig samling sällsynta böcker och handskrifter skänkte han till Upsala bibliotek, deribland den s. k. Silfverbibeln, (Codex Argenteus) hvilken

---

* Det förstnämda märket användes af grefve Magnus Gabriel De la Gardie å tryckta böcker såsom egaremärke. Stämpeln med namnchiffret användes å handskriftsband och å böcker, hvilkas utgifning han bekostat och låtit inbinda för presentexemplar.

han först försett med permar af massivt silfver. Denna i sitt slag enda handskrift, som Königsmarck hemförde bland sina byten efter eröfringen af Prag, skänktes först till drottning Christina, men försvann sedan. De la Gardie återfann boken i Brabant och inköpte den för 600 dukater af egna medel. Sålunda blef boken återigen svensk egendom och utgör nu Upsala biblioteks dyrbaraste skatt.

Förteckning öfver den dyrbara samling, som De la Gardie skänkte till Upsala bibliotek, finnes i De la Gardieska arkivets 6:te del. sid. 201 o. f. Han egde dessutom betydande bibliotek på Leckö och Wenngarn samt mindre i Stockholm och på Magnusberg. Hvarje af dessa bibliotek hade sin egen bibliotekarie.

MARIA EUPHROSYNA, prinsessa af Pfaltz-Zweibrücken, syster till konung Carl X Gustaf, gift med grefve Magnus Gabriel De la Gardie; född 1625, död 1687.

Permstämpel: *M. E. P.* i monogram, rund stämpel å framperm.

Maria Euphrosyna har författat en bok med följande titel: »Der geistlich-hungerigen Seelen Himmelisches Manna, Auss unterschiedlichen geistreichen Büchern herfür gesuchet, und zur stetten Übung täglicher Andacht im Gottsehligen Wandel und standhafftiger Befästigung des Wahren Christenthums in diesen bequemen styll zum Druck befordert, und In Zwene Theile abgefasset, Denen Erster in sich hält Einige ausserlesene Bibel Sprüche, tägliche Morgen- und Abend-Übungen, sampt denen darzu erwehlten geistreichen Gebet- und Liedern, besondere Kirchen-Andachten, mit etzlichen schönen Fragstücken und trostreichen Gesängen auff die fürnehmsten Fest-Tage im Jahr. Der ander: Einen kurtzen Begriff derer Psalmen Davids, allerhand ausserlesene, Geist- und Trostreiche Andachten, wie auch Buss, Beicht, und Communion Gebete». (Stockholm gedruckt bei Joh. Georg Eberdt. Im Jahr 1681. 4:o, inalles 1674 sid.)*

* Bokens sista sida slutar med initialerna: *M. E. F. u. G. P. G.* (Maria Euphrosyna Fürstinn und Gewesen Pfaltz Gräfinn.)

Af denna bok finnes i Kongl. Biblioteket ett exemplar, försedt med författarinnans bokstämpel å frampermen. I detsamma har hr öfverbibliotekarien Klemming gjort följande anteckning:

»Är ytterst sällsynt, såsom tryckt i helt liten upplaga. Se sid. V: »Und visse dass hierbey, dass aller eitler Ehrgeitz hierinen von mir entfernet gewesen, wie solches auch bezeigen wird die wenige Zahl der Exemplarien, welche nicht höher steiget, alss die Zahl derer, die ich vermeinet alss Freunde und bekante dadurch zur brünstigen Andacht zu reitzen». Utgifvarinnans vänner 1681 voro väl ej så talrika. Också har boken hittills varit okänd för alla bibliognoster».

FIRSTENHÄUSER, Georg Ludvig, bibliotekarie hos Magnus Gabriel de la Gardie; afled å Ekholms gård 1694. Hans vapen finnes i Veckholms kyrka. Hans porträtt af J. Dürr är utgifvet och finnes i öfverintendenten F. S. Silverstolpes samling i Vesterås bibliotek och i C. Eichhorns samling.

Permstämplar: 1. *Vapnet* (ett posthorn med band, hängande i ring, mellan banden ett blad), öfver detsamma: $\frac{G.\ L.\ G.\ F.}{I.\ I.\ D.\ R.}$ Det hela omgifvet af ram.

2. Lika med föregående, ehuru annat format och annan ram. Under står: $\frac{E.\ B.\ D.}{B.\ G.}$ (Es bleibt dabei beständig getreu: Firstenhäusers valspråk.)

3. Lika med föregående. Under står: $\frac{E.\ B.\ D.}{B.\ V.\ G.}$ Alla tre märkena i guldtryck å frampermen.

Firstenhäusers böcker införlifvades med samlingen å Tidö samt kommo med denna till Kongl. Biblioteket, och derifrån såldes en och annan som dupplett 1874.

TORELIUS, Laurentius Dartholdi, födelseår okändt; komminister i Rytterne, Vesterås stift; död 1693.

Ex-libris: I typtryck å en smal remsa: *Laurentius D. Torelius.* (Öfverbibliotekarien Klemmings saml.)

BANÉR, Gustaf Adam, grefve, son till fältmarskalken friherre Johan Banér, född 1624. Rector illustris vid akademien i Padua, Venetianska republikens riddare, grefve 1651, öfverste för Lifgardet 1660, riksstallmästare 1664, president i Krigskollegium 1674, generalguvernör i Ingermanland 1678, död barnlös 1681, och utgick med honom såväl Johan Banérs ättegren som grefliga ätten. B. ligger begrafven i Riddarholmskyrkan. — Han kallades för sina besynnerligheter allmänt Dulle Banéren, heter det i Adelns Ättartaflor. Hans »besynnerligheter» bestodo i vilda utsväfningar, för hvilka han två gånger blef förvisad från hofvet, en gång dömd till landsförvisning och en gång arresterad; men han undgick svårare följder på grund af sitt namn och sin förmåga att vända kappan efter vinden.

Permstämpel: G. A. B. och vapnet å frampermen. Å bakpermen:

* 1 * 6 *

(vapnet)

* 4 * 8 *

Pergamentsband med guldsnitt och guldpressning i Skoklosters bibliotek.

TORNBERGIUS, Johan Nilsson, född 1640; pastor, först i Kärsokeino sedan i Jukkasjärvi, Finland; derpå i Öfver-Torneå 1687; blef under kriget 1716 så illa misshandlad af ryssarne, att han efter två dagar afled.

Ex-libris: I typtryck: *Johannes N. Tornbergius Bothniensis.*

SPARRMAN, Olof Olofsson, kyrkoherde i Nyköping, den »förste svenska boksamlaren» enligt Klemming; född 1640, död 1690.

Bokegaremärke: Egenhändigt inskrifvet: *O*mnia *O*ptime *S*peranda [Man bör hoppas det bästa af allt] och årtal 1674 o. s. v.

Sparrman donerade till Kongl. Biblioteket sin samling af svenska böcker, utgörande 1,000 volymer och 1,386 handskrifna böcker, och dessutom en samling målningar, glober, statyer och byster.

Förteckning öfver Sparrmans böcker finnes i Rålambska handskriftsamlingen å Kungl. Biblioteket. Den upptager mestadels svenska arbeten från 1500- och 1600-talen i teologi, filosofi, historia, aritmetik, poesi, dramatik m. m.

STENBOCK, Maria Elisabeth, syster till Joh. Gabr. Stenbock, Hedvig Eleonoras gunstling; gift med landshöfdingen Axel Lillie (1637—92) och hofmästarinna hos drottning Ulrika Eleonora d. ä.; född på 1640-talet, död 1693.

Permstämpel: Chiffern *M. E. S. B.* inom en lagerkrans med krona, stämpel i guld å svarta saffiansband. Synligt å folianter (teologi) i Linköpings bibliotek och å Josephus på franska, 5 tom. 12:o, (i Eichhorns saml.). Å Cederhjelmska auktionen 1880 såldes ett oktavband med samma namnchiffer.

Stenbockska vapnet i träsnitts-aftryck lär ha användts såsom Ex-libris för böcker, tillhöriga medlemmar af denna slägt; trägravyren till vidstående aftryck har benäget ställts till vårt förfogande af hr riksheraldikern Klingspor.

TORSTENSSON, Anders, son till Lennart Torstensson, grefve; född 1641; riksstallmästare, kongligt råd 1673, president i Åbo hofrätt 1684; död 1686 i Åbo samt begrafven i Torstenssonska grafven i Riddarholmskyrkan i Stockholm.

Permstämpel: I guldtryck å permen: vapnet i stort präktigt skick (Å 12 magnifika folioband: Blaeu Atlas 1667 i Kongl. Biblioteket. Banden äro af Magnus i Amsterdam och exemplaret troligen beställdt helt färdigt för T:s räkning. Vapnet är till sin teckning alldeles analogt med samtida franska).

SOOP, Erik; född 1643, öfverste vid Kalmare regemente 1677, generalmajor 1686, guvernör i Riga, friherre 1687; död i Stockholm 1700 och slöt sjelf på svärdssidan sin friherrliga ätt samt ligger begrafven i Härene kyrka i Vestergötland.

Ex-libris: Vapnet med heraldiskt bladverk och friherrlig krona. Kopparstick.

J. C.

Permstämpel: *J. C.* i monogram under greflig krona, stämplad å permen.

Alla band med denna stämpel, som med guld är anbragt å permarne, äro franska band (oafgjordt om de äro utförda annanstädes än i Frankrike) samt bära eller hafva burit *Sten Bielkes* namn tecknadt å titelbladen. I Kongl. Biblioteket fins stämpeln på ett band, deri främst sitter Polnischer Königsstammen (u. å.) och som vidare innehåller arbeten, tryckta 1668 och 1670. Bandet är af sprängdt kalfskinn, som vanligt, och förgyllningen å ryggen imiterar den gamla nätförgyllningen å J. C:s äldsta band. Det torde i följd häraf ej kunna nekas, att Bielke för sig låtit binda böcker med dylik stämpel. De äldre volymerna deremot tillhöra tvifvelsutan

en boksamling, som han från äldre egare inköpt på en gång. Samlingen var rik på verk i skön konst från 1620—40-talen. Två hopbundna böcker om jagt (den senare tryckt 1661) i Kongl. Biblioteket lemna ytterligare prof af dessa senare alldeles svenska band. Äfven de bära Bielkes namn å titelbladet. I ett ex. af »Portraits de rois de France» (K. Bibl.), försedt med denna stämpel, har en Desnotz antecknat, att han köpt boken 1642.

BRAHE. Ett litet Ex-libris, bestående af grefliga Braheska vapnet i kopparstick från 1600-talet (i W. Hartmans manér) påträffas i böcker, som tillhört Braheslägten; men det har varit oss omöjligt utröna, från hvilken det förskrifver sig.

A. R.

En ryggstämpel: • *A.* • *R.* • förekommer i början af 1700-talet, t. ex. å *Agrelii Institutiones Arithmeticæ*, Jönköping 1729, men hvilkens initialer detta var, torde vara svårt utröna, alldenstund i Henels matrikel 1735 finnas 47 namn med A. R., bland hvilka sådane män som Rydelius, Rhyzelius o. s. v.

ADLERSTJERNA, Sven, (före adlandet Löfman), född i Vestergötland 1645, häradshöfding 1683, adlad 1689, lagman i Skåne, Halland och Blekinge 1702, vice president i Göta hofrätt 1707, död 1708 och begrafven i Jönköpings kyrka.

Bokegaremärke: Hjertvapnet (helt litet), deröfver adlig krona med *A* å ena sidan och *S* å andra. Svartstämpel.

GYLLENSTJERNA, Christoffer, af Eriksberg, född 1647; öfverste vid Lifgardet till häst och fot 1673, häradshöfding i Österbotten 1675, generallöjtnant 1677, kongl. råd 1681, öfverståthållare i Stockholm 1682, grefve 1687, en af Carl XII:s förmyndare 1697; död 1705 och begrafven i Tyresö kyrka.

Permstämpel: Vapnet i rund stämpel å skinnperm, blindtryck. (1686.)

HOLSTENIUS, Olaus Svenonis, vice pastor i Wansö af Strengnäs stift; död omkring 1706.

Ex-libris: I typtryck: *Olaus Svenonis Holstenius Sud:* [Sudermannus].

S. P. i dubbelt monogram, tryckt i guld å skinnperm. Hvem som användt denna stämpel såsom bokegaremärke, är svårt att afgöra. Att tänka på frih. Samuel v. Pufendorf går väl ej an, men kanske på Simon Paulinus (1652—1691), professor i Åbo, orientalist.

OXENSTIERNA, (af Korsholm och Wasa), *Gustaf*, grefve; född i Marienburg i Preussen 1656, kornett vid Lifgardet till häst 1679, afsked 1682, kammarherre; död 1719.

Permstämpel: Vapnet i guldtryck å perm.

OXENSTIERNA, af Södermöre, Carl Gustaf, grefve; född 1656; öfverste för ett värfvadt hofregemente 1677, och för Tyska lifregementet till fot 1681, extra ordinarie envoyé och ministre plenipotentiaire i Wien 1684; död derstädes 1687 och begrafven i Stockholms storkyrka.

Permstämpel: Vapnet i guld å permarne; å ryggarne: *C. G. O.* under greflig krona. Banden half-

franska, troligen utförda i Sverige. (Märket synligt å Contarini, Venetæ Hist., pars I., Venet. 1663, 4:o).

LEIJONCRONA, Christoffer, (son till drottning Christinas »hofskräddare», sedermera hofintendenten Johan Holm, adlad Leijoncrona); födelseår okändt, men kan antagas vara omkring 1662; kommissionssekreterare vid engelska hofvet, resident derstädes 1697, sedan envoyé-extraordinaire vid samma hof, död i London 1710, som det säges af grämelse öfver olyckan vid Pultava. Det ovanliga inträffade, att L. ej blef begrafven. Han hade nämligen åsamkat sig så mycket skulder i London, att hans jordiska qvarlefvor jemte likkistan togos i mät för att tvinga arfvingarne infria hans förbindelser. Grefve Jacob De la Gardie hörde 1815 det hus omnämnas, i hvars källarvåning kistan då ännu stod, under det fordringsegarnes arfvingar emellanåt genom svenska ministrarne förhörde sig, om lösen ej snart kunde väntas.

Hammarsköld — som märkvärdigt nog ej vet mer om Leijoncronas »jordiska vandring», än att han »varit secreterare och lärer aflidit i början af 1700-talet» — ställer honom högt som skald och säger, att han »åt sitt inre lif rest sig en oförgänglig minnesvård genom sina förträffliga poemer». *Samtidigt* utkom från trycket endast *Tvenne herdars samtaal öfver Sal. Sekreteraren Tigerhielms dödelige affgång.* (Utan tryckort och år, fol.) Hans öfriga poetiska skrifter förvarades i manuskript i Palmskiöldska samlingarna i Upsala bibliotek. Hans vitterhetsarbeten finnas numera fullständigt tryckta i *Samlade vitterhetsarbeten af svenska författare från Stjernhjelm till Dalin utgifna af P. Hanselli*, 6:e del. Upsala 1863, sid. 131—187.

Leijoncrona, som, enligt hvad grefve Eric Wrangel vittnar, »var en man af stora studier, ovanligt förstånd och härliga naturens gåfvor», hade antagligen en betydligare boksamling, hvaraf den del, som fanns i London, väl togs i mät efter hans död.

Vi hafva anledning till det antagandet, att hans böcker voro försedda med hans vapenstämpel (två kronor och två lejon med två nycklar, i fyra fält).

ROSENHOLM, Carl, född 1662, kapten vid Vesterbottens infanteri, afsked 1689, öfverjägmästare i Södermanland och brukspatron; död 1722.

Ex-libris: Adliga vapnet, derunder namnet *Rosenholm*. Träsnitt ur Kiellbergs vapenbok.

TÖRNEHIELM, Mårten Knutsson; född 1663; hofjunkare hos drottning Hedvig Eleonora och hennes hauptman öfver Drottningholms och Svartsjö län; död 1723 på Malmvik i närheten af Drottningholm och begrafven i Lofö kyrka. Ätten slöts med honom.

Ex-libris: Vapnet å en oval med adlig krona; under å en bandeau: *Törnhielm*. Kopparstick.

Bokegaremärke: *M. K.* i stämpel å titelblad. I Kongl. Biblioteket finnes ett par numismatiska verk: Jacques de Bie, *La France Métallique*, Paris 1636. Fol., och ett annat med detta märke.

* * *

Törnehielm egde i Stockholm ett ganska stort »Museum», bestående af porträtt, skilderier, pretiosa i guld och silfver, saker i marmor och gips, porslin, lackerade arbeten, vapen, curiosa, antiqviteter (såväl svenska som utländska, bland de senare äfven från Pompeji), svenska mynt (från Olof Trätälja t. o. m. Fredrik I) och medaljer m. m. samt naturalier (mineralier, snäckor, koraller m. m.). En vidlyftig beskrifning öfver detta »Museum Törnehielmianum» är uppgjord af kansliförvandten Carl Ernst Klein och finnes i Engeströmska manuskriptsamlingen å Kongl. Biblioteket.

SPARFVENFELT, Johan Gabriel, (skref sitt namn Sparfvenfeldt, ehuru det enligt Vapenboken och Adelsmatrikeln stafvas Sparfvenfelt); född i Åmål 1655; student i Upsala; under-ceremonimästare vid hofvet 1694, öfver-

ceremonimästare derstädes, afsked 1712, död 1727 på Åbylund och begrafven i Romfartuna kyrka i Vestmanland.

Sparfvenfelt är ryktbar för sin ovanliga lärdom; han talade och skref 14 olika språk. År 1688 erhöll han uppdrag att i alla länder, dit nordmän kunde anses ha framträngt, uppsöka svenska och götiska minnesmärken. I Rom fick han, sedan han presenterat påfven Innocentius XII. sitt *Lexicon Slavonicum*, fritt tillträde till Vaticanens bibliotek. Ehuru S. gjort all sin flit, lär intet egentligt resultat vunnits af hans resor.

Ex-libris: *Vapnet* (sparf på en kulle och två stjernor; i två fält) med bladverk. Kopparstick, (matt utfördt).

Sparfvenfelt skänkte till Upsala bibliotek ett stort antal sällsynta böcker och manuskript på arabiska, persiska, turkiska, armeniska, syriska, koptiska, grekiska, slavonska, moldauiska, kinesiska, japanska, epirotiska, latinska, italienska, fransyska och spanska språken, hvaröfver särskild katalog är tryckt. Hans *Lexicon Slavonicum* i tre stora folianter förvaras äfven der.

LILLIENSTEDT, Johan; född i Björneborg 1655; student i Åbo, protokollssekreterare i Statskontoret 1685; adlad 1690, (förut Paulinus); landshöfding i Linköping 1710; friherre 1713: sedan han som fullmägtig undertecknat Nystadtska freden, upphöjdes han till riksråd och grefve 1719; död i Pomern 1732 och ligger, jemte sin andra fru, begrafven i Mariæ kyrka i Stralsund, hvarest öfver dem är uppsatt ett kostbart epitaphium af hvit marmor.

Lillienstedt var poet. »Den korszfeste Christus», Sthlm 1686, och »Christus nascens, patiens, triumphans», Sthlm 1694, äro författade af honom. Dessutom har han skrifvit flere smärre skaldestycken. Hans skrifter äro intagna i 6:te delen af Hansellis »Vitterhetsarbeten af svenske författare».

Ex-libris: *Vapnet;* derunder å en bandeau: *J. Lillienstedt.*

Kopparstick (helt litet) år 1696.

CRONHJELM, Gustaf; född i Stockholm 1664 (ätten Cronhjelm af Flosta); grefve 1712, kongl. råd 1710, Lunds Akademis kansler 1713, 14, Upsala akademie-kansler 1719, president i Kansli-kollegium s. å.; död i Stockholm 1737. Såsom kansler var han älskad och vördad, synnerligen i Upsala; han underhöll brefvexling med professorerne samt harangerade vid akademiska högtidligheter med färdighet på latin. Under hans presidium fullbordades vår ännu gällande lagbok, hvarför 1731 års ständer beslöto att öfver honom pregla en medalj. Han har utgifvit: En Christelig furstes upptuchtelse . . . af Erasmus Roterodamus. Öfvers., Stockholm 1721 (anon.).

Ex-libris: Grefliga vapnet i kopparstick. (Synligt i *Les amours d'Horace*, 1728.)

LINDSTEN, Olaus; hautboist vid kongl. gardet (omkr. 1670—1733); Johan Runii vän, hvilken utgaf 3:dje delen af dennes »Dudaim»; författare till två lofqväden och en grafskrift samt *Ord till den gamla gardesmarschen*. Hammarskold kallar honom ironiskt för »Runii värdige broder i Apollo».

Ex-libris: Fyrkant af rössjor: deröfver en pyramid af stjernor; i fyrkanten läses: *Olaus Lindsten, Stud. Mus. och Hautboist under det Kongl. Guardet.* Typtryck.

ROBERG, Lars. Född i Stockholm 1664. Professor i praktisk medicin vid Upsala universitet, hvilken befattning han innehade i femtiotre år eller till 1740, då han erhöll sökt tjenstfrihet. Under hans professorat anställdes den första medicine doktorspromotionen i Upsala. »Roberg var till växten liten. Hans skrifsätt var eget och utan ortografiska reglor. Mycket färdig i teckningskonsten, lemnade han efter sig en stor mängd ritade figurer, både för naturalier och på besynnerliga chirurgiska händelser. Han lefde beständigt ogift och hushållade strängt; gick uselt klädd i en gammal brun kappa och bodde ensam i en gammal

träbyggnad på Nosocomii-tomten. Ehuru flere gånger beröfvad sin egendom, dels genom eldsvåda, dels genom myntevalvation, och dels genom inbrottsstöld, lemnade han efter sig en ansenlig penningsumma och ett talrikt bibliotek.» Bland hans efterlemnade handskrifter är »Biographia Medicorum Svecicorum», som kom i arkiater von Afzelii ego och af honom skänkts till Akademiska biblioteket i Upsala. Död i Upsala d. 21. Maj 1742, »sedan han ännu samma dag om morgonen hos källarmästaren Kyronius druckit sitt kaffe».

Tryckta förteckningen öfver Robergs bibliotek (Upsala utan tryckår, 682 sid. 8:o) upptager 9,329 n:r, omfattande allahanda slags vetenskapsgrenar. Katalogen är uppgjord utan något slags bibliografiskt system. Så förekommer det t. ex.: »Tre stycken gamla böcker hopbundna», »En gammal Logica», »Om måttlighet och fylleri på Tyska» m. fl. dylika obegripligheter. Böckerna såldes i Upsala d. 23. Februari o. f. d. 1743.

ELVIA, Anna, född 1664, dotter af prosten i Rättvik Gustaf Elvius, gift 1684 med prosten i Vestra Fernebo P. C. Christiernin; död 1741.

Ex-libris: Namnet: *Anna Gustafs Dotter Elvia* 1688, i en pyramid af rössjor. Typtryck, aflång 12:o.

SUNDELIUS, Erik, (son af Anders S.) kyrkoherde i Kastlosa af Kalmar stift. Var skeppsprest i sin ungdom, utstod många äfventyr i krig, skeppsbrott etc., förlorade dervid sina böcker och öfriga lilla egendom. (Sundelius var skalden Stagnelius' fars morfar). Född i Östergötland 1668, död 1728.

Sundelius begagnade ej Ex-libris, men det prydliga sätt, hvarpå han antecknade i böckerna sin eganderätt, visar, att han var bibliofil. Han skref t. ex. sålunda: *Liber hic Musis Erici And: Sundelii Calm: inservit. (A:o 1697 die 26 Octob: o. s. v.)*

En annan *Sundelius*, Nils Eleaz... 157, död 1819, var äfven känd såsom en stor ...

GYLLENGRIP, Eric, född 1667; löjtnant vid Lifgardet 1696, kapten derstädes 1701, öfverstelöjtnant vid Smålands Femmänningsreg:te 1706, dömdes ifrån tjensten för duell, men fick öfverste-afsked; död i Stockholm 1736.

Bokegaremärke; *Possessor est Erick Gyllengrijp* skrifvet å försittsbladet.

Gyllengrip egde en betydande samling böcker, deribland en stor del ytterst sällsynta. Efter Gyllengrips död såldes densamma å auktion (enligt tryckt förteckning, upptagande 2,478 n:r tryckta böcker och 353 n:r manuskript), hvilken inbringade 16,000 daler i kopparmynt.*

Sedan biskop Eric Benzelius d. y. af sin bror, censor librorum Gustaf Benzelstierna, erhållit underrättelse om Gyllengrips död, tillskref han honom af Linköping d. 27. Okt. 1736: »Af min Brors bref finner jag, att Öfverste Lieut. Gyllengrip är död. Huru går thet tå med hans bibliotec? Mån thet komma på auction? Jag ber för all ting, min B:r ville skaffa mig therutur *Vitam S. Catarinæ*, 4:o, som jag ofta hade i mina händer, men för mycken blygsamhet at begjära af H:r Sparfvenfeldt, som dock Gyllengrip ej hadde och therföre fick. Item *Vitam S:ti Brynolphi Episc. Scarensis*, som han ofta talte om och lofvade visa, men aldrig höll. Han var rett incommod, thet vil jag sättja på hans grafsten, om jag anlittes. Köper och min B:r thessa böcker til Bibliothecam Regiam, torde thet gifvas tilstånd at få afskrift, och är then sednare mig nödig til en ny edition af *Monumentis Ecclesiæ S. Gothicæ*». Härpå svarade Benzelstierna af Stockholm d. 19. Nov. 1736. »Öfverste Gyllengrips böcker skola säljas, men ej förr än i nästa åhr. Catalogen är til större delen tryckt och består redan af 11 à 12 ark, och ärnar jag den med nästa lägenhet öfversända till min Brors tjenst. *Vitæ S. Catharinæ* och *Brynolfi* skola väl behållas, antingen

* Sista numret i katalogens »Tilökning» är: »Breviarium eller Catholisk Mässebok, prändad på Pergament med skiöna miniatur-ritningar på alla blad.» — Den inropades för G. Rålambs räkning för 91 Dal. Kmt.

til Bibliotheqvet eller och någonthera af Archiverne». — I skrifvelse af Linköping d. 10. Dec. 1736 påminner Benzelius brodren löftet om katalogen: »Önskar att få *Catalogum bibliothecæ Gyllengripianæ*, och ifall thet castreras innan Auction blifver, kunskap hos hvem *Vitæ S:ti Brynlphi* et *S:tæ Cathariuæ Sveciæ* stadna, at jag åtminstone måtte få afskrift, at om någon i framtiden vill åter uplegga mina *Monumenta*, the må ther inkomma. Jag kan med mycket föröka them, som jag sedan öfverkommit, och theribland *Miracula S:tæ Crucis Stockholmensis*, som D:r Roberg vitiosisfime ederat, men jag nu hafver in originali.» I sitt svar af Stockholm d. 24. Dec. 1736 å detta bref nämner Benzelstjerna att han med en ung kammarskrifvare Ruthenschöld tillsändt brodern ett paket, innehållande »CYPRIANI *Compendio Hist. Ecclesiasticæ, Libro del Consolato. Venetüs 1549.* 4:o samt *Gyllengrips Catalog*, til Lit. L. inclusive, varandes til den tiden ej mera tryckt», samt meddelar att »så framt *Vitæ Brynolfi* och *S. Catharina* äro til finnandes i Gyllengrips efterlåtenskap, skola de väl säkert räddas därifrån, anten til någotdera af Archiverne eller Bibliotheqvet.» I skrifvelse af Ribbingebäck af d. 5. Febr. 1737 påminner Benzelius ytterligare sin bror om inköp för hans räkning å den blifvande Gyllengripske auktionen: »Här hos följer förteckning på the böcker jag gerna ville hafva af Gyllengripska auction, och recommendera till min Br:s goda omsorg. Blifver *le Blanc* för dyr, måste jag honom umbära. Af *Stjernhök* och *Genealogia R. R. Daniæ* äro flere exemplar, såge gerna jag finge the bästa. Om Vita S. Brynolphi M. S. fol. n:o 83, är annat än thet jag låtit trycka, skulle jag önska blifva underrättad.» Derpå svarade Benzelstierna af d. 10. Febr. 1737: »Om böckerne på Gyllengripske Auctionen, skal jag på bästa sättet beställa.» Huru detta lyckades finner man af hans bref till Benzelius, af Stockholm d. 22. Mart. 1737. »Jag har orsak att blygas före, at ej tilförende efter min skyldighet hafva besvarat min Brors sista angenäma, men förnämsta orsaken har varit, att jag därjämte velat hafva den ähran att berätta hvad som på Gyllengripske Auctionen varit til fångs. Jag vet ej om min Bror fått del af en Appendice, på ett enda blad, som därtil var vid slutet och redan är bortsåld förr än qvarterne. Derpå var den omtalte *vita Brynolfi* Ep. *Scarensis* samt *Legenda S. Catharinæ* tryckte; men Præsidenten Rolamb hade sig föresatt att

dem inropa, de måtte ock kosta hvad de ville. Detta skedde ock, och fick han betala för den förra 141 Dal:r och för den sednare 131. Som han ej sjelf var på auctionen, så har jag bedt Bror Lars anmoda honom, att lemna bägge til min Brors tjenst, til igenomseende, det han ändteligen lofvat fast med betingning att de ej skulle fara illa under vägen. Det är denne Herrens tycke, att hålla sådana saker för altför stora skatter, i det stället, att de skulle vara mycket tjenligare för andra, som dem kunna nyttja. Jag vill altså, om min Bror så behagar, än vidare begära desse verk af honom til låns, och med något säkert bud nedsända. Han fick ock af samma appendice betala 80 dal. för *Statuta Provinciæ Upsaliensis* af 1525, hvilket exemplar var allenast derföre bättre än Bibl. Regiæ, att uti detta var titeln behållen. *Olai Petri svar på Pauli Heliæ sändebref* af 1527 kostade honom 61 dal:r. *Conscientia Caroli Ducis Sudermanniæ* 80 dal:r och *Kon. Sigismundi Svar emot Hertig Carl*, 61 dal:r. På detta sättet behöfvas opes Attalicæ til blotta småsaker och af föga värde. Til all lycka hade han förut Johannis Magni Historiam Metropolitanam; men nu fick jag den til Bibl. Regiæ behof, för ett måtteligit pris, neml. 36 dal., inbunden i skönt band, med kon. Sigismundi vapen på det samma, där han ock kallas proximus hæres et futurus Rex. Några andre böcker gingo här ock til ett enormt värde neml. *Veretii Index Schyto Scandicus* til 77 dal. 24 öre *Rudbeckii Atlantica* til 260, och *Breviarium Strengnense* af 1495 til 64, hvilket sista Præsid. Rolamb äfven inlöste. Han lät sig ock behaga, att betala 91 dal. för ett annat Breviarium, allenast för några miniaturer skull, hvilket dock ej var annat än Ecclesiæ Parisiensis, och däröfver roade sig en och annan literat Frantsos, som där voro tillstädes, berättandes att samma edition är hos dem ofta til fångs för långt mindre värde. — De jag til min Brors tjenst redan fåt, ses af den med sista post öfversände uppsats. Större delen af Qvarterne och MSS:ta äro än osålde. Så snart min bror tycker att Tomus I af *Scriptoribus Brunsvic. per Leibnitium* är för dyr, behåller jag den gärna för Kongl. Biblioteket. Jag hade det ej släpt, fast värdet stigit högre, emedan där finnes *Ditmarus restitutus* och desse Scriptores Brunsv., bestående af 3 Tomer, äro redan ibland rariores, som jag ser Tyskarne berätta. *Majors prodromum Atlantices* lät H. Exc:ce Gr. Cronstedt inropa för 11 dal. och då tyckte jag

ej vara nödigt gå vidare därmed. Han har varit så gracieux och förklarat, att dem jag nödvändigt behöfver til publict behof, vill han låta fara och understundom brukar jag med så mycket skyldigare deference samma begifvenhet tilbaka. Han har ock yttrat sig på samma sätt om den som min Bror åstundar. — Ibland de af Gyllengrips böcker som ej säljas på Auction, äro *Örnhjelms sköna Collectanea Ecclesiastica* uti XI band in 4:to. Och om dem står Antiquitets-Collegium i handel med Sterbhuset, som därför åstundar vid pass 1,000 dal. K:mt, och böra med rätta ej släppas fast för mera. Jag ser med största förundran, huru denna berömlige mannen har alt detta och mycket annat (och däribland äfven saker af mindre värde, som ex. gr. en quadruplex versio af *Emmanuele Thesauro*) afskrifvit med egen hand. Sal. Gyllengrip har per secundum tillbytt sig denna pretieuse samling, för den *Tyska vapenboken*, som ej är 5 plåtar värd, och det efter miniatur-Ritaren Tungenfeldt, som hade Örnhjelms Dotter.» — På detta svarade Benzelius af Linköping d. 29. Apr. 1737. »Tackar hörsammast för then hafda mödan med böckerna, på Gyllengripska Auction. Thet ser ut som Öfverst Gyllengrip haft folia Sibyllina, ty hans arfvingar fingo them så väl betalta. Rariteten gör thet mästa, eljest äro the så dyrt betalte, idel carbones pro Thesauro, som jag tror. Och som H:r Præsidenten Rålamb gunstigast lofvat jag skulle få låna *Vitam Bryndphi* och *Legendam S. Catharinæ*, beder jag min B:r ville anlita någon som hafver tid och kan läsa abbreviaturas typographorum veterum, som paginam pro pag. mot betalning, afskrifver mig samma böcker. Torde med tiden få rum in nova editione *Monumentorum ecclesiæ Sveo Gothica*. Tror dock att samma *Vita S. Catharinæ* Nostratis, är å nyo tryckt i Rom, och tyckes mig minnas, at hon fins bland libros impressos donationis Sparvenfeldianæ in biblioth. Upsalensi. H:r Sparfvenfeldt hafver äfven ägt thetta (Gyllengripska) exemplaret, och skrifvit sitt namn öfverst i boken; then jag ock kunnat få, om jag icke varit för blyg; men Gyllengrip hadde sannerligen en oblyghets gåfva. Mån thet vara samma *Vita* som finnes hos *Surium*? I sådant fall beder jag hon endast confereras. — Hvar mån vara retta titlarna på *Conscientia Caroli Ducis* och *Konung Sigismunds svar*, och äro the tryckte? Är ther allenast Tomus I:mus af *Leibnitii Scriptoribus Brunsvicensibus*, vil jag gerna cedera then samma. — Mån uti *Örn-*

hjelms Sambling något är, som ej fins i Archivo Autiquitatum. Tör hända at något är behållit, som i Slotts-branden 1697 förkom för Archivo.» Till svar å dessa frågor meddelar Benzelstierna i skrifvelser af d. 17. Maj och 10. Juni 1737 följande: »*Conscientia Caroli Ducis Sudermaniæ* och *kon. Sigismunds svar* emot honom äro visserligen tryckte och har jag haft den i mina händer, lydandes ock tituli således som de på Gyllengripske Catalogo anföras. Uti *Örnhjelmska Collectaneis* består aldra största delen af Diplomatitus som finnas i Archivo Antiquitatis, och med den fördelen at man här har dem efter serien temporis afskrefne, med en läslig god hand; men dock är, som secret. Helin berättar ock något tagit ur de documenter han här och där öfverkommit i Domkyrkorna. — — — Jag trodde mig göra bäst, att med Bror Carl öfversända de tvänne Præs. Rolamb tilhörige sällsynte Böckrer om *Brynolfo* och *S. Catharina* att min Bror må dem se innan de afcopieras, hvarom jag endå vill här draga försorg, om min Bror så behagar, hälst som jag ärnar i åhr vistas öfver sommaren här i staden (Stockholm), emedan vi förmått min Svärfar att nyttja den härvarande mineral Brunnen. — På hela handelen på Gyllengripska Auctionen sänder jag härhos en upsats. Bem:te Auction har indragit in alles in emot 16,000 dal. i behållna penningar, och så högt kostade ej desse böcker sin afledne ägare. — Så framt *Vita S. Catharinæ denuo edita Romæ*, som min bror behagar säje sig tro, finnes i Upsala Bibliothec, ex donat. Sparvenfeldiana, så nämnes den dock ej på då tryckte Catalogo däröfver. Om den finnes hos *Surium*, kan jag ej visst säja, ty hans arbete finnes ej fullkomligit in Bibl. Regia, utan allenast några månader och de ändå ej i en svite, och somliga på Latin och de öfriga på Tyska. Jag menar att sådane Sancti införas efter diem emortualem hos sådane Historiographos, och den var för Brynolfo dies B. Dorotheæ i e. Sexta Februari 1317, som jag såg af denna hans vita. — Uti H:r Örnhjelms sköna samling af Monasticis, är som Secr. Helin mig berättat, aldrastörsta delen tagit utur originalerne in Ant. Archivo, hvilka då voro i Upsala; men så menar han ock något vara kommit ifrån de andre Cathedral-kyrkorne. Det är nästan vanhederligt för vår tid, att sådane saker ej snarare utgifvas sumtibus publicis, än *Wilkina Saga*, den jag ångrar mig att jag någonsin har köpt, och nu för tiden så många andra dylika, som i Island diktas i de långa

qvällarna, då folket där ej har råd att bränna ljus, som Isländaren härstädes Thromodr Brochmand sjelf vet berätta.»

(Brefväxling imellan Eric Benzelius och Gustaf Benzelstierna utg. af Lidén, Lkg. 1791.)

De af Benzelius föranstaltade afskrifterna af *Vita Brynolphi* och *Vita Catharine* kommo med Benzelii öfrige manuskript till Linköpings bibliotek. (Se uppsatsen öfver detsamma).

Titeln å Vita Catharinæ lyder: *Incipit Vita sive Legenda cum miraculis domine Catherine Sancte memorie Filie sancte Birgitte de regno Svecie. Impressum Holmis.* In 4:o, 47 blad. Boken är beskrifven af Warnnholtz i Gjörwells *Kongl. Bibliothekets Tidningar om Lärda saker, 1767;* N:o 11 & 12, och finnes upptagen i Warmholtz' *Bibl. Hist. Sveo-Goth.* under N:o 1697.

Titeln å *Vita Brynolphi* lyder: *Incipit Vita beati Brynolphi condam Episcopi Scar. In regno Svecie. Una cum miraculis et attestationibus pro ejusdem Canonizatione factis.* In 4:o, 67 blad u. å. o. t. o. Boken är beskrifven af Warmholtz i Gjörwells *Sv. Bibliothek.* Del. 3 sid. 272, och finnes upptagen i Warmholtz' *Bibl. Hist. Sveo-Goth.* under N:o 1693.

Om *Vita Beati Brynolphi*, hvilken med Rålambska samlingen kom till Kongl. Biblioteket, skrifver G. E. Klemming i *Ur en antecknares samlingar:*

»Ett motstycke till Vita Catharinæ bildar Vita beati Brynolphi, eller det officiela undersökningsprotokollet af år 1417 rörande Skara-biskopen Brynolf I:s lefnad och underverk. Af denna ytterligt sällsynta bok hafva hittils endast två exemplar blifvit bekanta, intetdera alldeles fullständigt. Det tidigast kända, länge som ensamt ansedda, tillhörde J. G. Sparfvenfeldt, skänktes af honom till E. A. Gyllengrip och inropades på dennes bokauktion 1737 af Presidenten G. Rålamb för 141 daler k. m., en då ovanligt stor summa — för en bok. Detta ex. förvaras nu i Kongl. Biblioteket, dit skänkt af frih. S. A. Rålamb. Det saknar endast sista bladet, som kanske var alldeles tomt, men ock måhända innehöll den vigtiga uppgiften om bokens tryckort och årtal. Det andra exemplaret har varit i A. A. Stjernmans och O. Celsii d. y:s ägo, samt skänktes af den senare till Upsala bibliotek; det saknar de fyra sista bladen.

Då intet hopp numera synes finnas att flere exemplar skola anträffas, har med fotografiens hjelp, till samlingars

och samlares tjenst ett aftryck (i ringa upplaga, 1870) blifvit taget af den gamla boken, hvars värde, såsom vi hoppas, icke derför torde sjunka.

Boken är en liten qvart af 68 onumererade blad, fördelade i 8 lägg af dubbla ark, samt med endast ett enkelt ark. De hafva signaturerna a—i med tillägg af j på yttre arket och iij på det inre, utom i det första lägget, der yttre arket icke har någon signatur och det inre undantagsvis a. ij. Boken är således signerad som vore hon en oktav, med ark på 16 sidor; men detta är icke fallet, ty läggen bestå af två skilda ark med två vexlande vattenstämplar, neml. ⚱ eller dryckeskanna. Den fulla kolumnen har 30, 31 rader. Alla de stora versalerna äro tryckta i pressen och med svart färg, som allt det öfriga. Förkortningar äro talrika. Korrekturet och trycket äro i hög grad vanvårdade, hvadan de Svenska ort- och person-namnen (återgifna utan bokstäfverna å, ä, ö) öfverflöda af tryckfel, liksom hela texten för öfrigt, ett förhållande, som knappt vore tänkbart om trycket skulle vara utfördt i Sverige. Så är väl häller icke fallet, ty stilarna äro helt och hållet boktryckaren i Lybeck B. Ghotans, af den yngre snitt han begagnade på 1490-talet. Äfven den biskopsbild i träsnitt, som börjar boken, tillhörde hans tryckeri och är, såsom en gemensam skamplun för heliga biskopar, använd i den hos honom år 1485 tryckta boken Speygel der Doghede.* Vi kunna således med fullaste sannolikhet sluta, att boken är tryckt i Lybeck på 1490-talet.

Första sidan är alldeles tom; den andra innehåller det nämnda träsnittet med öfverskrift:

Sanctus Brynolphus
Episcopus Scarens'.

Bilden föreställer en biskop i full skrud, sittande vid en skrifpulpet, hvarpå hvilar en bok i hvilken han skrifver. Tredje sidan börjar med rubriken

Incipit Uita Beati Brynolphi condū Episcopi Scarn̄. In regno Swecie. vna cū miraculis et attestatiōibus. pro eiusdem Canonizatione factis.

---

* Vi kunna nu anföra att stilarna i denna bok och Vita Catharinæ äro, med några få undantag, alldeles desamma. Dock äro stilarne i Speygel der Doghede mycket mera uppblandade genom, förmodligen tid efter annan, gjorda tillsatser och nya gjutningar.

Ända till nära midten af sista sidan, slutande med

Thelos huius opusculi.

fortgår texten utan någon inledning, endast styckad af de stora versalerna, som ofta fått sin plats på mycket olämpliga ställen, der de alldeles icke anvisa någon ny utgångspunkt.

Boken utgöres, såsom nämndt är, af ett officielt protokoll hållet i Skara d. 10—25 och i Vadstena 28 April 1417. Början sker med en till kyrkomötet i Costnitz ställd skrifvelse af biskoparne Jacob i Oslo, Magnus i Åbo och Eskil i Vexiö, hvilka af samma kyrkomöte hade blifvit förordnade att undersöka rättmätigheten af de väckta anspråken för helgonkandidaterna Nils i Linköping, Brynolf i Skara och Ingrid i Skeninge. De tre biskoparne, som nu af denna anledning voro församlade i Skara kyrkas kapitelhus, säga att kyrkomötets bulla i vederbörligt skick förstnämnda dag blifvit dem öfverlemnad af konungens prokurator i detta mål, abboten Sten i Munkalif. Till notarier hade antagits tre prester af Linköpings stift, Petrus Holmstani, Laurentius Finvidi och Henichinus Ravaldi samt en kejserlig notarie, Johannes Skwitte (eller Skutea), prest från Hildesheim.

Härefter införes deras förordnande eller kyrkomötets bulla, daterad 5 Maj 1416, i trycket upptagande sex sidor. Vid bullans slut voro tillfogade ransakningspunkterna, nemligen 20 rörande biskop Brynolfs börd, lefnad, skrifter och berömliga gerningar; 25 angående hans underverk förrättade efter döden; samt 6 allmänna spörsmål, som beträffa vittnena sjelfva och skulle särskildt framställas till dem alla. Dessa 51 punkter, undertecknade G. de Perusio, upptaga 11 sidor.

Efter denna urkunds företeende satte sig de tre kommissarierna såsom domstol, uti Skara kyrka, och inför dem trädde dess biskop, domprost och flere canonici, förordnande till sina prokuratorer Elaus Svenonius, artium magister, och Michael Guimonis, kyrkoherdar i stiftet. På gemensam begäran af desse och den konglige prokuratorn utfärdade nu domstolen kallelse till biskopen, domprosten, dekanus och kapitlet i Skara samt till alla vittnen, att infinna sig den 12:e och följande dagar af April; hvilken kallelse anslogs i domkyrkan och i trycket upptar 2 sidor.

På sagd tid inställde sig de tre prokuratorerna, medförande vittnen, hvilkas utsagor äro bokens egentliga kärna och upptaga det mesta utrymmet, eller 79 sidor. Hufvud-

vittnena, angående de 20 första punkterna, äro tolf (i boken orätt uppgifna som tio), af hvilka de förnämsta äro Gostavus Magni, kansler och Vestgöta lagman, samt Brynolphus modernus episcopus Scarensis. Alla intyga de muntligen fortplantade uppgifterna om Brynolfs gudliga lefverne, goda och berömliga verk m. m.

Angående underverken efter Brynolfs död höras 67 namngifna vittnen, män och qvinnor, af hvilka dock åtskilliga uppträdde flere gånger. Deribland äro ånyo biskopen och en hop prester, sjelfva konungens prokurator och notarierna. Då dessa underverk tillhörde de senare åren, hade de flesta vittnena varit närvarande dervid; några voro sjelfva hufvudpersonerna, som underbarligen blifvit helade efter Brynolfs åkallande och till honom gjorda löften.

Den 22 April framträda prokuratorerna, anhållande att vittnesmålen måtte kungöras och kallelse utfärdas å alla, som ville göra invändningar deremot. Kommissarierna utfärda och låta i domkyrkan anslå en sådan citation (som intages i det tryckta protokollet), med utsättande af den 25 s. m. till terminens ultimus. Då på denna dag inga oppositionsmän inställa sig, förklara kommissarierna att vittnesmålen skola offentliggöras och afskrifter meddelas prokuratorerna samt andra, som det önska och vilja betala omkostnaderna.

På begäran af prokuratorerna begifva sig härefter kommissarierna till Vadstena kloster och hålla der d. 28 April undersökning angående en punkt, som icke är föreskrifven i deras instruktion, neml. sista kapitlet i 2:a boken af heliga Birgittas uppenbarelser. I detta kapitel handlas om en biskop, hvilken jungfru Maria säger vara helig, och denna uppenbarelse uppgifves röra Brynolf. Ett autentiskt exemplar af uppenbarelserna framvisas, kapitlet uppläses och intages i protokollet (samt i den tryckta boken). Häröfver höras som vittnen priorn och tre andra klosterbröder, hvilka intyga att det är Brynolf som åsyftas, enligt hvad så väl Birgitta sjelf som hennes biktfäder uppgifvit. Sedermera förflytta sig kommissarierna till nunneklostrets locutorium, der abbedissan och fyra af systrarna afgifva vittnesmål i samma riktning.

Härefter följer sedermera ett tillägg af fem underverk från åren 1416, 15, 14, och 13, utvalda bland den öfverflödande mängden af sådana.

Kommissarierna afsluta nu och datera den 28 April

undersökningen, med den förklaring, att den stora dödligheten 1350 hade bortryckt en mängd äldre personer (hvilka eljest hade kunnat åberopas som sagesmän); att flera vittnen voro upptagne af konungens och landets tjenst, andra af åkerbruket, och andra åter af de långa afstånden hindrade att infinna sig; men att Brynolfs rykte och anseende hos folket vore mycket stort och berättelserna om hans underverk så många, att de ej med papper och penna kunde beskrifvas.

Protokollets riktighet intygas dereſter af de fyra notarierna, hvar och en särskildt med långa formaliteter och många ord. Af dem hade blott två deltagit i sjelfva utskrifvandet, neml. Henichinus Ravaldi, som skrifvit de 11 första bladen, och Laurentius Finvidi, af hvilken de 24 följande voro renskrifna. Hela protokollet bestod således af 35 eller 36 blad.

Slutligen meddelas ett icke till protokollet hörande aktstycke, som fyller 6 sidor, neml. den nyvalde påfven Martin V:s bulla, hvarigenom Costnitzska mötets åt de tre biskoparna gifna ransakningsfullmakt stadfästes och bekräftas.

AUSTRIN, Claës Tönneson, kyrkoherde i Gladhammar, Linköpings stift. Född 1670, död 1716. (I sina disputationer, Åbo 1697—1700, skrifver han: Claud. T. Austriin).

Ex-libris: 1. *Christus Tutum Auxilium, Cladius T. Austriin, Anno 1700.* Typtryck inom en fyrkant af rössjor, i större format. 2. Samma i mindre format och med årtalet 1701.

RHEJN, Annicka; förmodligen af den finska slägten (se Genealogia Sursilliana och de finska herdaminnena, der dock ingen med förnamnet Annicka förekommer).

Ex-libris: *Annicka Rhejn. Anno 1717* inom bredt ornament af rössjor i två fält. Typtryck.

SÄFV, C. G. Hvem denna Säfv var, har ej, oaktadt

ganska vidsträckta efterforskningar, kunnat utrönas. (En C. G. Sääf var värderingsman och perukmakare i Carlshamn 1820—27, men naturligtvis ej den här åsyftade.)

Bokegaremärke: Namnet: *C. G. Säfv* inom linieram. Svartstämpel. (Förekommer i ett ex. af Stockholms Stads Calender 1734; men stämpeln kan möjligen vara från senare tid).

ADLERBERG, Johan (före adlandet Swebilius), son af ärkebiskopen Olaus S.; född i Stockholm 1671, avancerade från kanslist i kongl. kansliet till hofrättsråd i Svea hofrätt 1728, afsked 1736, död i Stockholm 1740.

Permstämpel: *J. A.* sammanflätadt under adlig krona i guld å frampermen. Förekommer äfven utan krona.

RÅLAMB, Gustaf; född 1675; friherre, landshöfding i Skaraborgs län, sedan president i Kammarrevisionen 1727 och i Bergskollegium 1736, död 1750 och begrafven i Clara kyrka i Stockholm.

Ex-libris: Vapnet i oval form med friherrlig krona öfver, vid hvilken hänger ett fladdrande draperi; ofvanför en sol mellan moln och blommor; nedanför som sköldhållare en hind; alltsammans sväfvande i moln.

Koppargravyr af samma oöfvade hand, som utfört presidenten Geddas m. fl:s Ex-libris.

I Adelns Ättartaflor heter det: »Han egde ett betydligt bibliotek, isynnerhet i Svenska Historien och Antiqviteterna, utgörande, utom utländska auktorer, 1,842 på svenska tryckta böcker, 520 handskrifter, 528 likpredikningar, 960 orationer och parentationer samt inemot 4,000 disputationer i hvarjehanda vetenskaper: sammaledes acta publica, recesser, placater, kongl. bref, stadgar och förordningar, resolutioner och fredsfördrag, manifester och mera dylikt, både tryckta och skrifna, allt ifrån 1295 till senare tider, med väl inrättade register öfver allt-

sammans; hade dessutom ett vackert och kostbart myntkabinett, bestående af 2,730 svenska mynt och skådepenningar, hvaribland funnos 364 dukater och tre Sten Stures medaljer af olika storlek, präglade 1512, äfvensom en artig mineralsamling.» — C. G. Tessin yttrar om hans samlingar: »Allt hvad mer eller mindre märkvärdigt bland svenska saker kallas kan undgick icke hans uppmärksamhet, ehuru valet ej alltid var så noga. Dess bibliotek undergick två stora brandskador och medtogs nästan helt och hållet i den sista [?]. Få eller inga svenska böcker och skrifter felades der, ända till Stockholms Comedi-affischer. Hans noggranna nöje deri var ingen menniska till skada.»

GEDDA, Niklas Peter von, född i Visby 1675; president i Kammarrevisionen, adlad 1719; död 1758. Gedda var flere år envoyé vid franska hofvet, hvarunder han af Ludvig XV utnämdes till fransk baron. Svensk friherre 1730. Gedda egnade sig mycket åt vetenskapliga sysselsättningar och var framstående filolog. Hans boksamling var betydlig.

Ex-libris: *Vapen* med sköldhållare, omgifvet af sol, blommor och skyar. Kopparstick af samma oöfvade hand, som utfört v. Ungern Sternbergs och Gustaf Rålambs, och sålunda samtidigt med dessa.

Detta Ex-libris satt i några volymer från Dübenska boksamlingen å Fullerstad, hvilken genom expeditionschefen H. Odelbergs testamente delvis tillföll Kongl. Biblioteket.

REUTERHOLM, Nils Esbjörnsson, nobil. von Reuterholm och baron Reuterholm; landshöfding i Nerike och Vermland; född 1676, död i Örebro 1756.

Ex-libris: Vapnet, med heraldiskt bladverk, deröfver: *Bibliotheca Reuterholmiana;* under vapnet

årtalet: 1699, 1748 o. s. v. skrifvet. Kopparstick.

Landshöfding Nils Reuterholm, en ärans man, älskad och vördad, hade mycken lärdom och egde ett ansenligt bibliotek, hvaribland en större samling handskrifter i ekonomie-, justitie- och kyrkoväsendena, på hvilken samling han nedlagt mångårig möda.

KOSKULL. (Adliga ätten Koskull N:o 248).

Hvem som användt nedan nämda märke, kan ej afgöras. Adliga ätten Koskull torde varit utgången före träsnitts-vapenböckernas utgifning. Möjligen har det användts af *Anders Koskull* (generallöjtnant och landshöfding i Kronobergs län, född 1677, död 1746) af adliga ätten, sedermera friherre, hvilken dog utan söner och således sjelf slöt sin friherrliga ätt (Koskull N:o 160). Han gjorde Engaholm till fideikommiss för sin måg, friherre Anders Gustaf Koskull (friherrliga ätten N:o 184).

Ex-libris: *Vapnet* (tre blad å ett fält). Träsnitt ur Cedercronas vapenbok.

SILFVERSTOLPE, Gudmund (före adlandet, 1751, Hesselgren); född 1678; revisor i Kammarrevisionen 1704, assessor i densamma 1740, afsked med kammarrevisionsråds karaktär 1747; död i Stockholm 1756.*

Ex-libris: Adliga vapnet i kopparstick.

UTFALL, Johan von (före adlandet: Utfall), född i Göteborg 1681; reste till sjös 1696, archlimästare i Carlskrona 1697, sekund-kanonier på ett italienskt skepp 1698,

---

* En intressant biografi öfver Gudmund Silfverstolpe, författad af sonen, bankokommissarien Fredrik Silfverstolpe, befinner sig i kammarherre C. G. U. Silfverstolpes ego. Ett utdrag ur den förekommer i *Några anteckningar om slägten Silfverstolpe* (Sthlm 1884).

ALIIS INSERVIENDO

gick 1702 i engelsk sjötjenst, löjtnant vid svenska amiralitetet 1706, slutligen amiral 1742; död i Carlskrona 1749.

Bokegaremärke: *J. v. U.*, tryckt i rödt å försittsblad. Synligt t. ex. i en engelsk bibel, alldeles utnött af begagnande. Det synes tydligt, att boken varit med på U:s färder och för honom en kär läsning.

* * *

Johan von Utfall visade ständigt ett ovanligt hjeltemod och dödsförakt. Han bevistade under sin tjenst uti Italien bland annat en skarp sjödrabbning d. 6 Aug. 1701 vid ön Elba emot fem turkiska skepp, hvilken drabbning varade under en beständig eld ifrån middagen till kl. 11 på aftonen; deltog 1715 på örlogsskeppet »Enigheten» i sjöslaget med danska flottan vid Rügen, hvarvid han uppförde sig så tappert, att oaktadt kommenderande svenske amiralen Henck genast blef dödsskjuten, Utfall icke allenast fortsatte striden, utan äfven kunde dölja amiralens död; sändes 1716 af konungen till Görtz i Haag; vid återresan på ett handelsfartyg blef han utanför Göteborg tagen af Tordenskiold och förd till Norge; återkom 1719 och hämnades på danskarne i så måtto, att han s. å. natten till den 1:e September med fyra små galerer och några slupar i förutnämde danske amirals åsyn bemästrade sig nio fartyg, dem han alla såsom priser införde till Göteborg.

Von BAHR.

Böcker förekomma med denna slägts adliga vapen, stämpladt å frampermen. Stämpeln oval och helt liten. Egaren har antagligen varit kanslirådet *Johan Christian von Bahr*, född 1682, död i Stockholm 1745.

BIELKE, Carl Gustaf, grefve, född i Stockholm 1683, generalmajor 1719, envoyé i Paris s. å., rapellerad 1721, landshöfding i Vesternorrlands län 1727, president i Statskontoret 1739, serafimerriddare s. å.; död i Stockholm 1754.

Ex-libris: 1. *Vapnet;* temligen klent kopparstick; brukadt ännu 1739.

2. Vapnet med greflig krona, hvilken är omgifven af strålar och moln; vid sidorna af vapnet: en genie, med båda händerna omfattande ett nedåtvändt svärd, en hvilande grip, fanor, hjelm, lans, kanon. Alltsammans hvilande i ett moln. Å en bandeau i molnet läses: *Aliis Inserviendo Consvmor* [Jag går upp i att tjena andra].

Sign.: J. Rehn Scul. (Fint utfördt i rococo-stil.)

Boksamlingen, kommen från Salsta, utgör en del af Skoklosters bibliotek.

FERSEN, Hans von, grefve, född i Reval 1683; antagen i krigstjenst 1700, öfverste vid konung Stanislai drabanter 1711, öfverste för Uplands ståndragoner 1712, generallöjtnant 1720, president i Svea hofrätt 1731; död i Stockholm 1736 och begrafven i Ljungs kyrka i den af sonen, sedermera riksrådet Fredrik Axel v. Fersen, byggda familjegrafven.

Ex-libris: Grefliga vapnet med sköldhållare. Träsnitt ur Cedercronas vapenbok.

BONDE, Nils af Björnö, adjutant hos Rehnsköld, en tid brigadier i rysk tjenst, slutligen landshöfding i Södermanland; uppbyggde det n. v. Hörningsholm. Född 1685, död 1760, begrafven i Mörkö kyrka vid Hörningsholm.

Permstämpel: *N. B.* under adlig krona. Stämpel i guld å perm.

Boksamlingen från Hörningsholm såldes till en del i Upsala på 1860-talet. En del är qvar å Säfstaholm.

BENZELSTIERNA, Gustaf, son till ärkebiskopen Erik Benzelius d. ä.; född i Strängnäs 1687, kanslist i Riksarkivet 1719, adlad s. å., kongl. bibliotekarie 1732, censor librorum 1737;* död i Stockholm 1746 och begrafven i Upsala domkyrka.

»Benzelstiernas hufvudsakliga förtjenst var den, att han, såsom en utmärkt bokkännare, betydligt bidrog till Kongl. Bibliotekets förkofran och varmt nitälskade för litteraturens tillväxt inom fäderneslandet. Enligt Magn. v. Celses intyg saknade Kongl. Biblioteket de flesta större samlingar och verk, som under det förflutna seklet utkommit, till dess Benzelstierna anskaffade dem, hvarjemte han riktade Biblioteket med en mängd andra goda eller sällsynta böcker.» (Sondén).

Benzelstiernas boksamling såldes, enligt förteckning, prydligt tryckt hos Lars Salvius med titel: *Catalogus Bibliothecæ B. M. D:ni Gustavi Benzelstiernæ, Censoris libr. Regii, sub hastâ vendendæ d.. 1747.* Holmiæ Literis Laurentii Salvii, 89 sid. in 4:o. Densamma upptager 815 n:r (deraf 93 manuskript), egentligen svensk historia, topografi och ekonomi. (Bland öfversättningar från främmande språk finner man: *Lemuel Gullivers Resor* Sthlm 1745 och *Uttog af Robinson Crusoes lefvernes beskrifning*, Sthlm s. å.)

W..... G.

Innan Ex-libris under medlet af 1700-talet började mera allmänt användas, brukade de, som voro älskare af böcker, beställa sig graverade messingsstämplar med initialerna af sitt namn i sinnrikt hopkomna monogram, oftast med prydliga ornament, hvilka stämplar af bokbindaren afpressades å frampermen, antingen matt eller i guld. Mången gång äro dessa monogram så invecklade, att de äro hardt när

---

* Svenska Litteratursällskapet har utgifvit *G. Benzelstiernas Censorsjournal* 1737—1744, Sthlm P. A. N. & S. 1884. (Jakob Böhmes skrifter synas icke funnit nåd för hans ögon; se sid. 208 och sid. 249.)

omöjliga att tyda. Vi meddela här afbildning af en sådan stämpel, hvilken dock hör till de mera lättydda.

Initialerna äro som synes: G. W. (G. dubbelt). Får icke läsas W. G.

Vi kunna ej afgöra, hvem som användt denna stämpel som bokegaremärke; men det synes ganska sannolikt, att det varit Georg Wallin (1686—1760), universitetsbibliotekarie i Upsala 1726, superintendent på Gotland 1735, biskop i Göteborg 1744. Under sin embetstid i Wisby gjorde han samlingarna till det förtjenstfulla arbete han sedermera utgaf under titeln *Gottländska samlingar*, 1:a delen Gborg 1747 (2:a delen af Wallenstråle). Med Gjörwell underhöll han litterär brefvexling; var produktiv författare och efterlemnade äfven en mängd manuskript, deribland »Resor, så genom de mesta provinser i Sverige som Danmark, mäst hela Tyskland, Frankrike, England och Holland», 5 vol. in 8:o, hvilka tillhöra Linköpings bibliotek. Biskopen i Skara Halenius säger i sin likpredikan öfver Wallin:

»Han emottog utan bestörtning flere sorgetidningar, öfverlefde sina närmastes död, såg sitt fädernesland plundradt, sitt bibliothek uppbrändt (1714) utan att störas i sitt philosofiska lugn. Uti *Acta Lipsiensia* ser man de lärdas omdömen om honom. Utom de vetenskaper, som utgöra och pryda en Theologus, egde han stor insigt i numismatiken, öster- och vesterländska språken, lärdomshistorien, antiqviteterna och svenska historien och var bland sin tids polyhistorer. Han efterlemnade 36 manuskripter, som finnas dels i offentliga, dels i enskilda biblioteker.»

* * *

Biskop Georg Wallins böcker såldes enligt tryckt förteckning — angifvande att »Detta Bibliotheque är, till alla delar väl conditionerat, och en stor del deraf uti Franska och Engelska Band» — i Upsala 1762 d. 5 Mars o. f. d. Förteckningen upptager 1,627 n:r, deraf få svenska böcker, bland hvilka man likväl påträffar Rudbecks *Atlantica* och följande skrifter af Olaus Petri: *Svar på 12 spörsmål emot P. Galle.* Sthlm 1528. — *Een liten Boock om Sacramenten*, Ib. 1528. — *Een liten Undervisning om Echteskapet.* Ib. 1528. — *Een liten Boock i hvilko Closterleffwerne forclarat warder.* Ib. 1528.

C. L. i dubbelt monogram inom tvenne lagerqvistar med adlig krona öfver i guldstämpling å frampermen och å bakpermen årtal (1720) inom alldeles samma ornament — förekommer å böcker, tillhörande boksamlingen på Wijk i Upland. Den, som dessa initialer bäst passa in på, är den bekante skicklige fortifikationsofficeren *Cornelius Loos*, död 1738 såsom generalmajor. (Se uppsatsen Carl XII.) Man kan visst också gissa på den rike kammarherren *Conrad Lohe* på Söderby (1687—1763) eller på lagmannen *Carl Lilljestjerna* (1696—1742), äfvensom på regerings- och kommerserådet *Christoffer Löwenborg*, adlad 1719.

ANCKARCRONA, Theodor (förut Christoffers); amiral, landshöfding i Stockholms län, ledamot af Vetenskapsakademien; hade förtroendet att genomse Nordbergs Carl XII:s historia, dervid han gjorde åtskilliga anmärkningar. Född i Carlskrona 1687, död i Stockholm 1750, slöt sjelf sin ätt. Hans bror Jacob adlades året efter hans död.

Permstämpel: Hjertvapnet med adlig krona öfver, derunder namnet: *Anckarcrona.* Alltsammans inom en oval. Stämpel i guld å frampermen. Samma stämpel i svart å titelblad. (T. ex. å Hoste: L'art des armées navales. Lyon, 1697, fol., Kongl. Biblioteket.)

Boksamlingen såldes, enligt tryckt förteckning, upptagande 645 n:r, å auktion »i Anckarcronska huset, beläget på Norr Malm, Regeringsgatan, Huset N:o 108, »d. 25 och 26 Sept. 1778. Böckerna voro »nestan alla i nya franska band».

SCHEVEN, von.

Hvilken, som användt nedannämda Ex-libris, är ovisst. Antagligen har det varit någon af bröderne von Scheven: Carl Wilhelm, major, född 1687, Ernst Ludvig, major, född 1690, Christian Fredrik, kapten, född 1693, som användt detsamma.

Ex-libris: Vapnet i tre fält: ankare, en qvist med tre ekollon och schackbräde, omgifvet af heraldiskt bladverk. Träsnitt ur Kiellbergs vapenbok.

TRIEWALD, Samuel. Född i Stockholm 1688; student i Upsala 1703, e. o. tjensteman i Riksarkivet 1707—10, guvernementssekreterare i Bremen och Verden 1713, förste legationssekreterare vid kongressen i Braunschweig 1720; adlad 1720 (men tog ej introduktion å Riddarhuset); gick i holsteinsk tjenst och blef hofråd vid holsteinska legationen i Stockholm 1725; lemnade Sverige 1726, då en lag utkommit, som vid straff af landsflykt förbjöd infödd svensk man att brukas i främmande herres tjenst; avancerade i Holstein till verkligt statsråd. »Hade ett rikt och fyndigt hufvud samt goda kunskaper. Han talade och skref nio språk. Hans poem vunno mycket bifall, äfven af Carl XII. De bedömas bäst i Atterboms »Siare och skalder».» Han var ledamot af Vetenskapsakademien i Stockholm och af Neder-Sachsiska »Fruktbringande Sällskapet». Fru Nordenflycht kallar honom »*Nordens Boileau*». Död i Kiel 1745.

Öfver Samuel Triewalds för sin tid storartade, högst värdefulla bibliotek utkom 1746 förteckning, tryckt i Stockholm hos Lars Salvius (364 sid. 8:o). Förteckningen upptager 3,741 n:r tryckta böcker och 58 n:r manuskript: »in Theologia, Jure, Medicina, Historia, Physica, Re nummaria, Philolog. Antiquitatibus, Re litteraria, omnique alio

Scientiarum genere; Permultis Scriptoribus Gallis, Anglis, Belgis, Italis, Hispanis etc. rarissime occurrentibus, Uti et MSS, in primis ad res Danico Slesvico-Holsaticas pertinentibus».

Boksamlingen började försäljas i Stockholm d. 3 April 1747.

GRÜNER, Johan (son till danske envoyén J. D. Grüner), född i Stockholm 1688; kammarskrifvare i Kammarkollegium 1705, antagen i krigstjenst 1709, adlad 1720, öfverstelöjtnants afsked 1747; död 1768. Han utmärkte sig under norska fälttåget 1718 med sådan heder, att han derför blef svensk adelsman; han var den siste, som af drottning Ulrika Eleonora adlades.

Ex-libris: *Vapnet* (deladt i två fält; i det nedre en sparre och tre klöfverblad, i det öfre en krona). Träsnitt ur Cedercronas vapenbok.

I hr Wilh. Schürer v. Waldheims boksamling å Mellingeholm finnas tre böcker, som tillhört Grüner och äro försedde med hans Ex-libris:

Der sicher und gewiss curirende Pferde-Artzt, — — — — — — von einem Der Liebt Gott und Kunst. Leipzig, zu finden bey Christian Friedrich Gessner, (U. å.)

Ein ganz neu Büchlein, von Wohl-approbirten Ross-Artzeneyen — — — — — — von Michael Böhmen, Weil. Churfl. Brandenb. bestalten Ross-Arzt. Prenzlau und Leipzig, Verlegts Christian Ragoczy, 1746.

Bihang til Engelske Åkermannen och Fåraherden. Uppå Egne försök och flere Års förfarenhet utgifvet. Nye begynnare och unge Landsmän i allmänhet til tienst. Men I synnerhet dem i Södermanland, Upland, Westmanland och flere orter i Riket af samma Fordmon. Stockholm, Tryckt uti Kongl. Tryckeriet Hos Directeuren Pet. Momma. 1743.

Författaren är Jacob Serenius. Boken är dedicerad till Ryttmästaren David Henrik Hildebrand, densamme, om hvilken det heter i Adelns Ättartaflor, att han »genom klok skötsel af sina ärfda egendomar kunde tillhandla sig flera bruks och

landtegendomar och blef en af de rikaste i Sverge på sin tid». — I den originella dedikationen får man veta, att »våra förfäder kommo straglandes hit med hacka och spade i näfven», och att »Mälaren är jordglobens skönhetssmycke».

UNGERN-STERNBERG, Mathias Alexander von, friherre; född i Stockholm 1689; volontär vid Amiralitetet, archlimästare, tjenade sedan i Frankrike och Holland, återkom 1709, slutligen general-fältmarskalk och serafimerriddare; landtmarskalk vid riksdagarne 1742, 1746; död på Äs i Julita socken i Södermanland 1763. Ungern-Sternberg var en af Mössornas hufvudmän. Han kännetecknas af Geijer såsom »en hederlig man med måttliga kunskaper».

Ex-libris: Vapnet å en oval med draperi och friherrlig krona, omgifvet af lejon, stjerna, ymnighetshorn och skyar.

Kopparstick, utfördt af samma oöfvade hand, som utfört Geddas, Gustaf Rålambs, Joh. Gabr. Sacks' m. fl:s Ex-libris. Dessa Ex-libris äro för öfrigt så lika hvarandra, att man vid hastigt påseende kan tro dem tillhöra en och samme person.

Ungern-Sternberg brukade äfven egenhändigt inskrifva sitt namn i sina böcker.

STOBÆUS, Kilian, född 1690; med. d:r 1721, philos. natur. et physic. experiment. professor i Lund 1728, histor. professor 1732; död 1742.

Utmärkt såsom menniska och vetenskapsman, hade Stobæus dock ej hvad man nämner »eloquentia corporis». Ehuru liten, halt och enögd samt ständigt sjuklig, var — för att citera Henrik Benzelius — »hans hjerta alltid friskt och sinnet nöjdt».

Stobæi efterlemnade handskrifter, bestående af *Collectiones Mineralogicæ, genealogiska samlingar* och *bref*, förvaras i Lunds universitets bibliotek.

Något Ex-libris begagnade Stobæus ej, utan skref sitt namn i böckerna, äfven med tillägg, huru boken kommit i hans ego, såsom t. ex. i *Prosperi Alpini Medicinā Aegyptiorum, Wenetiis MDXCI:* »Hoc libro me donavit Plurimum reverendur et Amplissimi Vir, Dn. G: F: Niehenck S: S: Th: D: et Eccl: Germ: Gothoburg: Pastor Primari Mens: Augusto An: MDCCXXV. Kilian Stobæus.»

* * *

Stobæi farbror, den ryktbare generalmajoren och landshöfdingen *Lorenz Christoffer Stobée*, sysselsatte sig med kemiska rön; skref både svensk och latinsk vers och hade en ansenlig boksamling. 126 band ur hans bibliotek kallas »Stobéiska donationen» i Lunds Akad. Bibliotek.

Om en särskildt änglauppenbarelse, afsedd för Stobæi omvändelse, och efter hvilken han insåg »fritänkeriets slippriga grund och skadeliga frukter», kan läses i *Den Svenska Mercurius*, Dec. 1757, sid. 680—685.

D'ANTIVARI, Christoffer Theodor, (adlad 1763, men ej introducerad); romersk-tysk kejserlig legationssekreterare vid svenska hofvet; född 1690, död i Stockholm 1763 och begrafven i eget grafkor vid Clara kyrkogårds södra port, i hvilket kor hans byst finnes. Öfver grafkoret synes hans vapen.

Permstämpel: *C. T. A.* i en kartusch. Guldstämpel å frampermen (1740-talet).

D'Antivari egde ett stort bibliotek i historia och juridik, hvilket han testamenterade till akademien i Löwen. Han gjorde äfven stora donationer till Clara församling.

LAGERSTRÖM, Magnus, direktör för Ostindiska kompaniet i Göteborg, tit. kommerseråd, känd öfversättare af Molière och Holberg; »älskade lärda vetenskaper», säger J. F. Krüger i sitt åminnelsetal öfver honom; född i Stettin 1691, död i Göteborg 1759.

Ex-libris: 1. I aflång fyrkant af rössjor: *N:o--- in--- Denna bok Hörer til min Bok-Samling uti Staden Götheborg* (M. Lagerström skrifvet). Typtryck.

2. Inom ram af rössjor: *N:o---in---*(Fol. o. s. v. skrifvet) *Denna Bok Hörer til min Bok-Samling På min gård Claræ Berg* (M. Lagerström skrifvet). Detta märke, liksom förutnämda, afdeladt i tre fält; det nedersta tomt för anteckning af namnet. Typtryck.

Lagerströms efterlemnade boksamling — 115 n:r in folio, 306 in qvarto, 650 in octavo och 65 in duodecimo — såldes i Göteborg 1760 d. 17 Mars och bestod af dyrbara gravyrverk samt arbeten i historia, nationalekonomi och naturkunskap. Af vitterhet förekommo i auktionskatalogen endast »Peder Paars resa» samt några få, ungefär ett dussin, danska, franska, tyska och engelska teaterpjeser och romaner. Troligen har den samling vitterhet, som väl Molières och Holbergs tolkare otvifvelaktigt egt, afskiljts och ej gått under klubban.

KLINCKOWSTRÖM, Johan Mauritz; född 1692; volontär 1708, kapten vid Meijerfelts reg:te 1711, major vid Vestmanlands reg:te 1723, öfverstelöjtnants afsked 1744, generalmajors karaktär 1756; död i Stockholm 1768 och slöt på svärdssidan *adeliga* ätten Klinckowström.

Ex-libris: *Vapnet* (tre örnhufvuden) å en oval med adlig krona öfver, hvilande å ett pelar-soubassement, å hvilket synes Svärdsordens riddarestjerna; å ena sidan af pelaren en örn, å den andra en stormhatt. Det hela dekoreradt med fanor och lagerguirlander. Kopparstick.

Permstämpel: *Vapnet* i guld å frampermen med namnet *M. Klinckowström.*

Boksamlingen, som var ganska betydlig, blef införlifvad med fideikommissbiblioteket å Graneborg i Södermanland, hvilket f. n. innehafves af v. häradshöfdingen friherre Johan Hjalmar Klinckowström.

EHRENPREUS. Carl Didrik, född 1692; e. o. kanslist i Kongl. kansliet 1711, kopist i utrikes exped. 1712; beordrad till konungen i Turkiet, kom han att deltaga i kalabaliken i Bender; slutligen riksråd och friherre, Serafimerriddare och Upsala akademis kansler samt grefve, men ej introducerad; död i Stockholm 1760.

Bokegaremärken: 1. Vapnet i guldtryck å frampermen med namnet *C. Ehrenpreus.*

2. Vapnet samt namnet. Liten stämpel å titelblad.

Grefve Ehrenpreus' boksamling såldes å bokauktion i Stockholm 1761 d. 1. Augusti o. f. d. enligt tryckt förteckning, upptagande 1,788 n:r tryckta böcker och 66 n:r manuskript. Katalogen slutar med en »Tilökning», som upptager följande:

»Himmel och Jord-Globerne, af A. Åkerman Ups. 1759. Hel Nya; med alla deras Tilhörigheter, och Gröna Kappor til Öfverdrag. — En Lapp Trumma med dess Hammar. — En dito mindre. — En Lapp Pung. — En Curieus Runstaf i 4 Afdelningar.»

OTTER, Salomon von, född i Karlskrona 1693; friherre; e. o. kanslist 1714, kommissionssekreterare i Haag 1723, ledamot af Vetenskapsakademien 1740, kansliråd 1741; död i Stockholm 1745.

»Hans umgänge söktes af dem, som älskade lärdom och förstånd», skrifver en biograf; »uti de prydliga studierna innehade han en vidlyftig läsning och talade fransyska som en infödd.» Kort efter Vetenskapsakademiens stiftelse kallad till hennes ledamot, ökade han dess fond med en betydlig penningsumma och lade derigenom grunden till de årligen hållna offentliga föreläsningarna, hvilka efter hans svärfader, Sebastian Tham, fått namn af de Thamiska.

Permstämpel: I guldtryck å perm: Hjertvapnet med friherrlig krona och derunder: *S. v. Otter.* Alltsammans inom en liten oval.

HAMMARHJELM, Carl Gustaf, tit. ryttmästare, öfverstelöjtnant i Hessisk tjenst, brukspatron; född 1694, död på Mulltorp 1771.

Ex-libris: *Vapnet*, derunder: *Carl Gustaf.* Träsnitt ur Cedercronas vapenbok.

TESSIN, Carl Gustaf, grefve, riksråd; konstälskare och samlare; stiftare af Målare- och bildhuggare-akademien; född i Stockholm 1695, död på Åkerö i Bettna socken, Södermanland, 1770; begrafven i Bettna kyrka.

»Man förvånas», säger von Beskow i sin minnesteckning öfver Tessin, »när man ser hans dagbok, huru förtrogen han var med de mest skiljaktiga tankeämnen: bibelforskning, Roms klassiska författare, den äldre och nyare historien, rättslära och statskonst; naturvetenskap, fornforskning och myntkunskap, byggnadskonst, målning, bildhuggeri och grafstickelns skapelser, de berömdaste mönster i engelsk, italiensk, fransk, tysk, dansk och svensk vitterhet; äldre och nyare rön i handel och sjöfart, bergverk och handslöjder.» Af hans litterära alster äro hans *Bref till en ung prins* mest bekanta, de hafva utkommit i flere upplagor och äfven blifvit öfversatta på främmande språk.

Permstämpel: Å permen i guldtryck: Dels *Tessinska vapnet*, dels: *Carl Gustaf Tessin.*

Ex-libris: Vapnet, omgifvet af ordensdekorationer, uppfäst å hermelinsmantel, med greflig krona öfver, under i fascimile: *Carl G. Tessin.* I randen af vapnet devisen: *Constanter et sincere* [Ståndaktigt och uppriktigt]. (Se vidstående afbildning. Kongl. öfverbibliotekarien Klemming betviflar, att detta Ex-libris blifvit användt).

Denne store boksamlare skref eljest sitt namn å titelbladet.

En volym: »L'histoire naturelle, éclaircie dans

Carl G. Jessup

L'Oryctologie, par M*** [Dezallier d'Argenville; Paris 1755, 4:o (K. Bibl.); har en titelplanch förfärdigad »Aux depens de M:r le Baron de Sparre, Gentilhomme Suedois». Exempl. är bundet i Paris (af Derome) »veau fauve, filets, dos richement orné». På ryggen ses i hvart fält ett krönt lejon, på permarne Tessinska vapnet med sköldhållare och devis: *Constanter et sincere.* I hörnen och på ryggen ses krönta lejon. (hjertvapnet). C G. Tessin har tecknat sitt namn å titelbladet af boken, hvilken Fr. Sparre antagligen skänkt sin morbror i detta rika band.

Tessins stora samlingar skingrades till stor del redan under hans lifstid, dels genom donationer, dels genom försäljningar äfvensom utmätningar. Tessin donerade en mängd planche-verk till Målareakademien och skänkte en mängd dyrbara böcker ur sitt bibliotek till Åbo universitet, hvars kansler han var. Hvad som återstod af hans böcker, såldes efter hans död på auktion 1771 den 14. Aug. o. f. d. enligt tryckt katalog med följande titel: »Catalogue des livres de la bibliothèque de feu son Excellence de Monseigneur Charles Gustave Comte de Tessin, Senateur de Suède, Président du conseil Royal de la Chancellerie, Grand Maître de la Cour, Gouverneur de S. A. R. M:gr Le Prince Royal de Suède, Chancellier de l'Université d'Åbo; Chevalier, Commandeur et Chancellier des ordres du Roy, Chevalier de l'ordre de l'Aigle noir etc. Qui seroit mis en vente à Stockholm le 14 du mois d'Août prochain 1771 et jours suivans. Catalog öfver framlidne Hans Excellens Hr Riksrådet m. m. Högvälborne Grefve Herr Carl Gustaf Tessins Hwackra och ansenliga Bok-Förråd, Som Kommer til den mästbjudande på Auction att försäljas i Stockholm den (14. Aug.) och följande dagar 1771.» Sthlm, Hesselberg, 1771 in 4:o. Den digra volymen innehåller 3,657 n:r; volymernas antal är naturligtvis vida högre.

* * *

I Kongl. Bibliotekets exemplar af Tessinska katalogen finnes följande af Warmholtz egenhändigt gjorda anteckning:

On se tromperoit fort, si par le présent Catalogue on jugeoit du goût & de l'étendue des connaissances de feu Mr le C. de Tessin, ou des intresses litteraires qu'a possedées ce Seigneur. Ce ne sont ici que les debris de sa Bibliothèque, dont les livres les plus considerables, les plus curieux & les plus rares furent vendu plusieurs années avant sa mort, en partie au feu Roi, en partie au Roi d'aujourd'hui, alors Prince Royal. Si l'on avoit prévenu là dessus le Public, par un mot d'Avertissement, les amateurs, ou ceux à qui le nom de Mr le C. de Tessin peut en imposer, auroient facilement compris, pourquoi il ne se trouve dans ce Catalogue pas un seul livre de cette belle Collection qu'il avoit herité de son père & dont le Catalogue a été imprimé en 1712. Collection, qu'il avoit lui-même considerablement augmenté, surtout pendant son dernier séjour en France. Ce mot d'Avertissement auroit aussi fait cesser la surprise où l'on est, de ce que les articles les mieux fournis du présent Catalogue ne contiennent que des Sermons Funèbres, des Almanachs, des Romans, des Gazettes, des Thèses & des Brochures de peu de valeur; sans parler d'un grand nombre de livres incomplets.

Quant au Catalogue, je ne doute pas, que Mr le C. de Tessin n'en ait lui-même dressé le Plan: il s'amusoit à ces sortes de chose dans la solitude. Mais quelle pauvreté dans le detail, quelles erreurs! Et à quoi bon tant de Divisions & de Sous-divisions, quand on n'a pas de quoi les remplir? Voyez par exemple, p. 148, l'Histoire d'Italie & p. 149 celle d'Allemagne. Cependant le Catalogue n'aura pas laissé de couter beaucoup à faire imprimer, vu la cherté de l'impression & du papier. Mais que seroit ce si les Livres de Mr le C. de Tessin se vendroient aussi bien, à proportion, que ses meubles se sont vendu à Åkerö, au mois de Février dernier? Oui, si les C . . . & les R . . . achetoient les livres.

* * *

I geologen Axel Lindströms i Stockholm ego finnes en af grefve Tessin egenhändigt upprättad förteckning öfver de böcker, taflor och konstsaker, som han köpte under vistelsen i utlandet. Den digra volymen in qvarto, präktigt inbunden, har följande titel: »Generalförteckning på alla de saker som äro öfversända till Stockholm, sedan min utresa nemligen 1739 i Januari månad igenom Handelsmannen Burrich.» Priset är utsatt å hvarje sak och uppgår slutsumman till 20,061 livres, motsvarande 35,108 daler kopparmynt. — Det är en i hög grad intressant volym.

STIERNMAN, Anders Anton von, född 1695; kansliråd, adlad 1743 (förut Stiernman), utgifvare af Adelsmatrikeln, Bibliotheca Suiogothica m. fl.; efterlemnade i handskrift ett digert band genealogier; död 1765 utan söner och slöt således sjelf på svärdssidan ätten.

Ex-libris: 1. Vapnet med heraldiskt bladverk; under: *Anders Anton von Stiernman*, i facsimile. Kopparstick. 2. Vapnet, något mindre än föregående; under detsamma Nordstjerneordens stjerna, öfver det å en bandeau devisen: *Vive ut Vivas* [Lef så, att du må lefva]; under: namnet i facsimile. Kopparstick (1753).

Enligt sägen skall Lunds bibliotek hafva under biskop Celsius' tid förlorat en mängd böcker på sådant sätt, att Celsius' svärfader, Stiernman, flyttade dem hem till sig och att de efter hans död, af misstag, försålts såsom hans tillhörighet. Bland dessa böcker lära funnits flere med Ahlefeltska vapnet, hvilka under Carl X:s krig blifvit tagna ur denna slägts bibliotek å Langeland.

ULFSPARRE, Johan Abraham (Gustafsson). Född 1696. Qvartermästare vid Lifsqvadronen; erhöll löjtnants afsked 1719. Död 1741.

Ulfsparre synes varit bokälskare och köpte böcker med urskilning. I dessa brukade han inskrifva: *Ex-libris Johan Ab. Ulfsparre Gustavi;* äfvenså försåg han sina böcker med noggrann anteckning öfver hvar och när han köpt dem, jemte priset. Så t. ex. har han i Messenii upplaga af Er. Olai »Historia Suecorum Goth». (Sthlm 1615) antecknat: »Kiöpt på Auctionen i Upsala 1713 d. 11: Nov: Kostar 3: Dal: h. e. 1 d. silf:r.»

VICKEN, Hans Isaac von; född 1696; antagen i krigstjenst 1708, major vid artilleriet i Göteborg 1740, öfverstelöjtnant för Finska artilleri-bataljonen 1741, öfverstes afsked 1747; död 1753. H. I. v. Vicken användes 1711

till förande af depescher mellan konung Carl XII. i Bender och konung Stanislaus af Polen.

Bokegaremärke: Vapnet (lilja och fläkt örn i två fält) i två varianter: ett större med bladverk och crest, ett mindre utan sådan. Dåligt träsnitt.

Å en del af v. Vickens böcker finnes *P. A. R.* stämpladt å permen af någon föregående egare.

RIDDERSTRÅLE, Sven (före adlandet *Hesselberg*); född på Hesselby i Spånga; volontär vid Fortifikationskontoret i Stockholm 1701, regementsqvartermästare 1710; adlad 1713; lagman i Östergötland och Vadstena län 1743, afsked 1747; död i Sigtuna 1752. Ridderstråle bevistade 1718 fälttåget i Norge och Fredrikhalls belägring. Nordberg erhöll vid författande af Carl XII:s historia af Ridderstråle underrättelser om konungens företaganden i Holmedalen i Norge.

Ex-libris: Vapnet med namnet RIDDERSTRÅLE under. Träsnitt ur Kiellbergs vapenbok.

SACK, Johan Gabriel, friherre, kansliråd, född 1697 i Stettin, död 1751 i Stockholm och begrafven i Fogdö kyrka, under en grafvård, prydd med stenstil af riksrådet Carl Gustaf Tessin (se »Fullständig Samling Af Salig Herr Riksrådet Gref Carl Gustaf Tessins Arbeten I Svenska Stenstylen». Ups. 1771. Sid. 125).

Ex-libris: Vapnet, omgifvet af blommor, ymnighetshorn och skyar.

Kopparstick i samma stil som Geddas, A. S. Rålambs och Ungern-Sternbergs Ex-libris samt utfördt af samme mindre skicklige gravör.

Sack samlade å Bergshammar i Fogdö socken, Södermanland — Bergshammar blef efter honom fideikommiss — ett ansenligt bibliotek (äfven fideikommiss).* Ofvannämda Ex-

* Bergshammar är ett gods från medeltiden, vid hvars slut det tillhörde ätten Ferla. Det kom sedermera genom gifte till slägterna Oxenstierna, Posse och Sack, inom hvilken sistnämda ätt Bergshammar sedan medlet af 1700-talet varit fideikommiss.

libris användes först för detsamma; sedermera lät hans sonsons son gravera ett annat. (Se Carl Philip Sack).

Bergshammars bibliotek är af större värde och betydelse. Förutom 8,000 voll. böcker — af rikhaltigt och omvexlande innehåll, mestadels från 16- och 1700-talen, och upptagande en stor sal på nedre botten af egendomens hufvudbyggnad — innehåller det en stor samling handskrifter och dyrbara gravyrer. Af bibliotekets rariteter må särskildt nämnas: *En vapenbok från Albrekt af Meklenburgs tid, målad på pergament;* hvem konstnären varit är ovisst. På näst sista bladet är tecknadt ett brinnande hjerta och 1553, derunder: »Dass Gott ist das Glaubich gracht ist Er dorauf sterb Ich.» Men boken är, som nämdes, vida äldre. *Två konung Christoffers lagböcker*, skrifna på pergament. (Vid dessa är följande anteckning gjord: »Denna handskrift är i anseende till den här befintliga kyrkobalk af Westgötalagen begagnad för den af oss år 1827 utgifna edition af nämnde lag, se sid. XXVIII o. XXIX. H. S. Collin, C. J. Schlyter.» Jemf. Magnus Erikssons landslag utg. af Schlyter, Lund 1862, företalet sid. 46). Äfvenså finnes *konung Christoffers lagbok* fint textad på papper, 228 sid.* Vidare en handritad vapenbok från 1400-talet. Slutligen må omnämnas en bok i manuskript: *Anteckningar af prosten Magnus Troilius om Grefve Eric Brahes sista stunder.*

Af kopparstick och handteckningar må särskildt nämnas:

Fullständig samling af van Dycks porträtt i koppargravyr. En portfölj handteckningar af Italienska mästare, de flesta köpta af Tessin på uppdrag af svågern Joh. Gabr. Sack. En stor samling kopparstick öfver franska slott. En stor samling dekorationsritningar, stuckna i koppar, förvarade i flere cahier. En mängd handteckningar af följande svenskar: Nordqvist, C. G. Tessin, Martin, Hilleström, Gudmund Silfverstolpe, Saltza, Hj. Mörner, Adam Lewenhaupt på Sjöholm, Wallander, Höckert, Billing, Arsenius, Wahlbom. Julin, Troili, Brandelius, Scholander, Staaf, Egron Lundgren m. fl. m. fl. En stor portfölj med handteckningar af Otto Sack. Flera portföljer kopparstick m. m.

* * *

* I »Svensk Litteratur-Tidning», 1823 N:o 95, förekommer (sid. 759) en längre notis innehållande uppgift å dem som på grund af K. M:ts circulär af d. 25. Mars 1823 insändt manuskript af Sveriges äldre lagar

Uti 7:de delen af *Handlingar rörande Skandinaviens Historia* förekommer en af W. Forslund upprättad *förteckning på Manuskripterna i Bergshammars Bibliotek*, om hvilken det dock säges i en not, att den är »i hast upprättad» och att ur densamma »uteslutits flere artiklar, som icke höra till desse Handlingars utgifnings område».

Denna förteckning upptager en mängd ytterst vigtiga och intressanta handlingar, såsom en mängd originalbref från konungar och furstliga personer, uppgående till flere hundra, deribland *Konung Johan den 3:djes till sin syster Furstinnan Elisabeth om sitt giftermål med fröken Gunilla Bielke; Cecilias* (Gustaf I:s dotter) *till Drottning Catharina 1622; Czar Peters till Drottning Ulrika Eleonora med Drottningens svar*, o. s. v., historiska, biografiska och genealogiska samlingar, af hvilka må nämnas: *Sveriges Rikes Chrönika* af *Mäster Olof Phase;* en mängd historiska handlingar, till största delen hörande till Carl XII:s och frihetstidens historia; *Biskop Svedbergs bref till Skara prästerskap om synen i Skara Domkyrka d. 11. April 1723 af klockaren Hans Dan elsson med landtmätaren Kruses anmärkningar dervid;* en samling *stamträd* och *Ättartal* såsom öfver *Bergshammars egare ifrån 1450 till 1661*, slägterna *Bjelke, Liljehök, Natt och Dag, Sparre, Oxenstierna. Posse: Schwerin, Sack* m. fl.; *Dagböcker* och *Resebeskrifningar*, deribland: *Kanslirådens Baron v. Höpkens och Edvard Carlesons, ifrån Cypern till Jerusalem;* En rikhaltig samling af de äldsta *Lagar*. Slutligen må nämnas två band *Kämpa-Visor*. Om dessa yttrar A. I. Arwidsson i förordet till 1:sta delen af *Svenska Fornsånger:* »Bland handskrifterna i biblioteket på Bergshammars sätesgård i Södermanland finnas två pergamentsband i qvartformat, upptagne med N:o 122 och 123, innehållande *Kämpa-Visor*. Handstilen, som är ganska redig och vacker, utvisar ungefärligen medlet af 1700-talet. N:o 122 innehåller uppteckningar af Svenska Folksånger, hvilka till en del synas vara afskrifna efter tryckta exemplar. Bandet, utgörande 310 sid., slutar med 57 vers. ofulländad af *Gjöta Kiämpavisa, Om Konungen och Herr Pädar d. 20 Nov. 1700.* N:o 123 upptager ordagranna öfversättningar efter P. Syvs Danske Viser.»

---

till Kongl. Biblioteket för att af Collin och Schlyter begagnas; deribland nämnas: »3 manuskr. från Herr Baron Sacks Bibliotek på Bergshammar.»

Jac: Alb: von Lantingshausen.

Det var vid ordnandet af arkivet å Bergshammar som d. v. lektorn *K. F. Karlson* sommaren 1871 fann »ett gammalt, mycket nött, handskrifvet häfte, utan titelblad, årtal eller namn», hvilket emellertid vid närmare påseende befans vara det märkliga gamla svenska skådespelet »Darius», hvilket, uppfördt redan 1688 å teatern Lejonkulan i Stockholm, år 1874 af lektor Karlson utgafs af trycket, försedt med en längre, högeligen intressant historisk inledning.

SPARVENFELDT, Johan Henrik (son till den lärde Johan Gabriel S.); född 1698; först hofmarskalk, sedan hofstallmästare; död 1768.

Ex-libris: Vapnet omgifvet af fanor, örn, uggla, Mercuriistaf m. m.

Kopparstick, antagligen af Gillberg, att döma efter graveringsmaneret.

Sparfvenfelts son, major Carl Jacob S., hvilken slöt ätten, skänkte i September 1774 en samling böcker till Vesterås gymnasiibibliotek, bestående af 57 folianter (af hvilka 4 slavonska manuskript), 9 qvarter och 3 oktaver. Biskop Lars Benzelstjerna upprättade öfver dem en noggrann förteckning. De raraste omnämnas af Schröder i *Historiola Bibl. Arosiensis*, sid. 29.

LANTINGSHAUSEN, Jacob Albrecht von, född i Reval 1699; page 1713, löjtnant 1718, officer i fransk tjenst 1723—1746, då han såsom brigadier tog afsked med lifstidspension af 2,000 livres, generalmajor af infanteriet i Sverige 1747, kommendör af Svärdsorden med stora korset 1748 med valspråk: *Ingens träl, ingens tyrann;* Generallöjtnant 1757, öfverståthållare i Stockholm 1759; friherre 1760; Serafimerriddare 1764; död i Stockholm 1769 och begrafven i Vester Ryds kyrka.

Ex-libris: *Hjertvapnet* å oval sköld med adlig krona öfver, å venstra sidan en hvilande hjort; å högra sidan en genie, stående på en kanon; genien omfattar i högra handen en lagerqvist, med den venstra handen ett svärd; omkring vapnet ett band,

i hvilket hänger Svärdsordens tecken; derunder en hjelm; bakom vapnet två fanor; öfverst läses: *Ingens träl, ingens tyrann;* alltsammans hvilande i moln; nederst: *Jac. Alb. von Lantingshausen.*

Sign. P. Floding inv. et sculp. 1755.

FALCK, Olof, bokhållare.

Permstämpel: *O. F.* i monogram, omgifvet af qvistar, i guldtryck å permen.

Om Falcks ovanligt rikhaltiga och värdefulla boksamling meddela vi följande efter öfverbibliotekarien *G. E. Klemmings* benäget lemnade meddelanden:

Den 24. April 1695 förrättade Peringsköld, Brenner och två rådmän värdering »öfver Bokhållaren Olof Falcks böcker och Manuskripter dem H:s K. M:t til sitt Archivum inlösa vill»; de funno der, »föruthen åtskillige originales», en hel hop af Hadorphs recessamling (levererad till Ant. Ark. 26. Juli 1694). Ant. Ark. Memorial 25. April 1695 § 7. Hadorphs Enka trodde i sitt svar härå, att de voro lånade till Falck långt innan de blefvo Kongl. M:ts (kanske voro de blott dupplett-exemplar; sådana funnos och finnas 1875 många).

Enligt kongl. brefvet af den 29. April 1695 inköptes till arkivet åtskilliga manuskript m. m., som varit f. d. bokhållaren Olof Falck tillhörige. Priset var 724 dal. 21 sk. 8 rst. Se ränteboken sid. 364 bil. fol. 1996. Summan uppbars af Kongl. Rådet Hastfehr genom Sara Welt, sedan W. i Kongl. Stadskontoret företett Kongl. Slottskansliets protokoll af 7. Okt. s. å. och ny anordning utfärdats. Falck häftade alltså i skuld till Hastfehr, som på detta sätt blef betäckt för sin fordran. Welt var Hastfehrs tjenare.

De flesta af banden voro bundna i sprängdt kalfskinn. Sällsyntast äro de i röd maroquin. Banden äro antagligen bundna af den skicklige bokbindaren Reussner.

En tid gälde dessa böcker för att hafva tillhört någon Oxenstierna, till dess öfverbibliotekarien Klemming upptäckte rätte och ursprunglige egaren.

Falck var helt enkelt »bokhållare» (i Statskontoret?), men bokvän af första rang. Hans samling omfattade svensk

DAVID DAVIDSON KAMMECKER

litteratur i goda exemplar, och deribland finnes de största sällsyntheter. En del var bunden i röd: med rikt guldtryck, en annan del i svarta skinnband, mindre rika, men alla med namnchiffer.

Hans år 1695 inköpta boksamling har till största delen utvandrat från Riksarkivet. Ett exemplar af »Slachtarebänken» finnes dock ännu qvar der.

Flere af böckerna tillhörde på 1700-talet Riksarkivets sekreterare Stiernman.

Flere ha omsider hamnat i Kongl. Biblioteket. En revisor Olof Falck dog 1741: kanske var det hans son? Eller ock lefde han sjelf så länge, hvilket dock ej är troligt. I Falcks bibliotek funnos, som ofvan nämts, de största rariteter, såsom: Gerson, »aff diäffwlens frestilse», unicum, nu i Upsala; »Sante Birgitten Openbaringen», 1496; Svart, Gensvar, 1558; Placater från Gustaf I:s tid; Carl IX:s stora bok mot Sigismund 1609 unicum, nu i Kongl. Bibl.; Schlachtarebänken, Hambræi Relation och Supplicationes, 1664, 65. m. m.

HIORT, Otto, bergsfogde vid Andrarum (Se Henels »Florerande Sverige». 1729 & 1735.)

Permstämpel: Namnet: *Otto Hiort* omfattadt af lagerqvistar. Guldtryck å skinnperm.

KAMMECKER, David Davidsson, son till bruks-patron David Kammecker; bokhållare i Stockholms Politi-Collegium 1735, slutligen rådman. Hans dotter Anna Elibet blef 1762 gift med löjtnant Magnus Gabriel Liljesvärd. Hans syster Maria Juliana var gift med den utmärkte öfverdirektören Gerhard Meijer, hvars mor äfven hette Kammecker (Catharina) och var dotter till den framstående borgaren i Stockholm, Joachim Kammecker, död 1732, 90 år gammal, öfver hvilken sist nämde finnes en kort men intressant biografi i Rüdlings *Supplement till Thet i Flor stående Stockholm*, sid. 200—201. (En annan dotter till Joach. K. blef gift med amiral Hans Anckarkrantz).

Ex-libris: Ett större blomster-ornament i träsnitt, deröfver i typtryck: *David Davidson Kammecker.*

PIPER, Carl Fredrik, grefve, född 1700; e. o. kammarråd 1727, slutligen president i Kammarkollegium 1747; ledamot af Vetenskapsakademien 1748; Serafimerriddare s. å.; död 1770 och begrafven i Engsö kyrka. Det säges om grefve Piper i Adelns Ättartaflor, att han »var vetenskapligt bildad samt vitter och förskaffade sig efterhand ett ansenligt bibliotek».

Permstämpel: *C. F. Piper* å frampermen i guldtryck.

Största delen af det värdefulla Piperska Biblioteket på Engsö i Westmanland såldes å bokauktion i Stockholm 1802 enligt tryckt förteckning »å den tid som framdeles skall i allmänna tidningar tillkännagifvas». Nämda förteckning upptager 655 n:r in fol., 1239 n:r in 4:o, 1799 n:r in 8:o, 826 n:r in 12:o. Förteckningen (tr. hos H. A. Nordström 1802, 262 sid. 8:o) upptager en mängd sällsynta böcker från 1500- och 1600-talet.

* * *

C. F. Piper var den förnämste stiftaren af riddareorden *Avazu och Wallasis* * i hvilket han blef »commendeur» eller mästare, och skalden Olof von Dalin secreterare. Detta samfund var det första i Sverige med vitter betydelse, ehuru ej något egentligt vitterhetssamfund. »Det hade ej vitterheten till hufvuduppgift, men tillhör dock den vittra historien genom Dalin och hans diktning inom orden», säger G. Göthe i sin afhandling om *De vittra samfunden i Sverige*, der en utförlig redogörelse för nämda orden förekommer.

---

* Hvad detta namn egentligen betydde har förblifvit en den djupaste ordenshemlighet.

STIERNELD, Samuel Gustaf, född på Dagerort å Dagön 1700; student i Upsala; page hos Hedvig Eleonora 1712, lifpage hos Carl XII. och fänrik 1718, adjutant hos General en Chef i Finland C. E. Lewenhaupt 1741, öfverste för Vestmanlands reg:te 1747, friherre 1751, slutligen general och fältmarskalk; död på Skattmansö 1775.

Permstämpel: *S. G. S.* i guldtryck å frampermen. (Rehbinders matrikel. Namnet egenhändigt å titelbladet).

PORATH, Nils, bergsråd, bosatt i Vermland, död 1753, hade, i likhet med en häradshöfding *O. Lundstedt*, äfvenledes bosatt derstädes, ett »stort bibliotek i svenska historien».

LANG, Fredrik, brukspatron på Kolsäter i Vermland, död 1762, en stark läsekarl och lärd man; hade ett präktigt bibliotek.

LÖWENHJELM, Carl Gustaf, född 1701; häradshöfding på Dal 1729, justitiekansler 1747, president i Svea hofrätt, 1750, friherre s. å., riksråd 1751, Serafimerriddare s. å. och tog till valspråk: Deo, Regi, Legi; Lunds akademis kansler 1762; grefve s. å.; död i Stockholm 1768.

Ex-libris; *Hjertvapnet* med sköldhållare och friherrlig krona, omgifvet af hermelinsbräm och Serafimerstjernan, hvilande i moln; derunder namnet: *C. G. Löfwenhielm.*

Kopparstick (å gult papper).

FUNCK, Johan, friherre, född 1703; e. o. kanslist i Riksarkivet 1721, auskultant i Svea hofrätt 1724, lagman i Vestmanland 1747, landshöfding i Vesterbotten 1759 och

i Upsala län 1762; död i Upsala 1773. Funck är författare till *Genväg till lagfarenheten.*

Ex-libris; Friherrliga vapnet med sköldhållare (tvenne gripar), hvilande å ett soubassement. Derunder läses: *Johan Funck. Natus die 29 Aprilis An: 1703.* Derunder ett ornament. Nederst signerad: Dan: Tilas Sculpsit, 1731 Jan.

Prydligt kopparstick.

HERBST, Henrik (son till kirurgen Henrik H., som var född i Wismar och kom till Stockholm 1706 samt dog derstädes 1726); grosshandlare i Stockholm, egde stenhuset N:o 25, qvarteret Ajax i Trångsund; död 1789.

Permstämpel: *H. H.* och *1758* i guld å permarne. Namnet egenhändigt inuti.

OTIUM SAPIENTIS midt öfver en antik lyra, under: *1761.* Stämpel i guld å frampermen af Flintbergs Lagfarenhetsbiblioteks 6:te del., 1796, hvilken å inre bokpermen var stämplad: *Inbundit hos P. A. Fernborg i Åbo.* Volymen såldes å auktion i Stockholm efter riksarkivarien J. J. Nordström.

Porthan i *Hist. Bibl. Acad. Aboënsis* mäler att professor *Scarin* skaffade tre stämplar, föreställande Apollos lyra med inskrift *Otium Sapientis* (Den vises ro). Tessin skänkte tre nya dylika stämplar till Åbo bibliotek, som ännu 1787 nyttjades, hvarom handlas i Åbo consistorii protokoll den 28. juli 1761 (»De hujus instituti usu jam ante monuerat Dn. Scarin, Prot. Consist. Ac. d. 19 Dec. a. 1747. Cura rei sibi commissa, tria hujus modi instrumenta aurichalchina Bibliothecæ comparavit, pro signandis majoris minorisve formæ voluminibus conspiciendam præbentia *Lyram Apollinis,* adjecta epigraphe: *Otium Sapientis.* Cfr. Prot. Consist. Ac. d. 6 Aug. a 1748 & Acta recensionis Bibliothecæ accuratioris ej. a. Postea tria nova hujus modi signa (Stämplar) eandem figuram verbaque

eadem exprimentia dono Bibliothecæ transmisit Ill. Musa rum nostrarum Mæcenas, Regis Regnique Senator etc. Dn. Comes *Tessin*, quibus adhuc utimur. Cfr. Prot. Consist. Ac. d. 28 Juli 1761.» Se Porthans hist. sid 104). Möjligen har stämpeln *Otium Sapientis* äfven användts af *Olof Schalberg* (1733—1804), född i Helsingland, magister i Åbo 1757, doc. i logik och metafysik 1758, adjunkt 1771, bibliotekarie i Åbo 1778 och filos. professor derstädes 1779; sedan kyrkoherde i Lundo 1785. För att ostörd få njuta af sitt ljufva *otium*, blef han, såsom det anstår en vis, beständigt ogift.

R. D. W.

Böcker med nedannämda märke hafva förmodligen tillhört någon medlem af Tyska församlingen i Stockholm.

Permstämpel: *R: D: W: 1779* i guldtryck å fram- och bakperm. (Märket synligt å religiösa böcker såsom Fresenii kommunionbok och Stockholmisches Gesangbuch).

F. C.

Hvem som användt nedannämda märke, är ovisst. Man kan gissa på Frans Cervin, borgmästare i Carlshamn, född 1705 död 1789, eller konduktör F. Cederberg, som lefde ännu 1806.

Bokegaremärke: *F. C.* inom cirkelformig linie. (Stämpel från slutet af 1700-talet.)

ODHELIUS, Thor, kyrkoherde i Flo af Skara stift, men vistades såsom prest i Stockholm 1734—54; mycket kunskapsrik man; född 1705, död 1777.

Bokegaremärke: *T. O.* stämpel i hvitt å svart botten.

BERCH, Carl Reinhold, kansliråd, numismatiker, född i Stockholm 1706; adlad 1762, ämnade han kalla sig *Berch Väpnare,* men tog aldrig inträde på Riddarhuset; dog 1777. Mest bekanta äro hans *Utkast till Gustaf Adolfs och hans gemåls till och med Fredrik den förstes Lefvernesbeskrifningar i anledning af de öfver dem slagne skådepenningar* samt *Namnkunnige Svenska Herrars och fruars Skådepenningar med bifogade lefvernesbeskrifningar.*

Ex-libris: *Vapnet* (hufvudpartiet: en sfinx hållande en glob), omgifvet af bladverk m. m.

Efter Berchs död såldes en del af hans böcker efter så lydande katalog: »Förteckning på en rest af framl. Cancellie-Rådet och Riddaren Wälborne Herr Carl Reinh. Berchs i lifstiden egde vackra Bibliotheque (Ty större delen af detta talrika Bibliotheque, som bestådt af flere tusende volumer, har af välbemälde Herr Cancellie-Råd i Des lifstid efter hand blifvit bortskänkt til Publique Bibliotequer och Werk, som ägt samlingar af Röcker) bestående mäst af böcker i Svenska Historien och antiqviteterna, samt Mynt-Vetenskapen, som kommer att försäljas i Stockholm i Schönborgska huset på Göthgatan N:o 6 Litt C. 2 trappor up d. 2 Maj 1778.» Förteckningen upptog endast omkring 560 n:r.

HIÄRNE, Erland Fredrik, (son till Urban Hiärne); född 1706; bergsråd; död i Stockholm 1773.

Ex libris: 1. *Vapnet* med sköldhållare, omgifvet af ornament och planet-tecken, deröfver: *E. F. Hiärne.* Kopparstick, sign. D. T.(ilas.)

2. *Vapnet* med heraldiskt bladverk. Derunder: *Erland Fredrik Hiärne* samt: 1730 Sept. Daniel Tilas Sculpsit. Kopparstick.

SALVIUS, Lars. Född i Stigtomta prestgård, Södermanland, 1706; inskrefs, efter slutade universitetsstudier i Upsala och Åbo, i k. kansliet i Stockholm och tjenst-

Carolus-Renaldus Berch
ex Sua Bibliotheca
in Regiam Holmensem
transtulit Ao MDCCLXXIV

gjorde någon tid såsom Vetenskapsakademiens amanuens och protokollsförare; egare, genom gifte med enkefru Helena Horrn, f. Inde Betou, af det berömda Horrn'ska boktryckeriet; tit. direktör; bokhandlare och bokförläggare; framstående historisk och ekonomisk författare; utgifvare af tidskriften »Lärda Tidningar»; död i Stockholm 1773.

Ett vigtigt dokument vid bedömandet af Lars Salvii litterära verksamhet är den »Underrättelse», hvilken föregår den tryckta förteckningen (Sthlm, »Salviska Tryckeriet» 1774, 272 sid. 8:o) öfver hans af 10,625 n:r böcker 198 n:r manuskript och 11 n:r kopparstick och kartor bestående boksamling, som 1774 d. 15:de November o. f. d. försåldes genom auktion i huset »n:r 146 på Riddarholmen». Denna »Underrättelse» lyder:

»Denna utvalda Samling af Böcker och Handskrifter, i hvarjehanda Språk och Vetenskaper, har til vettgirige Landsmäns tjänst varit af Framledne Directeuren Salvius ämnad til et Lån-Bibliotheque. Som denne förtjänte Man varit den förste, som til Rikets förmon med Utländska Bokförare upprättat en Bytes-Handel af främmande Skrifter emot våra inhemska, så har Han ock allraförst hos oss vågat påtänka Inrättningen af et kostsamt Lån-Bibliotheque. Detta Bok-förråd skingras nu vid hans död, och torde möjeligen mer än en Författare sakna denne nitiske Förläggare, hvilken ofta låtit kärleken til Vetenskaperne råda öfver egen vinning. Sjelfva Samlingen vittnar bäst om dess Framledne Egares Bok-kunskap och smak. Uplagorne äro af de yppersta, samt större delen af banden nya och Fransyska.»

KRYGER, Johan Fredrik; född 1707 i byn Alte Fehr på Rügen, der fadren var kyrkoherde; student i Greifswald; ankom till Stockholm 1733 såsom lärare för presidenten O. R. Strömfelts son; notarie vid Secreta Handels- och Manufactur-Deputationen 1746; med anledning af sin *Berättelse om fabrikernas tillstånd* blef han utnämd till »andre kommissarie vid manufakturkontoret»; kommerseråd 1770; afsked 1772; död ogift i Stockholm 1777. Kryger var en produktiv författare i politik och statsekonomi och äfven teologi *(Naturlig Theologi,* del. 1—3, Sthlm

1744—53). Han utgaf dels sjelf och dels i förening med Gjörwell flere tidskrifter.

Kryger var en ärans man och utmärkt såsom författare. »Icke nog, att han såsom embetsman ifrigt arbetade i Näringarnes bästa, utan han kämpade äfven såsom författare för deras bästa, med en oafbruten, i tjugu år fortsatt verksamhet, hvilken dock icke vann allmänt erkännande, emedan de inhemska Fabrikerna, då såsom nu, hade många fiender, till hvilka äfven hörde riksrådet Scheffer, med hvilken K. kom i brefvexling.» (Biogr. lex.) Namnet på hans tidskrift »Den välmenande patrioten» öfvergick på honom sjelf. I sanning, ett namn att afundas!

Bokegaremärke: *J. F. K.*, monogram i svartstämpel.

Sin boksamling donerade Kryger till Vetenskapsakademien i Stockholm.

HÅRLEMAN, Carl von; född i Stockholm 1707; friherre, öfverintendent öfver Kongl. Maj:ts slott och trädgårdar, ceremonimästare vid Kongl. Maj:ts ordnar, erbjöds riksrådsvärdighet två gånger, men afslog; död 1783 i Stockholm barnlös och slöt sjelf sin friherrliga ätt; begrafven i Jakobs kyrka i Stockholm.

Permstämpel: 1. Namnet *Carl Härleman* i guldtryck å frampermen.

2. En liten sigillstamp, pressad å frampermen samt äfven å titelbladet.

Hårlemans boksamling samt ritningar och kopparstick skänktes af hans enka, född grefvinna von Liewen*, till Kongl. Biblioteket.

EKEBLAD, Claes; född 1708, grefve, rector illustris vid akademien i Åbo 1724, e. o. kanslist i Riksarkivet

* Hon förekommer porträtterad å Tarravals bekanta skalkaktiga tafla »Hönsfamiljen» (flerfaldiga gånger reproducerad).

1726, kansliråd 1741, envoyé till Frankrike 1742, riksråd 1746, Serafimerriddare 1748, kanslipresident 1761, Åbo akademis kansler s. å.; dog 1771 mycket hastigt i Stockholm, i rådskammaren.

Ex-libris: *Vapnet* i oval med gripar till sköldhållare och dekoreradt med serafimerkedjan och nordstjernan. Bakom synes en palm. Öfver vapnet sväfvar en greflig krona. Under vapnet en kommandostaf, der bredvid läses i vikt blad: *Deo et Patriæ* [Åt Gud och Fäderneslandet]. Alltsammans hvilande i moln. Nederst: *C. Ekeblad.* (Kopparstick af J. Rehn).

BROMAN, Israël (Carlsson); kammarherre, (broder till Fredrik I:s gunstling, presidenten Erland C:son Broman), född 1709, död 1753 och begrafven i Weckholms kyrka, »der hans vapen ses, och till hvilken kyrka han gifvit en silfver-dopskål» (enl. anteckn. i Adelns Ättartaflor).

Ex-libris: 1. Vapnet omgifvet af heraldiskt bladverk; under skrifvet: *I. C. B.* Kopparstick, helt litet.

2. Vapnet å en oval omgifvet af ett draperi, med adlig krona öfver, bakom framskymta blommor och ymnighetshorn; alltsammans hvilande i ett moln; under: *I. C. B.* (*I* skrifvet). Kopparstick, mindre än föregående. *

Permstämpel: Vapnet i guld å perm. Stämpeln har samma utseende som sistnämda kopparstick.

---

* Detta Ex-libris synes ursprungligen blifvit gjordt för Israel Bromans fader lagmannen Carl Broman, alldenstund endast C. B. är graveradt under, men sedermera användt af Israel Broman med tillskrifvet I. framför de förut befintliga initialerna.

Bromans boksamling fans å Ekholmen (Upland); den ökades sedan med den Burenskiöldska samlingen. På föranstaltande af hofjägmästaren Fredrik August Schürer v. Waldheim såldes boksamlingen å Stockholms bokauktionskammare 1848 d. 15. April o. f. d., enligt tryckt (anonym) förteckning, tr. s. å. hos P. G. Berg. Förteckningen upptager 309 n:r in folio, 609 in quarto, 2668 in octavo och mindre format samt 11 manuskript. I likhet med de flesta boksamlingar från 1700-talets början och midt, utgör denna nästan uteslutande fransk litteratur; dock påträffas några svenska och danska sällsyntheter, såsom *Kiellberg, Sveriges Rikes Ridderskaps och Adelns vapnebok,* Sthlm 1734; *Sveriges Rikes Lagh-böcker,* Sthlm 1662, fol.; *Bunting, Harmonia Evangelistarum,* Sthlm 1617, fol.; *Konunga ok Höfdinga Styrelse, ed Schefferus,* Sthlm 1668, fol.; *Saxo Grammatici Danske Krönicke, ed. Vedel,* Kjöbenhaffn 1575; äfvenså uppl. af 1610. Sista numret i katalogen utgöres af följande märkliga »tryck»: »Schwedens frohlockendes Vergnügen über die Principia Philosophiæ des Hoch-Wohlgebohrnen Herrn, Herrn Emanuel Swedenborgs. Guldtryck på sidensars, med rullar».

* * *

Rörande den Broman-Burenskiöldska boksamlingen har hr W. Schürer v. Waldheim (innehafvare af Mellingeholms fideikommiss) benäget meddelat följande:

»Kammarherre Israël Broman på Ekholmen i Uppland förordnade muntligen (uppsatt och bevittnadt 1753 efter hans död s. å.), att hans bibliotek skulle tillfalla hans broders, presidentens, son, Erland B., sedermera död 1762. I bouppteckningen efter kammarherren Israël Broman (Dec. 1753) omtalas hans bibliotek sålunda: »*Ett bibliotheque.* Befinnes som efter Sahl. Cammarherrens ordonance tillkomma skall herr Baron och Presidenten samt Commendeuren af Kongl. Majts orden Erland Bromans äldsta son såsom Fidei-Commiss är wärderad med . . . . . til 4,225.10.» (Myntsorten var daler kopparmynt). — Erland Bromans d. y. arftagerska i fideikommisset i öfrigt blef kusinen Agnete Broman, gift med kammarherre Burenskiöld. Således torde man kunna antaga, att hon äfven fått boksamlingen, som kanske sedan blifvit kallad den Burenskiöldska. — Om kammarherre Burenskiöld

äfven haft enskildt bibliotek, känner jag ej. Men i bouppteckningen år 1779 d. $^{26}/_{3}$ efter kammarherren Fahle Hindric von Loke Burenskiöld upptagas »Böcker enligt deröfver särskildt upprättad förteckning värderade till 233 Riksdaler 33 sk.» — Agnete Burenskiöld, född Broman, hade en broder, F. Conrad Broman, om hvilken jag hört sägas, att han var bibliotekarie. Skulle han nu för egen del haft bibliotek, så torde det vid hans frånfälle såsom barnlös år 1800 tillfallit hans nämda enda syster, fru Agnete Burenskiöld. Då äfven hon dog barnlös år 1826, ärfdes fideikommissegendomen af hennes kusinbarn, min mormor Wilhelmina von Plomgren, gift med J. D. Croneborg. I hennes namn yrkades vid bouppteckningen efter fru Burenskiöld fideikommissrätt äfven till Bomanska (sic!) Biblioteket, upptaget i värde till 200 Rdr Bco. Hvad framgång detta yrkande då hade, känner jag ej; förstår ej heller, huru det kunnat förenas med den sedermera skedda försäljningen. Det var väl min far, som å min mormors* vägnar ombesörjde denna. Emellertid synes mig som om den sedan gammalt befintliga, nu skingrade boksamlingen på Ekholmen borde kallas: den Bromanska. Några få böcker med det Bromanska märket uti har jag qvar.»

MUNTHE, Jahan Lorens; borgmästare i Eksjö, lagman; född 1709, död 1795.

Permstämpel: *J. L. M.* i bokstafstryck i guld å frampermen (å franskt arbete tr. 1761, landsortsband; från Linköpings bibliotek.)

STRÖM, Erik Hindrichsson, kämnär i Stockholms kämnärsrätt; född i Stockholm 1709; i bouppteckningen år 1730 efter fadren, garfvaren Hindrich Ström, kallas sonen »theologie studiosus». Ström erhöll sin första befor-

* Fredrika Wilhelmina von Plomgren, dotter af kommerserådet Anders von Plomgren och Ulrika Fredrika Broman, dotter af presidenten friherre Erland Broman och hans maka, grefvinnan Wilhelmina Magdalena Taube, syster till riksgrefvinnan Hedvig Taube.

dran till kämnär i Stadens Kämnärsrätt medelst fullmagt d. 8 Okt. 1736 med 500 daler silfvermynt årlig lön. Efter att hafva öfverklagat utnämningen d. 18. Juni 1760 af notarien vid civilprotokollet i stadens kämnärsrätt *Abr. Gother* före honom till primariekämnär vid Södra kämnärsrätten, upphäfdes förordnandet för denne och Ström blef genom d. 26 Aug. 1761 utfärdad fullmagt befordrad till sysslan. År 1770 anhöll han om afsked »i anseende till hans nu efter 35 års tjenstetid tilltagande ålder och kroppsbräckligheter». Det begärda afskedet beviljades honom d. 22 Aug. 1770 med bibehållande af fulla lönen (600 dal. smt.) jemte intyg att han »under sin långliga tjenstetid vid domareembetet städse ådagalagt prof af flit och redligt förhållande». Ström dog d. 22. Apr. 1772.

Eric Hindrichsson Ström innehar ett hedersrum bland svenska bibliofiler. Han hade, enligt egen uppgift, »alt ifrån Barndomen, i flere Åhr, sjelf med mycken Möda och nog Kostnad sammansökt» den storartade boksamling, hvilken »Tidernas Omväxlingar, förknippade med svårigheter» nödgade honom att 1749 »skingra och försälja».

I en oktavvolym om 291 sid. utkom sistnämnda år från Peter Jöransson Nyströms tryckeri i Stockholm:

Bibliothec, Eller förtekning på Wackra, och til största delen wäl Inbundne Böcker, uti åtskilliga Språk och Wettenskaper, i synnerhet uti Swenska, Danska och Norska Historien och Antiqviteterne, tillika med Kongl. Placater och Förordringar, Manifester, Freds-Tractater, och Acta Publica, samt Disputationer, Orationer, Parentationer, Lik-Predikningar, och Poëtiske skrifter, jemväl ock Handskrefne Saker, Gamla Pergaments-Bref, Ritningar och Kopparstycken, med mera; Uti 30 Åhrs tid Med Flit och Kostnad samlade af *Eric Ström Hindrichsson*. Kämner vid Stockholms Stads Kämners-Rätt. Hvilka Böcker och Samlingar, genom offenteligit Utrop, komma til den mästbiudande at försäljas, uti Ägarens, på Ladugårds-Landet och Capitains-Gatan, under N:o 153 belägne Gård, den 10:de April och följande dagar, Åhr 1749.

Förteckningen upptager 2,251 n:r tryckta böcker (deribland många Svenska »rarissimi»), 528 n:r manuskript och pergamentsbref samt 257 n:r ritningar och kopparstick. Sist i katalogen nämnas: »några st. Runstafvar, sal. Prof. Elvii Qvadrant samt några Bokhyllor med Kappor af fint grönt Rask och röda band samt förgylda Tenlickor.»

Kongl. Bibliotekets exemplar af Ströms bokförteckning, hvilket ex., enl. anteckning, tillhört C. G. Tessin, har auktionsprisen utsatta. Af dessa pris må nämnas: för Gustaf I:s Bibel 30 dal. k. mt: 8 öre; Olof Rudbecks Atlantica (4:de delen »accurat afskrifven med der til hörige Ritningar») 163 dal.; Critici sacri . . . Biblia (Frankf. 1696—1701, 9 vol.) 167 dal. 16; flere samlingar af tillsammans 6,336 svenska begrafnings-, bröllops och gratulationsskrifter 188 dal. 4 öre; Emanuel Thesauri »Historia om Göthernas och Longobardernas Regemente uti Italien» 22 dal.: 28; Gezelii Förklaring öfver Gamla och Nya testamentet 180 dal.; 1,165 svenska predikningar (mest lik-) tills. 524 dal.; »En Gammal Svensk Lagbok, skrifven på Pergament hvilken varit Eric XIV:des 1558, inbunden i Svart Sammet, med Mässings-Beslag, och åtskill. Förnäma Svenska Familiers Vapen på Sidone in 4:o» 12 dal.; »Et gammalt Catholiskt Breviarium, på Frantsöska, med skiön Målning. 4:o» (å pergament) 4 dal.; konung Albrechts *original-bref* (å pergament) af anno 1366, hvari gifves rättighet åt Rawne Barnekou och Bo Jonsson Grip att å konungens vägnar underhandla med k. Waldemar i Danmark och k. Håkan i Norge *3 dal. k:mt 8 öre* (!!!); Gustaf I:s bröllopsbref till Lasse Kafle (original, skrifvet på papper 1536) 4 dal. 18 öre; Johan III:s confirmationsbref för Dionysii Burrei barn på deras gods och gårdar 1569 (orig. på pergam. med J. III:s egenh. underskrift) 4 dal. 18 öre.

HIÄRNE, Christian Henrik (son till Urban Hjärne); född 1709, archiater, kongl. hofmedicus; död 1793.

Ex-libris: Vapnet med heraldiskt löfverk. Öfver vapnet: *Ch: H. H.* Under vapnet vid nedersta kanten: 1730 Apr. Daniel Tilas amicæ manu sculpsit. Kopparstick.

CRONSTEDT, Carl Johan,* född i Stockholm 1709, grefve (till Fullerö och Alnö), president i Kammarkolle-

* I Adelns Ättartaflor nämnes han så; sjelf skref hån sig: Carl Jean.

gium, öfverintendent, ledamot af Vetenskapsakademien, Vetenskapssocieteten i Paris och Målareakademien i Florens, död 1779 i Stockholm af, såsom det troddes, harm öfver ett bedrägeri af en nära vän, som förorsakade honom öfver »en tunna gulds» förlust.

Permstämpel: *Carl Jean Cronstedt* tryckt i guld å frampermen.

Boksamlingen finnes å Fullerö i Vestmanlands län, Cronstedtska fideikommisset (sedan 1739), hvilket nu innehafves af grefve *Fr. W. Cronstedt*, sonsons son till den ofvannämde. Se vidare artikeln: Fullerö bibliotek.

SIVERS, Henrik Jakob, * född i Lübeck 1709; filosofie magister i Rostock 1728, ledamot af Berlins vetenskapsakademi 1731; under resa i Sverige måste han för ett benbrott qvarstanna i Linköping och fick derunder kallelse att vara compastor vid Tyska församlingen i Norrköping 1735; k. hofpredikant och kyrkoherde i Tryserum, Hannäs och Fogelviks pastorat af Linköpings stift 1746, kontraktsprost i N. Tjust 1750, teologie doktor i Greifswald 1756; död i Tryserum 1758.

Sivers var produktiv författare i flere ämnen och derjemte ifrig samlare af mynt, mineralier och petrifikat.

Han var fader till Gustaf III:s ryktbare polismästare Liljensparre (adlad med detta namn 1786).

Ex-libris: Vapen (tyskt) i oval randram; deromkring: *Henricvs Jacobvs Sivers, Lvbecensis.* Kopparstick.

Sivers »vackra Theologiska och Historiska Bibliotheque» såldes enligt tryckt förteckning, upptagande omkring 800 n:r, å auktion i Stockholm d. 27. Okt. 1762.

* * *

* Härstammar från en utländsk adlig ätt, von Sivers af hvilken är känd Erik von Sivers, som var öfverstelöjtnant i svensk tjenst och dog 1651 i Westfalen; denne förde i sitt vapen tre sexuddiga stjernor af silfver i blått fält och på hjelmen tre hvita rosor eller liljor.

HENRICVS IACOBVS SIVERS LVBECENSIS

I Gjörwells *Brefväxling* 3:dje delen förekommer ett bref från Sivers till Gjörwell, dat. 21. Apr. 1756, hvari han på det varmaste tackar för »thet öfversända rara Grefve Stures Grefve-Bref, som mig härtils ingen kunnat förskaffa, och hvaraf ingen Copia finnes uti sjelfva Archivo Regni. Thet är mig kärare än jag thet kan beskrifva.» I en not tillägger Gjörwell: »Ja sådant är alltid Sinnet hos en *rättskaffens* Samlare och utgifvare: en undan Förgängelsen frälst Handling åtföljer då altid en Säll Känsla.»

Sivers erhåller af Gjörwell följande testimonium:

»Hr Doct. Sivers, förut Tysk Pastor i Norrköping, innan han erhöll Pastoratet i Tryserum med sina tilhörige Annexer Hannäs och Fogelvik, samt äfven sedermera blef Prost i Norra Tjust Härad, var en flitig, gagnelig både Samlare och Författare uti vår Historia. Af hans hithörande Arbeten är det förnämsta: Westerviks Stads Historia och Beskrifning, Linköping, 1758 en af våra fullständigare och bättre Topographier. Han dog, tyvärr! ännu samma år 1758. Han intager således ett Hedersrum ibland våre Tyske Pastorer, som tillika arbetat uti deras nya Fäderneslands — Sveriges Historia.»

REUTERHOLM, Esbjörn, Christian, friherre; född 1710; kanslist, hofjunkare, kammarherre, hofmarskalk, slutligen riksråd; död på Svidja 1773.

Ex-libris; Vapnet med sköldhållare (svanar) och valspråk: *Ferendum quod non mutandum* [Man bör fördraga det som ej kan ändras]. Kopparstick.

ERNST, Johan Adolf, kommerseråd; född 1710, lefde ännu 1780.

Permstämpel: *J. A. E.* i monogram, guldstämpel å frampermen.

BLIXENSTIERNA, Thomas, assessor i Bergskollegium; född i Stockholm 1711, död derstädes 1753, begrafven i Storkyrkan. Med honom utgick ätten.

Ex-libris: Hjertvapnet å en oval sköld med hjelm och draperi öfver, å ena sidan en genie, å andra ett städ, en slägga m. m. Alltsammans hvilande i ett moln. Nederst namnet: *F. Blixenstierna.*

Kopparstick, sign. J. Reen f.

Boksamlingen såldes å auktion 1754 d. 11. Maj, enligt tryckt förteckning. (Katalogen finnes i Köpenhamns-Biblioteket, men ej i Kongl. Biblioteket i Stockholm).

BONDE, Thord Bernhard, grefve af Björnö, en tid kapten i fransk tjenst, slutligen hofmarskalk, född 1711, död på Björnö 1785.

Bokegaremärke; Namnet: *Thord Bonde* i svartstämpel å titelblad.

SPARRE, Ulrika Lovisa (dotter af riksrådet, grefve Erik Sparre af Sundby); född 1711, gift 1727 med grefve Carl Gustaf Tessin; död 1768.

Ex-libris: 1. Hjertvapnet, omgifvet af genie, hjort, hjelm m. m., hvilande i skyn; under: *V. Sparre,*

Kopparstick, sign. Jean Rehn sculp.

2. Hjertvapnet, omvänd kopia af föregående; under: *U. Sparre.*

Kopparstick, sign: P. Floding sculp. (omkr. 1754).

Permstämpel: *ULRICA LOVISE SPARRE* guldtryck å perm; förekom äfven å hennes böcker.

»Grefvinuan Tessin», heter det i *Tessin och Tessiniana*, »förtjenar utan tvifvel lika utmärkt plats bland svenska fruntimmer som grefven bland svenske män. Hon synes redan utur sin faders hus hafva medfört en hög grad af förståndsodling, ty af hennes brefvexling i London 1729, synes att hon då hade kännedom af de lärda språken. Ibland grefve Tessins samlingar kunde hennes kunskaper ej annat än ökas, och de långa somrar, som hon många år före hans bortgång från sina embeten tillbragte i enslighet på landet, hafva ofelbart blifvit använda att begagna dem. Läsning, med utdrag ur böcker, reflexioner i historien, caracterer af märkvärdiga personer, synes hafva sysselsatt henne, och deraf efterlemnades vid hennes död betydliga samlingar. Hennes långvariga lefnad i stora verlden hade vänjt henne att sorgfälligt dölja den lärdom, som öfversteg fruntimmers vanliga gräns, så att äfven då hon i sina ensliga vittra arbeten erinrar sig en latinsk sentens, som passar till ämnet, heter det: »Mon mari entré, prend la plume & écrit».

HELLVIK, Jonas, född 1711; slottsfogde i Linköping; död 1792. (Hans hustru Hedvig Maria Paleen, född 1725, död 1806). Donerade sin boksamling till Linköpings bibliotek. I dessa böcker insattes ett märke i typtryck af följande innehåll:

»Bibliothecæ Lincopensi, Ex sententia Defuncti Mariti, Jonæ Hellevik, D. D. Vidua Hedewiga Paleen». [Åt biblioteket i Linköping skänktes detta enligt den aflidne makens J. Hellviks vilja af enkan Hedvig Paleen].

MENNANDER, Carl Fredrik, ärkebiskop och prokansler i Upsala; förste ledamot af andliga ståndet af Nordstjerneorden; född i Stockholm 1712, död i Upsala 1786. Öfver hans graf i Upsala domkyrka lät sonen, öfverintendenten Carl Fredrik Fredenheim, uppsätta ett praktfullt epitaphium af hvit marmor, förfärdigadt af Gius Angilini i Rom.

Ex-libris: Kristus på korset; längre bort kopparormen och ett altare; det hela omgifvet af palmer; nedtill ett ornament, hvarå hvilar en bok, en pergamentsrulle och en kräkla; öfverst läses å en

bandeau: *C*ruci *F*ixus *A*mor *M*eus [Den korsfäste min kärlek]. *(C. F. A*:son *M.)*. Kopparstick.

Mennanders väldiga boksamling såldes, enligt tryckt, diger katalog, å auktion i Upsala 1788 den 2. Febr. o. f. d. Katalogens titel lyder: »Bibliotheca Caroli Frider. Mennander, olim s. s. Theol. Doctoris, Archiepiscopi atque academiæ Upsaliens. Pro-Cancellarii, nec non nembri Regii Ord. de Stella Polari. — Publica auctione vendenda Upsaliæ, d. 2. Februarii, 1788. — Upsaliæ, Litteris Direct. Johann. Edman.»

POSSE, (Posse af Säby), **Mauritz,** friherre; född i Lübeck 1712; antogs i krigstjenst 1731, avancerade till öfverste 1747 för ett värfvadt infanteriregemente, hvilket han sjelf upprättat, slutligen generalmajor och öfverste för Savolax reg:te 1760, landshöfding i Elfsborgs län och på Dal 1763, riksråd 1769, grefve 1771 (ej introducerad), Serafimerriddare s. å.; död i Stockholm 1787.

Ex-libris: Vapnet med sköldhållare, och Svärdsordens kommendörsstjerna; derunder å en bandeau: *Memor Patriæ* [Ihogkommande fäderneslandet]. Kopparstick.

POSSE. Ett bokegaremärke, bestående af ett aftryck af det adliga Posse-vapnet ur Cedercronas träsnittsvapenbok (hvilket i likhet med de äldsta adliga vapnen är försedt med friherrekrona), förekommer ej sällan. Hvem som användt detta Ex-libris, är omöjligt utforska. Den i buxbom skurna trästampen innehafves af presidenten grefve Arvid Fredriksson Posse, men det är äfven för honom okändt, hvem som användt aftryck af densamma till bokegaremärke. Att ingen af adliga ätten Posse (N:o 14) begagnat detta märke, är tydligt. Öfverstelöjtnant Johan Posse, som slöt denna ätt, dog 1728, alltså långt innan Cedercronas vapenbok utkom. Således torde någon af grefliga ätten Posse (N:o 51) användt detsamma. Sistnämda ätt, liksom de båda friherrliga, leder sina anor från förstnämda adliga ätt.

MEMOR
PATRIÆ

STRANDBERG, Zacharias (Johansson), född i Sunds församling i Östergötland 1712; lakare, assessor i Collegium Medicum, stadsfysicus i Stockholm, Vetenskapsakademiens ordförande 1752—1764; död i Stockholm 1792. Vetenskapsakademien lät 1794 slå öfver honom en minnespenning, hvilken å ena sidan föreställer hans bild med omskrift: *Zacharias Strandberg M. D. Ass. Collega Med.;* på andra sidan läses: *Socio optime merito in litteris munificio lugens Acad. Reg.* se st. 1794. Hans porträtt, graveradt af hofgravör Martin, utkom i Stockholm 1792, in folio; ett porträtt af honom i olja förvaras i K. Sundhets-Collegium.

Ex-libris: 1. I typtryck namnet: *Zach. J. Strandberg* inom en ram af englahufvud.

2. *Z. J. S.* i monogram å en sköld, hvilande å moln, omgifven af en genie, böcker, penna, Æsculapiistaf och örtknippa; öfver skölden D. D. Kopparstick af Gillberg.* Sistnämde märke för böcker, som han donerat.

Strandberg kan med skäl kallas *donator.* Till Vetenskapsakademien donerade han en summa penningar, för att med räntan deraf öka akademiens förste sekreterares lön. Upsala Akademi och Collegium Medicum fingo ett stort antal mediciniska böcker, och under mediciniska fakultetens i Upsala speciella vård satte han en annan boksamling, med 5,228 utländska disputationer samt in- och utländska läkares porträtt. Till Östgöta nation i Upsala skänkte han ett kapital, hvars ränta en medicine licentiat eller doktor af samma nation skulle få begagna i egenskap af amanuens vid akademiens sjukhus. Samma nation blef ock tillagd två stipendier för medicine studerande. I Stockholm anslog han ett visst kapital, med hvars ränta en läkare skulle underhållas, för att vårda sjuka och fattiga af bättre stånd. Frimurarebarnhuset och Danviks hospital erhöllo hvartdera en viss summa, och K. Patriotiska sällskapet en utvald samling eko-

* Ehuru ej signeradt, finner man genast af graveringsmaneret att det är grav. af Gillberg. Det förråder dessutom en omisskännelig likhet med J. F. Ströms Ex-libris, som är graverad af samme mästare.

nomiska skrifter. Dessutom gaf han en fond till ett sockenmagasins inrättande i hans hemort, ökade i samma ort rektors inkomster och bidrog till kyrkans nybyggnad. (Se Biogr. Lex.).

TILAS, Daniel (Olofsson); född 1712; auskultant i Bergskollegium 1732, direktör öfver bergverken i Jemtland och Herjeådalen 1740, kammarherre 1743, bergsråd 1755, landshöfdingefullmagt 1762, friherre 1766, kommendör-af Nordstjernorden 1767 med valspråk: *Vivitur ingenio*, riksheraldiker; död i Stockholm 1772 samt begrafven i Hjärneska familjegrafven i Bromma kyrka i Upland.

Ex-libris: 1. Två genier med bergsmansmössor (å hvilka synas tre kronor) spränga berg. Deröfver: *Non vi sed sæpe cadendo.* [Ej genom våld, utan genom att ofta falla]; under vapnet och devisen: *Vivitur ingenio uni* [Man lefver endast för (att utveckla) anlagen]; allt i en rococoram med strålande stjerna öfverst.

Kopparstick (aftryck i rödt). J. Gillberg f.

2. Vapnet; derunder: *Daniel O. Tilas Natus d. 2 Mart: 1712.*

Sign. 1730 Juli. Antagligen graverad af Tilas sjelf.

3. Hjertvapnet, omgifvet af en fackelbärande grip, böcker, blommor och skyar; under å en bandeau: *Vivitur ingenio uni;* nederst namnet: *Daniel Tilas.*

Kopparstick (af Rehn).

4. Friherrliga vapnet.

Stort kopparstick af J. Gillberg.

Ehuru friherre Tilas egnade sitt förnämsta intresse åt naturalhistorien, var han dessutom en ifrig och utmärkt genealog och har i den vägen efterlemnat betydliga samlingar i handskrift.

Hans »efterlämnade ansenliga och vackra boksamling, bestående af til största delen i Franska och nya wälska

band inbundna böcker i åtskilliga språk och vetenskaper, hvaribland en del äro ganska rara», såldes å auktion i huset N:o 34 Clara vestra kyrkogata 1773 d. 15. Juni o. f. d. (å katalogen står *Mars).* Katalogen upptog 108 n:r folianter, 302 n:r qvarter, 496 n:r octaver och 96 n:r duodeser samt slöt med en »Notification», att af sterbhuset kunde särskildt »få köpas eller til accorderas» en mineraliesamling, hvaribland ett stort antal ädla stenar, guld- och silfverstuffer från Amerika, Tyskland och Norige, utgörande, enligt systematiskt register, 2,326 inländska och 1,497 utländska stycken; dessutom en stor samling af manuskript i svenska historien, genealogien, heraldiken, topografien och bergsväsendet, hvaribland en mängd gamla kungabref och permebref; dertill en samling instrument, glober, estamper, porträtt m. m.

TILAS, Olof (broder till Daniel T.), friherre; slutligen öfverstelöjtnant och öfverste; afsked 1775. Han bevistade Pomerska kriget och deltog i flere attacker. Hans baroniserande var den sista handling, som konung Adolf Fredrik undertecknade; konungens oförmodade dödsfall inträffade nämligen samma dag.

Ex-libris: Vapnet med sköldhållare, hvilande å ett soubassement, hvarå läses: *Vivitur ingenio* [Man lefver (för att utveckla) anlagen].

Kopparstick, af brodren, Daniel Tilas.

HÖPKEN, Anders Johan von, född 1712; grefve, riksråd, en af de aderton i Svenska akademien; död 1789.

Ex-libris: Friherrliga vapnet omgifvet af två örnar, hvilande å ett soubassement af böcker i moln. Under vapnet synes Serafimerordenskedjan och Nordstjerneordens krachan i ett band. Ofvan läses i afrundning: Pro Fide Lege Rege [För trohet, lag och konung].

Kopparstick, sign.: J. Rehn sculpsit.

Permstämpel: *A. J. v. H.*, tryckt i guld å frampermen; å bakpermen årtalet.

Grefve Höpken kan nästan ägas vara Vetenskapsakademiens stiftare, alldenstund det var han, som 1739 uppgjorde planen till densamma och utarbetade dess stadgar samt blef akademiens förste sekreterare. År 1753 utarbetade han planen till den af drottning Lovisa Ulrika instiftade Vitterhetsakademien.

Hans boksamling var en af de mest betydande på hans tid och var särskildt bekant för de dyrbara banden. Den måste efter hans död blifvit såld, emedan böcker med hans stämpel förekomma i olika samlingar.

LILLIEGREN, Axel Germund; född i Vestergötland 1712; auskultant i Åbo hofrätt 1732; volontär vid artilleriet 1737, löjtnants afsked 1748; död på Stor-Särkilax i Töfsala socken, Finland, 1809.

Ex-libris: *Vapnet* med heraldiskt bladverk; derunder namnet: *Lilliegren.* Färglagdt träsnitt ur vapenbok.

ULFSPARRE, Måns (Ericsson); född på familjegodset Källunda i Småland 1712; volontär vid garnisonsregementet i Göteborg 1727, löjtnant vid polske konungen Stanislai lifdragoner i Danzig 1733, kapten derstädes 1734, kapten i preussisk tjenst s. å., löjtnant vid Östgöta infanteri 1736, kammarherre 1747, majors afsked 1748, tit. hofmarskalk 1756, död på Stora Djula 1764 och begrafven i Stora Malms kyrka i Södermanland.

Ex-libris: 1. Hjertvapnet å oval sköld med en krona af obestämdt utseende öfver; under vapnet ett svärd med kedja vid baljan och en hjelm; alltsammans hvilande i moln. Under: *M. E. Ulfsparre*

Kopparstick (af Rehn?).

2. Dito större med namnet *M. E. Ulfsparre.*
Kopparstick, sign. J. Rehn f.

CLODT, Gustaf Nils, född 1712; friherre, major, tit. öfverintendents, död barnlös 1770 på Yxtaholm. Ligger jemte sin fru begrafven i Lilla Mellösa kyrka.

Ex-libris: Friherrliga vapnet i träsnitt, ur Cedercronas vapenbok.

Clodts boksamling, mellan 5 à 600 band, förnämligast historia, statskunskap och riksdagshandlingar från Frihetstiden, samt en del resebeskrifningar och lefnadsteckningar, tillföll efter hans hustrus, Gustafva Beata Sparres död 1782 hennes systerson, kammarherren grefve *Gustaf Ulf Bonde* till Björnö, som å frampermarne låtit påtrycka i guld: *G. U. B.* Denna boksamling är införlifvad med Säfstaholms (grefve Fredrik Bondes) bibliotek. Den sista ättlingen af grefliga ätten Bonde af Säfvestaholm, fröken Ebba Margaretha, blef 1769 gift med riksrådet Carl Bonde af Björnö (kammarherre Gustaf Ulfs farbror), hvarigenom nämda stamgods öfvergick till grefvarne Bonde af Björnö.

MINEUR, C. Af ett otydligt inskrifvet namn i en bok, försedd med nedannämda märke kan man förmoda, att detsamma användts af ett fruntimmer och skulle hon möjligen i sådant fall varit *Catharina Mineur* (gift med byggmästaren Raphaël Pousette), död i Stockholm i September 1776, 64 år gammal.

Bokegaremärke: *C. M.* i svartstämpel å titel- eller försitsblad.

LJUNGH, Sven, prost och kyrkoherde i Björke och Näfvelsjö af Vexiö stift, fader till naturforskaren Sven Ingemar Ljungh (Linnés lärjunge) och farfars farfar till den bekante silhouettklipparen, bildhuggaren Ernst Ljungh; född 1713, död 1782.

Ex-libris: I typtryck inom rössjor: *Sven Liungh. Possessor.*

AGILIUS, **Olaus.** Okänd person från 1700-talets början.

Ex-libris; Namnet: Olaus Agilius Caroli Filius. i typtryck. (Förekom i ett exemplar af Ahlich, Den svenska Lustört- och trä-gården, 1722).

BENZELSTIERNA, **Matthias,** (före adl. *Benzel*), son till sedermera erkebiskop Jakob Benzelius. Född 1713; avancerade från kanslist till kansliråd och slutligen öfverpostdirektör och statssekreterare 1759, ledamot af Vetenskapsakademien och Vitterh.-, Hist.- och Antiquitetsakademien 1786, dod i Stockholm 1791, begrafven i familjegrafven i Upsala domkyrka.

Ex-libris: 1. Hjertvapnet å en oval, med adlig krona öfver, omgifvet af en genius m. m. Alltsammans hvilande i ett moln. Öfverst läses: *Plus Esse Quam Videri.** (Att vara mer än man synes). Nederst namnet: *M. Benzelstierna.*

Kopparstick, sign. J. v. Engeström . sc.

2. Hjertvapnet å en oval med adlig krona öfver, upplagt å en dekoration, omgifvet af Nordstjerneordens kommendörskedja. Valspråk och namn som föregående.

Benzelstiernas dyrbara bibliotek jemte handskrifter, äfvensom mynt och målningar, ärfdes af hans systersöner, biskop Engeströms i Lund söner. Böckerna och handskrifterna blefvo grunden till det bekanta von Engeströmska biblioteket, hvilket sedermera genom öfverbibliotekarien Klemmings och excellensen Manderströms inverkan blef af excellensen Lars

---

* Det valspråk Benzelstierna antog 1770 vid [illegible] till kommendör af N[illegible].

von Engeströms sonson, kammarherren grefve L. S. von Engeström, doneradt till Kongl. Biblioteket.

WARMHOLTZ, Carl Gustaf, född i Stockholm 1713; tit. hofråd, adlad 1756, men tog ej introduktion; död på Christineholm vid Nyköping 1785. Författare till det berömda bibliografiska arbetet: *Bibliotheca historica Sveogothica*, 15 delar, af hvilka dock endast de två första utkommo under W:s lifstid.

Ex-libris: Å en tafla med ornament, hvarå nederst synes en stockeld, öfverst ett Janusansigte i en oval, läses: *Bibliotheca Warmholtziana.*

Kopparstick (troligen af Rehn).

Warmholtz hade på sin egendom Christineholm samlat ett bibliotek, »hvars like», för att citera Gjörwell, »få enskilda kunde uppvisa och alldeles ingen, om fråga var om böcker i historien och kritiken». W. sålde sin svenska boksamling till Gjörwell, hvilken deraf ämnat göra ett nationalbibliotek, tillhörigt Svenska uppfostringssällskapet; men då G. råkade på obestånd, måste han afstå från denna plan. Böckerna såldes under hand, utan auktion. En del köptes af Gjörwells måg, grosshandlaren Johan Niclas Lindahl i Norrköping, och denna del torde kommit med den stora Lindahlska gåfvan till Svenska Akademien. W:s utländska boksamling såldes å auktion i Stockholm 1799, den 22. Maj o. f. d., enligt tryckt förteckning, upptagande 1097 n:r folier och qvarter, med tillkännagifvande i slutet, att »fortsättningen af katalogen, som kommer att innefatta oktaver och mindre formater, utgifves framdeles och försäljes å bokauktionskammaren i Stockholm». Försäljningen egde rum följande år på olika tider efter tryckt förteckning med titel »Fortsättning på framlidne Hofrådet Herr Carl G. Warmholtz Boksamling» (utan tryckort och tryckår). Denna förteckning upptager 1661 n:r in 8:o och 12:o major., 293 n:r in 12:o, 52 n:r in 16:o, hvartill kommer ett Appendix, upptagande 13 n:r in fol., 87 n:r in 4:o, 35 n:r in 8:o samt 35 n:r manuskript. Blott några få svenska böcker finnas upptagna i dessa båda förteckningar. En annan del af Warmholtz' boksamling synes

kommit i hans dottersons, öfverste Pehr Schönströms (en af »1809 års män») ego, att döma af en bokförteckning med följande titel. »Katalog öfver aflidne öfversten Herr Pehr Schönströms Boksamling, som till större delen utgöres af ett urval af framlidne Hofrådet Warmholtz dyrbara Bibliothek, hvaruti finnas många böcker med egenhändiga anteckningar af nämnde Hof-Råd. Denna boksamling kommer att genom Auktion framdeles försäljas i Stockholm enligt särskild annons i tidningarne», Nyköping 1838, 34 sid. 8:o.

BÆLTER, Sven, domprost i Vexiö; framstående homilet; född i Söderhamn 1713, död i Vexiö 1760.

Ex-libris: Namnet: *Sven Bælter* tryckt å en smal remsa.

Bælter medföljde som legationspredikant den stora beskickning, med hvilken grefve H. Cedercreutz år 1744 afgick till Ryssland, och gjorde derunder betydliga samlingar för en beskrifning om Ryssland. Då han afråddes af grefve Carl Gyllenborg att skrifva något om detta land, skingrades dessa märkliga samlingar åt flere håll. Allt hvad som rörde litteraturen, hamnade i Kongl. Biblioteket. Geografiska kartor o. d. kommo till grefve C. G. Tessins bibliotek. B. testamenterade sin boksamling till Vexiö gymnasii-bibliotek.

HIELMERUS, Johan, kyrkoherde i Hjelmeryd, Vexiö stift 1753; död 1760.

Bokegaremärke: Namnet: *J. Hielmerus* med stilar å titelblad. (Från Linköpings bibl.).

HINSTRÖM, Pallemon, kollega i Lund, född 1713, död 1751; samlade disputationer (8093 st). Samlingen, väl inbunden i 274 band, såldes af arfvingarne till danska statsministern Joh. Ludv. v. Holstein, »en stor lärdomens skyddsherre i Dannemark».

LOODH, Gustaf Gabriel, generaladjutant vid generallöjtnant Taubes arméfördelning 1713, öfverstelöjtnants afsked 1721; födelseår okändt, död 1734.

Permstämpel: Namnet *G. G. Loodh*, stämpel i guld å frampermen.

FUHRMAN, Peter Heinrich, hofkällarmästare; född i Hamburg 1714, död i Stockholm 1773. Fuhrman gjorde en större donation till Tyska församlingen och skolan i Stockholm, hvaraf årligen utgår underhåll till ett antal fattige ynglingar inom skolan, af tysk härkomst, hvilka åtnjuta fri undervisning och gratis erhålla behöfliga läroböcker. Dessa lärjungar kallades sedan för »Fuhrmans stipendiater». (Se Lüdekes arbete). Fuhrman var en af Carl Michaël Bellmans personliga vänner.

Permstämpel: *P. H. F.* sammanflätade under en sol, i guldtryck å frampermen (1770—90-talen).

ANREP, Reinhold, född 1715, en tid kapten i fransk tjenst, slutligen generalfälttygmästare, död i Stockholm ogift 1781.

Permstämpel: Vapnet; derunder namnet. Stämpel i guld å frampermen. (Å bok, tryckt 1761, bunden i landsorten).

G.

Hvem som användt nedan nämda bokstämpel är svårt med visshet utröna. Man kunde möjligen gissa på Gabriel Gärtner, namnkunnig musikdirektör (se Carlstads stifts herdaminne) och känd som boksamlare. Född 1715; död 1792.

Permstämpel: *G** i guld å frampermen (La Pucelle 1755, Schneidlers band från 1755—60).

HOLTERMAN, Martin, kommerseråd, brukspatron och direktör för Ostindiska kompaniet i Göteborg; född 1715, död 1793.

Pernstämpel: *M. H.* i guldtryck å ryggen.

Martin Holtermans bibliotek ärfdes tvifvelsutan af den rike »handels- och penningemannen» *Nils Holterman,* hvilken 1798 köpte Torsby i Södermanland. Äfven denne Holterman samlade bland annat böcker, hvilka efter hans död 1824 af arfvingarne dels förskingrades, dels fördes till Näsby nära Mariefred. Näsby kom sedermera i Nils Holtermans systerssons, Wahrendorffs ego: genom dennes testamente af år 1863 kom ett urval af boksamlingen till Kongl. Biblioteket; resten finnes qvar å Näsby.

Efter Nils Holtermans död insattes i hans ofvan nämda boksamling ett ex-libris, bestående af ett typtrycksblad med perlram: *Tillhör Holtermanska samlingen och disponeras enligt arfsföreningen d. 8 Sept. 1824.*

SCHEFFER, Ulrik, (af friherrliga ätten); född 1716; student i Upsala, anskultant i kommersekollegium 1733, adjutant hos general-en-chef i Finland grefve Charles Emil Lewenhaupt 1741, kapten vid Jönköpings reg:te 1745, kaptens fullmagt vid reg:tet Royal Svedois i Frankrike s. å.; öfverste i fransk tjenst, generaladjutant i svenska arméen 1750, afsked ur franska tjensten 1751, ministre-plenipotentiaire i Paris 1752, riksråd 1769, Serafimerriddare 1770 med valspråket: *Nec temere, nec timide,* grefve 1771 (ej introducerad); Åbo akademis kansler 1772; död barnlös på Ek och slöt på svärdssidan friherrliga ätten Scheffer.

Ex-libris: Vapnet i kopparstick. (Franskt).

RÅLAMB, Hans Gustaf, född 1716; konduktör vid fortifikationen, kammarherre 1744, hofmarskalk 1761; död på Fånö i Löths socken 1790 och begrafven i Löths kyrka. Han dömdes 1756 af Riksens ständer till 100 daler silfvermynts böter för det han befordrat riksdagsmannen Lars

Larssons flykt utom riket. Denna »kompromettering» blef sedan ett hinder för hans vidare avancement; visserligen fick han 1770 hos Riksens ständer *befordringsrätt* till första lediga civila län, men det stannade också härvid, utan vidare påföljd.

Ex-libris: Hjertvapnet i ett litet prydligt ornament med friherrlig krona öfver och Nordstjerneordens tecken nedanför; bakom vapnet en palm, solstrålar och moln; å ena sidan om vapnet ett bläckhorn med pennor, hvilande å böcker, å andra sidan en lagerkransad, fjäderprydd hjelm.

Fint utförd koppargravyr, sign. Årre, inv. & sc.

SAHLSTEDT, Abraham, son till prosten i Stora Tuna Magnus S., förf. till Stora Tuna Minnesdöme; född 1716, registrator i Kanslikollegium; död i Stockholm 1776. Sahlstedt var en ganska framstående författare, särskildt inom språkvetenskapen. Mest kända af hans arbeten äro: *Försök till en svensk Grammatica*, Sthlm, 1747, ny uppl. 1769 och 1787, förkortad 1772; *Svensk Ordbok, efter det nu i Tal och skrifter brukliga Sätt* (med latinsk tolkning), Sthlm 1757, ny uppl. 1773; *Samling af Verser på Svenska*, 4 del., Sthlm 1751—53; *Sinnebildskonsten*, Sthlm 1758; *Critiska Samlingar* 4 del. Sthlm 1759—65. Om Sahlstedts stil fäller Hammarsköld följande omdöme: »Man måste hålla honom räkning för, att han ifrigt bemödade sig om ett rigtigt, rent, klart och prydligt föredrag; men det är stelt, saknar allt omvexlande lif och är derföre i hög grad tröttande.»

Ex-libris: Ett kopparstick, framställande en kavaljer och en tiggare, framkommande på hvar sin sida om en klippa, derofvan å två bandeauer: *A*bstine *S*ustine [Försaka och tål]. Detta kopparstick finnes äfven återgifvet i början af S:s »Sinnebildskonsten». S. brukade äfven skrifva i sina böcker: *Abstine Sustine.*

ALSTRÖMER, Hedvig Elisabeth, född **Paulin.** gift med kommerserådet Jonas A. Född 1716, död 1806.

Permstämpel: *H. E. A.* i guld å frampermen.

Förekommer å Olai Verelii *Manuductio compendiosa ad Runographiam Scandicam* Ups. 1676 i Edsbergs Bibliotek och å flere band i Kongl. Biblioteket.

Fagræus, doktor och fysiker i Alingsås och tillika vårdare af det Alströmerska biblioteket derstädes, berättar om kommerserådinnan Alströmer, att hon, i stället för att finna njutning i flyktiga nöjen, använde lediga stunder för inhemtande af insigter i vetenskaper och samlandet af ett rikhaltigt bibliotek af de nyttigaste böcker i svenskan, bestående af inemot 1,000 band, så väl i de så kallade »belles lettres» som i salighetslära, lagfarenhet, läkarekonst, hushållning och statskonst, hvartill man i synnerhet må räkna en otrolig myckenhet äldre och nyare riksdagshandlingar. Bland ett vackert förråd sköna manuskript, säger vidare Fagræus, torde det allmänna framdeles få fägna sig af denna frus många och rediga försök med hvarjehanda hushållsämnen. »Men jag må ej förtiga en juvel i denna samling, som är: Rasmus Ludvigsons Historia öfver konung Gustaf I, förbättrad af riksdrotset, grefve Pehr Brahe d. ä. i *handskrift*, med drottning Ulrika Eleonora den yngres egenhändiga anmärkningar, köpt i Stockholm på auktion efter sal. presidenten baron Gedda.»

Om det »stora Alströmska biblioteket», som Jonas Alströmer hopbragt, upplyser F., att det bestod af 956 folianter, 2,554 qvarter, 4,060 oktaver, 1,905 duodeser, summa 9,475 volymer. »Jag ryser vid berättelsen, att densamma kommer att snart offentligen säljas och skingras till de ännu angelägnare verkens räddning», tillägger Fagræus.

(Se Fagræi berättelse af d. 30. Dec. 1767 i Kongl. Bibl. Tidningar 1768).

RIBBING (af Zernava) **Pehr,** friherre; född 1717; tjenstgjorde först vid Östgöta infanteriregemente, sedermera major vid Skaraborgs regemente 1751, utmärkte sig i kriget i Pomern, slutligen generalmajor; död barnlös på Göthenvik i Östergötland 1802.

Ex-libris: 1. Vapnet omgifvet af heraldiskt bladverk.

PEHR RIBBING.

2. Vapnet å en liten oval, hvilande å skyar, omgifvet af lejon och krigiska emblem.

Båda dessa gravyrer äro utförda å två messingsplåtar och äro förvarade i Bergshammars bibliotek. Den mindre gravyren förråder en omisskännelig likhet med presidenten Geddas m. fl. och synes vara utförd af samme mindre försigkomne konstnär.

REUTERCRONA, CARL GUSTAF, född 1717; häradshöfding i Vane m. fl. härad i Elfsborgs län, lagmans fullmagt 1762, död 1793 på Levered i Vestergötland.

Ex-libris: Vapnet (deladt i två fält, i det ena en krona, i det andra ett lejon med svärd) med heraldiskt bladverk. Träsnitt ur Kiellbergs vapenbok.

AURIVILLIUS, Carl, professor, orientalist, ledamot i Bibelkommissionen, född i Stockholm 1717, död i Upsala 1786, begrafven i Upsala domkyrka. (Den framstående bibliotekarien O. F. Aurivillius var hans son).

Ex-libris: »Carl Aurivillius Upsala 1760.» Skrifvet å en åttkantig papperslapp. — Detta handskrifna bokegaremärke förekommer i tusentals volymer, och måste således anses som verkligt ex-libris.

Aurivillius' utvalda bibliotek, uppgående till 7,000 volymer, såldes efter hans död på auktion 1787 i Oktober och 1788 i Februari för 60,000 dal. kopparmynt.

HORN, Adam, af Ekebyholm, grefve, (son till riksrådet Arvid Bernhard Horn) född 1717, generallöjtnant, serafimerriddare, riksråd, riksskattmästare. Han sålde alla sina egendomar utom Fogelvik. Död i Stockholm 1788.

Permstämpel: Namnet: *Adam Horn* i guldtryck å perm. På titelbladet skref han nästan all tid sitt namn och satte sitt sigill.

Boksamlingen, länge förvarad på Fogelvik, inköptes till Kongl. Biblioteket på 1860-talet från antiqvariska bokhandlaren Hjortsberg i Stockholm, som dock sålt åtskilligt deraf förut till antiqvariska bokhandlaren H. Klemming. I Militärsällskapets bibliotek finnas många böcker, som tillhört honom, bland dem flere handskrifter. Äfvenså finnes i biblioteket på Rynge i Skåne en mängd böcker med Adam Horns namn. Antagligen var boksamlingen till stor del skingrad, då bokhandl. Hjortsberg köpte den.

CEDERHJELM, Germund Carl, född 1717; friherre; president i Åbo hofrätt; död 1789 på Sörby i Örtomta socken.

Bokegaremärke: *G. C. C.* (sammanbundet) skrifvet å frampermen å alla hans böcker och kan således med skäl anses såsom bokegaremärke.

Det storartade »Cederhjelmska biblioteket» upprättades på Sörby inom Örtomta församling af Linköpings län af presidenten Cederhjelm och flyttades sedan i början af 1800-talet af sonen, excellensen grefve *Germund Ludvig Cederhjelm* (född 1755, död i Linköping 1841, ogift*) till det af honom uppbyggda Säby herresäte inom Wists församling af samma län. Denna boksamling var på sin tid en af de största och märkligaste enskilda boksamlingar inom landet. Enligt Widegrens »Ny beskrifning öfver Östergötland», bestod detta bibliotek af ej mindre än 13,000 volymer. Dessutom fans en värderik manuskriptsamling, som vid excellensen C:s död tillföll Upsala Univ. Bibliotek. En stor del af de Cederhjelmska böckerna hade från början tillhört följande personer: Magnus Gabriel De la Gardie, hvilken påtryckt sitt sigill innanför permen, Gustaf Koskull, David Göthenstierna, Mathias Svederus m. fl., hvilka skrifvit sina namn i böckerna. Märkligast är Nicolaus Johannis Smalandius, som lefde på 1500-talet, om hvilken man endast vet, att han någon tid varit huspredikant hos Göran Eriksson

* En del af exc. förmögenhet, deribland hans bibliotek, tillföll, enligt testamente, hans mångåriga husföreståndarinna m:ll Stjernberg; det var hennes arfvingar, som 1878 läto försälja boksamlingen.

Gyllenstierna. Han synes hafva egt ett för den tiden ovanligt stort bibliotek, hvilket han samlat under resor i sydligare länder. I hans böcker förekomma ofta nog endast initialerna N. J. S.

»F. d. Cederhjelmska Biblioteket på Säby», dock betydligt reduceradt, såldes på auktion å Stockholms Bokauktionskammare den 23. November 1878 och följande auktionsdagar enligt tryckt katalog med å titelbladet utsatt: »Första afdelningen»; och »andra afdelningen» den 17. November 1880 o. f. d., hvartill kom en supplementskatalog å 23 sidor, småtryck och disputationer som såldes den 13. Maj 1882.

Såsom exempel på de oerhörda pris, hvilka en del af dessa böcker betingade, må nämnas: Ett samlingsband innehållande: *Corneille*, Melite. Comedie. Paris 1655. George Dandin. Comedie de monsieur de *Molière*. S. l. 1669. Sganarelle ou le cocu imaginaire. Comedie S. la c. impr. à Paris 1680. *Molière*, Le festin de pierre. Comedie Amst. 1683. Le malade imaginaire. Comedie par M:r de *Molière*. Suivant qu'elle a esté representée à Paris 1679. Pgb. bortslogs för 255 kronor. Molière, Psiche. Tragedie-ballet. S. la c. impr. à Paris 1671. pb. för 450 kronor och Oeuvres de Corneille. Tom. II. Paris 1647. frb. för 999 kronor. Den sistnämda boken (hvaraf ej finnes flere än 3 ex.) inropades af antiqv. bokhandl. Eskilsson för en fransk bibliofils räkning, hvilken den sedan med tillägg af provision etc. kostade 1,600 francs.

PRINTZENSKIÖLD, Erik Adolf, född 1718; volontär vid Smålands kavalleri 1734, korporal 1737, kongl. lifdrabant 1743, ryttmästare 1770; död 1796. I Adelns Ättartaflor nämnes, att »hans konterfej finnes i den stora Ihreska samlingen på Wenngarns slott».

Ex-libris: Vapnet, omgifvet af ymnighetshorn, lagrar, skyar m, m.; derunder namnet *E. A. Printzenskiöld.*

Kopparstick. (J. Rehn sc.)

ODEL, Anders, son af kyrkoherden i Hångsdala af Skara stift Anders Tore Odhelius; sidenappretör, sedan direktör i Hall- och manufacturrätten i Stockholm 1757. Odel var en produktiv författare; utgaf under pseudonymen *Cel Ad On* »Det lystra och belefvade Stockholm» (1739) m. fl. stycken. Sin största ryktbarhet vann han genom *Malcolm Sinclairs visa* (1739), hvilken anses ha betydligt bidragit till krigsförklaringen mot Ryssland 1741. Denna visa har upplefvat otaliga upplagor såsom »skillingstryck» och tryckes fortfarande på »C. Kihlbergs förlag». Odel utgaf äfven anonymt många statsekonomiska och polemiska skrifter. Född 1718, död i Stockholm 1773.

Permstämpel: Namnet *A. Odel* i guld å frampermen.

ADLERFELT, Carl, friherre, (son till riksrådet Pehr A., som blef skjuten under dalkarlsupproret 1743), född 1719, antogs i krigstjenst 1734, tjente en tid i Frankrike, slutligen generalmajor 1760 och landshöfding i Malmö, död derstädes 1769 och begrafven i S:t Petri kyrka. Med honom utgick friherrliga ätten Adlerfelt å svärdssidan.

Permstämpel: *C. A.* Stämpel i guld å frampermen.

Ex-libris: Vapnet å en oval med friherrlig krona öfver och omgifvet af två örnar samt fanor. Alltsammans hvilande i moln.

Kopparstick af Snack.

FLEMING (af Lais) **Magnus,** friherre, född 1719; löjtnant vid Lifgardet, slutligen majors afsked 1754; död i Stockholm 1786 och begrafven i familjegrafven i Sorunda kyrka. Med honom utgick på svärdssidan friherrliga ätten Fleming af Lais.

Ex-libris: Friherrliga vapnet i träsnitt ur Cedercronas vapenbok.

SUTHER, Johan Pehr, född i Stockholm 1719; guldsmed, kongl. hofgravör och ciselör, tit. direktör, medlem af Akademien för de fria konsterna; död i Stockholm 1789.

Å det porträtt i koppargravyr, hvilket Gillberg utfört, med skäl ansedt för det finaste, G, i den vägen åstadkommit, tituleras Suther: *Graveur et Marchand Bijoutier du Roi.* Boupptecknigen å Suthers egendom och boksamling skedde den 2. Mars 1790.

S. var en stor konstkännare och konstsamlare, synnerligast af gravyrer och målningar.

Antagligen var äfven hans boksamling ej obetydlig. En del af den öfvergick till hans son, sedermera majoren P. N. Suther, hvilken sköt sig i Hamburg 1803, hvarefter böckerna såldes å auktion i Stockholm den 7. Mars o. f. d. 1804, enligt tryckt förteckning. Katalogen upptager nästan uteslutande franska arbeten, en mängd dyrbara planschverk samt öfver 2000 gravyrer och handteckningar af italienske, franske, engelske, holländske och flamländske mästare, äfvensom några svenska t. ex. »3 ark ritningar och gravurer af Bonden Hörberg».

Antiqvariske bokhandlaren J. G. Jansson i Stockholm egde för någon tid tillbaka en liten ytterst fint graverad kopparplåt af Snack (hvaraf några aftryck blifvit gjorda och af hvilka ett lemnats till Kongl. Biblioteket), hvarå läses: *Directeuren Suther,* hvilket en genie skrifver på en häll; bakom synas popplar och ekar, äfvensom antika pelare-ruiner. Det är svårt att afgöra, huruvida detta varit Suthers Ex-libris eller hans visitkort. Det förefaller dock något för stort att ha varit det senare. Möjligen har det blifvit användt för båda ändamålen, såsom förhållandet synes ha varit med en del andra Ex-libris.

SEGERDAHL, D., bokhandlare i Stockholm. Hade på 1760-talet bokhandel vid Stora Nygatan.

Bokegaremärke: Namnet *D. Segerdahl* inom aflång linieram med små sirat i nedre hörnen. Stämpel.

att *Liturgia Svec. Ecclesiæ* (»Röda boken») inropades af en köpare för rdr 24 sk.

Upsala synes icke varit rätta platsen för försäljningen af en sådan boksamling som biskop Benzelstiernas.

POSSE, Carl, grefve; född 1719; öfveradjutant, kammarherre, hofmarskalk; död på sin egendom Haga i Svingarns socken 1791.

Ex-libris: Vapnet i oval form, omgifvet af strålar med greflig krona öfver och Svärdsordens riddarekors under. Nederst: *Carl Posse*, skrifvet. Kopparstick.

KURCK, Axel Johan, friherre; född i Kasan* 1719; kanslist vid ambassaden till Berlin 1744, kanslist i kongl. kansliet 1746; kammarherre; död 1773.

Ex-libris: *Hjertvapnet* å en oval sköld med friherrlig krona, å ena sidan ett till hälften synligt liggande lejon, å den andra en genius, sittande på böcker och läsande ett blad; bakom en lans och en jordglob; Under: namnet *A. J. Kurk;* alltsammans hvilande i moln. Kopparstick af J. Rehn.

Friherre A. J. Kurck hade en ganska ansenlig boksamling. Huruvida sonen Knut erhöll den eller den blef såld, har man oaktadt efterforskningar ej kunnat få reda på.

---

* Det hvilar ett romantiskt skimmer öfver friherre Axel Johan Kurcks födelse och härkomst. K:s fader, Knut Kurck slutligen major blef fången vid Pultava och förd till Kasan samt derstädes gift med ryske kommendanten öfverste Berners 17-åriga dotter Anna. Fyra deras barn föddes i Kasan. Först efter fredsslutet kom Knut Kurck och hans familj till Sverige.

A.L.Kurk.

REUTERHOLM, Gustaf Gottfried (farbroder till Gustaf Adolf R.); född 1721; kommissarie i Rikets ständers bank. Synes endast fått titlar såsom belöning för sina tjenster, nämligen lagmans karakter 1762 och landshöfdings titel 1794; död 1803.

Ex-libris: Hjertvapnet inom oval sköld med friherrlig krona, omgifvet af strålar; å ena sidan en svan å en sädeskärfve, å andra ett horn, hvarur framkommer en mängd medaljer, å hvilka läses *G.* Under synas en lie och en spade; öfverst läses i afrundning *Bibliotheca Gustavo Reuterholmiana.*

Kopparstick, sign. Akrel sc.

RIBBING, Fredrik; född 1721; baron, grefve; öfverste för Elfsborgs regemente 1764, riksråd 1766, Serafimerriddare 1774 med valspråk: *Fide Radicata*, grefve 1778; död 1783 i Stockholm och begrafven i Jakobs kyrka.

Permstämpel: Grefliga vapnet med sköldhållare, i guldstämpel å permarne. (Å Rochesters »Poems», 1731).

M. C. W. Hvem nedannämde signatur tillhört är omöjligt med visshet utröna. Kanske möjligen *Mich. Chr. Wanslow* (1721—1782), apotekare i Eksjö.

Permstämpel: *M: C: W: 1779.* Stämpel i guld å frampermen.

FEIFF, Carl Fredrik, af adliga ätten, född 1722; sjöartillerikommendörkapten 1759, vice amiral 1793; död i Karlskrona 1795.

Ex-libris: Vapnet med heraldiskt bladverk, ofvan detsamma namnet *Feiff.* Under: Svärdsordens

riddarestjerna. Alltsammans inom linieram i fyrkant. Gravyr.

LIEVEN, Carl Gustaf von; född 1722; friherre; löjtnant vid Hamiltonska regementet 1741, kammarherre 1745, hofmarskalk 1759, slutligen landshöfding i Stockholms län; död 1770.

Ex-libris: *Hjertvapnet*, omgifvet af en hermelinsmantel, hvilken uppbäres af två genier; ofvan vapnet friherrlig krona; under detsamma en kammarherrenyckel; alltsammans hvilande i moln; nederst namnet: *C. G. Liewen.* Kopparstick (af Rehn).

DOHNA, Fredrik Carl, grefve, slutligen generallöjtnant; född 1722, död 1784. Gift 2:a gången med den bokälskande Hedvig Ulrika De Geer.

Ex-libris: *Grefliga vapnet* i träsnitt ur vapenbok.

WADENSTIERNA, Carl Erik; född 1723; statssekreterare för krigsärendena 1773; död 1787. (Farbroder till den C. W. Wadenstierna — en af »Sveaborgsförrädarne» — som omnämnes i *Fänrik Ståls sägner:* »Du nämner mörk en Wadenstjernas namn»).

Ex-libris: Vapnet, å oval sköld, omgifvet af mantel med friherrlig krona öfver, uppburet af två genier i skyar; under: *C. Wadenstierna.* (Friherrliga kronan är ett misstag af gravören; W. var ej friherre).

Kopparstick (af Floding?) från 1750-talet.

PSILANDERHJELM, Johan Gustaf, född 1723; auskultant i Svea hofrätt 1743, hofjunkare, assessors karak-

VIVITUR INGENIO

ter, riddarhussekreterare 1767, kanslirådskarakter 1779; död barnlös i Stockholm 1782 och slöt på svärdssidan Dalska grenen af ätten. P. var en af »Svenska Stora Landtlogens» grundläggare.

Bokegaremärke: I handskrift *Ex-libris Joh. Gust. Psilanderhjelm.*

TAUBE, Catharina Charlotta, (syster till riksgrefvinnan Hedvig Ulrika); född 1723; gift 1748 med generallöjtnanten grefve Pontus Fredrik De la Gardie; död 1763. »Hon är namnkunnig», skrifver Weiselgren i Biogr. Lex., »för sitt ädla och lyckliga bemödande att för alltid släcka inqvisitionens bål i det lutherska Sverige. Ty sedan hon räddat de för trolldom dömda Dalqvinnorna, har ingen domstol fläckat Sveriges ära med slika domar.» I anledning af detta hennes uppträdande lät Ridderskapet och adeln till hennes ära slå en medalj i guld.

Permstämpel: *C* C* T** i guld å frampermen. (Synligt å Grasigny, Lettres péruv., 1748).

ECKLEFF, Carl Fredrik von, kongl. sekreterare i Utrikesdepartementet, kansliråd; född 1723, död 1786. Eckleff stiftade 1753 *Tankebyggareorden.* Han var, för att citera Schröderheim, »en besynnerlig man, samlade taflor utan att känna deras merit, böcker utan att veta deras innehåll, gaf sig air af förmögenhet och dog insolvable, var magnifik och osnygg, talte nästan aldrig annat än frimureri och lefde de sista åren uti yttersta crapule». Eckleff var från början af 1760-talet chef för frimurarelogen i Sverige och är den först omtalade chefen, churu frimurarne dock hade »arbetat» här från början af 1750-talet.

Ex-libris: 1. Vapnet (tre eklöf) med adlig krona öfver, en genie till höger och en uggla till venster, böcker och en fackla. Under å en bandeau: *Ex*

Bibliotheca C. F. Eckleff. Alltsammans hvilande uti ett moln. Kopparst. (af Floding?).

2. Vapnet med hjelm och derur uppskjutande tre eklöf, omgifvet af uggla, jordglob, böcker m. m. Under å en bandeau: *Caduca folia exuam.* [Fallfärdiga blad må jag plocka af]. Alltsammans hvilande uti ett moln. Kopparstick (af Floding?).

Eckleffs Ex-libris finnes afbildadt i *Facsimile des armoires et des timbres de diverses bibliothèques.* Varsovie 1874.

Eckleffs bok- och manuskriptsamling såldes å husauktion i Stockholm i Juli 1769. Samlingen, omfattande »hvarjehanda Språk och Vætenskaper», bestod af 475 n:r in folio, 690 in qvarto, 1,000 in octavo, 348 in duodecimo. I detta bibliotek fanns ett ovanligt stort antal sällsyntheter, den sällsyntaste deribland helt visst det exemplar af »Sunte Birgitten openbaringe» (Lübeck 1496), hvilket troligen tillhört Falck (se *O. Falck*).

POSSE, Knut (Arvidsson), grefve; född 1724; volontär vid Lifgardet 1734, kapten 1749, afsked 1758, öfverstekarakter 1762: död på Svanå, Vestmanland, 1788.

Ex-libris: Vapnet med heraldiskt bladverk, derunder namnet *K. A. Posse* i facsimile. Kopparstick.

Grefve Posse samlade ett värdefullt bibliotek på Svanå. På förfrågan, om detta bibliotek finnes qvar å Svanå, som nu eges af ett bolag, kalladt »Svanå bruks aktiebolag», har hr inspektor Norrby svarat: »Något bibliotek, samladt af grefve Knut Posse, finnes icke qvar här, men väl ett sockenbibliotek, grundlagdt af öfverstelöjtnant V. Edman.»

POSSE (grefliga ätten n:r 51).

Ex-libris: *Vapnet* å en sköld med greflig krona öfver, omgifvet af en örn, som hvilar ena klon på

en kanon, den andra på ett svärd, skanskorg, trumma, fanor m. m.; nederst under skölden Svärdsordens riddarestjerna.

Kopparstick, antagligen utländskt. *

Innehafvaren af detta Ex-libris har ej med visshet kunnat bestämmas. Man skulle kunna gissa på öfverstelöjtnant grefve *Knut Posse* (1719—71), hvilken bevistade fälttåget i Finland på 1740-talet samt en tid var officer i fransk tjenst, svärson till hofmarskalken Johan Henric Sparfvenfelt, eller majoren grefve *Göran Posse* (1723—79), hvilken en tid tjenstgjorde vid garnisonsregementet i Stralsund.

TROLLE, Arvid; född 1724; adjunkt i historia vid Lunds universitet, kammarherre; död 1797 och begrafven i Klågerups sockenkyrka.

Ex-libris; Hjertvapnet (ett hufvudlöst vidunder) med bladverk, öfverst till venster: *N:o*---. Kopparstick.

* * *

Arvid Trolle blef af fadern, öfverstelöjtnant Fredrik Trolle, stiftaren af de stora Trolleska fideikommissen Trollenäs, Falltofta, Trolleholm, Trolleberg (nu Trolle-Ljungby) och Trollesund, förbigången vid dennes fideikommiss-stiftelser, emedan denne ej höll honom för rätt slug. Arvids son Fredrik erhöll dock Trollenäs och Falltofta.

ULFVENKLOU, Johan Gustaf; född i Ryssland 1724, (son till öfversten och kommendanten i Calmar Henrik Ulfklou, hvilken blef skjuten i duell strax utanför Adrianopel 1677 af friherre Gustaf Tungel); kapten i fransk tjenst; död på Skäggenäs i Calmar län 1762 och ligger begrafven i familjegrafven (»Björnögrafven») vid Åby kyrka. Ulfvenklous son var den bekante »andebesvärjaren» på

* Plåten eges f. n. af presidenten grefve Arvid Fr:son Posse, hvilken benäget ställt den till vårt förfogande för detta arbete.

1780-talet, löjtnant, sedermera kapten Henrik Gustaf U., hvilken så grundligt duperade hertig Carl, sedermera Carl XIII.

Ex-libris: Vapnet med heraldiskt bladverk, temligen stort, hvilande å en kuperad mark, der en ek och ett blommande örtstånd synas; under vapnet å en bandeau: *Johannes Gustavus Ulfklou nobilis Svecus et Centurio Regis Galliæ in cohorte svecana 1748.*

Kopparstick (franskt?).

Samme egare är det tvifvelsutan, som rådt om Feuquieres' Mémoires 1—4, men 1749 afstått dem åt en grefve Posse. Vapnet i guld å bakpermen, å frampermen utplånadt.

BIELKE, Nils Adam, grefve (till Sturefors och Thureholm), född 1724, kammarherre, hofmarskalk, landshöfding i Södermanland, slutligen riksråd och serafimerriddare 1761 med valspråk: *Frangi non flecti*, samt president i Bergskollegium, död på Sturefors i Wists socken och Östergötland 1792. Grefve Bielke utgaf åtskilliga skrifter i statistik och landthushållning. Hans maka Ulrika Eleonora född von Düben, gjorde sig bemärkt som skicklig målarinna och invaldes till ledamot af Akademien för de fria konsterna.

Ex-libris: 1. Hjertvapnet med greflig krona öfver och nordstjerneordens dekoration under, omgifvet af tvenne gripar, hvilande i ett moln, hvari synas en bok och en lans. Öfverst i strålar läses: *Frangi Non Flecti*, och nederst: N. Bielke. Kopparstick.

2. *Vapnet* å en pergamentsrulle, med greflig krona öfver, hållet af två gripar, omgifvet af kommandostaf, lagerqvistar och serafimerordenskedjan. Alltsammans hvilande å ett soubassement i moln. Öf-

FRANGI NON FLECTI.
N.BIELKE.

ADAM
COMTE LEWENHAUPT
FALCKENSTEIN.
Stridbeck. fecit Argent.

verst läses: *Frangi non flecti* [Brytas icke böjas]. Nederst: *N. Bielke.* Prydligt kopparstick, sign: Floding fecit 1771.

3. *Vapnet* med sköldhållare. Valspråket å en bandeau under vapnet. Kopparstick af Floding.

4. Hjertvapnet med serafimerordenskedjan å en serafimerstjerna och två kommandostafvar; omkring läses: *Frangi non flecti.* Aftryck i rödt af graverad stamp i oval form.

Permstämpel: *N. A. B.* i monogram med greflig krona öfver.

En del af Riksrådet Bjelkes boksamling förvaras å Thureholm, som nu eges af kammarherre Viktor Ankarkrona, gift med fröken-grefvinnan Ebba Charlotta Bjelke, sonsons dotter till riksrådet Nils Adam Bielke; en annan del förvaras å Sturefors, som eges af grefve Thure Bielke, sonsons son till densamme.

Thureholm och Sturefors egdes af Riksrådet Bielke och å båda dessa gods hade han hopbragt dyrbara bibliotek.

LEWENHAUPT, Adam, grefve (son till den 1743 afrättade Ch. Em. L.); avancerade i fransk tjenst till maréchal de camp; född 1725, död 1775.

Ex-libris: *Vapnet* å en oval sköldhållare (ett lejon och en tiger), stödd mot ett soubassement å ett berg; nedanför läses: *Adam Comte Lewenhaupt Falckenstein.*

Gravyren är prydligt utförd i Strassburg, å silfverplåt, tiden mellan 1750-75. Sign.: Striedbeck fecit Argent.

Nämda plåt eges af sonsonen grefve G. A. Lewenhaupt, bosatt i Paris, hvilken benäget meddelat oss att grefve Adam L. låtit gravera den i Strassburg, der han var bosatt. Nämde grefve G. A. Lewenhaupt upplyser dessutom, att, honom veterligt, farfadrens boksamling ej varit betydande.

A. H. W.

Dessa initialer, inom ett prydligt ornament med kungl. krona inflätad öfverst (alltsammans stämpladt i guld å frampermen), förekommer å pergamentsband från medlet af 1700-talet i Rålambska samlingen. Hvilken dessa initialer beteckna kunna vi ej bestämma. Antagligen har det varit en adelsman och kan i sådant fall ej inträffa på någon annan än kammarherren, friherre *Arvid Herman Wrangel* af Lindeberg (1725—1794).

UGGLA, Carl H:son, (Hildebrandson); född 1725; tjenstgjorde någon tid i Riksarkivet, utnämd till kammarmarherre; ledamot af Vetenskapsakademien 1786; död på sin egendom Stora Djulö i Södermanland 1802. Uggla utgaf en mängd skrifter i historia och heraldik. Mest kända äro: Inledning till Heraldiken (Sthlm 1764) och Svea Rikes Rådslängd. Afd. I—VIII. (Sthlm 1790—93); utgör andra delen af Svea Konunga- och Rådslängd (Sthlm 1789).

Ex-libris: 1. Vapnet med heraldiskt bladverk. Kopparstick.

2. Vapnet alldeles som det föregående; under å en bandeau valspråket: *Labore Et Vigilantia* [Genom möda och vaksamhet]. Kopparstick.

3. *Ekebergs Bibliothec Doneras K. Svenska Vetenskaps-Academien*, inom en ram. Kopparstick.

Uggla donerade en del af sin boksamling, förvarad å hans egendom Ekeberg i Lillkyrka socken af Nerike, till K. Vetenskapsakademien, hvilket tillkännagafs med ofvan anförda lapp, som insattes i böckerna jemte hans i de donerade böckerna befintliga Ex-libris.

MÖRNER af **Morlanda, Hampus Stellan**, friherre; född 1725, löjtnant vid Södra skånska kavalleriet 1744, öfverste för Blå husarregementet 1764, slutligen general af kavalleriet 1792; död ogift i Stockholm 1797.

Permstämpel: *H. M.* i guld å frampermen.

Samlingen utgjordes egentligen af krigsvetenskapliga böcker.

BIERKÉN, Johan af, född i Stockholm 1725; kansliråd, adlad 1770 (förut Bjerkén); död 1780, begrafven i Clara kyrka. B. var en af »Svenska stora landtlogens» grundläggare.

Ex-libris: *Hjertvapnet*, uppfäst å en manteldekoration. Derunder å en bandeau: *Non te qvæsiveris extra*. [Sök dig icke utom dig sjelf]. Kopparstick.

Boksamlingen såldes, enligt tryckt förteckning, å auktion »i Adlercrantziska Huset på Norr-Malm Karduansmakare Gränden» 1781 d. 20. febr. o. f. d. Förteckningen, upptagande hufvudsakligen franska böcker, uppgick till närmare 1500 n:r.

ROSENHEIM, Johan (före adlandet **Rozelius**); född i Stockholm 1725; volontär vid fortifikationen 1744, var sedermera i utländsk tjenst, adlad 1758, slutligen öfverstelöjtnant vid Jemtlands reg:te, vice landshöfding i Westernorrland 1776, öfverstes afsked 1781: hedersledamot af Målare- och bildhuggareakademien; död i Stockholm 1803. Ej som militär — säger en biograf — utan som konstidkare har Rosenheim blifvit uppmärksammad af efterverlden. Han älskade i synnerhet målarkonsten och blef i denna en läraktig elev af G. Lundberg, hvilken öfverförde pastellmåleriet till Sverige och derutinnan ännu framstår som en mästare af första ordningen.

Ex-libris: Vapnet med Svärdsordens dekoration, derunder devisen: Oföränderlig. Kopparstick (ovalt klippt).

STRICKER, Johan Christian; född 1726; prost och kyrkoherde i Carlshamn. Stricker utgaf ett förtjenstfullt bibliografiskt arbete: »Försök til et Svenskt Homiletiskt Bibliotek». (Stockholm, 1767). Död 1792.

Bokegaremärke: Namnet *J. C. Stricker* i facsimile. Svartstämpel å titelblad.

»Häradsprosten och Theologie Doctorn Strickers boksamling» såldes, enligt förteckning upptagande 1675 n:r (tryckt i Wexiö 1793), på auktion i Carlshamn hösten s. å. Katalogen åtföljdes af ett bihang med så lydande titel: »Bihang til Catalogen som visar hvilka Böcker under Rubriquerna Miscellanea; samling af åtskilligt; strödda skrifter, smärre Resebeskrifningar; Oeconomia; Tysk Blandfoder; och åtskillige korta och mindre allmänna afhandlingar — uti hvarje band under sina nummer finnes inhäftade.» — Boksamlingen var storartad, då man tager i betraktande, att på flerfaldiga ställen i katalogen under ett nummer inbegripes en hel samling, t. ex. N:o 263 (sid. 85): »En stor samling af Tyska Svenska etc. skrifter i åtskilliga ämnen bestående af *238 band* med Titel Miscellanea.» (Samlingen utom Miscellanea inbragte 1916 Rdr.)

I Kongl. Biblioteket finnes en diger handskrifven volym in qvarto med titel »Alphabetiskt Register öfver ett Bok-Förråd uppsatt den 2:dra Novembris 1767 af Stricker». På första sidan läses följande i stenstil:

Här.
Ser. Du. Åskådare.
Huru. Ärelystnaden.
Retat.
Tusende. Pennar.
Bruka.
Detta Tysta. Sällskap.
Som. Rådgifvare.
Som. Ledsven.
Här.
Förvaras. Bara. Skatter
Till. Din. Tienst.
När.

Du. Allenast. Sielf. Har
Nyckelen.
Till. De. Lärdas. Gömmor.

HERMANSON, Johan von; född i Upsala 1726; adlad jemte sina syskon 1744 (förut Hermansson); skicklig fortifikationsofficer och tapper krigare, slutligen generalmajor och generalqvartermästare; död på Rynge vid Ystad 1793. (Hans son, riksrådet Mathias v. H., blef stamfader för grefliga ätten).

Ex-libris: *Vapnet;* derunder namnet *J. O. von Hermanson.* Kopparstick (ur vapenbok).

DE LA GARDIE, Pontus Fredrik, grefve, född 1726; kapten vid regementet Royal Suèdois i Frankrike 1745; öfverste för Lifregementet till häst 1764, slutligen generallöjtnant, afsked 1774, en af rikets herrar 1778; död 1791 och begrafven i familjegrafven i Weckholm.

Ex-libris: *Vapnet* omgifvet af skyar, en gren med blad m. m. Kopparstick af J. Rehn. (Omändrades sedan för sonen, excellensen Jakob Gustaf De la Gardie, då namnet »J. Reen» borttogs).

Permstämpel: I guldtryck å frampermen: *P. D.* under *adlig* krona. Å bakpermen grefliga hjertvapnet, omgifvet af stjerna i band, fanor, kanoner m. m.

HAHR, Jacob, (af wallonslägt), superkargör i Canton i 17 år; egde stor förmögenhet; dog ogift 1785, 58 år gammal. (Förmodligen son till kaptenen vid Jönköpings reg. Jacob Hahr, född 1683).

Ex-libris: Namnet: *Jacob Hahr* i koppargravyr.

»Supercargueurens Herr Jacob Hahrs efterlemnade väl conditionerade Boksamling uti Historia och Belles Lettres m. m.» såldes, enl. tryckt förteckning, å auktion i Stockholm 1785 d. 28. och 29. Okt. Böckerna uppgingo till endast 167 n:r. Katalogen slutade med följande: »Appendix. En samling af 10,000:de K. käjserliga Konungl. Hertigliga och Försteliga samt andra Lärde och store namnkunnige Personers Portraiter, hvaribland ingen douplet finnes. Warandes denna samling så mycket mera rar som alla portraiterna äro väl conditionerade, samt på blott Papp med mycken varsamhet uppklistrade.»

ÄLF, Samuel; född 1727; domprost i Linköping; död 1799.

Älf donerade en del af sin boksamling till Linköpings bibliotek, och dessa böcker blefvo försedda med ett Ex-libris, graveradt i koppar, af följande utseende: En tafla, öfverst ornerad med bok, lagerkrans och staf och nederst med nordstjerneorden. Å taflan läses: *Biblioth. Lincop. Soli natalis amore D. D. Sam. Älf.* [Till Link. Bibl. af kärlek till fosterjorden skänker detta S. Ä.]

En annan del af Älfs böcker såldes å auktion i Linköping året efter hans död, enligt tryckt katalog, hvars titel lydde sålunda: »Förteckning på framlidne Professoren, Domprosten och Led. af K. N. O. Herr Doct. Sam. Älfs Boksamling, som kommer att försäljas i Linköping den . . . 1800. Obs. De Böcker, i hvilka salig H:r Dom-Prosten egenhändigt gjort några anteckningar, utmärkas vid Numern med (*).» I slutet af katalogen ses följande: »Avertissement. Som tiden til denna Boksamlings försäljande ännu icke kunnat fastställas, och man emellertid trodt sig böra, det oagtadt, icke uppskjuta med Catalogernas utlemnande och cirkulerande; alltså utlofvas härmedelst, at den bestämda tiden till Auctionen, skal framdeles uti Inrikes Tidningarna samt Linköpings-Bladet, en månad förut, tilkännagifvas.» — Förteckningen, 101 sid. 8:o, upptager 1,953 n:r. »Härtill kommer Åreminnen, Prädikningar, Brud- och Grafskrifter, Post- och Stifts

Tidningar, samt Dissertationer m. m. en ansenlig mängd samlade, i ordning lagde och under vissa särskilda nummer i bundtar fördelte.

POSSE, Fredrik: född 1727, greve: volontär vid Lifgardet 1735, öfverste för Vestmanlands regemente, generalmajor 1772, general en chef i Finland 1780. Serafimeriddare 1782 med valspråk *Fidus Patriæ*, en af rikets herrar 1793; död i Stockholm 1794.

Ex-libris: Hjertvapnet a oval sköld med *adlig* krona öfver, omgifvet af strålar och moln. Nedanför hänger i bandrosett Svärdsordens riddarestjerna, under läses å en bandeau i molnet *Fidus Patriæ* [Trogen fosterlandet]. Kopparstick.

UNGE, Theophila; dotter af prosten Unge och Catharina Swedenborg, född 1728, gift 1766 med öfversten frih. Fredrik Silfverhjelm*; död 1791.

Deras son var den bekante boksamlaren envoyen Göran Ulr. Silfverhjelm.

Ex-libris: *Theophila Unge* inom bred ornamentram. Typtryck.

WINDAHL, Erik Adolf; bodde en tid i Örebro; författare till »En liten rimmares försök», 1:a och 2:a stycket. (Falun 1788, 89.) Födelse- och dödsår okända, äfvensom hans vitæ genus. Hammarsköld omnämner honom endast med följande ord: »E. A. Windahl, en om hvars lefnads omständigheter jag ingenting kunnat erfara, utgaf 'En liten Rimmares Försök'. De äro numera nästan alldeles bort glömda och vittna i allmänhet, att författaren visst aldrig känt något annat rus, än det man dricker sig till.»

---

* I Biogr Lex. förekommer en felaktig uppgift att Theophila Unge blef gift med lektor Lars Noring (10 b. 114 sid.), då det i stället var systern Helena, hvilken efter N:s död blef omgift med öfverste Carl Ad. Silfverhjelm, bror till systern Theophilas man.

arbete blefvo de bekanta *Gahmska samlingarna*, hvilka, utgörande 60 bundna qvartband, år 1804 inköptes till Upsala Universitets bibliotek: *Acta Litteraria* (1541—1773), 20 band. *Biografiska samlingar* (öfver svenska lärde, embetsmän och konstnärer), 17 band. *Samlingar om förbudna böcker*, 11 band. *Archivum Smolandicum*, 12 band. (Af detta »Archivum» finnes ett dupplettexemplar i Vexiö gymnasiibibliotek).

Ex-libris: En klippa, hvaremot en runsten lutar, utsigt öfver fornlemningar; bredvid runstenen en uggla, bok, pergamentsrullar med vidhängande sigill, svärd och runstaf och mynt i ett omhölje. Å runslingan med form af orm, läses »Merki Af Sigfrid Gahm Pedersson», i runor. Kopparstick af Floding.

Innan Gahm förskaffade sig detta vackra Exlibris, brukade han med sin prydliga stil anteckna sig som bokegare och detta mycket omständligt. Så t. ex. antecknade han i Erlandi *Vita et miraculis Sancti Erici:* »Ex Bibliotheca Beati defuncti Domini Directoris Laurentii Salvii hasta Publica huncce mihi acquisivi librum Stockholmiæ d. VII Decembris Anni Messiæ MDCCLXXIV. S: L: Gahm Persson.» I hans ex. af Messenii *Sweriges Rijkes Skådhetorn:* »Detta lilla Skåde-Torn blef införlifvat uti mitt lilla archive i Stockholm den 5:te dagen i November åhr 1782. S: L: Gahm Persson.»

Gahms boksamling och enskilda arkiv inköptes efter hans död af den kände boksamlaren, öfverinspektoren Daniel Nescher, efter hvars död de kommo till Kongl. Biblioteket.

I Kongl. Bibliotekets samling af bokkataloger finnes en med följande titel: »Bibliotheca Gahmiana eller afledne kammarskrifvarens i Kongl. Krigs-Collegio Herr Sigfrid Lor. Gahms Boksamling som finnes till salu hos dess Enka i Stockholm uti huset N:o 121 vid hörnet af Lilla Trädgårdsgatan och Packare-Torget». Upsala, Edman 1795.

GEIJER, Salomon Gottschalk, brukspatron, född 1727, död 1794. Bodde och dog på Kroksta i By socken, Vermland. (Sonen Carl Emanuel, slutligen öfverste, adlades med namnet *von Geyer*.)

Permstämpel: Namnet *S. G. Geyer* tryckt i guld å frampermen.

DJURKLOU, Nils, friherre; född 1727; hade 1749 avancerat till major vid Nerikes och Vermlands regemente; slutligen öfverste i arméen 1782; död i Örebro 1801.

Ex-libris: *Friherrliga vapnet* med sköldhållare, gravyr i två varianter, ett utan ram och det andra inom fyrkant af en linie.

ISERHJELM, Carl Gustaf; född 1728; kongl. sekreterare, död 1794.

Permstämpel: *C. G. J.* i guldstämpel å frampermen.

ANCKARSTRÖM, Jacob Johan, född 1729; handtlangare vid artilleriet 1744, sedan en tid i fransk tjenst, slutligen major vid Nylands infanteri, öfverstelöjtnants afsked 1767; död på Lindö 1777. Anckarström, fader till Gustaf III:s baneman med samma namn, är känd såsom författare. Bland annat utgaf han tillsammans med Gjörwell början till en Encyclopedie eller Fransyskt och svenskt real- och nominal-lexicon (1777).

Ex-libris: Vapnet (ett lejon öfver en ström hållande ett ankare). Aftryck å försittsblad af samma träsnitt, som begagnats för Cedercronas vapenbok.

LINROTH, Claës Gustaf, född 1729; kammarherre;

död i Stockholm 1799. (Kusin till Adolf Fredrik och Lars L.).

Permstämpel: Namnet: *C. G. Linroth* i guld (i bokbindarestilar) å frampermen (1750—60).

TÖRNEBLAD*, Anders, född 1730; auskultant i Bergskollegium 1748, bergmästare i Kronobergs län och Skåne; död 1781.

Ex-libris: Vapnet (en sparre med törnros öfverst; genom sparren är vapnet deladt i tre fält, i hvart af dessa ett törnrosblad; nederst: en ormomslingrad arm, hvars hand håller en qvist med tre törnrosblad). Träsnitt ur Cedercronas vapenbok.

Möjligen äfven användt af sonen Carl Peter Törneblad, slutligen justitie-statsminister.

PLOMGREN, Anders von, född i Stockholm 1730; student i Upsala; adlad 1751; brukspatron, kommissarie i Manufakturkontoret; kommerseråd; död på Måstena 1810.

Permstämpel: *A. v. P.* i monogram, stämpladt i guld å framperm.

I Fedsbergs bibliotek förekommer denna permstämpel å »En gammal mans bref till en ung Prints» (Sthlm 1756, 2 delar).

WALLEN, Samuel Christian, född i Åbo 1730; adjutant vid Fortifikationsbrigaden i Finland, stads-major i Stockholm, öfverste; stor porträttsamlare; död i Stockholm [illegible] och slöt sin adliga ätt på svärdssidan.

* [illegible] af ättemärket [illegible].

Bokegaremärke: *S: C: W: N:o...* i guld å en pergamentslapp, som fyller ett fält i bokryggen. Å titelbladet Wallénska sigillet.

I Adelns ättartaflor förmäles, att W. »lemnade efter sig en samling af 14,600 porträtt i kopparstick, hvaraf 9,000 voro åtföljda af skrifna biografier, och hvilken samling utbjöds för 1,500 rdr rgs».

Denna högst märkliga samling köptes af J. N. Lindahl (Gjörwells bekante svärson). Hans enka sålde åtskilligt af densamma till v. Suchtelen, Krutmejer m. fl., men omsider inlöstes det återstående af samlingen af Kongl. Biblioteket och bildade grundstommen till dess utländska porträttsamling.

A. D.

Ett bokegaremärke: *A. D.* sammanflätade till monogram, svartstämpel å titelblad, torde möjligen varit begagnadt af *Anders Drangel* (1730—1794), kyrkoherde i Frödinge (Link. st.), hvilken var vitter och något poet. Men detta är endast gissning.

BROCMAN, Nils Reinhold. född i Norrköping 1731; fil. mag. i Lund 1752, följde 1752—54 den berömde danske häfdaforskaren Langebek på hans i arkeologiskt och etnografiskt syfte företagna resa kring Östersjön; kanslist i k. Antiqvitetsarkivet i Stockholm; erhöll titel af assessor och kongl. bibliotekarie samt förordnades till translator i gamla nordiska språket 1762; död i Stockholm 1770. »Brocman var en typ för desse gamle samlare, som funnos under förra seklet, och hvilkas forskningar och outtröttliga flit i så väsentlig mån underlättat efterkommandes arbete.»

Brocmans af svenska och tyska arbeten i åtskilliga vetenskaper — isynnerhet teologi och historia — bestående boksamling, utgörande enligt tryckt förteckning (Upsala, Edman, 1770, 86 sid. 8:o) 1755 n:r böcker och 16 n:r manuskript, skulle enligt nämda förteckning säljas i Stock-

holm »genom Auction i Huset N:o 57 i lilla Wattu-Gränden i Trappa up d.... Octob. 1770», men auktionen kom först till verkställighet i Februari eller Mars följande år.

GJÖRWELL, Carl Christopher, född i Landskrona 1731, (son till öfverstelöjtnant Christoffer Ehrensparre). Amanuens vid Kongl. Biblioteket i Sthlm; tit. kongl. bibliotekarie; bokförläggare, bokhandlare i Stockholm; framstående publicist och historisk samlare. Död i Stockholm 1811. Om denne, »de lärda mödors patriark», såsom Thorild träffande kallar honom, har med rätta af densamme yttrats, att han »genom sina arbeten och sitt oegennyttiga nit danat oss till en lärd stat, så inom som utom oss, och att af hans talrika samlingar ingen är så liten och så afbruten, att den ej är af dyrbarhet för vår lärdom». En mängd lärda arbeten utgåfvos af Gjörwell utan beräkning af förtjenst. Utan honom hade vi säkerligen icke egt i tryck Warmholtz' stora verk, hvilket Gjörwell kallar »den största lärdomsskatt i och för vår historia som gifvits».

Gjörwell hade samlat ett ansenligt enskildt bibliotek, hvarom han i December 1782 skrifver till Warmholtz (Kongl. Bibl:ts handskriftsamling)*: »Mit Bibliothek stiger nu minst til et antal af 5,547 band och då det innehåller så stora och så sällsynta skatter, som de hvilka jag af Hr Hofrådets hand emottagit, så lägger jag äfven efter min död högsta vinn derpå. at et sådant Bibliothek ej må skingras.» Men 1805 klagar i en anteckning den gamle, att hans kära bibliotek dock måst skingras och »då väl vore spridt öfver alla de svenska håll och kanter». En byst af Warmholtz, som prydt Gjörwells biblioteksrum, egdes sist nämda år af G:s måg, grosshandlaren J. N. Lindahl i Norrköping. Å ryggen af åtsk. G:s böcker synes i guld: *C. C. G.*

---

* Gjörwells otryckta brefvexling, förvarad i Kongl. Biblioteket, utgöres af: 1:o bref *till* Gjörwell (1749—1811), 41 band. 2:o bref *från* G. (1756—1811), 29 band. 3:o en samling benämd *Collectio* (1758—1775), 7 band. 4:o bref *från* G. i afskrift (1774—1776), 1 band. 5:o bref från G. till Anders Schönberg (1756—1758), 1 band. 6:o bref från och till åtskilliga personer, originaler och afskrifter, 4 band. Tillsammans 83 band in 4:o.

A. Gillberg pinxit sculp.
J. F. Ström

STRÖM, Johan Fredrik, född i Stockholm 1731; kommerseråd, direktör vid Ostindiska kompaniet i Göteborg; död i Göteborg 1781.

Ex-libris: Ett vapen med friherrlig krona öfver, stödt mot en gestalt i toga och hjelm (Minerva?), hvilande på böcker uti moln; öfver vapnet strålar en stjerna; nederst: *J. F. Ström.*

Kopparstick, sign. J. Gillberg pinx. et sculp.

* * *

Detta »vapen» är en komplett mystifikation. En sådan vapensköld, vare sig adlig eller friherrlig, kan icke upptäckas i någon vapenbok, och hr riksheraldikern Klingspor har upplyst om, att den ej heller någonsin existerat. J. F. Ström blef aldrig nobiliserad, men väl hans kusins son, Israël Adolph Ström, nobil. *af Ström.* Kusinen sjelf var Erland Ström, en tid anställd å sin farbroders, J. F. Ströms faders, handl. Börje Olsson Ströms kontor i Stockholm; sedermera öfverjägmästare.

GYLLENBORG, Gustaf Fredrik; född på Strömsbro majorsboställe i Östergötland 1731, grefve, registrator i Justitierevisionen 1751, kammarråd 1762, kansliråd 1774; rector illustris vid akademien i Lund; berömd skald, en af de 18 i Svenska akademien; död i Stockholm 1808. Svenska akademien har i Klara kyrka låtit resa en minnesvård öfver Gyllenborg, modellerad af Byström.

Ex-libris: Grefliga vapnet med sköldhållare. Kopparstick.

FLODING, Per Gustaf; född 1731, kopparstickare, sekreterare vid Målare- och bildhuggareakademien 1768, professor 1773: död i Stockholm 1791.

Ex-libris: *F—G* på tvärslån af ett gyllene ankare, viradt med grön och svart kabel, (ej kolorerad, utan färgerna betecknade med schraffering),

inskription: *Fundum Quærit* [Söker botten]. Kopparstick (antagligen af Floding sjelf).

Finnes stundom aftryckt å gult papper.

BUNGE, Sven, friherre, född i Stockholm 1731; avancerade från kanslist i Utrikesexpeditionen till kansliråd och hofkansler, riksråd 1773, grefve 1782; död i Stockholm 1801.

Ex-libris: Vapnet med adlig krona och sköldhållare hvilande å ett soubassement med derunder hängande ornament och blomsterguirlander; å en bandeau öfver vapnet: Candide et sincere [Redligt och upprigtigt]. Inom linieram.

Under det samma: P. L. Suruque fecit 1756.

Bunges böcker voro prydligt inbundna i helfranska band med rikt guldsnitt.

CREUTZ, Gustaf Philip, grefve, ministerresident, framstående skald; född i Finland 1731 (ej 1729 som äfven uppgifvits), död 1785 och begrafven i S:t Jakobs kyrka. Creutz skildras af sina samtida på det fördelaktigaste; så yttrar sig t. ex. Voltaire: »Jag har ej fått behålla grefve Creutz mer än en enda dag, och jag skulle ha velat tillbringa hela min lefnad med honom.» (Bref till Marmontel).

Ex-libris: 1. Vapnet ur Cedercronas träsnittsvapenbok.

2. Vapnet i kopparstick.

Creutz' boksamling skall hafva ingått i Kongl. biblioteket å Haga. Se Eck, »Reisen in Schweden» (1806), sid. 101, der det heter: »Die Kleine aber ausgesuchte Büchersammlung hat ein auserordentlich freundliches Ansehen; die schönsten Bände standen unter den vortrefflichen Büsten alter und neuer Weisen. Die meisten dieser Bücher gehörten dem liebenswürdigen Grafen Gustav Philipp von Creutz.» — — — Uti en not säges, att han »sammelt diesen Bücherschatz während seines

zwanzigjährigen Gesandschaftposten in Spanien und Frankreich». Dessa böcker borde sålunda finnas i Kongl. Biblioteket, men der kan ej upptäckas någon enda med märke eller dylikt, som påminner om Creutz. Månne samlingen försetts med nya band? Enligt en anteckning af Fredenheim (i ett band kataloger för kopparstick och kartor m. m. in folio i Konstakademiens bibliotek) fans i Creutz' boksamling bland annat: Recueil de peintures antiques T. 1. Paris, Didot 1783, ex. på velin.

I Elers' Stockholm, 4:de delen, sid. 64, läses: »Bland enskildte bibliotheker, som i hufvudstaden varit för deras talrikhet och inre värde kände, räknas det fordna Rålambske, Tessinske, Rosenadlerske och von Stiermanske *samt R. Rådet grefve Creutz vackra och utvalda boksamling, som af konung Gustaf III inlöstes och nu pryder sitt ställe på Kgl. Lust-Slottet Haga.*»

WENNERSTEDT, Gustaf Philip, friherre (son till landshöfdingen i Stora Kopparbergs län Carl Gustaf W., hvilken dalkarlarne förde med sig som fånge till Stockholm under upproret 1743); född 1732, volontär vid artilleriet 1747, slutligen öfverste för Östgöta kavalleri, generalmajors afsked; död på Skogaholm 1815 och slöt ätten på svärdssidan.

Bokegaremärke: Vapnet i oval med Svärdsordens riddarestjerna under; svartstämpel å titelblad jemte namnet *Wennerstedt* skrifvet. (Synligt t. ex. å Åkerbruks-Cateches, Sthlm 1783.)

SCHULZENHEIM, David von (David Schultz före nobiliseringen; son till Carl XII:s lif-chirurg Jakob S.); född 1732 i Tuna socken; student 1747, med. doktor 1754, läkare vid Frimurarebarnhuset 1759, led. af Veten skapsakademien 1760, professor och direktor i barnförlossningskonsten 1761, förste medicus och intendent 1765 för det i Stockholm inrättade koppympningshuset, hvartill han sjelf förnämligast skaffat fond, assessor i Medicinska

kollegiet 1766, adlad 1770, konungens förste archiater och preses i förutnämda kollegium 1809; död i Stockholm 1823. Schulzenheim utsändes 1754 af K. Maj:t till England för att studera koppympningen, den han sedermera i Sverige införde.

Schulzenheim var icke allenast en ovanligt skicklig läkare, utan äfven en framstående politiker och riksdagsman och mångsidig lärd samt författare.

Lifmedikus af Pontin yttrar om honom: »Schulzenheims minne skall icke fördunklas, äfven om tillvitelsen för höghet i sinnet, kraf på hedersbevisning, en afgörande ton och en vida sträckt frikostighet få för den aflägsne åskådaren ett sken af ytterligheter i hans offentliga karaktär. Schulzenheim var hög till sinnet genom medvetandet af en osviklig rättsinnighet. Han älskade hedersbevisning, ty hedern var grunddraget i såväl hans enskilda som offentliga karaktär, och han trodde, att en lång lefnadsvandel utmärkt häraf, förtjente en odelad aktning. Hans hastighet i lynnet förenades med en nästan blödig lättrördhet, och hvarje oförsonadt minne var före hans dödsstund utplånadt ur hans ädla hjerta.»

Ex-libris: Vapnet å en sköld, lutande mot ett stenblock, öfverst fasthållen af en uggla; framtill emblem: böcker, lagerqvistar och Æskulapiistaf; i sköldranden: *Ipsa nox dies* [Sjelfva natten är dag]. Kopparstick.

2. Vapnet i liten åttkantig ram. Kopparstick (Sattes å titelbladet).

3. Vapnet, omgifvet af två genier, hvilande å ett soubassement med inskrift: *Nec tenebræ terrent* [Ej ens mörkret förskräcker]. Kopparstick.

Schulzenheims efterlemnade boksamling försåldes 1824 d. 13. Mars o. f. d. å husauktion i Stockholm. Den bestod af 51 folianter, 488 qvarter, 1924 oktaver, 319 duodeser samt 23 nummer kartor och vyer, öfvervägande antalet bestående af arbeten i medicin, historia och svensk och fransk vitterhet, isynnerhet dramatik. (Som bekant, har den framstående vetenskapsmannen äfven sjelf på lediga stunder sysslat med

dramatiskt skriftställeri och han utgaf 1812 af trycket en tragedi med titel: »Torkil Knutsson».

SILFVERSTOLPE, Fredrik; född 1732; e. o. kommissarie i Rikets ständers bank 1758, ordinarie bankokommissarie 1761, afsked 1800; död i Stockholm 1812. Han var utmärkt såsom embetsman och riksdagsman; var äfven ifrig frimurare och blef 1811 riddare af Carl XIII:s orden.

Ex-libris: Adliga vapnet i kopparstick.

Fredrik Silfverstolpes sonson, landshöfdingen i Vesterås Fredrik Otto Silfverstolpe, öfverlemnade (1866) till Vesterås allmänna läroverks bibliotek tre vol. handskrifter, samlade af farfadren. Vol. 1 innehåller: Fr. Silfverstolpes sjelfbiografi (författad 1797); Handlingar af brefvexling och inlagor m. m., rörande en år 1800 af Upsala consistorium emot Gustaf Abraham Silverstolpe* anställd förföljelseprocess; Dagboksanteckningar under en resa till Finland 1757; Berättelse om Palmstruchska banken från dess början 1656 till dess slut 1668; Flere memorial till bankofullmägtige, bref m. m. och trogna råd till Carl XII. om krigets utförande mot Polen och Ryssland; Anteckningar öfver rättegången emellan kapten Gyllenroth och öfverste Stobée (1721); Beskrifning öfver kapten Caméens olyckliga sjöresa från Stockholm till Åbo 1746; Berättelse om ett företräde hos konungen, lemnadt landtmarskalken och öfriga ståndens talmän d. 28. Nov. 1771; Dagboksanteckningar vid 1778 års riksdag; Anföranden till protokollet af Silfverskiöld, Skiöldebrand och Adlersparre vid Götha hofrätt 1800; Relation des évenements qui ont rapport à la mort de Paul I. (uppsatt 22. April 1801); Berättelse om statshvälfningen i Mars 1809; Berättelse om de myntsorter, som i Sverige från äldre tider varit gångbara. Största delen af samlingen utgöres af handlingar, som röra banken och rikets finanser. Vol. III innehåller samling af genealogier öfver åtskilliga adliga ätter jemte biografier. (Alla handskrifterna in fol.)

---

* Gustaf Abraham, likasom flere andre af slägten, stafvade namnet: Silverstolpe. Handlingarna röra den s. k. Musikprocessen.

SEELE, Carl Wilhelm, kongl. sekreterare (en af Gjörwells vänner), död 1804, då boksamlingen, omkring 300 volymer, skulle säljas. (Bref från Quensel till P. A. Wallmark).

Seeles fader, grosshandlaren Carl Wilh. Seele, var en af »Svenska Stora Landtlogens» grundläggare; dennes böcker såldes enligt katalog, tryckt i Stockholm hos Lange 1785 med följande titel: »Afledne Agenten Carl Wilh. Seeles stärbhus tillhörige Böcker och Glober komma att uti Stärbhusets vid Stortorget midt emot Boursen under N:ris 71 och 72 belägne Hus genom Auction at försäljas den nästkommande .....» — tid ej angifven.

Ex-libris: Namnet *C. W. Seele* i facsimile. Kopparstick.

LAGERCRANTZ, Fredrik; född 1732; fänrik vid grefve Fredric Axel v. Fersens regemente i Frankrike 1747, archlimästare vid svenska amiralitetet 1749, kapten 1769, slutligen öfverjägmästare; död på Wiggeby 1804.

Permstämpel: Namnet *F. Lagercrantz*, stämpladt i guld å frampermen, och årtalet *1750*.

LÖWENHIELM, Carl Gustaf (son af riksrådet C. G. L.); född 1732, grefve; kapten vid Hessensteinska regementet 1754, kammarherre 1758, slutligen öfverste för Södra skånska kavalleriregementet 1772; död i Carlstad 1788.

Ex-libris: *Vapnet* med sköldhållare, omgifvet af solstrålar och skyar; derunder namnet: *Löwenhielm*. Kopparstick af Rehn.

PETREJUS, Joël Jacob, hofpredikant och kyrkoherde i Finska församlingen i Stockholm och slutligen i Maria, född 1732, död i Stockholm 1804.

Bokegaremärke: *J. J. P.* Ryggstämpel i guldtryck (t. ex. å »Lettres de Christine, Reine de Suède», 1760).

KAULBARS, von, friherre.

Nedannämda af Floding utförda vackra kopparstick har användts af antingen generallöjtnant Gustaf Wilhelm (1733—1814) eller generalmajor Lars Fredrik von Kaulbars (1734—1815), båda söner till general Johan Fredrik von Kaulbars.

Ex-libris: Friherrliga vapnet med sköldhållare och Svärdsordens stjerna under, omgifvet af skyar.

Kopparstick, signeradt: Floding sc.

REHBINDER, Johan Adam, friherre; född på Bråvelsberg 1733, student 1745; kanslist 1757, sekreterare i Rikskansliet 1777, lagmans titel 1783; död ogift i Stockholm 1809 och begrafven i Buregrafven i S:t Nikolai kyrka. R. utgaf bland annat Adelsmatrikel från 1755 till 1807, Beskrifning öfver svenske landtmarskalkar, tryckt 1784, och öfver svenske rikskanslerer m. fl., tryckt 1786.

Ex-libris: 1. Adliga vapnet, derunder: *Rehbinder. Adel. Vapnet.* Kopparstick.

2. Friherrliga vapnet i oval sköld, omgifvet af en guirland; deröfver friherrlig krona. Kopparstick.

Båda dessa Ex-libris förekomma nästan alltid tillsamman in 8:o såsom försittsblad i R:s böcker.

WATTRANG, Hans (af adliga slägten Wattrang N:o 848); född 1733; löjtnant vid Södermanlands regemente, slutligen major; död ogift 1788.

Permstämpel: Namnet *H: Wattrang*, i svart stämpladt å frampermen. (T. ex. å *Svenska Magazinet*, Sthlm, Lange, 1767).

BONDE, Johan Gustaf af Björnö, grefve, född i Petersburg 1733; kammarherre, hofmarskalk; död på Toftaholm 1796.

Permstämpel: *J. B.* i guld å ryggen.

Böckerna såldes å auktion 1872 efter frih. Knut Bonde.

MODÉE, Hedvig Gustafva, dotter till kanslirådet R. G. Modée; gift första gången med direktören Olof Malmsten och andra gången med lifmedikus, med. d:r Anders Christoffersson: född 1734, död 1809 (barnlös enka).

Ex-libris: Namnet handskrifvet inom en i kopparstick utförd blomsterram. (Således äfven visitkort).

SANDERSKÖLD, Per Olof, vice president i Göta hofrätt född 1734, död 1805.

Ex-libris: Vapnet (två liljor och ett dubbelkors som skilja två fält), dekoreradt med en mantel. Crest: en hjelm med två stora vingar; mellan desamma å ett smalt fält, tre stjernor och en lilja. Kopparstick.

GYLDENSTOLPE, Nils Philip, född 1734; grefve landshöfding i Gefleborgs län, en af rikets herrar, en af de 18 i Svenska akademien, 1786, guvernör för Gustaf IV. Adolf 1792, entledigad derifrån 1794 (misstänkt af förmyn-

dareregeringen för delaktighet i Armfelt'ska sammansvärjningen); ledamot af Vitterhets-, historie- och antiqvitetsakademien 1799; död i Stockholm 1810.

Ex-libris: 1. Vapnet med krona och sköldhållare hvilande å ett soubassement i moln. Kopparstick af Åkerman (otydligt signeradt).

2. Vapnet, alldeles likt föregående, men mindre. Kopparstick, sign. A. Å[kerman]sc.

HAMILTON, Johan Abraham, friherre (till Boo fideikommiss), född 1734; kammarherre, hofmarskalk, erhöll landshöfdingfullmagt 1762, landshöfding i Falun, sedan i Örebro, generalmajor. (Adelns Ättartaflor nämner ej om något avancement på den militära banan, endast att H. »bevistade 1759 på egen bekostnad fälttåget i Pomern»); död i Örebro 1795.

Ex-libris: *Vapnet* omgifvet af heraldiskt bladverk, ofvanför namnet: *J. A. Hamilton*, under: *Boo Bibliotec.* Kopparstick. (Plåten finnes i Linköpings bibliotek).

På förfrågan om Boo's biblioteks nuvarande skick har n. v. egaren, friherre H. J. Hamilton, benäget meddelat: Här finnes sedan min farfars farbrors J. A. Hamiltons tid en boksamling, ökad af min farfar, min far och mig; men för närvarande ligger den, efter ombyggnad af hufvudbyggnaden, ännu oordnad, då erforderlig inredning i biblioteket ännu ej medhunnits. Biblioteket består af »litet af hvarje», samladt som det är utan någon plan, efter de olika egarnes tycken. Af huru många volymer biblioteket består, kan jag ej säga, utan måste inskränka mig till att nämna, att det är »en hel mängd».

HÜLPHERS, Abraham Abrahamsson, född 1734; handlande i Vesterås; erhöll 1763 direktörs-titel med assessors rang; författade flere utmärkta topografiska arbeten,

äfvensom en »Historisk afhandling om musik och instrumenter»; dessutom har han skrifvit en mängd tillfällighetsvers; död 1797.

Ex-libris: 1. Tre lummiga trän i en sköld, omgifven af en Mercuriistaf, ankare, slägga, vindrufsklase och bladverk, öfverst en plym af tre fjädrar (lik »Svarte prinsens» af Wales). Detta märke något större än efterföljande. Kopparstick.

2. Tre trän inom en sköld, omgifven af samma emblem som föregående, ehuru på annat sätt ordnade, öfverst en Mercuriihatt. Det hela hvilande i ett moln. (Af detta märke finnas två varianter). Kopparstick.

En del af Hülphers dyrbara bibliotek och handskrifter öfverlemnades, efter hans död 1797, till Vesterås läroverk, der det förvaras under namn af »Hülpherska samlingen». En del såldes å auktion i Upsala, enligt tryckt katalog med så lydande titel: »Förteckning på en del af Directeuren Abr. Hülphers Boksamling, som genom Auktion kommer att försäljas instundande Vårtermin 1805 i Upsala», Westerås, Kraft 1804. Förteckningen upptog 3,135 n:r. Böckerna voro sorterade under följande rubriker: Uppfostringslära, Språkkunskaper, Sedolära, Vetenskaper i allmänhet, Historia och Statistik, Geografi, Vitterhet, Krigsvetenskap, Aritmetiske och Mathematiske vetenskaper, Physik, Astronomi, Chemie, Medicin, Oeconomien, Lagfarenhet, Navigation, De sköna konsterna, Tidningar, Kyrkohistoria och Theologi. Sistnämda afdelning var rikligast representerad.

KURCK, Arvid Fredrik, född i Malmö 1735; friherre, auskultant i Göta hofrätt 1751, president i Wasa hofrätt 1775, president i Göta hofrätt 1781, serafimerriddare 1787, president i Kammarkollegium 1792, en af rikets herrar 1793, grefve 1797, men tog aldrig introduktion; afsked 1801; död 1810 på Jordberga och begrafven i Kjellstorps kyrka i Skåne.

Ex-libris: *Vapnet,* omgifvet af lager och skyar. Namnet: *A. F. Kurck* ofvanför. Kopparstick.

Excellensen A. F. Kurcks boksamling blef splittrad. En del deraf finnes på Rynge (som nu innehafves af frih. Claës Kurck), en del på Jordberga.*

* * *

På Rynge finnes ett mycket dyrbart bibliotek, bildadt af ryttmästaren friherre Arvid Fredrik Kurck (fader till nuvarande egaren). Det innehåller öfver 5,000 band, hufvudsakligen *historia*, *biografi* och *resebeskrifningar*. Det är till en del bildadt af lemningar af exc. A. F. Kurcks och presidenten Claës Arvid Kurcks (fader till ryttmästaren K.) samlingar, dels ock hufvudsakligast genom köp af Sparfvenfeltska, Hornska m. fl. boksamlingar.

Friherre A. F. Kurck inköpte det stora Wiborgska lånbiblioteket, men detta (sedan en massa skräp utgallrats) qvarlemnades af honom på Tidön i Vestmanland, då han 1873 sålde denna egendom till P. O. Treschow. Detta bibliotek har således intet att skaffa med det, som finnes på Rynge.

THAM, Pehr, hofintentendent, »boende eller bonde på Dagsnäs i Vestergötland», såsom han i sin »Biographie»** benämde sig; född på Stora Dala 1737, död på Dagsnäs 1820.

Tham är särskildt känd för antiqvariska forskningar. Sina bedrifter på detta område delgifver han Thorild i ett bref, dat. Dagsnäs d. 15. Febr. 1792:

»Jag läser Wormius, Ulfila, Rudbecks Atlantica.*** Jag afritar gamla grafkummel, låter komma runstenar m. m. Jag

---

* Denna stora egendom (liksom Rynge i Malmöhus län) egdes af exc. Kurck och öfvergick vid hans död till systern Sofia Kurck, enka efter frih. Arv. Reinh. v. Nolcken. Nuvarande egaren är ryttmästaren *Carl Gustaf Stjernsvärd*, gift med sondottern till A. R. v. Nolcken och Sofia Kurck.

** Först införd i *Lefvande Sverige* band. 1., sedan i Thams *Resa från Vestergöthland till Stockholm*.

*** Thorild var lika stor beundrare af Rudbecks Atlantica som Tham. »Är ej Rudbecks Atlantica en hel Bibel af inspirerad antiqvitet?» skrifver han till Tham.

tänker slutligen att kunna bevisa: att Gylfe bodde ofvanföre och Oden midt emot Dagsnäs; att de gamle Asarne voro Ulfsparrar från Asa i Småland, mina förfäder; att kung Arngrimer på Bolmsö i Småland, kung Frode i Halland, Långeben Rese i Bohuslän voro samtida med kung Smör i Vestergyllen; att Unaman, Vinaman och Sunaman voro intoleranta fähundar, hvilka Ulfsparrarne dränkte* såsom ett *extremum* af att döpas; att S. Sigfrid lät bygga offerkyrkan Skager i Undenäs, i Vestergyllen, — den besynnerligaste och äldsta träbyggnad i Sverige, (och hvilken hvarken Min Herre eller någon annan känner ännu); att den Helige Ande hänger i samma kyrka som en löja och icke som en dufva (såsom i andra kyrkor); att jag låtit återupprätta detta tempel. — Se sådant, Min Herre, är vetenskap och verklighet!»

Tham intogs i *Götiska förbundet* och antog såsom förbundsbroder namnet *Engelbrecht*. I *Berättelsen om Götiska förbundet* omnämner Geijer Thams intagande: »Jag kommer ihåg, att Ling var närvarande, då en vår nykallade ledamot, öfverintendenten Pehr Tham, i förbundet högtidligen emottogs. Den gamle, vördade antiqvariske mæcenaten lät oss genast förstå, huru det egentligen förhöll sig med rikets antiqviteter, hvilkas förnämsta minnesmärken skulle befinnas vid och omkring hans eget gods Dagsnäs i Vestergötland. Det tycktes som till och med sjelfva asken Ygdrasil der skulle hafva stått. Nu räckte ej Lings tålamod längre till. »Den står väl i helvete heller!» utropade han och gick ur salen.»

I Iduna (7:de h.) förekommer en *Antiqvarisk Anmälan*, utgörande hufvudinnehållet af ett bref från Tham, meddeladt af J. Adlerbeth.

Tham var ledamot af K. Akademien för de fria konsterna, K. Landtbruksakademien, Vetenskapssocieteten i Upsala, K. Vitterhets, Hist.- och Ant.-Akademien samt af Skandin. Litt.-Sällskapet i Köpenhamn. Till ingen af dessa akademier eller sällskaper testamenterade Tham någonting af sitt bibliotek eller sina samlingar. Hans böcker, taflor, gravyrer, handteckningar m. m. såldes på Stockholms bokauktionskammare i Februari 1821, enligt tryckt förteckning, Sthlm, Nestius 1821, 82 sid. 8:o. Förteckningen upptager 1123 n:r böcker

* Enligt Adelns Ättartaflor blefvo nämde tre S:t Sigfrids brorsöner år 1032 *halshuggne* på tiliskyndan af *Gunnar Gröpe* (en af adliga ätten Ulfsparres förfäder) för att hindra Christendomens utspridande.

30 n:r Geografiska kartor m. m.; 2 n:r Almanackor etc.; 36 n:r manuskript; 92 n:r praktverk, gravyrer, handteckningar, taflor m. m.; 17 n:r oljetaflor; 287 n:r gravyrer, ritningar m. m.; 14 n:r »diverse», deribland »ett stort guldsmycke eller amulet om 11 ducater från Skåne»; »diverse antiqviteter, jordfynd, offerknifvar, yxor m. m.»; »en bild med hieroglypher, funnen uti en i London utvecklad mumie»; »en Rune-Almanack af träd, jemte några andra Curiosa».

Största delen af boksamlingen upptager utländsk litteratur; dock finnas flere värdefulla och sällsynta svenska arbeten af Messenius, Bureus, Loccenius, Schefferus, Verelius, Rudbeck, Peringskiöld, Björner och Stiernman. Äfvenså förtjenar särskilt omnämnas »En samling Svenska Almanachor och Calendarier ifrån och med år 1528, till och med 1820 (med endast några få Defecter på 1600-talet)».

Bland manuskript-samlingen må särskilt märkas:

»C. G. Hilfeling, *Journal hållen under särskilde åren 1797, 1799, 1800 och 1801, på Gottland anställde antiqvariske resor, på anvisning och bekostnad af Pehr Tham. 4 vol. Text med 4 vol. dertill.*»

»Ejusdem *Journal öfver en resa genom Småland öfver Öland till Gotland år 1796, på bek. och anv. af Pehr Tham. 1 vol. Text med 1 dito pl.*»

»Ejusdem Anteckningar under Antiqvariska resor i Vestergötland åren 1788, 1791 och 1792 (concept).»

Dessa manuskript finnas nu i Kongl. Biblioteket.

DE GEER, Johan Jakob af Finspång, föld 1737, friherre, öfverkammarherre, ledamot af Målare-Akademien och Musikaliska Akademien; död 1809. Boksamlingen å Finspång (se *Finspångs Bibliotek*).

I ett ex. af Oeuvres poissardes de J. J. Vadé, Paris 1796, 4:o, i Kongl. Bibliotekets ego, förekommer följande anteckning:

»Uppå Finspång bestod Biblioteket vid den äldre Jan Jakob De Geers död af tvänne samlingar, en äldre samlad utan urskiljning af den som uppbyggt huset, och en nyare, som bestod af romaner, historiska böcker och praktverk.

Den förra bör enligt författningen åtfölja ägendomen, men den senare delades barnen emellan. Denna bok tillkom kammarherren Jan Ja

kob De Geer den yngre, hvilken då jag den 20. Juli 1812 var med Kron Prinzen på Finspång förärade mig densamma för mitt Bibliotek. Lars von Engeström.»

WESTÉN, Aron, född 1737; kyrkoherde i Ramsberg, Strengnäs stift; utgifvare af Hof-Clereciets Historia; död 1814.

Ex-libris: Å en oval, omgifven af en genius, en uggla och religiösa attribut, läses: *Jac: Ep: III Cap. 13, 15, 17;* ofvan: Allseende ögat; under å en bandeau: *Ex Bibliot. Aron Westén.*

Kopparstick af samme, som utfört Eckleffs Ex-libris. (Snack eller Floding).

SCHÖNBERG, Anders (d. y.), af adliga ätten; född på Aspenäs gård i Upland 1737; rikshistoriegraf 1761, riksheraldiker 1773, kansliråd 1776; död på sin egendom Åsberg i Gestrikland 1811. Förteckningen öfver Schönbergs skrifter upptager (fastän ofullständig) fyra tätt tryckta sidor i Biogr. Lex., 14:e del.

Ex-libris: Vapnet, omgifvet af en genie, en uggla, hållande en fackla och böcker; alltsammans hvilande å ett moln, hvaruti å en bandeau läses: *A.ltid S.vensk.*

Kopparstick (af Rehn?).

Schönbergs bibliotek, bestående af omkring 2,000 volymer, testamenterade han — sedan han förut till Stockholms, Upsalas och Linköpings bibliotek lemnat något — till Gefle gymnasium, med förbehåll, att de derigenom uppkommande dubletterna skulle gifvas till Hernösands gymnasium. De manuskript, som medföljde donationen, äro upptagna i den tryckta förteckningen öfver Gefle gymnasii-biblioteks handskrifter i »Handlingar rörande Skandinaviens Historia», 23. delen. Angående det öde, som drabbat donationen till Gefle, se art. om Gefle läroverks bibliotek.

Ex: 15.
Band 3, 16
1770.

GEDDA, Peter Niklas, von, (son till presidenten Niklas Peter v. G.), kammarrevisionsråd; född 1737; död i Stockholm 1814. Gedda var framstående vetenskapsman och ansågs för en af sin tids främste kemister och mekanici. Han var ledamot af Vetenskapsakademien. I dess Handlingar 1784 förekommer en af honom författad afhandling.

Permstämpel: v* G* tryckt i guld å permen. Gedda begagnade äfven sin faders Ex-libris.

DE ROGIER, Gideon Herman, medicine doktor, född 1738, död 1814.

Bokegaremärke: Namnet: *de Rogier* i svartstämpel å titelblad.

De Rogier gjorde resor åren 1777—82, mest i England, och köpte der litteratur. Uti O. I. Fåhræi boksamling, som såldes på auktion i Oktober 1884, fanns en mängd band, som tillhört de Rogier. Ett band hade en tryckt till egnan till honom, äfvensom bokbindareetikett.

LANÆRUS, Andreas, född i Lund 1738; student 1754, prestvigd 1762, stadskomminister i Carlshamn 1767, kyrkoherde i Ifvetofta församling 1781, prost 1786, fullmägtig för Lunds stift vid riksdagarne i Gefle 1792 och Norrköping 1800, ledamot af »kommitteen för kyrkoärenderna» 1793, kyrkoherde i Ingelstorp och Walleberga församlingar 1798, theol. d:r 1800, ledamot af K. Patriotiska sällskapet, af Vitterhetssällskapet i Upsala och af K. Vetenskaps- och Vitterhetssamfundet i Göteborg; död 1810.

Bokegaremärke: Namnet: *A: Lanærus Andersson* med streck under. Svartstämpel.

»På slutet af sin lefnad», skrifver *Larifari* (Feuk) i sina *Biografiska skizzer från Willands härad,* »då kroppskrafterna började aftyna, inneslöt Lanærus sig bland sina böcker.

Hans bibliotek var en rik skattkammare, en verld för den som ville draga sig från verlden. Det bestod af en vald och dyrbar boksamling i förening med en mängd fornsaker och konstverk, såsom runstafvar, urnor, medaljer, graveringar, modeller och målningar. Der sysselsatte han sig omvexlande med lektyr och skaldekonst. Der lekte han med sin mjuka pensel och tecknade i sången och på papperet dragen af hädangångne vänner och framkallade för sin blick gamla minnen. Dessa minnesteckningar erinrade icke alltid om glädjestunder. Det är en egenhet hos menniskosinnet, att det i ålderns lugn isynnerhet fägnar sig vid minnet af uthärdade stormar.»

* * *

Lanærus var på sin tid framstående såsom skald,* theolog och emblematiker. I profpsalmboken af år 1793 finnas fyra psalmer, författade af honom; dessutom har han författat en mängd tillfällighetspoem vid både glada och sorgliga tillfällen. Såsom predikant var Lanærus omtyckt. »Det låg», säger en biograf, »en himmelsk frid utbredd öfver hans predikningar; hans ord voro på en gång allvarliga och milda. Oförvillad af tidens neologi och det ytliga känslospråk, som flödade från Lehnberg och hans misslyckade efterhärmare, förstod Lanærus den stora, af så få uppfattade konsten att på samma gång beveka hjertat och upplysa förståndet.»

Lanærus var äfven, som ofvan nämdes, skicklig emblematiker. Hans emblem voro sinnrika och vittnade om historisk och mythologisk insigt. Två gånger vann han pris i Kongl. Vitterhets-, Historie- och Antiqvitetsakademien för sina emblem. Mest berömda äro skådepenningarna öfver Gustaf II. Adolfs död, öfver fredslutet med Preussen 1762 samt en medalj öfver Gustaf III., hvilken på framsidan visar konungens bild och på frånsidan Æneas, bärande sin fader ur trojanska lågorna, med öfverskrift: *Una salus ambobus.* Lanærus var äfven skicklig i pennritning och i klippning af silhouetter. De fleste af sina vänner porträtterade eller silhouetterade han och bifogade oftast en vers, utmärkande personens karakter.

En samling skaldestycken och fabler jemte öfversättning af Horatii första ode m. m. finnas i manuskript af Lanærus i Lunds bibliotek, jemte en samling af hans porträtt, dels i pennritning och dels silhouetter.

* * *

---

* I det, uti komplett pekoraliestil, af prosten M. P. Dahlberg öfver Lanærus vid hans graf hållna åminnelsetal fäldes följande »klassiska» omdöme öfver L. såsom skald: »*På Helikon uppträdde han ofta och hade ett oinskränkt umgänge med Muserna.*»

I Söndags-Nisse d. 13. April 1884 läses:

Det är kändt, att till flere af Anna Maria Lenngrens stycken idéerna hemtats från franskan. Också stod vanligen vid deras första offentliggörande i Stockholmsposten: »Imitation», något, som utgifvaren af skaldinnans samlade dikter strukit. Men att fru Lenngren från ett inhemskt stycke hemtat idéen till en af sina mest bekanta dikter, torde för de allra fleste vara obekant.

I Göteborgska Vetenskaps- och Vitterhetssamhällets handlingar för 1785 läses ett poem, så lydande:

Kärlek kom en gång i träta
med fru Dårskap i ett spel.
Begge ville styrka mäta,
ingen kännas vid sitt fel.
Striden grym och häftig blifver,
och den tog ett ömkligt slut,
ty fru Dårskap i sin ifver
ref Cupidos ögon ut.
Fröja, som af hämden brinner,
inför gudatronen går,
och man utan möda finner,
hvad en skönhet der förmår.
Jofur, att dess lugn må fredas,
gör i saken sådant slag:
»Kärlek skall af Dårskap ledas!»
Hvilket händer än i dag.

Tolf år senare, eller 1797, offentliggjorde fru Lenngren i Stockholmsposten sitt stycke »Kärleken och Dårskapen», hvars likhet med ofvan stående är omisskänlig. Det förra styckets författare var prosten *Andreas Lanærus* i Ingelstorp (f. 1738, d. 1810), på sin tid bekant såsom en mycket lyckad vitterlekare och improvisatör. Två af hans lekande impromtun citerades länge; det ena öfver Riksens ständer:

Ridderskapets rang och ära,
prestens spanmål och latin,
borgerskapets beck och tjära,
bondeståndets brännevin;

det andra vid Gustaf IV. Adolfs hemkomst från Rügen 1807:

Gläds Svea, att få se
din kung dig återgifven;
men ack, hvar är oliven?
hvar äro lagrarne?

Det var för öfrigt om Lanærus en hans embetsbroder, prosten Svanander, skref, att »Grekland har blott *en* Homerus och Skåne blott *en* Lanærus», hvilken komplimang L. besvarade med försäkran, att »Grekland har blott *en* Alexander och Skåne blott *en* Svanander».

En intressant uppsats: *Fabeln om Kärleken och Dårskapen i den svenska litteraturen och något om dess utländska förebilder* (af *Isak Fehr*) finnes införd i *Samlaren*, 4:de årg. sid. 44—54.

SETON, Alexander; juris doktor; herre till Preston i Skotland, egare af Ekolsund i Upland; född 1738, död 1814.

Alexander Seton, hvars egentliga namn var *Barron* till Preston i Skotland, adopterades af sin morbroder George Seton (grosshandlare i Stockholm, död ogift 1786 och begrafven i Maria kyrka) och blef jemte honom naturaliserad svensk adelsman 1785, då »dem lämnades till vapn deras gamla sköld oförändrad, och sådan som den föres af Skotske Famillen Seton af Touch».

Ex-libris: Vapnet med devis öfver: *Hazard zit forward* (Lyckan gör djerf); under: *Seton of Ekolsund.* Kopparstick.

Boksamlingen, bestående egentligen af engelska arbeten och tidskrifter, förvaras fortfarande på Ekolsund, som f. n. som fideikommiss innehafves af hofjägmästaren Patrik, Barron Seton, sonsonsson till Alexander Seton, hvilken icke, såsom i Adelns Ättartaflor uppgifves, tillhandlade sig Ekolsund af konung Gustaf III, utan bekom egendomen i arf efter morbrodern George Seton, hvilken 1785 köpte densamma af nämde konung för 120,000 rdr. silfverspecie (alltså 480,000 kronor).

HISINGH, Carl; född 1738; hofsekreterare; uppsatte ett boktryckeri i Åbo 1766; adlades 1784 till *Hisinger*; slutligen president i Wasa hofrätt 1802; död i Wasa 1805.

Bokegaremärke: Namnet: *C. Hisingh* i facsimile.

HAZARD YET FORWARD
Seton of Ekolsund

Svartstämpel. (Kongl. Bibl. »La nouv. maison rustique», 1749.)

BOSIN, Daniel Eric (af adliga slägten); född på Skyttelä i Tawastland 1739, volontär vid Artilleriet 1753, majors afsked 1798, död på Skyttelä 1815.

Bokegaremärke: D. E. Bosin. Stämpel å titelblad. (Mellan förnamnens initialer och tillnamnet tillräckligt afstånd för anteckning af bokens pris.)

PORTHAN, Henrik Gabriel, född i Viitasaari, Finland 1739; fil. mag:r i Åbo 1767; bibliotekarie derstädes 1772; eloqu. prof:r 1777; »den finska historiens egentlige grundläggare»; död i Åbo 1804. År 1864 aftäcktes i Åbo hans kolossala staty i brons.*

Att Finlands, på sin tid, lärdaste man skulle ega ett både stort och dyrbart bibliotek, var naturligt. Detta bibliotek, bestående af 4,532 n:r böcker i olika vetenskapsgrenar (historia, topografi och filologi mest representerade), 30 n:r kartor samt 164 n:r porträtt och kopparstick, försåldes, enligt tryckt förteckning (Åbo, Frenckel'ska tryckeriet, 286 sid. 8:o) i nämda stad 1812 d. 14:de Oktober o. f. d.

SPARRE, Ebba Ulrika, dotter af presidenten i Amiralitetskollegium grefve Eric Arvid Sparre af Söfdeborg, gift med öfverståthållaren Carl Wilh. Modée; född 1739, död 1815.

Permstämpel: *E*•*U*•*S*• (Å Bethéns *Ordens och Riddarehistorien* I, Sthlm 1770).

---

* Porthans staty är modellerad af C. E. Sjöstrand och gjuten i München å Müllers gjuteri. Uppmaningen till resandet af denna minnesvård utgick från Finska Litteratursällskapet. Det är den första staty, som i Finland blifvit rest.

BUNGE, Anna Lovisa, född Claësson, dotter af handl. i Stockholm Claës Claëssön, gift 1760 med friherre Carl Bunge, slutligen landshöfding, hvilken dog 1816, och med hvilken friherrliga ätten Bunge utgick på svärdssidan.

Permstämpel: *A. L. C.* i guldtryck å permen.

CHIERLIN, Lars Anders, född i Östergötland 1739; fänrik i arméen; nämnes som »possessionat», men kallas 1800, då han utgaf ett arbete i navigation, för »stadsmathematicus och föreståndare för navigationsskolan i Stockholm»; var 1804 ledamot af Östgöta gille i Stockholm; död i Skälbo i Roslagen 1821.

Ex-libris: *Stockholm. Denna bok tillhörde L. A. Chierlin.* Typtryck inom rössjeprydnad.

* * *

Chierlin utgaf under pseudonymen *Carl Erik Saktmodig* år 1771 en flygskrift med titel *Den ofrälse soldaten eller en gammal underofficerares svar till sin brorson om soldatlefnaden.** Denna skrift väckte, genom sina skildringar af de adlige officerarnes öfvermod och brutalitet mot underordnade, ett oerhördt uppseende och blef äfven åtalad. Den af boktryckarne Wennberg & Nordström framlemnade namnsedeln (sedan det misslyckats att få en öfverfyrverkare C. Fucks till »ansvaring») var undertecknad: »L. A. Chierlin, gammal underofficerare och possessionat i Stockholm». En mängd skrifter för och emot Chierlin utkom, af hvilka en med titel *Svenska uppsyningsmannen* äfven blef åtalad och dömd att förstöras för »svåra och skymfeliga utlåtelser emot ridderskapet och adeln m. m.» Enligt Svea hofrätts utslag d. 23. Maj 1772 blef imellertid såväl Chierlin som boktryckarne frikände från allt ansvar, äfvensom förbudet mot skriftens omtryckning och försäljning upphäfdt. Nämda förbud blef dock ånyo upplifvadt genom Kongl. Maj:ts slutliga utslag i målet d. 28. Jan. 1773. — Chierlin blef sedan lärare vid navigationsskolan i Stockholm och utgaf

* Chierlin trodde sig ha blifvit befald utgifva denna skrift af en i hans hus vid Österlånggatan sedan urminnes tid spökande prinsessa, »husets skyddsande». Härom nedskref Chierlin sedan en berättelse, ett kuriöst manuskript, kalladt »Pro Posteris».

Sjömäns dageliga assistent 1777. — Längre fram spelade Chierlin en viss roll vid Ulfklos mystiska skattgräfningsförsök 1784 och 1785, hvilka skedde i det hus vid Österlånggatan, hvilket tillhört Chierlin, och i hvilket han, dertill uppmanad af förut omnämda »prinsessa», verkstält gräfningar efter skatter (1766). Denna befängda skattgräfningshistoria, i hvilken Ulfklo, Reuterholm och hertig Carl spelade förnämsta rollerna, är omständligt relaterad af O. P. Sturzen-Becker i hans intressanta uppsats *Henrik Gustaf Ulfklo, mystiker under Gustaf den tredje. (Ejter otryckta handlingar).* I »Svensk Månadsskrift för fri forskning och allmän bildning. Utg. af C. S. Warburg», Gborg 1864. Sid. 859 o. f.

STIERNMAN, Andrietta Catharina, född på 1730-talet (dotter till And. Ant. v. S.); gift med biskop Olof Celsius; död 1815.

Ex-libris: Vapnet med heraldiskt bladverk; öfverst: *Andrietta Catharina von Stiernman.* Kopparstick.

D..., G. U. Det är ovisst, hvilken, som användt nedan nämda monogram. Möjligen betecknar det ett adligt namn på 1700-talet, förutsatt, att stämpeln är ungefär samtidig med böckerna, hvilket kan vara ovisst. Det skulle eljes kunna gissas på Gustaf Ulrik Dahlberg, magasinsförvaltare vid Göta kanal; Dahlberg egde nämligen mycket böcker, bl. a. det gamla Attarps-biblioteket.

Bokegaremärke: G. U. D. hopslingadt i prydligt monogram i svartstämpel å titelblad. (Förekommit i Monley, Mémoires 1747, i svenskt band, och Peringskölds Ättartal).

IKE, Christian Gotthelff, torde varit från Stralsund; der fans 1735 en rådman David Ike.

Ex-libris: I typtryck inom ram: *Sis mihi, CHRISTE! meus! Sim Tibi! CHRISTE! Tuus!*

Christian Gotthelff Ike. [Vare du mig, Christus, min! Vare jag dig, Christus, din!]

SÖDERHAMN, Magnus. Hvem denne Söderhamn, hvars Ex-libris nedanför omnämnes, varit, har hittills, oaktadt ihärdiga efterforskningar, varit omöjligt få utrönt. Lammet med fanan, å hans märke, kan antyda, att han var prest, såvida denna symbol ej afser Gotlands-vapnet.

Ex-libris: I typtryck inom rössjor: *Magnus Söderhamn anno 1771;* öfver namnet: Lammet med fanan.

LÖFMAN, Anders, konsistorienotarie i Kalmar på 1780-talet.

Löfman utgaf och förlade 1780 en bok (75 sid. in 4:o), som numera hör till en af de största rariteter, nämligen: »Magister Benedict M. Morins, för detta Rectors vid Trivial-Scholan och Notaries vid Dom-Capitlet i Calmar, Öländska Rese-Beskrifning, med sina lärda Anmerkningar. En nöjsam Poetisk Tankelek.* Tryckt i Calmar, hos Magnus Petersson. År 1780». — Sedan kommer följande egendomliga tillägg (å samma titelblad): »Exemplaret kostar 9 sk. 6 rst. Men 16 R:d. och 32 sk. Sp. utfästes i belöning til den, som hos Förläggaren kan upvisa något Exemplar, hvilket icke finnes merkt här under med hans påtryckte Sigill, som föreställer den uphögde Kopparormen, med öfverskrift: *A*dspectvs *L*evabit».** [Derunder synes ett svart aftryck af sigillet.]

Förmodligen använde Löfman denna sinnrika stämpel såsom bokegaremärke.

---

* Förutom detta grandiosa »skaldeverk» (hvilket, enligt Löfmans förord, »författades år 1712, i Juli månad af dåvarande studiosus Bengt Matthiaeson Morin») har M. författat flerfaldiga bröllops- och graf-skrifter, äfven på latinsk vers. Detta oaktadt har han icke bevärdigats få plats i det Pantheon, som nämnes: »Svenska Vitterheten af L. Hammarsköld», ehuru han var vida bättre skald än mången der upptagen.

** Åsynen läker.

Ramsell, Jacob; brukspatron på Ferna under slutet af 1700-talet. R., »en fattig bokhållare», bekom Ferna genom gifte med förre egarens, brukspatron Wilkens' syster Eva.* Födelse och dödsår okända.

Bokegaremärke: *J. R.* sammanbundet, i svartstämpel.

Detta märke finnes i en mängd böcker, tillhöriga biblioteket å Ferna, hvilket f. n. eges af grefve C. F. v. Hermanson. Ferna fideikommiss stiftades 1789 af Ramsell till förmån för en vice häradshöfding (slutligen lagman) L. F. Dahlsson, från hvilken slägt det genom gifte kom till grefliga ätten v. Hermanson. Nuvarande egaren af Ferna är dotterson till lagman Dahlson. I biblioteket på Ferna finnes en mängd böcker med hans namn inskrifvet. Lagman Dahlson var en i flere hänseenden utmärkt och öfverlägsen personlighet samt djupt religiös, hvarom särskildt vittnar en lärobok, som han utgaf, endast afsedd för sina barn, med titel: *Den Christna läran föreställd i Frågor och Svar till mina Barns undervisning. Af L. F. Dahlson.* Strengnäs 1803.

HUMBLA, Lars Fredrik; disputerade i Upsala 1763, var 1771 pastorsadjunkt i Katarina församling i Stockholm, då hans yngre broder, född 1751, till honom dedicerade en disputation. (Strengnäs herdaminne 1785 kallar honom ännu pastorsadjunkt i Katarina, men antagligen hade han då ordinarie tjenst.)

Ex-libris: I typtryck: *Laurentius Fredericus Humbla Me jure defendit. Anno MDCCL.*

GRAVALLIUS, Gustaf.

Gravallius är ett välbekant prest- och författarenamn

* Brodern, brukspatronen, afskedade bokhållaren och satte sig på det strängaste emot partiet, så att först efter hans död kunde de båda älskande få hvarandra. Ramsell var en driftig man, som i väsentlig mån uppdref bruksrörelsen och genom inköp af jord utvidgade egendomen.

Ex-libris: Å en ornamenterad sköld, hållen af en grip, båda hvilande på ett soubassement, läses: *Bibliothecæ Lidenianæ.* Kopparstick i 3 varianter.

År 1779 donerade Lidén medels gåfvobref af den 1. November till Östgöta nation i Upsala sin boksamling, bestående af 5,326 band och 500 kopparstick, jemte ett kapital af 24,000 daler kmt, hvaraf räntan skulle användas till bibliotekets förökande. Hans styfmoder tillade en disposition af 50,000 daler kmt, hvars årliga intresse skulle utgöra lön för bibliotekarien. År 1787 skedde med denna disposition den förändring, att biblioteket förenades med det akademiska och de dervid blifvande dupletterna delades mellan biblioteken i Lund, Åbo och Linköping.*

Lidén efterlemnade en samling bref, skrifna till honom, inbundna i 18 band; härom skrifver Gjörwell i Sv. Archivum II: 256: »Det sista eller adertonde bandet, i hvilket brefvet från Gjörwell, dat. Stockholm den 19. April 1793, var det sista, afsändes efter professorns död till Upsala, hvarest uti 2:ne jernbeslagna och läste lådor förvaras, utom andra handskrifter, förestående 18 band och dagboken öfver Professorns resa. Dessa manuskripter få ej öppnas förr än år 1843.»

LAGERHEIM, Olof Elias, född i Gladsax prestgård 1741; auskultant i Göta hofrätt 1763, sekreterare i Kammarkollegium 1776, kammarråd 1778, justitieråd 1809; friherre 1812 (förut Weidman); president i Kammarkollegium 1812, Serafimerriddare 1819; död i Stockholm 1823.

Ex-libris: *Vapnet* (två lagerqvistar och en stjerna) med sköldhållare och friherrlig krona. Kopparstick.

BERG, Gustaf Eric, prost och kyrkoherde i Fittja, född 1741, död 1815.

Ex-libris: Namnet: Gust. Eric Berg. Typtryck.

---

* Se vidare artikeln om Östgöta nations i Upsala bibliotek.

FRIESENDORFF, Gustaf Didrik, född 1741; underlöjtnant vid Artilleriet 1757, slutligen öfverstelöjtnant; medlem af Musikaliska akademien; bekant såsom vän till Bellman; död på Vreten i Vestergötland 1795.

Bokegaremärke: *G. D. F.* i en rektangel, stämpel i rödt å titelblad. (1750-talet.)

Detta märke, som antagligen tillhört G. D. Friesendorff, fans i en mängd volymer bland den del af Sparreholms bibliotek, som såldes å Stockholms bokauktionskammare våren 1887.

LODE, Georg Wilhelm, assessor i Wasa hofrätt; justitiekansler och slutligen president i Åbo hofrätt; född 1741, död ogift i Åbo 1799.

Lode var framstående riksdagstalare under Frihetstiden och tillhörde Mösspartiet. Vid riksdagen 1789 fick han konungens befallning att »förfoga sig till sin hemort». Nekas kan icke, att L. var »en man af icke vanliga insigter och talanger» (Biogr. Lex.), men på samma gång af högst tvetydig karakter. Ehuru icke fullkomligt rentvådd från anklagelsen för mordanläggningen på rådman Fahlander (adlad Wasastjerna), blef han genom Reuterholms inflytelse utnämd till justitiekansler och lemnade sig till ett villigt och ilskefullt redskap för den mot Armfelt anställde förföljelsen. (Ehrenström, Ant. I. sid. 371.)

Bokegaremärke: *GWL* sammanbundet inom en lagerkrans. Svartstämpel å titelblad. Märket synligt å politiska pamfletter från 1760-talet (t. ex. Plato om Sverige. Sthlm 1764), hvilka antagligen tillhört Lode.

EKEBLAD, Claës Julius, grefve; född i Stockholm 1742; antagen i krigstjenst 1755, kongl. lifdrabant, löjtnant i arméen 1762, sedermera öfverste i fransk tjenst, kapten-löjtnant vid Drabant-kåren, generalmajor; landshöfding i Skaraborgs län 1784, afsked 1796, Serafimer-riddare 1799; död barnlös på Stola 1808.

Bokegaremärke: Namnet *Clas Ekeblad* skrifvet å titelbladet och der bredvid aftryck i rödt lack af hans hjertvapen med valspråket: *Ära och trohet.* (T. ex. å Les Poësies D'Horace, avec la traduction françoise du R. P. Sanadon, de la Compagnie de Jesus*, 1765).

Grefve Ekeblads svärfader, riksrådet Adam Horn, märkte sina böcker på samma sätt: med namnteckning och sigillaftryck å titelblad.

RETZIUS, Anders Jahan; född i Kristianstad 1742; student i Lund 1758, filosofie magister och docent i kemi 1766, e. o. professor 1777, erhöll efter E. G. Lidbeck professionen i naturvetenskaperna 1795, tjenstledighet 1812; död 1821 i Stockholm, dit han samma år flyttat. Den bekante anatomie-professorn *Anders Retzius* var hans son. P. G. Ahnfelt säger om A. J. Retzius: »Det omätliga omfånget af hans studier gör, att han mindre framstår stor, än mången, som endast egnar sig monografiskt åt någon viss del, liksom en utbredd bergsplatå, om än högre, mindre faller i ögonen än en enstaka bergspets. Han syntes i dagliga lifvet sträf, men i högre bildade cirklar var hans ton lika ledig och fin, fast mera naturlig

---

* Jesuiten Rév. Père N. E. Sanadon (1676—1733) egnade sig med förkärlek åt studiet af Horatius. Först utgaf han *Theses Horatianæ Parisiis 1717*, sedermera följde flere arbeten öfver Horatius och öfversättningar till franskan, hvilka senare upplefde flere upplagor, den sista af år 1780.

Icke många känna till den oerhörda litterära verksamhet, som utvecklats af Jesuiterordens ledamöter inom alla områden af mensklig vetande. En utmärkt bibliografi öfver alla arbeten, utgifna af jesuiter, utkom i Liège 1853—1861 i 7 väldiga imperial-oktavband af bröderne Augustin och Alois de Backer, tillhörande Jesuiterorden. Fullständiga titeln på detta i hög grad intressanta arbete lyder: *Bibliothèque des écrivains de la Compagnie de Jésus, ou Notices Bibliographiques. 1:o De tous les ouvrages publiés par les membres de la compagnie de Jésus depuis la fondation de l'ordre jusqu'à nos jours; 2:o Des apologies, des controverses religieuses, des critiques littéraires et scientifiques suscitées a leur sujet.*

ray
IUSTITIE AMA
MATUR

än en hofmans. Han var en trogen förebild för skaldens ord:

Inunder den trumpnaste mine, bars ofta det frommaste hjerta.»

Bokegaremärke: Namnet: *Anders Jahan Retzius* i en cirkelformig stämpel, i hvars midt synes en qvist.

Retzius skänkte år 1811 sina dyrbara samlingar till Lunds universitet, der de ännu bilda en vigtig del af den zoologiska institutionen.

ADELBORG, Johan Aron (Borgh före adlandet); född i Carlskrona 1742, assessor i Svea hofrätt 1772 lagman 1774, adld 1776, hofrättsråd 1781; död »af under anstöt af melankoli intaget gift» 1785; begrafven i Maria kyrka.

Ex-libris: Hjertvapnet omgifvet af: en qvinnofigur (Evangelium), öfver hvars panna sväfvar en eldslåga och som håller ett kors i sin hand, samt en yngling med vågskål och svärd; under synes en hjelm, en fascis och en lyra. Alltsammans hvilande i moln. Öfverst ett allseende öga, omgifvet af regnbåge och strålar. Nederst läses å en bandeau: *Justitiæ Amans Amatur.* [Den som älskar rättvisan, älskas].

Kopparstick, sign. Snack del. et sculp.

NORSTRÖM, Georg; konsistorienotarie i Carlstad; född 1743, död 1787.

Ex-libris: *Georg Norström Carlstad 1774.* Skrifvet med prydlig stil å en åttkantig klippt lapp och inklistrad å permens innersida. Som N. synes hafva märkt alla sina böcker på detta sätt, kan med skäl äfven detta enkla märke kallas Ex-libris.

En samling böcker med detta märke såldes å auktion i Stockholm våren 1887, enligt skrifven förteckning. De tillhörde en samling, som egts af fröken Anna Sofia Alstedt, hvilken dog i Maj 1886 på Wellinge i Vermland.

HORN, Johan Gustaf af Ekebyholm, född 1743 (son till Adam Horn); grefve, generalmajor; död ogift på Fogelvik 1798; slöt grefliga ätten Horn af Ekebyholm.

Permstämpel: Namnet: *G. Horn*, stämpel i guld å perm. (Raynal, »Récol de l'Amérique», 1781, i Kongl. biblioteket). Namnet finnes skrifvet inuti.

BURÉN, Carl Daniel, brukspatron på Boxholm i Östergötland; född 1744, död 1827. (Sonen Peter Carl blef 1814 adlad *af Burén*). Burén är författare till *Tankar öfver Landtbruket, Bergsrörelsen, Manufakturerna och Handeln med tillämpadt Åreminne öfv. Stamfadren Louis de Geer.* Sthlm 1789 och Linköping 1790 (Anon).*

Burén var stor bokälskare och samlade ett utvaldt bibliotek, som han förordnade skulle alltid förblifva vid Boxholm. Gjörwell omnämner på flere ställen i sin *Brefväxling* Burens bibliotek. Ur 4 band. sid 175 må följande anföras: »C. D. Burén, denne upplyste och patriotiske Medborgare, tillika författare, boende i Östergötland är Ägare af et ypperligt Bibliotek med tillhörige handskrifna samlingar uti Svenska Historien.»

I Hist. Geogr. och Stat. Lexicon Sthlm 1859, 1, band. läser man under artikeln *Boxholm*: »Här förvaras ett utvaldt och dyrbart bibliotek, bestående af flere tusen volymer tryckta arbeten och en mängd handskrifter, som brukspatron C. D. Burén först grundat och redan under sin lifstid så förökat, att det nu är en af de största boksamlingarna i länet, och förökas årligen».

Största delen af det bibliotek C. D. Burén hopbragt skänktes af dennes sonson brukspatron D. P. af Burén

* »En bok full af de ädlaste malmgångar». Gjörwells omdöme om ofvan nämde bok i (otryckt) bref till domprosten Sam. Älf 3/9 1791.

(nuvarande egarens till Böxholm far) till Linköpings stiftsbibliotek. Samme Burén inköpte och skänkte till Upsala universitets bibliotek den Wackerbarthska boksamlingen.

SUELL, Frans; framstående fabrikant i Malmö, kommerseråd; född i Malmö 1744, död derstädes 1817.

Bokegaremärke: I svartstämpel: *Frans Suell Malmö.*

GREWESMÜHL, Carl Adolph, född 1744; grosshandlare i Stockholm; egde Herresta i Toresunds socken; död 1827.

Ex-libris: Namnet: *C. A. Grevesmühl* inom en oval krans. Äfvensom inom en rektangulär ram af rössjor. Typtryck.

* * *

Grewesmühl skref 1783 till sitt bröllop med Catharina Darelius ett dramatiskt plaisanterie: *En liten pusserlig comedie Om Giftas. Skrefven Alla kärliga Hiertan til Tröst och Hugsvalelse, Alla bedröfvade Änklingar til Upmuntran, Alla fagra Möjor och Ungkarlar til et kosteligit Efterdöme Och omsider mig sjelf Casparus Amator Til synnerligt Nöje och Tidsfördrif. Upförd den 7 September 1783, För många Respective Åskådare, under stark Illumination Stockholm MDCCLXXXIII* (4:o, 8 opag. sid.). Detta lilla arbete är nu mera ytterst sällsynt. För ett exemplar, som i November 1886 gick å Stockholms bokauktionskammare, betalades af öfverstekammarherren friherre C. J. Bonde 19 kr. 50 öre.

ROSENDAHL, Anders; född 1744, död 1830; grosshandlare i Stockholm. (År 1824 subskriberade grosshandl. Anders Rosendahl, genom Wiborgs bokhandel, på Rühs' historia). Under en lång följd af år finnes Rosendahl upptagen i statskalendern såsom en af direktörerne för Enkhuset i Stockholm.

Bokegaremärke: I svartstämpel: *And. Rosendahl 1794.*

OLDENBURG, Carl Ernst; hofgulddragare samt justitieborgmästare i Stockholm och brigadchef för borgerskapets infanteri- och kavallericorpser; född 1744, död 1812. O. var hög frimurare.

Bokegaremärke: Namnet: *C. Oldenburg* i svartstämpel.

»Framlidne brigadchefen, Borgmästaren och Riddaren C. E. Oldenburgs vackra och väl Conditionerade boksamling» såldes, enligt tryckt förteckning, år 1814. Katalogen var tryckt nämda år; tiden för försäljningen ej angifven.

O. T. I Kongl. Biblioteket förekomma flere böcker med initialerna *O. T.* i ett större monogram stämpladt å kalfskinnspermar. Stämpeln förekommer i tvenne storlekar. — Gissningarna om egaren af dessa initialer kunna tydligtvis blifva mångahanda. O. T. kan säga: *Olof Thegner* (1615—1689); *Olof Törnflycht* (1640—1713), borgmästare i Stockholm; kommerseråd; *Olof Troilius* (1661—1732), prost i Dalarne, men träffar kanhända bäst in på *Olof Tempelman* (1745—1816), den bekante hofarkitekten.

GREIFF, Carl Gustaf von, född 1745, död 1803; major vid Lifregementets kyrassiercorps, öfverstelöjtnant i armén.

Bokegaremärke: Namnet: *Carl von Greiff*, tryckt i skrifstil tvärsöfver titelbladet från ofvan.

LINDBLOM, Jacob Axel, ärkebiskop; född i Skede, Östergötland 1746, död i Upsala 1819.

Ex-libris: Namnet: *Jac. Ax. Lindblom* å en skifva, omgifven af bakom densamma framstickande

Jac. Ax. Lindblom

lagerqvistar; nedtill bandrosett; öfverst hvila en biskopsmitra, en kräkla, ett kors och Petri nycklar; dessa emblem äro omgifna af en blomsterkrans.

Kopparstick, signeradt: J. Kjölström sculp.

Lindbloms boksamling såldes å auktion i Upsala 1820, enl. tryckt förteckning, upptagande omkring 3000 n:r. Rörande denna boksamling har grefve L. v. Engeström efterlemnat följande anteckning: »Denna boksamling som nästan endast består af sammanrafsadt plåckegods är icke värd att af trycket utgifvas såsom en lärd ärkebiskops lärda qvarlåtenskap. Lindblom, utan att vara egentligen lärd, var hvarken utan hufvud eller kunskaper men gjorde ingen depense uti böckers uppköpande. Det kostbaraste af hans boksamling finnes icke uti denna katalog upptagit ty det såldes icke. Det var en samling af Biblar* hvilken han skänkte åt Linköpings Bibliothek». (Denna anteckning finnes inlagd i Kongl. Bibliotekets ex. af Lindblomska katalogen.)

STRUSSENFELT, Ulrika Eleonora von, född Silfversköld, dotter af öfverstelöjtnant Peter Silfversköld och gift med sedermera generalmajoren Alexander Mikael Strussenfelt, farmoder till författarinnorna Strussenfelt; samlade mycken utländsk skönlitteratur; född 1746, död 1835.

Permstämpel: I guldtryck å frampermen: *U. E. S.* (Å t. ex. »Conseils à une amie», från 1750-talet.)

SCHÖNFELT, Carl von, född 1746; e. o. kanslist, hofjunkare, förste riddarehuskanslist 1779, riddarhussekreterare 1782; död ogift 1784 och slöt ätten på svärdssidan.

Bokegaremärke: *Constanter et Sincere* [ståndaktigt och uppriktigt] i ornament. Ritat. (Sitter i

* På tal om biblar, så påstår malicen, att Lindblom då han blef utnämnd till biskop icke ens egde någon bibel. Att han ej var någon theolog, derpå lemnar hans cateches ett ovedersägligt bevis.

flere tomer af Büsching, »Neue Erdbeschreibung» Kongl. Bibl.) Schönfelt brukade skrifva sitt namn å titelbladet

I Adelns Ättartaflor omnämnes, att »riddarehussekreteraren Schönfelt efterlemnat ett digert band handskrifna genealogier med flere dylika arbeten».

FUNCK, Fredrik Adolph Ulrik, son af riksrådet Chr. Funck friherre född i Stockholm 1746 (döpt på Slottet, hvarvid Fredrik I och kronprinsparet voro faddrar); lifdrabant 1766, ryttmästare i ryska arméen mot turkarne 1770, återkom 1773, slutligen öfverstelöjtnant vid Bohus läns regemente 1786, afsked 1790; död ogift i Stockholm 1814, sedan han året förut blifvit alldeles blind; begrafven på Johannis kyrkogård.

Ex-libris: Friherrligt vapen med heraldiskt bladverk å rund plåt. Öfver skrifvet: *F. A. V. F.* Kopparstick.

TROIL, Uno von; född i Stockholm 1746, (son af ärkebiskop Samuel Troïlius, adlad 1756); ärkebiskop 1786; död vid Sätra helsobrunn i Vestmanland 1803.

Ex-libris: Vapnet, fäst å hermelinsmantel med adlig krona öfver. Under: *Uno von Troil.* Detta Ex-libris förekommer äfven *utan* namnet under. Kopparstick.

FEHRMAN, Carl Gustaf, medaljgravör; född 1746, död 1798.

Bokegaremärke: En cirkelrund stämpel med *C. F.* i monogram, å titelblad.

* *
*

I Svenska Autografsällskapets Tidskrift N:o 9 och 10 är infördt: »*Utdrag af en Rese-journal hållen af Herr Medailleuren Fehrman under en Resa till Frankrike och Italien åren 1774—1778*» (efter en handskrift i Kongl. Biblioteket), hvilken innehåller intressanta bidrag till svensk personal- och konsthistoria.

RUDBECK, Thure Johan, friherre, löjtnant vid Uplands regemente; född 1746, död ogift 1771.

Permstämpel: *T. J. R.* i monogram.

I Edsbergs bibliotek finnes en bok: *Historiska märkvärdigheter til upplysning af Svenska häfder*. Sthlm 1767, med denna stämpel.

HÜLPHERS, Lars P., född 1746, broder till Abraham H.; handlande i Vesterås; död 1797.

Bokegaremärke: Namnet: *Lars P. Hülphers* i facsimile. Svartstämpel.

Hülphers synes egt en större, värdefull boksamling, att döma af den mängd böcker, hvari detta märke förekommer.

SAHLGREN, Sara Catharina: född i Göteborg 1748, dotter af kommerserådet Niclas Sahlgren, den bekante mecenaten och donatorn; gift med kanslirådet friherre *Claës Alströmer;* död i Alingsås 1818 Friherrinnan Alströmer var känd som vitter redan som ogift, var medlem af Göteborgs K. Wetenskaps- och Witterhetssällskap.

Permstämpel: *S * C * S ** i guld på frampermen (L'heureux retour, 1, 2, 1747; pappband; hade förut tillhört C. G. Tessin).

I boupptecknigen efter friherrinnan Alströmer upptogos böcker till 100 rdr b:kos värde.

ROTHLIEB, (af Locknevi, Lidhem och Wanstad) **Fredrik Henrik**, född 1748; kongl. lifdrabant 1767, slutligen major i arméen 1794; död ogift på Wanstad 1805. I Adelns Ättartaflor omförmäles, att R. »egde mycken beläsenhet och kunskaper i hvarjehanda ämnen samt ett vackert bibliotek».

Permstämpel: *F. H. R.* Guldstämpel å frampermens inre.

Böcker med hans stämpel förekomma i Fullerö bibliotek.

SVEDELIUS, Gustaf, född 1748; provinsialläkare i Stora Kopparbergs län; död i Falun 1804.

Bokegaremärke: *G. S.* i monogram inom liten oval. Svartstämpel å titelblad. (Har utseende af sigill. I en bok med detta märke var skrifvet: Gustaf Svedelius 1785.)

Boksamlingen, som var obetydlig, såldes i Upsala å auktion d. 8 Maj 1805.

JÄGERHORN, Göran Henrik *, född 1748, generalmajor och öfverste för Savolax regemente 1800, slutligen generallöjtnant; död på Wårby i Brännkyrka 1826.

Ex-libris: Inom en ram: *Vapnet* med hjelm öfver, hvilande i och till en del bortskymdt af moln; ur detta framskymta en kanon, två bomber samt frimurareemblem; bakom vapnet fanor och lansar.

Kopparstick, signeradt: P. A. culp. (sic!)

---

* Jägerhorn var syssling till de båda bröderne: öfverstelöjtnant And. Joh. J., den förste anstiftaren af Anjala-förbundet, och öfversten Fredr. Ad. J., den kände Sveaborgsförrädaren. Göran Henrik Jägerhorn var i motsats till desse af vanära brännmärkte bröder, en man af ära, utmärkt såsom fosterlandsvän och krigare.

HALLENBERG, Jonas, född 1748; filosofie magister 1776, rikshistoriegraf 1784, tit. kansliråd 1812, adlad 1818, men tog ej introduktion; död i Stockholm 1834.

Ex-libris: Namnet: *J. Hallenberg* i typtryck.

Hallenbergs boksamling såldes, enligt tryckt förteckning, upptagande 2,060 n:r, å auktion i Stockholm huset N:o 11 vid Klara Vestra Kyrkogata 1835 den 14 Februari o. f. d.

Gjörwell omnämner Hallenbergs bibliotek i sin *Bref-växling* 5 b. sid. 10 med följande ord: »Riks-Antiqvarien och Historiographen Hr Jonas Hallenberg har ett Bibliothek af den beskaffenhet och det värde, at det med rätta kan kallas et Ämbets-Bibliothek».

GEGERFELDT, von. Hvilken Gegerfeldt, som använt nedan stående märke, har ej kunnat utrönas.

Ex-libris: Vapnet med namnet *von Gegerfeldt* under. Träsnitt ur vapenbok.

LINGEN, Herman von, friherre, född 1748; svensk kommissionssekreterare i Holland; död 1820.

Bokegaremärke: *Hjertvapnet* inom liten oval, deromkring: *H. v. Lingen* och friherrlig krona. Svartstämpel i 2 varianter.

Boksamlingen donerades till Linköpings bibliotek.

BERLING, Christian Fredrik (fader till akademieräntmästaren Carl Fredrik Berling), boktryckare i Lund; född 1748, död 1809.

Ex-libris: I typtryck: *Ex Libris Fr. Berling.*

CHALMERS, William, född i Göteborg 1748; köpman, donator, tit. kansliråd; död i Göteborg 1811.

Chalmers'ska Slöjdskolan (öppnad 1829) har tillkommit på grund af C:s donation.

Ex-libris: Vapnet (engelskt) å trekantig sköld (lejon och lilja i två fält), ofvan en crest (lejonhufvud), derofvan å en bandeau: *Avances;* nederst läses: *Sir W:m Chalmers.* Kopparstick, troligen engelskt.

LIEWEN, Carl Gustaf von, friherre; född 1748; fänrik vid Lifgardet 1764, gick i fransk tjenst, avancerade till öfverste i arméen och generaladjutant 1793, slutligen generallöjtnant och ordförande i krigshofrätten; död ogift i Stockholm 1809.

Ex-libris: Å en väldig ek läses inskriptionen *CGL*, mot eken lutar sig sånggudinnan, och framför henne pekar Amor på ett brustet koger, å hvars bandeau läses: För dig jag hela verlden glömmer.

Kopparstick medels punktering, ytterst fint och konstnärligt utfördt; vidstående fotolitografiska aftryck kan naturligtvis icke återgifva de fina förtoningarna.

Öfverste-kammarjunkaren grefve Gustaf Piper inköpte v. Liewens boksamling, bestående af fransk litteratur (belles-lettres) från slutet af 1700-talet uppgående till öfver 2,000 band, och förvaras nu hela samlingen å Hedensberg. (Se uppsatsen om Hedensbergs bibliotek).

Som aldrig några af friherre v. Liewens böcker blifvit sålda å auktion eller eljes kommit ut »på vandring», så har hans ex-libris hittills varit okändt för samlare och bibliofiler.

Om Liewens bibliotek yttrar Gjörwell i sin *Brefväxling* 5 b. sid. 8: »Herr Gen. Lieutnanten Frih. Carl Gust. Liewen har ett Bibliothek uti Historien och Tactiken samt i förbindelse med Portraiter af Svenska Fältherrar.»

DEGEER af Leufsta, **Emanuel,** friherre till Frötuna (som 1779 stiftades till fideikommiss för ätten), envoyé, riksråd; född 1748, död i Upsala 1803.

Ex-libris: Vapnet, uppburet af genier, omgifvet af hermelinsbräm, hvilande i moln. Namnet inunder. Kopparstick (af Floding?).

FREDENHEIM, Carl Fredrik, född i Åbo 1748, son till ärkebiskopen C. F. Mennander; e. o. kanslist i Justitierevisions-expeditionen 1765, adlad 1769, kansliråd 1792, öfverintendent och ordförande i Målare- och Bildhuggareakademien; död i Stockholm 1803.

Fredenheim var en framstående konstkännare och en varm konstvän. Hans smak och insigter som konstkännare förde honom i beröring med Gustaf III, hvilken skickade honom på vidsträckta resor för att samla konstsaker. Det var under dessa resor Fredenhiem år 1789 verkställde sina gräfningar på Forum Romanum, hvilka gräfningar sedan vid hans inväljande i Vitterhets-, Historie- och Antiqvitets-akademien utgjorde ämnet för inträdestalet. F. har utgifvit en följd afbildningar af museets antika statyer: Ex Museo Regis Sueciæ antiquarum, e marmore statuar. Apollinis Musagetæ, Minervæ paciferæ etc. (1794).

Ex-libris: 1. Vapnet, omgifvet af prydligt draperi, under: *Fredenheim.* Kopparstick. (Förekommer både i svart och rödt tryck.)

2. Vapnet (större), derunder: *C. F. Fredenheim.* Kopparstick af samma hand som föregående.

Sannolikt är äfven *C. F.* inom en ring, svartstämpel å titelblad, hans märke. Åtminstone förekommer det i många arbeten angående skön konst, nu i Kongl. Biblioteket.

Boksamlingen såldes å auktion i huset n:o 143 på Riddarholmen 1805 d. 8. Maj (å katalogen står April), enligt tryckt förteckning, upptagande 132 folier, 443 qvarter, 1236 octaver; dessutom en samling disputationer, gravyrer och manuskript.

LINNING, Johan Christian; hof-chatullmakare och snickare; egde huset N:o 172, qv. Cepheus vid Köpman-

gatan, samt huset 173 i samma qvarter vid Kindstugatan; född 1749, död i Stockholm julaftonen 1801. (Fader till skulptören Christian Arvid Linning, död 1813).

Bokegaremärke: Namnet: *Joh. C. Liñing.* Svartstämpel.

NORDIN, Carl Gustaf; biskop i Hernösand; en af de aderton i Svenska akademien, författare af en mängd Svenska akademiens minnesteckningar; född i Stockholm 1749, död på sin egendom Stenhammar vid Hernösand 1812.

Ex-libris: En sköld, hvarå hvilar en fjäderprydd hjelm, omgifven af strålar; å skölden, som hvilar i af strålar genombrutna moln och är omgifven af en ren, en uggla, fackla och böcker, läses: *C. G. N.* i monogram. Öfver skölden läses i bågform: *Nulli Cessura Fide* [Med trohet, som ej står efter för någon]. Sedermera blef ett *s* tillgraveradt efter Fide. Alltså 2 varianter.

Klent utfördt kopparstick.

Nordins efterlemnade handskriftsamling inköptes 1814 af kronprinsen Carl Johan och skänktes till Upsala bibliotek, der den, jemte den Palmskiöldska samlingen utgör den rikaste källan för forskare i fäderneslandets historia. Boksamlingen såldes 1815, enligt tryckt förteckning: »Catalogus Librorum Caroli Gust. Nordin Episcopi dum vixit dioeceseos Hernoesandensis, Holmiæ MDCCCXV venalium. — Hernoesandiæ Excudebat Jonas Svedbom MDCCCXIV». Å katalogens andra sida finnes följande tillkännagifvande: »Licitatores absentes negotium dent Olavo Sundel, cui titulus: Actuarie i Riks-Archivet, Holmiæ.» Katalogen, dåligt uppgjord, upptager 3,237 n:r.

REDDEWIGH, Carl; altviolonist i Hofkapellet i Stockholm; född 1749, död 1827.

Bokegaremärke: Namnet: *Carl Reddewigh* i typtryck.

Märket förekommer å dramatisk litteratur, som tillhört Reddewigh.

ÖDMANN, Samuel Lorentz; född i Hjelmseryds församling af Wexiö stift 1750; professor i Upsala; naturforskare, teolog, memoarförfattare, musiker, psalmdiktare, komponerade två oratorier: »Försonaren på Oljeberget» och »Försonaren på Golgatha»; sängliggande i 45 år; död i Upsala 1829.

Ex-libris: Namnet: *Samuel Ödmann* inom en ram, omlindad af en blomsterguirland, hopbunden öfverst med ett band. Kopparstick.

Boksamlingen såldes, enligt tryckt förteckning 1832 d. 7 Mars, ehuru å densamma, som är tryckt i Upsala, Palmblad 1830, står angifvet d. 3 Nov. 1830. Förteckningen upptager 1,763 n:r.

OXENSTIERNA (af Korsholm och Wasa), **Johan Gabriel;** grefve, skald; född på Skenäs 1750; student i Upsala 1762, hofjunkare 1766, kommissionssekreterare i Wien 1770, hemkallad 1774, kammarherre s. å., en af rikets herrar 1782; en af de aderton i Svenska akademien, riksråd och kanslipresident 1786, riksmarskalk 1792; död i Stockholm 1818 och begrafven i familjegrafven i Bro kyrka.

Ex-libris: Hjertvapnet (oxpanna med horn) hvilande å ett soubassement, föreställande en stenmur hvarå dessutom ligga i kors en lyra och en fascis, omflätade med lagerqvistar: mellan hornen äro *J. G. O.* sammanflätade; deröfver en grefvekrona; öfverst å en bandeau: *Di Tibi Dent Annos et Te Nam Cetera Sumes. Ovid.* [Må Gudarne gifva dig långt lif, allt

Badin, den genom Crusenstolpes roman odödliggjorde »Morianen», som negergosse bärande namnet Couschi, kom omkring 1750 från Afrika och »förärades» omkring 10 år derefter af tit. landshöfding A. v. Reiser till drottning Lovisa Ulrika, hvars trognaste och tillgifnaste tjenare han blef. »Han var i hög grad discret, och ehuru han noga kände den tidens händelser inom hofvet, hörde man honom aldrig nämna något derom», heter det om Badin i en anteckning af öfverceremonimästaren L. von Hauswolf. Badin döptes (enligt Stockholms Hofförsamlings dopbok) d. 11 december 1768 och erhöll namnen *Adolf Ludvig Gustaf Albrecht*. Hela kungl. familjen stod, genom ställföreträdare, fadder. Åren 1769 och 70 var Badin anställd som dansör och harlekin vid Franska truppen, som spelade å Bollhuset i Stockholm. I Hofförsamlingens vigselbok 1782 (då han ingick giftermål med Elisabeth Schwartz) kallas han »mohr»; i Nicolai församlings kyrkobok 1799 (då han vigdes vid sin andra hustru, Magdalena Eleonora Norell) tituleras han »skräddaregesäll»; i Sveaordens embetsmannaförteckning 1801 kallas han »hofsekreterare»; å den minnesköld, som Timmermansorden i sin sal å Eriksberg egnat honom, nämnes han »assessor»; i dödsannonsen i Post- och Inrikestidningar den 30 April 1822 kallas han blott »herr». Han afled i Stockholm d. 18 Mars sistn. år; åldern uppgifves — säkerligen taget på höft — i sagda annons till 75 år.

LANTINGSHAUSEN, Albrecht von, född 1751, (son af J. A. von Lantingshausen), grefve; generalmajor m. m.; hedersledamot i Målare & Bildhuggareakademien; död 1820.

Permstämpel: *Vapnet* inom åtskilliga ornament. Stämpel i guld å perm. (Har möjligen från början tillhört fadern.) Se vidstående plansch, nedre afbildningen:

Originalstampen är signerad: Feret fils Paris.

Ex-libris: *Vapnet* å ett ornament med greflig krona öfver. Kopparstick. Se öfre afbildningen å vidstående plansch.

Dessa bokegaremärken hafva äfven användts af Albrecht v. Lantingshausens son, kaptenen grefve Erik Albr. v. Lantingshausen.

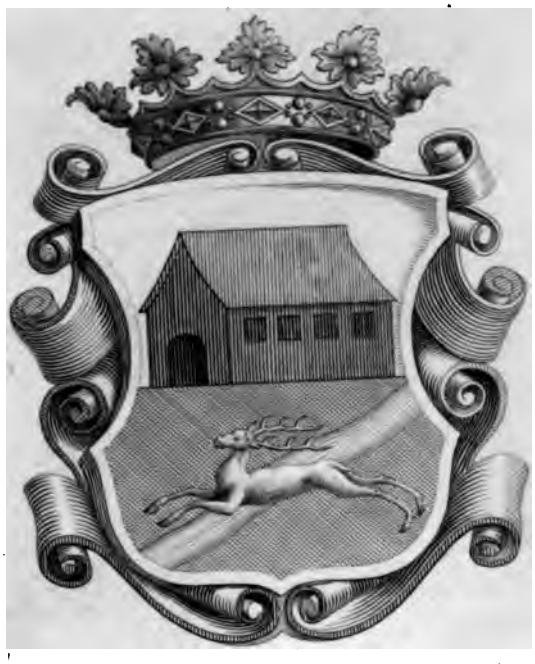

Det Lantingshausen'ska biblioteket å Granhammar bildades först af friherre Jak. Albr. von Lantingshausen, tillökades derefter betydligt af sonen, grefve Albr. von Lantingshausen, som var den störste boksamlaren i slägten. Sedan tillökades det ytterligare af Albr. v. L:s son, kaptenen grefve Erik Albr. v. L. (död 1856).

Biblioteket omfattade hufvudsakligen skönlitteratur, naturvetenskaper och planschverk. Vid E. A. v. L:s död — han slöt ätten på svärdsidan — delades biblioteket, som omfattade omkring 3,000 band, mellan arfvingarne; då en del tillföll systersonen, hofmarskalken Nils Albr. v. Höpken (sedan v. Lantingshausen v. Höpken), och en del systersonen, friherre Erik Axel Rålamb å Granhammar.

TERSMEDEN, Pehr Reinhold, (af adl. ätten N:o 1940, C); öfverste för Smålands lätta kavalleri; född på West-Sura 1751, död ogift på sitt bruk Ramnäs i Vestmanland 1842.

Bokegaremärke: *P. R. T.* i monogram. Svartstämpel.

Tersmedens stora förmögenhet, inclusive bibliotek, fördelades inom Tersmedenska slägten. (T:s brorson, riksdagstalare och medarbetare i Aftonbladet, med *samma namn*, var född 1805 och dog 1880 på Sundbyberg. Hans boksamling såldes efter hans död till förre antiqvariske bokhandlaren H. Klemming, »förmodligen till vrakpris».)

ENGESTRÖM, Lars von, grefve, statsminister för utrikes ärendena; född i Lund 1751, död på slottet Jankowitz i Polen 1826. Såsom kansler för Lunds universitet visade han det varmaste nit och intresse för det samma.

Ex-libris: 1. Adliga vapnet med Nordstjerneordens dekoration. Devis under: *Speravit Rebus Infestis* [Han hoppades under vidriga omständigheter].

2. Adliga vapnet med Nordstjerneordens kommendörskedja, devis å en bandeau: *Speravit infestis.*

3. Friherrliga vapnet med Nordstjerne- och Serafimerordenskedjorna. Devis å en bandeau: *Speravit infestis.*

4. Friherrliga vapnet, likt föregående. Devis å en bandeau: *Speravit rebus infestis.*

5. Grefliga vapnet med Carl XIII:s, Nordstjerne- och Serafimerordens dekorationer. Devis å en bandeau: *Speravit infestis.* (Af detta märke finnas två varianter).

6. Grefliga vapnet; derofvan: Lars von Engeström. (Har aldrig blifvit användt).

Samtliga kopparstick.

Biblioteket, hvilket L. v. Engeström såsom fideikommiss erhållit af sin morbroder, statssekreteraren M. Benzelstjerna, men sjelf betydligt förökat, förvarades i det Benzelstjerna-von Engeströmska fideikommisset, huset N:o 2 vid Renfeltsgatan i Stockholm.

Det innehöll omkring 15,000 band, utom manuskript, kartor och kopparstick.

Lars v. Engeström anslog lön åt en egen bibliotekarie, som två gånger i veckan skulle hålla boksamlingen öppen för allmänheten.

År 1864 blef biblioteket, med Kongl. Maj:ts tillstånd, af dåvarande egaren till fideikommisset, Lars v. Engeströms sonson, kammarherre Lars Stanislaus Edmund v. Engeström, öfverlemnadt till Kongl. Biblioteket.

* * *

Wallmark utgaf 1809—1814 fyra häften *Handlingar ur ... L. v. Engeströms Bibliotek* och expedionssekreteraren Sten Engelbrecht Hallencreutz (hvilken efter Wallmark blef bibliotekarie vid Engeströmska biblioteket) 1865 ett häfte: Handlingar ur f. d. grefliga von Engeströmska biblioteket.

Första häftet innehåller en intressant inledning af L. v. Engeström om bibliotekets tillkomst; 2. Handlingar hörande till vidskepelsens historia; 3. Ärkebiskop Erik Benzelii memorial til Secretesta Deputation den 20. Juni 1741; General-Amiralen grefve Ehrensvärds promemoria i anledning

af Kon. Gustaf III:s resa till Italien; 5. Anteckningar om märkvärdiga och rara böcker i det von Engeströmska Biblioteket.

Andra häftet innehåller: 1. Handlingar till Riksrådet grefve Wellingks historia; 2. Handlingar till vidskepelsens historia i Fäderneslandet; 3. Erik Benzelii berättelse rörande det honom och M. Aurivillii af ven. Cleri ledamöter i Secreta utskottets deputation d. 30. Mars 1739 gjorda uppdrag i afseende på fröken Hedvig Taube och hennes förhållande till Konung Fredrik, uppläst i presteståndet d. 16. April s. å.; 4. Anteckningar om märkvärdiga eller rara böcker i det v. Engeströmska biblioteket.

Tredje häftet: »Anteckningar under en resa».

Fjerde häftet: Förteckning öfver Handskriftsamlingen i Grefve L. v. Engeströms Bibliotek. En volym på 150 sidor med förord af Excellensen v. Engeström, hvari han redogör för denna betydande samlings tillkomst.

Femte häftet: Förteckning på sällsyntare Böcker, Palæotyper och Manuskripter i f. d. von Engeströmska Bibliotheket (anm. i en not): »Förvarades fordom i ett särskildt så kallade Raritetsskåp å Bibliotheket), med en på latinsk vers affattad tillegnan till »Celsissimo Comiti Laurentio Stanislao Emundo von Engeström.» *

Dessutom har Joh. G. Liljegren utgifvit: »Förteckning öfver en samling af Permbref uti Hans Excellence ... Lars v. Engeströms Bibliotek.» Sthlm, Elm. & Granb. 1819.

STEDINGK, Victor von, (broder till ambassadören, fältmarskalken C. B. L. C. von Stedingk); född på Lentzkow i Pommern 1751; student i Upsala 1763, löjtnant vid svenska amiralitetet 1769, slutligen amiral 1809, naturaliserad svensk adelsman och friherre 1811, generalamiral 1818; död i Stockholm 1823.** — Stedingk gick 1778 till-

---

* Det är i detta häfte, som bl. a. den för bibliofiler nöjsamma underrättelsen lemnas, att en symbolisk bild, med flere kyrkotorn o. dyl., hvilken finnes i en 1619 tryckt uppbyggelseskrift: *Reipublicæ Christianopolitanæ Descriptio*, är »en planche, som föreställer Christianopel».

** I likhet med den bekante grefve Robert v. Rosen var amiral v. Stedingk känd för sina qvicka om ock något groteska, infall och upptåg. Så t. ex. lät han, sedan han af Gustaf III, utnämts till amiral, men med bibehållande af vice amirals lön, leda upp en get — hvilken han för kaffegräddens skull hade ombord å sitt chefsfartyg »Styrbjörn» — till akterdäck, hvarpå han drog sin värja och högtidligt dubbade geten till *ko*, »men med bibehållande af gets traktamente».

sammans med brodren i fransk tjenst ut i amerikanska frihetskriget.

Permstämpel: *A. Victor De Stedingk,* guldtryck å rygg (Swifts works, 17 vol. engelska band i Kongl. Bibl.). Kanske tillfälligt märke af bokbindaren?

SUCHTELEN, Johan Peter van; född i Hllando 1751; grefve; general, rysk minister i Stockholm; död derstädes 1836 och begrafven i Solna kyrka.

Ex-libris: Vapnet (i hvilket å ett af fälten synes Sveaborg) och omkring detsamma; *Bibliotheca Suchtelen. Aeqva Mente* [Med jemnmod.] Ett större och ett mindre.

Kopparstick af C. G. Lundgren.

På grund af Suchtelens mångåriga vistelse i Sverige och betydande samling af svenska böcker och autografer, inregistrera vi äfven hans Ex-libris.

Hans boksamling, som lär hafva utgjort omkring 70,000 volymer, är införlifvad med ryska statens bibliotek i S:t Petersburg. Autograferna bilda en särskild samling, och Suchtelens porträtt, utfördt i olja, har fått en af hedersplatserna i manuskriptafdelningen. Hans svenska autografsamling är af stort intresse och betydelse (se uppsatsen i »Ur Dagens krönika», VII: I).

I »Två krönta rivaler» lemnar Arvid Ahnfelt följande pikanta notis med anledning af sitt besök i Kejserliga bibliotekets i S:t Petersburg afdelning för autografer: »I den svenska montren möter man dessa välkända ord i skaldens egen handskrift:

»O, Finland, trohets hem, o borg, som Ehrnsvärd bygt,
Nyss lik en blodig sköld från statens hjerta ryckt!
Es. Tegnér.»

Onekligen ser det ut som en egendomlig ironi, att just dessa ord stå att läsa på detta ställe, påtagligen gifna egenhändigt af Tegnér åt autografsamlaren, general Suchtelen.»

NEC TEMERE NEC TIMIDE

Duppletterna ur van Suchtelens boksamling såldes å auktion i Stockholm 1832, den 22. Februari o. f. d., enligt tryckt förteckning, upptagande 2,156 n:r.

MEDLING, Johan, grosshandlare i Stockholm, tit. kommerseråd, ledamot af »Pro Patria» sedan 1807, en af direktörerne vid Sjöassuranskontoret, död d. 1. Jan. 1830 enligt så lydande dödsannons i Post- och Inr. Tidn. för d. 9. Jan. s. å.: »Commerceràdet Joh. Medling död på Östuna gård i Vestmanland, d. 1. Jan. i dess 79:de års ålder».

I Klerckerska samlingarna finnas om Medling endast följande uppgifter: »Johan Medling Com. Råd. 1:o g. 1793 m. Carolina Christ. Noer. † 1801 (dotter af grosshandl. Eric Noer född i Norige † 1797 och Eva Maria Öman † 1786). 2:o g. 1802 m. Marg. Magdalena Nordström (dotter af grosshandl. i Gefle Anders Nordström † 1782 och Maria Magdalena Mau).»

Medling var vän till Bellman och Kexel. I Bellmans skrifter förekommer ett poem med anledning af Medlings och Carolina Christ. Noërs bröllop. (Genom ett tryckfel, som ständigt reproducerats, kallas M. derstädes för kammarråd i st. f. kommerseråd).

Medling var redan 1784 hög frimurare, erhöll riddarevärdigheten 1797, erhöll 1803 »höga värdigheter» i Fr. O., blef 1805 Förste Deputerade Mästare i St. Andreæ Skottska logen N:o 1 »Nordiska Cirkeln» i Stockholm och var äfven ledamot af Frimurarordens Drätseldirektorium.

Ex-libris: Ett fingeradt vapen med valspråket: Nec temere nec timide [hvarken obetänksamt eller fruktande]. Kopparstick.

Detta vapen är en travestering af Medlings frimurarevapen. Det sistnämda liknar hans Ex-libris med afseende på blaçonerie m. m. med undantag af färgskilnad i ett fält samt några andra detaljer. Valspråket det samma. (Valspråket »Nec temere nec timide» har varit användt af flere; det var t. ex. äfven grefve Ulrik Scheffers Serafimerriddare-val-

språk (1770) och återfinnes å hans minnespenning. Hildebrand sid. 245).

En del af Medlings efterlemnade boksamling såldes å akademiens auktionskammare i Upsala d. 15, 22 och 29 Mars 1841 enligt tryckt förteckning, upptagande en ganska märklig samling svensk historia och topografi äfvensom resebeskrifningar och en rikhaltig samling Gjörwelliana. Äfvenså förekommer i förteckningen: »En stambok som tillhört Prosten Jac. Guthræus i St. Tuna (Kenicius, Rudbeckius, Leneus, Loccenius, Laurelius, Jonas Magni Wexionius, Terserus m. fl. den tidens lärde hafva skrifvit tänkespråk i denna bok.)»

Denna »del af framl. Commerce-Rådet Joh. Medlings efterlemnade boksamling» uppgick till 790 n:r.

Oaktadt förutnämde Ex-libris med devisen »Nec temere nec timide» icke är äldre än från början af detta århundrade och förekommer i en mängd böcker, har det dock hittills varit okändt, hvem detsamma tillhört, hvilket förorsakat en mängd gissningar.

I en bok, tillhörig Akademiens för de fria konsternas bibliotek, påträffades »Nec temere nec timide» jemte följande anteckning: »På rådman Alegrens auktion i Mars 1820 inropat för 8 Rdr 8 sk. b:ko»; detta gaf anledning gissa på Alegren såsom egare till märket.* Vidare har detsamma varit synligt uti flere böcker, hvari en C. G. Tolstedt tecknat sitt

* I Kongl. Bibliotekets ex. af »Förteckning på aflidne Rådmannen i Stockholm Johan Alegrens boksamling hvilken kommer att försäljas» Sthlm, Grahn 1820, är inlagdt ett blad med följande af excellensen Lars v. Engeström gjorda anteckning: »Rådmannen Alegren var en mycket kunnog man, full af kraft och tilltagsenhet. Han var igenom vänskap nära förbunden med sal. Baron Sten Bjelke, som igenom förgift tog sig sjelf afdaga då Gustaf III:s baneman efterspanades. Han (Alegren) blef äfven derför misstänkt, icke för mordet, utan såsom deltagare uti en plan till Revolution, och jag anser honom icke alldeles fri derföre. Han blef derföre åsidosatt, var sjuklig och höll sig sjelf tillbaka. Han var en sådan Bibliomane, att han uti knappa förmögenhetsvilkor lånade penningar för att köpa böcker och samlade så ihop det vackra bokförråd som finnes uti efterföljande Catalog. Hans enka hade velat sälja hela samlingen för 5000 Rdr Riksgäld, men då ingen köpare fanns, nödgades hon sälja den på Auktion och fick derföre 12,000 Rdr Banco. [Auktionen började d. 1. Mars och slutade d. 26 Apr. 1820, och uppgick försäljningssumman till 12,091 rdr 40 sk bko]. N:o 121—130 [»Assessor Höpeners samlingar rörande Sveriges Statshvälfningar från år 1719 till 1805, 10 volymer,

namn (uti 1770—80-talens statskalendrar, »Historisk Almanach», förekommer ett Svea-hofrättsråd Carl Gustaf Tolstedt), detta gaf anledning antaga honom såsom egaren. Äfvenledes har märket varit synligt i en bok, som tillhört Rosersbergs bibliotek (Carl XIII) och uti ett ex. af Ridderskapet och Adelns protokoll vid 1810 års riksdag, i hvilket äfven var anbragt ett monogram HHL, samt slutligen i en mängd böcker, som kommit med Engeströmska boksamlingen till Kongl. biblioteket, hvarföre åtskilliga antagit, att M. Benzelstjerna användt detta Ex-libris förutom de, som framställa hans adliga vapen.

Frimurarekorset i öfre fältet har gifvit anledning att anse vapnet för ett »frimurarevapen»,* hvarjemte de andliga insignierna: korset, som lejonet håller, jemte nycklarne (som ju kunde beteckna »Petri nycklar») skulle antyda, att det tillhört någon högre andlig i »åttonde graden», t. ex. biskop Johan Wingård, biskop Gustaf Murray eller domprosten Jonas Dubb, de förste Carl XIII:s riddarne af andliga ståndet.

Att vapnet med devisen Nec temere nec timide imellertid icke är något »frimurarevapen», kan hvem som helst öfvertyga sig genom ett besök i Svenska stora landtlogens högtidssal. Derstädes upphängda vapen hafva allesammans *oval* form och hafva ej någon »crest» (öfver Carl XIII:s riddarnes sköldar är dock anbragdt en hjelm). Ej heller får ett sådant vapen profaneras genom återgifvande i tryck eller illustration.

Man har dock slutligen, efter långvarigt forskande, lyckats få reda på hvem detta mystiska Ex-libris tillhört, nämligen ofvan nämde Johan Medling. »Vapnet i hans Ex-libris är, såsom förut är nämndt, en travestering af hans frimurarevapen. Travesteringen är så gjord, att man ej kan misstaga sig om det förras härledning från det senare, men på grund af olikheten kan det ej kallas »frimurarevapen», utan är endast ett fingeradt vapen, hvilket dock antyder, att dess egare var frimurare. Ett sådant fingeradt »vapen» som ej antyder adelsvärdighet, står naturligtvis hvem som helst fritt att antaga. Härvidlag har det t. o. m. ett visst berättigande.

Att Medlings Ex-libris förekommer i böcker, deri åtskilliga andra personer skrifvit sina namn, visar blott, att Medling inköpt desamma efter föregående egare eller att hans böcker, sedan de kommit i andra händer, blifvit försedda med nye egarens namn.

DE GEER, Hedvig Ulrika, friherrinna af Leufsta, gift 1774 med grefve Fredrik Carl Dohna. Född 1752, död i Stockholm 1813.

---

flesta delen Manuskript»] blefvo undantagne ifrån försäljningen och köpte för Kongl. Bibliotekets räkning.»

* Ett sådant erhålles i åttonde graden (riddarevärdigheten).

Ex-libris: Inom en cirkelram å ett soubassement. Dohnas och De Geers vapen å ovaler, omfattade af en lagerguirland; deröfver en adlig krona. Under soubassementet: J. G. [illberg] sc. Nedanför cirkelranden skrifvit: *H: U: D: G:*. Osignerad variant af detta Ex-libris finnes. Kopparstick.

Biblioteket synes ha varit mycket värdefullt och rikhaltigt. Märket förekommer i en mängd gedigna böcker, såsom Steirnmans »Riksdagars och mötens beslut» m. fl., och på alla har egarinnan med egen hand tillskrifvit initialerna till sitt namn. Denna pietet för böcker utgör en slående motsats till hennes svärmors, grefvinnan Hedvig Ulrika Christina Dohna, född Soop (död 1776 på Tidön) vandalism. Denna lät nämligen Oxenstiernska arkivet på Tidön ej blott ligga i fuktiga hvalf, der det förmultnade, utan sålde de ännu oförmultnade manuskripten till kryddbodar i Vesterås. En person, som varit der, fick, enligt hvad han för P. Wieselgren berättade, matsäck med sig på afresan bestående bland annat af sill, inlagd i bref från Gustaf II. Adolf till Axel Oxenstierna.

GRILL, Adolf Ulrik, född i Stockholm 1752; bruks-patron på Söderfors; död derstädes 1797. G. var medlem af Vetenskaps- och Musikaliska akademien. Han inrättade vid Söderfors ett zoologiskt museum, dervid biträdd af assessorn d:r Lindroth. Vid Grills död bestod detta museum af 100 däggdjur, 600 fåglar, 30 fiskar, 700 snäckor, utom ett stort antal petrifikat. Han hade äfven en betydlig samling kopparstick.

Bokegaremärke: *Ad. Ul. Grill* i fascimile. Svartstämpel.

Märket förekom i en mängd böcker af Österby storartade boksamling, hufvudsakligen bildad af Grill och kommen från Söderfors till Österby. Större delen af detta bibliotek såldes af Österbys nuvarande disponent, öfverståthållaren friherre Gustaf Tamm å auktion i Upsala, enligt tryckt katalog af den 30 Mars 1885.

En annan del af Grills boksamling såldes på auktion å »Linköpings Kongl. Gymnasii Bokauktionskammare» 1834 d. 8, 12, 15 och 19 Mars, enligt tryckt förteckning, upptagande 1385 n:r.

HAIJ, Carl David (af adliga ätten), styckjunkare vid Svea artilleriregemente; död 1812, 60 år gammal.

Bokegaremärke: Namnet *Carl David Haij* i svartstämpel.

SPARRE, Erik af Söfdeborg; född 1753; ryttmästare; död 1791.

Ex-libris: 1. Vapnet, omgifvet af heraldiskt bladverk; under: *Eric Sparre af Söfdeborg.*

Kopparstick, dåligt utfördt.

2. Vapnet, omgifvet af Svärdsordens band och stjerna; namnet under; öfverst: *Exempla Avita Seqvendo* [Genom att följa förfädernes exempel].

Koloreradt kopparstick, sign L. Lönnberg.

SPARRE, af Söfdeborg, grefve.

Hvem, som användt nedan nämda märke, är okändt. Vi hafva endast upptäckt ett ex. af detsamma i öfverbibliotekarien Klemmings samling.

Ex-libris: Grefliga vapnet med heraldiskt bladverk. Träsnitt.

RÅLAMB, Anders Sigfrid, född 1753, friherre; antagen i krigstjenst 1767, ryttmästare vid Lifregementet 1775, riddare af Carl XIII:s-orden; död 1841 på Strö i Skåne.

Ex-libris: Samma som farfadrens, presidenten Gustaf Rålambs. (Se denne.)

Friherre A. S. Rålamb var stor bokvän och boksamlare liksom på grund af »ärftlighetsteorien». * — »Biblioteket på Strö», skrifver P. Wieselgren, »fylde en rotunda, utan eldstad, bygd afsides från husen i trädgården, ej gerna öppnadt, då ej egaren sjelf kunde medfölja, men hvilket om sommartiden kunde ske, äfven sedan egaren fylt 80 år.» Efter Rålambs död uppflyttades — enligt meddelande af sonsonen, frih. Erik Axel Rålamb å Granhammar — biblioteket från Strö (hvilken egendom sonen, kammarherre Carl Rålamb, sålde till grefve Axel Hamilton) till Gellöfsta och Sundby. Friherre Erik Axel Rålamb har, efter sin broders frih. Sigfrid Albrecht Rålambs död, donerat allt gammalt tryck från 14- 15- och 1600-talen till Kongl. Biblioteket, och den förstnämde har donerat den betydande handskriftsamlingen dit. Dessa båda samlingar äro af ofantligt värde och försedda med särskildt tryckta märken: *Handskrifter. Rålambs samling* och *Rålambs boksamling*. Hvad, som återstår af det stora Rålambska biblioteket, eges af förut nämde frih. Erik Axel Rålamb och består af omkring 4 à 5,000 band.

* * *

Bland de *tryckta böckerna* i Rålambska samlingen å Kongl. Biblioteket — hvilka böcker snart sagdt samtliga äro litterära sällsyntheter — må särskildt nämnas:

Vita Brynolphi. (Se om denna bok i uppsatsen Erik Gyllengrip.)

Vita Catharinæ. (D:o.)

Rudbecks Atlantica.

Catharina von Goldenstern: Geistliches Heil Pflaster und Seelen Artzney in allerley geistliche Krankheiten Riga 1677. (Se vidare uppsatsen Catharina Gyllenstierna).

Catharina aff Gyldenstiern: Ett andeligit Apoteek. Riga 1678.

---

* Hans farfader, presidenten Gustaf Rålamb (1675—1750) var den förste, som grundlade Rålambska biblioteket, hvaraf en stor del slutligen hamnat i Kongl. Biblioteket.

Revelationes S:tæ Brigittæ. Lübeck 1492.

Litvrgia Svecanæ Ecclesiæ Catholicæ & Orthodoxæ conformis. 1576. (»Röda boken».)

Argonautica Gustaviana. Frankfurt 1633.

The Swedish Intelligencer. I—IV. London 1632—33.

Gustaf I:s Bibel.

Himmelisches Manna. Stockholm 1681. (Af Maria Eufrosyna.)

Zaderi *Brudgummens Ährekrantz* (Upsala 1620) dos-à-dos hopbunden med samme förf:s *Brudhens Ährekrona* (Upsala s. å.). Å frampermen af den förra boken står stämpeln: *B. S. H. 1630* och å d:o af den senare: *B. T. D. 1630.*

En stor del af böckerna i Rålambska samlingen har under senare åren fått sina band renoverade eller ock försetts med nya dyrbara sådana, hållna i gamla mönster och rikt guldprydda.

Rålambska *handskriftsamlingen* å Kongl. Biblioteket består af 240 mskrpt in fol., 178 in 4:o, 29 in 8:o och 11 i 12:o. Deröfver är af k. bibliotekarien H. Wieselgren uppgjord en *catalogue raisonné* (otryckt).

Af mera märkliga manuskr. i denna dyrbara saml. må nämnas:

Alfabetiskt författningsregister, ståtligt utskrifvet på stort papper; titel: »genstigh medelst hvilken mångfaldiga .... placater .... igenfinnas kunna» (går till 1716) 2 vol. stor fol. Skinband.

Slägttaflor 1 vol. stort fol.

[Claës Rålamb]. Om 1680 års riksdagsärender m. fl. politiska skrifter och afskrifter af acta publica. 1 vol. fol.

Joh. Loccenii Orationes, Epistolæ, Pœmata. 1 vol. fol.

Claës Johansson Prytz: Lumen genealogicum nobilitatis Suecanæ, fol.

» : »Aldur-Händing . . . kort historisk beskrifning om de forne Giöthers tideräckning och gambla runstafvar». 1 vol. fol.

Kungabref till öfverståthållaren Claës Rålamb 1673—4.

Comiterades relation till K. M:t 1691 om reduktionen af biskops-, canonics-, prebende- samt kyrko- och klostergods fr. Gustaf I:s tid till drottning Christinas. 1 vol.

»Slägtebok». Samling af ättelängder och frändelängder, skrifna af olika händer, på 1600-talet. Troligen afskrift från en slägtbok, som »Sahl. hans excellens grefve Peder Brahe sig förskaffat». 1 vol. fol.

Fem afhandlingar af Claës Rålamb i statsrätt och juridik. 1 vol. fol.

E. Brenner: Thesaurus Nummor. Sueogoth. m. fl. skrifter.

Kokbok med namnet Brita Kruus å frampermens insida samt derunder anteckning: »gifven af min kära mormor anno 1696 vid Krusenberg B. S. Horn» (Brita Sofia Horn, gift med presidenten grefve Carl Gustaf Bielke; hennes mormor var Brita Cruus, g. m. frih. Jacob Liljehöök af Fårdala).

Shering Rosenhanes Oeconomiebok. 1 vol. fol. 466 skrifna sid.; svart skinnband.

J. G. Sparvenfeldt: Don Diego Saavedræ Faxardi Corona Gothica, utur Spanskan i Svenskan öfversatt 1699.

Drottning Christina Allessandras bref till generalguvernören öfver hennes donationsländer Seved Bååt 1660—67.

Rutger v. Aschebergs journal.

Lennart Bondes lefnadsbeskrifning öfver Conrad Ribbing, uppsatt 1741.

Personalier öfver Claës Rålamb 1698, öfver hans båda hustrur Anna Stålarm och Elisabeth Gyllenstierna, öfver kammarrådet Palms enka Ebba Willman, öfver grefve Christoffer Gyllenstierna, öfver Bror Rålambs hustru Anna Tott.

Lars Harmens berättelse om Avesta cronobruk 1723.

Gustaf I:s historia af Peder Svart med fortsättning till 1560 (fr. 1534); kallad: Rasmus Ludvigssons krönika, förbättrad och fortsatt af Peder Brahe. 1 vol. stor 4:o 362 sid.

Ärkebiskops Lars skrift om förbundna leder, uppsatt 1571.

Grefve Hypolite Douglas historia, öfvers. fr. franskan af friherrinnan Greta Oxenstierna.

Afskrift ur en pergamentsbok, tillhörig munkarne i S. Laurentii kloster in Panisperna (Rom) af:

Miracula B. Birgittæ edita Napoli;

» » » » Nolæ et Romæ;

Cedula — — — — Comes de Nola D. Alphonso eremitæ olim episcopo;

Miracula in Suetia a b. Birgitta post mortem edita;

Sermo de b. Birgitta una cum aliis quisbusdam Miaculis ab ea editis in Regno Poloniæ et Suetiæ;

Vita divæ Catharinæ filiæ S. Brigittæ de regno Sveciæ.

Bror Rålamb: »Dhen Dag i Dag är, eller Tidens rätteliga brukande til at ingå uthi Evighetens Evighet. Ifrån fransöskan på vårt modersmåhl afsatt uthi Tobolsko Anno MDCCXIX af Bror Rålamb». 17 sid. fol.

Bror Rålamb: Fångars Älende, men theruthaf än större förordsakade usellheter. På Kon.· Carl XII:s födelsedagh dhen 17 Juni 1717 genom ett bundet tahl til Betracktande förestält för dhe Svenske Fångarne i Sibirien och dhesz Hufvudstadh Tobolsko af Bror Rålamb, Corporal vid Konungens Lijf-Drabanter». 17 sid. fol.

Claës Rålambs rapport till K. M:t om den Konstantinopolitanske resan; 1658 utskrifven.

Den på ofvannämde resa medföljande legationssekreteraren Jonas Klingstedts resebeskrifning. (Rålambs egen dagbok under resan, för hvilken Klingstedts beskrifning synes vara använd som källa, är den i Warmholtz' Bibl. Hist. Sv. G. n:r 8336 omnämda »vidlyftigt Diraium eller Resebok, innehållande alt som märkvärdigt förelupit på den Constantinopolitanska resan».)

Afskrift af handlingar rörande prosten i Mora J. Boetii högmål (14 st.); d:o rör. Sigfr. Aronis Forssii kättaremål 1619 (3 st.).

Werner v. Rosenfelt: »Sjömansmemorial. hvad hvar och en officerare på K. M:ts flotta — — — hafver förnämligast att prestera — — — med bifogad — — — discours och jugiment vid hvart officicum aparte». 80 sid. fol.

Politiska pasqviller, konjekturalskrifter, tal och verser 1693—1714. (»Anonymi» vederläggning af presternes försvar 1693 för ett »tyranniskt regemente», skrifter af »Pasquinus Veredicus», »Morphorius», »Severinus Aletheus», Haqvinus Tilæsius, »Rederlig Prestman» o. s. v.; verser: Samtal mellan en utländsk och en uppriktig svensk; Prognosticon 1700—1720; »Ryssen vinner land och skantzar»; »Fruckt af Bender», dens i förbättrad upplaga kallad »Engelska Airen i Sverige nu lären».) 1 vol. fol. 332 skrifna sid.

»Carl XII:s fältbok» (militärförordningar af C. XII).

Utlåtande af rikets konsistorier, 1711—12, hofrätt m. fl. om danske fången baron Lützows försök till kontrakt med Djefvulen.

Hadorphs Uthtogh af Rijkzens Recesser, Stadgor, Ordningar, Placater och Resolutioner. (Originalet utarbetadt 1672; se Warmholtz n:r 8188.)

»K. Gustaf Adolphs egenhändigt uppsatte historia ang. Caroli IX:s Regementz Tijdh». (Afskr. i Sala 1711 efter prinsessan Ulrika Eleonoras exemplar, med Sv. Leijonmarks

intyg, att konungens originalhandskrift före slottsbranden copierats af copisten Falck.) 1 vol. fol. 127 sid.

Hans Rålamb: Brevis institutio gallicæ & italiæ linguarum (Endast hvad som rörde franskan har blifvit afslutadt; mskpt är dagtecknadt Lenna* $^{21}/_{3}$ 1642; förf:n, 18:årig, stupade i slaget vid Leipzig & Oktober s. å.)

Georg Holyk: »Tvägjehanda Trägårdsböcker».

»Åtskillige förnäme och lärde Herrars och Mäns Betänkiande öfver det beklagelige Trolldomsväsendet», 1676.

Göran Gyltas astrologiska nativitetsbok, fortsatt af k. Erik XIV.

Haqvin Spegel: »Korte Rim».

» » : Välluchtande Blomster utaf Mandelträdet» (begrafningsverser öfver rådmannen i Norrköping Claës Nilsson, 1696).

Jonas Petri Base Gothus: Sveriges och Göthis historia (efter Johannes Magnus). På svensk knittevers. (Hvarje konung framställes talande i eget namn. — Förf:n, som af Stenbocksfamiljen och isynnerhet Gustaf I:s efterlefvande gemål, Catharina Stenbock, njutlt mycken godhet, så och hans föräldrar och syskon, har tillegnat detta af honom i ungdomen skrifna verk till nämda drottning, under dato: Jumala (Åland) S. Pauli Omvendelsedag 1588. I Jumala var 1547—72 en Magnus Petri kyrkoherde och tillika häradshöfding på Åland, hvilket landskap under tiden 1569—1606 var drottning Catharinas förläning. — Förmodligen originalexemplaret. Skrifvet med svart, rödt och grönt bläck, Titelbladet siradt mod figurer. Derå har Brita Stenbock tecknat sitt namn som egarinna och derefter som egare H(ans) Löwenstierna (-Kunckel, adl. Löwenstern**.)

Palmschiölds förteckning å följande enskilde bokegares svenska böcker: Carl Wattrang, Claës Prytz, El. Brenner, Claës Wirström, D. Lindh, Wijkström. Coyet, Eric Benzelius sen. (egenh.), E. Benzelius jun., Jon. Dryander, finske presten i Stockholm Sanovius, Gyldenclou, Jac. Benzelius (1702, egenh.), L. Molin, J. Block, M. Nyman, Malmviks bibliotek, Sparrman, Sven Dimberg (1703), bildhuggaren Schröder, Es. Pufendorff (i Hamburg 1690).

* Almunge socken, Upland.

** Hof-chymicus hos kurfursten Johan Georg af Sachsen; kom sedan till Sverige, hvarest han blef bergsråd. Har gjort sig namnkunnig genom sin 1679 från trycket utgifna bok: »Ars vitriaria».

Claës Rålamb: Om 1680 års riksdagsärenden.

»Fröken Helena Lützows visbok, begynt i Stockholm 17 Mars 1706». (Svenska och franska verser, inskrifna af egarinnan och hennes vänner, t. ex. Beata Oxenstierna, C. Sparre, Carl G. Sperling; Helena L. var dotter af riksenkedrottningens hofmarskalk L. och dog ogift 1729.) In 4:o. Guldsnitt; helt skinnband.

»Davidz Saltare på Rhim förbettrat». Handskrift från slutet af 1500-talet. Å första bladet af annan hand: »Hertig Carls rimmade epithaphium öfver grefve Carl Sture, med anteckn., att det författades 1598 den 9 April». På bakpermens innesida har Brita Horn (1645 gift med grefve Otto Stenbock) antecknat, att hon 1641 d. 20 Mars på Gäddeholm fått boken af sin »kiära farmor» (♁: farsmoster) jungfru Christina Bielke (f. 1570, d. ogift på Gäddeholm 1648). Grefve Carl Sture var gifvarinnans morbror. — 4:o. Brunt, pressadt skinnband.

Två bref från J. E. Zanzenberg i Lützen till Wallenstråle i Wittenburg om slagfältet och slaget vid Lützen, dat. 1765, orig.

Axel Gyllenkrooks »Berättelse om Carl XII:s uppbrått ur Sachsen och tåg till Pultava samt Dniepern». Dat. Muskow 1711. (Afskrift, skänkt till A. S. Rålamb af J. G. Hierta 1786.)

Studieanteckningar och krior m. m., af och för Gustaf Rålamb. Från 1680—90-talen.

Förteckning öfver nordiska sagor, efter Translator Regius Gudmund Olofssons anteckningar.

Elias Brenner: Handritade porträtt af sju ryske generaler, på 1700:talets början såsom fångar vistande i Stockholm. (Porträtten köptes 1723 af G. Rålamb från Sofia Elisabeth Brenner. De framställa, enligt Rålambs anteckning: Gollovin, Allart, Adam Weijde, Printz Melite, Butterling, Dolgerucka och Chilkou.) Handritningarna äro uppklistrade på pappersblad, inbundna i skinnband.

Malmö recess 1662.

Anders Biörn: Relation om Kongzholmen 1689.

»Dag-Bok öfver H. K. H. Printz Carls Resa till Achen 1770, förd af hans följeslage på resan, d. v. majoren C. G. Skytte; jemte Skyttes lefnadsbeskrifning t. o. m. 1795. Orig. Å sista sidan är fastsydt: egenhändigt bref till d. v. generalmajoren C. G. Skytte af Gustaf IV Adolf, $^{6}/_{1}$ 1795;

derjemte anteckningar om Skyttes död på Sinclairsholm 1799, af hans systerson C. H. Duwall. 4:o Skinnryggsband.

Carl Saur: »Betenkelser vid utväljandet af den vetenskap, som bestämmes för framtiden». 1804. (Förf:n var provincialläkare i Christianstads län.)

Kooke och Läkare Book förährадt till min kära Hustru den Högvällborne Fru Grefvinna Fruu Hedvig Douglas, Sammanskrefven vppå Stiärnarp den 27 Septemb. Anno 1704 af Dess Trognaste Vänn Gustaf Rålamb.» 1 vol. in 4:o. 277 skrifna sid. Svartbrunt skinnband med knäppen. Å främre permen i matt pressning: *G. R.* och derunder *1705*.

Gustaf Rålamb: Författningslexikon, begynt på Marieholm $^{10}/_{3}$ 1726. Helt brunt skinnband.

Bönbok på pergament, med kalendarium. Har nu 51 pergamentblad samt märke efter 4 bortskurna, skrifna i Vadstena, troligen under tiden 1490—1510. Ornering i färger kring initialer och å bönernas första blad; denna ornering sedan förbättrad (omkr. 1526—28?) med guldbeläggningar, isynnerhet å de ofvan nämda första bladen, der i guldorne: ringen ingå bokstäfverna *C. N.* å hvar sin sida om Gyllenstiernevapnet. En senare hand har inskrifvit bönen å de två sista pergamentsbladen.

Bönbok på papper; har nu 95 pappersblad samt märke efter två bortrifna bokstäfver. Skrifna dels 1490—1520-talet, före Reformationen, dels 1530—40-talet, efter Reformationen; med några anteckningar från 1551.

Dessa båda bönböcker äro af G. Rålamb förenade i ett band; ovisst om de förut varit det. Pergamentsbokens nyare ornering visar, att den så blifvit prydd för (att gifvas till?) Christina Gyllenstierna Nilsdotter (1526 trolofvad, 1528 gift med Johan Turesson af Tre Rosor). Anteckningar i pappersboken visa, att den tillhört någon, som varit intresserad af gods, tillhöriga Johan Turessons ätt och af gods, tillhöriga Christina Gyllenstierna, som i bokens yngsta anteckning kallas »min fru». (I pappersbokens yngre katolska del förekommer en syndabekännelse, i hvilken erkännes »jungfrukränkelse» — alltså antagligen icke skrifven för Christina Gyllenstierna.) Pappersbokens katolska del omfattar utdrag ur Bonaventuras betraktelser öfver Jesu lefverne samt böner under messa m. m. och den ofvan nämda, långa syndabekännelsen. Slutar bl. 74. Den protestantiska delen, bl. 75—93, innehåller en tros- och syndabekännelse, spörsmål om altarets sacrament,

betraktelser öfver »Fader vår» och böner före och efter predikan. — 1 vol. Helt brunt skinnband.

Kort författat Byxmesterie Efter Svänska Methoden, och dhe Fråge Puncter, som nu för tiden äre autoriserade att Examinera Artollerie-bursarne efter — — — Uppsatt — — — af G. G. A. Anno 1705.

Johan P. Lindhé: Beskrifning på Contradanser, för Högvälb. Hr. Baron Andr. Sigfrid Rålamb 1764.

Johan Thomesson Bure: »Adalruna Rediviva». Förf:ns egenhändiga handskrift med ritningar och inklistrade träsnittsaftryck. Tillegnad drottning Christina. (Detta arbete har Bureus flere gånger utfört, med olika vidlyftighet, tillegnadt olika personer.)

Målningar på turkiskt papper, framställande turkiske hof- och statsembetsmän m. m. Ofta försedda med påteckning af Claës Rålambs hand. (Köpta af C. R. i Konstantinopel 1657.)

Tre andliga skrifter af Joh:s Petri Gothus (Hans Persson Östgöte, komminister i Söderköping). Arbetet tillegnadt fru Ingeborg Tott, gift med Sten Banér som enkling efter Margaretha Grip, till hvars tröst den första skriften författades, men ej blef färdig före hennes död (1586). Fru Ingeborgs yngre halfsyster Anna Tott var Broder Andersson Rålambs andra hustru. — Orig. 8:o. Guldpressadt pergamentsband.

Elin Hansdotter Ulfsparres bönebok. Skänkt till henne $^1/_1$ 1626 af Erik Brodersson Rålamb. (Fröken Elin eller Helena, då 30:årig, blef sedan gift med generalguvernören öfver Halland frih. Caspar Otto Sperling, hvars efterlemnade papper äfven till, en del ingå i Rålambska manuskriptsamlingen.)

Konung Erik XIV:s af honom egenhändigt uppställda astrologiska dagboksanteckningar. Två sidor afsedda för hvarje dag i året. Å sista sidan har konungen antecknat, att rådsherrarne erkänt hans hustru som drottning och hans barn som legitima tronarfvingar. Boken har en anteckning af Gregorius Borastus, att han inlöst boken från svenske värdshusvärden i Vilna Jacob Henn, hos hvilken Erik XIV:s son prins Gustaf 1603 pantsatt den, samt en anteckning af Åke Claësson Rålamb, att han 1673 kommit öfver boken i en kryddbod i Paris, dit den, bland en mängd svenska papper, blifvit efter konung Johan Casimirs död försåld af

konungens polske hofdverg. — 1 vol. stor 8:o. Helt skinnband (ej det ursprungliga); guldsnitt.

G. Rålambs Dagboksanteckningar under utresan från Stockholm till Rysswijk, vistelsen der och i England, tills han, plundrad af stråtröfvare, nödgades återvända hem (1697 Aug.—1698 Juni.).

Crusius, Bened. Olai, J. U. D. & Prof. Upsal.: Tractatus Juridicus contractuum, in gratiam juris Studiosorum promulgatus. D. As. C. (Domini Assessoris Crusii) Ex Ore scribebam Carolus Sudermannico-Lundius Ubsaliæ Anno Messiæ 1625 10 Calen. Septembr. (Höstterminen 1625 var Crusii första professorstermin. C. blef sedan assessor i Svea hofrätt. *C*arolus *J*ohannis *L*undius *S*udermannus (initialerna jemte årtalet *MDCXXV* inpressade å frampermen) blef assessor i Göta hofrätt. Om båda se Stiernman, Bibl. Sviog. 1731.) — 1 vol. 12:o. Grönt perg. omslag med messingsknäppe.

Tysk bönbok. Skönskrift å pergament med målade initialer och figurtaflor öfver hela sidor, från förra hälften af 1600-talet. — 1 vol. 12:o. Guldpressadt, brunrödt skinnband. Å frampermen inpressadt: *C. G. R. S.* Boken har, enl. anteckning å ett nyare försitsblad, tillhört konung Carl X Gustaf.

Psalmi Davidis. Pergamentskrift med randmålningar och initialorneringar i guld och färger, från 1400-talets senare del. Gammalt brunt skinnband med inpressad inskrift å båda permerna: *hunc librum recte ligavi Johannes de lende ob laudem christi.* Guldsnitt.

OXENSTIERNA (af Eka och Lindö), **Carl Gustaf**, friherre; född 1753; envoyé vid portugisiska hofvet 1791, vid baierska hofvet 1793, vid danska 1798, rapellerad 1813; död i Stockholm 1815 och begrafven i Lillkyrka kyrka i Upland.

Ex-libris: Hjertvapnet (oxpanna med horn) med ornament och crest, som är större än vapnet.

Kopparstick (förmodligen ej svenskt).

C. G. Oxenstiernas betydliga boksamling, som han dels ärft och dels sjelf förökat, delades efter hans död mellan

arfvingarne. Någon del finnes ännu qvar på Eka, som nu eges af enkegrefvinnan Eugenie Lewenhaupt.

NORDEWALL, Eric, (före adlandet Nordwall); son till kyrkoherden i Öfver-Kalix Jonas Nordwall och född derstädes 1753; student i Upsala 1770, anskultant i Bergskollegium 1774, geschworner i Vester-Bergslagen 1782, styresman för Eskilstuna fristad 1784, ledamot af Vetenskapsakademien 1795, smidesdirektör i förut nämda fristad 1799, ledamot af Målare- och bildhuggareakademien 1802, adlad 1816, öfverste-löjtnant-mekanikus 1819; död i Stockholm 1835 och slöt sjelf sin adliga ätt.

Ex-libris: Vapnet (hjertskölden: ett vattenpass) och nedanför detsamma Vasaordens dekoration i medaljongform.

Litet träsnitt, tryckt å gult papper.

Nordewalls böcker, 611 n:r, såldes, enligt tryckt förteckning, å auktion i Stockholm Oktober 1835.

NESCHER, David Georg; vinhandlare, öfverinspektor vid vinprofningen i Stockholms tullkammare; född i Stockholm 1753, död dersammastädes 1827.

Bokegaremärke: D G NESCHER i svartstämpel å titelblad.

Neschers betydliga boksamling köptes 1828 af Kongl. biblioteket för 6,500 rdr b:ko. Den innehöll 5,637 n:r, hvaribland 268 handskrifter. Den var först ämnad att säljas å auktion. Tryckt förteckning från Fr. B. Nestius tryckeri utkom 1828, 424 sid. 8:o med följande titel: »Förteckning uppå framl. Öfver-Inspectoren Daniel Georg Neschers efterlemnade Samling af Manuscripter, Böcker, Chartor och Estamper, som kommer att genom Auction försäljas i Stockholm 1828.» På baksidan af titelbladet lästes följande tillkännagifvande: »Tiden, då Auctionen kommer att hållas, skall genom Annoncer i Stockholms Tidningar tillkännagifvas.»

Vi vilja i korhet redogöra för denna märkliga katalogs innehåll, hvilken utvisar, att Nescher var en samlare af första rang.

1:o) Manuscripter in folio, 116 n:r, deraf omkring 350 originalbref från framstående lärde och politici från 1440 till år 1700, i tre portföljer, dessutom en mängd originalbref från kungliga och furstliga personer. En kuriös handskrift må äfven nämnas: »Den tappre och älskande Gustaf Wasa; eller ock kiärleksundervärk uti de Nordiske Hofven, hvilka, under den tappre och af älskog betagne Gustaf Wasas underfulla Lefvernesbeskrifning, några de artigaste och tänckvärdigaste Älskogs-händelser föreställa.»

2:o) Manuscripter in qvarto, 106 n:r, innehållande bref, historiska handlingar och biografiska ssmlingar af stort intresse.

3:o) Manuscripter in octavo och duodecimo, 46 n:r historiska handlingar och genealogier.

4:o) Tryckta böcker in folio, 290 n:r teologi, juridik och historia.

5:o) Böcker in qvarto, 1,389 n:r; i denna afdelning må särskildt nämnas en oerhörd samling af likpredikningar och tal öfver aflidne personer, upptagande tätt tryckta sidorna 161—211.

6:o) Böcker »in octavo och mindre formater», 3,411 n:r; af denna samling må särskildt nämnas 4 digra samlingsband *Historiska berättelser* och 13 digra samlingsband *Miscellanea:* pasquiller och curiosa; det öfriga innehåller hufvudsakligast sådant, som rör svensk historia och svensk topografi. Skönlitteraturen är obetydligt representerad, med undantag af sånger och visor i munuskript.

7:o) Chartor, 167 n:r, nästan uteslutande svenska.

8:o) Estamper m. m., 115 n:r, mest utländska saker märkligast äro: »Nic. Tessins project till Stockholms slott. 22 plancher vb» samt »Forma Templi D. Petri in Vaticano, af Antonius Labaccus».

9:o) Portraiter, 200 st. värdefulla gravyrer.

Ehuru katalogen är uppgjord utan någon plan eller ordning, finner man dock vid genomläsandet af densamma att, den Nescherska boksamlingen icke, såsom en del stora »samlingar» nu för tiden, utgjorde en massa hopkomna böcker, innehållande allt och ingenting och således utan något egentligt

syfte, utan var en *planmessigt* hopbragt samling rörande svenska förhållanden, hvilken vittnar om, att samlaren icke allenast var bokvän, utan äfven bokkännare.

* * *

»Ehuru Neschers yttre lif», skrifver en biograf (Hyltén-Cavallius), »icke framter några mera framstående drag, bör han likväl med heröm ihågkommas för sina visserligen anspråkslösa, men derför icke mindre stora förtjenster såsom en af den tidens utmärktaste bokkännare och boksamlare inom fäderneslandet. Han kan i detta afseende ställas vid sidan af Braad, Gahm Pehrsson, Lidén, Lüdeke, Marklin, Fägersten, Westin och andra män, till hvilka Sveriges litteratur och litteraturhistoria stå i de största förbindelser. Hans förtjenster i detta afseende böra äfven desto högre uppskattas, som de icke understöddes hvarken af någon i ungdomen erhållen lärd uppfostran eller en sådan personlig ställning i samhället, hvarigenom denna hågens riktning kunnat erhålla väckelse och näring.

»Lusten för vetenskapliga samlingar uppenbarade sig hos Nescher ända från yngre åren och var lika lefvande under hela hans långa, i medborgerligt afseende lyckliga lefnad. Redan såsom yngling använde han sina penningar och sin lediga tid åt inköp och ordnande af mynt och böcker, och när hans jemnårige uppsökte förströelse och tomma nöjen, fann Nescher sin största glädje i förtecknandet af en bundt handskrifter eller betraktandet af en sällsynt bok. Särskildt förtjenar han aktning för sin samvetsgrannhet i valet af medel för ökande af dessa litterära skatter, helst, som man vet, Gahm Pehrsson och flere äldre samlare icke i detta afseende just kunde anses för mönster. Likaledes bör nämnas den omvårdnad och äfven smak, som Nescher använde på förvarandet oeh ordnandet af sina samlingar, och hvarigenom det äfven blir ett nöje för bokkännaren att taga i handen ett manuskript eller tryckt arbete, hvarpå han igenfinner N:s namnstämpel. Man upptäcker allestädes en redbarhet och ett sinne för ordning, som erhåller ett högre värde genom den fosterlandskänsla, hvilken dermed var parad och ofta rörande uttalar sig midt ibland de historiska anteckningarna öfver hvarje särskildt arbetes tillkomst och öden. Sålunda heter det i en dylik anteckning: »Ägde jag ej det varmaste hjerta för mitt fädernesland och dess underliga öden, uppoffrade jag visserligen ej så mycken tid, möda och kostnad att för Framtiden upleta och bevara dess Häfder. Af Samtiden bör jag ej, för alt sådant, vänta mig annan ärkänsla, än klander och afund, af de mästa nu lefvande varelser, hvilka på helt annat sätt förnöta sitt lif och använda sin korta lifstid. Sådant afskräcker mig dock ej, at i mitt påbegynta yrke fortfara, för at derigenom dagligen, alt mera och fullkomligare, kunna gagna en Efter-

verld; hvilken ock säkert, då endast mina nyttiga Samlingar, och Stoftet af min utsläpade ringa varelse, äro öfrige, med tacksamhet ihogkommer och ibland arbetsamma och gagnande Medborgare nämner den nu för tiden obetydlige Dan. G. Nescher. Stockholm d. 23 Aug. 1795.»

Neschers samlingar hade framför Lüdekes o. fl. a. det lyckliga ödet att ej blifva styckade och förskingrade på offentlig auktion. Hans trenne, tid efter annan gjorda myntsamlingar försåldes, den ena år 1809, vid ryktet om ryssarnes antågande mot Stockholm, till en grefve Bonde, de begge andra, vid egarens död, till grosshandlarne bröderne Scharp i Stockholm. Så vidt man får döma af Neschers talrika anteckningar uti ett å Kongl. biblioteket förvaradt, interfolieradt exemplar af *C. R. Berchs Svenska Mynt- och Skådepenningar*, synas hans samlingar i denna del hafva egt en utomordentlig rikedom och fullständighet.

* * *

Vi kunna icke underlåta att här införa äfven det intressanta meddelande, som Gjörwell i sin *Brefväxling* 3:dje bandet (sid. 239—241) lemnar rörande Neschers samlingar:

Nescher (Öfver-Inspektoren *Daniel Georg*), Grosshandlare i *Stockholm*, är ägare af de Samlingar uti *Svenska Historien*, som få kunna uppvisa, Samlingar, som han alla sjelf gjort, och ständigt öker, äfven til Tjenst för dem, som arbeta uti Fäderneslandets Häfder. Huru mycket detta sammanlagt hedrar denne så ädelsinnade, så värdige Medborgare samt berättigar honom til det Allmännas Tacksamhet, intygas aldrabäst af efterföljande, ehuru blott korrta Anteckning om detta Förråd. Hr Öfver-Inspektoren Nescher äger först en *Bok-Samling*, innehållande öfver Fyratusen Band, utom flere tusen särskilda mindre Skrifter, alla rangerade uti Portefeuiller, såsom Acta Publica, Disputationer, Orationer, Parentationer, Åreminnen, Likprädikningar, Relationer m. m., de förre til största delen, de senare endast uti Svenska Historien. Härtil komma Manuscripter, likaledes uti vår Historia, af hvilka ägas Trehundra band och minst Tretusen lösa uti Portefeuiller, i sin ordning lagde, hvaribland omkring Trehundra originale *Konunga-Bref*, alt ifrån Konung Christoffer af Bäijern intil vår Tid, och omkring Tusen af märkvärdige Mäns egenhändiga Skrifvelser. — Sedermera: *Svenska Karter*, *Prospecter*, *Handteckningar*, *Gravurer* och *Genealogier*, alt Sverige rörande, til et antal af Tretusen. Vidare: Svensk Portrait-Samling, börjad år 1785, gående til omkring Sextusen; hvarje Portrait är uppsatt på blått Olifant-Paper, med tilskrifven Biographisk Anteckning, och alla förvarade uti 20 Maroquins-Portefeuiller. Så beskaffad och så nära Fullständigheten bragt Samling finnes ingenstädes. Sluteligen

och af alt det dyrbaraste är en *Svensk Mynt-* och *Medaille-Samling,* börjad år 1796, och hvilket Cabinet uti början af innevarande år [1806] innehöll: 1,752 Medailler öfver Kongliga och Försteliga Personer och 798 öfver Enskylde Personer, 2,094 Mynt, 163 Medailloner eller gutne Portraiter samt 53 målade och emaillerade öfver såväl Konglige och Förstelige som Enskylde Personer. Til detta uti Fem Skåp noga rangerade och väl förvarade Mynt-Cabinet hörer också et särskildt *Numismatiskt Bibliotek.* Hela denna gemensamma Lärdoms-Skatt ökes dageligen, och utgör den ofelbart en af svenska Hufvudstadens förnämsta Prydnader.

* * *

I Linköpings Stifts Tidningar N:o 7, 1791, omnämnes bland andra donationer till Linköpings gymnasiibibliotek följande:

Inspektoren öfver Skeppsbron i Stockholm *D. G. Nescher*: 2 manuskript; det ena Ärkebiskop Haqvin Spegels kyrkohistoria i original, det andra pastorn i Ö. Stenby Jonæ P. Klints »Chronicon Episcoporum Lincopensium».

HORN, Carl Gustaf, friherre; född 1753; löjtnant vid Bohusläns dragoner; död ogift i Hamburg 1775 och slöt på svärdssidan friherrliga ätten Horn af Rantzien.

Bokegaremärke: Hjertvapnet (ett horn hängande i ett band) inom ett ornament, friherrlig krona öfver, under: *c: g: horn.* Stämpling i tusch.

Ofvan nämda märke synligt i franska böcker från senare hälften af 1700-talet.

LAGERFELT, Israël; född i Linköping 1754; friherre; öfverstelöjtnants afsked 1784; död på Lagerlunda 1821. Gift med Magdalena Sofia Falkenberg, född 1763, död 1834.

I Ättartaflorna omförmäles, att L. var en driftig landthushållare, och njöt såsom sådan i sin ort stort förtroende.

Han nitälskade äfven mycket för kyrkomusiken, och anskaffade derföre orgelverk till flere af Östergötlands kyrkor.*

Ex-libris: *Hjertvapnet* i oval sköld med friherrlig krona öfver. Derofvan läses å en bandeau: *I Lugnet Man Skördar Frugten [Isr. Lagerfelt Magd. Sophia Falkenberg]*. Kopparstick.

Lagerfelts betydliga boksamling skänktes till Linköpings stifts bibliotek. L:s Ex-libris förekom i många af de Linköpings stifts-biblioteks-duppletter, som å Stockholms bokauktionskammare såldes hösten 1886. (Se vidare artikeln Linköpings bibliotek.)

TENGMALM, Per Gustaf; född i Stockholm 1754; läkare vid Gimo och Rånäs bruk i Roslagen 1784, läkare i Eskilstuna fristad 1785, provinsialläkare i Vestmanland 1793; död i Vesterås 1803. »Tengmalm var en arbetsam, lärd och djupt tänkande läkare».

Ex-libris: Hygiea, belyst af allseende ögat; omskrift i oval: *Naturam Sequi Artique Impendere Vires.* [Följa naturen och egna sina krafter åt konsten]; i afskärningen under: *Ex Bibliotheca Tengmalm.* Kopparstick.

ROSENHANE, Schering; född 1754; friherre; kabinettssekreterare, 1792, kansliråd s. å., slutligen statssekreterare, ledamot af flere akademier; död på stamgodset Torp 1812 och slöt ätten på svärdssidan samt är begrafven i Husby-Oppunda kyrka i Södermanland. Rosenhane utvecklade en betydande verksamhet som historisk författare, och dessutom återfinnes i Vetenskaps- och Vitterhetsaka-

* J. M. Rosén säger i *Några Minnesblad* (I sid. 17) om Lagerfelt: »Stor musikvän. Gick i den vägen kanske nog långt, ty till och med hans *betjenter* måste kunna traktera något instrument. Var hög frimurare, chef för logen i Linköping.»

NATURAM SEQUI ARTIQUE IMPENDERE VIRES.
E BIBLIOTHECA
TENGMALM.

demiernas handlingar en mängd minnesteckningar, tal och athandlingar af honom.

Ex-libris: Vapnet med heraldiskt bladverk. Träsnitt ur Cedercronas vapenbok.

I Svensk Litteraturtidning den 17. Februari 1823 läses:

»Genom gåfvobref af den 15. September sistl. år hafva hofmarskalken, R. N. O, John Jennings och dess husfru Sophia Eleonora Jennings, född friherrinna Rosenhane, till Kongl. Vitterhets-, Histor.- och Antiquitets-Akademien förärat den del af framlidne statssekreteraren, commend. af K. N. O., ridd. af K. Carl XIII:s orden, friherre Schering Rosenhanes efterlemnade bibliothek, som innefattar Nordiska Historien, Antiquiteterna och Vitterheten, med tillhörande, särdeles märkvärdiga Collectanea Historica, Dissertationer, Acta Publica, efter ämnet ordnade och inbundna, äfvensom en kostbar samling af Svenska Geografiska Chartor samt ritningar och kopparstick, dels föreställande svenska minnesmärken, byggnader och planritningar, dels ock Batailler, högtidliga acter och ceremonier m. m. i regal folio, ordnade och inlagde i 17 stora portföljer. Gåfvobrefvet, som föredrogs i K. Akademiens sammankomst den 10. sistl. Dec., åtföljdes af en fullständig catalog, författad af Bibliotheks-Amanuensen, Magister Docens Johan Henrik Schröder, som vid Upsala Akademi innehafver det af samma ädla gifvare stiftade Rosenhanska Stipendium. Den återstående delen af det vackra Rosenhanska Bibliotheket, på stamgodset Torp i Södermanland, lärer ej ännu vara disponerad. Man förmodar någon del deraf vara bestämd dels för Strengnäs Gymnasium, dels för Upsala Akademi. Så har den siste ättlingen af en i fäderneslandets häfder lysande ätt, i hedrande stiftelser till vetenskapernas framgena bästa, på det varaktigaste sätt hos kommande slägter försäkrat dess rätt till erkänslans minne.«

* * *

I *Handlingar rörande Skandinaviens Historia* 7:de delen, Sthlm 1819, är införd »*Förteckning på Friherrliga Rosenhanska Manuskripterna, som för det närvarande förvaras på Torps Herregård i Södermanland; Dessa Manuskripter äro till större delen samlade af framledne Stats-*

Sekreteraren, Kommendören af Nordstjerneorden och Riddaren af Konung Carl XIII:s Orden Friherre Schering Rosenhane, som sjelf författat förteckningen deröfver.»

Denna rikhaltiga och märkliga handskriftsamling, nästan uteslutande handlingar till svenska historien, är nu införlifvad med Upsala universitets bibliotek.

GRANDEL, Johan, född 1754; kopparstickare; son till lektor Lars Grandell i Skara och broder till medaljgravören och direktören i Målareakademien Lars G. Enligt uppgift i Klerckers genealogiska samlingar blef Johan Grandel »sänd till Frankrike att aftrycka graverade plåtar». Dödsår okändt.

Ex-libris: *J. Grandel* prydligt sammanbundet med slängar omkring. Kopparstick.

BONDE, Gustaf Ulf, grefve, kammarherre, född på Nyboholm vid Enköping 1754, död i Stockholm 1788.

Ex-libris: Vapnet ur träsnittsvapenboken. (Å permarne: *G. U. Bonde;* stämpel i guld.)

Permstämpel: *G. U. B.* å permarne af de böcker, som grefve Bonde ärfde efter sin moster, friherrinnan Beata Gustafva Clodts, född Sparre, död 1782. (I dessa böcker står friherrinnan C:s mans, öfverintendenten Clodts Ex-libris, vapnet i träsnitt, infäst).

Grunden till grefve G. U. Bondes bibliotek utgjordes af den samling om öfver 2000 band, hvilken hans farfader, riksrådet grefve Gustaf Bonde (död 1764) bildat samt gjort till fideikommiss. Biblioteket är införlifvadt med boksamlingen å Säfstaholm.

TROLLE-WACTEMISTER, Carl Axel, grefve, född 1754, e. o. kanslist i Justitierevisionen 1771, protokollssekreterare 1774, justitie-kansler 1779, en af rikets herrar

1782, Serafimer-riddare 1784, riksdrots 1787, Lunds akademis kansler 1789, justitie-statsminister 1809, död på Trolle-Ljungby 1810. (Antog 1808, då han tillträdde Trollebergs fideikommiss efter modern, namnet Trolle-Wachtmeister.)

Ex-libris: *Vapnet i stålstick*, liknande sonens, f. d. landshöfdingen, grefve Axel Knut Trolle-Wachtmeisters Ex-libris, men i mindre skala och ej så fint utfördt.

Boksamlingen förvaras å Trolle-Ljungby.

LENNGREN, Anna Maria, född Malmstedt, 1754 i Upsala, död i Stockholm 1817.

Å en bok, som tillhört skaldinnan (»Deutsches Stockholmisches Gesang-Buch», Sthlm, Carlbohm 1801), finnes å frampermen tryckt i guld: *A* M* L** Boken är antagligen ett presentexemplar, och måhända använde fru Lenngren ej något märke å sina öfriga böcker.

STIERNELD, Adolph Ludvig, friherre; ryttmästare vid Lifregementet, brigadadjutant hos hertig Carl, öfverkammarherre hos enkedrottning Sophia Magdalena, ståthållare på Gripsholm, riddare af Carl XIII:s orden; född i Stockholm 1755, död på Gripsholm 1835.

Friherre Stierneld var en framstående bibliofil och dessutom samlare af historiska urkunder och manuskript. Gjörwell omnämner i sin Brefväxling (5 b. sid. 7) hans samlingar: »Således äger Hr Öfver-Kammarherren hos Hennes kgl. Maj:t Enke-Drottningen, Frih. Ad. Lud. Stierneld et vackert Bibliothek, men derjemte rikt på manuskripter uti vår, särdeles nyare Historia, och i bland dem åtskilliga som tillhört vår store Samlare och Granskare, framl. Hr Hofrådet Warmholtz. Til denna samling har fören. Herre fogat en ansenlig af målade Portraiter af Kongl. och andra Svenska Personer.»

Stierneld var den egentlige stiftaren af *Samfundet för utgifvandet af handlingar rörande Skandinaviens historia*, likaså af statens storartade porträttgalleri å Gripsholm,

der han såsom ståthållare länge verkade. Genom testamentariskt förordnande skulle hans stora manuskriptsamling och en del böcker tillfalla Upsala universitet ifall hans ätt på svärdssidan utginge. Redan 1858 kom universitetet i åtnjutande af nämda donation genom sonens, excellensen G. N. A. A. Stiernelds välvilja.

LEIJONHUFVUD, Axel Gabriel; född 1755; sergeant vid Enkedrottningens regemente 1763, efter passerandet af alla grader slutligen öfverste för detsamma 1808, öfverste för Helsinge regemente 1812, riddarhusdirektör 1815, riddare af Carl XIII:s orden 1819; död i Stockholm 1826.

Ex-libris: *Hjertvapnet*, omgifvet af solstrålar, trofeer, skyar m. m.; derunder valspråket: *Ex recto decus* [Från det rätta min prydnad.] Kopparstick (af Floding?).

NACKREIJ, Lars von; född 1755; mekanikus vid Trollhätte slussverk 1772, löjtnant vid Bohusläns dragoner 1780, kapten 1786; död 1798 på Föske, det han förvärft och hvarest han efter afskedstagandet 1789 nedsatte sig såsom brukspatron. Af hans litterära arbeten är, förutom tre tal, i tryck utkommen operan »Olympens beslut», uppförd i Vexiö 1778 på konungens födelsedag d. 24 Jan.

Ex-libris: Vapnet i oval, omgifvet af en lagerkrans, derunder namnet *Lorents*. Kopparstick.

NORING, Jonas; expeditionssekreterare; född 1755, död 1823.

Bokegaremärke: Namnet: *Jonas Noring* i typtryck.

KNÖS, Olof Andersson, son till domprosten i Skara Anders Olofsson K.; född i Leksberg 1756; student i Upsala 1772, fil. mag:r 1779, lektor i grekiska språket vid Skara gymnasium 1797; död i Skara 1804.

Knös intager en framstående plats såsom bibliognost och samlare. Förutom utgifna litteraturhistoriska arbeten (»Historiola Poëtarum Vestrogothiæ Latinorum» och »Analecta Epistolarum, in primis Historiam et Res Litterarias Sueciæ illustrantium» m. fl.) har han efterlemnat betydande samlingar handskrifna anteckningar, af hvilka följande tillhöra Kongl. biblioteket: *Repertorium Sueciæ Biographicum*, eller anvisning på källor till biografier samt biografiska och bibliografiska underrättelser om svenskar och utländingar i svensk tjenst; *Rhyzelii Wester-Gothia Ecclesiastica et literata*, tillökt afskrift; *Alnanders Historia librorum prohibitorum in Suecia*, tillökt och fortsatt; *Stiernmans Anonymor. Centuriæ*, tillökt och fortsatt. — Öfriga samlingar finnas i Upsala bibliotek.

Knös bibliotek — hvilket han med urskiljning och stor kostnad samlat — var ett af de i klassiska litteraturen och framför allt i svenska historien rikaste någon privat man i Sverige egt*. En anmärkningsvärd samling skrifter af och om vestgötar donerade han till Skara gymmnasii bibliotek. Det öfriga såldes å »Publica Auctione» i Skara 1805 d. 11 Sept. o. f. d. enligt af brodern Carl Johan Knös noggrant upprättad katalog (tr. i Skara 1805), upptagande 4,687 n:r tryckta böcker och 87 n:r manuskript. Volymantalet är naturligtvis vida större; så t. ex. är »En samling Almanachor från 1615 till 1729» upptagen under *ett* nummer, äfvenså finnas stora samlingar af gamla sällsynta samtida krigsberättelser upptagna under *ett* nummer, »i en bundt», samt stora samlingsband i svensk historia. Katalogen upptager slutligen: »En ansenlig Samling af Svenske och utländske Mäns Portraiter och Kopparstycken, som upplysa Svenska Historien eller

* Pehr Tham i *Anteckningar under en Resa*, Sthlm 1797, (sid. 12) skrifver om Knös' bibliotek: »Kanske har nu Lector Olof A. Knös i Upsala, men som snart flyttar ned til Skara, et af de största enskildta Bibliotheker, samladt af honom sjelf med högst 200 Riksdalers Inkomst om Aret, hvaraf först hans Lifs-uppehälle skolat afdragas. Huru sannas icke här det gamla Ordspråket: *Labor improbus omnia vincit*».

äro af Svenska Artister förfärdigade, efter särskild [förmodligen skrifven] Förteckning.»

Knös använde intet annat bokegaremärke än sin namnteckning: *Olof Andersson Knös* eller *Olavus Andreæ Knös* och derunder alltid vistelseort och årtal. Böcker med dessa namnteckningar förekomma ganska ofta.

I *Gjörwells Brefväxling*, 5:te bandet sid. 6, skrifver »dè lärda mödors patriark» till *Vännen i landsorten:* »— — Du beklagar Förlusten af tvänne härliga Boksamlingar, de som hafva tilhört Hr Ärke-Biskopen *Uno von Troil* — denne uti alt så ypperlige Man — och Hr Lector *Olof A. Knös* i Skara, en af våre förste Bokkännare, men begge efter deras Död genom Auctioner skingrade. Ja! detta är visserligen at beklaga; ty det förra lyste af de skönaste Uplagor af Classiska Auctorer, och det senare ägde en samling af böcker, men i synnerhet af Handskrifter uti vår Historia, sådan, som få hos oss hopsamlat. Märk: Hr K. hade sjelf samlat detta Bibliothek, och var endast 47 år, när han dog.»

* * *

Oaktadt sina stora litterära förtjenster, blef Knös förbigången vid utnämningar. Förgäfves sökte han 1786 litterarum humaniorum adjuncturen, men platsen gafs åt E. Götlin, oaktadt Knös med utmärktaste loford erhöll förslaget. Denna motgång rubbade dock icke hans sinnesjemnvigt; men då han 1788 sökte vice bibliotekarietjensten vid Upsala akademiska bibliotek och med skäl kunde räknas för den mest meriterade, men detta oaktadt förbigicks, så bröts hans mod och jemnvigten i hans lynne. Af hvad som framgår ur Gjörwellska brefsamlingen i Kongl. biblioteket, skulle Knös så djupt gripits af denna orättvisa, att han en tid varit nästan sinnesrubbad. Högsta målet för hans sträfvan var att erhålla anställning som tjensteman vid Upsala bibliotek, och när detta hopp slog felt, var ej underligt, om han greps af den djupaste svårmodighet. »Såsom hjeltarne i den grekiska tragedien hade han länge och kraftfullt kämpat mot ödet, men dukade under i striden.»

Att Knös emellertid tyckes ansett utgången af sist nämda befordringsfråga tvifvelaktig, framgår af nedan stående

egendomliga, men i laga form uppsatta kontrakt, hittills otryckt *:

Emellan oss undertecknade är den vänliga öfverenskommelse ingången, att om jag Boberg af Hans Kongl. Höghet Kronprinsen i nåder blifver utnämnd till Vice Bibliothecarius vid Upsala Academie, betalar jag, så snart Fullmagt för mig utfallit, till Herr Adjuncten Knös en summa af Tvåhundrade Sjuttio Sju Rdr Trettio sju sk. och Fyra rst Specie, och, om jag Knös åter skulle vinna denna nådiga befordran, betalar jag till Amanuensen Magist. Boberg årligen hälften af den Vice Bibliotecarie sysslan åtföljande lön, till dess Boberg får tillträda någon ledighet och jämngoda förmåner med berörda halfva lön. I den samma händelsen förbinder äfven jag Boberg mig, att, när Ordinarie Amanuenslönen vid Bibliotheket mig tillfaller, på samma sätt dela den med Adjuncten Knös. Detta försäkras på ära och tro med våra egenhändiga namns och sigills undersättande, och i undertecknade Gode Mäns närvaro, som skedde i Upsala d. ellofte dagen i Decembr. månad år Ettusende Sjuhundrade Ottatio Otta.

Olof Andersson Knös. (Sigill.) And. Is. Boberg. (Sigill.)

Til vitnes

Iac. F. Neikter. Kongl. Acad. n. v. Rector.

Eric Mich. Fant. Hist. prof. Ups.

Pehr F. Aurivillius. K. Acad. n. v. Bibliothecarius

* * *

Gjörwell skrifver $^5/_4$ 1790 (otr. bref): »Sedan K. M:t, för att trösta den mjältsjuke adjuncten O. A. Knös, lofvat honom de begge små pastoraten i Vestergötland, först Skölfvene och sedan Källby, hvilka dock råkat att falla uti andre Guds mäns händer, har K. H. Kronprinsen, genom hr v. Rosenstein, hugsvalat honom med en extra-lön af 223 rdr på Upsala stat, dock under vilkor, att han där förblifver och bevisar sig alt vidare vara en högskolans värdige historiograph».

REUTERHOLM, Gustaf Adolf, friherre; född 1756; slutligen president i Kammarrevisionen, en af rikets herrar och Serafimerriddare med valspråk: *Nec Aspera Terrent* [Ej ens törnen förskräcka]; afsked från alla embeten 1796;

* Originalet befinner sig i författarens ego.

riddare af Carl XIII:s-orden 1811; död i Holstein 1813. (Reuterholm framstår i historien just ej såsom någon sympatisk personlighet; men så får man också taga i betraktande, att de flesta källor till den »allsmäktige gunstlingens» historia äro grumlade af större eller mindre personlig ovilja.)

Ex-libris: Hjertvapnet å oval sköld, omgifvet af en svan, en genie med fackla samt en mängd attribut; öfver: allseende ögat; deröfver: *Immutabilis* [Oföränderlig]; nederst: *Bibliotheca Gustavo Adolpho Reüterholmiana,* det hela prydligt, men för mycket öfverlastadt med emblem.

Kopparstick, sign. Snack sc.

Permstämpel: I guld å permen af en del böcker: *G. A. R.*

Under sin frivilliga landsflykt skref Reuterholm sitt namn å titelbladet i böckerna.

År 1819 i April såldes å bokauktionskammaren i Stockholm en större samling sällsynta böcker, som tillhört framlidne friherre G. A. Reuterholm. Förteckningen upptog folianter: 66 n:r, qvarter: 433, octaver etc.: 1,948 n:r.

I n:o 75 af Sv. Litt. Tidn. 1824 förekommer följande notis: »Enligt Kongl. Maj:ts nådiga bifall har Reuterholmska Manuskriptsamlingen blifvit af Staten inköpt för 8,000 Rdr B:co. Denna dyrbara samling innehåller isynnerhet vigtiga autentiska Bidrag till Sveriges Historia ifrån kon. Gustaf III:s död 1792 till f. d. konungens uppstigande på Thronen 1796, eller den s. k. Förmyndare-Regeringen, under hvilken framl. Hans Excellence, En af Rikets Herrar, Presidenten Friherre Gust. Ad. Reuterholm stod i spetsen för ärenderne. Catalog öfver denna Manuskriptsamling är uppsatt af Mag. J. H. Schröder, Histor. Litt. Docent vid Upsala Akademi.»

TOCKERSTRAND, Jonas; född 1756; komminister i Tryserum i Linköpings stift; död 1803.

Bibliotheca Gustavo Adolpho Reuterholmiana.

Ex-libris: Namnet *J. Tockerstrand*, tryckt med stora typer å en remsa (omkring 1780—1800-talet).

Hans boksamling var förmodligen till största delen ärfd efter fadern, kyrkoherden Jonas Tockerstrand i Malexander.

ULFSPARRE, Johan Carl; född 1756, underofficer vid Skaraborgs reg:te 1763, löjtnant i fransk tjenst 1780, kapten vid Saltzas garnisonsreg:te i Göteborg 1784, kommendant på skansen »Göta lejon» vid Göteborg 1788, afsked 1790; död 1802 på Djurgården vid Stockholm, »troligen mördad».

Bokegaremärke: Namnet: *J. C. Ulfsparre* i skrifstil. Svartstämpel å titelblad. (T. ex. å Voyages de C. P. Thunberg. T. 1—4. Paris An IV [1796].)

CEDERSTEDT, Jonas, auskultant i Bergskollegium omkr. 1745, afsked 1783 med bergsrådskaraktär. Stor ordensvän och särdeles verksam medlem i Par Bricoll. Född 1756 i Norrköping, död 1811. Med honom utgick ätten på svärdssidan. C. var Kexéls förtrogne vän och, som bekant, hans biograf.

Ex-libris: Vapnet i träsnitt ur Cedercronas vapenbok. Namnet finnes vanligen skrifvet å böckernas titelblad.

BRAHE, Magnus Fredrik, grefve (till Skokloster, Rydboholm m. fl.); född 1756, kongl. lifdrabant 1767, kapten 1778, en af rikets herrar s. å., Serafimerriddare 1794 med valspråk: »Redlig och ståndaktig», landtmarskalk 1800, död i Stockholm 1826.

Ex-libris: *Grefliga vapnet.* Stort kopparstick.

LEOPOLD, Carl Gustaf af; född i Stockholm 1757; fil. magister i Greifswald 1781; Lidénsk bibliotekarie i Upsala 1784; handsekreterare och bibliotekarie hos konung Gustaf III; en af de 18 i Svenska akademien; ledamot af Kanslistyrelsen 1809; adlad s. å.; statssekreterares n. h. o. v. Död i Stockholm 1829.

Permstämpel: *C. G. L.* i guld å frampermen.

Leopolds boksamling såldes, enligt tryckt förteckning, 1830 den 13:de Februari o. f. d. å auktion i huset n:r 3 Mäster Samuels gränd. Förteckningen upptager 1,100 n:r, företrädesvis svensk och utländsk vitterhet, filosofi och historia.

PAYKULL, Gustaf von; född i Stockholm 1757, e. o. kanslist i utrikesexpeditionen 1779, kansliråd 1796, hofmarskalk 1815, friherre 1818; död på Wallox Säby 1826.

Paykull var »en af de förste af Sveriges medelmåttige poeter», såsom Leopold yttrade sig. Han var lycklig öfversättare af Anakreon, Sappho, Bion och Moschus, men »ohjelpligt förlorad», säger Hammarsköld, »då han skulle framställa egna idéer».

Deremot har Paykull gjort sig ett stort namn såsom naturkunnig; hans naturaliesamling i zoologien var slutligen en af de största i Europa, och flere så utländske som svenske lärde hedrade honom med att efter hans namn benämna åtskilliga nyupptäckta både fåglar och insekter*. Paykull donerade sina samlingar till Vetenskapsakademien.

Ett prydligt Ex-libris, framställande Minerva hållande en sköld med G. P., antogo vi först hafva tillhört frih. Paykull, men funno sedan, att det tillhört öfverstekammarjunkaren

---

* Palmblad berättar en lustig anekdot om prof. Thunberg och frih. Paykull. T. hade fått en naiv fruktan, att P. skulle tillegna sig af hans insekter, hvarför Thunberg, när Paykull knackade på hans dörr, ropade: »Vänta, bror, tills jag först skjutit igen mina lådor.» (Det var samme prof. Thunberg, som i en resebeskrifning meddelar det märkliga rönet, att »vattnet är det element, som besynnerligen gör sjöfarten så beqväm i Holland», och på ett annat ställe iakttog, att »svinen [märkvärdigt nog!] församlade och försvarade sig *mangrant*»).

gr. G. Piper. Rörande frih. Paykulls boksamling har hans sonson, n. v. innehafvaren af Wallox Säby, kaptenen frih. Lars Gustaf v. Paykull benäget meddelat: »Till svar å Eder förfrågan får jag meddela, att min farfaders, naturforskaren friherre Gustaf v. Paykulls boksamling enligt hans testamentariska förordnande skulle säljas på bokauktion vid hans död, hvilket ock tyckes hafva skett, ty här på Wallox Säby finnes endast en del större naturvetenskapliga arbeten, t. ex. Buffons stora plancheverk och några andra, som min farbror sannolikt då inköpte.»

LINROTH, Adolf Fredrik, (broder till Lars L.); löjtnant vid Lifregementet till häst; född 1757, död på Säby 1821.

Bokegaremärke: Namnet: *A. F. Linroth* i typtryck innanför permen.

ROSENGREN, Magnus Henrik; kyrkoherde i Barkeryd, Vexiö stift; död 1829.

Permstämpel: *M. H. R. 1816,* stämpel i guld å permen.

LINDBLOM, Sophie Ulrique, född Söderberg (dotter af assessorn och regementsfältskären Abr. S.); född 1757; gift med sedermera ärkebiskopen J. A. Lindblom 1784 i hans andra gifte; död 1830.

Ex-libris: Namnet: *S. U. Söderberg Lindblom* inom oval ring, uppburen af två sfinxer, hållande spiror och å sina hufvuden uppbärande blomsterkrukor; ofvanför i midten en antik lampa, omgifven af två ibisfåglar med facklor.

Smaklöst komponerad och klent utförd koppargravyr, förmodligen af Kjölström.

BONDE, Carl Göran, friherre; född på Fituna 1757, antagen i krigstjenst 1773, avancerade slutligen till öfverste och generaladjutant hos konungen 1792, afsked 1793; en af rikets herrar 1818, Serafimerriddare 1822; död 1840 på Nynäs i Södermanland och ligger begrafven i Sorunda kyrka. — Friherre Bonde var en af konung Carl XIII:s förtrognaste ordensbröder.

Ex-libris: Friherrliga vapnet, derunder Svärdsorden, Carl XIII:s, Nordstjerne- och Serafimer-ordensdekorationerna. Rundt om läses: *Bibliotheca A Carolo Bonde Collecta. Secundis Dvbiisque Rectus.*

Friherre Bondes bibliotek förvaras å Nynäs egendom, hvilken f. n. eges af frih. August Gripenstedt. Öfver detta bibliotek, bestående af omkring 4,000 voll., mest fransk litteratur, finnes upprättad katalog i 3 folioband, bundna i kalfskinn, å hvars frampermar är tryckt: *Bibliotheca Collecta a Carolo Bonde.* Tom: 1. Tom: 2. Tom: 3. (I manuskript).

Böckerna äro ordnade under följande rubriker:

Livres de Theologie,
» de Theosophie et de Mystères,
» de Mythologie,
» de la Magie Blanche et Noir,
» de la Science Hermetique,
» de Physiognomie,
» de Philosophie, Metaphysique et Morale,
» de Jurisprudence,
» des Mathematiques et d'Aritmetique,
» d'Astronomie,
» des Mecaniques,
» de Chimie,
» de Mineralogie,
» de Physique,
» de Botanique;
Histoire Ecclesiastique,
» Universelle,
» Particulière,
» de Suède et de Norwège;
Memoires Historiques;
Biographies;

BIBLIOTHECA A CAROLO BONDE COLLECTA.
SECVNDIS DVBIISQVE RECTUS.

Livres de Politique,
» de Commerce et de Finance,
» d'Agriculture;
Geographie et Topographie;
Voyages;
Gymnastique;
Livres de l'Art militaire;
Arts Libéraux;
Belles-Lettres;
Fables et Romans;
Livres de Medicine;
Vocabulaires et Grammaires;
Encylopedies;
Miscellanees.

LINNERHJELM, Jonas Carl; född på Elleholm i Blekinge 1758; student i Lund 1775; kanslist i Krigsexpeditionen 1776, protokollssekreterare 1783, afsked 1796, riksheraldiker 1809; kanslirådstitel 1812; död 1829. L. var skicklig landskapstecknare, målare samt gravör. Till sina »Resor i Sverige» (3 band 1797, 1806, 1816) har han sjelf tecknat vyerna i olika manér: gravyr, etsning och aqvatinta.

Fru Linnerhjelms (född Ehrenstråhle) af mannen utgifna »Vitterhetsförsök» (Sthlm 1795) äro af honom prydda med fina gravyrer eller etsningar, försedda med datum. Några sällsynta exemplar af den sist nämda boken innehålla en graverad dedikation: öfverst står författarinnans profilporträtt i kontur och derunder: *Dig!* af utgifvaren.

Bokegaremärke: *J. C. L.* i svartstämpel; äfvensom samma initialer, stämplade å perm.

Linnerhjelms dotter, stiftsfröken *Helena Maria Linnerhjelm*, öfverlemnade sedermera till Kalmar läroverks bibliotek faderns boksamling (»Linnerhjelmska samlingen»), som utgör omkring 1,500 volymer samt ganska många handskrifter.

ADLERWALD, Carl Jakob, brukspatron; »mecenaten på Skultuna», skaldinnan Euphrosynes beskyddare; född 1758, död 1829. Slöt ätten.

Ex-libris: Hjertvapnet, uppfäst å en manteldekoration; derunder; namnet: *Adlerwald.* Kopparstick.

D'ALBEDYHLL, Gustaf, friherre; född i Stralsund 1758, anställdes vid kongl. kansliet 1775, legationssekreterare i S:t Petersburg 1778, envoyé i Madrid 1783, »ministre en second» vid danska hofvet 1784, rapellerad 1789 med tillkännagifvande af Gustaf III:s onåd, emedan han, ehuru oskyldigt, ansågs vara löjtnant Lars Benzelstjernas medbrottsling uti den bekanta äfventyrliga planen att uppbränna den i Köpenhamn infrusna ryska eskadern. d'Albedyhll lefde sedan som privatman och delade sin tid mellan sina söners uppfostran och utarbetandet af åtskilliga skrifter i diplomatik och historia, hvilka dock till större delen ej varit tillgängliga i bokhandeln. Död på Löfsund i Södermanland 1819.

Ex-libris: 1. I medaljong, hängande i ett band, läses: *G. D. A.* i monogram. Å bandet: *Mors sine musis vita* [Lif utan sånggudinnorna är död].

Kopparstick, groft utfördt.

I mindre medaljong: *GDA* och i medaljongskanten samma devis som föregående. Derofvan en lagerguirland. Kopparstick, fint utfördt.

3. Minerva i något knäböjande ställning å en trappa i ett bibliotek. Å hennes venstra arm ses en sköld med Medusahufvud, å hvars rand läses: *Adversis perfugium et solatium* [I olyckor är detta tillflykt och tröst]. I gudinnans högra hand är ett långt spjut, med hvilket hon pekar på en inskription, å ett postament, så lydande: *Multum legendum non multa* [Man bör läsa grundligt, ej mycket]. Ofvan detta postament läses å en medaljong, omgifven af lagerqvistar, *GDA* i monogram. Kopparstick i aquatinta-manér, sign. J. F. Martin del. et sc. 1799.

MORS SINE MUSIS VITA

HEIJKENSKIÖLD, Christian; född 1759, kapten, stabsadjutant, kammarherre hos hertig Fredrik Adolf af Östergötland 1800; död ogift på Östra Bohr vid Linde 1831.

Ex-libris: 1. *Vapnet* å en oval sköld, prydt ofvanför med bandornament, hvilande å ett med blad, rosor och guirlander prydt soubassement, hvarå står: *Christ. Heijkenskiöld 17...* Sign. Akrel sc.

Smakfullt och fint komponeradt af Akrel d. ä.

2. Inom ett ram-ornament: *C. H.* hopflätadt, deröfver en crest: två uppstående vingar; mellan desamma en rätt uppstående hammare, omkring hvilken slingrar sig en lagerqvist. Nederst: *Christian Heijkenskiöld.*

OXENSTIERNA, Sven Gabriel af Eka och Lindö, friherre; född 1759; antagen i krigstjenst 1769, avancerade till äldste kapten vid Uplands regemente 1791, afsked 1792; hofmarskalks-titel 1813; död i Stockholm 1830 och begrafven i Clara grafkor.

Ex-libris: Hjertvapnet i en sköld med friherrlig krona och omgifven af lagerkransar. Namnet: *Gabriel Oxenstierna* inunder. Kopparstick.

DE GEER, Louis, friherre af Leufsta; född 1759; kapten vid Lifgardet, kammarherre hos drottning Sophia Magdalena; död i Nyköping 1830.

Permstämpel: I guldtryck å frampermen: *L. D. G.* i monogram under friherrlig krona (från 1770—90).

Ex-libris: Vapnet med sköldhållare; deröfver valspråket: *Non sans cause* [Icke utan orsak]. Namnet *L. De Geer* på postament under. Kopparstick.

TERSMEDEN, Erik August; öfverste; född på Ramnäs 1759, död 1790.

Bokegaremärke: Vapnet inom en oval: omskrift: *Erico Augusto De Tersmeden.* Stämpel å titelblad i Kongl. Biblioteket. å Gaillard: »Fretillon», 1782). Många böcker med dylik stämpel såldes å bokauktion i Stockholm. December 1879. efter frih. W. F. Tersmeden. Uti en vol. (»Boccace», 1712) fanns äfven ett af Rehn graveradt märke. Tersmedenska vapnet. men underskriften bortklippt. såsom det tycktes före inklistringen.

SÄMAN, Anders: ingeniör; var gift med kyrkoherden Alms i Upland på 1750-talet födda dotter. I 1797 års statskalender är Säman upptagen såsom ledamot af Svenska Patriotiska sällskapet. Vidare data ha ej kunnat utletas.

Bokegaremärke: *And. Säman* i blindstämpel.

EBERSTEIN, Daniel, chef för Ebersteinska handelshuset i Norrköping; utsågs af Norrköpings stad till dess representant vid riksdagen 1809; var en aktad och verksam medlem af sitt stånd och valdes till ledamot af konstitutionsutskottet vid nämda riksdag; död 1810.

Bokegaremärke: Namnet: *Daniel Eberstein* runt kring en lyra: öfverst en liten stjerna. Svartstämpel å titelblad.

SCHERINGSSON. Reinhold; lektor i Vesterås, tit. professor; mycket lärd samt bekant som bibliofil; född 1739 död 1849.

Pärmstämpel: *R. S.* i monogram: stämpel i guld å pärm. Schneidlers band från slutet af 1700-talet.)

Bland andra rariteter egde Scheringsson *Emanuel Swedenborgs* originalhandskrift till sina *Drömmar 1744.* Hufvud-

sakligen efter denna handskrift utgaf G. E. Klemming 1859: *Svedenborgs Drömmar 1744 jemte andra hans anteckningar* (Sthlm P. A. N. & S. 8:o, 84 sid., tr. i 99 ex.). I förordet säger Klemming: »Kongl. Biblioteket i Stockholm inköpte för kort tid sedan (Okt. 1858) den originalhandskrift, som lemnat hufvudsakliga innehållet af detta häfte. Hon hade då länge legat dold hos en vid sin 1849 inträffade död 90-årig man, professoren och lektoren i Vesterås R. Scheringsson, bland hvilkens litterära qvarlåtenskap hon ännu förblef bortglömd i nära 10 år, till dess hon hembjöds K. Biblioteket till inlösen; något vidare angående hennes öden har man icke kunnat erfara.»

SCHWERIN, Adolph Ludvig von; född 1759; volontär vid Lifgardet 1773, kapten 1786, öfverste för Uplands regemente 1794, generaladjutant 1799, generalmajor 1810, hofstallmästare hos enkedrottning Sophia Magdalena; död i Vesterås 1818.

Bokegaremärke: Hjertvapnet; deromkring: *Adolph Louis Comte de Schwerin.* Svartstämpel.

WESTRIN, Carl Peter; född 1739; kyrkoherde i Widbo & Husby, Ärkestiftet; historisk författare; död 1804.

Ex-libris: Till venster en »hufvudskalleplats» (tre kors); deröfver: *Gal. 6. 14.*; till höger en kyrka; deröfver: *1. Cor. 1. 23. 24.*; nederst: *Carl P. Westrin.* Kopparstick, klent utfördt.

THUNBERG, Brita Charlotta, född Ruda (dotter af akademiekamreraren R.); gift 1784 med professor C. P. Thunberg i Upsala; död barnlös 1813.

Ex-libris: På ett postament med blommor: *Fru Professorskan Thunberg.* Dåligt kopparstick. (Förmodligen både Ex-libris och visitkort.)

RITOU, Susanna, född Sauer (från Hamburg); gift 1782 med bagaren i Stockholm Gustaf Ulric Ritou (af wallonslägt); död $^{18}/_{2}$ 1837 af ålderdomsbräcklighet i huset n:o 79 Drottninggatan, 74 $^{1}/_{2}$ år gammal; begrofs $^{25}/_{2}$ på Maria kyrkogård. (Deras äldsta dotter, Susanna, född $^{15}/_{6}$ 1783, blef $^{1}/_{10}$ 1814 gift med bagareåldermannen Reinhold Fredrik Nisser.)

Permstämpel: *Denna Bok Tillhör Susanna Ritou Anno 1795.* Ofvanför hålla två änglar en krona och nederst synes Mercurius, hållande i ena handen en pung, i den andra en mercuriistaf. (Å Samling af gåtor, ordalekar och konstiga frågor, Westerås, Horrn, 1794.)

WILSKMAN, Pehr Vilhelm von, af adliga, ej introducerade ätten (son till öfverstelöjtnanten Pehr Georg Wilskman, adlad von W.); född 1760*; sergeant vid Östgöta infanteri; fänrik 1777, löjtnant 1785, kapten vid Lifgrenadiererne, afsked 1792; gift 1791 med fröken Beata Charlotta Roxendorff (i hennes 2:dra gifte); död barnlös; dödsår obekant.

Ex-libris: Namnet: *P. V. von Wilskman* i en rektangulär, ornerad ram. Kopparstick.

Wilskmans böcker såldes i Stockholm å auktion 1832, enligt tryckt förteckning, upptagande 1,041 n:r.

OXENSTIERNA (af Korsholm och Wasa), **Jacob Gustaf**, grefve; född 1760; kapten vid Helsinge regemente, kavaljer hos kronprinsen, öfverstekammarjunkare 1792, chef för Helsinge landtvärn 1808; död barnlös 1824 på Rönöholm i Roslagen och begrafven i familjegrafven i Bro kyrka.

---

* Enligt Wilskmanska slägtregistret i Sundholmska samlingarna, Skara stiftsbibliotek.

Permstämpel: Namnet, stämpladt i guld å frampermen (t. ex. å Les dernières avantures du jeune d'Olban, 1777).

NISSER, Samuel Conrad; född i Vestergötland 1760; student i Lund 1777, legationspredikant i London 1791, kyrkoherde och prost i Vestra Vingåker 1802. På grund af församlingsboarnes brutalitet mot honom blef han sinnessvag, och efter att ha tillbragt 4 år i detta beklagansvärda tillstånd, afled han 1814.* Prosten Nisser var rätt lycklig som poet, men uppträdde som sådan blott inom enskilda kretsar.

Ex-libris: Namnet *S. C. Nisser* i koppargravyr.

En del af boksamlingen såldes i Stockholm å bokauktionskammaren i December 1815, enligt tryckt förteckning, hvilken endast upptog 6 n:r svenska böcker; de öfriga voro på främmande språk, mest engelska. Förteckningen upptog närmare 500 n:r.

GEORGII, Christ. Eberhard. Denne Georgii finnes ej upptagen i Adelns ättartaflor och ej heller i Tersmedens Adelskalender för ointroducerade ätter.

Ex-libris: Vapen (ej svenskt) med namnet *Christ. Eberhard Georgii* under. Detta Ex-libris finnes i kongl. öfverbibliotekarien G. E. Klemmings samling. Det torde vara ovisst, om det tillhört någon af de i Sverige bosatta grenarne af denna gamla förnäma ätt, som räknar sina anor från femte årh. e. Chr. och bland hvars medlemmar flere varit doger af Venedig.

---

* En af sönerne hette också Samuel Conrad, krigsråd, född 1803, död 1883; äfven han blef på slutet af sitt lif sinnessvag. Han hade en betydlig boksamling.

MORENO Y DAVIZ, Pantaleon, spansk envoyé extraordinaire & minist. plenip. i Stockholm på 1820-talet; död i Stockholm 1824. M. var hög svensk frimurare.

Bokegaremärke: Namnet: *P. Moreno* i svartstämpel å titelblad.

Boksamlingen såldes, enligt tryckt förteckning, å auktion i »Hofmarskalken, baronen Focks hus på Blasieholmen» i Mars 1825. Med undantag af några svenska planschverk, bestod hela samlingen af fransk och spansk litteratur.

KURCK, Knut (son till Axel Johan), friherre; född på Hedensö 1761; antagen i krigstjenst 1777, en tid officer i fransk tjenst, afsked som löjtnant 1789, sedermera kammarherre, hofmarskalk och öfverstekammarjunkare; död 1831.

Permstämpel: *K. K.* i monogram; stämpel i guld å framperm.

En del af Kurcks boksamling (nästan uteslutande fransk litteratur) såldes i Stockholm å auktion 1834 den 17 December, enligt tryckt förteckning, upptagande 247 n:r. Hans öfriga böcker tillhörde sedan dottern Carolina Gustava, gift med öfverstekammarjunkaren frih. J. L. A. v. Friesendorff; deras dotter Lovisa Sofia Carolina blef gift med kaptenen friherre J. T. Stjernstedt, och dessas son, kammarherren fil. d:r August Stjernstedt, sålde resten af Kurck'ska boksamlingen å bokauktion i Stockholm i Januari 1875.

KLINGSPOR, Fredrik Philip (broder till fältmarskalken grefve W. M. K.), friherre; född i Jönköping 1761, inskrifven i krigstjenst 1767, avancerade till öfverstelöjtnant vid Jemtlands regemente, afsked 1795; sedermera kammarherre, hofmarskalk, riddarehusdirektör och ståthållare å Stockholms slott; död ogift i Stockholm 1832.*

* I sin egenskap af ståthållare å Stockholms slott har Klingspor hugfäst sitt minne genom flere förskönings af slottet, t. ex. omskapandet

Ex-libris: *Vapnet* med sköldhållare och friherrlig krona. Under vapnet: Svärdsordens riddarestjerna. Derunder namnet: *Fr. Ph. Klingspor.* Kopparstick.

Boksamlingen, tillika med oljefärgstaflor, gipsmedaljonger, byster m. m., såldes den 5 December o. f. d. 1832 och upptog, enligt tryckt förteckning, 1,728 n:r.

S. L. S. i monogram under greflig krona, stämpelaftryck å en åttkantig klippt papperslapp, förekommer som Ex-libris. Vi äro icke säkra, om detta är ett svenskt märke. Af kronan kan man ej sluta det, emedan den franska och tyska furstekronan har alldeles samma utseende som svenska grefvekronan. Vi äro dock benägna tro, att dessa initialer beteckna *Sophia Lovisa Sprengtporten*, född grefvinna Mörner (1762—1821). Hon var bekant såsom en vitter och lärd dam, moder till den vittre, berömde öfverståthållaren frih. Jak. Wilh. Sprengtporten.

LEUHUSEN, Hedvig Margareta, född 1763 (dotter af tit. kanslirådet friherre Carl Leuhusen på Säby); gift 1782 med possessionaten Lars Herman Gyllenhaal på Härlingstorp; död i Stockholm 1851.

Ex-libris: Namnet: *Hedvig Margareta Leuhusen* inom rektangulär ram af stjernor. Typtryck.

TAVAST, Johan Henrik; född i Kuopio socken i Finland 1763; kapten vid Nylands infanteri 1787, kammarherre 1793, öfverste för Jemtlands regemente 1802, friherre

---

af Logården från ett skräpigt materialupplag till den nuvarande behagliga planteringen. Klingspor var stor konstvän och konstkännare samt utöfvade sjelf miniatyrmålning på elfenben med så mycken framgång, att hans arbeten äfven skulle hafva hedrat en verklig mästare. Han var ledamot af Akademien för de fria konsterna.

s. å., generallöjtnant 1831, grefve 1818, general 1821, en af rikets herrar 1829; död i Stockholm 1841 och slöt sjelf sin friherrliga och grefliga ätt samt ligger begrafven i Solna kyrkogård.

Ex-libris: 1. Vapnet inom cirkelrund dubbelrand med *adlig* krona öfver. Under namnet: *Johan Hindric Tavast.* Kopparstick.

2. Detsamma med *friherrlig* krona och namnet.

3. Detsamma med *greflig* krona och namnet.

Boksamlingen såldes å auktion i Stockholm 1842 den 9 April o. f. d., enligt tryckt förteckning, upptagande 4,021 n:r böcker och 76 n:r planscher och kartverk.

KÖNIG, Johan Adolf Benjamin; född 1764; öfverstelöjtnant vid Nerikes och Vermlands reg:te, öfverstes afsked 1811; död i Stockholm 1854. K. samlade ifrigt dramatik.

Ex-libris: *Vapnet* å en oval sköld, lutande mot en häll, öfverskuggad af en ek; i bakgrunden tält, trumma och fanor.

Kopparradering af Linnerhjelm, fint utförd. Sign. J. C. L. f.

SCHWERIN, Fredrik Bogislaus von, grefve; född i Stralsund 1764; kornett vid Vestgöta kavalleri 1777, afsked 1784; prestvigd och kongl. hofpredikant 1786, filosofie magister i Göttingen 1787, kyrkoherde i Sala 1788, kontraktsprost, ledamot af K. Vetenskapsakademien, teologie doktor; fullmäktig i Riksbanken; död i Stockholm 1834. Schwerin var en framstående riksdagstalare och partichef samt såsom sådan en af ledarne för oppositionen å Riddarhuset. Han är äfven känd som utmärkt finansiel skriftställare. — Schwerin var, ehuru ganska mycket äldre, förtrolig vän med de unge fosforisterne i Upsala, hvilka ofta gästade Sala prestgård.*

* Också har såväl Lorenzo Hammarsköld som Geijer — likasom i en senare tid Runeberg — besjungit den äldre vännens son, Vilhelm von Schwerin, som vid 16 års ålder fann hjeltedöden i slaget vid Oravais.

Ex-libris: Å ett antikt altare: *Fredric Bogislavs Schwerin;* bredvid, å en mindre berghäll, hjertvapnet med greflig krona.

Kopparstick, otydligt sign. (Riepenhausen?)

Boksamlingen såldes i Stockholm å auktion 1835 den 14 Oktober, enligt tryckt förteckning, omfattande 1,153 n:r böcker och musikalier m. m.

MUNCK, Otto Magnus, af adliga slägten Munck af Fulkila (broder till grefve Ad. Fredr. Munck); född 1764 på Leislax' öfverstelöjtnantsboställe i Savolax; kornett vid Lifregementet till häst 1777, friherre 1778, slutligen öfverstelöjtnant, hofmarskalk och öfverste i arméen. Han följde det afsatta konungaparet till Baden och blef 1811 af ryske kejsaren nämnd till »Hofmeister» och »Maitre de la Cour» med lön. Död 1853 i Karlsruhe.

Ex-libris: Hjertvapnet å oval sköld med friherrlig krona. Derunder: *Otto Magnus Munck.* Kopparstick.

MUNCK (af Fulkila).

Ex-libris: *Vapnet:* en munk med stjerna ofvanför och liknande crest, omgifvet af fanor, spjut och gevär; vapnet hvilar å ett soubassement, å hvilket synes en trumma, två pukor, en kanon, en [illegible]re och en kula. Kopparstick.

[illegible]tadt vidsträckta efterforskningar, såväl i Sverige som [illegible]ha vi ej lyckats upptäcka den af slägten Munck af [illegible]la, hvilken användt detta Ex-libris. En af de personer, som vi i denna sak rådfrågat, kaptenen i K. Flottans reserv frih. *Carl Gustaf Oxenstierna,* skrifver: »Det sväfvar dunkelt för mitt minne, att jag sett detta Ex-libris någonstädes, men hvar, minnes jag nu icke. Visst är, att det är mycket sällsynt. — — — Det hägrar för mig, att det nu ifrågavarande

märket tillhört någon förfader till den gren af Munckska slägten, som stannade qvar i Finland.»

BRINCKMAN, Carl Gustaf von, född på Nacka i Brännkyrka 1764; minister i Berlin, minister i London 1808, adlad s. å., 1828 en af de aderton i Svenska Akademien, der han 1821 vunnit högsta priset för skaldestycket »Snillets verld»; friherre 1835; död 1847.

Ex-libris: Hjertvapnet med lagerqvistar, derunder: *Bibliotheca Brinckmanniana.* Träsnitt.

Brinckman egde en ovanligt stor och värdefull boksamling, synnerligen rik på klassisk och modern litteratur samt svensk historia. På grund af gåfvobref, för hvilket H. M. Konungen i skrifvelse betygade honom sitt höga bifall, öfverläts boksamlingen efter B:s död till Upsala bibliotek. Hans manuskriptsamling tillföll genom testamente grefve H. H. Trolle-Wachtmeister å Trolle-Ljungby och har till någon del blifvit utgifven af lektor Gustaf Andersson: Handlingar ur von Brinckmanska arkivet på Trolle-Ljungby, del. 1, 2, 1859, 1865.

KNORRING, Anton von; född 1766; bordpage hos enkedrottning Lovisa Ulrika 1777; fänrik 1782, slutligen öfverstelöjtnant i arméen 1805 och vid Skaraborgs regemente 1808; död på Börstorp i Vestergötland 1834.

Ex-libris: *Vapnet* i träsnitt; ofvanför detsamma: *A. K.* skrifvet.

KNORRING, von. Ett bokegaremärke, bestående af en stämpel, i hvilken inom en oval läses namnet: *v. Knorring*, har varit synligt i åtskilliga böcker, men vi ha ej kunnat utröna, hvem bokegaren varit. Såsom bekant, finnes det både introducerad och ointroducerad adel med detta namn.

LINROTH, Lars (broder till Adolf Fredrik L.); konduktör vid fortifikationen i Stralsund; saltpetersjuderistyresman i Jönköpings län; född 1766, död på Torarp 1834.

Bokegaremärke: Namnet: *Lars Linroth* i typtryck innanför permen.

LEMKE, Johan Henrik, major vid Ingeniörcorpsen 1825. Födelse- och dödsår okända.

Bokegaremärke: *J. H. L.*, i monogram inom liten cirkelformig rand. Svartstämpel (efter 1811).

HAMILTON, Carl Diedric af Hageby; född 1766; friherre, landshöfding i Örebro län, egare af Boo fideikommiss; död på Boo 1848.

Ex-libris: Vapnet, omgifvet af heraldiskt bladverk. Dåligt kopparstick och felaktigt graveradt, så att fälten i vapnet kommit i omvänd plats.

SILFVERSTOLPE, Johan David, öfverste; född 1766; död 1833.

Ex-libris: Vapnet å oval sköld, hvilande i skyar; öfver detsamma en guirland och en hjelm; öfverst strålar en stjerna; under vapnet å en bandeau: *J. D. Silfverstolpe (J. D.* skrifvet.) Kopparstick (af Snack). Detsamma äfven använd af L. Silfverstolpe (sid. 472), då *L.* är ditskrifvet i stället för J. D.

BANÉR, Sigrid Ulrica, (dotter af öfversten friherre Johan Gabriel B.), född 1766, död 1785.

Permstämpel: *S* B** i guldstämpel å frampermen. (Å en psalmbok, med anteckning att vara gifven 1772.)

KAHL, Fredrik; födelseår okändt; grosshandlare 1766; gjorde cession; sedan bokhållare å Falanders (Wasastjernas) kontor i Wasa; död 1808.

Permstämpel: *Friedrich Kahl*, stämpel i guld å frampermen. (Graverad stämpel.)

PHILIPSSON, Lorentz Münter; född i Ystad 1766; läkare; skriftställare; professor vid Målareakademien och sekreterare i Sundhetskollegium; död 1851 i Stockholm. P. var en stor beundrare af Thorild och deltog vid dennes sida med ifver i de litterära striderna på 1790-talet. Han utgaf äfven efter Thorilds landsförvisning ett par af Th:s skrifter. — Vid sin död hade P. qvar blott »en ringa boksamling».

Bokegaremärke: I handskrift: *Ex Libris Laurentii Münter Philipsson.*

BROLING, Gustaf, född i Edsbergs socken, Nerike, 1766; auskultant i Bergskollegium och bergsproberare 1795; företog en resa på Brukssocietetens uppdrag i England 1797—99 och utgaf med anledning deraf »Anteckningar under en resa till England», tre delar, 1812—17; tit. bergmästare 1803, befordrades han 1814 till wärdier för Kongl. myntet och föreståndare för Bergskollegii laboratorium och mineralkabinett samt erhöll 1817 titel af bergsråd; led. af Vetenskapsakademien 1797. I förening med C. H. Robsahm tryckte han på ett litet privattryckeri i Stockholm 1789—91 några småsaker. (Se Klemmings Boktryckerihistoria, sid. 247.) För ofvan nämda »Anteckningar» fick han 1813 Lundbladska priset af Svenska akademien. Död 1838.

Ex-libris: Namnet: *Gustaf Broling.* Kopparstick.

ULFSPARRE, Fabian; född på majorsbostället Friggesby i Vestergötland 1767; student i Upsala 1780, page hos enkedrottning Lovisa Ulrika s. å., fänrik vid Södermanlands reg. 1783, löjtnant i fransk tjenst 1788 och i svenska arméen 1789; kanslist i Justitiekanslersexpeditionen 1793, lagman i Vermland 1794, landshöfding i Nyköpings län 1803; afsked 1815; död barnlös i Stockholm 1842 och ligger, jemte sin andra fru, född Falkenberg, dotter af riksrådet M. Falkenberg, begrafven i grefliga Bondeska grafven i Frötuna kyrka, Roslagen.

Permstämpel: I guldtryck å ryggen: *F. U.* i monogram.

EHRENSVÄRD, Carl Fredrik, friherre (yngre halfbroder till konstfilosofen Carl August Ehrensvärd); född 1767, löjtnant vid artilleriet; för delaktighet i sammansvärjningen mot konung Gustaf III dömd till landsflykt; död i Köpenhamn 1815.

Ex-libris: Vapnet och derunder namnet: *Carl Fr: Ehrensvärd;* ofvanför vapnet läses å en bandeau: *Ära och frihet.*

Kopparstick, sign. J: L: Caton sc.

* * *

Såsom medvetande om och äfven i någon mån delaktig i sammansvärjningen mot konung Gustaf III. dömdes Ehrensvärd att mista lif, ära och gods, men straffet för honom, likasom för Horn, Ribbing och Liljehorn, blef hos Kongl. Maj:t förvandladt till evig landsflykt, med förlust af adelsskap och öfriga medborgerliga rättigheter. Ehrensvärd bosatte sig i Köpenhamn och antog sin moders namn Gyllenborg (merendels stafvadt Gyllembourg) samt blef der gift med professor Heibergs frånskilda maka, Thomasine Christine Buntzen. I Gyllembourgs hus blef hennes son, den sedan så utmärkte författaren Johan Ludvig Heiberg, uppfostrad och fick nu, såsom en biograf yttrar, »bestandig leve imellem aandrige og dannede Mennesker og i det vel opdragne og höiere Selskab». Ehrensvärd-Gyllembourg blef ganska framstående såsom politisk författare. Märkligast äro hans »*Strödda anmärkningar öfver Sveriges ställning, i Sommaren*

1808 med Luftbalonger inkastad på skånska kusten», i orig.-uppl. ytterst sällsynt, emedan generalguvernören Toll lät förstöra alla de funna exemplaren och de exemplar, som ej af Tolls utliggare uppfångades, voro få.

Ehrensvärd-Gyllembourg egde några år Ruhedals gård i Sorö Amt på Seeland. Han dog i Köpenhamn 1815 och efterlemnade en dotter, Sophia Gustafva Gyllembourg, hvilken dog 1841. Hans makas vittra skrifter, utgifna af sonen J. L. Heiberg i en samling af 12 band in 8:o under titel: *Skrifter af Forf. til »En Hverdags Historie»* (Köpenh. 1849—51), lära först blifvit med bestämdhet kända såsom hennes genom ett efter författarinnans död funnet bref. Hon var född 1773 och dog 1856.

KÖNIG, Carl Fredrik (af adliga ätten); född 1767, antagen i krigstjenst 1782, slutligen major vid Lifregementsbrigadens kyrassiercorps 1809, afsked 1813; död barnlös, 91 år gammal, på Wällinge i Södermanland 1858.

Ex-libris: *Vapnet;* derunder namnet *König* å ett soubassement. Kopparstick.

Boksamlingen fanns å Wällinge.

PLANANDER, Lars Algerus; rector scholæ i Söderköping; född 1746, död 1783. Hans biografi läses i »Upfostrings-Sällskapets Tidningar», 1784, n:r 68.

Bokegaremärke: *Laur: Alger Plaanander** i facsimile. Svartstämpel. Ort och år skrifna under. (*Upsaliæ 1771* o. s. v.)

* * *

Planander hade en son med samma förnamn, slutligen prost och kyrkoherde i Wikingstad i Östergötland; född 1783 (två månader efter faderns död); död i Wikingstad 1866. Dennes boksamling såldes i Sept. 1868 å auktion i Linköping. Katalogen, författad på latin, upptager 855 n:r.

---

* I Linköpings stifts herdaminne: Planander.

König

Joh. A. v. Gentlen
tillhörig

AGRELL, Carl Johan; son till kyrkoherden i Hyby af Lunds stift Jonas Agrell; bror till Olof Agrell (1755—1831), författaren till »Bref om Marocko». Agrell var troligen född 1752 och är antaligen samme Carl Johan Agrell, som 1776 disputerade i Lund »De secularisatione». År 1780 var han kopist i Handels- och Finance-Expeditionen af K. M:ts kansli; kanslist 1782, registrator 1786. År 1792 finnes han ej upptagen i statskalendern; förmodligen död året förut.

Bokegaremärke: *Carl Joh. Agrell;* facsimile i svartstämpel.

GERDTEN (Gertten), **Johan Adam von,** född i Finland 1767; antagen i krigstjenst 1774 (således vid 7 års ålder), kammarpage hos Gustaf III, slutligen öfverstelöjtnant i arméen och öfveradjutant 1793; ledamot af Målare- och bildhuggareakademien 1803; ståthållare på Strömsholms slott 1817; afsked ur krigstjensten med öfverstes titel 1818, afsked från ståthållareembetet 1832; död ogift på Stensborg vid Eskilstuna 1835. — J. A. von Gerdten var skicklig landskapsmålare; »utöfvar lyckligt konsten och är en af dess varmaste tillbedjare», säger Boye i sitt Målare-lexikon.

Ex-libris: 1. En vingad, lagerkrönt genius, med lyra i handen, som hvilar, stödjande sig med högra armen mot en pansarrustning, omgifven af böcker, pergamentsrullar, målarpalett m. fl. attribut. Under: *Joh. A. v. Gerdten tillhörig.* Aquatinta å kopparplåt (af Heland). Detta märke användes äfven för v. G:s taflor.

2. En vingad genius, stödjande sig mot en oval, å hvilken hvilar en lyra, en lagerkrans, ett waldthorn och ett notblad. Genien pekar på ovalens inskription: *Joh. A. v. Gerdten tillhörig.* Kopparstick af J. F. Martin. (A. H. Groens Ex-libris är

en trogen kopia af v. Gerdtens, men mera hårdt utförd af annan hand, sign. Fagerström.)

En förteckning (4 sidor) utkom efter v. G:s död med följande titel: Catalogue öfver en del af framlidne Herr Ståthållaren J. A. v. Gerdtens Boksamling, Vesterås, Torssell 1836. Samtliga böckerna, 189 voll., nästan uteslutande konsthistoria.

»Öfversten och ståthållaren Joh. Adam von Gerttens samling och handteckningar i aqvareller, gravyrer m. m.» såldes, enl. tryckt förteckning, i Stockholm den 15. Dec. 1875. Förteckningen upptog 540 n:r.

DELÉEN, Carl Erik; bokhandlare och boktryckare i Stockholm, lexikograf; född 1767, död i Stockholm 1850. Deléen, som tagit hofrättsexamen, tjenstgjorde en tid såsom e. o. notarie i Svea hofrätt. Han var stark anhängare af Svedenborg och utgaf flere af denne theosofs skrifter. En af Deléens egna skrifter, »Tröst för den brottslige», hvari de Svedenborgska åsigterna drefvos snart sagdt »in absurdum», blef åtalad, men författaren frikändes.*

Ex-libris: Namnet: *C. Deleen* i facsimile. Liten remsa. Kopparstick.

En del af Deléens förlagsartiklar togs i pant för att säljas å Bokauktionskammaren i Stockholm i Oktober 1812. Deléen hade nämligen blifvit dömd till 800 rdr b:kos plikt för tryckningen af »Allmänna Opinionens Organ». Förteckningen upptog icke fullt 2 sidor, tätt tryckta.

ARFVIDSON, Samuel; grosshandlare i Göteborg, tit. kommerseråd; född 1767, död 1843. A. var hög frimurare.

---

* Att Deléen i detta arbete verkligen drifvit mästarens åsigter allt för långt, bevisas deraf, att mot »Tröst för den brottslige» utgafs en motskrift af sjelfve — Tybeck.

Ex-libris: Inom en oval ram med blomsterguirlander m. m.: *Sam. Arfvidson.* Kopparstick.

GYLDENSTOLPE, Nils; född 1768; grefve, generalmajor, hofmarskalk, landshöfding i Örebro län 1817; afsked 1834; död i Stockholm 1844.

Ex-libris: Hjertvapnet å spetsig sköld med greflig krona öfver; under namnet *Nils Gyldenstolpe* (i afrundning). Kopparstick.

Bokegaremärke: *N. G.* i monogram; svartstämpel å titelblad (samtidigt med ofvanstående).

AHLSTEDT, Gustaf Henrik; stadsläkare i Upsala; med. assessors fullmagt; född 1768, död 1808.

Ex-libris: Namnet: *G. H. Ahlstedt* mellan två ornament, i hvars öfre del en Æsculapii-staf synes. Kopparstick.

Ahlstedts boksamling såldes i Upsala å auktion den 13. November 1811, efter tryckt förteckning, upptagande 1,275 n:r böcker, porträtt m. m. samt 45 n:r kirurgiska instrument.

RINMAN, Fredrik Niklas; grosshandlare i Stockholm; född 1768, död 1845.

Bokegaremärke: *F. N. R.* i en kartusch. Svartstämpel.

Rinmans böcker bestodo till större delen af svenska, engelska, tyska och fransyska klassiker samt romaner och resebeskrifningar. Böckerna ärfdes af sönerne, grosshandlaren F. N. Rinman och notarien Ludvig Rinman, båda n. m.

aflidne. Å bokauktion efter den senare (1883) förekom en mängd böcker med faderns märke.

PETERSON, Johan Henrik; justitieråd; född 1768, död i Stockholm 1845. P. var hög frimurare.

Bokegaremärke: *J. H. P.* i monogram inom oval ring. Svartstämpel å titelblad eller försittsblad.

DE LA GARDIE, Jacob Gustaf Pontusson, grefve; född 1768; tidigt inskrifven i krigstjenst, der han avancerade, 1826, till general; minister i Wien 1799—1801 och i Madrid 1813—15, Serafimerriddare 1818, en af rikets herrar 1823, landtmarskalk 1834; död i Stockholm 1842 och begrafven i familjegrafven i Weckholm.

Å sitt gods Löberöd samlade han ett storartadt bibliotek och bildade en d:o handskriftsamling: »De la Gardieska arkivet» (i urval utg. af P. Wieselgren), n. m. i Lunds bibliotek.

Ex-libris: Vapnet under greflig krona å en Serafimerordensstjerna; ofvan valspråket: *Gud. Konung. Fosterland.* Alltsamman i en spetsig sköld. Under denna namnet: *Jac. P:son De la Gardie.* Kopparstick.

SILFVERSTOLPE, LARS; född i Jemtland 1768; adjutant vid Jemtlands regemente 1781, kapten vid Svea artilleri 1796, öfverstelöjtnant 1813; stupade utanför Fredrikshall 1814.

L. Silfverstolpe var framstående artillerioffícer och har utgifvit: »Handbok i Trigonometrien. För artillerister. Med logarithmiska tabeller och en plansch». (Sthlm, Deléen, 1806.)

Ex-libris: Samma som brodern J. D. Silfverstolpes, men initialen *L.* ditskrifven i stället för J. D. (ibland utan initial.)

SKJÖLDEBRAND, Per Erik; född på Sörby 1769; konsulatssekreterare i Algier 1794, landshöfding i Södermanland 1815, friherre 1819, generaltulldirektör 1824; död på Erikslund i Södermanland 1826.

Ex-libris: Adliga vapnet (stjerna, halfmåne och blomma i två fält); utan namn inom dubbel linieram. Kopparstick.

Band med detta Ex-libris såldes å auktion efter sonen, landshöfding Knut Erik Skjöldebrand, 1879.

SILVERSTOLPE, Fredrik Samuel; född 1769; konduktör vid Öfverintendentskontoret 1786, andre sekreterare vid Kabinettet för utrikes brefvexlingen 1793, chargé d'affaires i Wien 1796, rappellerad 1802, kammarherre s. å., chargé d'affaires i S:t Petersburg 1805, rappellerad 1809, öfverintendent 1813, afsked 1836; död i Stockholm 1859.

D:r L. Looström säger i sin biografi (i Anteckningar om slägten Silfverstolpe) öfver F. S. Silverstolpe: »I ett bref till sin vän P. A. Wallmark gaf S. sig en gång det betecknande tillnamnet »mångslöjdaren». Detta namn passade ock särdeles väl in på honom. Han sysslade på för många områden, för att fullt beherska något, och han hade för många sjelfvalda intressen att bevaka för att hinna tränga till djupet med något af dem. Deruti ligger orsaken, att han hvarken som författare, tonsättare eller utöfvande konstnär kommit att intaga någon mera bemärkt plats.»

Ex-libris: Vapnet å en hjertformig sköld; under: *Fr. S. Silverstolpe.* Kopparstick.

Silverstolpe efterlemnade öfver 120 kompositioner (sångstycken, till hvilka S. sjelf delvis författat orden), hvaraf ingen

blifvit befordrad till trycket. Dessa öfverlemnades på grund af S:s donation till Upsala universitetsbibliotek. Till samma bibliotek öfverlemnade han också sina egenhändigt författade memoirer och vigtigare bref samt handlingar, samtliga förseglade. Enligt testators föreskrift få desamma ej öppnas förr än år 1900.

LONDICIER,* Georg Jacob; bankokommissarie; född i Strengnäs 1769, död i Stockholm 1840. Efter i Upsala fullbordade studier kom L. till Stockholm och anställdes i Konungens kansli, i Allmänna brandförsäkringsverket samt i Rikets ständers bank, der han avancerade till bankokommissarie.

Bibliofil och musikaliskt begåfvad, egde han en vacker boksamling, musikalier och åtskilliga instrument samt var i besittning af en god sångröst, hvarför han till följd af allt detta var en i alla musikaliska och muntra sällskap mycket eftersökt person, hvars för öfrigt städse glada lynne förskaffade honom många vänner. Vid hofvet hade han mycket att beställa, dels såsom härold, dels såsom skriflärare samt deltagare i der förekommande musikaliska soiréer.

Bokegaremärke: *G. J. L.* i monogram; svartstämpel (1796).

Londiciers betydliga boksamling såldes efter hans död.

LINDSKOG, Hans H., förste landtmätare i Elfsborgs län (1812).

Bokegaremärke: *H. H. L.* sammanbundet. Liten, rund svartstämpel. (Detta märke synligt å titelbladet till Ridderskapets och Adelns protokoller

---

* Slägten är från början normandisk, sedan öfverkommen till Skotland med Wilhelm Eröfraren. En Londicier tjenade under Gustaf II Adolfs fanor och dog såsom svensk kommendant i Reval, der han ligger begrafven uti en kyrka.

vid 1810 års riksdag. Å permen fans det bekanta märket: Nec temere, nec timide.)*

FORNANDER, A. W.; kamrer vid Drottningholm 1817; fick afsked med pension i Juni 1834.

Ex-libris: Namnet: *A. W. Fornander*, i typtryck.

Fornanders böcker såldes å bokauktion i Stockholm den 24. Januari 1849.

LILJENCRANTZ, Axel Ludvig, friherre; född 1769; kapten vid örlogsflottan 1791, majors afsked 1801, erhöll genom lottning Heby och Ytterby fideikommiss i Södermanland; död 1861.

Permstämpel: *A. L. L.* i monogram under friherrlig krona i guld å framperm. (Landsortsband från tiden 1785—98.)

ÅBYGGE, Jacob Anders; född 1770; huspredikant hos landshöfdingen Adolph Tandefelt i Åbo 1796, sedermera elementarlärare i Gefle; död derstädes 1812.

Ex-libris: I typtryck (dåligt): *Ex Bibliotheca J. A. Åbygge N:o*

I en del af sina böcker brukade han skrifva namnet jemte årtal.

PALMSTRUCH, Johan Wilhelm; född i Stockholm 1770; tjenstgjorde en tid vid flottan och utmärkte sig i båda Svensksunds-slagen; slutligen ryttmästare vid Adels-

* Se Johan Medling.

fanan 1796; död 1811. Palmstruch var framstående vetenskapsman; i förening med professorerne Qvensel och Olof Swartz utgaf han *Svensk Botanik*, I—VII, Sthlm, 1802—1811. Äfvenså utgaf han, tillsammans med kammarrättsrådet Billbergh, *Svensk Zoologi*, hvaraf 9 häften utkommit vid P:s död. — Palmstruchs dotter *Sophie* blef gift med skriftställaren, assessorn M. J. Crusenstolpe.

Ex-libris: Vapnet med heraldiskt bladverk. Kopparstick.

RUMSTEDT, Samuel; född 1770; boktryckerifaktor sedan 1796, förestod från 1802 Riksgäldskontorets tryckeri, anlade eget tryckeri 1810 och sysselsatte sig egentligen med Brittiska Bibelsällskapets tryck, hvilket sällskap äfven egde en del af materialierna och i hvars hus, N:o 3 Kungsholmstorg, tryckeriet äfven var inrymdt. Rumstedt var en hedersman och välgörande mot de fattige. Medlem af Kungsholms församlings kyrkoråd. Såsom yttre utmärkelse erhöll han Serafimerordens medalj. Död 1855.

Ex-libris: Boktryckeri med press och stilkast m. m. uti en aflång oval; öfverst: *N:o;* under: *Samuel Rumstedt Tillhörig.*

Kopparstick af S. Andersson.

FERELIUS, Nils, född 1770 i London, der fadern, Arvid F., vestgöte, då var svensk pastor; revisor i Kammarrätten i Stockholm 1804—31; lefde ännu 1846.

Bokegaremärke: Namnet: *Nils Ferelius*, tryckt med lösa typer å titelblad.

Ferelii böcker såldes å auktion i Stockholm den 8. April 1848, enl. tryckt förteckning, upptagande 888 n:r.

ÖDMANN, Christen; kyrkoherde i S. Willie, Lunds stift; född 1770, död 1840. »Hans ganska ansenliga bok-

№
SAMUEL RUMSTEDT TILLHÖRIG.

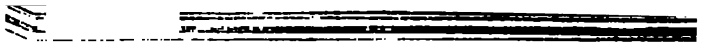

förråd var utmärkt väl vårdadt och konditioneradt, dertill ordnadt och katalogiseradt med samma omständlighet och noggrannhet som det bäst ordnade offentliga bibliotek.»

SCHNEIDER, Adam Gottlieb.

Ex-libris: Tyskt vapen (en medaljong vid en kedja; porträttet i medaljongen har en viss likhet med Gustaf III.) med heraldiskt bladverk. Namnet under. Kopparstick.

Det torde vara ovisst, om detta Ex-libris användts af någon i Sverige bosatt. Åren 1785—89 fans här en fagotist vid Hofkapellet vid namn Schneider. (I Berlin har funnits en kapellmästare Gottlieb A. S., född 1770, död 1839.) I G. W. v. Franckens Svenska Stora Landtlogens matrikel finnes upptagen en fängelsedirektör Carl August Schneider. Enl. Klercker'ska saml. fanns på 1700-talet i Stockholm en ganska utbredd borgareslägt Schneider.

HÜNNER, Peter Henrik; född i Stockholm 1770, son till den af Bellman besjungne källaremästaren Hans H.; död omkring 1815. »Er hatte einen guten Kopf; liebte die Lecture; widmete sich indess keiner bestimmten geregelten Lebensart; starb in Härads-Gemeine (?) in Südermannland.» (Lüdeke, sid. 445.)

Ex-libris: Namnet *P. H. Hünner* inom en oval. Kopparstick (från 1790-talet).

HAVTON, Eric Reinhold; Dykeri-Companiets commissarie i Vestervik 1818—1831.

Ex-libris: Namnet: *Eric Havton* i typtryck.

Havton donerade sin boksamling till Vesterviks läroverks bibliotek.

KULLBERG, Anders Carlsson af; född 1771; vitterhetsidkare; biskop i Kalmar; en af de aderton i Svenska akademien; död 1851.

Bokegaremärke: *A. C. af K.* inom en oval perlrand. Svartstämpel.

POUDRET, Frans Henrik Gustaf; grosshandlare i Stockholm; tillhörde franska reformerta församlingen; född 1771.

Ex-libris: *F. P.* i en sköld, krönt af en blomsterguirland; under två palmqvistar i kors; skölden hvilar på ett soubassement, på hvars framsida står: *Bibliotheque de François Poudret.*

Kopparstick af fransk hand.

Boksamlingen har funnits i Sverige, hvilket synes af de band, i hvilka detta märke sitter, alldenstund de äro bundna i Stockholm och hafva svensk prisbeteckning å permens insida. Poudret gjorde konkurs, och hans böcker blefvo förmodligen derefter sålda, hvilket förklarar namnets utplånande å de flesta märkena. Å ett par volymer, hvilka tillhört F. P. Klingspor, med hans Ex-libris klistradt öfver Poudrets (sålda å Bowallii auktion i Oktober 1878), fans chiffern *F. P.* (kursiv) i guld å frampermarne. (T. ex. å Ps. de Davide.)

HJELM, Carl Jacob; född i Falun 1771; kostymritare vid Kongl. teatern 1805, dekoratör (1809—27) och maskinist (1812—23) derstädes; professor, ledamot af Akademien för de fria konsterna; »elev af Desprès och en af våra skickligaste dekorationsmålare i en ganska vacker och större god stil» (Boye); död i Stockholm 1827.

Permstämpel: *C. I. H.* i guld å framperm. (Förekommer å teaterpjeser från 1790-talet.)

F. Perner. Hentzyck & C. Müller.

PIPER, Gustaf, grefve, född 1771; antogs i krigstjenst 1773, major vid Lifregementets kyrassier-corps 1802, brigadadjutant vid Lifregementet, afsked 1805; öfverstekammarjunkare 1835; död i Lidköping 1857.

Ex-libris: Minerva, omgifven af lyra, jordglob, böcker m. m., hållande ett spjut och stödjande sig mot en sköld, å hvilken läses *G P* med greflig krona öfver; bakom skölden en tafla, hvarå läses: *Physik.*

Kopparstick, sign. Sam. Anderson sc. I en del böcker äro dessa Ex-libris kolorerade af grefve Piper.

Ett liknande Ex-libris är utfördt i stentryck af C. Müller. Samma emblem förekomma å detta som å ofvan nämda kopparstick, ehuru på annat sätt ordnade.

Biblioteket, uppgående till öfver 2,000 vol., förvaras å Hedensberg (se uppsatsen om Hedensbergs bibliotek).

LÜDEKE, Johan Anton August; född i Magdeburg 1772; kom 1773 till Stockholm med sin fader C. W. Lüdeke, då utnämd till andre pastor vid Tyska församlingen i nämda stad; student i Upsala 1788, fil. mag:r i Göttingen 1798, andre pastor vid Tyska församlingen i Stockholm 1807, ensam pastor derstädes 1817, teol. d:r 1818; död i Stockholm 1838. Af Lüdekes skrifter är mest känd hans *Denkmal der Wieder=Eröffnung der Deutschen Kirche in Stockholm,* Sthlm 1823, hvilken innehåller en mängd biografiska och genealogiska upplysningar af värde.

D:r Lüdeke var en framstående bibliofil och efterlemnade en ovanligt rikhaltig och värdefull boksamling,* hvilken såldes å Stockholms bokauktionskammare efter hans

* Fadern hade äfven ett betydande bibliotek (»åtminstone hvad exegetiken beträffar»), hvilket Gjörwell omnämner i sin *Bref=växling*, 5:te bandet, sid. 10.

död, enligt tryckt förteckning (Sthlm, Hierta, 1840, 212 sid. 8:o), upptagande 5,905 n:r böcker; 438 n:r manuskript; 58 n:r kartor; 321 n:r gravyrer, kopparstick och musikalier; en stor sigillsamling (inropad af »Hennig» för 17 rdr 24 sk. bko); »120 st. aftryck af Gemmer, uti ett fodral i bokform, innehållande 5 lådor» (inropad af bleckslagareåldermannen Klemming för 1 rdr 24 sk. bko) samt »Frälsarens bild på korset, sammansatt af hebräiska bokstäfver, inom glas och ram». Katalogen redigerades af d. v. konrektorn vid Tyska skolan *C. F. Frisch*, hvilken deraf icke har någon heder, emedan den är planlöst och dåligt uppgjord. Försäljningen började den 26. Febr. och slöts den 9. Mars 1840.

De egentlige köparne å denna auktion voro: Kongl. Biblioteket, Westin, Fägersten, Lundholm, Schröder, Marklin, bleckslagareåldermannen Klemming, kontoristen Lehnberg*, Pipping för Helsingfors bibliotek** samt »Hennig», under hvilken pseudonym dolde sig d. v. bokauktionsmäklaren J. L. Brudin, sedermera bokauktionskommissarie.

Några pris vid denna auktion vilja vi anteckna: *Rudbecks Atlantica*, 3 delar: 210 rdr 16 sk. b:ko (Pipping); *Genealogia Brahaea*, Sthlm 1647, 5: 36 (Hennig); *Konunga och Höfdinga Styrelse*, ed. Schefferus, Sthlm 1669, jemte *Hervara Saga* och Rudbecks Charta öfver Mälaren: 10: 40 (Hollander); *Liturgia* 1576 (»Röda boken»): 25: 32 (Fröling); Revelationes Birgittæ, Lübece 1492 (ut. tit.): 13: 16 (Schinckel); Dahlbergs *Svecia Antiqua* (tillhört Gustaf III): 44: 2 (Cronius); *Biblia*, Ups. 1541: 19: 12 (Lavonius); *Nyia Testamentet* 1526: 24: 36 (Pipping); *Vapenboken* af 1650: 33 (Bonde); Campanius Holm, *Beskrifn. om Nya Sverige eller Pennsylvania*, Sthlm 1702: 12 sk. (!); Een liten Songbook, 1553: 5: 20 (Kongl. Bibl.); *150 aftryck af de af Buræus i koppar stuckne Runstenar*: 21: 12 (Kongl. Bibl.); ett band, innehållande: 1. *Buræi Runa*, *Känslornes lärospån*. 2. *Sam. Krooks Eteologia Scandin*

---

* Den ännu lefvande bibliofilen, hvilken i sitt hus n:o 30 Bellmansgatan eger ett svenskt bibliotek, antagligen ett af de största, som af enskild person i Stockholm samlats. Få dödlige har det dock blifvit förunnadt att skåda dessa bokskatter. Hr Lehnberg började redan 1834 gå på bokauktioner och är f. n. de stockholmske bokauktionskundernes Nestor.

** Inropen skedde genom ryske konsuln Lavonius.

3. Ejusd. *Sv. och Runskt Calendarium*, (Manuskr.). 4. And. Lundelii *Anledn. til minska Runtaflan.* 5. F. Swabs *Idea scipionis Runici.* 6. *Undervisn. huru man skall förstå Runstafven.* 7. *Dito tredje uppl. med anmärkn. och kopparstycke.* 8. *Runska Tabeller i koppar med Runstafvar.* 9. S. Digelii *Runstaf efter nya stylar* med 2 bref i M:skr. af O. Knös 1796 och Aurivillius Ups. 1824 öfver dessa mycket sällsynta böcker: 25: 16 (Schröder; således nu i Ups. Bibl.); *Buræi i koppar stuckna runstenar.* (Af denna bok finnas endast 5 exemplar, och var detta den enda i privat hand): 67. — (Kongl. Bibl.); Warmholtz, *Bibl. hist. Sueogoth. interfol. med många handskrifna anteckningar af D:r Lüdeke:* 35: — (Riksarkivet); Ol. Petri, *Undervisning om Echteskapet*, 1529: 6: — (Lindbäck); Ol. Petri, *Orsak hvarföre Messan böör vara på Svensko*, 1531: 6: 32 (Kongl. Bibl.); P. Brahes *Huusholdz-Book, 1581*, jemte flere Wisingsborgstryck i samma band: 6: — (Sparre); Sturzeyur, *Aura illustriss. principis Caroli Sudermanniæ ducis adv. Sigismundum*, Dantisci 1598, och *Conscientia Caroli Suderm. ducis* (begge, isynnerhet den sista, sällsynta): 10: 24 (d'Albedyhll); *Nytt förråd af äldre och nyare handl. rör. Nordiske hist.*, Sthlm 1753, 4 st. och så mycket af 5:te blef tryckt, som är mycket rart: 12: 2 (Schröder); *Breviarium S. Birgittæ*, Lub. 1512 (def.): 16: 36 (Pipping); Lucidor, *Helicons Blomster,* Sthlm 1688 (med det indragna B-arket): 12: — (Hasselström); Messenii *Comœdia om Swanhuita*, Sthlm 1612 jemte tre Com. af S. P. Brasck, Link. 1645—49: 10: — (Fägersten); Hammarsköld, *Förteckn. på de i Sverige utkomna Schole o. underv.-böcker,* Sthlm 1817 (interfol. med många handskrifna anteckningar): 1:32 (Kongl. Bibl.); Gottlieb, *Wällustens Tvenne Blås-Bälgor, nemligen den höga Fontangen och de Blåtta Brösten*, Sthlm 1690: 2: 1 (Hennig); samma bok jemte *Gensvar deremot, Hamb. 1691* och *Fontangepredikan af Seth*, 1716: 3: 1 (Hennig); Grubb, *Svenske ordseder*, tillökt af Törning, Sthlm 1678: 2: 16 (Hasselström); Terserus, *Förklaring öfver Catechismum*, Åbo 1663 (mycket rar): 3: 47 (Bonde); Bureus, *Nordlanda Lejonsens Rytande.* Ejusd. *Nymäre Wijsor*, 1637: 10: 13 (d'Albedyhll); *Das verwirrte Pohlen* (Schwedische Kriege daselbst) 1709: 4: 47 (Fryxell); Gråberg di Hemsö, *Saggio istorico su gli scaldi, o antichi poeti scandinavi*, Pisa 1811: 1: — (Oxenstierna); *Storia d' Olao Magno*

di costumi de popoli septentr. Venedig 1561 (den äldsta ital. öfvers.): 7: 12 (Oxenstierna); *Psalterium Davidis*, Ups. 1510 (kompl. utom ett blad): 13: 17 (Pipping); Lüdeke, *Denkmal zur Wiedereröffn. der deutschen K.* (interfol. med handskrifna annot.): 3: 6 (Westin); *Reyncke Vosz*, Sthlm 1621: 4: 47 (Hennig); *Den Nya Svenska Humblegårds-Theatren*, Sthlm 1780, 2 delar: 3: 1 (Bergström); C. W. Lüdeke, Allg. Schwediches Gelehrsamkeits-Archiv, Leipzig 1781—96, 7 band: 4: 2 (Beckman); *Deliciae vallis Jacobaeae* (Jacobsdaal), Ups. 1666 (sällsynt): 5: 6 (Lundholm).

Manuskript, som betingade högre pris, voro: »Konglige, förstlige och andra höga personers originalbref och handlingar»: 34: 1 (Lavonius); »Matrikel på Östgöta studerande för år 1546—1779»: 20: 36 (Westin); »Collectanea Heraldica af N. Broocman»: 24: 16 (Kongl. Bibl.); »Catalogus Orationum Svecorum aliorumque intra et extra Patriam a P. Cederhamn 1779»: 25: — (Kongl. Bibl.);

Samlingen af *Kartor* var storartad. Ett samlingsband innehållande: »En stor mängd mycket rara chartor, kopparstick och handteckningar öfver Stockholms stad» inropades af *Westin* för — 16: 28 (= 24 kr. 88 öre!). De flesta numren i denna afdelning slogos bort för vrakpris. Så t. ex. inropade *Schröder* »En atlas af år 1579, innehållande 100 Chartor med latinsk text och register, utg. af A. Ortelius i Antwerpen», för 1 rdr bko.

Gravyrer, kopparstick m. m. uppgå i katalogen till 318 n:r, men omfatta mer än 3,000 vyer, porträtt, plancher m. m. Kopparstick stodo vid denna tid icke uti högt pris. Af större porträtt voro 4 st. upptagna under hvarje n:r; sådana n:r bortslogos för 4, 6, 12 à 16 sk. bko. Af mindre porträtt upptogos 10 eller 20 under hvarje n:r; ingen af dessa n:r uppnådde ett pris af 1 rdr. N:o 206 o. 207 (40 portr.): 25 sk.; n:o 214 o. 215 (30 portr.) 17 sk.; n:o 216 o. 217 (40 portr.): 5 sk. o. s. v.; »35 särskilda pjecer, graverade af Peter Hörberg» inropades af »Hennig» för 4: 28; »14 plancher i Grand Folio öfver Stockholms Slott» af Westin för 2: 17; »20 st. plancher, isynnerhet rörande Stockholm» af Westin för — 21 sk. — Det enda nummer i gravyrafdelningen, som betingade något nämnvärdt pris, var n:o 268 (under afdelningen *Chinesiska Arbeten*): »Materia Medica, innehållande 220 i färger målade plancher med Chinesisk text, folio»,

hvilket inropades af *Stenius* för 53 rdr 24 sk. bko. — N:o 265: »522 st. Silhouetter, hvaribland en mängd af ryktbara personer» inropades af *Schlegel* för 9 rdr bko. — De egentliga köparne af gravyrer voro: Westin, Almroth, Michaelsson, Krutmeijer och Beurling.

Försäljningssumman å böcker och öfriga samlingar uppgick till 6,239 rdr 25 sk. bko.

KYLANDER, Pehr; komminister i Vadstena, sedermera kyrkoherde i Örberga af Linköpings stift; född 1737, död 1793.

Bokegaremärke: *P. K.* i monogram, ofvan en stjerna med strålar. Svartstämpel å titelbladet.

Kylander var framstående historieforskare, ehuru föga känd, emedan han var »en af dessa trogna arbetare, som i sjelfva arbetet finna sin belöning och låta andra lysa med frukterna af deras mödor».

De båda delarne af »Linköpings Biblioteks Handlingar» upptagas nästan uteslutande af Kylanders förteckningar och recensioner öfver Handskrifterna i Linköpings bibliotek, äfvensom Pergamentsbrefven i samma bibliotek och i »Wadstena Hospitals Archivum» samt Biskop Brasks *Calendarium Oeconomicum*. Dessutom har K. lemnat bidrag till *Fants Handlingar Til Uplysning af Svenska Historien* och författat *Berättelse om S. Birgitta och S. Catharina samt deras, under och efter Påfvedömet, i Wadstena förvarade Ben*, tryckt som 1:a bilaga till *Gjörwells Brefwäxling*, 4:e band. I förordet säger Gjörwell: »Kylander var en af våra flitigaste och kunnigaste Samlare uti sitt Fäderneslands Häfder, af hvars Hand vi, utom annat, haft att vänta en fullständig Beskrifning och Historia om Staden Wadstena, men til stor afsaknad för kännedomen af vårt Land och dess Öden, dog han altför tidigt.»

WÅHLIN, Lars Peter; född 1772; docent i litteraturhistoria vid Lunds universitet, slutligen teol. doktor och kyrkoherde i Norrhvidinge, Lunds stift; död 1834.

Ex-libris: I typtryck inom ram: *Ex Libris Laurentii P. Wåhlin.*

D:r Wåhlins bibliotek var rikhaltigt och värdefullt. Det utgjorde omkring 5,000 volymer. Dess största styrka låg i filosofi och i en vacker samling af klassiske författare i de på den tiden bästa upplagorna. Teologi fans naturligtvis också; dock var denna del, ehuru ej utan värde, mindre betydande. Samlingen såldes till största delen efter W:s död på auktion i Lund, enligt tryckt förteckning. (Katalogen saknas i Lunds bibliotek.)

FALKENBERG, Melcher, född 1722; frih., grefve af Bålby, kammarherre, lagman, riksråd, Lunds akademiekansler, friherre 1773, grefve 1778, Serafimerriddare; död i Stockholm 1795 och begrafven i sin farfars farfars Melcher Falkenbergs graf i Riddarholmskyrkan. Det heter i Adelns Ättartaflor om honom, att »han var en lärd herre, skref god latin och vårdade sig mycket om akademien i Lund, till hvilken han skänkte öfver 1,000 volymer till en del rara böcker».

Ex-libris: Grefliga hjertvapnet å en oval, omgifvet af Serafimerkedjan och Nordstjernekommendörskedjan, uppfäst å en hermelinsmantel. Kopparstick.

Märket tillhör det å Brokind förvarade biblioteket.

Biblioteket å fideikommiss-egendomen Brokind (som f. n. innehafves af kammarherren grefve Melcher Falkenberg, sonsons son till riksrådet) utgör inemot 5,000 voll. Dess innehåll är förnämligast historia och juridik, samladt af ofvannämda riksråd grefve M. Falkenberg, och utgör en del af riksrådet grefve Carl Fredrik Scheffers. Det värdefullaste af sin samling skänkte riksrådet till Lunds akademi, hvars kansler han var. Förutom nämda boksamling finnes å Brokind en ganska betydande manuskriptsamling, katalogiserad af J. Hellstenius och intagen i 3:dje delen af Historiska handlingar, tr. 1863.

ESTENBERG, Per; agrée i Målare- och bildhuggareakademien 1795, konduktör vid Ofverintendentsembetet s. å., konduktör vid slottsbyggnaden i Stockholm 1797, byggmästare i Stockholm 1798, tit. professor 1820. Född 1772, död i Stockholm 1848.

Ex-libris: Vapnet i träsnitt, ur vapenbok.

SCHÖNHERR, Carl Johan, född i Stockholm 1772; sidenfabrikör (firma Schönherr & Lundgren), entomolog, riksdagsman 1809, tit. kommerseråd 1812, led. af Vetenskapsakademien och en mängd samfund i flere länder; död på säteriet Sparrsäter i Vestergötland 1848. Schönherr var en ovanligt ädel och upphöjd personlighet och djupt religiös, något lutande åt Svedenborgianismen. Sin andliga ståndpunkt angifver han i följande sentens, antecknad i ett autografalbum, som befinnes i författarens ego: »Endast det mynt, som bär pregeln af sanning och dygd, är efter tidens slut gällande att uppvisa, för att få inträde genom himmelens port; och genom ett rastlöst sträfvande att förvärfva detta mynt, erhålles det äfven osvikeligt. Stockholm den 20 Juni 1838. C. J. Schönherr.» Kort före det sista slaganfallet hade han med darrande hand skrifvit följande tillägg till åtskilliga anteckningar: »För mig stundar natten — och med den friden och hvilan — och jag går den verld till mötes, der inga åldrar räknas.»

Ex-libris: Namnet: *Schönherr* inom en linieram med fyra skalbaggar i hörnen och en fjäril öfverst. Kopparstick.

Redan vid 12 års ålder började Schönherr samla och studera insekter. Kom tidigt i beröring med de båda utmärkte entomologerne major Gyllenhaal och professor Quensel. På uppmaning af den senare utgaf han arbetet: »Synonymia insectorum»; i tre delar och ett bihang 1806—1817. Schönherrs andra stora verk: »Genera et Species curculionidum» utkom i Paris 1833—45 i 16 delar. Hans rika entomologiska samlingar (Curculionidsamlingen ensamt uppgick till 4,200 species i 12,600 individer) förvaras nu enligt hans

testamentariska disposition i K. Vetenskapsakademiens naturhistoriska museum. En del deraf hade han redan i lifstiden dit afsändt; det återstående afhemtades kort efter dödsfallet, i enlighet med hans förordnande, af hans mångårige vän och medarbetare, intendenten vid Kongl. Vetenskapsakademiens entomologiska museum, professorn C. H. Boheman.

SEDERHOLM, Lars Johan; tit. kommerseråd, född i Helsingfors 1772, död ogift å Gumtäkt i Helsinge socken af Nylands län 1822.

Ex-libris: Inom dubbla ovala linier: *Tillhörig L. J. Sederholms Bibliotek.*

Kommerserådet Sederholm egde ett större bibliotek, hvilket numera finnes vid Näfveqvarn i Nyköpings län, hvilket bruk f. n. eges af brukspatron Johan Sederholms arfvingar.

HJORTSBERG, Lars, född i Stockholm 1772 (son af slottsstenhuggaren Lars Hjortsberg); »Sveriges störste skådespelare»; anställd 1786 vid Kongl. franska teatertruppen, följande året vid Ristells teater; derefter »garçon bleu» hos konung Gustaf III., hvilken anförtrodde honom uppsigten öfver biblioteket på Haga; åtföljde konungen under 1790 års krig (närvarande i slaget vid Svensksund), på resan till Aachen o. s. v.; afgick från scenen 1834. Han erhöll 1811 hofsekreterares titel och 1836 fullmagt såsom hofintendent. Har öfversatt och bearbetat flere stycken för scenen och erhöll 1823 Svenska akademiens stora guldmedalj. Hjortsberg var hög frimurare. Död i Nyköping 1843.

Ex-libris: Namnet: *Lars Hjortsberg Jun.* graveradt i koppar.

Hjortsbergs efterlemnade boksamling såldes å Stockholms bokauktionskammare 1843 d. 27. och 30. Sept. Böckerna, i olika format, samt planschverk och kartor uppgingo till ett antal af 1,086 n:r. Af böckerna var aldrastörsta delen

vitterhet,. deribland särskildt en mängd svenska, tyska och isynnerhet franska teaterpjeser, den sällsyntaste af dem »Receuil des Operas», Amsterdam 1690.

* * *

Ur *Teaterbilder från fordom* af Nils Arfvidsson, Sthlm 1885, tr. i 50 ex. (Aftryck ur N. Dagl. Alleh.), anföra vi följande:

Hjortsberg var ett qvickhufvud, och ännu efter 40 år fortlefva på mångas läppar hans infall och ordlekar. — — Oförvitlig i sitt enskilda lif i detta uttrycks allmänna mening, hade han likväl ej obetydliga lyten. Utan all bildning, utom litet kännedom af franskan, blef han i längden något hufvudyr af sin egen ryktbarhet. Han var ytterst fåfäng, mån att anses som en stor man, och den ringaste kritik af hans spel bragte honom utom sig. I sitt sätt hade han en sträfvan efter förnämhet, men då komedin och farcen städse varit hans egentliga fält, fick förnämheten en viss anstrykning häraf, så att de ej hade så orätt, som med afseende på hans sätt att vara utom scenen förklarade, att han såsom borgmästare i Kotzebues »Spektaklet i Kråkvinkel» spelte sin egen roll. Det var äfven en bland Hjortsbergs svagheter, att han missaktade sitt eget rollfält och gerna ville spela högförnäma roller, när det så bar till, t. ex. Axel Oxenstierna. Det lyckades ej bra, men derom kunde ingen öfvertyga honom. Det tragiska inom det rent borgerliga lifvet återgaf han likväl stundom med stort mästerskap, t. ex. gamle Germanys dödsscen i »Tretio år af en spelares lefnad».*

Såsom skådespelare var Hjortsberg utan tvifvel *inom sitt fack* — den burleska komedien eller farcen — den störste Sverige egt och en af de fullkomligaste, som någonsin funnits. Jag vet ej, att han egde något fel såsom konstnär, något, som man i hans framställning kunnat önska annorlunda. En *brist* hos honom var visserligen hans hesa, klanglösa organ, men huru visste han icke behandla den och öfverskyla denna brist, som dessutom i många roller ur hans fack kunde gälla såsom en förtjenst!

* F. Hedberg berättar i *Svenska skådespelare*: »När Hjortsberg här, som fadren till den obotlige spelaren, i andra aktens slut förbannar sin eländige son och faller, träffad af en slagattack, död till golfvet, så utfördes detta med ett sådant mästerskap och med en sådan realistisk naturtrogenhet och åskådlighet, att vid styckets första uppförande den talrika publiken förskräckt reste sig nästan som en man och ett sorl af förfäran lopp genom salongen, ty man trodde, att Hjortsberg verkligen träffats af den slagattack han så mästerligt framställde.»

Jag har sagt, att den *burleska* komedin var hans rätta fält. För att ej missförstås, torde en förklaring vara nödig öfver ordet burlesk, som jag af skäl, dem estetikern lätt inser, hellre nyttjar än »lägre» komedin. I den sanna konsten, och den utöfvade Hjortsberg, är ingenting lägre eller högre. Jag sätter burlesk såsom motsats till hvad man kallar »högre» komedin, borde ock kanske hellre tala om burleska roller än burlesk komedi, ty »Tartuffe», »Kammarpagerna» äro väl inga burleska komedier, men *Orgons* och *Fredriks* roller äro burleska, den senare derigenom, att den är en härmning, och i härmningar måste alltid ligga en smula »charge», om den skall vara gripande komisk; hela konsten är, att det ej blifver mer än en smula, så artistiskt dold understundom, att endast en fin blick märker den.

Hjortsberg var af medelmåttig längd; egentligen hvarken fet eller mager (dock snarare det förra), och det gjorde, att hans yttre, med det stora herravälde, han egde öfver det, lätt böjde sig efter alla rollens fordringar. I den pösande *Nikolas Stork* och den genomskinliga girigbuken i »Föregifna skatten» passade han med lika skicklighet in sin figur. Han *förskaffade* sig i rollen, som man säger, och han är den ende sceniske artist, vi egt, som grundligt förstått detta. — Man såg aldrig till *Lars Hjortsberg*, man såg endast Orgon, Fredrik af Preussen, kronfogden, La jeunesse, Mäster Fipset, och hans framställning var en helgjuten bild, vittnande om den fastaste, aldrig af bifunderingar distraherade uppfattning. Hans rörliga ansigte medgaf de mångfaldigaste mimiska vexlingar, och ett allvarligt studium i förening med mycken uppfinning hade häruti som i annat gjort honom till en stor artist. Hans skola var den franska, Molièreska komediens, och hur väl traditionerna, den tiden åtminstone, ännu bibehållit sig, visar den omständigheten, att när jag, flere år efter det H. lemnat scenen, på Théatre Français såg desamma Molières pjeser, hvari jag många gånger sett honom, t. ex. *Tartuffe*, *Precieuses ridicules*, *L'Avare*, tyckte jag mig i Provost, Guyan m. fl., som spelade Hans roller, igenkänna elever eller kamrater till honom. Det var till och med i detaljer en förvånande likhet, och han hade dock lika litet sett desse, som de troligen någonsin hört talas om honom, ehuru han, *sedan* han upphört spela, tillbragte en vinter i Paris, der han likväl, till följd af sitt kuriösa lynne, föga skall hafva sysselsatt sig med sin konst och sina yrkesbröder.

EHRENSTRÖM. Nedan nämda märke har möjligen användts af den vittra öfverstinnan *Marianne Ehrenström*, född *Pollet*, död 1867, 94 år gammal, enka efter Nils Fredrik Ehrenström, eller ock hennes svåger, den genom Armfeltska sammansvärjningen ryktbare *Johan Albrecht*

FREDRIK BOYE: Boksamling

Ehrenström, hvilken lär haft en boksamling å sin egendom Djurö i Stockholms skärgård.

Bokegaremärke: Vapnet (trenne strömmar och två stjernor i ett fält) i svartstämpel.

CRONHIELM, Henrietta Sofia (dotter af löjtnanten grefve Henrik Christ. Cronhielm af Flosta), född 1773, gift 1796 med kyrkoherden i Wimmerby, kongl. hofpredikanten Isr. Gust. Wänman. Död 1848 på Kårtorp vid Norrköping.

Ex-libris: *Grefliga vapnet* i kopparstick, prydligt utfördt. Detta Ex-libris torde från början användts af Henrietta Sofia Cronhielms farfader, lagmannen Lars Cronhielm.

(Vapnet afdeladt i nio fält; i hjertskölden synes en krönt hjelm, cresten: tre med grefvekronor krönta hjelmar; i den mellersta kronan synes en stjerna å en hög spets, ur de båda andra höja sig ett lejon och en örn; sköldhållare: två örnar.)

BOYE, Fredrik; friherre, öfverstelöjtnant, kammarherre; tecknare (kusin till den af Grewesmöhlen förföljde Boye); född i Stralsund 1773, död i Stockholm 1857.

Ex-libris: 1. Friherrliga vapnet uppfäst å hermelinsmantel. Primitivt litogr.-tryck. Förmodligen ett af B:s första försök. 2. Man i antik drägt, sittande bredvid en sfinx och en antik urna, blickande på en obelisk och hvilande med sin hand på en bok. Bakom honom hänger uti en förtorkad trädstam ett svärd och öfver detsamma en sköld med B:s hjertvapen. Nedanför trädet en lyra och målarpalett. Under: *Fredrik Boye's Boksamling.* (Litogr. af Boye. Äfven i kopparstick af dens.)

B. utgaf en mängd arbeten, hvaraf de märkligaste äro hans 26 årgångar (1818—44) af *Magasin för konst, nyheter och moder*, i hvilka de flesta plancherna äro »alster at hans utmärkta etsnål».

Hans Målarlexikon, det enda försök i sitt slag i Sverige innan Ahnfelt utgaf sitt Konstnärslexikon, är fortfarande mycket användbart, och numera en raritet. Sin »Subskriptionsanmälan» af d. 14. nov. 1832 börjar han sålunda: »Sedan smak och sinne för skön konst börjat mer allmänt sprida sig inom Fäderneslandet, hvarom Konstföreningen lemnar ett ojäfaktigt vittnesbörd, torde tiden vara inne att äfven på modersmålet äga ett Lexicon, som omfattar Målarekonstens alla grenar.»

TRAFVENFELT, Erik Carl; född 1774, medicine doktor och kir. magister, assessor i Sundhetscollegium, professor 1801, tit. medicinalråd; död 1835.

Permstämpel: I guldtryck å frampermen: *C. Tft*, hopbundet inom en oval punktrand.

Medicinalrådet Carl Trafvenfelts boksamling försåldes å bokauktion i Stockholm den 2. december 1835 o. f. d., enligt tyckt förteckning, som upptager 1,359 n:r. Antagligen var detta endast en del af boksamlingen, emedan förteckningen innehåller uteslutande medicinsk litteratur.

MÖRNER af Morlanda, Axel Otto, grefve; född 1774, löjtnant och kavaljer hos hertig Carl 1794, adjutant hos konungen 1810, öfverste för Smålands husarregemente 1812, generalmajor 1818, generallöjtnant 1837, statsråd och chef för landtförsvarsdepartementet 1840, afsked 1843; död i Eksjö 1852.

Bokegaremärke: Namnet *A. O. Mörner* i facsimile. Svartstämpel.

* * *

Ehuru Mörners minne egentligen har betydelse på grund af framstående embetsmannaskicklighet, må dock ej glömmas hans talang i gravyr och landskapsmålning. År 1797 fick han första premièremedaljen för mål-

ning och 1801 blef han ledamot af Målare- och Bildhuggareakademien. »Ehuru han med framgång», skrifver Boye, »utöfvar konster af flere slag, tyckes dock landskapsmålningen isynnerhet vara hans käraste ämne, och i den har han mest lyckats.» Den för snille och konstkärlek berömda Charlotte Mörner (gift 1:o Gyllenkrook, 2:o Cederström) var hans syster och den för sin qvickhet och under namnet »Hampus husar» kände generalen Hampus Mörner var hans broder. Den bekante artisten Hjalmar Mörner var hans brorson.

ARNELL, Gustafva Magdalena (dotter till riksrådet Axel Arnell, syssling till den bekante statssekreteraren och skriftställaren Lars Arnell); född 1774; gift 1793 med öfversten grefve O. R. Wrangel; död 1862. (Moder till f. d. vice presidenten i Svea hofrätt grefve Tönnes H. Wrangel.)

Ex-libris: Uti en oval ett biblioteksrum; främst en sittande Psyche, läsande i en bok, å hvilken en fjäril slagit sig ned. Å en af två sfinxer omgifven sköld ofvan dörren läses *G. M. A.* i monogram.

Fint utförd aqvatinta i koppar. Sign.: C. A. Wrangel pinx. M. Heland sc.

SPARRE, af Rossvik, **Bengt Erland (Franc-Sparre);** friherre och grefve Franc Sparre till Wigersberg, som han fick till fideikommiss af sin faster, Margaretha Charlotta Sparre, och hennes man, majoren Sam. Fredr. Franc, samt tillträdde 1814, då han den 24. Maj erhöll Kongl. Maj:ts tillstånd att kalla sig *Franc-Sparre*; född 1774, antogs i krigstjenst 1785, slutligen generallöjtnant och t. f. president i Krigskollegium; död barnlös 1837 på Wigersberg och slöt sjelf sin friherrliga (och grefliga, ej intr.) ättegren.

Ex-libris: Sparres af Rossvik adliga vapen (endast en sparre) å ett ornament med friherrlig krona öfver, bakom ornamentet, som hvilar å ett moln, framskymta två böcker.

Kopparstick, helt litet och primitivt utfördt.

GRAVANDER, Per Olof; född 1775; domprost i Strengnäs, tit. professor; död 1846.

Bokegaremärke: Namnet: *P. O. Gravander* i facsimile inom oval linieram. Svartstämpel.

ENGESTRÖM, Johan Daniel, von (af adliga ätten von Engeström, N:o 1948 B); e. o. kanslist i Kongl. kansliet; född 1775, död i Södertelje 1851.

Ex-libris: Adliga vapnet i en oval med ornament och crest, under: *Joh. Dan. v. Engeström.* Kopparstick.

P. J. W. Hvem som användt nedannämda bokegaremärke, är svårt med visshet afgöra. Man skulle kunna gissa på *Peter Johan Warberg*, löjtnant i flottans generalstab (lefde ännu 1825) eller *Per Jakob Winberg* (1775—1827), apotekare i Södertelje, eller *P. J. Warberg*, författare till en hydrografisk beskrifning öfver Wenern. Antagligast är dock, att initialerna beteckna *Per Joh. Wickelgren* (död 1811), kyrkoherde i Sjösås af Wexiö stift. Denne var en lärd man och gjorde samlingar i historia.

Permstämpel: *P. J. W.* stämpladt å frampermen af skinnband.

FÄGERSTEN, Lars Olof; kammarråd; född 1775; död i Stockholm 1847.

Fägerstens boksamling — en af de såväl i qvantitativt som qvalitativt hänseende betydligaste svenska i vårt århundrade samt omfattande 6,916 n:r böcker och 324 manuskript i nordisk teologi och kyrkohistoria, språkkunskap, myntkunskap, antiqviteter, geografi, topografi, naturalhistoria, historia, juridik, vitterhet och skön konst m. m. — försåldes, efter egarens död, å Stockholms bokauktionskammare 1848 d. 2. september o. f. d. Försäljningssumman uppgick till nära 5,300 rdr bko.

Om Fägerstens boksamling, hvilken till största delen utgjordes af svenska arbeten, kan man säga, med användande af ett kändt bibliofiluttryck, att den »vimlade af rariteter». Bland dessa rariteter må särskildt nämnas: Lucidors »Lucida Intervalla eller Goda och Gudeliga Tankar om Menniskians Dödelighet och Verldenes Fåfängelighet» — det ena af de två kända exemplaren af denna bok — som, tillika med några andra smärre skrifter i samma band, betingade 50 rdr 9 sk. b:ko; exemplaret finnes f. n. i Kongl. biblioteket (det andra ex. hos enskild bokvän i Stockholm).

Bland inroparne vid denna auktion finner man de kända standardnamnen inom 1840-talets Stockholmska bibliofilverld: Westin, Klemming, Bonde, G. A. Sparre, Gynther, Collin, Beckman, Törner, Meinander samt Lundholm.

Fägerstens mynt- och tafvelsamling såldes d. 3. Juli 1848.

* * *

Vi meddela här innehållsförteckningen af det märkliga samlingsband, hvilket äfven inneslöt *Lucida Intervalla*. Samtlige dessa småskrifter äro ytterst sällsynta; de flesta förekomma numera aldrig å någon bokauktion. Samlingen inropades för G. E. Klemming och gick till ofvan nämda pris:

1. Joh. Th. Agriv. Bureus, Runa Redux, dän Danske K. Waldemars Prophetia om Runas Hemflycht, funnen af D. Olao Worm — och af honom — latit af prentet utgå år 1636 under det namnet Literatura Danica. Sthlm (1638) rariss. [Denna »Redux» köptes på Lüdekes auktion under n:o 3011 in 8:o för 26 rdr bko af d'Albedyhll.] — 2. Broder Ruus, t. ä. Brodher Ruuses Historia etc. Sthlm 1614. — 3. Andr. Joh. Arosiander, Andreæ Hondorfii Historia om Francisco Speira etc. — Invånarom i Westerås Stadh offererat. Åhr 1638. — 4. Kort underrättelse om Pestilentian etc. af Georg Magiro. Götheb. 1651. — 5. Isr. Erttman, Huus-Medicin — uppå Svenska transfererat af Joh.Utterman. Sthlm 1672. — 6. Nova Mirabilia eller Nya Tijdender, uthur then Påfveske Skiärselden uptäckte af Theophilo Antipapio, Paarfötte Ordens. Åhr 1673. — 7. Nova Mirabilia eller Uhrgamla Saker etc. öfversatt på Svenska af P. O. W. och andra gången tryckt (sine loco et anno). — 8. Aenigmata eller Spörsmåls-Book etc. försvenskat af I. H. S. B., andra gången aff trycket uthgången. Åhr 1680. — 9. En ny Drömme-Book. Sthlm 1681. — 10. Lucida Intervalla, eller Goda och Gudeliga Tankar om Menniskians Dödelighet och Werldenes Fåfängelighet, författade uti

trenne Wijsor, hvilka til andras Waarning äre lämbnade af honom, som sig kallade Then Olykkelige Lucidor. Comes Calami Calumnia. Tryckt Åhr 1685 (ett ark), högst sällsynt. Enligt P. A. Sondéns yttrande i 2:dra upplagan af L. Hammarskölds Historia om Svenska Vitterheten, pag. 120, not., bör detta exemplar vara det *enda*, som nu finnes af dessa Lucida Interv. — 11. Then Underskiöne Psyche utaf Apuleio Madaurense — förswenskat igenom M. N. och ånyo upplagd i Sthlm 1690. — 12. Mr de Mentiers förnyade Stats- och Under-Calender etc. under favoer af Jöns Lnndsbrackas Rese-Beskrifning, allom them til tjenst som besöka Distig-Marcknat i Upsala, til Trycket befordrat, och blef nu på stunden färdigt, af Mäster Hillebardt. Tryckt då det skrefs. — 13. Seigneur Hanss Hansons Drömmar och Sqwaller-Collegio (sine loco et anno). — 14. Then Lustige Famas andra berättelse uthur Narriske Werlden, föreställande Äckta ståndets Raritets-Låda eller det lustiga Eländet vid de lappade Böxor. Carlskrona (sine anno). — 15. Kung Orres Mandat samt Wijsa, såsom ock ett Lönneligit Samtaal emellan Iuwan och Jöns. Tryckt nu nyligen. — 16. Kong Mascutharii uthfäste Frijheter för Alla Giffta Män i Narra gonien i Slaraffeland etc. Tryckt nu nyligen. — 17. Fruers och Hustrurs Privilegia etc. Gifvit samma Åhr. — 18. M. G. Blochs Betänckiande öfver Ester Jöns-dotters långvariga fastande i Skåne etc. Sthlm 1719. Sällsynt. — 19. Hr Jens Billes Slägt-Register, paa Danske Riim sammenskreven af hans Daatter Jomfr. Birgitte Bille, og nu til Trykken befordret, til at oplyse nogle af de Billers, Ulfstanders etc. Familie deres Historie. Kiöbenhavn 1722, rar. — 20. Biskopen i Skara D. Jesp. Swedbergs Bref angående en förunderlig Syn och Betenckeligt Tal, som i Skara Domkyrckio om nattetid sig tildragit hafva. Tryckt Åhr 1724, rar. — 21. Historisk Efterretning om Jordskielved i Lissabon etc. Kiöbenhavn 1757. — 22. Berättelse, som visar de Jordbäfningar och Landsplågor, hvilka alla fyra Elementerna år 1755 förorsakat, af D. Z. H. Sthlm 1762. — 23. Om Nordsken i gemen och i synnerhet det, som syntes här på orten den 4 sistl. Februari år 1759, Tryckt i Calmar, rar. — 24. Kort Berättelse om Satans grufveliga grasserande uti en Mans hus beläget i Roslagen, som passerat år 1729, samt sättet huru Djefvulen blifvit fördrifven. Sthlm 1769.

ÅBERGSSON, Gustaf Fredrik; född i Stockholm 1775; förste aktör vid Dramatiska teatern och Operan 1799—1828, erhöll såsom styresman för lyriska scenen hofsekreterares titel 1812 och vid nedläggandet af denna befattning 1834 öfverdirektörstitel; död vid Furusund 1852. Å. har öfversatt flere teaterpjeser.

Bokegaremärke: *G. F. Å.* inom en oval af punkter. Liten svartstämpel.

LUNDVALL, Carl Johan; professor i Upsala, sedermera kyrkoherde i Munktorp och teol. d:r; född 1775, död 1858.

Erkebiskop Wingård ansåg d:r Lundvall för att vara Sveriges störste teolog och sin tids lärdaste man, och J. C. Hellberg (Posthumus, Mina samtida) kallar honom för »en af de förnämsta hörnstenarne i den Svensk-Lutherska kyrkan».*

Dr Lundvall hade från 1790 t. o. m. 1854 hopbragt ett bibliotek, omfattande vigtigare vetenskapliga böcker. Detta bibliotek, systematiskt ordnadt och öfver hvilket L. upprättat en prydligt skrifven katalog, testamenterades af honom till Strengnäs gymnasium med förbehåll, att böckerna ej skulle skingras, utan bilda ett »special-bibliotek» i gymnasii boksamling. Många böcker voro inbundna i ganska dyrbara band, som kostat 15 à 20 kr.

LING, Per Henrik; gymnastiker; skald; tit. professor; en af de aderton i Svenska akademien; född i Ljunga prostgård, Vexiö stift, 1776, död i Stockholm 1839. Hans stoft hvilar i en grafhög i närheten af Annelund vid Brunnsvikens strand, hvilken grafplats han sjelf lät inviga. Öfver grafven är rest en väldig bautasten med Lings namn samt födelse- och dödsår.

Bokegaremärke: Namnet *P. H. Ling* i facsimile. Svartstämpel. Märket användes af Ling egentligen såsom bokförlagsstämpel.

---

* Hr C. L. H. Forslind meddelar om Lundvall, att han var en synnerlig beundrare af Pius IX. och en gång sade till F.: »om ej påfven hade förändrat mening 1849 och blifvit konservativ, torde kristendomen inom få århundraden blifvit utplånad ur menniskornas sinnen.» En rom. katholsk prelat, för hvilken F. relaterade detta yttrande, förklarade detsamma öfverdrifvet. »Kristus är mägtig», sade han, »att bibehålla sin kyrka och upprätthålla sin församling äfven utan någon påfve alls.»

ROBSAHM, Carl Magnus; född 1776; nob. *af Robson*; auskultant i Bergskollegium 1795, bergsråd 1814, afsked från bergsrådsembetet 1833 med vice presidents namn, heder och värdighet; död på Wissboda 1840.

Ex-libris: Namnet *C. M. Robsahm*, koppargravyr.

Vid arfskiftet efter brukspatron Carl Magnus af Robson tillöste sig sonen, sedermera majoren Carl August af R., hans rätt betydliga boksamling. Denna jemte öfriga böcker såldes 1855 efter major af R:s död till bokhandlaren C. A. Rohloff i Örebro och skingrades genom honom.

BONUVIER, Carl Gustaf; teaterdirektör; född i Stockholm 1776, död i Fredrikshamn, Finland, 1858.

Ex-libris: *C. G. B.* inom en sol. Större stämpel eller träsnitt. Antagligen förfärdigad i Finland.

Bonuviers boksamling, omkring 400 volymer, största delen svensk dramatik, inköptes efter hans död af sekreteraren i Finska hushållningssällskapet, fil. d:r N. H. Pinello i Åbo. Efter Pinellos död 1879 torde den ha skingrats.

Rörande Bonuvier (icke, såsom namnet här och der orätt uppgifves: Bonnivier) har hr Birger Schöldström meddelat följande:

Carl Gustaf Bonuvier föddes i Stockholm 21. Juli 1776 (fadern var garderobslakej vid hofvet) och ingick 1796 vid Carl Stenborgs teater, der han qvarstannade till nämda teaters upphörande i Stockholm, hvarefter han var anställd vid dels fru de Broëns, dels Levenhagens trupp. Mellan 1813 och 1827 hade han kejserligt privilegium att uppföra skådespel i Finland. Han var bosatt i Åbo, hvars första ordentliga teaterhus han 1817 lät uppbygga. Vid Åbo brand 1827 uppgick såväl detta teaterhus som en annan fastighet B. egde i lågorna. Han afled i Fredrikshamn i Augusti 1858, 82 år gammal.

EKENBERG, A. Nedannämda märke har förmodligen användts af den Anton Ekenberg, född 1776, död efter

1845), hvilken nämnes i Ärkestiftets herdaminne såsom son till kyrkoherden i Thorsåker.

Bokegaremärke: Namnet *A. Ekenberg* i svartstämpel. (Förekommer i böcker från 1840-talet.)

STJERNSTOLPE, Jonas Magnus; född 1777; kopist i Krigsexpeditionen 1808, kanslist s. å., protokollssekreterare 1810, expeditionssekreterare 1817, död ogift i Stockholm 1831. S. har gjort sig ett namn genom sina poesier och sina utmärkta öfversättningar, af hvilka sistnämda särskildt må nämnas »Don Quixote» och Blumauers »Aeneis».

Ex-libris: *J. M. S.* i monogram å en sköld med adlig krona öfver och lagerqvistar inflätade under.* Kopparstick (af »Martins skola»?).

MARKLIN, Gabriel; född 1777 i Skellefteå socken, der fadren var torpare; student i Upsala 1803, amanuens vid akademiens naturhistoriska museum 1824, adjunkt vid Vetenskapssocieteten 1829; gjorde, med understöd af konungen och Vetenskapsakademien, en resa genom Tyskland och Nederländerna 1827—29, mottog hederslagerkransen vid promotionen 1857 såsom en gärd af universitetets aktning för »den 80-årige studenten med de inskränktaste behof och de rikaste samlingar», såsom promotor, prof. Böttiger, yttrade om honom vid samma tillfälle. Han afled kort dereſter i Upsala af kolera.

Bokegaremärke: *G. M.* i monogram, dels å permens insida, dels å titelblad. Svartstämpel, två varianter. I Kongl. Biblioteket finnes en mängd böcker med detta märke.

---

* Hr öfverbibliotekarien Klemming betviflar, att detta Ex-libris varit Stjernstolpes.

Marklin uppoffrade alla sina tillgångar och egnade all sin tid och omsorg åt sina samlingar af petrifikat, snäckor, insekter m. fl. till naturalhistorien hörande föremål, äfvensom böcker i denna vetenskap. Dessa dyrbara samlingar testamenterade han några år före sin död, dels till Upsala universitet, dels till Vetenskapssocieteten derstädes. Marklin var äfven disputationssamlare, men endast för att derigenom bereda sig inkomst. Af detta tryck (disputationer, program och theser) gjorde Marklin flere stora samlingar, af hvilka en, utgörande omkring 23,000 n:r, inköptes af Kongl. biblioteket i Stockholm för 4,000 rdr bko och en annan, den fullständigaste, af grefve Paul Riant (död 1888). »Det är disputationssamlaren, som underhållit naturforskaren», brukade Marklin säga.

* * *

I Ill. Tidn:s minnesruna berättar August Blanche en liten lustig episod:

Ibland var Marklin rätt illa ute på sina vandringar. Så hände det t ex. en vacker sommarmorgon, att en egendomsegare på landet under sin vandring på egorna blef varse en karl liggande raklång och framstupa i rofåkern. Egendomsegaren, som trodde sig på bar gerning ertappa en objuden rofätare, började med käppen prygla på den liggande. »Aj!» skrek den rofgirige, »vänta tills jag får fatt på den lilla vackra spindeln jag söker! aj! nu har jag den, Gud ske lof!» Den rofgirige var ingen annan än Marklin, och egendomsegaren blef högeligen flat, när han fann sig hafva pryglat en lärd, som dertill på köpet rensade hans åker från spindlar och andra insekter.

GROEN, Anton Henrik; född 1777; bergsråd; död i Nora 1839.

Ex-libris: Genie, stödjande sig mot en oval häll, prydd med lyra etc. Genien pekar på inskriptionen: *A. H. Groen tillhörig.* Kopparstick, sign. Fagerström. (Alldeles likt Joh. A. v. Gerdtens.)

En större samling böcker med Groens märke köptes 1883 efter hans måg, kammarherren Carl August Skjöldebrand, af antiqvariske bokhandlaren J. G. Jansson i Stockholm.

A. H. Groen
tillhörig

A. M. E.

Hvems nedanstående märke varit, har ej kunnat utredas. Man kan möjligen gissa på Arvid Magnus Evenson, borgmästare i Carlstad (lefde ännu 1797); Alexander Mauritz Ehrenborg, kapten, född 1777, död 1820; Adolf Math. Eneman, löjtnant på Öland omkr. 1830. (Kanske ock på F. M. Franzéns dotter Anna Maria, gift Edelhjelm.)

Bokegaremärke: *A. M. E.* i monogram inom en lagerkrans. Svartstämpel. (Efter 1801.)

GISIKO, Lea (dotter af den från Tyskland inkomne judiske bandfabrikanten Oppenheimer), född i Stockholm 1778, gift med grosshandlaren Alexander Salomon Gisiko (hvilken dog 1834); död 1805. Fru Gisiko var på sin tid bekant för sin ovanliga skönhet. (Ett miniatyrporträtt af henne eges f. n. af fru S. Olbers, Stockholm.)

Musikläraren Gisiko, omnämd i Höijers musiklexikon, var hennes son.

Bokegaremärke: Namnet: *Lea Gisiko* i svartstämpel.

Lea Gisiko och hennes man hade en större boksamling, innehållande synnerligast dyrbara resebeskrifningar. Böckerna såldes ej på auktion, utan delades mellan sönerne.

WALHEIM, Jan.

Ex-libris: Namnet som ofvan i typtryck å rödt papper, klippt åttkantigt, afrundadt i hörnen. (Omkr. 1795).

Detta Ex-libris har tillhört antingen Johan Walheim, andssekreterare i Nyland 1778—1800, eller också Johan Walheim, finskt statsråd, född 1779, död 1842.

CARPELAN, Wilhelm, född 1778; fänrik vid ett finskt reg., sedan löjtnant vid Westerbottens reg., afsked 1795; e. o. kanslist vid krigsexped., kopist 1799, expe-

ditions-sekreterare, slutligen öfverpostdirektör 1812; död i Stockholm 1829.

Ex-libris: *N:o ... W. Carpelan.* Inom stjernram. Typtryck.

Boksamlingen såldes den 23., 27. och 30. April 1830 uti Kongl. Posthuset vid Lilla Nygatan, 4 tr. upp, och utgjorde, enligt tryckt förteckning, 1,723 n:r böcker, kartor m. m.

BERZELIUS, Carl Samuel, »engelsk kofferdikapten». Enligt dödsannons hade han en 4:årig dotter, som afled i Stockholm 1802. Några vidare upplysningar om denne person har ej kunnat erhållas.

Bokegaremärke: Namnet: *C. S. Berzelius* i skrifstil. Svartstämpel. (T. ex. å Fitzwilliam, »Pleasures of love», Kongl. Bibl.)

HAAK, Mathias, vice president i Statskontoret, samtidigt med att grefve Wirsén var president derstädes; afled 1831.

Permstämpel: *M. H.* sammanbundet i prydlig form. Stämpel i guld å frampermen.

Boksamlingen utgjorde en stor del af de böcker, som efter den 1878 aflidne majoren grefve Axel Emil Wirsén såldes den 9. Juni 1883 i Stockholm. Haak hade i många böcker infört pris å exemplar och band samt anteckningar, när han genomläst hvarje bok. Banden voro nästan alla utförda hos F. W. Statlander.

ROTHSTEIN, Thure Gustaf (ej af adliga slägten), son till kyrkoherden i Billinge församling i Lunds stift, teologie professorn och kontraktsprosten Jonas Rafaël Rothstein; född 1778; med. doktor och kir. mag., med-

lem af Collegium Medicum; död 1824. (Se Sackléns Läkarehistoria och Apothekarehistoria.)

Ex-libris: *Gustaf Rothstein* i skrifbokstäfver. Kopparstick.

HUMMEL, Arvid David, författare och embetsman; född i Göteborg 1778, död i S:t Petersburg 1836 eller 1837.

Ex-libris: En amorin och en satyr under ett trä knäppa på en lyra. Under: A. D. Hummels Boksamling. C(umelin) sc. (Aquatinta).

Af ett bref från Hummel till P. A. Wallmark af d. $^{1}/_{10}$ 1806 (Kongl. Bibliotekets handskriftssamling) ses, att det varit fråga om att en betydlig del af Hummels boksamling skolat säljas till d. v. hofkansleren L. v. Engeström.

I Coldinuordens bibliotek förekomma böcker med Hummels Ex-libris.

* * *

Angående Hummel har hr *Birger Schöldström* till detta arbete meddelat följande, delvis hittills okända biografiska och litterära data:

Arvid David Hummel, född i Göteborg 1778, blef, efter i Upsala afslutade juridiska studier, 1796 — således redan vid 18 års ålder — utnämd till auditör vid det i hans fädernestad förlagda Stedingk'ska regementet. Han blef snart känd för sina vittra anlag och kom i liflig brefvexling med Gjörwell. Hummels bref till Gjörwell, nu befintliga i Kongl. Bibliotekets handskriftssamling, lemna värderika bidrag till Göteborgs inre historia under slutet af förra och början af innevarande århundrade. År 1798 lät han i Kjöbenhavn trycka en skrift: »Berättelse från förra århundradet», hvilken befans vara en satir mot åtskilliga höga vederbörande i Göteborg och för den skull inom sist nämda samhälle kom mycket buller åstad — något, som dock ej hindrade, att magistraten följande året uppdrog åt Hummel att å Göteborgs rådhus hålla ett officielt tal i anledning af kronprinsen Gustafs födelse. (Talet är tryckt 1799). År 1800 utgaf han ett häfte diverse dikter: »Samlade skaldeförsök», hvars förläggare tyckes

crest: en harneskklädd arm, hållande en bila, höjande sig ur en adlig krona. Under vapnet å en bandeau: *Persevere* [Ståndaktigt]. Nederst namnet C. F. Biel. Engelskt kopparstick, sign.: Warwick sc. 145 Strand.

En del af Biels, i präktiga skinnband bundna böcker kom efter sonens, öfverstelöjtnant Hugo Biels död till Lifgardets till häst bibliotek på grund af donation.

TOTTIE, Wilhelm; grosshandlare i Stockholm. (Slägten Tottie är upptagen i Örnbergs Slägtkalender, 2:dra årg., men ofullständigt.)

Bokegaremärke: Namnet: *W:m Tottie* inom oval perlring. Svartstämpel.

»Aflidne grosshandlaren Wilhelm Tottes boksamling» såldes, enligt tryckt förteckning, å auktion i Stockholm 1832 d. 5. Maj o. f. d. Förteckningen upptog 3,627 n:r böcker och kartor m. m.

WESTIN, Anders; född 1779; garfvare i Stockholm; kapten vid Borgerskapets infanteri (fader till öfverintendenten m. m. Henrik Westin); död 1840.

Bokegaremärke: *Anders Westin Stockholm*, inom en spetsigt oval ring af punkter. Svartstämpel.

ULFF, Otto Fredrik; född 1780; grosshandlare i Stockholm; död 1848.

Ex-libris: *Otto Fried. Ulff* i koppargravyr.

SCHEVE, Reinhold Fredrik; grosshandlare i Stockholm; födelse- och dödsår okända. I 1834 års Adresskalender finnes han upptagen som boende i huset N:o 28 vid Brunkebergstorg.

C. F. Biel.

Bokegaremärke: *R. F. Scheve*, grot stämpel i rödt å titelblad från slutet af 1700- eller början af 1800-talet.

HOFSTEN, Erland Bengtsson von; född 1780; tit. bergmästare, brukspatron på Wahlåsen; död 1839 i Stockholm, »der han vistades för sin helsa», begrafven i Carlskoga kyrkogård i Vermland.

Ex-libris: *Vapnet*, ur träsnittsvapenbok, färglagdt; under skrifvet namn teckningen: *Erl. B. von Hofsten.*

BAPTISTE, Fredrique Eleonore. Född omkr. 1780; skådespelerska och författarinna. Egde en boksamling, hvilken hon under sina konstresor i landsorten och Finland utlånade, enligt hvad man af tidningsannonser från början af innevarande århundrade kan finna, såsom t. ex. i Åbo Tidning $^{6}/_{9}$ 1809: »De, som i Landsorterne veta sig af undertecknade mottagit Böcker till låns, behagade dem med möjligaste första inlemna hos mig här i Åbo. F. E. Baptiste», eller i Bihang till Åbo Allmänna Tidning: »Alla de, som lånt Böcker af undertecknad, behagade med första dem återlemna hos Enkefru Conditorskan Halling, boende hos Smeden Thunberg på lilla Aningaisgatan. De Herrar isynnerhet, som lånt Lorentzo, Kloka Mannen i skogen samt De gamle Egyptiernas hemligheter, torde dem oförtöfvadt återställa, så framt de önska undgå den olägenheten att se sitt namn, såsom varning för hvarje Boksamlare [!], utsatt i dessa Blad. F. E. Baptiste.»

Efter hennes död torde kanske de dramatiska arbetena i hennes bibliotek kommit till teaterdirektören Bonuviers (se detta namn) boksamling.

Om Fredrique Eleonore Baptiste har hr *Birger Schöldström* till detta arbete lemnat följande biografiska och litterära uppgifter:

Fredrique Eleonore Baptiste tillhörde måhända den i förra århundradet från Frankrike hitkomna konstnärsfamilj Baptiste, hvilken skänkte

Sveriges första scen framstående representanter för såväl skådespelet som baletten och musiken. Eller måhända var hon dotter till en kongl. kammartjenare Baptiste och dennes hustru Engla Helena (1829 afliden i en ålder af 79 år).

Den ifrågavarande mademoiselle Fr. Eleon. Baptiste debuterade å Norrköpings teater d. $\frac{15}{12}$ 1797 som Carolina i Lindegrens dram »Den försonade fadern», som då uppfördes af Anton Olivier Hofflunds trupp. D. $\frac{1}{2}$ 1799 hade hon i Örebro recett: »Konstmakaren» samt »Klöfverknekt». Derefter finner man henne först 1809 i Åbo, då hon d. $\frac{13}{8}$ f. f. g. uppträdde med Smedberg-Wickbom-Knopf'ska truppen (som »h. högh. furst Bagration nådigst behagat gifva tillstånd» att i Finlands d. v. hufvudstad spela) såsom Wilhelmina i »Enleverade fästmön» och Lisa Spetsenas i »Kapten Puff», hvarefter hon blef en mycket framstående medlem af först fru Margaretha Seuerlings, sedan Bonuviers och så A. P. Berggréns trupper i Finland. I en finsk anteckning om m:ll Baptiste säges, att den tidens alla herrar varit pin käre i henne, och hennes omgänge hade en sådan tjusningskraft äfven bakom ridån, att då en major Blom i Kuopio en spektakelafton infann sig på scenen, befans han ännu vid ridåns uppgång sysselsatt att bjuda kring konfekt. Hon säges varit för sin tid och samhällsställning ovanligt bildad. Hon tyckes först blifvit gift med skådespelaren C H. Smedberg, men skilts från honom, hvarefter hon, omkr. 1819, ingått nytt äktenskap, med kammarmusikern, traktören och slutligen teaterföreståndaren Johan Gustaf Lemke (f. d. $\frac{8}{12}$ 1790, d. i Helsingfors d. $\frac{29}{4}$ 1825), »en man — beskrifver honom Pinello * — med röd näsa och en liten guldfiol i knapphålet».

Hennes största betydelse torde emellertid varit såsom författarinna för scenen. Af hennes arbeten har, enl. Dahlgren, endast imitationen »Den unga enkan» spelats i Stockholm (å Munkbroteatern 28 gånger åren 1794—98), men i Finland och svenska landsorten ha uppförts det af henne efter Kotzebue bearbetade 4-akts-skådespelet »Adelheid von Wulfingen, en händelse ur det trettonde århundradets tyranni», samt de af henne författade originalstyckena »Louise eller Den af ödet på en gång gynnade och vanlottade flickan», sorgespel i 3 akt., »Den oskyldiga förmätenheten», kom. i 1 a., »Högmodet eller Den falska stoltheten», dramatisk familjmålning i 4 a., »Franz von Hill eller Bröderne af det hemliga förbundet», skådesp. i 5 a. (dramatisering af Klingers roman »Die Söhne der Finsterniss» **),

* I »Små berättelser och tidsbilder af Kapten Puff» (Åbo 1866).

** Samma roman, som hänryckte Lorenzo Hammarskölds och Claës Livijns ungdomliga sinnen så, att de i sin förtroliga brefvexling kallade

och, framför allt, »Hugo von Hochberg eller Den ädla uppoffringen», riddaredram i 4 a., första gången uppförd 1819 i Åbo och sedan länge en stående kassapjes på Bonuviers, Berggréns, Lamberts, Sjövalls, Carl Bromans och Djurströms spellistor samt uppförd ända in på 1840-talet. Fru Clementine Swartz, den utmärkta skådespelerskan vid Kongl. teatern, har som 6:årigt barn — 1841 å teatern i Kalmar — spelat en roll, gossen Udo, i Fredrique Baptiste's sistnämda stycke *. I Linköpings Bladet läses d. $\frac{1}{2}^{8}$ 1811 följande verser af Fr. Eleon. Baptiste, det enda af henne författade, som nedskrifvaren af dessa rader upptäckt vara tryckt:

I skygd af Thalias befäl,
på samma rum, där hennes offer brinna,
jag hoppades den sällhet hinna
att ock få säga *mitt* farväl.

Men sluten ur de systrars ring,
som blomster kring dess altar sira,
jag blott i tanken ser den afskedsfest de fira,
ser Eder bifallslagren kring
om deras panna vira
och ser det utan qval, nöjd i mitt *ingenting*.

Hvad! utan qval! monn' jag vill skryta?
Jag tärs ju ej af afunden —
Hvi blygas då: för *qval*, vid öfvertygelsen,
att lott med dem jag ville byta,
och önskan att med dem få bifallslagren bryta,
näst önskan att *förtjena* den?

Ack, under Thalias befäl,
på samma rum, där hennes offer brinna,

---

sig efter hufvudpersonerna i romanen, den förre: »Franz von Hill», den senare: »Osirski».

* Stycket är otryckt, men affischer öfver detsamma finnas i Kongl. Biblioteket. Af de i stycket förekommande personerna: Hugo von Hochberg, Mathias von Waldenhausen, Kurt von Felsenburg, Eberhard von Turneisen, Kuno von Hohensetin, Udo, Waldemar, Adelheid, Hulda, Kunigunda, eremiter, riddare, väpnare, röfvare, herdar och herdinnor — synes att detsamma varit »högromantiskt».

hvi skulle jag ej såsom dess prästinna
få Eder säga mitt farväl!

Dock, af de ynnestprof I gett
skall minnet blifva mig en ära,
med tacksamhet jag gå att lära
i templet, än af mig ej sedt,
det hägn Gudinnans trouppe I gett
i templet, I han byggt till Er och hennes ära.

Och detta tempel! ljufva hopp!
Bedrag mig icke — o! jag beder. —
Jag skall dess förlåt se gå opp
och bland en annan Thalias tropp
förnyadt offer bjuda Eder.

När och hvar denna af våra litteraturhistorici hittills alldeles obeaktade författarinna slutat sina dagar, är okändt. I en teaterannons i Finlands Allmänna Tidning d. $\frac{28}{8}$ 1822 ses hennes namn sista gången.

CEDERGRÉN, Fredrik Folkqvardt;* boktryckare i Christianstad, tit. hofsekreterare; född 1781, död i Wexiö 1852.

Permstämpel: *F. F. C.* tryckt med typer, dels å rygg och dels å framperm.

* * *

Ur *Historiska skizzer och silhouetter från Christianstad af Larifari* meddela vi följande berättelse om ett kostligt tryckfrihetsåtal, för hvilket Cedergrén var utsatt:

Från Cedergrens officin utkom, förutom det anspråkslösa Christianstad Veckoblad, hvarjehanda andra tryckalster, isynnerhet inom den andliga litteraturen. Arbeten utkommo från denna officin, som i våra dagar skulle väcka den största förvåning, för att icke säga skrattlust. Jag erinrar mig tvenne af makalöst innehåll, hvilka numera tordes förgäfves efterfrågas i bokhandeln, till och med i Klemmings antiqvariska. Det

* Cedergren skref *Friederich Folcquardt.*

ena hade till titel *Förteckning på de herrar och män, som blifvit benådade med någon kunglig orden*, författad af ordenshistoriografen M. L. Ståhl. Den andra var en *Förklaring öfver gräshopporna i Uppenbarelseboken* af öfverjägmästaren Hofflander, som äfven bar titeln af öfverste, en högst originell man. *

Men ett af de kostligaste alster, som utgick från Cedergrens tryckpress, var dock ett *himlabref*, hvarmed allmänheten öfverraskades anno 1834. Denna enfaldiga skrift kolporterades af kringvandrande skillingstrycks-försäljare och väckte förskräckelse på landsbygden, alldenstund den bestämde dagen för Yttersta domen. Jag minnes ännu, huru en gammal fru med en viss bäfvan gjorde min far den frågan: »Är det sannt, att verlden skall förgås nästa Onsdag?» Min far, som var af naturen humorist, svarade: »Kom igen på Torsdag, så skall jag bestämdt säga det.» Himlabrefvet blef emellertid åtaladt af stadens fiskal, en gammal from man, vid namn Friberg. Ett tryckfrihetsåtal var på den tiden något högst märkvärdigt, hvadan det väckte stort uppseende, isynnerhet som det träffade den värde hofsekreteraren, kommendantens egen bror. En liten rätt komisk fars uppfördes inför vällofliga rådstufvurätten, då jury skulle väljas. Hofsekreteraren, som egde något fel i talorganen och derföre var svår att förstå, uppträdde med ett längre försvar, hvilket ingen kunde fatta. Rättens ordförande, den spetsige borgmästaren Hessle, förelade derföre himlabrefvets utgifvare att begagna tolk, emedan rätten saknade all kunskap i det himmelska språket. Cedergren blef naturligtvis högst uppbragt. Emellertid valdes jury, hvarvid det egendomliga inträffade, att såväl åklagaren som den tilltalade valde endast prester. Rätten valde dock lekmän. Emellertid kom juryn att till två tredjedelar utgöras af ett andligt element, som alltså blef det afgörande. Till allas stora förvåning frikände dock juryn utgifvaren, förklarande skriften oskadlig. För denna »obskurantism», såsom det hette, fingo de andlige jurymännen uppbära mycken smälek af tidningen Skånska Posten, mot hvilken derföre åtal äfvenledes väcktes af en bland jurymännen, prosten Carl Starck i Åhus, hvilket åtal dock på de öfrige jurymännens föreställningar blef återkalladt. Jag är emellertid i tillfälle att åtminstone rentvå en af de presterliga jurymännen, nemligen stadskomministern Gustaf Feuk, som visst icke gaf himlabrefvet sitt »imprimatur». Hela denna himlabrefshistoria, af hvilken man gjorde så mycket väsen, var i sig sjelf icke annat än en liten industriel spekulation, tvifvelsutan fördömlig, men i sjelfva verket föga oroväckande.

* Ehuru han uppträdde som författare, var han dock mindre lycklig stilist. Det var han som i egenskap af förman — vid en skallgång — meddelade den föreskriften, »att hudarne af jägeribetjeningen skulle afdragas efter skallgångens slut».

SCHINCKEL, Johan Fredrik, von; (morfader till brukspatron C. D. von Schinckel och son till kommerserådet David Schinckel, hvilken inkommit från Tyskland); född 1781; student i Upsala 1802; adlad 1818, kammarherre; död 1840 och slöt sjelf på svärdssidan adliga ätten von Schinckel. N:o 2,264. — Hans dotter *Beata Sofia* blef 1838 gift med öfversten *Berndt Bergman*, hvilken 1840 blef adlad *von Schinckel* och erhöll sin svärfaders vapen (introducerad s. å. under N:o 2,315). Hans namn är vida kändt genom Bergman-Schinckelska memoirverket.

Ex-libris: Inom en ram af rössjor: *Tillhörig J. F. Schinckels Boksamling N:o* . . . Kopparstick.

Boksamlingen såldes å auktion i Stockholm 1835 den 29. April o. f. d. »i det så kallade Kirsteinska huset vid Klaræ Strandgata», enligt tryckt förteckning, upptagande 4,804 n:r böcker, 37 n:r manuskript och 26 n:r kartor.

WENNERSTEDT, Augusta Wilhelmina; född 1781 af adliga slägten; gift 1801 i Stockholm med sin kusin brukspatron F. A. Rosenborg på Husby Kloster; död i Stockholm 1843.

Ex-libris: Inom en aflång snirkel: *Augusta W$^{dt}_{=}$* Kopparstick.

Riksheraldikern frih. A. W. Stjernstedt köpte boksamlingen och förde den till Hesselbyholm.

WINGÅRD, Carl Fredrik af; född i Stockholm 1781; ärkebiskop, en af de aderton i Svenska akademien, ledamot af Serafimerorden; död på sin egendom Sunnersta nära Upsala 1851 och begrafven i Wingårdska familjgrafven å Tölö kyrkogård, Norra Halland.

Ex-libris: Vapnet med Nordstjerne- och Serafimerordenskedjorna samt biskopskorset; derunder: *Constans Fiducia Veri* [Ståndaktig tro på sanningen]; under: *C. F. af Wingård* (facs.). Litografi.

Genom testamente donerade ärkebiskop Wingård sin dyrbara boksamling till Upsala universitets bibliotek.

DRAKE, Leonhard Fredrik; löjtnant (broder till professor E. Drake); född 1781, död 1856 i Eksjö.

Ex-libris: Namnet: *Leonh. Fredr. Drake* i typtryck.

SPALDENCREUTZ, Arvid Johan; född 1782; brukspatron, kammarherre; död på Ryningsholm vid Eksjö 1828.

Spaldencreutz ärfde efter sin fader en andel i Gusums bruk och egendom. S. har utgifvit romaner, några öfversättningar från tyskan m. m., som han med egen hand tryckte i små upplagor. Han slöt sig med entusiasm till fosforisterne och invaldes till ledamot i sällskapet *Pro Joco.*

Ex-libris: 1. I typtryck: *N:o . . . Tillhör min boksamling. A. J. Spaldencreutz.* 2. I typtryck: *N:o . . . Gusums Bibliothek.* Dessa bokegaremärken äro förmodligen tryckta af S. sjelf.

Spaldencreutz' boksamling såldes, enligt tryckt förteckning, 1832 i Linköping.

* * *

Då ofvanstående var färdigt läggas under pressen, lästes i Svensk Bokhandels-Tidning d. 27 Okt. 1888 följande uppsats af P. J. Lindal:

Böcker tryckta å landet.

Gusum.

Under slutet af 1700- och början af 1800-talet bodde vid det bekanta Gusums messingsbruk, beläget 3 mil från Söderköping, *Arvid Johan Spaldencreutz*, hvilken var född den 31. augusti 1782 samt dog såsom kammarherre å sin egendom Ryningsholm vid Eksjö den 27. mars 1828.

Vid Gusum hade Spaldencreutz inrättat ett handtryckeri, försedt med både fraktur- och antiqvastil. Han skref eller öfversatte samt satte och tryckte sjelf några småskrifter, som äro ytterst sällsynta, ja, de finnas icke ens fullständiga i riksbiblioteket. Skrifterna äro emellertid följande:

[Spaldencreutz, A. J.:] Gusums Bladet. Saml. 1. Ifrån den 17 julii, til och med den 13 augusti 1799. [Å sista sidan:] Gusum, tryckt af A. J. Spaldencreutz, 1799. Nr. 1—8. — 16:o.

[Spaldencreutz, A. J.:] Svärmarinnan. Original. 1800. 6+15 sid., 16:o.

Schiller, Fr.: Kärleks-Drottningen och de svarta systrarna. Fragment af en besynnerlig Historia. Öfvers. [af *A. J. Spaldencreutz*]. 1800. 2+51+1 sid. 16:o.

Starke, G. W. K.: Lotteri-Vinsten. Öfvers. [af *A. J. Spaldencreutz*]. 1805. — 2+19 sid., 16:o.

[Spaldencreutz, A. J.:] Tidnings Skriften För mina Wänner. D. 1. 1805. — Afton Blad (Morgon Blad) n. 1—30. — 126 sid., 12:o.

H. 1—2. Mars 1806. — 110 sid., 16:o. D. 3. 1807. — 4+124 +2 sid., 12:o.

Schiller, [Fr.]: Den genom Ärans förlust Brottslige. Sann historia. Öfvers. [af *A. J. Spaldencreutz*]. 1806. — 64 sid., 16:o.

STENHAMMAR, Carl; född i Ed 1782 (enligt Klercker 1783); med. doktor, professor i naturalhistoria vid Carolinska institutet; skref i »Phosphoros», »Polyfem» och »Svensk Litteraturtidning»; död å Carlberg vid Stockholm 1827.

Bokegaremärke: *N:o . . . Carl Stenhammar Tillhörig.* Koppargravyr.

Stenhammar egde ett dyrbart bibliotek och rika växtsamlingar. Boksamlingen såldes å auktion den 12. April o. f. d. 1828, enligt tryckt förteckning, upptagande 1,242 n:r böcker, manuskript och kartor.

ANCKARSVÄRD, Carl Henrik; grefve, född på Svea-borg 1782, antagen i krigstjenst 1785, slutligen general-adjutant och öfverste för Nerikes och Vermlands regemente, afsked 1813; framstod sedan som riksdagstalare och politisk skriftställare; död i Stockholm 1865.

Ex-libris: Inom en oval, bildad af en bandeau med spänne, läses: *C. H. Anckarsvärd* i facsimile

med darrhändt stil. Ofvantill omfattas bandeau'en af ett ankare med ringar. Nederst: »Tom . . . Pag. . . . Skåpet . . . Hyllan . . .». Litografi.

J. E. Sm.

Vi kunna ej med visshet bestämma, hvem som använt nedannämda stämpel såsom bokegaremärke. Det lilla *s* öfver *m* lägger hinder för att tänka på majoren *Johan Elis Schröderheim* (1782—1820), brorson till statssekreteraren Elis S.; snarare är det någon, hvars namn slutar med *ström*. I Stockholms Adress-Kalender 1846 står en *J. E. Sellström*, kronovåginspektor. — En Johan Erik Sellström blef 1828 landskanslist i Stockholms län, fick sedan länsnotarie-titel och försvinner 1854 ur Stockholms Adresskalendrar.

Bokegaremärken: 1. I. E. S:m i typtryck. 2. I. E. $S^{\bullet}_{m}$ (I och E sammanbundna) med typtryckstämpel. 3. I. E. $S^{\bullet}_{m}$ i hvitt å svart botten (kanske sigillaftryck). Märkena äro anbragta å titelbladet eller å bokens första sida. De förekomma å böcker (synnerligen romanlitteratur och resebeskrifningar) från början af detta århundrade.

L. C. H.

Hvem som använt nedannämda stämpel i sina böcker är oss obekant, men vi vilja dock omnämna märket.

Bokegaremärke: *L C H* i monogram inom oval punktram. Svartstämpel (efter 1809).

J B (anglosachsiska bokstäfver) inom strålrand, svartstämpel på titelblad (förekommer å teaterpjeser), må omnämnas, ehuru vi ej känna hvem dessa initialer beteckna. Stämpeln synes förskrifva sig från början af detta århundrade.

WILLÉN, Nils; organist och klockare i Kärna församling; utgifvare af *Register och Tillägg till Widegrens Beskrifning öfver Östergötland;* född 1783, död 1863.

Bokegaremärke: Namnet *N. Willén* inom en taggig ram. Svartstämpel.

LINDBLOM, Gustaf Adolf (son till ärkebiskop Lindblom); född 1783; adlad 1802 med namnet Lindersköld; major vid Uplands regemente; död 1830.

Ex-libris: *Gust. A. Lindblom* å en tafla, rikt ornerad med blomsterguirlander.

Prydligt kopparstick, signeradt J. K. (Kjölström, densamme, som graverat plåtarne till ärkebiskop Lindbloms och förmodligen äfven hans frus Ex-libris.)

TÖRNQVIST, Johan; född 1783; bokhandlare i Stockholm; hade en stor samling af mynt m. m.; död 1836. Personalier öfver honom äro tryckta.

Hans myntsamling såldes på auktion 1838.

Ex-libris: Inom ram *Joh. Törnqvist tillhörig.* Kopparstick.

RIDDERSTOLPE, Fredrik Ludvig, grefve; född 1783, innehafvare af Tidö och Fiholms fideikommiss; underlöjtnant vid Svea artilleri vid 5 års ålder, 1788, slutligen öfverste för Dalregementet 1820; landshöfding i Vestmanland 1822; afsked 1849; hade bevistat fälttågen i Pommern 1805—6, i Finland 1808—9 och i Tyskland 1813—14, hvarjemte han 1811—12 var i neapolitansk tjenst och derunder adjutant hos konungen af Neapel Joachim Murat; död i Stockholm 1852.

Bokegaremärke: Namnet: *F. Ridderstolpe* (*F.* baklänges sammanbundet med *R.*). Svartstämpel.

Sack.

Tillhörig
A. L. SELANDERS
Boksamling

BLONDELL, Sophie, kammarfru hos drottningen 1811—18. Död 1841.

Ex-libris: Qvinna vid en slända, som skötes af en amorin; bredvid glob och böcker; under: *Sophie Blondells Boksamling.*

Antagligen inv. och litogr. af Fr. Boije, med hvars Ex-libris detta har, med hänsyn till stilen, en viss likhet.

Detta märke har upptäckts i ett ex. af Ehrensvärds »Resa till Italien», 1819 utg. af Fr. Boije. Under »utgifvarens företal» var med bläck tecknadt: »Fred. Boije» och å permen var öfver märket skrifvet: »Af utgifvaren till». Sophia Blondells Ex-libris har man äfvenledes funnit i ex. af samme Fr. Boijes »Magasin»; orden »Sophie Blondells Boksamling» har å det senast nämda ex. öfverstrukits, och i stället har inskrifvits: »till hörer Marie Brolins boksamling» samt »köpta tillhörande 20 Styck. Böcker d. $^{12}/_{6}$ 1856».

SILFVERHJELM, Anna Charlotta Sofia; (född Adlermark); född 1784, gift 1807 med envoyéen frih. Göran Ulr. Silfverhjelm*; död 1832 på Hacksta i Näs socken, Upland.

Permstämpel: I guldtryck å perm: ett anglosachsiskt *S.* under friherrlig krona.

* Friherrinnan Silfverhjelms make var en framstående bibliofil; hans rikhaltiga och dyrbara bibliotek, uppgående till 8,300 vol., såldes under hand 1820 (året efter hans död) i huset N:o 3 vid Stora Vattugränden, efter tryckt katalog, 234 sid. 8:o, Stockholm, Imnelius, 1820. I Gjörwells bref till *Vännen i Landsorten* d. 10. Febr. 1807 (Brefväxling 5. b. 9. sid.) förekommer följande rörande envoyéen Göran Ulric Silfverhjelms bibliotek: »Jag är nog lyckelig att få nämna för Dig ännu et Bibliotek, dock först sedan några år samladt af Hr Frih. Silfverhjelm, nyligen hemkommen från England, hvar han uti flere år varit Konungens Minister. Detta Bibliotek, som redan går till flere tusen band, består förnämligast utaf alt, hvad man vil kalla Classiska Verk och Böcker uti Engelska Literaturen, samt deras nyaste och til en stor del präktiga Upplagor, hvartill vidare kommer en utvald samling uti Fransyska och Tyska både Historien och vitterheten, samt framför alt uti böcker hörande till den moderna Diplomatien.»

SOPHIE BLONDELL: Boksamling.

Ex-libris: *C. S. S.* å en hjertformig sköld, med friherrlig krona öfver; under *C. S. S.* en hjelm. Kopparstick.

UGGLAS, Pehr Gustaf af, grefve; son af excellensen Samuel af Ugglas; öfverste i arméen och generaladjutant, statsråd, en af rikets herrar; född 1784, död på Forsmarks bruk 1853.

Permstämpel: *G * U ** ** i guld å frampermen.

Excellensen Gustaf af Ugglas' böcker, präktigt inbundna i helfranska band, tillföllo efter hans död hans söner.

FORSELLES, Jakob Henrik af, född 1785; auskultant i Bergskollegium, geschworner 1813, bergmästare 1816, bergshauptman 1817, ledamot af Vetenskapsakademien s. å.; död 1855.

Forselles invaldes i *Götiska förbundet* 1812 och antog namnet *Yngve Frey.** Å böcker, som tillhört Forselles, finnes detta förbundsnamn stämpladt i guld å frampermen.

MALMSTEDT, Nicolas, handlande i Göteborg; född 1785, dödsår obekant.

Bokegaremärke: Namnet: *Nicolas Malmstedt.* Stämpel.

---

* § 16 i stadgar för Götiska förbundet föreskref: »Hvar och en förbundsbroder antager namn efter en af den nordiska fornålderns märkvärdige män, om hvars öden och bedrifter han vid någon stämma, inom loppet af tre månader, räknade från den dag, då han sitt namn inskrifvit, genom ett kort och praktfullt författadt tal, erinre. Inom förbundet må ingen annat än genom sitt götiska namn nämnas, eller annorlunda helsas, än med ett handslag.»

RIDDERSTOLPE, Gustaf, friherre, född 1785; protokollssekreterare i Justitierevisionsexpeditionen 1807, sedermera kammarherre och hofmarskalk; död i Stockholm 1845.

Ex-libris: Vapnet med friherrlig krona och sköldhållare, hvilande å ett soubassement; derunder *Gustaf.* Kopparstick.

Boksamlingen såldes å auktion 1845 den 19. Nov. o. f. d., enligt tryckt förteckning, upptagande 2,054 n:r. En del gravyrer och böcker såldes under hand, enligt tryckt förteckning, upptagande 1,200 n:r, i C. E. Fritzes bokhandel N:o 5 Storkyrkobrinken. Samlingen af oljefärgstaflor och större gravyrer såldes i huset N:o 2 vid Skeppsbron d. 11. Juni 1845, enligt tryckt förteckning, upptagande 100 n:r.

RAHMN, Cornelius; född i Göteborg 1785; från 1801 till 1817 e. o. bataljonspredikant vid Göta artilleri, från 1817 till 1823 missionär bland buräterne af mongoliska stammen och kalmuckerne (under Ryssland), från 1823 till 1825 predikant i S:t Petersburg för svenskar och finnar, från 1825 till 1840 dels missionssällskapets i London sekreterare, dels legationspredikant derstädes, från 1840 till sin död prost och kyrkoherde i Kalfs, Håksviks, Mårdaklefs och Frölunda församlingar af Göteborgs stift; död 1853.

Permstämpel: *C. R.* i guld å frampermen. (Namnet egenhändigt inskrifvet.)

BERLING, Carl Fredrik; fältsekreterare, sedermera akademieräntmästare i Lund; född 1785, död 1847.

Ex-libris: I typtryck: *Ex libris Caroli F. Berling N:o.*

DE GEER, Johan Jakob (son till öfverkammarherren Joh. Jak. De Geer af Finspong), friherre, född 1785;

tjenstgjorde först som kornett, afsked 1808, sedermera kammarherre och hofmarskalk; död ogift 1835.

Bokegaremärken: Trenne olika svartstämplar å titelblad: *Finspongs Bibliothec* kring De Geerska hjertskölden. — *J. J. D. G.*, monogram inom en ring. — *D. G.*, monogram.

KOSKULL, Henrietta Mariana Charlotta; född 1785 (dotter af öfvertullinspektören i Göteborg, tit. krigsrådet frih. Gustaf Fredric K.); först hoffröken, sedermera kammarfröken hos drottning Hedvig Elisabeth Charlotta, »Lectrice Royale»; död 1841; begrafven i Solna kyrkogård under en vacker grafvård.

Bokegaremärke: *Namnet* i svartstämpel.

ROSEN, Georg Ludvig von; född 1785 af adliga ätten; kapten vid Norra skånska infanteriregementet 1821, öfverstelöjtnant i arméen 1837, landshöfding i Kristianstads län 1838—1851; död på Rosentorp 1857, och med honom slöts den adliga ätten von Rosen på svärdssidan.

Ex-libris: Hjertvapnet med en sorts krona öfver och Nordstjerneordens riddarestjerna under vapnet, som hvilar å ett soubassement; derunder: *N:o. Lit.*

Litografi i 2 varianter (simpelt utförd).

HELAND, Carl Gustaf von; född 1786, antagen i krigstjenst 1806, avancerade till major vid Jönköpings regemente 1829; död 1831.*

Bokegaremärke: *G. v. H.* i typstämpling å titelblad.

---

* Kaptenen vid Svea lifgarde Frans Isak v. Heland, den bekante tonsättaren, är hans brorsson.

GREVESMÜHL, August, född 1787; assessor, godsegare i Södermanland; död 1863.

Ex-libris: 1. Namnet: *August Grevesmühl* inom ram af stjernor. Typtryck.

2. Namnet: *Aug. Grevesmühl* inom ram af rössjor. Typtryck.

CARLING, Olof, född 1787, tit. professor, sedermera sekreterare i Landbruksakademien. I Biografiskt Lexikon omtalas C. v. Zeipels lärare och beskyddare, »den ädle professorn, sedermera sekreteraren i Landtbruksakademien Olof Carling». I statskalendern finnes han som ledamot af Landtbruksakademien 1817—34. Carling har öfversatt Thomas a Kempis »Christi efterföljelse» (Sthlm, Hæggströms förlag) och ledsagat densamma med ett ganska märkligt förord, betecknande för öfversättarens andliga ståndpunkt.

Ex-libris: Namnet *Olof Carling*. Typtryck utan ram.

Boksamlingen, 746 n:r, såldes i Stockholm å auktion, enligt tryckt förteckning, den 26. November 1834. (Schroderi Lexicon Latino-Scondicum, Sthlm 1637, inropades af G. Stephens för — 28 sk. b:ko.)

LAGERHEIM, Gustaf Adolf; född 1788; löjtnant-mekanikus vid Göta kanal 1813, öfverstelöjtnant-mekanikus 1827, öfverste i flottans mekaniska corps 1837; död på Hulta i Kimstads socken, Östergötland, 1845.

Ex-libris: Namnet: *Gust. Lagerheim* i koppargravyr.

PALMBLAD, Wilhelm Fredrik, professor; framstående författare, boktryckare och bokförläggare; född i

Skönberga församling af Linköpings stift 1788, död i Upsala 1852. Palmblads autobiografi förekommer i *Biografiskt Lexikon*, detta monumentala arbete, som till väsentlig del är Palmblads verk.

Ex-libris: I typtryck: *N:o . . . V. F. Palmblads Boksamling tillhörig.*

DRAKE, Erik, professor vid Musikaliska akademien, äfvensom dess sekreterare; tonsättare och författare; född i Kisa, Östergötland 1788, död i Stockholm 1870.

Bokegaremärke: Namnet: *E. Drake* i facsimile. Svartstämpel.

SANDEBERG, Johan David af; major; född 1788, död på 1860-talet.

(Den förste af denna slägt, som adlades, var direktören vid Ostindiska kompaniet David Sandberg. Alla hans manlige afkomlingar utan undantag bära namnet David, så att i Adelns Ättartaflor och Adelskalendern förekommer ett fyratiotal med namnet David af Sandeberg.)

Bokegaremärke: Namnet: *J. D. af Sandeberg* i typtrycksstämpel å inre sidan af permen. — Märket förekommer i franska böcker.

SÖDERLUND, Johan, konduktör; född 1788, död 1871.

Ex-libris: I typtryck inom ram af rössjor: *N:o Johan Söderlund tillhörig, 182..* (Sista siffran ifyld med bläck.)

GYLLENHAAL, Carl Henrik; friherre, generaltulldirektör; född 1788, död 1857.

(Fru Aurora v. Haxthausen, tonsättarinna samt författarinna under pseudonymen *Clara Kuhlman*, var dotter till G.)

Bokegaremärke: Namnet: *Carl Gyllenhaal*, i svartstämpel.

LÖWSTÄDT, Carl Theodor; porträttmålare och litograf; utgifvare af »Drafslottet» m. fl. pamfletter (farfader till målarinnan fru Emma Chadwick, född Löwstädt); född i Pommern 1789, död i Stockholm 1829 (ej 1781—1827, såsom äfven uppgifvits).

Ex-libris: Namnet: *Carl Theod. Löwstädt.* Litografi (remsa, helt liten).

SCHWERIN, Philip Bogislaus von, (son till prosten i Sala, grefve F. B. v. S., den bekante riksdagsmannen m. m.), major vid Svea lifgarde, öfverste i arméen, född i Sala 1790, död 1865.

Bokegaremärke: Oval svartstämpel, i dess midt schwerinska hjertvapnet, deromkring *Philippe Comte de Schwerin.* (Stämpeln är, med undantag af namnet, alldeles lik farbroderns Adolph Ludvig von Schwerin.)

Om öfversten grefve Philip Bogislaus von Schwerins boksamling har sonen, kapten Philip v. Schwerin, benäget lemnat följande meddelande:

»Beträffande den omskrifna boksamlingen, så minnes jag väl, att min aflidne fader öfverlemnade en del till Militär-Sällskapet i Stockholm; återstoden delade han mellan sina fyra söner, eller mig och mina tre bröder, af hvilka min broder Wilhelm är afliden, och, som jag vet, att auktion hölls efter honom, antager jag, att böckerna försvunnit. Min broder Gustaf, boende i Westerås, förlorade antagligen sin andel af boksamlingen vid en honom 1886 öfvergången eldsvåda. Min broder Carl är boende i Upsala; huru det för honom förhåller sig, känner jag ej, då jag icke på en längre

tid träffat honom. Hvad slutligen angår de böcker, jag bevarat, hvilka äro ganska få, så bestå dessa förnämligast af militära ämnen af franske och tyske författare, jemte några kartor, äfven en mängd af Landtbruksakademiens tidskrifter. Jag har anledning tro, att böckerna hafva ett visst värde; min far höll mycket på dem.»

MEINANDER, Curt Fredrik; född i Sulkava socken i Savolax 1790, student i Upsala 1807, kanslist i k. Krigs-expeditionen 1815, expeditionschef i k. Sjöförsvars-departementet 1852; död 1878.

Från och med d. 3. Jan. 1820 till och med d. 30. Dec. 1822 utgaf Meinander tillsammans med bröderne Theorell tidningen *Stockholms Courier*. Tidningen hade under sin korta tillvaro tre gånger blifvit »indragen».

M. var framstående bok-, autograf- och myntsamlare. Hans myntsamling inlöstes af staten 1871 för k. myntkabinettets räkning mot en summa af 20,000 kronor,* men hans storartade bok- och autografsamling är icke skingrad, utan befinner sig på grund af testamente i geologen Axel W. Lindströms ego.

Boksamlingen, till en del ökad af hr Lindström, omfattar närmare 30,000 band och dertill en disputionssamling, uppgående till öfver 16,000 n:r. Bland sistnämda må märkas: en *fullständig* samling af Carl v. Linné d. ä:s disputationer. Att uppräkna alla rariteter i denna märkliga boksamling vore att fylla en volym. Vi inskränka oss till att omnämna följande:

En samling skrifter af Olaus Petri. — Messenii Comœdier. — En större samling Wisingsborgstryck. — En rikhaltig samling arbeten af Loccenius, Schefferus, Verelius och Peringskiöld. — Petr. Jonæ, Cursus Visitationis, Dioecesis Wexionensis, Rostock 1605. — Jon. Rugman, Greinir Or Theim Gaumlu Laugum Saman-Skrifadar Or Imsum Bokum Og Saugum, Ups. 1667. — Acta Coronationis. Konung Sigismundi . . . . kröning I Upsala then 19 Februarij Anno 1594, Sthlm, Andr. Gutterwitz. (På titel-

* Den obehöfliga delen såldes på auktion enligt tryckt förteckning (Sthlm, Norst. & Sön.) 1872, d. 20. Mars o. f. d. Auktionen inbragte $\frac{4}{5}$-delar af hela inköpssumman. (Svenska Autografsällskapets Tidskr. n:o 1, sid. 14.)

bladet i samtida handskrift: »Auctor Eric Sparre af Sanby Ricksråd»), se Warmh. 6770. — Rugman, Monumenti Lapidum Aliquot Runicorum. (Warmh. 1623.) — Loccenius, Deliciæ Wallis Jacobeæ, Ups. 1666.* — Reenhielm, Thorsten Wiikings-Sons Saga, Ups. 1680. (Warmh. 2564.) — Några Påfweske Stemplingar huru thesse tri Riken — -- — skole kunna komma under Påfvedömet igen — — — af en Ditmarscher Jon. Hinrichson aff Meldorp — — — försvenskat af Joh. Buræo, Sthlm 1656. (Warmh. 2376.) — Messenii anon. skrift mot dansken Rosefontanus: Retorsio Imposturarum, quibus inclytam Suecorum — —, Petrus Parvus Rosefontanus — — sola calumniandi ductus libidine impudenter admodum insectatur — — — fideliter elaboravit *Janus Minor Suemensis* Anno MDCXII (u. t. o.). (Warmh. 2500.) — (Chesnecopherus) Fullkommelige skäl och rättmätige Orsaker — — — hvarföre Samptelige Sveriges Rikes Ständer hafva med all fogh och rätt afsagdt Kon. Sigismundum — til rättelse och undervisning, Sthlm, Gutterwitz, 1607. (Warmh. 3299.) — Ol. Rudbeck fil., Specimen usus Linguæ Gothicæ — — Ups. 1717. (Warmh. 8955.) — Josephi Thun Imago politici christiani in vita Erici Palmsköldii expressa, in qua non pauca ad historiam Archivi Regii, nonnulla etiam ad rem literariam Suecicam pertinentia — — ex occasione inspersa, Holmiæ, Liter Ol. Enæi. (u. å.) (Warmh. 9567.) — Historia de Gentibus Septentrionalibus — — — Autore Olao Magno Gotho. — — — Romæ 1555. (Första upplagan af Ol. Magni allmänt bekanta arbete; »hon hålles med rätta för vara nog sällsynt», skrifver Warmholtz.) På bakpermen är antecknadt: »Gifwet herföre $2\,^1/_2$ Richsdaler i Paris den 10 febr. 1678. Samuel Columbus.» — Konunga och Höfdinga Styrilse, Sthlm 1669 (upplaga ej upptagen af Warmholtz). — Joh. Ludv. Gottfried, Inventarium Sveciæ, das ist: gründliche und warhaffte Beschreibung des Königreichs Schweden — — —. Frankf. a. Mayn, 1632.

---

* Om denna skrifver Warmholtz: »En kort beskrifning öfver Lust-Slottet *Jacobsdal*, nu *Ulricsdal*, med des Trägårdar på Latinsk Vers, af *Joh. Loccenius*, samt några andra små poëtiska Beskrifningar af *Chph. Gertnerus*, tilsam. 9 sidd., följer en alphabet. Förteckning på de örter och växter, som den tiden funnos uti fören. Trädgård. Denna förteckning, uppsatt af *Ol. Rudbeck* d. ä., intager 36 sidor. En liten men sällsynt bok.»

Upptagen af Warmholtz under n:s 2510 och 3795. (Boken har tillhört C. F. Piper, präktigt bunden och med hans namn i guld å frampermen samt försedd med denna hans anteckning: »Kiöpt på R: R: Cederhielms Auction för 27 dr kmt. Stockholm d. 8 Aug. 1734.» Derefter har boken egts af J. Hallenberg, som inskrifvit sitt namn, derefter af J. H. Schröder, som infäst sitt Ex-libris och sist af Meinander, hvilken hvarken begagnade bokegaremärke eller namnteckning i sina böcker, men väl gjorde anteckningar om böckers sällsynthet eller om de voro upptagna af Wahrmholtz o. s. v.) — Christeliga Jungfrwrs Ärakrantz Ther inne alla theras Dygder genom the almenna Krantzblomstren och Krydderna affmålade och förklarade warda, Scriffuin af M. Luca Martini med D. Johannis Avenarij Förtaal, Uttholkat aff Petro Johannis Gotho Norcopense. Prentat i Rostock af Staffan Möleman. — Minne öfver framledne Hans Excellence . . . Gabr. v. Seth, Sthlm 1776. (Ytterst sällsynt; se Warmholtz n:o 7453 a.). — Ehrensvärds skrifter, Strengnäs 1816. Interfolierad och försedd med anteckningar af B. v. Beskow.

Af manuskriptsamlingen må särskildt märkas: »Revelatien van S. Brigitta» (på holländska), 272 pergamentsblad med prydlig textning från 1400-talet. Helt liten volym, bunden i pergament. — Ol. Petri Svenska Chrönika. Se Warmholtz n:o 2502. — (Svenske generalkonsuln i Christiania, J. E. Martineau's diarium 1787—1789 och Copieböcker af densammes bref 1787—1791, tills. 11 band, skänktes af hr Lindström till Riksarkivet 4. Maj 1881.)

Af namnteckningar i den Meinanderska boksamlingen förekommer ofta namnet *Haquin Spegel* prydligt skrifvet jemte anteckning, när boken kom i hans ego, äfvenså särskildt antecknadt om den blifvit skänkt. Äfvenså återfinnes ofta namnet *C. Iserhielm* (revisionssekreterare, f. 1681, d. 1748), hvilken synes varit boksamlare.* (Jfr *Catalogus Libr. Bibl. Ups.* Del 1, sid. 448, och Warmholtz n:o 1369.)

* I Adelns Ättartaflor är anfördt om Iserhielm, att han »under en år 1725 vid arfskiftet efter fadern i Westerås (biskop Math. Iser) iråkad sjukdom gjorde det löfte, att, efter återvunnen helsa, fasta alla fredagar till kl. 6 på eftermiddagen, hvilket löfte han också alltsedan samvetsgrant iakttog.»

År 1876 d. 27. Maj sålde expeditionsschefen Meinander en samling duppletter af »böcker, disputationer m. m.», enligt tryckt förteckning. Disputationsförteckningen i denna katalog är försedd med hänvisningar till Joh. Henr. Lidéns och Gabr. Marklins Disputations-Kataloger.

MIDDENDORFF, Paul Victor; född 1790; revisor i tullstyrelsen 1814, sedan kontrollör till 1843 (invecklad i Finérska balansen); dödsår obekant. (M. är upptagen i Stockholms Adresskalender 1846, men ej för 1851).

Ex-libris: Namnet: *Paul Victor Middendorff* i kopparstick.

ROBSAHM, Christer; yngste broder till vice presidenten Carl Magnus Robsahm, nobil. af Robson (Christer Robsahm ej nobil., derföre ej heller upptagen i Adelns Ättartaflor); kopist i Bergskollegium 1817. I 1834 års Adresskalender förekommer han som bokhållare i Jernkontoret. I Adresskalendern för 1846—56 är han titulerad: kamrer i Jernkontoret.

Ex-libris: *Christer Robsahm* i koppargravyr.

Bokegaremärke: 1. Samma namn i oval blåstämpel.

2. *C. R.* Derunder jernets märke, inom perlrand. Svartstämpel.

Permstämpel: I guldtryck å frampermen: *C. Robsahm.*

Boksamlingen såldes i Stockholm å auktion i November 1876.

ATTERBOM, Per Daniel Amadeus, professor i Upsala, berömd skald; född i Östergötland 1790, död i Upsala 1855.

Ex-libris: »N:o . . . P. D. A. Atterboms Boksamling Tillhörig.» Typtryck (utan ram).

En del af Atterboms efterlemnade boksamling, uppgående till närmare 2,600 numiner, såldes i Upsala enligt tryckt katalog 1855 den 17. November o. f. d. Några egentliga rariteter i bokväg upptager ej nämda katalog.

BRAHE, Magnus, grefve, född på Rydboholm 1790, löjtnant vid Lifgardet till häst 1822, generalmajor 1824, Serafimerriddare 1827, generaladjutant 1828, generallöjtnant 1830, en af rikets herrar, riksmarskalk 1834; död i Stockholm 1844 och begrafven i familjegrafven i Öster-Ryd.

Ex-libris: *Grefliga vapnet*, under: *M. Brahe.* Svartstämpel.

Riksmarskalken m. m. grefve M. Brahes samling af taflor, statuetter, byster och konstsaker såldes i Stockholm, Drottninggatan N:o 31, den 26. November och 2. december 1845. Enligt den tryckta förteckningen upptog samlingen 326 n:r.

STIERNELD, Gustaf Nils Algernon Adolph, friherre; född i Stockholm 1791; började sin tjenstemannabana såsom extra kanslist i Inrikes civil-expeditionen 1811; blef envoyé vid Stor-Britanniska hofvet 1818, statsminister för utrikes ärendena 1838 och till följd deraf en af rikets herrar, riddare och kommendör af K. M:ts orden s. å., afsked från nyssnämda embete 1842, åter utrikes-statsminister 1848, ånyo afsked 1856; död 1868 och slöt ätten på svärdssidan.

Ex-libris: Vapnet med två lejon å soubassement som sköldhållare och friherrlig krona med vase öfver.

Engelsk kopparstick, sign. J. Warwick sc. 145, Strand.

Excellensen Stiernelds bibliotek förvarades å Ulfåsa i Östergötland, hvilken egendom efter excellensens död såldes till numera aflidne kammarherren Adam Reuterskiöld, hvarvid biblioteket medföljde. Det flyttades sedan till Sturehof (i Södermanland), hvilken egendom eges och bebos af kammarherren Reuterskiölds enka, född grefvinna Charlotte Posse.

SCHRÖDER, Johan Henrik; född i Westerås 1791; student i Upsala 1810, fil. mag:r 1815, e. o. amanuens vid Upsala bibliotek 1816, erhöll 1825 anbud att afgå såsom bibliotekarie till Edinburgh, akademie-bibliotekarie och historiæ litterariæ et archæologiæ professor i Upsala 1830; död i Upsala 1857.*

Ex-libris: 1. Namnet: *Johan Henr. Schröder*; derunder ett par korsade lagerqvistar. Kopparstick.

2. Namnet: *Johan Henr. Schröder* inom ram. Litografi i 5 varianter.

Boksamlingen såldes den 14. Febr. 1866 i Upsala, enligt tryckt förteckning, upptagande öfver 8,300 n:r.

---

* År 1813 biträdde Schröder prof. Fant vid upprättandet af katalog öfver den af kronprinsen Carl Johan inköpta och till Upsala universitet förärade Nordinska manuskriptsamlingen. År 1814 under sommarferierna ordnade han Westerås konsistorii-arkiv samt upprättade repertorium öfver de vigtigaste delarne deraf. År 1822 började han ordna Rosenhane'ska biblioteket på Torp, i Södermanland, och fördela detsamma efter testamentsgifvarnes föreskrift emellan k. Vitterhets-, Historie- och Antiqvitetsakademien, Upsala bibliotek och gymnasii-biblioteket i Strengnäs samt öfver hvarje del upprätta fullständiga kataloger. År 1824 under ferierna ordnade han manuskriptsamlingen och de typografiska rariteterna i biblioteket å Skokloster. Schröder var äfven vårdare och ordnare af riksmarskalken grefve Claës Flemings dyrbara bibliotek och införlifvade detsamma efter hans död, enligt testamentets föreskrift, med Upsala bibliotek. År 1829 katalogiserade han prinsessan Sophia Albertinas efterlemnade bibliotek, hvarpå Upsala akademi erhållit eventuelt testamente. År 1841 företogs under hans ledning flyttningen af det akademiska biblioteket från dess gamla lokal i Academia Gustaviana till dess nya lokal i Carolina Rediviva.

RUDBECK, Claës Reinhold, friherre, född 1791, kornett vid Lifreg:tets dragoncorps 1806, ryttmästare i Generalstaben 1812, afsked 1832 med majors n. h. o. v., hofmarskalk 1838, död 1874.

Permstämpel: Dels *C: R: R:* med större bokstäfver och dels *C. R. R.* med mindre, i guld å framperm.

Boksamlingen förvarad å Edsberg. (Se Edsbergs bibliotek.)

KROK, Johan Peter; grosshandlare, litteratör och slutligen sakförare; född i Bohus län 1791; död i Uddevalla 1868. År 1827 uppträdde K. såsom utgifvare af en tidning, »Skämt och Allvar på vers och prosa», i den satiriska genren. Mest känd är hans »Maxel, parodi på Axel». Förteckning på hans skrifter finnes i Linnströms boklexikon. Krok egde en tid Lindormsnäs i Upland (en mindre egendom, som lyder under Säbyholm), hvilken har sitt namn efter en baron Lindorm Posse, hvilken på 1700-talet afskilde den till enkesäte åt sin friherrinna.

Ex-libris: *J. P. K. Lindormsnäs* (J. P. K. sammanbundet till en enda typ). Typtryck.

BERGMAN, Johan Magnus (broder till öfverste Berndt Bergman von Schinkel); med. doktor; hade eget tryckeri och pappersbruk i Falun; en tid tidningsredaktör derstädes, utgaf flere skrifter i landthushållning och resebeskrifningar; född 1792, död 1867. »Valda smärre skrifter af D:r J. M. Bergman» utkom 1876, Sthlm, P. A. Huldbergs förlag.

Ex-libris: Namnet: *I. M. Bergman* i typtryck, gjordt med handpress.

PRYTZ, Lars Adolf; född i Åbo 1792; öfverste 1842, landshöfding i Gefleborgs län 1853, afsked 1861; död 1863 och slöt ätten. (Hans broder var den framstående vetenskapsmannen, förf. till »Floræ Fennicæ Breviarium», m. d:r Lars Johan Prytz, död i Åbo 1823, der hans betydande boksamling såldes å auktion följande år.)

Bokegaremärke: En rund stämpel (tryckt å titelblad), hvari å svart botten synes vapnet (ett blomsterstånd) i hvitt med adlig krona öfver.

BECKMAN, Johan Vilhelm; komminister i S:t Clara församling i Stockholm; född i Gårdsby, Småland, 1792; död i Stockholm 1873. Beckman är känd som författare till det digra, om lärdom och vidsträckta forskningar vittnande arbetet *Den nya svenska Psalmboken framställd i försök till en svensk psalmhistoria*, Sthlm 1845—72.

Beckmans boksamling var gedigen med hänsyn till hymnologi och dermed beslägtade ämnen. Samlingen, 2,355 n:r, såldes, enligt af hr Carl Broberg uppgjord tryckt förteckning, å Stockholms bokauktionskammare 1874 d. 4. Mars o. f. d. Innan försäljningen å auktion beslöts, hade för Beckmans boksamling af en antiqvarisk bokhandel i Stockholm bjudits 800 kr. På inrådan af en bokkännare, beslöt emellertid sterbhuset att låta samlingen gå under klubban*. Resultatet af auktionen blef — öfver 3,500 kr.

Denna försäljningssumma lemnar ett otvetydigt bevis på, huru en boksamling, som kan synas sakna allmänt intresse, likväl i följd af den systematiska plan, hvarefter den hop-

---

* Dessförinnan hade Kongl. Biblioteket fått tillhandla sig åskilliga hymnologiska rariteter, hvilka äro förtecknade å sista sidan i Beckmanska katalogen, hvarefter följer följande tillkännagifvande: »Een lijten Handbook, som innehåller alle Psalmer vthi Swerige brukelige. Götheborg 1671. 12:o. Exemplaret, sammanbundet med: Geistliche Psalmen und Lieder etc. Stralsund 1664, i ett med silke och guldtråd rikt utstyrdt band af siden på gröfre tyg, hvarifrån perlorna bortfallit, är förkommet; och har egandeRätten till detsamma blifvit till Kongl. Biblioteket öfverlåten.» (Boken ännu ej tillrättakommen.)

bragts, kan betinga vida högre pris än en qvantitativt större, hopkommen utan bokkännedom och utan samlarintresse.

HOLMBERG, Johan Gustaf; född 1792; hofpredikant och en tid predikant vid Korrektionshuset i Stockholm, slutligen kyrkoherde i Vesterhanninge och Muskö; död 1836. Holmberg var hög frimurare.

Ex-libris: I typtryck inom ram af rössjor: *Tillhör J. G. Holmbergs Boksamling.*

Boksamlingen, 810 n:r förutom kartor, såldes, enligt tryckt förteckning, å auktion i Stockholm den 10. Maj 1837.

ALSTERBLAD, Lars Johan; komminister i Lugnsunds församling, Carlstads stift. Född 1792, död 1876. Hans till omkr. 2,000 band uppgående boksamling tillföll genom testamente Carlstads läroverks bibliotek. (Se sid. 175.) Den utgjordes hufvudsakligen af teologisk litteratur, men äfven andra fack voro representerade, isynnerhet disputationslitteratur. Hans böcker voro märkta endast med hans namn: *L. J. Alsterblad.*

* * *

Hr *Johan Lagergren* — den bekante svampkännaren — har efterlemnat följande skildring af komminister Alsterblads originella personlighet:

Alsterblad egnade sig först åt den militära banan och var, såsom volontär, med i norska kriget 1814. Der spildes visserligen ej så mycket blod; men Alsterblad visade emellertid, att han hade mod i bröstet.

Dock, den gäller ej endast fruntimmer, den der strofen: »Det ena du vill, det andra du skall.» Alsterblad hade föräldrar och annan slägt, hvilka satt sig i sinnet, att han skulle bli prest. Han hotades med att bli förklarad arflös, såvida han ej uppfylde deras önskan, och han uppfylde den.

Det dröjde ej så särdeles länge, innan han fick komministratur, i. Lugnsunds församling. Der qvarblef han ock i nära ett halft århundrade, utan att söka något annat ställe. Han var nöjd med den lott han fått.

Ej behöfde han åtrå denna verldens goda, emedan han genom arf hade det förut.

Här i detta hans lugna Tusculum var det som Alsterblads egenheter visade sig. De utvecklades med åren.

Alsterblad hade den egendomliga idén att vilja ha par af allt upptänkligt.

Sjelf utgjorde han dock derifrån ett stort undantag: han var under hela sitt lif ogift.

Han hade sin bostad i andra våningen. Kommen uppför trappan, inträdde man i ett slags tambur. Rättare borde man dock kalla det för ett kuriositetskabinett. På ena sidan hängde tjogtals med kåppar af den mest egendomliga form, par vid par naturligtvis, liknande hvarandra som bär; på andra sidan en samling af gammaldags rockar och kappor parvis, hvilka syntes förskrifva sig från Syndaflodens dagar.

Så trädde man in i hans bibliotek, ett mindre rum, klädt från golf till tak med böcker i kalfskinnsband. Men här befunno sig icke allenast böcker. Herbarier, det ena större än det andra, lågo uppstaplade bredvid hvarandra. Alsterblad var en skicklig botanist; med detta sitt älsklingsstudium sysselsatte han sig så länge han lefde.

Och derefter in i hans arbetsrum, hvilket bland allt originelt var det originellaste!

Rummet hade två fönster: allt skulle vara par. Midt i rummet stod *ett* stort blomsterbord, det enda, som saknade make i hela huset, med undantag af husbonden. På bordet funnos de mest egendomliga växter, hvilka omsorgsfullt vårdades. På ena väggen hängde två gevär, på den andra två. Mellan fönstren befann sig hans arbetsbord; det var golffast; på bordet två bläckhorn; de voro bordfasta. Papperet, på hvilket han skref, var af det mest bastanta slag, som kunde fås; han var högst förgrymmad på våra dagars tunna papperssorter.

Men ännu några ord om detta rum. Der befunno sig två sängar, alltid uppbäddade. Vidare två bord, ett framför hvar säng. På hvarje bord stodo två buteljer (ej karaffiner) med vatten och bredvid dem två — stundom fyra, aldrig udda — glas. Ofvanför sängarna på väggen hängde två — stundom fyra — fickur. Af sistnämda slag hade han väl minst hundrade.

I detta arbetsrum hade han sitt nyare bibliotek. Att han följde med sin tid, kunde man se på detta. Der voro alla riktningar representerade både i religion, politik och skönlitteratur. Den gamle presten var ingen mumie, som förstelnat i det gamla, tvärtom.

Men låtom oss äfven betrakta hans person, liksom vi tagit hans egendomliga bostad i betraktande.

Det var en man af medellängd, med intelligenta anletsdrag. Han var starkt bygd, och åren syntes föga ha tagit på honom ända in i senare tider. Det låg något hurtigt, ja, man måste väl säga det, militäriskt i hans uppträdande; fyndig var han i tal och svar.

Han hade den vanan att gerna vilja vistas på hästryggen. När andra åkte, red han. Han red i socknebud; han red till bröllop och begrafningar. Bönderne skakade väl på hufvudet och ansågo det föga presterligt. Men derför slutade ej Alsterblad upp med sin älsklingsvana.

Hade han *en* häst blott? Nej, då skulle han helt och hållet ha förnekat sig: han hade ett par. Detta par var svart till färgen. Han skulle ha blifvit otröstlig, om han hade förlorat någon af dem.

Den sorgen fick han emellertid erfara. Hans ena svarta häst afled i en ålder af 20 år, mätt af lefnad och fetma.

Han använde aldrig sina hästar till arbete på gården. När dylika behöfdes, legde han i stället.

Men ej nog med två svarta hästar; han hade äfven två svarta hundar, som voro hans synnerliga favoriter. I yngre dagar jagade de tillsammans i skog och mark; men komna till åren, blefvo de mer än vanligt beqväma. Men ju odugligare och fetare, dess mera stego hundarne i husbondens gunst.

Äfven här skulle en sorg drabba honom. Det var en bitande kall julafton; hundarne hade då hunnit sina resp. 14 år. Komministern hade några gäster hos sig. Plötsligen hördes ett tjutande ute på gården. Man skyndade ut. Några hungriga vargar voro framme och hade just lagt embargo på »Gnäll» (hundarnes namn voro »Gnäll» och »Snäll»). Den förtviflade husbonden fattade ett af sina gevär — det var ej laddadt — och skyndade efter in i skogen. Men han kom för sent. Nu var han tröstlös några veckor.

Men det var ej nog med, att han hade två svarta hundar, han hade ock fyra svarta kattor. Om dem vet jag ingenting annat märkligt, än att de svarta kattorna på senare tider, när han hade adjunkt, sutto regelbundet till bords med kyrkans svartklädde tjenare. Komministern hade en till höger och en till venster om sig på särskilda stolar; adjunkten på samma sätt.

Hans hus var mycket gästfritt. Men äfven här visade han sina egenheter. Var det endast *en* gäst och han var ensam, satte han sig vid samma bord, men var det två gäster, satte han sig vid ett särskildt bord. Par måste det vara! På bränvinsbordet serverades två slags bränvin, hvartdera i två särskilda karafiner.

Han var en långt ifrån oäfven landtbrukare. Men botanisten öfvervann här mången gång agronomen. Som man vet, utbilda sig alträden företrädesvis i diken och dälder. Han tillät ej, att dessa undanröjdes i dikena, så mycket mer som många ganska värdefulla växter frodas i al-

trädens skygd. Efter några årtionden fanns det ej heller på komministerbostället några diken, utan öfverallt skuggiga alléer.

Att Alsterblad var ifrig jägare, hafva vi redan antydt. Militära öfningar idkade han ej mindre; han glömde ej sin militäriska tid anno 14. När skarpskytterörelsen började, blef han alldeles hänförd. Han lät genast inskrifva sig som *aktiv* ledamot. Det var en af de första öfningarna. Vederbörande befäl anlände ej; truppen var emellertid uppställd, och man syntes lite' generad. Då framträdde den aktive skarpskytten, 70-åringen Alsterblad, och började att exercera truppen. Tempon voro något gammalmodiga, men med lif gick det.

Dock — det var söndag. Några zeloter togo fasta på detta och ljögo dessutom ihop lite' till. Alsterblad anklagades för konsistorium; man tänkte få kappa och krage af honom. Men det lyckades ej. Han kände sig emellertid upprörd af detta lömska försök.

Nu har komminister Alsterblad med all sin originalitet vandrat till ett bättre land. Ett och annat kunde vara att anmärka mot honom, men en mera kärnfull heder än hans torde man i våra dagar få leta efter.

KLERCKER, Fredrik af; född 1792; **kammarherre,** öfverste och chef för Vestmanlands regemente, **generalmajor** i arméen; egde Näsby i Täby socken af Roslagen; död derstädes 1867.

Ex-libris: *Vapnet,* liten litografi.

Boksamlingen öfvergick till grefve Julius Cronhielm af Flosta. Klercker-Cronhielmska boksamlingen på Näsby försåldes å bokauktion i Stockholm den 15. April 1882 och upptog, enligt tryckt förteckning, 1,968 n:r böcker och planschverk.

VIRGIN, Augusta Margareta (dotter af amiralen Arvid Virgin); gift med generallöjtnanten grefve Gustaf Fredrik Mörner af Morlanda 1813; född 1793, enka 1841, död i Motala 1876.

Permstämpel: *A. M. V.* i guldtryck å frampermen.

Böckerna såldes å d'Aillyska bokauktionen i Stockholm hösten 1877.

OXENSTIERNA, Gustaf Göran Gabriel, grefve af Korsholm och Wasa; öfverkammarherre hos enkedrottning Josefina; född 1793, död 1860.

Bokegaremärke: Oval blåstämpel med hjertvapnet och deromkring namnet: *Gustav Oxenstierna.*

Mecenat och varm vän af tonkonsten, donerade han till Musikaliska Akademiens bibliotek sitt dyrbara, af 2,000 volymer bestående musikbibliotek, deribland 150 operor i partitur och öfver 100 i klaverutdrag. Donationens värde minst 15,000 kronor. Hans boksamling i öfrigt kom till Upsala bibliotek.

RIDDERSTOLPE, Carolina Johanna Lovisa, född **Kolbe** i Potsdam 1793 (dotter af kapellmästaren Kolbe i Berlin), gift med landshöfdingen i Westmanland, friherre, sedermera grefve Fredrik Ludvig Ridderstolpe; död på Fiholm 1878. Grefvinnan Ridderstolpe var tonsättarinna och ledamot af Musikaliska Akademien.

Ex-libris: *C. Ridderstolpe* i typtryck eller svartstämpel å en remsa.

Grefvinnan Caroline Ridderstolpe efterlemnade ej någon större boksamling, men deremot en ganska stor samling musikalier, hvaraf sextio kompositioner för sång på grund af hennes donation öfverlemnades till Musikaliska Akademiens bibliotek.

Särskildt förtjenar omnämnas grefvinnan Ridderstolpes efterlemnade album (»Stambuch»), hvilket förvaras å Fiholm. Det är af mycket högt värde, ej minst i rent litterärt hänseende. I detta album (en present af prinsessan Marianne af Hessen-Homburg), hvilket är infattadt i svart band med guldsirater och prydt med ett gyllene kors samt knäppe, hvarå topaser, ametister och en arabisk talisman äro infattade, har nämligen ett stort antal af egarinnans framstående samtida inom politikens, vetenskapens, litteraturens och de sköna konsternas områden egenhändigt inskrifvit sina namn, ej sällan åtföljda af längre eller kortare originalbidrag på vers eller prosa. Af

furstliga personer märkas 15, deribland Carl XIV Johan och sedan hela vårt konungahus ända till n. v. kronprins Gustaf, kejsar Pedro af Brasilien, konung Friedrich Wilhelm IV af Preussen* m. fl. Af enskilda, 186 till antal, må nämnas skriftställarinnan Bettina Brentano, f. v. Arnim, författaren Carl Jonas Ludvig Almqvist, naturforskaren biskop C. A. Agardh, skalden Atterbom, bildhuggaren Byström, skriftställarinnorna Fredrika Bremer och Emilie Carlén, poeten och diplomaten C. G. von Brinckman, målaren P. Cornelius, skriftställarinnorna Charlotta Birch-Pfeiffer, Marianne Ehrenström, Amalia Helwig, Ida Hahn-Hahn och Fanny Lewald, Johan Jacob Berzelius, Bernhard von Beskow, Crusenstolpe, marskalk Canrobert, tonsättaren Felicien David, skaldinnan Euphrosyne-Nyberg, författaren J. v. Eichendorff, målaren Fahlcrantz, kopparstickaren Forssell, bildhuggaren Fogelberg, Frans Michaël Franzén, Anders Fryxell, Erik Gustaf Geijer, språkforskaren Jacob Grimm, skalden A. A. Grafström, politikern J. A. v. Hartmansdorff, författaren Holtei, violinisterne A. och H. Holmes, bildhuggaren Kiss, Alexander von Humboldt, tonsättarne Adolf F. Lindblad, Franz Listz, H. Marschner, Felix Mendelssohn Bartholdi, Giacomo Meyerbeer, Reissiger, Spontini, Robert Schumann, Louis Spohr och Carl Schwenke, grefve Ludvig Manderström, skalden Karl Aug. Nicander, sångerskan Christina Nilsson, furst Pückler-Muskau, sångaren Rubini, skalden Ridderstad**, filosofen Schelling, ryske ministern van Suchtelen, konstnärerne F. W. Scholander och O. Södermark, sångaren Tichatscheck, författaren L. Tieck, Esaias Tegnér***, violinisterne Vieuxtemps och Wieniawski, Gunnar Wennerberg,

---

* »Zu Erinnerung froher Jugendspielen», har konungen tillagt efter sin namnteckning.

** Till sin namnteckning har Ridderstad fogat detta poem:

Frågar du, hvar lifvet slutas, frågar du, hvar det begyns?
Ack, det slutar, ack, det börjar, tro mig, icke der det syns.
Vaggan är blott lifvets ena, döden är dess andra dörr,
men på båda sidor ligger Paradiset än som förr;
det är början, det är slutet: hur det går, består det än;
och det ädla sinnet vandrar blott från Gud till Gud igen.

*** Tegnérs poem till Caroline Ridderstolpe läses i hans samlade dikter.

J. D. Valerius*, Johan Olof Wallin, preussiske fältmarskalken Wrangel, tonsättaren Zellter.

FORSBERG, Carl David, född 1793; krigsråd; dels andre direktör, dels direktör för ekonomiska förvaltningen vid K. M:ts hofkapell och spektakler 1832—43; har öfversatt skådespelet »Gunstlingen» af Charlotte Birch-Pfeiffer; död i Stockholm 1877.

Bokegaremärke: I svart stämpel: *C. D. F.* i monogram inom lagerkrans. (Efter 1811.)

Boksamlingen såldes å Stockholms bokauktionskammare den 28. November 1877 och upptog, enligt tryckt förteckning, 711 nummer.

F. W.

Nedan nämda bokegaremärke har möjligen användts af *Fredrik Witthoff*, notarie i Göta hofrätt med hofrättssekreteraretitel. Född 1794. Man skulle äfven kunna gissa på *F. Willerding* (1781—1869), den på sin tid bekante konsuln i Göteborg.

Ex-libris: I typtryck: *N:o ... F. W.* (med blyerts antecknadt: *1824*, *1829* o. s. v.)

ARVEDSON, Anders Arved, född 1794, student i Upsala 1815, fil. mag. 1821, lektor i Linköping 1826, prestvigd 1830, kyrkoherde i Skeda 1837, dito i Risinge 1845, död 1846. A. utgaf: »Mythologiskt, historiskt och geografiskt lexikon». Link. 1832—34.

---

* Valerius har lemnat följande vers:

Allt i lifvet är svek: förgäfves ynglingen hoppas,
fåfängt är mannens besvär, åldringens önskningar ock.
Njutningen sjelf är en vacker lögn — blott lidandet sanning;
derför välsignar jag dig, höga försakelsens konst!

Ex-libris: Namnet: *A. A. Arvedson* inom linieram, å brunt glaceradt papper. Litografi.

DUMRATH, Johan Heinrich; snickaremästare och ålderman i Stockholm; född i Stralsund 1794; erhöll burskap i Stockholm 1821; död derstädes 1866.

Ex-libris: Namnet: *H. Dumrath* synes i hvitt å svart botten inom ornament. Litografi.

Den 12. Juni 1867 försåldes boksamlingen, bestående af 735 n:r, enligt tryckt »Katalog öfver framlidne — — — J. H. Dumraths efterlemnade dyrbara och väl konditionerade samling af böcker i snickeri, tapetseri, teknologi, arkitektur etc., jemte en mängd dyrbara plancher». Boksamlingen bestod nästan uteslutande af tyska och franska arbeten.

OLSSON, Måns; hemmansegare i Tranemåla (adress Hofmansbygd) i Blekinge; född och död på sin fädernearfda gård (1792—1851); fader till f. d. riksdagsmannen Lars Månsson i Tranemåla (se denne); Måns Olsson var äfven stor bokvän.

Bokegaremärke: En liten stämpel, hvari *M O S* synes i hvitt å svart botten.

CARLGREN, Lars Peter; expeditionskronofogde i Näs härad i Vermland; född i Bro socken af nämda Näs härad 1794, död på Årnäs i Brunskogs socken 1848.

Bokegaremärke: Namnet: *Lars Carlgren* i facsimile. Svartstämpel.

Carlgren efterlemnade en större boksamling, hvilken förmodligen såldes å auktion. Kronofogden Carlgrens son, postmästaren L. E. Carlgren i Degerfors, säger sig ej vara i tillfälle att derom lemna någon vidare upplysning.

RONANDER, Carl Wilhelm Henrik; född i Stralsund 1794 (förmodligen af Gotlandsslägten); professor och öfverläkare vid Serafimerlasarettet; död i Stockholm 1847. R. var hög frimurare.

Ex-libris: I typtryck: *Tillhörig Ronander.*

Ett antal af Ronanders böcker finnes i Carolinska institutets bibliotek.

GÜHLSDORFF, J. G.; sjökapten, född i Tyskland, död i Westervik 1858.
Gülsdorff (såsom namnet rätteligen stafvas) är en gammal tysk adlig slägt.

Bokegaremärke: I typtryck: *I * G * Guhlsdorff * **

Böckerna såldes af hans son å auktion i Stockholm, febr. 1879.

BODMAN, Carl Anders; öfverinspektor i Stockholms packhus, tit. advokatfiskal; född 1794, död 1856. B. var förf. till »Leviatan, komiko-tragiskt skådespel» (1820).

Ex-libris: Namnet *Carl A. Bodman* i typtryck, dels omgifvet af rössjor, dels utan.

HÄGGMAN, Carl Fredrik; född i S:t Petersburg 1794; student 1811, prestvigd 1816, huspredikant hos exc. grefve von Stedingk s. å., komminister i Jakobs och Johannis församlingar i Stockholm 1817, slutligen kyrkoherde i Kolbäck i Vesterås stift 1836; död 1860.

Ex-libris: Namnet: *C. F. Häggman* i vackert typtryck.

LIDBLOM, Anders; född 1795; apologist i Hernösand 1831—47, komminister i Ullånger 1847—69; mycket musikalisk, förfärdigade sjelf musikaliska instrument; död 1869.

Ex-libris: I typtryck inom ram af rössjor och sirater: *Tillhörig Anders Lidblom 1840.* (Prydligt tryck.)

HERMANSON, Carl Johan von; född 1795; sonson till riksrådet Mathias v. H., grefve, löjtnant, brukspatron på Ferna; död 1871.

Bokegaremärke: Namnet: *C. J. v. Hermanson* i svartstämpel.

Biblioteket, förvaradt å Ferna bruk i Vestmanland, består af 4,200 volymer. En del af böckerna är märkt: *J. R.* (monogram), hvilket märke betecknar brukspatronen *Jakob Ramsell*, som 1789 af Ferna med underlydande gjorde ett fideikommiss till förmån för häradshöfdingen L. F. Dahlson, från hvilken slägt det samma genom gifte kom till grefliga ätten v. Hermanson.

Fideikommisset innehafves nu af grefve *C. F. von Hermanson*, son till C. J. v. H.

Bland märkligheter i Ferna bibliotek må omnämnas:

Stiernmans samlingar af kongl. bref etc. Del. 1—6. Sthlm 1747—1775.

Det stora af Modée började arbetet: *Utdrag utur Publique Handlingar.* Del. 1—12, Sthlm 1742—1802. (Med Jacob Hahrs Ex-libris.)

Bibliothek der Deutschen Classiker, utg. af Bruzelius, 46 delar. Ups. 1811—1816.

Pontoppidans *Den Danske Atlas*, 4 band in 4:o. Kjöbenhavn 1763—1768.

Dahlbergs *Svecia Antiqua et Hodierna.* Första uppl.

Bayle & Moreris *Dictionaire Historique*, 9 band in fol.

D'Alemberts och Diderots *Encyclopedie*, Bern & Lausanne-upplagan.

Slutligen må nämnas en af Jakob Ramsells fru (född Wilckens) sammanskrifven kokbok med titel: »Kook Book

Tillijka med några Beskrifningar på Syltsaker och Confecturer», 240 sid. 8:o. Å försittsbladet är, omgifvet af sirater, tryckt: *Eva Margareta Wilckens Stockholm Anno 1726.*

Öfver Ferna bibliotek finnes systematiskt uppgjord katalog af skriftställaren Rudolf Hjärne.

RÅLAMB, Carl Fredrik (son till And. Sigfr. R.); född 1795; antogs i krigstjenst 1813 och avancerade till ryttmästare vid Skånska dragonregementet, afsked 1845, kammarherre, hofmarskalk och riddare af Carl XIII:s orden; egde och bebodde Braås i Småland; död 1876.

Ex-libris: I typtryck: *C. F. Rålamb.* †

Boksamlingen af mindre betydelse och banden ganska enkla.

SCHÉELE, Franz Adolf von; bergmästare, född i Småland 1795, död i Filipstad 1863. (F. A. v. S. gjorde stora samlingar till Vermlands historia.)

Ex-libris: *Franz von Schéele* mot en liniebakgrund i en skrift-tafla. Litografi.

KANTZOW, Wilhelm August; född 1795; andre legationssekreterare vid svenska beskickningen i Berlin; död på Alvesta i Södermanland 1850.

Bokegaremärke: *W. K.* i svartstämpel.

Boksamlingen såldes i Upsala i oktober 1855 och upptog, enligt i Vesterås tryckt förteckning, 902 n:r böcker och kartor.

GYNTHER, Sven Wilhelm; landshöfding i Vesternorrlands län; född i Carlskrona 1796, död i Stockholm 1873. — G. har utgifvit *Blekings historia och beskrifning.* I. Sthlm 1847 och *Tyska kyrkan i Carlskrona.* Ckrona 1839.

Gynther var framstående mynt- och boksamlare. I, de af hans böcker, hvilka voro upptagna af Warmholtz, brukade han anteckna de af denne dem gifna nummer.

»Framledne landshöfdingen m. m. S. W. Gynthers efterlemnade samling af böcker, disputationer, kartor, planschverk, gravyrer, handteckningar och manuskripter» såldes å Stockholms bokauktionskammare 1874 d. 24. Jan. o. f. d. Den hos J. G. Jansson 1873 tryckta katalogen (216 sid. 8:o) upptager 7,011 n:r. Topographica, biographica och disputationer synas i synnerhet varit föremål för G:s samlareintresse.

Hans stora mynt- och medaljsamling såldes å Stockholms bokauktionskammare d. 22. Mars 1876.

BESKOW, Bernhard von; friherre, hofmarskalk, en af de aderton i Svenska akademien; född i Stockholm 1796, död dersammastädes 1868.

Ex-libris: 1. Namnet: *Bernhd Beskow.* Kopparstick.

2. Vapnet med friherrlig krona och sköldhållare å ett soubassement, hvarunder synas flere ordensdekorationer. Nederst: *Bernh. v. Beskow.* Litografi.

Genom gåfvobref af år 1843 förordnade friherre von Beskow, att de af hans efterlemnade böcker, musikalier och konstarbeten, hvilka ej med Upsala universitets samlingar efter hans död blefve införlifvade, skulle tillfalla Södermanland-Nerikes nations bibliotek. I enlighet härmed erhöll detta senare bibliotek år 1869 248 arbeten, hvaraf en del var af större värde. I händelse af nationens upplösning skola böckerna tillfalla Stockholms gymnasium.

Bland donationer, som tillfallit Stockholms gymnasii bibliotek, nämnes: »Af frih. B. v. Beskow och hans fru: en del af den förres efterlemnade stora och värdefulla boksamling, uppsatt i 4 skåp och på 6 hyllor.»

ROSENBLAD, Bernhard Emanuel (adl. ätten,); född 1796; löjtnant vid Andra lifgrenadierregementet 1816, af-

sked 1820, legationssekreterare i Berlin, fullmägtig i Rikets ständers bank, slutligen kommerseråd 1837; ledamot af »Samfundet för utgifvande af handlingar rörande Skandinaviens historia»; var i öfrigt en bemärkt riksdagstalare; död i Stockholm 1855.

Permstämpel: *Bernh. Emanuel Rosenblad*, i guldtryck å frampermen, och ibland *B. E. R.* å ryggen.

Boksamlingen annonserades, enl. tryckta förteckningar, hösten 1844 till försäljning; denna försäljning blef dock inställd.

1:sta afdelningen af boksamlingen innefattade enl. ofvan nämda förteckningar: 1:mo biblar och theologi, 2:do skrifter i andra vetenskaper, särdeles allmänna historien och nationalekonomien, utmärkta uppl. af grekiska och latinska klassikerne, en större samling äldre sällsynta skrifter i krigskonsten, en samling (ur framlidne envoyéen baron Silfverhjelms bibliotek) rörande Indiens litteratur och historia; skrifter rörande frimureriet, resebeskrifningar, Elzevirer o. s. v. *De senare afdelningarna* innefattade en stor samling i de tre nordiska rikenas historia, lagstiftning och äldre litteratur, hvaribland en mängd sällsyntheter, en större samling af äldre och nyare tiders riksdagsskrifter, en samling palæotyper, deribland räknade Aldiner och Juntiner, bildad med särskildt afseende på boktryckerikonstens historia och innehållande tryck af utmärktare boktryckare från 15:de århundradet; handskrifter, hvaribland äldre af svenska och danska lagar, andra till en del med dyrbara, illuminerade miniaturer o. s. v. Pergamentstryck, en större samling kataloger och skrifter i biblioteksvetenskaperna, hvaribland flere dyrbara och sällsynta; en större samling statsskrifter och politiska pamfletter från 1500-talet till vår tid; kartor, porträtt, pergamentsbref m. m.

* * *

Följande året, 1845, sålde emellertid Rosenblad en del af sitt bibliotek till engelske legationsekreteraren *Gordon*, hvarom lästes i nedanstående till Dagligt Allehanda af Rosenblad insända uppsats:

»Med anledning af en uppgift, som förekommit i T. sista fredagsnummer rörande ett inköp, engelska legationssekreteraren herr Gordon skall gjort af jordeböcker, m. fl. handlingar, bland skräp, försålda vid en auktion å mig tillhöriga böcker, får jag anhålla, att följande upplysningar måtte införas:

Att ingen auktion öfver min boksamling egt rum *, men att sedan under $^3/_4$ år under hand hållits till salu, och derunder, så väl i sin helhet som till speciella delar, hembjudits kongl. bibliotheket, hela den osålda delen inköptes af herr Gordon;

att inga svenska jordeböcker funnos i min samling, men väl der, såsom i flere enskilda samlingar, många handlingar upplysande Sveriges kamerala historia;

att dessas tillvaro hos mig ingalunda varit en hemlighet för dem af mina vänner, som voro älskare af detta slags litteratur, bland hvilka funnos medlemmar af kongl. kammarkollegium;

att mina svenska historiska handskrifter kommit i min ego dels genom arf, hvartill stammen kommit från de begge lärde professorerne Stobæus i Lund och en betydande medlem af Borgareståndet under den s. k. partitiden, dels genom köp under de sista 30 åren, under hvilka jag gjort särdeles värderika acqvisitioner; dels i Upsala 1819, der jag bland ruinerna af en stor samling, som tillhört en afliden bokauktionator och från hvilken framl. grefve Suchtelen skall erhållit dyrbara saker, fick efter behag göra urval, dels från magister Justlanders samling, der jag begagnade en lika tillåtelse, dels från de dyrbara samlingar, som såldes i Stockholm under åren 1819—1825.

Huruvida ifrågavarande handlingar någon gång tillhört kammarkollegium, kan jag ej upplysa, då jag saknat både tid och anledning att anställa de derför nödiga vidlyftiga forskningar, om också sådana kunnat föra till full visshet. Att dylika handlingar tillhöra föremålen för kollegii samlingar, bland hvilka ett stort antal af dyrbart värde förvaras, är allmänt bekant, men likaledes, att sådana redan i äldre tider funnos i enskilda samlingar (t. ex. Hogenschild Bjelkes, på Tidön o. s. v.) troligen emedan duplettexemplar aflemnats till vederbörande ståthållare, länshöfvidsmän o. s. v., ehuru okunnighet om dessa handlingars värde förorsakat deras förskingring under tidernas lopp. Att utom de skenbara defekter i kollegii samlingar, hvilka uppkommit deraf, att vid eldsvådor m. fl. tillfällen stora massor af handlingar måst i hast flyttas till nya och trånga förvaringsrum, utan att tiden medgifvit iakttagande af nödig ordning eller upprättande af fullständiga kataloger, — äfven andra luckor tillkommit

* En afdelning tryckta böcker var förliden höst annonserad till försäljning på auktion, hvilken dock inställdes.

lärer vara sannolikt. Huru sådane tillkommit före och under branden i början af detta århundrade, hafva äldre tjenstemän från denna tid haft hvarjehanda att berätta. Med afseende på de rika skatter af historiska källor, kammarkollegium i dess arkiver eger, vore det önskligt, att genom beredande af ett statsanslag för deras ordnande och upprättandet af fullständigt upplysande kataloger för de delar, der sådane saknas, de bevarades åt den historiska forskningen och för enskilda och allmänna, ofta på dem beroende rättsanspråk. Äfvenledes, ehuru naturligtvis i mindre mån, skulle samma nytta vinnas genom inköp af enskilda samlingar, som derigenom räddades från den förstöring, de flesta undergått.»

Ur en skizz: »Originalen äro utdöde» under signaturen F—z (Paul Fritz Mengel) i Aftonbladet d. 12. Maj 1881 låna vi följande:

B. E. Rosenblad var hvad man kallar ett »original».

Under nära tretio år, intill medlet af 50-talet, sågs ofta på Stockholms gator en lång, mager, egendomligt klädd man vandra så långsamt som vore han icke fullt säker, om de ytterst smala benen under en något snabbare gång skulle förmå bära den allt annat än tunga öfverdelen. Ofta under sin gång stannade han plötsligt, vände om, gick fram ett stycke, stannade åter och gjorde så en ny vändning, liksom om han icke hade riktigt klart för sig, hvarthän han egentligen skulle gå, men när han derom blifvit ense med sig sjelf, fortsatte han vandringen, utan att egna ringaste uppmärksamhet åt det honom omgifvande folkvimlet. Han föreföll alltid betydligt äldre än han verkligen var; man kunde betvifla, att han någon gång varit ung. Tidigare än någon annan iförde han sig lifpels och begagnade bottforer, och sist af alla vid sommarens inträde afstod han från begagnandet af omförmälda vinterplagg. Deremot begagnade han ständigt samma hatt, som troligen någon gång varit ny, men hade under årens lopp trotsat både väderleken och modets vexlingar.

De, som icke kände honom, kunde antaga, att denne vandrande drömmare var en filosof, upptagen med konstruktionen af ett nytt system, eller en matematiker, som sökte lösa ett ytterst invecklad problem, eller en hopplös kollega i någon trivialskola med få lärjungar; men ingen, som ej kände hans lefnadsbana, kunde ana, att han varit officer, att han bevistat 1814 års fälttåg i Norge, att han sedan tagit kansliexamen, att han blifvit diplomat, att han var en mycket flitig riksdagstalare på Riddarhuset, tillika fullmägtig i Rikets ständers bank, ledamot i Göta kanalverks direktion och tjenstgörande kollegieråd. — — —

Rörande Rosenblads distraktioner — hvilka omöjliggjort hans avancement, om icke hans onkel, den inflytelserike och »slägtkäre» exc. R.,

tagit honom under sina vingars skugga — berättar F—z ett par kostliga episoder:

Vid ett tillfälle beredde kollegierådet både åtskilliga tjenstemän i banken mycket besvär och sig sjelf under ett par månader mycken oro. Då han i ett offentligt uppdrag, som han på sin onkels förord erhållit, skulle företaga en utrikes resa och troligen längre tid komme att vistas borta, ansåg han försigtigheten bjuda att i bankens brandfria hvalf deponera sitt silfver och sina värdepapper, som af honom inlades i ett skrin; han erhöll, när depositionen verkstälts, behörig attest derom; men vid sin återkomst kunde han icke få reda på attesten, emedan han omöjligt kunde erinra sig, hvar den blifvit lagd. Derom underrättade han tjenstemännen i banken, för hvilka hans distraktioner icke voro obekanta. De ville gerna gå sin förmans önskan till mötes att utfå den deponerade egendomen, och då han försäkrade, att attesten icke blifvit på någon annan transporterad, ansågs saken kunna så arrangeras, att han utfärdade ett särskildt qvitto, som kunde utbytas mot depositionsattesten, när den kom till rätta. Nu framtogs det stora depositionsregistraturet; men ehuru det flere gånger med stor omsorg granskades, påträffades der *icke* kollegierådets namn, hvaremot han påstod, att det måste finnas der, emedan han sjelf både skrifvit anmälningssedeln om och verkstält depositionen samt mottagit attesten, som blifvit ställd på honom. Tjenstemännen hänvisade till registraturet, som äfven han, men utan framgång, sjelf för säkerhetens skull granskade. Icke heller kunde han bland det stora antalet deposita, som der förefans, igenkänna sin tillhörighet, skrinet.

Några månader förflöto. Kollegierådet, som ofta med oro tänkte på sitt i banken bortkomna depositum — han hade ju sjelf aflemnat det der — kunde icke tillvita tjenstemännen någon försummelse, han hade ju sjelf granskat registraturet, men i det förekom icke hans namn, och i den omständigheten låg det »besynnerliga».

En dag skulle han i sin portfölj framtaga en handling, och då fick han ändtligen reda på depositionsattesten. Han begaf sig nu upp i banken, lycklig i medvetandet, att han haft rätt och att han riktigt verkstält depositionen. Men den nu företedda attesten var likväl icke utställd på honom, utan på »Herr Olof Jesper Kurian». Hvem var då nämda person? Det var ingen person, utan kollegierådets hund, som fått tre namn efter personer, som egaren högt värderade och som han på sådant sätt ville hedra. Nu var gåtan löst. Då kollegierådet skulle skrifva anmälningssedeln, hade hans tankar plötsligt fallit på hunden, och då skref han dennes namn i stället för sitt eget. Det var blott en af hans vanliga distraktioner.

Med sin trogne följeslage Kurian, i dagligt tal benämd »Kurre», kunde kollegierådet långa stunder samtala, utan att blifva motsagd, och

på fullt allvar påstod han, att Kurre egde stor intelligens. Tillgifvenheten var också ömsesidig. Voro de åtskilda, saknade de hvarandra lika djupt. Då vid ett tillfälle kollegierådet företog en utländsk resa, men Kurre ej kunde få följa med sin husbonde, tyckte denne, att Kurre hade berättigade anspråk på att få underrättelser ifrån sin husbonde. En dag ankom till Stockholms postkontor ett utrikes bref med följande påskrift: »Till hunden herr Olof Jesper Kurian. Stockholm. Adr. herr Assessoren L. Carlqvist. Banken. Helsa kamraterna.»

I sin egenskap af fullmägtig i banken blef kollegierådet vald till ledamot i direktionen för Göta kanalverk, egentligen en honorariebefattning, emedan kanalverkets angelägenheter nästan uteslutande sköttes af kommerserådet Santesson och sekreteraren G. Likväl fingo de jemte direktionens öfriga ledamöter äfven stundom känning af kollegierådets distraktioner. Då för kanalverkets penningebehof obligationer skulle utfärdas, föreskref reglementet, att de af direktionens samtliga ledamöter skulle underskrifvas; men då de flesta ledamöterna icke bodde i Stockholm, cirkulerade obligationerna dem emellan med postens förmedling. Vid ett tillfälle, då ett stort antal obligationer sålunda cirkulerat och slutligen återkommitt till Stockholm, der verkets sekreterare bodde, öfverlemnades de af honom till kollegierådet, som till sist skulle förse dem med sin namnteckning; men då han skulle verkställa detta enkla bestyr, var han så uteslutande upptagen af tanken på den just då inträffade stora Rosenborgska konkursen, som utgjorde allmänna samtalsämnet, att han på samtliga obligationerna skref »B. E. Rosenborg» i stället för sitt namn, hvarefter han inlade dem i portföljen, som aflemnades till sekreteraren G., hvilken genast upptäckte felskrifningen, som hade till följd, att alla obligationerna måste makuleras.

När kollegierådet sedan omtalade denna episod, på hvilken han ej lade ringaste vigt, yttrade han: »men vet herrarne, det besynnerligaste var, att G. blef verkligt ond och grälade på mig för den lilla oskyldiga misskrifningen».

SJÖCRONA, Johan Joachim; öfverjägmästare; född 1796, död i Helsingborg 1874.

År 1846 blef S. egare till det vackra godset Wegeholm i Kristianstads län, hvilket på 15- och 1600-talen tillhörde danska slägten Krabbe, men sålde detsamma 1871 till löjtnant Grawenhorst.

Ex-libris: *Tillhör Wegeholms Bibliothek. Låntagare till efterrättelse! J. Sjöcrona.* I typtryck.

BERGMAN, Hampus Gustaf; bataljonspredikant; född 1796, död 1830.

Ex-libris: I typtryck: *N:o — — Tillhörig Mag:r Hampus G. Bergman.*

Permstämpel: Namnet: *H. G. Bergman*, tryckt med mindre typer i guld å permen.

Boksamlingen såldes i Stockholm 1831 den 9. November och upptog, enligt tryckt förteckning, 10 n:r in folio, 117 in qvarto och 299 in octavo & duodecimo, mesta delen teologisk litteratur samt ett stort antal svenska tidningar och tidskrifter.

RAMSAY, Adolf Henrik, friherre; brukspatron; broder till de i finska kriget fallne, af Geijer och Runeberg besjungne bröderne Ramsay; född 1796, död på Kroksfors i Örebro län 1838.

Ex-libris: Hjertvapnet i spetsig sköld, derofvan friherrlig krona, ofvan densamma å en bandeau: *Ora et Labora* (slägtens valspråk); nedanför: *Adolf Hendric Ramsay;* alltsammans inom en oval linie; nederst i kanten: N:o . . . Kopparstick.

DUE, Fredrik Gottschalk Hiltzen, född 1796; norsk statsminister i Stockholm, Serafimerriddare, svensk och norsk minister i Wien; död 1873.

Ex-libris: *Serafimer-vapnet;* en stjerna och en dufva i två fält och namnet *DUE* å en bandeau. Kopparstick (af C. G. Lundgren?).

HEINRICI, Wilhelm Mauritz; född i Stockholm 1796; bataljonslakare vid Elfsborgs regemente; bosatt i Ulricehamn; död derstädes 1866.

Ex-libris: *Wilhelm Mauritz Heinrici 1813.* (Tryckt med handpress). (N:o . . . skrifvet.)

Boksamlingen var ej af någon större betydelse och bestod egentligen af äldre medicinska arbeten, hvilka såldes dels å auktion i Ulricehamn, dels i Stockholm.

AHRENBERG, Simon Thorsson, kryddkramhandlare i Göteborg; född i Karreby, Bohus län, 1796, död i Göteborg 1870.

Ahrenberg var i flere år Göteborgs ifrigaste samlare af sällsynta böcker; i synnerhet vinnlade han sig om förvärfvandet af biblar* — ,ett uttryck af hans varmt religiösa sinnelag. Hans äfven i öfrigt gedigna, flere språk omfattande boksamling — omkr. 1,100 n:r (volymantalet naturligtvis vida större) — i hvilken de flesta verldslitteraturens storheter voro representerade, försåldes å bokauktion i Göteborg 1871 d. 27. Mars o. f. d.

Göteborgs Handels- och Sjöfarts-Tidning egnade, vid Ahrenbergs bortgång ur tiden, honom följande vackra minnesruna:

Simon Ahrenberg var i vårt samhälle mycket känd såsom en hedersman, utöfvande en frikostig välgörenhet, och en ifrig bildningssökare. Hitkommen från ett fattigt hem å landsbygden, samlade han, genom ihärdigt arbete och sjelfuppoffrande sparsamhet, en rätt vacker förmögenhet, af hvilken han redan under sin lifstid bortgifvit till olika goda ändamål närmare 50,000 kr.** Sedan han lemnat sin handelsbod, innanför hvars disk han förvärfvat sin förmögenhet, har han sysselsatt sig med studier och med samlande af gamla och sällsynta böcker. Så lärde han på äldre dagar fransyska språket, som han gerna då och då talade. Hugnad för några år tillbaka med Wasa-orden,*** rönte han af detta erkännande stort

---

* Hans biblar, många af dem stora sällsyntheter, uppgingo till ett antal af 84, på olika språk.

** Han hade dessutom i sitt testamente skänkt 15,000 kr. till 5 välgörande inrättningar och föreningar i Göteborg.

*** Förlänandet af denna dekoration föregicks af en liten så att säga prolog, spelad å Göteborgs börs, vid en fest derstädes, gifven till ära för konung Carl XV vid dennes första besök såsom monark i sitt rikes andra

Bokegaremärke: Å en blå oval etikett: *Joh. Henr. Thomanders Boksamling.* (Användt först efter T:s död, sedan biblioteket blifvit flyttadt till Tuna.)

Sitt betydliga bibliotek hade Thomander helt och hållet samlat sjelf; å detsamma, hvilket f. n. är förvaradt å egendomen Tuna, i närheten af Lund, är upprättadt en år 1867 tryckt katalog, upptagande öfver 4,600 n:r. Å sista sidan af katalogen finnes följande tillkännagifvande: »Boksamlingen förvaras å Tuna och är under de Akademiska lästerminerna tillgänglig hvarje Lördag kl. 3—5 e. m. Böcker utlånas på termin, mot qvitto.»

CONRADI, Georg Jakob Wilhelm, född 1799; fänrik vid Svea lifgarde 1818, majors afsked 1855; död 1864.

Ex-libris: Vapnet med Svärdsordens riddarestjerna under, i en liten oval. (Efter 1841.) Litografi. Det här vidfogade Conradis Ex-libris är original.

Conradi var verklig bibliofil, ej blott samlare af böcker. Hans bibliotek, uppgående till omkring 3,500 vol., bestående mest af historiska och krigsvetenskapliga arbeten, måste han sälja före sin död.

OXENSTIERNA, Axel Gabriel; född i Köpenhamn 1799; friherre (af Eka och Lindö); löjtnant vid Lifregem:ts husarcorps 1823, ryttmästare 1827, kabinettskammarherre, slutligen öfverstelöjtnant i armén; död på Eka 1839 och begrafven i familjegrafven i Lillkyrka.

Ex-libris: *A. G. O.* i en stjernbesådd hjertsköld med friherrlig krona. Kopparstick (i rödt).

ADLERSTAM, Johan Patrik; född i Göteborg 1777; magister i Greifswald; auskultant och e. o. kanslist

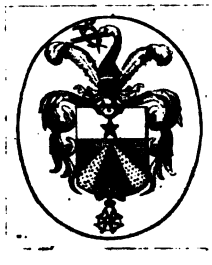

vid Göta hofrätt; prestvigd 1806; brigadpredikant; nedlade prestembetet 1812, men återfick på begäran detsamma 1815; kyrkoherde i Gällared, Göteborgs stift, 1818; nedlade, 1826, för andra gången prestembetet; afsade sig 1844 adelskapet, för att, såsom det uppgifves, kunna söka en borgerlig rådmanssyssla. Död i Varberg på 1850-talet.

I sist nämda stad tillbragte f. d. civilembetsmannen, f. d. brigadpredikanten, f. d. kyrkoherden, f. d. adelsmannen i flere år, ända till sin död, ett »Sonderlings»-lif*, sysselsättande sig med studier och experiment i — alkemi. Han egde ett bibliotek, bestående af omkr. 500 volymer, arbeten dels i teologi (de flesta af hans teologiska böcker buro namnteckningen af arkiatern *J. J. Leijonmarck*, död i Varberg 1818), dels och till öfvervägande grad i Paracelsus' och Trismegistus' »vetenskap». I sin ej under åratal rengjorda eller sopade, spindelväfsuppfylda bostad förvarade Adlerstam på alla möjliga och . . . omöjliga ställen sina böcker, af hvilka de i magi, alkemi, astrologi o. d. utgjorde ett jemförelsevis ovanligt stort antal både gamla, dyrbara och högst sällsynta verk. Efter den originelle mannens bortgång såldes å auktion i Varberg och till möjligast lägsta pris hans böcker, af hvilka nu säkerligen en stor del för länge sedan gått till mötes makulaturets öde.

BILLINGDAHL, Johan Christian; född i Varberg 1789; kollega vid Varbergs skola 1806; prost och kyrkoherde i Okome**, Göteborgs stift, 1826; var 1832 stats-

---

* En väl skrifven och verklighetstrogen skildring af detta högst egendomliga lif läses i kalendern »Figaro» för 1880.

** I författarens autografsamling finnes följande prosten Billingdahls signifikativa »Tacksägelse för offer», uppläst från predikstolen i Okome kyrka d. 3. Mars 1844:

»För det sistlidne påsk härstädes uppburna påskoffer aflägger jag ödmjuklig tacksägelse, såväl för dem, som då personligen bidragit, som ock för dem, hvilka sedan hos mig samma afgifvit — under tillönskan etc. Att en knapp tredjedel tillstädeskom, vill jag ogerna tillskrifva oviljan att fullgöra pligt och skyldighet — åtminstone kan jag icke tro det om alla, utan anser det obeqväma väglaget hafva vållat uteblifvandet. Jag förväntar, att de då frånvarande aflemna särskildt hos mig sin offergärd. Häldst hade

revisor; död 1848. I sin »Hallands Historia och Beskrifning» (Göteborg 1817, d. 1, sid. 474) nämner S. P. Bexell Billingdahl såsom ett nitiskt biträde vid detta arbete.

Billingdahl var stor mynt-, medalj- och porträtt-samlare, men ännu större boksamlare. Hans bibliotek, uteslutande af honom sjelf hopbragt, uppgifves hafva nått en numerär af minst 10,000 n:r, deribland många incunabler och sällsyntheter i öfrigt. Hans stora bokskatt skingrades efter hans död. En del fördes af en hans son till Lund och såldes der under hand*; det öfrigas öde blef att slumpas bort genom upprepade auktioner i Okome. »En och annan bok kom måhända vid dessa auktioner i någon verklig kännares eller bokväns ego, men mängden flög åt himlens alla väderstreck och deribland många goda och dyrbara verk», heter det i ett meddelande till detta arbete. En rätt betydlig del af det sålunda skingrade Billingdahlska biblioteket kom, »mot en spottstyfver», till en bokbindare H. Colliander i Varberg. Under badsejouren i nämda stad somrarne 1861 och 62 genomsökte kammarjunkaren L. F. Rääf af Småland dessa böcker. »Förvarad på en skräpig vind, bland råttor, mal och dam, påfann jag hos stadens ende bokbindare en af honom inköpt större boksamling, hvilken jag med flere dagars oförtrutet arbete genomgick och hvarur jag för måttligt pris tillhandlade mig ett större urval äldre goda arbeten», berättar Rääf sjelf (»Rääf af Småland och hans literära umgängeskrets», af Arvid Ahnfelt, sid. 102). Af dessa inköpta arbeten införlifvade Rääf åtskilliga med sin egen boksamling, andra skänkte han till Kongl. Biblioteket (en mängd äldre bokauktionskataloger)

---

jag dock önskat, att det skett offentligen vid samma altar, der jag utdelar andans håfvor åt församlingens medlemmar. Det vore ock ett godt exempel för andra, då det deremot är ondt, att folk i enahanda väderlek, som den sistlidne påskdags, får se personer, som sedan de gjort offer på krogen färdas hem i dryckenskap och villa.»

* I Skarstedts »Göteborgs stifts herdaminne» (sid. 638) uppgifves, att bland dessa Billingdahls i Lund sålda böcker äfven varit det exemplar af Wedels »Danske Viser», hvilket, af rektor Gustaf Andersson köpt för 36 skilling, å bokauktionen efter honom 1864 inropades af Köpenhamns bibliotek för 852 riksdaler. I Lysanders lefnadsteckning öfver C. J. L. Almqvist uppgifves emellertid (sid. 311), och *rätt*, att denna bok kommit i Anderssons ego genom byte med Kongl. Biblioteket i Stockholm.

och det då just nyss grundade Museibiblioteket i Göteborg. En del af de återstående böckerna spolierades för att, i och för inbindande af yngre litterära verk, åtkomma de gamla folianternas pergaments- och kalfskinnsband. Hvad som efter dessa spolieringar samt Ydredrottens inköp återstod af bokhögarne å Colliander ska vinden blef lågornas rof vid den stora eldsvådan i Varberg 1863. I början af innevarande årtionde, 1880-talet, såldes vid en auktion i Veddige socken, ett par mil norr om Varberg, en väldig ekkista, alldeles full med idel äldre, delvis mycket gamla, dissertationer och annat akademiskt tryck, som tillhört Billingdahls bibliotek. Kistans innehåll gick all verldens väg.

Något särskildt bok-egaremärke använde ej prosten Billingdahl, utan skref med sin mycket vackra handstil sitt namn i böckerna. Ofta inskref han anteckningar, register o. d., och under dessa satte han stundom: *(B.)*.

* * *

En liten del af det en gång så storartade Billingdahlska biblioteket eges f. n. af hr *Paul Elis Holmberg* (förf:n till »En Romresa» m. m.) i Varberg, hvilken å halländska landsbygden, i bondstugor o. s. v., funnit och uppköpt: Cicero (Basel 1525); Thomas a Kempis (Leyden-Elzevier 1658); Descartes' »Passiones Animæ» (Amsterdam-Elzevier 1650); Geheimnisse in der Arzney-Kunst (Dresden 1696); Concordia Pia (Strengnäs 1679); Abrahamssons Stads- och Landslag af 1702; en latinsk version af Psaltaren (förordet dat.: Frankfurt a. d. Oder 1564) med pressadt pergamentsband, hvilket tyckes vara nästan samtidigt, m. fl.

* * *

Billingdahls företrädare såsom kyrkoherde i Okome, *Anders Petersson Widberg* (1752—1825), hade »en betydlig och väl vårdad boksamling» (Göteborgs stifts herdaminne). Kanhända införlifvades denna samling med efterträdarens bibliotek.

BLOM, Johan Abraham; hotellegare; född i Göteborg 1799, död derstädes 1872.

Blom hopbragte en ganska ansenlig boksamling, men hans specialitet var att samla tidningar*. Hans fader hade, utom hotellegare, varit lånbibliotekarie i Göteborg, och antagligen väcktes Bloms lust för litterära samlingar deraf att han såsom barn ständigt var omgifven af böcker.

»Hotellegaren J. A. Bloms Boksamling, bestående af omkring 10,000 volymer, fördelade i cirka 2,000 lotter och innehållande hufvudsakligen en rik samling af äldre och nyare svenska och tyska romaner och teaterpjeser, historiska arbeten, reseskildringar, svenska och tyska kalendrar, engelsk, fransk, spansk och italiensk litteratur samt ett antal äldre mera sällsynta böcker på olika språk» såldes, enligt tryckt förteckning (Gborg 1872), å auktion »i Bloms stora sal i Göteborg».

* * *

Ur Göteborgs-Postens nekrolog öfver Blom meddela vi:

Johan Abraham Blom var, hvad vi skulle vilja kalla ett *berättigadt* »original». Han försakade den äktenskapliga trefnadens och det lugna familjelifvets behag, ända tills det blef för sent för honom att tänka derpå, och då utvecklade sig den gamle ungkarlen, till slut snart sagdt lika stor enstöring som eremiten i sin cell, till hvad han på de sista 25 åren syntes vara: en i yttre måtto, i ord, uttryck, till och med åthäfvor knarrig och menniskofiendtlig egoist, under det att dock under den sträfva ytan klappade det varmaste menniskohjerta, dolde sig ett sinnelag, som lät honom göra det goda för det godas skull, ej för att han derför skulle bli tackad och prisad, en vresig gubbe, som brummade, och brummade barskt ändå, endast för att slippa höra, hvad han minst af allt tålde: smicker och loftal. Under årens lopp hade han sålunda skapat sin egen lilla verld för sig, hvilket likväl ej hindrade honom att med lika lifligt intresse som någon annan, ja, kanske lifligare än de fleste, följa företeelserna i den yttre, stora verlden. »Gubben Blom» var en af de ifrigaste och samvetsgrannaste tidningsläsare, som någonsin funnits,

* Bloms storartade tidningssamling skänktes till Göteborgs Museibibliotek.

och ej nog dermed, han var äfven lika samvetsgrann som samlare af den lektyr han så högt älskade: de rymliga vindarne i hans fastighet »Bloms Hôtel» voro nämligen uppfyllda af *kompletta* tidningsårgångar, ordnade efter nummer, så noga, att den åldrige samlaren, då fråga blef om det eller det numret af den eller den tidningen, sjelf kunde inom en ganska kort tids förlopp leta fram det eftersökta, och detta bland en verklig labyrint af den periodiska pressens alster. Han egde dessutom ett rätt stort bibliotek, hvari litterära kuriosa och rariteter ej saknades, äfven om det för öfrigt egde ett mera qvantitativt än qvalitativt värde. Som husbonde och för de få, med hvilka han i öfrigt stod i beröring, efterlemnar han minnet af en hjertegod och välmenande personlighet. Mångfaldiga äro de drag, som om honom berättas af gammaldags storsinthet, det slags gästvänskap, som ej vänder ryggen till åt en pröfvad like på samma gång som lyckans flyktiga gudinna gjort det, som ej ett ögonblick betänker sig på att sträcka ut en hjelpsam hand, äfven åt den, som ej längre förmår att fylla henne med guld. Lika mångfaldiga äro de anekdoter, rörande hans egendomliga lefnadsvanor, verldsåskådning och uttryckssätt, som om honom berättas*. Han hörde till de stilla i landene, som gick sin bana rätt fram, utan sidovikningar till höger eller venster, han blandade sig ej i dagens tumult, ty »han hade ej der att göra», såsom han en gång sade; han äflades ej att tränga sig in i rikedomens eller lycksökeriets gyllene salar: »han hade ej der att göra»; i sin enkla bostad, omgifven af sina böcker och tidningar, framlefde han lugnt och stilla sitt lif, men minnet af de goda gerningar, han här i lifvet, utan buller och utan anspråk, utöfvat, bevisa dock, att äfven *han* sökte fylla sitt kall, att äfven han här på jorden »hade något att göra».

S. D. A.

Nedannämda stämpel förskrifver sig från slutet af 1700-talet. Egaren okänd.

---

* En samling af dessa anekdoter, jemte »gubben Bloms» väl träffade bild, meddelades 1872 till tidningen Söndags-Nisse af litteratören och hoffotografen i Göteborg Aron Jonason.

Permstämpel: *S D A* inom en krans i guldstämpel å perm. (Å Rousseau, »Julie», band från 1780-talet.)

STIERNSTAM, Ludvig Ulric; häradshöfding i Wiske och Fjäre härad i Halland med lagmans karaktär; **född** 1775, **död** 1847.

Lagman Stiernstam hade det på sin tid största enskilda bibliotek i norra Halland. Det bestod hufvudsakligast af historia och memoirlitteratur samt blef efter S:s död såldt på auktion å tingsstället Skansen vid Kongsbacka. Platsen var just ej lämplig för försäljning af en sådan boksamling.

KLINGSPOR, Mauritz Stephan Philip, grefve, kapten, **född** 1800, **död** 1858.

Ex-libris: I typtryck å blått papper inom ram af rössjor: *N:o . . . Grefve M. Klingspors Boksamling.* (1839.)

LUNDQVIST, Maria Elisabeth (dotter af kakelugnsmakare-ældermannen G. Lundqvist i Stockholm); **född** 1800; gift med bergmästaren, öfverintendenten Franz Adolph von Schéele; **död** i Norrköping 1873.

Ex-libris: Namnet: *Marie E. Lundqvist.* Kopparstick i visitkortsformat (1820-talet?).

RYDQVIST, Johan Erik; kongl. bibliotekarie, en af de aderton i Svenska akademien; författare till sekularverket *Svenska språkets lagar* (1850—1874); **född** i Göteborg 1800, **död** i Stockholm 1877.*

* Rydqvist utvecklade en mångsidig litterär verksamhet och försökte sig äfven som poet samt skref några smärre dikter under signaturen * Y * Q * i Atterboms Poetiska kalender 1821 och 22.

Ex-libris: I typtryck: *Tillhör J. E. Rydqvists boksamling.* (Användes blott omkring åren 1819—22, i kanske ett hundratal volymer; större delen af detta märke makulerades efter Rydqvists död.)

Boksamlingen, uppgående till 1,289 n:r, såldes å auktion i Stockholm den 23. Februari 1878, enligt tryckt förteckning.

ÅKERMAN, Fredrik; född i Göteborg 1800; auskultant i Svea hofrätt 1832, hofrättsråd 1840, landshöfding i Vestmanlands län 1842, adlad 1843, president i Bergskollegium 1851, direktör för Landtbruksakademien 1856, afgick från denna befattning 1857 och från öfriga befattningar i statens tjenst 1861; död 1877.

Ex-libris: Vapnet med devis: *Nec quærere nec spernere* [Hvarken fika efter eller förakta]; nederst namnet: *Fr. Åkerman.*

Träsnitt, skuret af n. v. kamereraren i Kommersekollegii kammarkontor Gustaf Anders Lindberg *som skolgosse.*

Bokegaremärke: *Mälsåkers Bibliotek,* svartstämpel.

Permstämpel: *F. Å.* under adlig krona i guld å frampermen.

Boksamlingen såldes å bokauktion i Stockholm, December 1877.

FRESE, Georg August de; kommissarie i Riksbanken; född 1800, död i Stockholm 1870.*

* Bankokommissarien de Frese finnes afbildad i Lundins & Strindbergs »Gamla Stockholm», sid. 505, å kopian af Tollins teckning öfver Operakällaren på 1840-talet.

I kalendern *Harlekin* (Sthlm 1887) läses i en biografi öfver den originelle antiqvariske bokhandlaren *Carl Söderman* (död i Stockholm 1884) följande lilla skildring: »Gamle bankokommissarien Frese och Söderman

Bankokommissarien de Freses specialitet såsom boksamlare var att bilda en, så vidt möjligt, fullständig samling af svenska språkläror. Svensk språkvetenskap, jemte äldre och yngre svensk vitterhet, var ock starkast representerad i hans boksamling, hvilken efter hans död försåldes, enligt tryckt förteckning, å Stockholms bokauktionskammare 1871 d. 11. 15. och 18. Februari. Samlingen, 1,345 n:r, inbragte 2,951 kr. 80 öre.

DALMAN, Wilhelm Fredrik, kongl. sekreterare, redaktör af Dagligt Allehanda 1833—47; född 1801, död 1881.

Bokegaremärke: Namnet: *W. F. Dalman* i blåstämpel.

Boksamlingen såldes i Stockholm den 9 April 1881 och upptog enligt tryckt förteckning 1,561 n:r.

DALMAN.

Aftryck af vapnet (salamander och två lagerqvistar i tre fält) ur Cedercronas träsnittsvapenbok har varit användt som Ex-libris, men okändt af hvilken.

ÅHLIN, Paul Pehr, major vid Generalstaben, född 1802, död 1881.

Bokegaremärke: *P. Åhlin* i svartstämpel, dels med fraktur- och dels med antiqvastil.

---

brukade fira julaftonen tillsammans. Klockan 6 inträdde bankokommissarien i bokhandlarens bod, slog sig ned på bordshörnet och drog upp en halfbutelj punsch. »Sk'a vi?» sade han. »Signifikativt nog, har Stafva burit hit ett par glas just i dag», svarade Söderman. Sedan buteljen tömts, styrde de båda originalen kosan till Operakällaren, der fisken och gröten intogos, följda af åtskilliga nya halfbuteljer. Bankokommissarien de Frese dog 1870 och sin julgröt åt Söderman sedermera hos en annan, yngre vän. Men alltid drog han upp, som han kommit inom dörren, en halfbutelj punsch.. »Vi sk'a dricka Freses skål!» sade han.»

Åhlins böcker såldes, enligt två tryckta kataloger, å auktion i Stockholm d. 8. Okt. och 2. Nov. 1881. Första afdelningen, historia, geografi och resebeskrifningar, språkvetenskap, skönlitteratur, teologi m. m. samt kartor, utgjorde 3,738 n:r. Andra afdelningen, naturvetenskap, astronomi, matematik, ingeniör- och militärvetenskap, utgjorde 1,407 n:r.

BERGHMAN, Adolph; grosshandlare, född i Ystad 1802, död i Stockholm 1885.

Ex-libris: Namnet *Adolph Berghman*, koppargravyr å rödt papper.

En del af böckerna såldes på auktion i Stockholm, enligt skrifven förteckning, våren 1885.

FLYGARSON, Gustaf Erik; skeppsklarerare i Stockholm; antagligen död 1856, emedan han ej finnes upptagen i 1857 års adresskalender.

Bokegaremärke: Namnet: *G. E. Flygarson* i svartstämpel.

ENGSTRÖM, N. F.; bokhandlare, bokauktionskommissarie i Stockholm. Denne Engström står ej 1837 i adresskalendern såsom bokhandlare, men t. o. m. 1853 såsom f. d. bokhandlare.

Ex-libris: Namnet och N:o i typtryck.

Engströms böcker såldes, enligt tryckt katalog, den 22. Oktober 1836. En skriftlig anteckning å en katalog upplyser: »endast försålde, men af inroparne ej utlöste» (!?). Boksamlingen utgjorde 335 nummer.

SCHLEGEL, Ernst Leonard; vinhandlare i Stockholm; född derstädes 1802, död i Upsala 1877.

Schlegel har af trycket utgifvit »Handbok för blomstervänner» (Sthlm 1846).

Bokegaremärke: Namnet i svartstämpel.

Boksamlingen eges af sonen, skriftställaren Bernhard Schlegel. Särskildt betecknande för densamma äro åtskilliga stora och dyrbara gravyrverk, deribland Raphaël Sanzio's *Loggier* i Vaticanen, grav. af Volpato. Complett. (21 grav.)

* * *

Schlegel tillhörde *Harmoniska sällskapet* i Stockholm; han spelade förste fiol och på gamla dagar piano. J. M. Rosén skildrar i »Några Minnesblad», II, sid. 40, ganska lifligt Harmoniska sällskapets angenäma aftonsamqväm »på Svenssons källare i Trångsund» och berättar, att »stundom hände också, att det icke slutades hos Svensson, såsom en gång, då vinhandlaren Schlegel bjöd hela skaran hem med sig på frukost, hvarvid dracks vin, som han sade kostade honom sjelf 19 riksdaler buteljen». Med anledning häraf omnämner Rosén, att »Schlegel spelade med i sällskapets orkester, i hvilka stränginstrumenten hufvudsakligen företrädde af amatörer; men äfven vid blåsinstrumenten funnos dilettanter, såsom protokollssekreteraren Normelin flöjt, sidenfabrikören Meyerson (författare till texten till van Booms opera »Necken») oboe, bryggaren Wertmüller klarinett o. s. v.»

BERNEGAU, Gustaf Wilhelm; bokhållare i Statskontoret och kamrer; död 1852.

(Bernegau var så korpulent, att, som det sades, åkaren ej kunde taga honom i *ett* lass.)

Permstämpel: G * W * B *, hvilken dock ej ofta förekommer. B. skref vanligen sitt namn i böckerna.

B:s boksamling (hvilken efter hans död tillföll Coldinuorden) visar, att han var en samlare, hvilken med den fint bildade verldsmannens smak och urskilning inköpte sina böcker. Bernegau samlade äfven gravyrer, träsnitt och litografier. (Se Coldinuordens bibliotek.)

LUNDHOLM, A. M.; »kongl. sekreterare» (kopist); en mycket känd bokvän och stor samlare; död antagligen 1864, ty i Stockholms adresskalender förekommer derefter ej hans namn.

Bokegaremärke: *A. M. L.* i svartstämpel.

Lundholms boksamling, i sin helhet eller till en del uppgående till 3,080 n:r, såldes på grund af utmätning å auktion 1854 den 18. oktober o. f. d. enligt tryckt katalog med titel: »Förteckning öfver en dyrbar samling Böcker och Manuskripter bland hvilka många äro särdeles sällsynta, samt sköldebref, dessutom kartor, gravyrer, planschverk, Mynt m. m., hvilket allt kommer att å bokauktion i Stockholm försäljas Onsdagen d. 18 October 1854 och efterföljande auktionsdagar.» (Sthlm, Beckman, 1854.) Kongl. Biblioteket inköpte på hans auktion 7 band in folio, innehållande bref till generalen Carl Nath. af Klercker.

Den 1. Oktober 1864 såldes för Lundholms konkursmassas räkning en myntsamling.

LJUNGBERG, J. Mauritz; garfverifabrikör i Stockholm; lefde på 1870-talet; bodde i huset n:o 110 Drottninggatan.

Bokegaremärke: Namnet som ofvan i blindstämpel.

FRIEDLÄNDER, P. W.; grosshandlare i Göteborg, död 1862 eller 1863.

Bokegaremärke: Namnet: *P. W. Friedländer* inom en bandeau. Svartstämpel.

ARFWEDSON, Abraham; grosshandlare i Stockholm, död 1878. (Slägten upptagen i Örnbergs Slägtkalender.)

Ex-libris: Namnet: *A. Arfwedson* i kopparstick.

STRUSSENFELT, Adolf Ludvig von, broder till författarinnorna C. C. A. Strussenfelt (pseud. *Fröken R**) och U. S. Strussenfelt (pseud. *Pilgrimen*); född 1802; vice häradshöfding 1830; häradshöfding i Gotlands norra domsaga 1842; död 1882.**

Ex-libris: Vapnet å en sköld med adlig krona öfver; under namnet: *A. L. von Strussenfelt* i facsimile. Två varianter, som skiljas genom olikhet i namnets facsimile.

Boksamlingen såldes å bokauktion i Stockholm 1877 den 1. Dec. o. f. d., enligt tryckt förteckning, upptagande 2,158 n:r.

ROOS, Zakarias August; grosshandlare i Stockholm; död 1860. Roos var Svenska Stora Landtlogens bibliotekarie.

Bokegaremärken: *Z. A. Roos* äfvensom *Z. A. R.* i svartstämplar.

DINTLER, Per Ludvig; grosshandlare i Stockholm (var en tid kompanjon med E. L. Schlegel); född 1803, död 1868. D. är förf. till »De gamles poetiska språk», tr. i 100 ex. (Sthlm 1859.)

Bokegaremärken: 1. I svartstämpel namnet: *Per Ludvig Dintler*. 2. I typtryck: *Tillhörer P. L. Dintler*.

Boksamlingen torde befinnas i sonens, med. d:r E. Dintlers i Upsala ego.

HAGGREN, Johan Theodor; född 1803, kyrkoherde i Svennevad och Boo i Nerike, död 1882.

Ex-libris: I typtryck: *N:r . . . Tillhör Johan Theodor Haggrens Boksamling*. (Omkr. 1830.)

REUTERHOLM, Carl Axel Emanuel; kammarherre; född 1803, död 1864. Reuterholm var vice bibliotekarie i Svenska Stora Landtlogens bibliotek.

Bokegaremärke: *C. A. E. Reuterholm* i svartstämpel å permen.

Hans böcker m. m. såldes, enligt tryckt förteckning, å auktion i Stockholm i November 1846. Katalogen upptager 1,478 n:r böcker och 65 n:r handskrifter.

SJÖSTRÖM, Johan Peter; född 1803; prest inom Kalmar stift. Blef svagsint. Inlöstes, genom sammanskott af stiftets presterskap, å Vadstena hospital, der han dog före 1841.

Bokegaremärke: Namnet: *Joh. Pet. Sjöström*, stämpel.

BILLMARK, Carl Johan; född i Stockholm 1804; landskapstecknare, litograf. Mest framstående är hans »Pittoresk Resetur från Stockholm till Neapel i hundra plancher». Död i Paris, under belägringen, November 1870.

Ex-libris: Namnet: *C. J. Billmark* i kopparstick. (Möjligen visitkort, användt som ex-libris.)

GEETE, Sten Porse; född 1804; krigshofrättsråd; död i Stockholm 1852.

Bokegaremärke: Vapnet (en vinge i guldfält). Svartstämpel eller dåligt träsnitt.

GEIJERSTAM, Johan Henrik af; född 1804; major i artilleriet; död 1876.

Bokegaremärke: *J. H. G.* å ornament med adlig krona. Blindstämpel (1852); 2 varianter.

Major af Geijerstams boksamling såldes i Stockholm den 6. Februari o. f. d. 1858 enligt tryckt förteckning och upptog 2,578 n:r.

Hans samling af oljefärgstaflor, aqvareller, litografier m. m. såldes i Stockholm den 20. Februari 1858 och upptog enligt tryckt förteckning 93 n:r.

HJORTSBERG, Carl Edvard; född 1804 (**son till** skådespelaren Lars Hjortsberg); **en tid beridare vid Strömsholms stuteri; aktör vid Kongl. teatern 1830-1857 (ehuru ej jemförlig med fadern, var han dock ganska användbar i den lägre komedien, heter det hos Dahlgren); gift med** skådespelerskan Fanny Westerdahl; död 1857.

Ex-libris: Namnet: *Carl Hjortsberg* inom ram. Litografi.

RIBBING, Gustaf Edvard, af adliga ätten; född på Dåfö 1804; kanslist 1824, kammarjunkare 1826, protokollssekreterare 1844, kammarherre 1851, expeditionssekreterare i Ecklesiastikdepartementet 1856; död i Stockholm 1882.

Ex-libris: *Gustaf Ribbing* i typtryck inom rektangulär linieram och rössjor.

GEDDA, Carl Peter; född 1804; student af Göteborgs nation i Upsala*, hvarest han — enligt Göteborgs Stifts-Tidningar — höstterminen 1826 aflade »oeconomisk examen» och höstterminen 1828 »examen för theologiska fakulteten»; han lät emellertid ej prestviga sig. Gedda var i många år och ända till sin 1885 eller 1886 inträffade död bosatt i Göteborg, i hvars adresskalendrar han finnes an-

* I studentkatalogerna stafvas namnet än Gädda, än Gaedda.

tecknad såsom än »privatlärare», än »kommissionshandlare», än »lärare i bokföring», än »språklärare», sist »f. d. privatlärare». Antiqvariske bokhandlaren *C. A. Lundgren* i Göteborg har om Gedda och hans boksamling lemnat följande upplysningar: »Han försörjde sig egentligen genom att i Majorna gifva lektioner åt yngre sjömän, som skulle taga styrmans- eller kaptens-examen. Han egde ingen slägting; hela tiden jag kände honom, eller alltsedan 1850, hade han endast en gammal trotjenarinna, som skötte om honom. Hans boksamling var stor och vacker och den bestod uteslutande af äldre arbeten, deribland en ej ringa del religiösa skrifter, och ganska många s. k. rariteter. Nya böcker köpte han aldrig; de, han innehade, voro köpta å bokauktioner under hans studietid i Upsala på 1820-talet. Några få år före sin död, eller omkring 1880, sålde han största delen af sitt bibliotek till ryttmästaren frih. Arvid Fredrik Kurck på Rynge. Den obetydlighet böcker, som vid Geddas död fanns efter honom, såldes under hand i småplock.»

I sina böcker inskref Gedda: *Ex Bibliotheca Caroli Petri Gedda* jemte anteckningar om böckernas större eller mindre sällsynthet, deras författare m. m. Såsom prof på dessa anteckningar meddela vi nedan stående:

I »Collegium Botanicum et Oeconomicum hållet af Linnæus 1747» har Gedda antecknat:

»Detta manuskript är *högst sällsynt.* Troligen det endaste, som existerar i Sverige, sedan ett sällskap i London, nu kalladt the Linnean society, inköpt allt hvad som i manuscriptväg fanns i Sverige efter C. v. Linné d. ä.

Upsala i Maj 1828.

Carl Pet. Gedda.

Emedan Linnés boksamling och manuskripter ej kunde med fördel säljas i Upsala, fördes allt till Göteborg att der afyttras genom grosshandlanden och millionären John Hall Sen. Sonen, hvars namnteckning står på titelbladet, inköpte allt, som var in duplo, hvilket sedan, när John Hall Jun. blef utfattig, såldes på utmätningsauktion i Göteborg.

Göteborg den 14 Januari 1849.

Carl Pet. Gedda.
S. M. Cand. & Språklärare.»

Och på sista bladet i manuskriptet:

»Manuscriptum Suecanum rarissimum. Ex Bibliotheca Caroli Petri Gedda. Gothoburgi anno MDCCCXXXIX.»

Å permen af en *Livre des Cantiques*, Sthlm 1700, läses:

»*Sällsynt bok* och märkvärdig derigenom att detta är den enda, som under Carl XII:s regering blef på hans bekostnad till tryck befordrad. Se Nettelbladt [»Schwedisches Bibliothek»].

Ex Bibliotheca Caroli Petri Gedda.
Gothoburgi 1829.

Alla åtkomliga exemplar af denna franska Psalm- och Evangelii-bok förstördes efter Carl XII:s död. Meddeladt af professor J. H. Schröder i Upsala.»

Å permen af *A grammar of the English Language by Will. Cobbett*, London 1826, läses:

»Förbjuden i England. Liber rarissimus.

Ex Bibliotheca Caroli Petri Gedda.
Upsaliæ 1829.

Alla osålda exemplar af W:m Cobbets grammar of the English Language inlöstes af den engelska högadlen; emedan författaren oblygt framhöll deras obekantskap med Grammatikan. Meddeladt af Upsalabibliotekarien, professor J. H. Schröder.»

HÖÖKENBERG, Carl Åke; född i Arboga 1805; filosofie magister, kammarskrifvare vid flottans Stockholmsstation; död i Göteborg 1848. (Han var en äldre broder till löjtnant Knut Eric Venne Höökenberg, det på sin tid riksbekanta »muntrationsrådet».)

Ex-libris: *Vapnet* i träsnitt ur vapenbok, derunder ett skrifvet monogram: *C. Å. H.*

STARCK, Lorentz Wilhelm; t. f. bergsfiskal i Sala 1836; född 1805, död 1848.

Ex-libris: I typtryck inom rössjor: *Tillhörig L. W. Starcks Boksamling N:o . . .*

ARFWEDSON, Carl David; grosshandlare i Stockholm, amerikansk konsul; född 1806, död utomlands 1881. A. är känd äfven såsom författare. *

Ex-libris: Namnet: *C. D. Arfwedson* i litografiskt tryck.

HESSLER, Wilhelm; född 1806; landtbrukare; död 1886 å Linneaholm nära Ulriksdal.

Ex-libris: Namnet: *Wilk. Hessler* tryckt med petit.

Hesslers »bibliotek» bestod egentligen af en samling romaner, hvilken samling ökades genom Dagens Nyheters följetonger. Hessler band sina böcker sjelf, hvarföre hans lilla märke, hvilket han förmodligen sjelf tryckt, kunde beteckna både, att han egt boken och sjelf bundit den.

RUNNEVALL, Nils Ludvig; handelsbokhållare i Stockholm; bodde 1846—53 i huset n:o 13 vid Skomakaregatan. I 1840 års adresskalender nämnes R. för handlande, men i 1851 års kalender för handelsbokhållare.

Bokegaremärke: *N. L. R.* i rödstämpel å titelblad.

Boksamlingen såldes i Stockholm å auktion, enligt tryckt förteckning, å 1850-talet. R:s tafvelsamling såldes den 7. September 1853.

---

* Arfwedson skref bl. a. i sin ungdom åtskilliga pasquiller, hvaraf *Zierbenglarnes historia* och *Spionen i den förnäma verlden* äro mest kända. Men en »farce» (naturligtvis aldrig skrifven i akt och mening att spelas) med titel: *Tre beryktade flickors resa till odödligheten. Tillfällighetspjes. Farce i 1 akt* [Sthlm, Nestius, 1828] kom aldrig till allmänhetens kännedom, att döma af följande notis i Klemmings Sveriges Dramatiska litteratur, sid. 244: »Hela upplagan blef förstörd, utom *ett enda* ex., som finnes i Kongl. Biblioteket. En annan upplaga lär äfven ha blifvit tryckt hos Elmén & Granberg, men inköpt och makulerad, utan att något ex. bevarades.»

MANDERSTRÖM, Christoffer Rutger Ludvig; grefve; statsminister för utrikes ärendena; en af de aderton i Svenska akademien; framstående bibliofil; född i Stockholm 1806, död i Köln 1873. »Utrustad med en omfattande beläsenhet», skrifver en biograf, »älskade han med värme vetenskaperna, både de allvarliga och glada. Bland litteraturens och forskningens vänner intog han ett aktadt rum, och de tjenster, han gjort forskningen och forskarne sjelfve, äro hvarken få eller obetydliga.»

Ex-libris: *Vapnet* med sköldhållare och friherrlig krona, derunder å en bandeau: *Loyauté Maintenir* [Behålla trohet]; nederst namnet: *L. Manderström.* Stålstick.

Bokegaremärken: 1. *Hjertvapnet* i blindstämpel å titelbladet. 2. Namnet *Manderström* i svartstämpel.

Excellensen Manderströms storartade boksamling såldes å auktion i Stockholm, huset n:o 11 Nybrogatan, den 2., 6., 9., 13. och 16. Maj samt 19., 23. och 26. Sept. 1874, enligt tryckt förteckning i tvenne delar: *Grefve L. Manderströms Boksamling enligt den af honom upprättade förteckning,* upptagande 8,386 nummer. Med anledning af de höga pris, som då betalades, skref någon, att inroparne å Manderströmska auktionen »tycktes hardt när öfverskridit vansinnets gräns». Såsom exempel må anföras: Dagens stunder, skaldedikt i fyra sånger af Joh. Gabr. Oxenstierna, originalmanuskript med teckningar af Snack, bortslogs för 400 kr.; Den näsvise getingen af Jacobi Filius jemte några andra pasquiller för 200 kr.; Aphorismer om Whist af C. D. Skogman för 200 kr., Minnen af lediga stunder af dens. för 62 kr. 05 öre, o. s. v., o. s. v. Samlingen af Dramatik (1561—1847) uppgående till 1,084 n:r såldes i ett slag och inropades för 1,920 kr. af samlarens svärson, sedermera envoyén, kabinettskammarherren Alfred Lagerheim, hvilken hösten 1886 sålde densamma till friherre Nils Silfverschiöld på Koberg.

I sitt ex. af Klemmings Sveriges Dramatiska Litteratur hade excellensen Manderström gjort följande anteckning:

»Kärleken till skådebanan har varit ärftlig uti min slägt. Enligt en tradition inom densamma, hade min farfars far deltagit i de theatraliska

föreställningar, som gåfvos i Bender för att roa Carl XII. Min Farfar, min Far och min bror Carl hafva, såsom Dahlgrens Anteckningar om Stockholms theatrar intyga, arbetat för Theatern. Sjelf har jag aldrig öfversatt något för Theatern uppfördt stycke, ehuru jag genomsett och rättat några af mina vänners öfversättningar. Min Far var en utmärkt sällskapsskådespelare: sjelf har jag också såsom sådan i min ungdom mången gång uppträdt på Slottet och i enskilda sällskapskretsar. Efter min Farfar funnos 20 à 30 äldre theaterpjeser: de flesta hans egna arbeten; ingen äldre, som jag tror, än *Arachne förvandlad till en spindel*, 1750. Min Far hade äfven samlat en del af dem, som under hans ungdom utkommit, men det var först omkring 1819, då jag var 13 år gammal, som han började ordna och öka denna samling, hvarmed jag var honom behjelplig, till dess jag 1826 förlorade honom. Jag ärfde då en samling af omkring 400 svenska theaterpjeser, som jag under de följande 20 åren betydligt ökade. Efter denna tid upptogo husliga omsorger, trägna embetsgöromål och ofta påkommande resor i tjensteärenden för myckct min tid att jag medhann att dermed fortsätta. Senare har jag blott sällan gjort några nya acqvisitioner, och då endast af äldre och sällsynta stycken. Min samling stadnar sålunda vid medlet af 1840-talet, men från äldsta tider och intill dess är den troligen näst K. Bibliothekets, och möjligen Öfverkammarherren grefve Gustaf Oxenstjernas till Upsala Bibliothek donerade samling, den fullständigaste, som finnes. Af äldre stycken saknas få, som *kunna* erhållas. Jag har i detta interfolierade exemplar af Klemmings förträffliga Dramatik antecknat hvad jag äger. De, som ännu felas, torde blifva ytterst svåra att få; somliga omöjliga. Enskildt hafva de flesta af dessa stycken föga värde, men samlingen är ej utan betydelse för vår vitterhet. Oct. 1869. L. M.»

P. M. L. Hvem som användt nedan stående stämpel för sina böcker, är omöjligt utreda. Det kan gissas på boktryckaren Per Magnus Lindh, född 1806, död 1843.

Bokegaremärke: P M L inom oval punktram. Svartstämpel.

HULT, Otto Bernhard; född 1807; sekreterare i Öfverståthållareembetet i Stockholm; död 1874.

Ex-libris: I litografi: *Tillhör O. B. Hult* inom ornament.

Boksamlingen såldes den 26. Maj 1875 i Stockholm och upptog, enligt tryckt förteckning, 722 n:r. En samling autografer och sigill, som tillhört H., såldes den 29. Maj s. å.

LILJEWALCH, Peter Olof; född i Lund 1807; bataljonsläkare vid Svea lifgarde 1838, hofmedikus hos enkedrottning Desideria, sedan lifmedikus hos konung Oscar I., regementsläkare vid Svea lifgarde och öfverfältläkare vid Stockholms garnison 1848, konungens förste lifmedikus 1859, medicinalråd 1864; död i Stockholm 1877.

Liljewalch har lemnat en mängd bidrag till Hygiea, Krigsvetenskapsakademiens handlingar m. fl. tidskrifter, hvaraf en del blifvit öfversatta och införda i utländska tidskrifter.

Bokegaremärke: Namnet: *P. O. Liljewalch* i svartstämpel.

Boksamlingen såldes 1877 den 10. Nov. o. f. d. enligt tryckt förteckning, upptagande 5,994 n:r och 33 n:r kirurgiska instrument.

* * *

I *Skånska Nationen vid Lunds Universitet 1833—1883 af Carl Sjöström* meddelas om *Liljewalch:*

»Liljewalch skickades 1847 tillsammans med doktor Grähs till närheten af Moskwa för att taga kännedom om de administrativa åtgärder, som der begagnades till hämmande af koleran. Lemnade för öfrigt en mängd bidrag till vetenskapliga tidskrifter. Särskildt egnade han mycken forskning för utredande af frågan om Carl XII:s död. Sjelf trodde Liljewalch sig lida af en missbildning i hjertat och att han skulle dö hastigt. Så skedde väl icke, men säkert är, att när döden kom, så var den välkommen. -- En på 1830-talet i Stockholm stiftad skånsk klubb skildras med anledning af Liljewalchs bortgång på följande sätt af signaturen »Göran» (P. F. Mengel, f. i Malmö 1810, student i Skånska nationen 1828) i Göteborgs Posten: »Midsommardagen 1838 intogo 22 unge lefnadsglade skåningar gemensam middag på »Blå porten» å Djurgården. De öfverenskommo då att hvart femte år samma dag mötas der ånyo. Matrikel på de 22 upprättades. Midsommardagen 1842 inföll. Aderton mötte å Blå porten. Två hade aflidit, en emigrerat till Amerika, en hade blifvit kri-

gare i lägsta graden och — satt i arrest. Samma aftal som förra gången träffades nu. Midsommardagen 1847 kom — och tolf mötte. Af de uteblifne hade två laga förfall, de voro döde, krigaren hade totalt gått under, två voro i tjensteåligganden fäste i landsorten, men lofvade komma nästa gång. Men midsommardagen 1852 mötte endast 8 — af de uteblifne voro tre döde, de andra läto sig ej afhöra. 1857 midsommardagen mötte endast 5. Af de uteblifne hade ytterligare 2 gått bort. Sällskapet beslöt nu efter intagen middag att upplösa sig, men ordföranden fortsatte dock att föra anteckningarna i matrikeln: vid det ena namnet efter det andra ritade han under årens lopp ett kors med anledning af dödsannonserna i tidningarna. Den 21:ste ledamoten i Skånska sällskapet — ordföranden — lifmedikus Olof Liljewalch afled den 5. Juni, och af hela det 1838 lefnadsglada sällskapet lefver nu blott en, nämligen meddelaren häraf, signaturen Göran.» [Den siste af sällskapet, Mengel sjelf, afled i Stockholm $^{3}/_{9}{}^{1}$ 1889.]

RIDDERSTAD, Carl Fredrik; född på fideikommisset Riddersholm i Upland 1807; kadett vid Carlberg 1821, fänrik vid Helsinge regemente 1832, löjtnant 1839, afsked 1840; derefter boktryckare och tidningsredaktör, utgifvare af Östgöta Correspondenten från år 1840; död i Linköping 1886. Bland de många nekrologer, som voro synliga i hela svenska tidningspressen, vilja vi citera följande ord af *C. D. af Wirsén:* »Ridderstads lyriska diktning företer, vid sidan af åtskilligt, som redan bleknat, flere alster, der en ädel och varm känsla är förenad med sinnrikhet och dristighet; fraseologien skymmer der icke undan en manlig tanke, och om än drägten esomoftast numera förefaller gammalmodig, så är dock ganska ofta diktens innehåll djupt kändt och genomlefdt. Ridderstad var såsom berättare utmärkt genom liflighet och raskhet och en, om än vårdslös, dock färgrik uppfinningsgåfva, hvilken fängslade läsarens uppmärksamhet genom något djerft och anslående. Ridderstad var en fosterlandsvän, och han höll i den politiska egennyttans dagar starkt på pligten att offra icke blott ord, utan gerning på fäderneslandets altare. Högsint, varmhjertad och ridderlig, skall han lefva i tacksam hågkomst hos alla, som hålla Sverige kärt.»

Ex-libris: I typtryck inom ram af rössjor: *Tillhör Carl Fredrik Ridderstads Boksamling. N:o ... Linköping 1854.*

Ridderstads litterära qvarlåtenskap var ganska betydlig. Hans otryckta historiska materialiesamlingar uppgingo till 200 digra portföljer. Oberäknadt originalbref af högt värde, må särskildt nämnas svensk-finska generalitetets under 1808 års krig utkommande och ingående ordres, rapporter och skrifvelser i allmänhet. »Skada vore», sade han sjelf, »om de skulle förkomma efter min död. Riksarkivarien Nordström ämnade för Riksarkivets räkning inköpa dem, men då detta icke kunde ske med mindre än en proposition till riksdagen, ville jag ej gå in derpå. Samlingen förtjenade i alla afseenden en plats i något större bibliotek.»

SKJÖLDEBRAND, Knut Erik; friherre, landshöfding i Kalmar; född 1807, död 1874.

Bokegaremärke: *K S* med friherrlig krona, med chablon instämplad.

Böckerna såldes 1879 på våren.

HÖGLUND, Anders Gustaf; född 1808; kommissarie i Riksgäldskontoret 1858, förut tjenstgörande i Riksbanken; död 1872.

Bokegaremärke: *H* i rödstämpel å titelblad.

Boksamlingen såldes, enligt tryckt förteckning, 1873 den 29. Mars. (Å katalogen nämnes han endast Gustaf.) Höglunds oljemålningar såldes, enligt tryckt förteckning, upptagande 30 n:r, den 17. December 1872 i huset n:o 9 Hornsgatan.

I Svenljunga har funnits en apotekare Gustaf Vilhelm Höglund (f. 1823, död 1867), hvilken var känd som bibliofil.

SEELIG, Semmy Williams; bleckslagare i Stockholm; född 1808, död 1855.

Ex-libris: I typtryck *N:o . . . Tillhörig Min Boksamling. Semmy Williams Seelig.*

SJÖSTEDT, Jakob; född 1808; lektor i Carlstad prost och kyrkoherde i Köln; död 1877.

Ex-libris: Namnet: *J. Sjöstedt* i typtryck.

BOOM, Johan van, född i Utrecht 1809; kom till Stockholm 1825; kompositör, professor vid Musikaliska akademien 1859, död 1872. Van B. var hög frimurare.

Bokegaremärke: Inom oval punktram; *J v B.* Svartstämpel.

HAMMARSKIÖLD, Åke Reinhold; född på Tuna 1809, kammarskrifvare i Statskontoret 1830, kammarjunkare; död ogift på Tuna 1847.

Bokegaremärke: *Å H.* under adlig krona. Stämpel, dels i guld å papper, dels i färg. Två varianter.

BARCK, Per Johan August, född 1810, först tulltjensteman, sedan postmästare i Grenna 1874—85.

Bokegaremärke: Namnet: *P. A. A. Barck* omkring ett ankare. Liten rund svartstämpel.

GYLLENKROOK, Johan Fredrik; friherre, född 1810, kammarjunkare, innehade Björnstorps fideikommiss i Skåne, död 1872.

Ex-libris: 1. Namnet: *Joh. Fr. Gyllenkrook*, typtryck inom ram af rössjor. 2. *Björnstorps Bibliothek* inom ram. Typtryck. Detta senare märke användes efter G:s död.

Bokegaremärke: Namnet *Joh. Fr. Gyllenkrook* i svartstämpel å titelblad.

Gyllenkrooks enka, Ulrika, född Römeling, från Danmark, intresserade sig ganska mycket för litteratur och fortsatte in i senare tider med bokköp, hufvudsakligen af vitterhet. Hon dog 1886, hvarefter Gyllenkrook'ska boksamlingen såldes å auktion i Lund den 16. April 1887 o. f. d. efter tryckt »Förteckning öfver framlidna fru friherrinnan Gyllenkrooks efterlemnade boksamling», upptagande 1,588 nummer, hufvudsakligast utgörande svensk och utländsk skönlitteratur. En del af böckerna hade slägtingarne förut undantagit.

SJÖSTEDT, Carl Eberhard; född 1810; student i Upsala af Wermlands nation 1828; sjökapten; dödsår okändt.

Bokegaremärke: Namnet: *Carl E. Sjöstedt*, stämpel.

NAUMANN, Christian; professor vid Lunds universitet, slutligen justitieråd; framstående juridisk författare; född i Malmö 1810, död i Stockholm 1888.

Ex-libris: I typtryck inom ram: *Ex Libris Christiani Naumann, Philosophiæ et Juris Utriusque Doctoris, Juris Publici et Processualis in Regia Universitate Suecorum Carolina Lundensi Professoris Regii et Ordinarii.*

Detta Ex-libris användes endast under den tid Naumann var professor i Lund.

Justitierådet Naumanns efterlemnade boksamling, som utgjorde 4,381 vol., försåldes å bokauktion i Upsala 1889 d. 27 Febr. o. f. d. efter af biblioteksamanuensen d:r K. R.

Geete uppgjord systematisk katalog. En tredjedel af boksamlingen utgjordes af juridik och statsvetenskap; det öfriga omfattade encyklopedi, bibliografi, teologi, historia, arkeologi, numismatik, geografi, filosofi, skönlitteratur, kartor och planschverk.

Paleotyper voro särskildt föremål för justitierådet Naumanns samlare-intresse; också hade han hopbragt icke mindre än 24 vol. (in varia forma) af dessa rariteter, deraf två tryckta af Fust och Schoeffer.

TAUBE, Henning Edvard, grefve; född 1810; vice häradshöfding; död 1868.

Ex-libris: *Tillhörig Henning Edv. Taube N:o* ... Kopparstick.

Boksamlingen såldes i Stockholm å bokauktion 1866 d. 15. Sept. o. f. d., enligt tryckt förteckning, upptagande 3,228 n:r böcker, kartor m. m.

TÖRNER, Carl Gabriel (son af andre direktören vid Kongl. teatern i Stockholm J. P. Törner); född 1810; kammarer vid Kongl. teatern 1833—52; död i Stockholm 1873.

Bokegaremärke: *C. G. T.* i anglosachsiska bokstäfver, svartstämpel (1833).

WESTIN, Jacob; född i Stockholm 1810; garfvareålderman derstädes; filosofie hedersdoktor vid universitetsjubileet i Upsala 1877; död å Mariedal 1880.

Bokegaremärke: Endast namnteckning: *Jacob Westin Jac:son.* Enligt Westins f. bibliotekaries, n. v. antiqvariske bokhandlaren Laurens Larssons uppgift, hade förslag till Ex-libris blifvit ritadt af artisten John Ekström och studeranden Axel Wahlenberg (numera bosatt i New-York), men Westins

frånfälle inträffade innan detta Ex-libris hunnit utföras.

Westin var utmärkt bokkännare och den störste boksamlare vårt land någonsin egt. Hufvudsakligast samlade han arbeten i Sveriges historia och topografi. Biblioteket (under Westins lifstid först inrymdt i huset n:o 11 Handtverkaregatan å Kungsholmen, flyttades det 1875—76 till Westins egendom Mariedal i närheten af Carlberg) omkring 30,000 band, utom broschyrer och en storartad samling svenska porträtt, kartor och vyer, donerades af honom 1877 till Upsala bibliotek, der Westinska samlingen nu utgör en särskild afdelning.

* * *

Ur C. Eichhorns nekrolog öfver Westin i Ny Illustrerad Tidning anföra vi följande:

»**Hågen för vetande och kärleken till böcker såsom medlen härför vaknade redan hos Westin som gosse, och vid 14 års ålder hade han af sparpenningar hopköpt sig en liten boksamling, rörande fäderneslandets historia och topografi, mest tillkommen från bokauktionerna. Med åren** växte denna håg, och då medel att ställa den tillfreds aldrig tröto, uppstod och ökades så småningom denna efter svenska förhållanden utomordentliga enskilda boksamling, som säkrast skall bevara Westins minne hos efterverlden. Han var nämligen ej blott en rik och alltid vaken bokvän, som ända intill slutet aldrig svek i kärlek och omtanke för sin stora samling, utan han egde tillika ett lefvande intresse för forskning på det historiska området och en klar insigt i dess värf, så att han *kunde förläna sin bokskatt denna karaktär af helgjutenhet och ett bestämdt syfte, hvilken först adlar samlandet till en vetenskaplig idrott.* Westin älskade högt sitt fosterland och dess stora minnen; och planen för hans boksamling, en plan, som aldrig öfvergafs och aldrig ändrades, var att till ett helt sammanföra de litterära alster, hvilka i någon mån upplysa eller förklara Sveriges häfder, dess land och folk, dess forna och närvarande utveckling. Och så reste sig, kraftigt och säkert, detta väldiga bokmonument, åt hvilket Westin egnat ett långt lifs aldrig tröttnande kärlek och som vid hans död omfattade omkring 30,000 band, utom en dyrbar och stor handskrifts- och autografsamling samt en i sitt slag ensam kollektion af kartor, utsigter, planer o. dyl. rörande Sveriges alla delar. Vid Upsala universitets fyrahundraåriga jubelfest skänkte han denna bokskatt till det-

samma, med vilkor af dess oskingrade bevarande för forskningen. Som uttryck af sin tacksamhet utsåg universitetet honom till en af sina filosofie hedersdoktorer. Med denna handling af insigtsfullt och frikostigt beskyddareskap för vetandet skall, vi upprepa det, Westins minne för alltid vara hugfäst hos efterverlden.

Man må dock ej föreställa sig, att Westin i litterärt hänseende endast var en kunnig och nitisk boksamlare. Han egnade sig äfven, och med mycken framgång, åt den historiska specialforskningen, hvarom hans utgifna båda skrifter, »Riksdagen 1689» samt »Kungsholms kyrkas arkiv», men än mera hans i handskrift efterlemnade topografiska, genealogiska och personalhistoriska samlingar skola vittna. I öfverensstämmelse med hela sitt skaplynne var Westin äfven på detta område afgjord motståndare till all konstruktion, allt hypotetiserande, all fantastik. Säkerligen skola äfven på detta område hans förtjenster erkännas såsom varaktiga. Det säger sig sjelft, att Westin, i följd af denna flitiga forskning, kallades till medlem af en del litterära sällskap, och såsom stiftare tillhörde han det ännu verksamma Svenska fornskriftsällskapet. Hans nit för vetenskapliga studier omfattade äfven dessas idkare. Många forskare och litteraturvänner funno hos honom ett stöd och en uppmuntran, som ej sällan äfven sträckte sig längre än till det rent vetenskapliga. Och hans boksamling, hans handskriftsskatter rådfrågades ända till senaste åren ganska ifrigt af dem, hvilka sysselsatte sig med en eller annan gren af svensk historisk eller topografisk vetenskap. — — — Skarp i sina omdömen och en afgjord motståndare till den offentliga och enskilda humbug, som är ett af vår tids obestridliga lyten, kunde Westin mången gång stöta genom den ärliga öppenhet, med hvilken han gaf sina tankar till känna. Men hans förstånd förvillades sällan, då det gälde att uppfatta och värdera verklig storhet, verkliga förtjenster, och hans sinne var med all sin kraft fäst vid det goda och ädla, som i synnerhet svenskt mannadåd verkat i äldre och nyare tider.»

ARFWEDSON, Johan Edvard (son till direktören vid Ostindiska kompaniet Carl Abr. A.), grosshandlare i Stockholm; född 1811, död 1855.

Ex-libris: Namnet i typtryck utan infattning. (Från 1830-talet.)

BRUZELIUS, Adelaida Eugenia Julia Hortensia, dotter till författaren, bokhandlaren och boktryckaren i

Upsala Emanuel Bruzelius (utg. af »Bibliothek der Deutschen Classiker» 76 band, »Kalender för Damer» 1818—1822, tidningar m. m.) och Christina Elisabeth Envallsson, dotter till Carl Envallsson (den bekante förf. till »Kronofogdarne» m. m.); född i Upsala 1811, död 1861 vid Tumba pappersbruk, der hennes svåger, fil. d:r J. L. Samzelius, var Riksbankens förvaltare.

Ex-libris: I typtryck inom rössjor: *N:o . . . af Adèle E. J. H. Bruzelii Boksamling. —183 . Kostar i ex. R. s. B:ko Bandet.*

Adèle Bruzelius var ett lärdt och bildadt fruntimmer; såväl af detta, som af att hon lät trycka ett Ex-libris, kan man sluta, att hennes boksamling ej varit obetydlig. Böcker med hennes märke såldes å bokauktionen efter hennes svåger Samzelius hösten 1887.

FORSANDER, Johan, domkyrkosyssloman i Wexiö, död 1866.

Hans dyrbara bibliotek om 4,000 band, flere tusen disputationer m. m., äfvensom hans handskrifter, deribland ett digert material till Wexiö stifts herdaminne och en Ny Smålands beskrifning, öfverlemnades som gåfva till Wexiö läroverks och stifts bibliotek, dels i följd af F:s egen i lifstiden yttrade önskan, dels enligt hans sterbhusdelegares beslut. En gul typtryckslapp, hvaråa läses: *Ex Bibliotheca J. Forsander*, insattes i hans böcker.

GISIKO, Carl Samuel, f. d. grosshandlare i Stockholm, son till grosshandlaren Alex. Sam. Gisiko och Rachel Oppenheimer (syster till A. S. G:s första fru Lea O.)född 1811.

Bokegaremärke: *C. S. Gisiko Stockholm* i en åttkantig blåstämpel.

Boksamlingen, omkr. 800 band, egentligen historia och skönlitteratur, skingrades 1885—86, dels genom försäljning och dels genom skänker till egarens söner.

SÖDERSTEDT, C. G., kommissionär i Stockholm, upptagen i Stockholms adresskalender 1842—1852.

Bokegaremärke: Namnet i svartstämpel å titelblad.

GRANHOLM, Erik, född 1811; bleckslagare i Stockholm; död 1884.

Ex-libris: *Tillhör E. Granholms Bok- och Musiksamling*. Litografi.

GRUNDELIUS, A., pappershandlare i Stockholm på 1860-talet under firma Grundelius & Edlund, Lilla Nygatan n:o 12.

Ex-libris: Inom en cirkel: *A. Grundelii Boksamling*. Bakom cirkeln en orgel. Vid sidorna: en flöjtblåsare och en cellospelerska. Under: en notläsande genie. (I grönt tryck). Detta märke är tryckt af Östlund & Berling i Norrköping på 1850-talet. Samma ornamentscliché har blifvit använd å samma tryckeri vid utförandet af Th. Molls och C. J. Mellströms Ex-libris.

LÖWENDAL, Johan Julius; född 1811; komminister i Wårdby 1858, kyrkoherde i V. Stenby af Linköpings stift 1870; död 1874.

Ex-libris: Namnet: *Johan J. Löwendal* i typtryck.

RÖNQVIST, Per Fredrik Jakob; brukspatron, egare af Åkers krutbruk (gift 1839 med en dotter till presidenten P. Westerstrand); född 1811, död 1874.

Bokegaremärke: I oval blåstämpel: *Fredric Rönqvist Åkers Krutbruk.* (I böckerna äfven inskrifvit faderns, lagman Axel Rönqvists namn.)

Boksamlingen såldes, enligt tryckt (anonym) förteckning, upptagande omkring 2,400 n:r böcker, gravyrer och musikalier, å bokauktion i Stockholm 1888, d. 8. Febr. o. f. d. Det var en ganska gedigen samling i historia, geografi och skönlitteratur.

STRINDBERG, Carl Oscar; ångbåtskommissionär, (fader till författaren August S.); född 1811, död 1883.

Bokegaremärke: Dels: *C. O. Strindberg* i typtryck å en remsa, dels namnet eller endast *C. O. S.* i färgstämpel å titelblad.

Böckerna, 100 n:r (förmodligen endast en del af samlingen), såldes å bokauktion i Stockholm den 9. Juni 1883, enligt tryckt förteckning.

WILSON, Georg; agent i Stockholm; född 1811, död 1877. *

Wilsons ursprungliga namn var *Nathan Samuelsson* (israelit). Han stod först i hattstofferarebod vid Fredsgatan. Sedan principalen slutat med affären, var Nathan en tid anställd hos konditor Wilhelm Davidsson som ett slags arrangör vid dennes offentliga tillställningar. Öfvergick i början af 1840-talet till lutherska trosbekäunelsen och lät döpa sig till Georg, hvarefter han antog namnet Wilson. Vid 1844—45 års riksdag var Wilson anställd

* Wilson var gift med Clairy Georgina Widerberg (dotter af engelske legationssekreteraren Manners S:t George och operasångerskan Henriette Widerberg), född 1822, död 1858, i flere år primadonna, dels vid Torsslows och Fredrik Delands sällskap, dels vid kapten Lindebergs teater. Fru Wilsons porträtt med biografi af Crusenstolpe förekommer i Miniaturalmanach för 1861.

som referent å Riddarhuset för Aftonbladet. Sedermera var han egendomsagent och kommissionär. Wilson var på sin tid känd som ett qvickhufvud.

Bokegaremärke: *Georg Wilson Stockholm* i blåstämpel. [1846.]

HOMMERBERG, Otto Mauritz; född i Fliserud 1812, student i Lund 1830, i Upsala 1838, fil. d:r 1842, lärare i främmande lefvande språk vid Linköpings gymnasium s. å., lärare vid Kalmar elementarläroverk 1852, död i Kalmar 1857.*

Hommerberg har af trycket utgifvit: *Theses philologicæ* Link. 1841; *Moschi Epithaphium Bionis.* Ups. 1842.

Uti en annons i *Lunds Weckoblad* för den 6. Nov. 1833 uppmanades studeranden O. M. Hommerberg af »andäktige åhörare» att till trycket befordra »någon af de uppbyggeliga predikningar» han hållit i Annelöf och Söderhviddinge under loppet af åren 1832 och 1833. I följande nummer af tidningen svarar Hommerberg. att han gerna skulle gått åhörarnes önskningar till mötes, om han icke »bättre än de kände afundens verksamhet, bättre än de sin egen underlägsenhet i frågan om att trotsa kritiken, som äfven in theologicis vill visa sin skarpsinnighet».

Ex-libris: Namnet: *O. M. Hommerberg* tryckt i guld å grönt papper och fäst å inre sidan af frampermen.

---

* Hommerberg var ett original med öfvervägande mindre angenäma egenskaper, ett monströst utveckladt språkminne i ett för öfrigt svagt hufvud. För öfrigt lär han hafva varit ovanligt sparsam, for under mellanterminerna omkring i näliggande städer, der han gaf språk-kurser, hvarjemte han i likhet med gamla »dansfruar» på hvart ställe firade sin födelsedag för presenternas skull. Af dylika, såsom t. ex. portmonnäer, virkade börser m. m., lär också bland hans qvarlåtenskap hittats en så stor mängd, att boutredningsmännen till en början antagit, att de stodo i sammanhang med ett annat af hans lynnesdrag, som hans vänner brukade beteckna med ett af hans egna uttryck: »af fingerfärdighet har jag, Gud nåde mig så visst, fått mer än jag behöfver.»

Hommerberg hade en vacker boksamling, som försåldes i två omgångar. Med en del af denna försäljning lär arkivarien i Riksarkivet d:r V. G. Granlund haft någon befattning.

HÖGQVIST, Emelie, skådespelerska vid Kongl. teatern; född i Stockholm 1812, död i Turin 1846.

Ex-libris: Namnet: *Emelie Högqvist* tryckt i guld å svart papper.

Fastsatt inom frampermen.

Hennes böcker, planschverk och musikalier såldes, enligt tryckt katalog, å bokauktion i Stockholm den 13. November 1847. Alltsammans uppgick till 370 nummer.

WACHTMEISTER (Trolle-Wachtmeister), Axel Knut; född 1812; grefve, hofmarskalk, f. d. landshöfding i Christianstads län.

Ex-libris: Vapnet; derunder å en bandeau: *Comite Virtute* [Med dygden till ledsagare].

Fint utfördt kopparstick, af engelske gravören Wyons. (London, 237 Regent Street.)

Grefve Trolle-Wachtmeisters högst betydliga och dyrbara bibliotek förvaras å Trolle-Ljungby i Skåne.

WILLEBRAND, Ernst Magnus von; född 1812; friherre; löjtnant vid Lifregementets husar-corps, ryttmästares afsked 1843; död ogift i Stockholm 1859.

Ex-libris: Namnet: *Ernst v. Willebrand* i litografi, prydligt utfördt.

Wis samling af oljemålningar, handteckningar, praktverk m. m. såldes i Maj 1860 i Stockholm. Förteckningen upptager 205 n:r.

COMITE
VIRTUTE

Den friherrinna von Willebrand, hvars böcker såldes å auktion 1861, d. 16. Mars, enl. tryckt förteckning, var friherre E. M. v. Willebrands moder.

WOHLFART, Bernhard Wilhelm; artist; född i Göteborg 1812, död 1863.

Bokegaremärke: I typtryck *B. V. Wohlfart.*

Wohlfarts samling af oljemålningar, namnteckningar, gravyrer och planschverk m. m. såldes, enl. tryckt förteckning, d. 9. o. 10. Oktober 1863 i Stockholm. Förteckningen upptager 743 n:r.

Hans böcker såldes å auktion, enl. tryckt förteckning, upptagande 697 n:r d. 24. Okt. s. å. (Å katalogen står Juni, men auktionen blef ej förr än i Oktober.)

Angående B. W. Wohlfart (hvilken ej är omnämd i »Europas konstnärer») har hr Birger Schöldström meddelat följande:

Wohlfart var företrädesvis porträttmålare (Göteborgs museum har af honom Jenny Lind som Norma och ännu ett porträtt af någon numera okänd och väl längesedan bleknad Göteborgsskönhet). På sin tid var W. äfven känd såsom lyckad anordnare af konstutställningar i Stockholm samt icke minst genom sin om ovanlig beläsenhet vittnande, humoristiska, qvicka, ej sällan genialiskt-excentriska skriftställaretalang, af hvilkens mångartade och innehållsrika alster särskildt Post- och Inrikes-Tidningar 1857—62 (»Bref till Lilla kusin») samt Göteborgs-Posten 1862 (»Epistlar till vännerna i viken») innehålla prof. Sommaren 1862 öfvergick hans excentricitet till utbildad sinnessjukdom. Under dennas början skref han ett längre bref till Garibaldi och erbjöd honom i konung Carl XV:s namn anställning i svenska arméen. Garibaldis svar härå finnes tryckt i August Blanche's »Illustrerad Tidning» s. å. Wohlfart afled å Conradsbergs dårhus d. 1. April 1863.

RYDBERG, Frans Fredrik, provinsialläkare i Stockholms län; född 1812, död i Stockholm 1888.

Ex-libris: Namnet *F. F. Rydberg* i typtryck.

D:r Rydbergs boksamling såldes å Stockholms bokauktionskammare, enligt tryckt förteckning, d. 3. Nov. 1888. Katalogen upptager 1,056 n:r, hvaraf hälften *Medicin*, dertill: *Ett Svenskt Herbarium, särdeles betydligt, med skåp* och *Ett Herbarium exoticum med skåp.*

BONDE, Carl Jedvard, friherre, öfverste-kammarherre m. m., född 1813.

Ex-libris: Vapnet; ofvan i afrundning: *Bibliotheca a Carolo Jedvarda Bonde Collecta.* Kopparstick.

Boksamlingen, förvarad å friherre Bondes egendom Ericsberg i Södermanland, är storartad, hufvudsakligen bestående af hvad Warmholtz räknar till svensk historia. Men dessutom finnes äfven en betydlig samling af grekiske och latinske klassiker. Teologien är också rikt representerad. Dessutom eger friherre Bonde en af de största enskilda samlingar af autografer och manuskript, tillökta genom inköp af Stenbockska arkivet på Thorsjö, Crusenstolpes' qvarlåtenskap (denna senare mest bestående af Tessiniana från Åkerö) m. m. Bland det mest märkliga i denna samling är drottning Hedvig Elisabeth Charlottas rikhaltiga dagbok och bref, som hon testamenterade till friherre Bondes farfader, h. exc. friherre Carl Bonde.

D'AUBERT, Theodor Edvard, förste violinist i K. hofkapellet, professor vid Musikaliska akademien, född i Braunschweig 1813, död i Stockholm 1872.

Bokegaremärke: *E D* ihopbundet, i svartstämpel.

Boksamlingen försåldes å Stockholms bokauktionskammare våren 1873. Den innehöll bl. a. ett större antal s. k. erotica, försedda å bokryggarna med falska titlar, t. ex.: »D:r Martin Luthers Gesämtl. Werke», »Geistliche Lieder von Paul Gerhard» o. d.

BIBLIOTHECA A CAROLO JEDVARDA BONDE COLLECTA.

KLINT, Johan August af; född 1813; löjtnant vid Ingeniörcorpsen; magasinsförvaltare vid Carlsborg; död 1878.

Ex-libris: Namnet: *Joh. Aug. af Klint* i koppargravyr.

MANDELGREN, Nils Månsson; artist; född i Wäsby socken, Luggude härad af Malmöhus län, 1813.

Mandelgren stiftade 1844 — efter hemkomsten från en på egen bekostnad åren 1838—43 på kontinenten företagen resa i ändamål att studera restaurationskonsten jemte konstskatters ordnande och konservering — en söndagsskola i Stockholm för handtverksgesäller och lärlingar för undervisning i ritning och modellering. Lärare vid densamma voro utom Mandelgren, som undervisade i perspektiv- och frihandsteckning, ornamentsbildhuggaren Carl Ahlborn och snickaren Berlien. Skolan hade sin lokal i Målareakademiens hus. Böcker och planscher, som af Mandelgren inköptes för densamma, förseddes med en litografierad lapp: *För Söndags-Rit-Skolan. Tillhör N. M. Mandelgren.* Skolan upphörde 1866, då dess inventarium tillika med böcker och planscher skänktes af Mandelgren till Svenska Slöjdföreningen.

STEPHENS, George; född i Liverpool 1813 (broder till methodistpredikanten Stephens, Scotts företrädare); arkeolog, filolog; professor i Köpenhamn. S. är född i England och förvärfvade sin akademiska bildning vid University College i London, ankom till Sverige helt ung och vistades här många år, hvarunder han med största intresse idkade studier och forskningar rörande svensk fornlitteratur, historia och arkeologi och utgaf en mängd arbeten.

Ex-libris: En örn, hvilande å ett soubassement inom en liten oval medaljong, ornerad med band och spänne omkring; å bandet läses: *Deo non fortuna* [Genom Gud, ej genom lyckan]. Nedanför: *George Stephens.* Litografi.

WACKERBARTH, Francis Diedrich (af adlig engelsk slägt); född i London 1813; professor vid St. Mary's College, Oscott, på 1840-talet; öfvergick till romersk-katolska kyrkan; dels med anledning af denna öfvergång, dels i harmen öfver en förlorad process lemnade Wackerbarth England och bosatte sig i Upsala 1852; blef svensk undersåte följande år; filosofie-hedersdoktor 1866; död 1884. En kort, sympatiskt skrifven biografi öfver Wackerbarth stod att läsa i »Monthly Notices of the Royal Astronomical Society», vol. LXV, n:o 4, Febr. 1885.*

Ex-libris: Hjertformig vapensköld i fyra fält, två röda och två hvita (ingenting vidare); cresten: en hjelm med påfågelsfjädrar; alltsammans endast i två färger, rödt och hvitt.

Wackerbarths efterlemnade boksamling inköptes af brukspatron Carl Burén på Skeda (död 1887) år 1885, som skänkte densamma till Upsala bibliotek. Boksamlingen bestod af 3,000 voll. Efter frånräkning af hvad som fanns förut och som således duppletterades, återstodo 1,301 verk i 2,225 voll. att införa i katalogen. Boksamlingen var synnerligt rik på dyrbara arbeten i astronomi, matematik, orientalisk och anglosachsisk linguistik.

MALMSTEN, Carl Johan, född på Uddetorp i Skara landsförsamling 1814; mathes. professor i Upsala 1842, statsråd 1859, landshöfding i Skaraborgs län 1866—79; död i Upsala 1886.

Den del af Malmstens bibliotek, som omfattade de matematiska vetenskaperna, för hvilken hans enka lär blif-

---

* Ehuru en hedersman, var professor Wackerbarth temligen excentrisk, som man också kan sluta af ofvanstående korta biografiska notiser. Hans definition af »advokat» var ganska egendomlig, men kanske härledd ur hans egen erfarenhet; han ansåg nämligen »advokat» lika med »djefvulens handtlangare» (»djeffvolens», såsom han prononcerade ordet). Att han ej heller var någon beundrare af lord Palmerston, kan man sluta af hans yttrande, att »om lord P. komme till helvetet, skulle han demoralisera detsamma».

vit bjuden en större summa, öfverlemnades af henne till Upsala studentcorps våren 1886 såsom gåfva. Öfver nämda boksamling har amanuensen E. H. Lind, bibliotekarie för studentcorpsens bibliotek, upprättat katalog med följande titel: *Systematisk Förteckning öfver det Malmstenska Biblioteket, tillhörigt Upsala Studentkår*, Ups., Almqvist & Wicksell, 1888, 178 sid. 8:o.

I förordet till nämda katalog säger hr Lind:

»Det Malmstenska biblioteket, som omfattar den matematiska delen av framlidne f. d. statsrådet ock landshövdingen, f. d. professorn m. m. C. J. Malmstens boksamling, öfverlemnades på våren 1886 av statsrådet Malmstens äfterlevande maka, i överensstämmelse med en av honom i livstiden uttalad önskan, såsom gåva till Upsala studentkår, för att på detta sätt äfter hans död komma de matematiska vetenskapernas idkare vid Upsala universitet till godo. Vid gåvan fästes det vilkor, att samlingen skall under åvanstående namn för all framtid bibehållas såsom en särskild ock självständig boksamling, ehuru förenad med kårens förut befintliga bibliotek.»

HOFSTEN, Bengt von; född 1814; kapten vid Göta artilleriregemente; död ogift 1854 i Mariestad.

Bokegaremärke: Namnet: *B. v. Hofsten* i svartstämpel.

Boksamlingen såldes i Göteborg å auktion 1855 d. 31. Mars, enl. tryckt förteckning, upptagande 188 n:r. (N:o 1: Diderot & D'Alemberts »Encyclopédie ou Dictionnaire raisonné des Sciences, Des Arts et Des Métiers», 36 vol.)

UGGLAS, Carl Fredrik Ludvig af; grefve, öfverste; framstående riksdagsman; född 1814; död i Stockholm 1880.

Ex-libris: I typtryck inom ram af rössjor: *Forsmarks Bibliotek.*

Biblioteket förvarades å Forsmark i Stockholms län. Vid grefve Ludvig af Ugglas' död delades biblioteket mellan hans arfvingar.

---

manland; född 1816, död 1882; var känd såsom en af sin samtids ädlaste och mest uppoffrande patrioter.

Ex-libris: Grefliga vapnet, ofvan: *Claës Magnus*. Litografi.

Biblioteket på Claëstorp består af omkring 5,000 volymer. Samlingen började af grefve C. M. L:s farfader, Claes Axel L.; grunden tyckes hafva bildats af riksrådet grefve Fredrik Ribbings bibliotek, hvilket af grefve C. A. L. inköptes, då grefve Ribbings son Adolph Ludvig (»konungamördaren») fick gå i landsflykt.

GRÖNBERGER, Anders; född 1816; tjenstgjorde i yngre dagar å kronofogdekontor, var sedermera bruksförvaltare dels i Sverige och dels i Finland; blef lånbibliotekarie i Stockholm 1854 (Malmskilnadsgatan N:o 3) öfvertog Schück & Josephsons antiqvariska bokhandel (Drottninggatan N:o 18) år 1855, flyttade sitt lånbibliotek och antiqvariska bokhandel 1856 eller 1857 till Malmtorgsgatan N:o 5 och 1860 eller 1861 till N:o 6 samma gata eller der »Klemmings antiqvariat» f. n. har sin lokal; år 1865 sålde Grönberger sitt rikhaltiga, till 10,000 vol. uppgående lånbibliotek till m:lle C. Kjellman. Dessa böcker voro dels märkta med en blåstämpel: A: GRÖNBERGER, dels med en typtryckslapp: *A. Grönbergers Lånbibliotek.*

Herr Grönberger, som f. n. är homme d'affaire i Stockholm, har en vacker boksamling: historia, skönlitteratur och encyclopedie utgörande, omkring 600 band. Dessa böcker äro märkta med en blåstämpel: *A. Grönberger* i skrifstil.

MOLL, Theodor; civilingeniör, bosatt vid Hellefors' bruk; var förr delegare i Nyqvarns pappersbruk; född 1816.

Ex-libris: Inom ett ornament (alldeles likt det, som synes å A. Grundelii och G. J. Mellströms märken): *Th. Molls Boksamling.* (Typtryck från Östlund & Berling i Norrköping på 1850-talet.)

TÖRNQUIST, Pehr Fredric; komminister i Trosa; född 1797, död på sitt boställe Bråta 1832. (Se vidare Anreps slägtbok, I: 169.)

Ex-libris: Namnet P. F. TÖRNQUIST i typtryck.

HULDBERG, Per Adolf, boktryckare, bokförläggare och bokhandlare (först i Falun, sedermera i Hudiksvall, sist i Stockholm); fodd 1816, död 1887. Hans bokförläggareverksamhet var mångsidig. Bland hans förlag påträffar man sida vid sida: »Chevalier de Faublas' memoirer», »Det eviga evangelium», »Tusen och en natt», »Satans raseri i den Christna verlden», »Albertus Magnus Redivivus», »Menniskohjertat ett Herrans tempel eller en Djefvulens bostad»*, Paul de Kocks romaner o. s. v.

Från 1856 till 1887 utgaf Huldberg Stockholms Adress-Kalender.

Bokegaremärke: *P. A. H.* inom oval perlram. Liten blindstämpel.

Huldbergs böcker såldes å bokauktion i Stockholm enl. tryckt förteckning (943 n:r) den 25. Apr. 1888. Förteckningen synes vara uppgjord af någon för litterära saker alldeles främmande person. Boksamlingen utan vidare intresse. Det anmärkningsvärdaste var några äldre Stockholms Adresskalendrar, deribland: Stockholms kalender för år 1729, med teckningar af kronor och europeiske potentaters hufvudbonader m. m., »1787 års Wägvisare genom Stockholm och dess malmar», äfvensom »Diverse samlingar, anteckningar och urklipp ur in- och utländska tidningar, såsom märkliga testamenten och donationer, statistik m. m.; Diverse samlingar anteckningar och urklipp ur tidningar, rörande astronomi, naturfenomen, biografier, drömmar, magnetism, anekdoter m. m.; Diverse samlingar, anteckningar, urklipp ur tidningar m. m. inneh. geografiska upplysningar, historiska d:o, humoristiska d:o, märkvärdiga kuriositeter m. m.»

---

* Illustrationerna till denna bok vittna just ej fördelaktigt om den grafiska konstens ståndpunkt i Falun anno 1840. Detta oaktadt har boken upplefvat *23* upplagor, deribland dock en praktupplaga med finare illustrationer.

KLINCKOWSTRÖM, Rudolph Mauritz; född 1816; friherre, f. d. öfverste; eger och bebor Stafsund på Ekerön, adr.: Stockholm. Friherre K. är känd såsom framstående riksdagsman och författare samt varm patriot.

Ex-libris: Vapnet inom en cirkelram, i randen läses: *Tillhör Friherre R. M. Klinckowströms Boksamling på Stafsund 1865—1886.* Litografi.

Friherre Klinckowströms boksamling utgör omkring 15 à 16,000 band, oberäknadt broschyrer. Grunden till densamma utgöres af det gamla grefliga Fersen'ska biblioteket, ökadt genom inköp in- och utomlands under 40 år.

Bland det märkligaste i denna boksamling må nämnas en ovanligt stor och nästan fullständig samling af svenska författningar ända från Gustaf Wasas tid, äfvensom en betydande samling samtida krigsberättelser. Friherre Klinckowström eger dessutom en handskrift- och autografsamling, som torde vara den förnämsta inom Sverige. Det märkligaste i denna samling torde vara den portfölj bref, som drottning Marie Antoinette af Frankrike lemnade Axel von Fersen, då hon med sin familj flydde från Paris. Som bekant, körde Fersen, förklädd till kusk, den vagn, hvari det flygtande, ehuru i Varennes upptäckta konungaparet befann sig.

EDHOLM, Eric af, förste hofmarskalk, f. d. direktör för K. M:ts hofkapell och spektakler; född 1817.

Ex-libris: Hjertvapnet å ett ornament med adlig krona öfver. Under: *Ex libris Erici ab Edholm.*

Boksamlingen innehåller omkring 5,000 band och ett tusental ströskrifter. Historia och vitterhet utgöra hufvuddelarne af samlingen jemte militära ämnen och dramatik.

Såsom förste direktör vid Kongl. maj:ts hofkapell och spektakler utvecklade hofmarskalken af Edholm äfven en ganska omfattande litterär verksamhet. Så har han till svenska språket öfverflyttat följande på den kongl. scenen gifna stycken (data angifva första gången stycket här spelades):

Onda Tungor. Skådespel i 5 akter af H. Laube (Böse Zungen) 1868 $^{28}/_{9}$.

GREVE FRIHERRE R.M. KLINCKOWSTRÖMS BOKSAMLING PÅ STÄKET
1865-1886

Susanna och Gubbarne. Com. 1 akt af Meilhac och Halévy (Suzanne et les deux vieillards) 1868 $^{30}/_{12}$.
Nyårsnatten. Skådesp. 1 akt af Rod. Benedix (Die Neujahrsnacht) 1869 $^{1}/_{1}$.
Sarah Multon. Com. 3 akt. af Eug. Nus och Ad. Belot 1869 $^{12}/_{5}$.
Uppoffring. Com. 3 akt. af A. Daudet (Le Sacrifice) 1869 $^{14}/_{10}$.
En autograf. Com. 1 akt af Meilhac och Halévy (L'autographe) 1870 $^{25}/_{5}$.
En timma i väntsalen. Com. 1 akt af Jules Guillemot (Une heure à la gare) 1872 $^{14}/_{12}$.
Män af ära. Com. 4 akter af Ch. Garaud (Les Chevaliers d'honneur) 1873 $^{28}/_{1}$.
Föreningsfesten. Lustspel 3 akt. af G. v. Moser (Das Stiftungsfest) 1873 $^{5}/_{12}$.
Min samling. Com. 1 akt af Fournier (Ma collection) 1873 $^{18}/_{12}$.
Markisinnan. Com. 4 akt. af E. Nus och Ad. Belot (La Marquise) 1874 $^{9}/_{10}$.
Egoisterne. Lustspel 3 akt. af Jul. Rosen (Die Egoisten) 1875 $^{21}/_{9}$.
Gräshoppan hos Myrorna. Com. 1 akt af Legouvé och Labiche (La Cigale chez les fourmis) 1876 $^{6}/_{10}$.
Danicheffarne. Com. 4 akt. af P. Newsky (Les Danicheff) 1877 $^{4}/_{1}$.
Christiane. Com. 4 akt. af Gondinet 1877 $^{22}/_{11}$.
Dora. Com. 5 akt. af Vict. Sardou 1879 $^{2}/_{1}$.
Fru Caverlet. Pjes i 4 akt. af Em. Augier (Madame Caverlet) 1880 $^{4}/_{3}$.
Stora barn. Com. 3 akt. af E. Gondinet 1881 $^{10}/_{1}$.

Af dessa öfversättningar har endast *Onda tungor* utgifvits i tryck.

LAGERBRING, Carl Gustaf, friherre; slutligen öfverstelöjtnant vid Uplands regem. och öfverste i arméen; född 1817, död i Upsala 1883.

Permstämpel: *C. G. L.* i guld å frampermen.

Boksamlingen såldes å auktion i Stockholm 1883 d. 10. Nov., enl. tryckt katalog.

DÜBEN, Carl Bernhard Ulrik von, friherre (af friherrliga ätten von Düben n:o 135); v. häradshöfding; eger (förutom två fideikommiss) egendomen Mjönäs i Skåne; född 1818.

Ex-libris: Vapnet i litografi.

Lagmannen Johan Cedercrantz till Wegeholm och Rögla, f. 1646, d. 1699, (om hans lefnadsöden se bl. a. Anreps Ättartaflor I: 411 samt Biogr. Lex. III: 208 o. f. äfvensom Ljunggrens »Skånska Herregårdar») efterlemnade vid sin död — enligt specificerad uppgift i den 5. April 1700 upprättadt »inventarium» — en boksamling af omkring 600 band, som fördelades mellan hans åtta söner.

En son, öfversten Isaac Cedercrantz (f. 1689, d. 1754), efterlemnade, enligt bouppteckning af år 1755, en boksamling af 808 volymer. Som sex af hans sju bröder före honom afledo ogifte, torde en större del af faderns böcker genom arf hafva samlats i hans hand.

Isaac Cedercrantz öfverlefdes af en son och två döttrar. Den förstnämde, underceremonimästaren Isaac Johan Cedercrantz (f. 1741), afled ogift år 1774; dottern Charlotta Maria (f. 1735) dog, likaledes ogift, år 1793. Den andra dottern, Wilhelmina Ulrika (f. 1743, d. 1814), blef sålunda ensam egare till all föräldrarnes och syskonens fasta och lösa egendom. Hon lemnade redan under sin lifstid biblioteket som gåfva åt lagmannen Magnus Flinck (f. omkr. 1760, d. 1814) och hans hustru i senare giftet Gunilla Lindroos (trol. f. omkr. 1770, d. 1839), hvilken senare uppfostrats i fröknarna Cedercrantz' hus. Lagman Flinck ökade biblioteket högst obetydligt. Efter hans död fördes detsamma från Wegeholm till Rögla, som 1816—1830 egdes och beboddes af hans enka. Då denna sistnämda år flyttade till Engelholm, medfördes äfven boksamlingen dit. Vid lagmanskan Flincks död ärfdes biblioteket af ende sonen, hofrättsrådet Wilhelm Flinck (f. 1803, d. 1852), samt efter hans frånfälle af hans båda systrar, Ulrica Mathiana (f. 1801, d. 1877) och Gunilla Christina (f. 1805, d. 1879). Så väl hofrättsrådet Flinck som hans systrar ökade i ansenlig mån boksamlingen, så att denna vid de senares död innehöll omkring 12,000 band. Fröknarna Flinck sålde år 1868 biblioteket till sina båda halfsystrars barn, friherre Carl Bernhard Ulrik von Düben och dennes

hustru Wilhelmina Gunilla Ulrica von Schoting. Sedan båda fröknarna Flinck aflidit, fördes biblioteket år 1879 till friherre von Dübens egendom Mjönäs i Kristianstads län, der det nu förvaras. Tillsammans med en på Mjönäs förut befintlig boksamling utgör det nu inemot 15,000 volymer, hufvudsakligen historiska skrifter och resebeskrifningar, vitterhet (företrädesvis fransysk, tysk, dansk och svensk), teologi och juridik samt åtskilliga plansch- och kartverk. (Efter benäget meddelande af docenten d:r Carl af Peterséns.)

ESSEN, Reinhold von (son af generalmajoren F. U. von Essen, hvilken var brorson till excellensen grefve Hans Henrik von Essen), friherre; född 1818; egde Källebacka och Elfstorp samt bodde på Kaflås i Vestergötland; död på Ekedalen i Westergötland 1881.

Ex-libris: Vapnet (i midten en uggla sittande på en qvist, deromkring i fyra fält två lejon och två stjernor) i oval med friherrlig krona öfver, hvilande å ett soubassement, omgifvet af blomsterornament.

GYLLENBERG, Erik Israël, född 1818; kontorsskrifvare i Rikets ständers bank, donator. G. testamenterade till Riddarhuset egendomen Kinsta i Westergötland jemte hela sitt dyrbara lösörebo, för att af räntan stipendier och gratifikationer må utdelas af riddarhusdirektionen. En samling oljefärgsporträtt, som tillhörde Gyllenbergska donationen, är upphängd i riddarhuskansliet. Död 1877.

Ex-libris: Vapnet i träsnitt; egarens namn äfven inskrifvet.

HAMMER, Christian, född 1818 i Norge; guldsmed i Stockholm 1846; ordensjuvelerare. Hammers namn är vida kändt genom hans stora konsthistoriska samlingar m. m.

Ex-libris: En genius med upplyft klubba, uti en char med fyrspann. Derunder: *Bibl. Hammer Stockholm. En avant toujours en avant!* Träsnitt (1885).

Hammers bibliotek uppgifves bestå af omkring 150,000 vol., hufvudsakligen äldre utländsk litteratur. Katalog öfver detsamma är nu utkommen i 7 delar, hvaraf en innehåller öfver 200 fotolitografiska afbildningar af prydliga äldre boktitlar.

Biblioteket är förvaradt uti ett trähus på Djurgården. I och för brandförsäkrings erhållande, granskades boksamlingen i Juni 1885 af tre sakkunnige män, riksheraldikern C. A. Klingspor, skriftställaren Bernh. Schlegel och amanuensen A. Victorin, samt värderades till 155,000 kronor, men på grund af förvaringsplatsens skröpliga beskaffenhet kunde assurans ej erhållas.

A. F. E.

Dessa initialer i blåstämpel ha förekommit å böcker (t. ex. å C. H. Levins *Runor från lifvets runostaf*, Jönköping 1848). Vi kunna endast *gissningsvis* antaga, att egaren varit *Anders Fredrik Ekevall*, häradshöfding i Westerbotten, född 1819, bosatt i Stockholm till 1869, då han möjligen vid flyttningen realiserade sin boksamling. Ekevall är författare till: *Hedina*. Sthlm, Ö. & B., 1849, 8:o. (T. Bergelins förlag.)

G. C. L. Dessa initialer tryckta i guld inom linieram å svart botten förekomma som Ex-libris (helt litet). Vi känna ej, hvem som användt det, men kunna upplysa, att det ej är Stockholms bibliofilers nestor hr *G. C. Lehnberg*, på hvilken möjligen kunde gissas på grund af initialerna.

L. J. L. En oval svartstämpel med dessa initialer förekommer som bokegaremärke, t. ex. å *Drömmarnes Symbolik* af Schubert, Sthlm 1820. Vi ha ej kunnat utröna, hvem som användt denna stämpel. Det ligger nära till hands att gissa på någon af följande litterata per-

sonligheter: *L. J. Linder,* lektor i Strengnäs; *L. J. Lovén,* expeditionssekreterare, hvars böcker såldes enligt tryckt förteckning (n:o 18 af Bukowskis kataloger) genom Stockholms bokauktionskammare 1885 d. 15. April o. f. d.*.

SANTESSON, Carl Gustaf; född 1819 i Örgryte församling, Göteborgs stift; professor vid Carolinska institutet i Stockholm; framstående kirurg; död 1886 i Stockholm.

Bokegaremärke: C. G. S. med två qvistar under; inom strålram. Liten svartstämpel. Stämpeln förekommer i få böcker; merendels skref professor Santesson sitt namn i desamma.

Boksamlingen, uppgående till närmare 4,000 vol., såldes ej efter professor Santessons död. En del deraf behöllo arfvingarne och en stor del skänktes till Carolinska institutets och Läkaresällskapets bibliotek. Vetenskapsakademiens Handlingar blefvo på grund af S:s donation öfverlemnade till Göteborgs nations bibliotek i Upsala. Någon del af böckerna kom till Kongl. biblioteket.

Boksamlingen omfattade hufvudsakligen medicinsk litteratur, äfvensom skönlitteratur och historia.

LEWENHAUPT, Adam Casimir Ludvig, grefve, öfverkammarherre; eger och bebor Sjöholm i Södermanland; född 1820. Grefve L. är en framstående tecknare och

---

* N:o 1,399 i nämda förteckning upptager: »Tegnér, Es., Smärre samlade dikter. Band 1. Sthlm 1828. Exemplaret har följande egenhändiga dedikationsvers af Tegnér:

Bågen uti molnen har sin vandring,
Väl af *dunster*, men af *ljus* också;
Så är dikten både *lögn* och *sanning*,
Ljuset qvarblir, *dunsterne* förgå.
Tegnér.»

aqvarellist, ehuru som sådan endast känd inom intimare kretsar.

Ex-libris: *Hjertvapnet* (tre lejonhufvud) å ett ornament hålles af två lejon med greflig krona öfver. Litografi.

Grefve Lewenhaupts boksamling å Sjöholm uppgår till omkring 7,000 volymer, hufvudsakligen historisk, biografisk, heraldisk och genealogisk litteratur samt dessutom äldre och nyare skönlitteratur.

STIERNCRONA, David Erik; friherre, kammarherre; eger och bebor Stjernarps fideikommiss i Halland; född 1820.

Friherre Stierncrona eger å Stjernarp ett ganska dyrbart bibliotek, uppgående till 3 à 4,000 band. »Dess värdefullaste afdelning är den historiska.» (Enligt meddelande af egaren.)

STRANDBERG, Fredrik August; född 1820; kommissionslandtmätare 1861; f. n. parfymfabrikör i Jönköping.

Ex-libris: *Tillhör Fredr. Aug. Strandbergs Boksamling;* inom ram. Litografi, helt liten.

EHRENSVÄRD, Albert Carl August Lars; grefve, fil. doktor; minister för utrikesärendena (excellens); född 1821.

Å sin egendom *Tosterup* i Skåne har h. exc. grefve Ehrensvärd ett betydligt bibliotek. Rörande detsamma har han benäget meddelat följande:

»Biblioteket är grundadt af Fältmarskalken Augustin Ehrensvärd och tillökt af sonen General-Amiralen Carl August, min Farfar, och slutligen af min Far och mig. Det innehåller, antager jag, omkring 10,000 volymer, men är, på grund af täta flyttningar emellan Finland, Stockholm, Carlskrona och åter till Stockholm samt slutligen Skåne, i åtskilliga delar defekt. Då jag åter får taga bo-

stad på Tosterup, hoppas jag kunna återställa den, genom mitt vistande i Göteborg och Stockholm, tillsammans öfver 24 år, tyvärr mycket rubbade ordningen. Katalog finnes öfver den äldre delen, men ofullständig äfven den.»

HALLBERG, Carl August, framstående komisk skådespelare vid landsortsteatern och vid sekondteatrarne i hufvudstaden; född 1821, död 1870 å Serafimerlazarettet i Stockholm.

Bokegaremärke: Ett större latinskt *H* stämpladt å titelbladet.

Hallberg egde en till flere hundra n:r uppgående samling af svensk dramatik, som efter hans död försåldes till antiqvariske bokhandlaren Laur. Larsson i Stockholm, hvilken genom köp öfverlät en del deraf till hr Birger Schöldström. Å ett stort antal af de en gång Hallberg tillhörande teaterpjeserna finnes äfvenledes ett *B* inom en strålcirkel (ej att förvexla med skådespelaren, teaterförfattaren och boktryckaren Didric Gabriel Björns förläggarestämpel *B* inom liknande cirkel), som tillhört en Jan Er. Boman. (I Stockholms Adresskalender förekommer 1834 en landsgevaldiger J. E. Boman och 1846—55 en bagare med samma namn; om det ofvan nämda bokegaremärket, B, tillhört någon af dessa, känna vi ej.)

LUNDGREN, Nils August; född 1821; f. d. kamrer vid Säfstaholm; förf. till »Beskrifning öfver Vestra Vingåkers socken»; bosatt i Vestra Vingåker.

Ex-libris: I rödt typtryck inom dubbel linieram: *Tillhör N. Aug. Lundgrens Boksamling.*

Lundgrens boksamling räknar omkring 1,200 n:r (volymernas antal är vida större) och omfattar svenska arbeten i teologi, historia, biografi, geografi, skönlitteratur, tidskrifter samt riksdags- och rättegångshandlingar.

WALLANDER, Joseph Wilhelm, professor vid Akademien för de fria konsterna; född 1821, död 1888.

Bokegaremärke: *W W* (anglosachsiska), sigillaftryck i svärta.

Wallanders böcker, planschverk och musikalier såldes enligt tryckt förteckning d. 4. April 1888 å Stockholms auktionskammare. Förteckningen upptog 500 n:r. Med undantag af *Sandrart, Die Antiken in 26 Blätter, 1680; Ebers, Egypten med 250 afbildningar*, och af äldre svenska böcker: *Manuale Sveticum, medh sköne kopparstycken, Sthlm 1688*, var boksamlingen ej af någon egentlig betydelse.

BERGSTRÖM, Sven Alarik, revisor i Riksbanken, född 1821, död 1886.

Bokegaremärke: Namnet: *Alarik Bergström.* Blåstämpel.

Bergströms ganska betydliga boksamling såldes, efter skrifven förteckning, å bokauktion hösten 1886. Märkligt nog bortslogs dervid drottning Desiderias bönbok (»Petit Paroissien») försedd med kontrollerade guldknäppen för — 15 öre.

BARCLAY, Alexander, grosshandlare; afled den 23. Februari 1885 i Brighton (England), 63 år gammal. B. var hög frimurare.

Ex-libris: Vapnet (engelskt) med hjelm; deröfver ett kors och en egendomlig krona. Under å en bandeau: *Crux Christi Solamen Affert* [Christi kors skänker tröst]. Stålstick (eng.).

Boksamlingen (pantsatt hos grosshandlaren Edlund) såldes i Stockholm 1882 på våren och utgjorde enligt tryckt förteckning 960 n:r.

TILLHÖR FRIHERRE R.M. KLINCKOWSTRÖMS BOKSAMLING PÅ STAFSUND
1865-1886

CARL GUSTAF.
ET DEUS ET PATRIA TESTES

Barclay var en på sin tid i Stockholm mycket känd personlighet, som bland annat, efter ritning af professor Scholander, lät uppföra det vackra huset i hörnet af Östra trädgårds- och Näckströmsgatorna, hvilket sedan kom i bankdirektör Wallenbergs ego.

Barclays vapen är anbragt å nämda hus.

BERGELIN, Theodor, agronom, sekreterare vid Stockholms läns hushållningssällskap; författare i landtbruksvetenskap; född i Carlstad 1822, död å Hammarby, invid Stockholm, 1864.

Ex-libris: Inom en prydlig ram med allegoriska figurer läses: *Theodor Bergelins Boksamling.* Träsnitt.

Boksamlingen såldes å auktion i Stockholm 1865 den 4. November o. f. d., enligt tryckt förteckning, upptagande 4,041 nummer böcker och kartor.

RIDDERSTOLPE, Carl Gustaf, grefve, major; innehar och bebor fideikommisset Fiholm, adress: Strömsholm; född 1822.

Ex-libris: Vapnet med sköldhållare å ett soubassement; öfver: *Carl Gustaf;* under: *Et Deus et patria testes* [Både Gud och fäderneslandet äro vittnen]. Litografi.

Grefve Ridderstolpes boksamling är af honom sjelf hopbragt på Fiholm; hans samling af autografer och handskrifna bref är ganska betydlig och af stort värde.

RAMSAY, Anders Henrik, hofrättsråd i Svea hofrätt; född 1822, död 1880.

Bokegaremärke: Namnet *A. H. Ramsay* med skrifbokstäfver i svartstämpel.

På tillfrågan om hofrättsrådet Ramsays boksamling har hans enka, Augusta Ramsay, född friherrinna Ramsay från Finland, benäget meddelat: »Min mans bibliotek bestod förnämligast af juridiska böcker, äfvensom af några få historiska, några litterära och heraldiska verk. Denna boksamling finnes för närvarande i mitt hem i Upsala och fyller ett större bokskåp.»

DÜBEN, Gustaf Vilhelm Johan von, friherre; f. d. professor i anatomi vid Carolinska Institutet; född på Hvargarn i Södermanland 1822.

Bokegaremärke: En liten oval stämpel, anbringad å titelblad, i hvilken läses: *G. von Düben* och derunder en lagerqvist samt en Æsculapii-staf.

Vid sitt afskedstagande år 1887 skänkte prof. v. Düben till Carolinska Institutet ett större antal arbeten och broschyrer, företrädesvis af anatomiskt, antropologiskt och kraniologiskt innehåll. Resten af boksamlingen förvaras nu å egendomen Nysund (vid Mölnbo station), som prof. v. Düben eger och bebor.

EHRENHEIM, Per Jakob; f. d. statsråd, universitetskansler; född 1823. Eger Grönsö i Upland.

Å Grönsö finnas en värdefull boksamling, uppgående till något öfver 4,000 band, en myntsamling samt en kopparstickssamling med dyrbara blad af Albrecht Dürer, Martin Schongauer, Erhard Edelinck, Claude Mellan, Paul Potter, Lucas van Leyden, Della Bolla m. fl.

Grönsö finnes beskrifvet i Klingspors och Schlegels *Uplands Herrgårdar.*

KEYSER, Claës Theodor Gustaf, kommendörkapten; född 1823.

Bokegaremärke: Namnet: *T. Keyser* inom åttkantig linieram. Blåstämpel.

MELLSTRÖM, C. J., bokhållare vid Utredningsförrådet i Stockholm.

Ex-libris: I typtryck inom ett ornament (alldeles lika det å A. Grundelii och Th. Molls Ex-libris): *C. J. Mellströms Boksamling.* (Tryckt 1850 af boktryckarefirman Östlund & Berling i Norrköping.)

HJELM, Gustaf, handlande i Stockholm; hade bod med bijouterivaror i Bazaren vid Norrbro. Född 1824.

Bokegaremärke: Namnet *Gustaf Hjelm* i hvitt å en blå etikett; unionsvapnet i midten. (1884.)

Hjelm hade som specialitet samlat svenska almanackor och egde en nästan komplett samling deraf; nu såld.

STRÖMBERG, C.; född i Carlshamn; målare derstädes; emigrerade omkring 1853 till Amerika, då hans böcker inköptes af Lars Månsson i Tranemåla.

Bokegaremärke: Oval stämpel i rödt: *C. Strömberg.*

EHRENBORG, Gustaf Johan Wilhelm (son till justitieombudsmannen Casper Isaac Michael Ehrenborgs kusin, statssekreteraren Casper Wilhelm Michael E., friherre 1817), född i Kristianstad 1824, friherre vid fadrens död 1844, andre riddarhuskanslist 1853, kammarherre hos drottning Josefina 1857, kamrerare vid K. M:ts orden; egde del i Bålby och Hasselfors i Nerike; död 1883.

Ex-libris: Vapensköldén med heraldiskt ornament, ofvantill: *G. E.* Kopparstick.

SUNDSTEDT, Adolf Victor; född i Örebro 1824; grosshandlare i Stockholm; flitig medarbetare i Stockholms

tidningar (specielt Stockholms Dagblad och Nya Dagligt Allehanda, vanligen under signaturen *Köpman i Stockholm*), isynnerhet på 1870-talet. (Förekom på 1860-talet ofta i Söndags-Nisses text och illustrationer under namnet »Pundstedt», hvilket S. för öfrigt upptog ganska godmodigt.) Död i närheten af Jönköping 1886.

Ex-libris: I typtryck inom linieram: *A. W. Sundstedt Stockholm.* Helt litet; har utseende af en etikett.

* * *

Efter Sundstedts död skrefs i korrespondensen »Hvad nytt från Stockholm?» om honom följande:

Sundstedt var en man, som t. ex. i Frankrike under den finansiella regime, som rådde under tredje kejsardömets gyllene dagar, säkert kommit att spela en Miré's roll. Nu fick han sin verksamhet i ett land, inom hvars affärsverld högtflygande planer, om än ej sällan verkligen genialiska, och storartade idéer ej tynga öfvervägande i vågskålen, helst då deras upphofsman, såsom här var fallet, ej hade öfvermått af hvarken uthållighet eller alltid ett af affärers grundvilkor: tillräckligt kapital eller kredit.

Sundstedt var född på Örebro slott, der fadern var vaktknekt, kom i garfvarelära och blef i vederbörlig ordning både gesäll och mästare samt var en tid i Södertelje egare af ett garfveri. Utrustad med ett briljant hufvud och, som ofvan sades, storartade affärsvyer, slog han sig emellertid på köpenskap och innehade, i förening med hr F. A. Bergqvist — sällskapet W6:s stiftare — en tändsticksfabrik i Stockholm.

Mera allmänt bekant blef han dock först genom sina tomtspekulationer i medlet af 1860-talet, då frågan om ett nytt salutorg i Stockholm stod på dagordningen. Sundstedt hade på spekulation inköpt ett antal tomter å och omkring nuvarande Centralbangården, och dessa blefvo nu också verkligen efter många och långa maskinationer och intriger af stadsfullmäktige inlösta för det nämda ändamålet. Sundstedt antogs ha gjort en lysande affär . . . men en af honom alldeles opåtänkt kraft gjorde inköpet om intet.

Historien härom är, om man så vill, lärorik nog.

Sundstedt besöktes en dag å sitt kontor i något ärende af en journalist — nu mera mycket bekant och dekorerad —, hvilken S. af någon anledning tog sig före att i kontorspersonalens närvaro öfvermodigt behandla. Journalisten teg och gick sin väg; men det dröjde ej många dagar förr än en liflig debatt i Stockholmspressen återigen öppnades om

de Sundstedtska tomterna. *Mot* inköpet af dessa riktades nu grofva artillerisalvor på både yttersta högern, N. Dagl. Alleh., och yttersta venstern, Fäderneslandet; salvor, hvilkas förnämsta projektil var påminnelse om att inköpet af de nämda tomterna tillhörde de kommunala ärenden, hvartill fordras $\frac{2}{3}$ majoritet inom stadsfullmägtige (sådan majoritet hade icke uppnåtts vid beslutet om tomternas inköp till salutorg). Söndags-Nisse, då under sin värsta slyngelålder, bombarderade å sin sida »Pundstedt» med närgångna »gubbar» och spetskulor.

Och stadsfullmägtiges först fattade beslut upphäfdes. Det var en inom tidningsverlden på den tiden offentlig hemlighet, att denna tidningsstrid sattes i gång och till största delen personligen sköttes af den ofvan nämde journalisten.

Men Sundstedt aktade sig sedan visligen att spela öfvermodig mot män med talang!

Ungefär samtidigt spelade hans öfvermod honom ett annat fult spratt. Genom omständigheter, för kombinerade att här närmare kunna omtalas och ytterst beroende på August Sohlmans intrasslade affärer, hade Sundstedt på 1860-talet fått öfvervigt inom Aftonbladets bolag och svingade sig upp till tidningens ekonomie-direktör.

Ett odiplomatiskt bref till en börsmatador i Göteborg, hvilken hade en fordran af tidningen och samtidigt blef i tillfälle att inlösa ett antal i nämda stad hypotiserade aktier i bladet, förpassade Sundstedt ett tu tre från sin direktörspost.

Hans inflytande i tidningspressen upphörde aldrig, och få äro väl de hufvudstadsblad, der han ej under de senaste 25 åren haft ett finger med. Lyckades han ej på ena hållet, gick han till det andra, tredje, fjerde, femte, och sällan misslyckades han. Särskildt under den s. k. stenkolsperioden i början af 1870-talet var han outtröttlig att söka bearbeta hufvudstadspressen till förmån för alla dessa inmutningar och aktiespekulationer, som då hörde till ordningen för dagen.

Bland hans senaste och lyckade affärsspekulationer var annonseringen i Stockholms spårvagnar och vid statens jernvägsstationer, å hvilken annonsering han förskaffat sin firma monopol.

Som enskild person var han en synnerligen angenäm och fryntlig man. Gourmand af första ordningen, var det ock hans fröjd att se vänner och bekanta vid sitt alltid och i alla skiftande förhållanden gästvänliga bord.

En varm vän af vetenskap, litteratur och konst, älskade han med hänförelse att inlåta sig i samtal med dessas idkare. Till hans närmaste umgängesvänner hörde bl. a. Nordenskiöld, hvilkens första handslag å europeisk botten, under Vegas hemfärd, å hamnkajen i Neapel vexlades med »Köpman från Stockholm» — den signatur, Sundstedt vanligen använde som tidningsmedarbetare.

sin svärfaders, öfverintendenten Franz Adolph von Schéeles död (den 20. Juli 1863) hela dennes bibliotek, bestående af omkring 900 arbeten i 1,500 band.

(Se vidare art. *Finspongs Bibliotek.*)

STRÅLE, Gustaf Holdo; född i Stockholm 1826; e. o. kanslist i Justitierevisionen 1847; öfvertog Rörstrands egendom och porslinsfabrik efter faderns död 1853.

Den tid, som en omfattande affärsverksamhet (tillverkningen å Rörstrand har fyrdubblats sedan S. blef disponent) och en mängd kommunala uppdrag lemnat honom öfrig, har han användt till studier i arkeologi, numismatik, bibliografi och konsthistoria, hvarjemte han utgifvit flere större arbeten i keramik, *Alingsås Manufakturverk* (Sthlm 1884) m. m.

Ex-libris: Vapnet (3 pilar i kors) med heraldiskt bladverk inom linieram. Tre storlekar. Xylografi 1885.

Permstämpel: *G. H. S.* i guld å frampermen (denna dock endast å böcker under hr Stråles gymnasisttid).

Brukspatron Stråles bibliotek uppgår till 3 à 4,000 vol. Det innehåller, förutom en mängd äldre svenskt tryck och sällsyntheter (hvaribland må nämnas Rudbecks Atlantica, komplett), en rikhaltig och dyrbar samling af arbeten om keramik. De flesta böckerna äro af den framstående bokbindaremästaren C. M. Andersson, Stockholm, präktigt inbundna i »sprängda» kalfskinnsband med rik guldpressning i 16- och 1700-talens olika stilar, äfvensom i 1500-talets stil med väl imiterade inpressningar utan guld.

År 1876 sålde hr S. å bokauktion i Stockholm en samling böcker efter tryckt förteckning med följande titel: »Samling af utländska och svenska böcker, hvilka försäljas å Stockholms Bokauktionskammare Onsdagen den 17 Maj 1876 och följande auktionsdagar» (Sthlm, Hæggström 1876). Katalogen är af stort intresse. Vi vilja anteckna de pris, som betingades å de större rariteterna: *Alfabetum Rutenorum*, Sthlm, Van Selaw, u. a. (1640-talet), rysk ABC-bok med böner, 77 kr.; *Biblia 1540, 1541*, 181 kr.; *Sa Birgitte Reuelationes:*

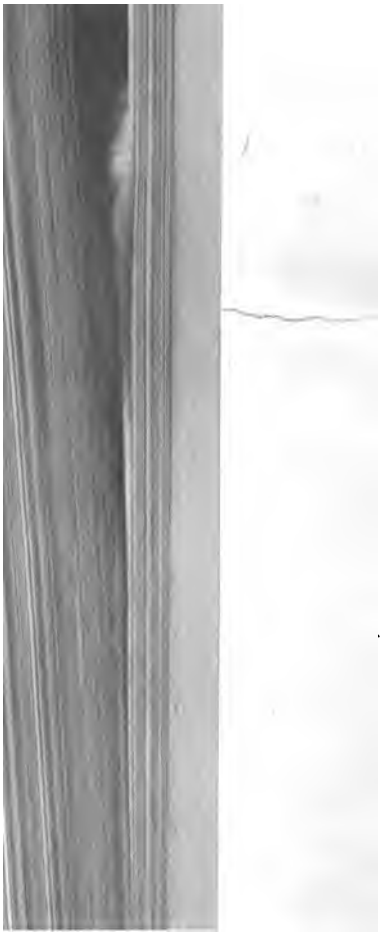

»Finit diuinum volumen omnium celestium Reuelationum preelecte sponse christi Sancte Birgitte de regno Swecie». Lübeck, Ghotan, 1492. Originalupplagan med träsnitt af Vadstenabrodern Gerardus (död 1515), 500 kr.; Reuelationes sancte Birgitte, Nürnberg, Koberger 1500. Andra upplagan med träsnitt, sannolikt af A. Dürer, 102 kr.; Reuelationes sanctæ Birgittæ, Romæ 1557. Fjerde uppl. utg. af Olaus Magnus. Träsnitten kopierade efter Dürers. (Med prospekten: Memoriale Effigiatum 1556), 101 kr.; Disz biechlin zaygt an die weyssagung von zükünfftiger betrübtnusz. — — Und wirt genannt die Bürde der Welt. 1522. I slutet: Gedruckt und volendet in der Kayserlichen Stat Augspurg durch Hans Schönsperger auf dem Weijnmarkt. Anno domini MCCCCCXXIJ Jan. (Denna in 4:o, de föreg. in fol.) Öfv. från Onus Mundi, det tidigast utgifna utdraget ur Revelationes Birgittæ, 90 kr. 5 öre. *Breviarium Upsalense* 375 kr.; *Eliæ, Paulus.* Nogre Christelige Svar till the spörsmaal som Koning Göstaff — — -- lodt wdgaa till sith gantsche Klerkerij, Köpenh. 1528, 101 kr.; *Jesus. Thet Nyia Testamentet på Svensko*, Sthlm 1526, 110 kr. 10 öre; *Wsselinx, W.*, Uthförligh Förklaringh öfwer Handels Contractet angåendes thet Södre Compagniet, Sthlm 1626 in 4:o, 90 kr. 50 öre; *Kort berättelse om Wäst-Indien eller America, som elliest kallas Nya Werlden*, Wisingsborg 1675, 45 kr. 50 öre.

År 1887 d. 6. Maj försålde S. å bokauktion i Bukowskis lokal, Stockholm, en »sällsynt och vald samling äldre svensk teologisk litteratur» enligt tryckt förteckning.* Åtskilliga af rariteterna betingade ganska höga pris. »Breviarium Upsalienze» betingade det högsta priset: 302 kr. 10 öre. Närmast detta kommo: »Breviarium Lincopence»: 225 kr. 10 öre och »Breviarium Arosiense»: 79 kr. (Dessa breviarier inropades af bibliotekarien Cronhamn för Musikaliska Akademiens räkning.) S:a Birgitta-litteraturen (trots det att öfverbibliotekarien Klemming lyckats under hand förvärfva de raraste nummer af samlingen, hvilka saknades i Kongl. Biblioteket, likväl den största samling,** som någon-

---

* Denna förteckning: N:o 34 af Bukowskis kataloger upptager från sidan 27 »Planschverk m. m.», hvilka såldes för den mångsidige samlaren kapten H:s räkning.

** N:ris 29—50 i katalogen äro upptagna under rubriken *S:a Birgitta-litteratur.*

sin gått under klubban) betingade höga pris. »Reuelationes Sancte Birgitte» bortslogs för 162 kr. 10 öre; en 1680 tryckt lefvernesbeskrifning öfver Birgitta för 100 kr.; ett gammalt pergamentsmanuskript från slutet af 1400-talet för 36 kr.; en isländsk bibel för 45 kr.; »Liturgia 1576» för 82 kr. och »Liturgia 1588» för 40 kr. Nicolais (»Kloster-Lasse») »Enchiridion. Thet är then lille och reene chatechismus etc.» såldes för 82 kr.; Olaus Petris »Orsack hwar före messan böör wara på thet tungomål som then menighe man förståndelighit är» (1531) betalades med 75 kr. och samme mans »Een christelighen formåning til clerekrijt» (1528) för 50 kr. 50 öre o. s. v. Hela samlingen teologisk litteratur utgjorde 362 nummer, och dessa gingo för tillhopa 3,425 kr. eller nära 10 kr. numret, måhända den högsta siffra, som i vårt land nåtts för någon samling, i förhållande till nummertalet.

QVANTEN, Emil von; född i Björneborg 1827; bibliotekarie hos konung Carl XV 1864—72, skriftställare.

Ex-libris: *E. von Qvanten. Stockholm, Blasieholmstorg N:o 12.* Typtryck, utfördt i Helsingfors.

Boksamlingen innehåller företrädesvis arbeten i europeisk vitterhet samt politisk och kultur-historia.

FRANCKEN, Georg Wolfgang von, öfverstelöjtnant i Armén m. m.; född i Stockholm 1827. Har utgifvit följande arbeten:

Berättelse om Militär-Sällskapets i Stockholm uppkomst och verksamhet, afgifven den 2 Januari 1877 med anledning af Militar-Sällskapets Tjugofemåriga tillvaro.

Matrikel öfver Svenska Stora Landtlogens grundläggare och Embetsmän m. m. jemte några korta uppgifter rörande Frimureriet. Stockholm 1880.

Matrikel öfver Stockholms stads-fullmägtige samt de under stads-fullmägtige lydande Nämnder, Verk och Inrättningar med dess ledamöter och tjenstemän jemte korta uppgifter rörande några af dessa inrättningars uppkomst och utveckling. Stockholm 1883.

Förteckning öfver Stockholms Simsällskaps ledamöter, äfvensom några uppgifter rörande Simsällskapet och de i Stockholm varande simskolor. Stockholm 1882.

Förteckning N:o 2 öfver Stockholms Simsällskaps ledamöter, äfvensom några uppgifter rörande Simsällskapet och Stockholms stads Bad- och Siminrättning. Stockholm 1885.

Bokegaremärke: Vapnet i blåstämpel med *G. W. v. F.* under.

Ex-libris: Vapnet (indeladt i fyra fält: två gyllene sparrar i blått fält och två örnar i gyllene fält) i litografiskt färgtryck.

Dessutom äro alla böckerna märkta med *G. W. v. F.* i ryggen.

Öfverstelöjtnant von Francken eger en ganska vacker boksamling, uppgående till omkring 2,000 vol., omfattande mest historiska, biografiska och militära arbeten, äfvensom frimureri. Särskildt må nämnas: en komplett samling af Krigsvetenskaps-akademiens handlingar; en komplett samling af Stockholms stadsfullmägtiges handlingar från dess början 1863, från hvilken tid v. F. tillhört samma korporation; en fullständig samling af almanackor från 1760-talet; fullständig samling af militär-reglementen; Post- och Inrikes Tidningar från och med 1849 i vackert bundna exemplar. Såsom bevis på ett ovanligt utpregladt ordningssinne må nämnas, att v. F. har förvarat och eger fullständig samling af alla sina skolböcker, från den tid han intogs i Clara skola, till dess han afslutade sin kurs vid Carlberg. Såsom ytterligare bevis på samma ordningssinne må äfven nämnas, att v. F. från år 1847 tillvaratagit alla till honom ställda inbjudnings- och notifikationskort, äfvensom alla matsedlar vid middagar, som han frequenterat, hvilka sistnämda äro försedda med anteckningar öfver inbjudne. Det äldsta notifikationskortet är tillkännagifvandet om v. F:s födelse. Denna i sitt slag intressanta samling, som kan sägas vara verkligen unik, har öfverstelöjtnant v. Francken testamenterat till Kongl. biblioteket.

NILSSON, Per (»Per Nilsson i Espö»); »mångårig riksdagsman, väl förfaren i allmänna värf, redlig fosterlandsvän»; född i Grönby socken i Wemmenhögs härad af Skåne 1816, hvarest hans fader Nils Jönsson var boende; död i Espö 1879.

Per Nilsson i Espö var vida känd som bokvän och samlare af mynt och fornsaker. Af största betydelse voro hans samlingar rörande Skåne. Detta intresse för boklig kunskap och historisk forskning inkränkte sig ingalunda till ett passivt mottagande af intryck, utan Per Nilsson framträdde äfven såsom författare. I »Samlingar till Skånes Historia, fornkunskap och beskrifning» för 1871 finnes intagen en af Per Nilsson författad uppsats: Gamla seder och bruk bland allmogen inom Wemmenhögs härad vid början af 19:e seklet. Samma år han dog utgaf han *Förteckning å Almanackor för Skåne från 1660, då provinsen blef förenad med Sverige, till och med 1878*, Trelleborg 1879. (Tr. i 200 ex.).

Till deposition i Lunds universitets bibliotek öfverlemnade Per Nilsson d. 12. Nov. 1879 (således kort före sin död) en större förseglad papp-ask, innehållande »handlingar», som icke få öppnas förr än 20 år efter hans död och derefter blifva bibliotekets egendom.

Per Nilssons »Skånska bibliotek», inköptes för Trelleborgs allmänna läroverk * och förvaras der. Öfriga böcker såldes å auktion i Lund.

* * *

---

* Detta till följd af ett så lydande upprop i skånska tidningar:

Per Nilssons i Espö äreminne.

Den skånska allmogen har nyligen förlorat en man, som genom sin frisinnade verksamhet, sitt oförtrutna ingripande i fosterlandets utveckling och sitt städse ådagalagda medborgerliga mod gjort sig förtjent af såväl samtidens som efterverldens tacksamhet.

Ett uttryck af denna tacksamhet vore värdig denna allmoge, hvars tankar han frambar inför tronen och i hvars dagliga lif han rörde sig som en vänsäll och städse hjelpsam man, afhållen och eftersökt vid såväl de allvarliga öfverläggningarna som i de glada lagen.

Derför vända vi oss till denna allmoge för att inbjuda den att jemte oss söka åt Per Nilsson resa ett äreminne för everldiga tider, som

I en af de många nekrologer, som syntes öfver Per Nilsson, lästes följande lilla intressanta episod:

En ung ryss gjorde för ett par år sedan en resa genom Skåne och kom tillfälligtvis att gästa Per Nilsson i Espö. Den resande undfägnades på bästa sätt både andeligen och lekamligen. — Men vi låta den unge ryssen sjelf berätta, hvad intryck han fick af värden på stället. »Han uppbygde mig», säger ryssen, »med de intressantaste samtal, om alla möjliga saker, ekonomi, politik och litteratur. Särskildt beträffande ryska förhållanden visade han sig mera hemmastadd och bevandrad än en infödd bildad ryss. Jag uttryckte min undran och beundran öfver hans vidtomfattande bildning. Då log han och ledde mig in i sitt kabinett, som han sade, och der fann jag en den rikhaltigaste boksamling med alster från litteraturens skilda fält, både på svenska och främmande språk. Jag häpnade öfver att det verkligen fanns så mycket kärna inom detta, såsom mig till en början tycktes, oansenliga skal. »Jo, helsa Ryssland, att sådana bönder hafva vi i Sverige» — sade han med ett godmodigt, sjelfbelåtet leende, då han märkte min fortfarande förvåning öfver hvad jag såg och hörde. Det var med stor saknad jag omsider slet mig lös och lemnade den

---

generation efter generation skall påminna om hur kär han var oss och hur mycket han verkat för fosterlandets väl.

Detta kan lämpligast ske genom att ur sterbhuset inköpa hans dyrbara boksamling, hvilken utgjorde hans dagars glädje, och som, enligt den aflidnes käraste önskan, sålunda kommer att bevaras odelad till en sen efterverld. Den skulle då blifva hans minnesvård, men tillika af ofantlig nytta för alla dem, som forska i fäderneslandets, men isynnerhet provinsen Skånes historia, och hvilka der kunna finna ett rikt fält för sina studier.

Plats för denna boksamling upplåtes välvilligt inom Trelleborgs allmänna läroverks lokal, och det fattas således blott medel för att realisera denna vackra tanke. Vi vända oss derför härmed till den aflidnes många vänner och uppmuntra dem, att här nedan teckna sina bidrag för sagda ändamål, och förbinda oss att redovisa dem i tidningarna Malmö nya Allehanda och Trelleborgs Allehanda i den mån de inflyta.

Särdeles tacksamma skulle vi vara, om listorna återsändas så fort som möjligt, men utbe oss dem senast i medlet af April månad, insända jemte bidrag till undertecknad Hj. Sjövall.

Hj. Sjövall,
Rector Scholæ,
Trelleborg.

Truls Persson,
Landtingsman,
Skurup & Önnarp.

Bengt Larsson,
Landtbrukare,
Espö et Hemmesdynge.

Th. Sjöbohm,
Bokhandlare,
Trelleborg.

intressanta bekantskap, jag så händelsevis varit lycklig att göra, men aldrig skall denna episod gå ur mitt minne.»

DRAKE, Fredrik Amadeus; kapten i Arméen, f. d. kapten vid Gotlands Nationalbeväring; eger och bebor Tunarp i Småland; född 1827.

Ex-libris: Namnet *A. Drake. N:o* . . . i typtryck å gult papper.

En del af kapten Drakes boksamling försåldes å Stockholms bokauktionskammare, enl. tryckt förteckning, d. 22. Sept. 1888. Katalogen upptager närmare 1,200 n:r, egentligen historia och vitterhet.

BJÖRNSTJERNA, Rogér Magnus Eugène Curt, generalmajor, öfverste och sekund-chef för Svea lifgarde; född 1827.

Ex-libris: Hjertvapnet uppfäst å en manteldekoration, derunder namnet: *R. M. Björnstjerna*. Litografi.

Generalmajor Björnstjernas boksamling uppgår till närmare 3,000 band och utgöres hufvudsakligen af arbeten i krigsvetenskap, krigshistoria, resebeskrifningar samt vitterhet.

HJERTÉN, Gustaf, son till psalmförfattaren kyrkoherden Johan Hjerten; född 1827, freqventerade några år Skara högre lärdomsskola, fick 1843 anställning hos sidenfabrikör Gust. Lagergren, innehafvare af f. d. Schönherr-Lundgrenska sidenfabriken*; sedan 1856 kramhandlare i Stockholm.

* Sidenfabriksindustrien i Sverige har på grund af det frihandelssystem, som började tillämpas på 1850-talet, i det närmaste gått under. År 1855 funnos i Stockholm *nitton* sidenfabriker; tillverkningsvärdet s. å. uppgick till 1,082,468 rdr bko (= 1,623,702 kr.) Nu finnas der *två* fabriker,

Bokegaremärke: Namnet s. o. å en bandeau i svartstämpel. (Å skrifter öfver silkesodling.)

* * *

Under de år på 1870-talet, då Hjertén bodde i huset n:o 14 Skaraborgsgatan å Södermalm och disponerade trädgården derstädes, experimenterade han, med synnerlig framgång, i ek-silkesodling. I *Berättelse om mulbärsplanteringen och silkesodlingen under år 1872 afgifven till Sällskapet för inhemsk silkesodling, d. 31 Dec. s. å, af Sällskapets Förvaltningsutskott (Sthlm, P. A. N. & S., 1873)* förekommer sid. 17—20 en ganska intressant berättelse om nya metoder, som Hjertén uttänkt och tillämpat vid odlandet af ek-silkesmasken (Bombyx Yamamaï), och hvilka »kröntes med fullständig framgång».

MÅNSSON, Lars; f. d. riksdagsman, hemmansegare i Tranemåla, adr. Hofmansbygd, i Bleking, född 1827.

Bokegaremärken: 1. *Lars Månsson* i svartstämpel.

2. *Lars Månsson, Tranemåla;* oval rödstämpel med landtbruksemblem i midten.

Månssons storartade bibliotek grundades redan till någon del af hans farfar på Tranemåla, hvilket hemman gått i arf från far till son, ända från danska tiden på 1650-talet. Den samling, M. efter sin far och sin farfar erhöll i arf, var en ren obetydlighet mot hvad han sjelf hopbragt. Dock ärfde

---

hvilkas sammanlagda tillverkningsvärde uppgår till tredjedelen af nämda belopp.

Då efter franska handelstraktaten den ena fabriken efter den andra upphörde, tillföllo arbetare i mängd fattigvården och dyrbara stolar sönderhöggos till ved, sedan de blifvit förvandlade till skräp. Tiden har mer eller mindre hunnit igensopa spåren af de sorger, som dermed öfvergingo hela familjer; men ännu lefver det dystra minnet hos en och annan, som var med och fick *känna på*.

han efter sin farfar åtskilliga rariteter, deribland Wisingsborgstryck. År 1875 uppgick M:s bibliotek endast till omkring 2,900 n:r, nu (1888) uppgår det till öfver *16,500* n:r, och det kan således räknas till ett af de förnämsta enskilda biblioteken i vårt land. M:s boksamling är icke en mängd hopkomna böcker, »likt och olikt», utan hans inköp hafva alltid gjorts med plan och urskilning och alltid afsett svensk historia och svenska förhållanden. Slutligen må nämnas, att biblioteket förvaras i ett särskildt dertill af egaren uppbygdt hus.

NORDENBERG, L.; mångsidig handtverkare (broder till den berömde genremålaren Bengt Nordenberg och fader till artisten H. Nordenberg, båda bosatta i Düsseldorff); adress: Tranemåla & Hofmansbygd. Född 1827.

Bokegaremärken: Två svartstämplar: *L. Nordenberg* och *L. Nordenberg Tranemåla.*

WIMAN, A. P. Detta namn förkommer tryckt på titelblad å teaterpjeser från början af detta århundrade, men vi ha omöjligt kunnat utröna egarens vitæ genus.

HALLMAN, S. A. Detta namn i skrifbokstäfver förekommer tryckt å titelblad af äldre teaterpjeser. Stämpeln antagligen från 1830-talet.

SUNDBLAD, F. W. Detta namn med skrifstil förekommer stämpladt i rödt å titelblad. Möjligen är detta den bryggeriägare Frans Wilh. Sundblad, som finnes upptagen i G. O. Sundblads »Om Askersunds stad samt de tolf äldsta och största slägterna derstädes» (Örebro 1885) sidan 14.

AHLSTRÖM, J. T. Detta namn, tryckt med typer, förekommer på titelblad å dramatisk litteratur från 1820-

och 30-talen. Hvilken denne Ahlström varit, äro vi ej rätt vissa på. I uppslagsböcker och kalendrar kan i Stockholm ej upptäckas någon annan med detta namn än en husegare, sedermera hyrkusk *J. Th. Ahlström*, hvilken förekommer i Stockholms adresskalender för 1840-talet boende å David Bagares gata n:o 9.

RINGSTEN, J. A. A.

Ej sällan påträffar man å titelblad af böcker uti blåstämpel detta namn inom ornament. Stämpeln antagligen från 1860-talet. Vi ha genom korrespondens till åtskilliga, deribland två med namnet Ringsten, sökt få utrönt hvem stämpelns egare varit, men ej lyckats. De sistnämde herrarne R. ha icke ens ansett lämpligt afgifva något svar.

HALLENBORG, Magnus (Bolivar Magnus Fredrik Carl Wilhelm), född 1828; ryttmästares n. h. v. v.; f. d. löjtnant vid Skånska husarreg:tet, framstående ledamot af Riksdagens Första kammare; eger och bebor Rydsgård i Skåne.

Ex-libris: Vapnet (torn, krönt hane-hufvud och två stjernor i tre fält). Zinkotypi ur senaste vapenboken.

Ryttmästare Hallenborgs boksamling å Rydsgård uppgår till omkring 2,000 voll. Med undantag af en samling äldre juridik m. m., som ursprungligen tillhört H:s farfars far, lagman Carl Hallenborg, har ryttmästare Hallenborg sjelf hopbragt denna boksamling. Den består till väsentlig del af historia, memoir-verk, landthushållning och skönlitteratur, deribland engelsk och tysk (Dickens', Thackerays, Schillers, Göthes m. fl:s verk), *Crusenstolpes Ställningar och förhållanden* komplett, äfvensom i det aldra närmaste fullständig samling af Crusenstolpes öfriga arbeten. En märklig bok må ej glömmas, nämligen *Linnés Skånska resa*, interfolierad och försedd med fullständiganden och beriktiganden af lagman Hallenborg.

LINDEBERG, C. W. Junior; grosshandlare i Stockholm; vice konsul, bodde i Stockholm 1850—55; född 1828.

Ex-libris: I typtryck inom ram af rössjor: *N:o Tillhörig C. W. Lindeberg j:rs boksamling.*

KLINGSPOR, Carl Arvid (af adliga ätten Klingspor N:o 195); född 1829; kadett 1843, korporal 1849, underlöjtnant vid Lifregementets dragoncorps 1850, andre löjtnant 1857, förste löjtnant 1859, sqvadronschef och ryttmästare 1864, riddare af Wasa- och Svärdsordnarne 1872, ledamot af k. Sällskapet för utg. af handskr. rör. Skand. Hist. s. å., verklig ledamot af föreningen Herold 1874, korresp. led. af k. Hist.-, Vitterh. och Ant. Akad. s. å., riksheraldiker 1880, hedersledamot af Reale Academia Araldico Genealogica 1881, korr. led. af föreningen Adler i Wien 1881, major i Arméen s. å., afsked s. å., men qvarstår i regementets reserv, medlem af Gesellschaft für Geschichte und Alterthumskunde der Ostseeprovinzen 1883, kommendör af sachsiska Ernestiner-orden s. å., riddare af preuss. Kronoordens 2:dra kl. 1884, riddare af ryska St. Annæ ordens 2:dra kl. s. å., ridd. af Nordstjerneorden s. å., korresp. led. af Estländische litterärische Gesellschaft 1887, korr. led. de la societé gen. et herald. de Nederl. Leeuw, 1888.

Numera aflidne preussiske friherren Otto M. F. v. Klingspor har adopterat riksheraldikern Klingspor att för sig och efterkommande ärfva hans friherreskap, enligt adoptivbref, dat. Eckernförde d. 1. Nov. 1883.

Ex-libris: 1. Adliga vapnet, med krona samt hjortar som sköldhållare, hvilande på ett ornament; under: *Carl Arvid Klingspor.* Litografi.

2. *Vapnet* i rund sigillform (antikt manér) med bladverk; i kanten: + *Sigillum. Caroli. Arvidi. de. Klingspor. milit.* Zinkotypi. Detta märke synes vara en afritning, i något förminskad skala, af frånsidan till den minnespenning, som slagits öfver riksheraldikern Klingspor af regeringsrådet Brokenhausen (i Berlin), som till geneal.-herald. förenin-

Caroli · Arvidi · de · Kling · Spor · Milit ·

DE · KLINGSPOR · SIGILLUM · EQUIGIS · CAROLI · ARVIDI

gen »Herolds» sammanträden låter förfärdiga dylika minnespenningar öfver vissa af föreningens ledamöter. Se »Numismatiska Meddelanden», X, sid. 34.

3. I antik sigillform: häst med harneskklädd riddare, å hvars sköld synes Klingspors vapen. I kanten: *Sigillum. Equitis. Caroli. Arvidi. De. Klingspor.;* (å hästens schabrak synas 3 vapen: de Bruce, Posse & Staël v. Holstein.) Litografi.

Riksheraldikern Klingspors boksamling och arkiv består af omkring 3,500 inb. voll. och dessutom 100 kartonger, innehållande biografica och topografica samt excerpt för tillägg af Svenska adelns ättartaflor, för alla slägterna, uppgående till ej mindre än omkr. 3,000 ark — i sanning ett jettearbete!

Boksamlingen är hopbragt med urskilning och planmessighet. Dess hufvudsakligaste och värdefullaste innehåll rör sig omkring heraldik, adelshistoria, genealogi och ordenshistoria. Dertill kommer en stor samling Gjörwelliana, äfvensom en rikhaltig samling skönlitteratur. Bland s. k. rariteter må nämnas: ett samlingsband af adelsprivilegier och förordningar rörande adeln; officielt tryck 1654—1809, deribland förekommer: »Stadgar angående godsen och theres Reduction 1655», »Stadgar och Påbudh öfver Excesser och Oordningars afskaffande vid Adelige Troloffningar, gästebudh, barn doop och begraffningar», 1664; »Kongl. May:ts Stadga om olagliga Gifftermåhl», 1665; »Stadga och påbudh Öfver åthskilliga Oordningars afskaffande uthi klädedrägten», 1668; ett samlingsband af ordningar vid tornérspelen på Ekolsund 1776, Stockholm 1777, Drottningholm 1785, 1799 och 1800, jemte »utmaningsbref» dels i original och dels i tryck, »Mandata Sigismundi», 1596, (komplett); en stor samling disputationer öfver ämnen, rörande adeln. Slutligen må nämnas en okänd variant af Svedbergs Psalmbok (»Psalmboken . . . Af thet wyrd. Prediko ämbetet år MDCXCIII med flit öfversedd förbättrad och formerad. År 1694 i Stockholm af trycket utgången»), i hvilken de fyra latinska hymnerna, som i den s. å. tryckta upplagan förekomma både med latinsk och svensk text, här förekomma endast i svensk öfversättning. Boken är unik.

Af dedikationsexemplar må nämnas: »Baltische Ansichten», ett praktverk i tre band med tryckt dedikation »Die Kur-

ländische Ritterschaft dem verdienstvollen Herausgeber des Baltischen Wappenbuchs dem Königlich Schwedischen Reichsheraldiker Arved von Klingspor 1882» och »Finska Wapenboken», konstnärligt kolorerad, en gåfva af Ridderskapet och Adeln i Finland.

Riksheraldikern Klingspor har benäget meddelat följande:

Förteckning öfver af undertecknad utgifna arbeten.

1) *Om Klingsporska slägten.* Örebro 1868. 36 sid. 8:o. Särtryck ur Svenskt biogr. lex. Ny f. B. 6 s. 367—401.
2) *Upplands Fornminnesförenings tidskrift.* Utgifven på föreningens bekostnad. B. 1 (h. I—V). Bidrag till Uppl. beskrifning. Stockholm 1871—76. Band 2 (h. VI—XIV). Detta band fortsättes. Stor 8:o.
3) *Svensk Heraldik* (i förening m. B. Schlegel). Stockholm 1874. 4 + 121 + 3 sid. 8:o.
4) *Den med sköldbref förlänade, men ej å Riddarhuset introducerade Svenska adelns Ättartaflor, samlade och utarbetade af etc.* (I förening med B. Schlegel) Stockholm 1875. 4 + 409 sid. stor 8:o.
5) *Sveriges Adel under 1600—1700-talen.* Samtida minnesteckningar jemte anmärkningar, utgifven af etc. 2 band 1876—1877.
6) *En gammal Karolin.* Uppsats i Förr och Nu 1877, sid. 230—231.
7) *Svenska slott. Engsö.* Utgifvet af etc. (I förening med B. Schlegel.) Stockholm 1877. Praktverk 2 + 49 + LXXXX + 2 sid. 4:o + 5 pl.
8) *Kulturbilder från 1600—1700-talen.* Uppsatser i Sverige, Fosterländska bilder. (Stockholm 1877—1878). Sid. 167—168, 207—208. Innehåll: I. Riddarne af Avazu o. Wallasis. II. En prest mot sin vilja. III. Stadgande rörande adliga trolofningar, gästabud o. s. v. 1664. IV. En Svensk Ambassad i Berlin 1705. V. Stadgande för dem, som hålla hästar o. vagn i städerna 1731.
9) *Svenska Riksregalierna.* Uppsats i Sverige, Fosterl. bilder. (I förening med B. Schlegel.) Sthlm 1877—1878, sid. 47—48.
10) *Konung Erik XIV:s Kröning.* Uppsats i Sverige, Fosterl. bilder. Stockh. 1877—1878. (I förening m. Bernh. Schlegel) s. 90—95.
11) *Om Uplands adel i äldre tider.* 150 ex. särtryck ur tidn. Upsalaposten 1879—1880. Upsala 1880. 4 + 131 sidor liten 8:o.
12) *Bjelkenstjernska grafmonumentet i Österhanninge kyrka.* Uppsats i Sv familje-journalen 1880, sid. 80—83.
13) *Tidsbilder fr. 1600- och 1700-talen.* Uppsatser i Stockholms Dagbl. 1880, n:o 226, 236, 244, 251, 252, 280. Innehåll: 1. Ett bref fr. Sigrid Bjelke. II. Lars Kagg. III. En adlig begrafning 1662. IV. Kongl. sekret. Daniel Plaans frieri. V. Ett blad ur Embetsverkens

Häfder. VI. Frih. Carl Gust. v. Lievens beskickning till Hessen Cassel år 1751. VII. Bidr. till Postverkets och lotteriens hist. VIII. Kongl. Matsedlar 1623. IX. Om Bellsta äldre egare. X. Om Ryska grefvinnan von Golowin.

14) *Om Bellsta äldre egare.* Särtryck i 100 ex. ur föreg. Stockholm 1881. 16 sid. liten 8:o.

15) *Sveriges Ridderskaps och Adels Vapenbok.* Ridders- och Adelsmän fr. och med n:o 465. Band 2—5. Sthlm 1874—1879. 390 pl. + 20 sid. text. 4:o.

16) *Uplands Herregårdar.* Med beskr. text (i förening m. B. Schlegel). Teckningar och litografier af A. Hay. Stockholm 1877—1881. Af mig äro skrifna Aske (10 sid.), Bogesund, (18), Djursholm (22), Edsberg (24), Eka (16), Ekebyhof (14), Ekebyholm (14), Frötuna (12), Gimo (14), Grenhammar (20), Gränsö (28), Haga (34), Harg (20), Hjulsta (66), Kaggeholm (8), Marielund (10), Nybyholm (16), Näsby (14), Rungarn (12), Rånäs (18), Salsta (34), Signildsberg (6), Sjö (28), Strömsta (10), Sundby (12), Torsåker (10), Lidö (16), Åkerhof (10). Örbyhus (36). Rättelser o. tillägg samt Register till det hela 68 sid. tvär folio.

17) *Baltisches Wappenbuch.* Wappen sämmtlicher, den Ritterschaften von Livland, Estland, Kurland und Ösel zugehöriger Adelsgeschlechter. Die Wappen sind gezeichnet von A. M. Hildebrandt. Stockholm 1881—82. 134 pl. m. titelblad + text sid. 97 + 2, stor 4:o.

18) *Minnen från flydda tider.* Stockholm 1884, 62 sid. lit. 8:o.

19) *Sveriges Riksvapen.* Af H. M. Konungen gilladt och stadfäst. 300 ex. på eget förlag. (Staten inlöst 100 ex. 1884.)

20) *Sveriges Riks och landskapsvapen.* Af H. M. Konungen stadfästadt (till dekorering). 500 ex. 1885.

21) *Svenska slott och herresäten. Tyresö, Horn,* 1885; *Högsjögård* 1885; *Äs, Ekensberg* 1886; *Ekenäs, Näsby* 1887.

22) *Ett Svenskt Riksvapen. Henrik Totts vapen och grafminnen* i Rewals domkyrka. Särtr. i 100 ex. ur Autograf. sällskapets tidskr. 1886.

23) *Svenska Unionsvapnet.* För Kongl. utr. dep. räkning 1886.

24) *Sveriges Ridderskaps och Adels Vapenbok,* omfattande alla kända såväl introducerade, som ointroducerade ätters vapen 1886.

25) *I Ny Illustr. tidning.* Kult.-bilder från forna tider 1886—1887. *En bergtagning* n:o 44. *Ett drag ur Gustaf II Adolfs lif* n:o 45. *Riksgrefvarne Magni* n:o 46. *Obehaglig inqvartering* n:o 49. 1886. *Ett egendomligt fideikommiss* n:o 6. *Landtresan* n:o 18. 1887.

26) *Handbok i praktisk vapenkonst.* 1887.

Stockholm den 20 Febr. 1888.

C. A. Klingspor.

RYDBERG, Abraham Viktor; en af de aderton i Svenska akademien, professor i kulturhistoria (senare konsthistoria) vid Stockholms högskola; skald, lärd, tidningsman; född i Jönköping 1828.

Ex-libris:

Efter ritning af professor Rydberg * xylografieradt af K. Hellström (Stockholm n:o 15 Mariegatan).

Midtelpartiet af byggnaden återgifver porten till det hvalf, som ledde till borggården i Jönköpings slott, der professor Viktor Rydberg är född (hans fader var slottsvaktmästaren, fanjunkaren Johan Frisk Rydberg, en veteran från fejderna i Finland och Tyskland 1808 och 1814). Tornen äro efter ritningar i Kongl. Fortifikationens arkiv. Det hela visar det under Carl IX:s och Gustaf II. Adolfs regeringar uppförda Jönköpings slott, sådant det tedde sig på 1600-talet. Namnet på högra tornet är professor Rydbergs moders (Hedvig Düker).

Viktor Rydbergs Ex-libris har en märklig likhet med Victor Hugos, ehuru professor Rydberg vid komponerandet af sitt ej kände till den sistnämdes. Å Victor Hugos framställas kyrkan Nôtre Dames båda torn; under dem framför porten läses HVGO i monogram, så anbragt, att det kan läsas för V. HVGO; uti en blixt ofvan tornen: »Ex Libris Victor Hugo».

---

* »Jag har sjelf gjort ritningen efter i Kgl. Fortifikationens arkiv mödosamt uppletade original.» *V. R.*

Om sin boksamling har professor Rydberg lemnat följande uppgift:

Min bokskatt är af mig redan i tidigare år grundlagd och efter hand förökad. Den grekiska och latinska litteraturen, kulturhistoria, filosofi och teologi äro förnämligast representerade. Boksamlingen nppgår till omkring 3,000 volymer.

DJURKLOU, Nils Gabriel, friherre; e. o. amanuens i Riksarkivet; kabinettskammarherre; arkäolog, skriftställare; ledamot af K. Witterhets-, Historie- och Antiqvitetsakademien samt för öfrigt medlem af flere in- och utländska lärda samfund; verkställande direktör i Hjelmarens och Qvismarens sjösänkningsaktiebolag; bosatt i Örebro; född å Sörby, Nerike, 1829.

Ex-libris: Friherrliga vapnet med sköldhållare inom fyrkant af en linie. Träsnitt, tryckt å glacépapper.

Friherre Djurklous storartade boksamling förskref sig hufvudsakligast från brukspatron Jakob Möhlman (född 1685, död 1761 i Stockholm och begrafven i Storkyrkan). Möhlman tyckes hafva ärft en del af sin boksamling efter sin morbroder, Adam Leyel, ty dennes och hans moders (Barbara Dress) namn finnas i flere exemplar.

En katalog öfver en del af Möhlmans samling* trycktes 1769, afsedd för auktion, ehuru denna, åtminstone då, ej blef af. År 1776 såldes något (se notis i Klemmings »Anteckningar om Rudbecks Atland», rörande Lunds universitets förvärf af 4:de delen). Den del af Möhlmans boksamling, som sedermera kom i frih. Djurklous ego, var i sin tid uppsatt å M:s egendom Hammarby och öfvergick vid denna egen-

---

* Katalogen upptager närmare 4,700 n:r; volymantalet var naturligtvis vida större. Likväl meddelas i »Underrättelser», att förteckningen endast upptager »en del af den salige Herrens boksamling». Det behöfver icke tilläggas, att katalogen innehåller en mängd sällsyntheter, som numera aldrig förekomma å någon bokauktion.

doms försäljning till s. m. landshöfdingen J. L. v. Schantz. Denne flyttade samlingen till Götharsvik, der den hos yngre arfvingar påträffades å en vind 1856 af frih. Djurklou. Han inköpte samlingen för 500 rdr b:ko, flyttade den till Sörby och införlifvade den med sitt bibliotek.

Den betydande Djurklouska boksamlingen förvärfvades åt Kongl. Biblioteket år 1886 mot en köpesumma af 11,000 kronor, hvilken skänktes af vår frejdade landsman kapten John Ericsson i New-York.

Amanuensen A. Victorin började 1885 katalogisera boksamlingen, och sex ark blefvo tryckta hos Almkvist & Wicksell i Upsala, men med anledning af boksamlingens öfverlåtelse till Kongl. Biblioteket upphörde tryckningen. (Nämda 6 ark komma väl att betecknas med åtskilliga *r* i blifvande bokkataloger.)

MAASS, Philipp Friedrich Georg; född i Hamburg 1830; hade i medlet af 1850-talet anställning hos bokhandlaren Ad. Bonnier i Stockholm. M. öppnade 1857 egen bokhandel för in- och utländsk litteratur i huset n:o 37 Westerlånggatan; denna affär var förenad med lånbibliotek 1 tr. upp. M. flyttade 1865 sin bok-affär till n:o 30 samma gata samt derpå till n:o 12 St. Nygatan. År 1867 slutade M. med bokhandel och lånbibliotek och har sedan varit konsthandlare. Lånbiblioteket var från första början ordnadt och katalogiseradt af C. Eichhorn. Om någon tid lär detta bibliotek, som länge varit hypotiseradt hos enskild person i Stockholm, komma att å bokauktion försäljas.

JEANSSON, Gustaf Mauritz, född i Kongsbacka 1830; student, godsegare i Halland. Verkställde åtskilligt litterärt arbete för Svenska Familj-Journalens båda första årgångar. Lemnade i medlet af 1860-talet fäderneslandet.

Bokegaremärke: *G. M. Jeansson* i liten oval. Svartstämpel å titelblad.

Jeanssons ganska vackra boksamling, särskildt utmärkt genom dyrbara utländska planschverk, uppköpta af J. under resor, såldes å auktion i Kongsbacka 1859.

WERNER, Karl Fredrik; kamrer, tjenstgörande i Stockholms stads Drätselnämd; litteraturhistorisk författare; född i Norrköping 1830.

Kamrer Werner har bildat och utvecklat sin boksamling med hufvudsakligt afseende å de svenska ämnen, hvilka företrädesvis utgjort föremål för hans privatstudium. Främsta rummen i samlingen intagas af: *Svensk historia* med dertill hörande memoir-litteratur och samlingar af historiska handlingar; *person- och slägthistoria*, med dertill hörande anteckningar samt flere tusen porträtt; *litteraturhistoria* med dertill hörande samlingar af Thorildiana samt af skrifter rörande striden emellan »gamla och nya skolan», allt med historiska anteckningar; *tidningar och tidskrifter*, till stor del s. k. litterära, från och med »Tidningar om the lärdas arbeten» 1742 till närvarande tid, tillsammans närmare 700 band, samt en omfattande samling svensk vitterhet. — Vidare förekomma samlingar af skrifter om konst, teater, undervisningsväsende, svenska språket, boktryckerier och tryckfrihet, akademier och samfund jemte af dessa utgifna handlingar; om orter och städer, förnämligast om Stockholm, med tillhörande samling af utsigter, kartor m. m.; om resor i Sverige och svenskars resor utomlands; kulturhistoriska skildringar; äfvensom skrifter i geografi, nationalekonomi och finans; kuriösa och rara skrifter i olika ämnen; illustrerade arbeten; en mängd s. k. uppslagsböcker samt en omfattande samling af svensk bibliografi. Till den svenska afdelningen höra ock samlingar af gravyrer och stentryck, hvaribland sällsynta och kuriösa blad förekomma. — En utländsk afdelning, upptagande historia, vitterhet m. m., är mindre omfattande. Hela biblioteket kan beräknas innehålla emellan 5 à 6,000 volymer och skrifter tillhopa.

NORDENFALK, Johan, friherre; godsegare; en tid e. o. amanuens vid Kongl. Biblioteket i Stockholm*; præses i Akademien för de fria konsterna; född 1830.

* Vid hans afgång från tjenstgöringen i biblioteket egnades honom d. 6 Maj 1861, å samtlige kamraternes vägnar, en versifierad afskedshelsning af e. o. biblioteksamanuensen C. F. Hellman; helsningen tryckt i 16 exemplar.

»Friherre Nordenfalk», skrifver en biograf, »besitter en öfverlägsen konstnärlig bildning, praktiskt uppöfvad under vidsträckta resor. Sedan längre tid tillbaka gör han samlingar till en samtida svensk konsthistoria. Af arbetet, som tvifvelsutan blir af monumentalt värde, hafva prof meddelats i Ny Illustrerad Tidning och Allehanda för Folket.»

Ex-libris: 1. *J. N.* i större monogram, sammanbundna af friherrlig krona; rundtomkring å en list: *Ur J. Nordenfalks Boksamling 1876* (eller *1878*). Det hela har utseende af ett spänne. Idén till detta märke är tagen efter nyare engelska Ex-libris.

Litografi efter medaljgravören A. Lindbergs ritning.

2. Samma som föregående, men i miniatyr.

3. Sfinx, beskuggad af växter, hvilande å ett hugget granitsoubassement, mot hvilket vapnet med friherrlig krona hvilar; å en bredvid hängande bandeau läses: *Veritate et fide* [Genom sanning och trohet].

Efter F. W. Scholanders ritning etsadt af A. T. Gellerstedt.

GODENIUS, Thekla, bosatt i Stockholm å »Konung Oscars Minne».

Bokegaremärke: Namnet s. o. i svartstämpel å titelblad.

Fröken Godenius hade på 1870-talet och början af 1880-talet lånbibliotek i Stockholm, Öfre Stadsgården n:o 4. Flyttade sedan till Södertelje. År 1884 i oktober sålde hon sitt bibliotek till fröken Svea Engqvist, och utgör detsamma grundstommen till den senares lånbibliotek (n:o 6 Linnégatan).

HJERTBERG, Ernst Gustaf, protokollssekreterare i Nedre justitierevisionen; född 1831 i Stockholm, död der-

VERITAS

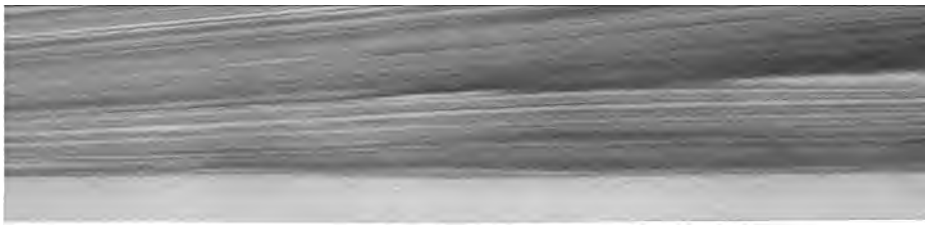

städes 1888. Donerade sin efterlemnade förmögenhet, om kring 230,000 kr., till K. Vitt.- Hist.- och Antiqv.- Akademien.

Bokegaremärke: Namnet: *Ernst Hjertberg* i blåstämpel.

Hans efterlemnade boksamling såldes å Stockholms bokauktionskammare efter tryckt förteckning 1888 den 9. och 13. Juni.

Förteckningen upptog 2,926 n:r (volymantalet naturligtvis vida större) under följande rubriker: 1. Historia, biografier m. m. 2. Numismatik. 3. Geografi, topografi, resor, kartor. 4. Poesi m. m. 5. Skrifter utgifna af Svenska litteratursällskapet. 6. Estetik och konsthistoria. 7. Vitterhet m. m. 8. Filologi. Lexica. 9. Juridik m. m. 10. Planschverk. 11. Tidskrifter och kalendrar. 12. Religiös litteratur m. m. 13. Akademiska disputationer. 14. Diverse. Hvad som var mest betecknande för samlingen, var topografi. Skrifter inom detta område synes Hjertberg med förkärlek samlat. Böckerna voro väl konditionerade och betingade å auktionen ganska höga pris.

Hjertbergs efterlemnade samling af oljemålningar, gouacher, aqvareller, handteckningar, gravyrer och porträtt såldes, enl. tryckt förteckning, å Stockholms bokauktionskammare d. 16. Maj 1888. Rörande auktionen lästes i en tidning följande notis: »Auktionen å Ernst Hjertbergs boksamling blef mycket besökt; lokalen var under en del af förmiddagen fyld till trängsel, och köplusten visade sig i allmänhet god, om också afdelningen »gravyrer i ramar» icke rätt gouterades. Bland oljemålningarna gick en tafla af Hilleström: »En dam vid skrifbordet i sin budoar» högst och betingade 200 kr.»

ÖDMANSSON, Ernst Ludvig Wilhelm; professor vid Carolinska institutet i Stockholm; född 1831.

Bokegaremärken: 1. *Ödmansson*, stämpel i violett.

2. *Prof. E. Ödmansson Stockholm.* Typtryck.

RUDEBECK, Theodor Olivier; född 1832; f. d. kapten vid Svea artilleriregemente.

Ex-libris: I typtryck utan ram: *O. Rudebeck 1886.*

SCHÉELE, Franz August Berzelius von, (son till bergmästaren F. A. v. S.); agronom, kammarjunkare; född i Filipstad 1832, död i Westindien 1868.

Ex-libris: I typtryck: *Tillhör Franz von Schéele.*

Boksamlingen såldes i Stockholm den 10. December 1864 efter tryckt »Förteckning öfver kammarjunkare F. A. Berzelius von Schéeles konkursmassas Boksamling», upptagande 882 n:r.

NORDENSKIÖLD, Nils Adolf Erik; friherre, professor vid k Svenska vetenskapsakademien och intendent vid Riksmusei mineralogiska afdelning; verldsfrejdad upptäcktsfarare; född i Helsingfors 1832.

Frih. Nordenskiölds autobiografi äfvensom bibliografi är intagen i *Svenskt Biografiskt Lexicon, ny följd*, 7:de bandet.

Frih. Nordenskiölds betydande bibliotek, hvilket förvaras dels i Stockholm och dels å hans egendom Dalbyö i Södermanland, omfattar hufvudsakligen arbeten i mineralogi geologi, geografi och kartografi. Hvad särskildt angår kartografiska arbeten tryckta före år 1600 torde friherre Nordenskiölds bibliotek vara ett af de fullständigaste som öfver hufvud existerar åtminstone i enskild persons ägo.

Samlingen af upplagor af *Ptolemæi Geografi* omfattar följande:

Bonnoniæ 1462; Vicentiæ 1475; Firenze 1478(?); Romæ 1478; Ulmæ 1482; Ulmæ 1486; Romæ 1490; Romæ 1507; Romæ 1508; Venetiis 1511; Argentinæ 1513; Nurenberg 1514; Argentorati 1525; Lugduni 1535; Coloniæ 1540;

Basileæ 1540; Lugduni-Viennæ 1541; Basileæ 1542; Basileæ 1545; Parisiis 1546; Venetiis 1548; Bosileæ 1552; Venetiis 1561; Venetiis 1562; Venetiis 1564 (på Italienska); Venetiis 1564 (på Latin); Venetiis 1574; Caloniæ Agrippinæ 1578; Caloniæ Agrippivæ 1584; Venetiis 1596; Caloniæ Agrippinæ 1597; Venetiis 1598; Venetiis (en ann. uppl.) 1598; Venetiis 1599; Francofurti & Amstelodami 1605; Coloniæ Agrippinæ 1608; Arnhemii 1617; Lugduni Batavorum 1618; Padua 1621; Franequeræ et Trajecti ad Rhenum 1698; Amstelodami 1730; Paris 1828; Leipzig 1843—45; Paris 1867.

* * *

Under vistelsen i Japan September 1879 (på »Vegafärden») sammanbragte professor Nordenskiöld ett Japanesiskt bibliotek, omfattande 1,024 arbeten i omkring 6,000 vol. Denna samling förvaras nu i Kongl. Biblioteket i Stockholm, dit skänkt af professor Nordenskiöld.

Öfver nämda Japanesiska bibliotek är upprättad en katalog tryckt i Paris 1883, på friherre Oscar Dicksons bekostnad, med titel: *Catalogue de la bibliothèque Japonaise de Nordenskiöld, coordonné, revu, annoté et publié par Léon de Rosny, Professeur à l'école spéciale des langues orientales, et précédé d'une introduction par le marquis d'Hervey de Saint Denys, membre de l'institut, professeur au collège de France.* (360 sid. 8:o).

BERWALD, Mauritz August, född i Stockholm 1833; tjensteman i försäkringsbolaget Skandia; har från trycket utgifvit: *Den första logen, tal hållet i sällskapet Z,* Sthlm 1859, och *Dikter af Moje*, Sthlm 1871, samt lemnat belletristiska bidrag på vers och prosa till »Söndags-Nisse», »Stockholms Aftonpost» och »Kapten Puff».

Berwalds märkliga boksamling försåldes å Stockholms bokauktionskammare 1869 d. 13. Oktober o. f. d. Den tryckta (anonyma) förteckningen upptog nominelt 1,880 n:r, men bland dessa n:r funnos kollektioner af tillsammans ej mindre än öfver 9,200 svenska tillfällighetspoem. Att här uppräkna alla »rarissimi», som funnos i B:s boksamling, skulle upptaga allt för stort utrymme. Vi anföra endast såsom exempel: Heinsius, *Apollo und*

Dianen Auffzug, Sthlm 1654; Lindenschöld, *Den stoora Genius, Ballet*, Sthlm 1669; *La Desertrice eller Rymmerskan**, Sthlm 1786; Karl Aug. Nicanders öfversättning till svenskan af armenianske patriarken Glajenis *Böner*, tr. å ön San Lazaro vid Venedig 1829; Anthelion (J. Florello, Thorilds måg), *Paradisfogeln*, Greifswald 1847.

Om Berwalds värdefulla boksamling, dess bildande samt försäljning skref P. F. Mengel i Oktober 1869 till Göteborgsposten:

»Här finnes en samlare, hvilken utvecklat en energi »som få». Han är egentligen affärsman, men det hindrar honom ej att vara bokkännare och boksamlare. K. biblioteket hade en ofantlig mängd »tryckta saker», som borde sorteras, ordnas, katalogiseras och hvad det nu heter. Men K. biblioteket har alldeles för få tjenstemän, och dessa hade ändå fullt upp att göra. Då erbjöds åt den nyss antydde affärsmannen-bokkännaren att taga ihop med de der tryckta sakerna. Arvode kunde ej bestås, ty dertill saknades medel, men i stället fick han löfte om att af sådana saker, som förekommo i flere exemplar, erhålla ett. Då han likvisst hvarje förmiddag måste vara på det kontor, der han hade anställning, tillbringade han alla aftnarne och långt in på nätterna med de lika kära som dammiga luntorna. Omkring två år användes för detta sorteringsarbete. Under tiden och äfven efteråt gjorde han sjelf flere intressanta bokköp och blef allt mera rik som samlare. Men så kom krisen, och han såg sig nödsakad att afyttra sina kära samlingar: »böcker i äldre och nyare vitterhet, dramatik, romaner, psalmbokseditioner, tidningar, lärda och vittra tidskrifter etc. etc., af hvilka en stor del äldre skrifter äro mycket sällsynta». En mängd tryckta saker voro ordnade i bundtar. De betydligaste inropen gjordes af öfverstekammarjunkaren frih. C. J. Bonde, ålderman Westin, kamrer Werner, grefve Manderström m. fl. samlare.»

ROSÉN, Knut August; född 1833 (af adliga ätten v. Rosén n:o 397, hvars hufvudman är friherre); grosshandlare i Stockholm, bruksegare; konstvän; död 1886.

* Om denna »*Farce*, bestående af Tolf Scener», hörande till samtidens cronique scandaleuse, se Klemming, *Sveriges Dramatiska litteratur*, sid. 139.

Ex-libris: Namnet: *K. A. Rosén.* Litografi.

Boksamlingen såldes, enligt tryckt förteckning, upptagande 580 n:r, å Stockholms bokauktionskammare den 22. Maj 1886. En samling oljefärgstaflor, konstsaker m. m., upptagande, enligt tryckt förteckning, 213 n:r, såldes den 13. Maj s. å.

BERGSTRAND, Per Emanuel; ingeniör i Generallandtmäterikontoret; författare under pseudonymerna *Bias* och *Kapten Gulliver*; född i Westerås 1834.

Bokegaremärke: Blåstämpel: *P. E. Bergstrand, Stockholm.*

Boksamlingen, omkring 300 vol., utgöres mest af naturvetenskap och vitterhet.

Ingeniör Bergstrand eger dessutom en vacker samling af porslin, antika konst- och industriföremål samt äldre och yngre svenske målares taflor och teckningar.

KJELLAND, Johanna C.; var på 1870-talet och i början af 1880-talet föreståndarinna för tidningen Nya Dagligt Allehandas räkenskapskontor i Stockholm.

Permstämpel: *J. C. K.* å ryggen i guld.

Hennes samling af nyare litteratur såldes å bokauktion i Stockholm 1871.

VIVIÉ, Carl; handelsbokhållare i Stockholm; död 1887.

Ex-libris: I typtryck inom linieram: *Tillhör C. Viviés Bibliothek. La . . . N:o . . .*

Boksamlingen, ej obetydlig, köptes 1882 af Klemmings antiqvariat i Stockholm.

ZETTERSTEDT, A. J.; handlande i Stockholm.

Bokegaremärke: Oval blåstämpel: *A. J. Zetterstedt, Stockholm, Österlånggatan 4.*

Boksamlingen, bestående af några hundra band af värdefulla böcker och planschverk, köptes hösten 1886 af Gullbergs antiqvariat i Stockholm. Dessförinnan hade kammarherren *Carl Roos af Hjelmsäter* inköpt Z:s i det allra närmaste fullständiga samling af svenska statskalendrar, hvilken samling af kammarherren R. af H. förärats Timmermansorden.

WENNERBERG, Johan Wilhelm; konstförvandt i Stockholm på 1850-talet, sedermera språklärare i Göteborg, upptagen i Göteborgs kalender 1864—1878, men ej 1880 och följande år; torde dock lefva ännu. W. utgaf 1872 ett engelskt lexikon på Fritzes förlag i Stockholm. Äfvenså har han utgifvit ett mystiskt arbete om Jerusalems tempel, med förord af Viktor Rydberg.

Ex-libris: I en aflång oval: *J. W. Wennerberg;* derunder ett kors och en törnqvist; å det omgifvande bandet med spänne, som bildar ovalen, läses: *Deo Duce In Solo Deo Salus* [Under Guds ledning frälsning i Gud allena]. Litografi.

Wennerberg sålde sjelf sin mynt- och boksamling å auktion i Göteborg den 16. April 1866, enligt tryckt katalog. År 1883 i April sålde han å auktion i Stockholm de böcker han sedan samlat.

LEWENHAUPT, Carl Gustaf Conrad Erik; grefve, f. d. kapten vid Södermanlands regemente; eger och bebor sätesgården Aske i Håtuna socken af Upland; född 1834.

Bokegaremärke: En rund blåstämpel, hvari synes ett lejonhufvud, derunder: · *Carl Gustaf* · .

Boksamlingen på Aske, bestående af omkring 10,000 vol., omfattar historia, memoir-litteratur, resebeskrifningar, diplomatik, genealogi, heraldik och skönlitteratur samt är synnerligen rik på ströskrifter från Frihetstiden. Grundstommen till detta bibliotek härleder sig från biskop C. G. Nordin och det ökades af hans son, envoyén i S:t Petersburg Gustaf af Nordin samt senare af dennes måg, nuvarande egaren.

Biblioteket, som förr förvarades å Forsbacka bruk i Gefleborgs län, flyttades af grefve Lewenhaupt till Aske.

GARTZ, Claës; bokauktionskommissarie i Stockholm från 1868; född i Stockholm 1834. (Slägten är upptagen i Örnbergs slägtkalender, 3:dje årg.).

Ex-libris: Ett stort *G*, omfattande böcker; öfver dem en auktionsklubba. Öfverskrift: *Tamen aliquid hæret* [Något fastnar dock].

Komponeradt af C. Eichhorn. Litografi af S. A. Peterson 1881.

En stor del af Gartz' boksamling jemte kartor och planschverk såldes, enligt tryckt förteckning, å auktion 1886 d. 27. Januari o. f. d. Katalogen hade följande titel: »Förteckning öfver den del af Claës Claëssons Boksamling, som kommer att försäljas å Stockholms Bokauktionskammare Onsdagen den 27 Januari 1886 och följande auktionsdagar från kl. 11 f. m. och $^1/_2$ 5 e. m.» Sthlm, Marcus 1885. Några ex. äro tryckta å gult papper med så lydande titel: »Förteckning öfver en del af Bokauktionskommissarien Claës Claësson Gartz' Boksamling.» Förteckningen, uppgjord af C. Broberg, utgör 4,958 n:r.

BOSTRÖM, Wilhelm; medicine doktor, född 1834, död i Stockholm 1886.

Bokegaremärke: Blåstämpel: *Wilh. Boström, Med. Doctor, Stockholm.*

Boksamlingen, egentligen medicinsk litteratur, såldes i Stockholm å auktion 1886 enligt tryckt förteckning.

ATTERLING, Carl Henrik, mekaniker; skriftställare; under åren 1866—85 medlem af »Dagens Nyheters» redaktion. Född i Arboga 1835, död i Stockholm 1885. Hette egentligen *Santeson* (fadern var apotekaren i Arboga Gudmund Santeson), men efter föräldrarnes lagliga skilsmessa bar han moderns namn: Atterling.

Bokegaremärke: C. H. A. i blåstämpel å titel- eller försittsblad.

Atterling egde en ej stor, men ganska god boksamling, deribland flere »rariteter» inom skönlitteraturen. En del af denna boksamling — utländska romaner m. m. — köptes af bokhandlaren R. Sahlberg. Det återstående innehafves af brukspatron H. Atterling.

* * *

Atterling disponerade en tid, i medlet af 1870-talet, en handpress, hvari flere rariteter, i ytterst ringa antal exemplar, tillskapades, t. ex.: *Sibylla eller Den underbara Spåboken, hvaruti man genom att draga kort ur en kortlek på ett hemlighetsfullt och obegripligt sätt underrättas om mångahanda gräsliga tilldragelser och lyckosamma öden, hvilka under en menniskas lefnadslopp henne till mötes komma skola. Till C. H. Atterling af Författaren.* (12 sid. aflång 12:o utan år.) Detta lilla versifierade plaisanterie, författadt af brukspatron *Henrik Atterling* å Vesslingbyholm, utgick år 1876 i endast 5 tryckta exemplar.

LILJENCRANTZ, Johan, friherre; kapten vid Svea lifgarde, adjutant hos konung Carl XV., kammarherre; framstående riksdagstalare; egentlige stiftaren af bankinrättningen *Industri-kredit-aktiebolaget* i Stockholm; född 1835, död 1870.

Ex-libris: Vapnet hvilande på ett soubassement; å en bandeau derunder läses: *Johan Liljencrantz.* Kopparstick, fint utfördt.

CVM LIBRIS
NON SINE

Boksamlingen inköptes af L:s svåger, grefve Carl Trolle-Bonde å Trolleholm.

BERGHMAN, Gustaf Schlegel, son till grosshandlaren Adolf Berghman. Med. doktor i Stockholm; född 1836.

Ex-libris: En Elzevier cul de lampe, i midten *G. B.* Å bandeau läses: *Cum libris non solus.* [Med böcker icke ensam]. (I två storlekar.)

Märket, ritadt af gymnastikläraren löjtnanten frih. Nils Posse, är utfördt å Generalstabens litografiska anstalt. Litografi.

Detta Ex-libris är sammansatt af två ornament, hvartdera tillhörande det ena af de båda Elzevier-tryckerierna i Leyden och Amsterdam, med egarens monogram i midten. Devisen: *Cum libris non solus* innebär en hänsyftning på Leyden-Elzevierernes firmamärke, en eremit under ett trä, med devisen: *Non Solus.*

Egaren deraf har nämligen under en följd af år flitigt sysselsatt sig med samlande af elzevier-upplagor, d. v. s. böcker utgifna och tryckta från och med 1592—1681 hos de båda firmorna Elzevier (i Leyden och Amsterdam) och hos de nederländske boktryckare, hvilka tagit dem till förebild. Som bekant, har detta slag af böcker sedan mer än 200 år tillbaka utgjort föremål för bokvänners och samlares lifliga intresse. Det delikata trycket, de skarpa och tydliga typerna, de smakfulla vignetterna och ornamenten samt den elegans i de minsta detaljer, som i allmänhet utmärka dessa upplagor, bland hvilka man ser representeradt det bästa af den då kända litteraturen, allt detta har, oberoende af vexlande generationers olika smak, städse åt dem bibehållit en hedersplats så väl på bibliofilens hylla som i bokmarknaden. De mera eftersökta och sällsynta bland dem, hvartill räknas en stor del af de latinska klassikerna; duodes-format, den dåtida filosofiens och historiens samt den franska och italienska litteraturens mera framstående alster, särskildt på dramatikens område, betinga alltid höga, ofta fabelaktiga pris, hvarvid det dock är att märka, att exemplarens beskaffenhet (dyrbara franska maroquinband, väl bibehållna marger o. s. v.) spela en alldeles afgörande roll.* Sådant är dock förhållandet

---

* Såsom en kuriositet må nämnas, att en elzevierupplaga, *L'Escole de Salerne en vers burlesques*, Suiv. la copie à Paris 1651, en liten duodes

hufvudsakligen blott i Frankrike, England och Nederländerna; i Tyskland förekomma elzevierupplagor relativt sällan och i de nordiska länderna endast tillfälligtvis.

Den samling, för hvilken ofvanstående Ex-libris är afsedt, består nästan uteslutande af böcker tryckta i Nederländerna från och med år 1592 till och med år 1681, d. v. s. den tidrymd, inom hvilken familjen Elzevier verkade, dels såsom förläggare, dels såsom boktryckare.* En del deraf, de s. k. *Annexerna*, är tryckt af andra framstående män af facket, medtäflare till och imitatörer af Elzeviererne, såsom Van der Marse, Heger, De Croy, Haekius (Leyden) — Blaeu, Wolfgang, Jansson (Amsterdam) — Steucker, Moetjens (Haag) — Foppers, Vleugart, Marchant, Fricx (Brüssel etc., och kunna ofta fullkomligt uthärda jemförelsen med sina berömda förebilder. Samlingen är säkerligen den fullständigaste enskilda af detta slag, som för närvarande finnes och kanske någonsin funnits.** Den omfattar för närvarande (Mars 1889), utom dubletter, 1,450 nummer i 1,560 volymer, med största omsorg utvalda med hänsyn till exemplarens beskaffenhet och till betydande del bestående af de dyrbaraste och mest eftersökta rariteterna på detta område, bundna i franska s. k. amatörsband i 1600-talets stil (hel maroquin med förgyllningar, s. k. petits-fers- och guldsnitt) af de mest framstående artisterne i detta fack, äldre och yngre, såsom Bozérian, Capé, Cuzin, Derome, Duru, Duseuil, Hardy, Lortic, Niedrée Simier, Thouvenin, Trautz-Bauzennet o. s. v., o. s. v., ej till förglömmandes Elzevierernes egen bokbindare, Magnus, af hvilken flere vackra specimina finnas.***

---

om 139 sidor, men i *oskuret* exemplar, bundet i hel maroquin af den berömde Trautz-Bauzonnet, vid auktionen Béhague i Paris (1880) betalades med det vansinniga priset *sexton tusen etthundrade* francs (se tidskriften *Le Livre, partie rétrospective*, t. I, p. 162). Ett vackert exemplar i pergamentband, med medelmåttiga marger, betingade omkring 100 frs.

* Elzeviertryckeriet i Leyden existerade ända till 1713, men efter 1681 utgick derifrån endast akademiskt tryck, disputationer o. d.

** De tvenne betydligaste hittills kända voro den Pieter'ska i Gent (skingrad 1864) och den Steiner'ska i Winterthur (numera införlifvad med kommunalbiblioteket derstädes). Den förra bestod af 919 nummer, den senare af 1,196 nummer.

*** Det torde för svenske bokvänner vara af intresse att erfara, att Stockholm numera kan berömma sig af att ega en bokbindare, hvilken i

Då denna samling inom en föga aflägsen framtid kommer att utgöra en särskild afdelning af Kongl. Biblioteket i Stockholm, hvilket för närvarande på detta område är på ett föga tillfredsställande sätt representeradt, torde i denna omständighet sökas en förklaring hvarför, med anledning af ofvanstående Ex-libris, densamma blifvit utförligare omnämd.

* * *

D:r Berghman har utgifvit en Elzevierbibliografi med titel: *Études sur la bibliographie Elzevirienne, basées sur l'ouvrage les Elsevier de M. Alphonse Willems, par le Dr G. Berghman. Avec 470 figures reproduisant les vignettes, culs-de-lampe et lettres grises des Elzevier.* Sthlm Hæggström 1885. (Tryckt i 100 ex.). Öfver detta arbete skrifver k. bibliotekarien R. Bergström: »Då Elzeviertrycken blifvit föremål för bibliofilernes samlarnit, skulle ock bibliografier öfver dem uppkomma. Flere sådane visade sig äfven, några mycket förtjenstfulla, men alla öfverglänstes de af det stora verk: *Les Elzevier. Histoire et annales typographiques*, som (1880) utgafs af M. Alphonse Willems, professor i grekiska vid universitetet i Brüssel (och för öfrigt en af Belgiens rikaste män), ett verk, om hvilket dess kompetentaste bedömare yttrar, att en ledare mera säker, med djupare erudition och mera genomträngande kritiskt sinne nästan omöjligt kan träffas. Huru uttömmande detta arbete än är, var likväl icke sista ordet uttaladt med det: den store bibliognosten skulle från ett näppeligen väntadt håll få en honom värdig fortsättare, som kompletterade och äfven berigtigade honom och, än mera, för att en gång en bibliografi i mer än vanlig grad skulle blifva jemförlig med en flora, genom att sammanställa en mängd spridda uppgifter hos Willems, lemnade en metod, ett »naturligt system», hvarmedelst »elzeviriofiler» kunna skilja de oäkta trycken från de äkta och de senare sins emellan. För svensk patriotism måste det vara glädjande, att en vår landsman kunnat bereda

---

afseende å förfärdigande af detta speciella slag af band fullkomligt kan upptaga täflan med de franske artisterne inom detta fack. Det är hr *G. Hedberg*, hvilken under längre tid vid några af Paris berömdaste bokbinderietablissement inhemtat sin konst, af hvilken denna samling innehåller en mängd prof.

sig en hedersplats bland dem, som behandlat Elzevier-saken, och då hvarje intyg för utlandet derom, att äfven hos oss finnes litterär förfining, har sitt värde, är det med en känsla af tacksamhet man kan betrakta den bok af d:r Berghman, om hvilken några ord må tilläggas.

Ett intyg för utlandet är den dess bättre som den är skrifven på franska och, låtom oss tillägga det, en alldeles utsökt franska. Titeln är *Études sur la bibliographie Elzevirienne* (Stockholm, hos I. Hæggström), och boken innehåller två afdelningar, den ena för text, den andra för afbildningar. I textens ena del redogör d:r Berghman för den metod, vi omnämt; i den andra lemnar han en del bibliografiska anmärkningar rörande de editioner, som anföras af Willems, samtliga grundade på de mest detaljerade undersökningar och avtopsi. Afbildningarna äro kopior af de förut omnämda, stilfulla tryckmärkena, vignetterna m. m. utförda af utg:n sjelf, och till prof på huru grannlaga detta arbete varit, kan nämnas, att originalen behöfva studeras med loupe, om alla de fina dragen i dem skola kunna iakttagas. På 18 sidor större oktav lemnas med dem en typografisk ornamentik, som fängslar genom karakter och skönhet och kan lemna mönster af högre värde än vanliga dylika.

Boken är tryckt i ett fåtal numrerade exemplar, till större delen bestämda till utdelning bland bibliofiler. I utlandets tidskrifter för biblioteksväsende har den fått klingande loford, och sin upphofsman har arbetet varit en rekreation i den bostad, i hvilken han, »cum libris non solus», af en långvarig sjukdom hållits fången, högsommardagen ej mindre än vinterqvällen, och för hvilken han måst afbryta en framgångsrik medicinsk praktik.

Det sades, att d:r Berghmans undersökningar hvila på avtopsi af de böcker, de röra. Hans Elzevier-samling med tillhörande annexer är för närvarande den största, som veterligen någonsin existerat. De motsvarande biblioteken i Petersburg och Winterthur förete visserligen en större numerär, men detta beror derpå, att man i dem utan åtskilnad införlifvat hundratals volymer, tryckta långt efter det Elzevierernas verksamhet upphört, då deremot d:r Berghman strängt hållit sig inom den af Willems antagna gränsen, d. v. s. till och med 1681. De största Elzevier-samlingar, man känner, äro Pieters' (i Gent) och Steiners (i Winterthur; sedermera införlifvad med stadsbiblioteket derstädes); men båda äro till

antalet underlägsna d:r Berghmans, hvilken [Sept. 1888] uppgår till öfver 1,300 n:r (upplagor) i omkring 1,400 volymer. I afseende på upplagornas sällsynthet och dyrbarhet samt exemplarens beskaffenhet lemnar den knappt något qvar att önska, äfvensom den innehåller många unica. Hvad det innebär att öfverträffa t. ex. Pieters, skall inses, då det nämnes, att denne lärde med obegränsade tillgångar samlade från sitt tjugonde år till sitt åttionde, då det likväl bör tilläggas, att en samlare på hans tid sjelf måste uppspana sitt byte, en möda, som bouquinister och antiqvarer nu till en del genom öfversändande af kataloger bespara samlare.

Fortsatta undersökningar hafva lemnat d:r Berghman ämnen till en afhandling af samma eller än större omfång än den vi omnämt. Så långt ifrån uttömdt är ämnet, oaktadt Willems' bok och d:r Berghmans redan utgifna arbete.

D:r Berghmans dyrbara, intressanta samling skall enligt testamentariskt förordnande en gång som donation tillfalla Kongl. Biblioteket, der den ej blott skall vittna om sin upphofsmans bildningskärlek, utan ock blifva tilldragande för främlingar, hvilka befatta sig med den episod i lärdomshistorien, om hvilken vi nu lemnat några antydningar.»

GETHE (GEETE), Sten Gustaf Alexander*; underlöjtnant vid Svea artilleriregemente; född 1836, död 1859 å Lugnet vid Ulriksdal.

Bokegaremärke: Namnet: *Sten Gust. Alex. Gethe.* Svartstämpel.

HORN, Lorentz Leopold von, af ointroducerade adliga ätten**; kommendörkapten; född 1836.

---

* Detta adliga namn stafvas rätteligen Geete, men flere af ätten, t. ex. krigshofrättsrådet (död 1852), skrefvo Gethe, så ock ofvannämnde.

** Ursprungligen van Hoorn, gammal holländsk slägt. Johan van Hoorn, med. d:r och assessor i Collegium medicum (författare till »Den Svenska välöfvade Jordgumman», Sthlm 1697), blef adlad von Horn, men tog ej introduktion; han skref namnet: *von Hoorn.*

Bokegaremärke: I blåstämpel: Vapnet (ett klöfverblad, derunder ett horn) och under detsamma: *L. v. H.*

LINNSTRÖM, Hjalmar; bokförläggare; utgifvare af Svenskt Boklexikon; född i Stockholm 1836.

Bokegaremärke: Namnet i blåstämpel.

CARLANDER, Carl Magnus; grosshandlare i Stockholm; född på Tummarp i Vestergötland 1837.

Ex-libris: Namnet: *C. M. Carlander* (facsimile) i en uppslagen bok, uppburen af en flygande genie i skyar. Träsnitt, sign. E. F. (Edvard Forsström) och J. E. (Jonas Engberg). Tecknadt af den förre, efter af C. angifven idé, och graveradt af den senare 1884.

Carlander är boksamlare sedan 1855. Samlingen egentligen bestående af svensk historia (såväl politisk som litteratur- och konst-) och skönlitteratur, deraf 43 band *Almqvistiana.* Dessutom vidlyftiga samlingar af tillfällighetstryck och polemikskrifter samt en större samling »Pecoralier, Curiositeter och Skandalskrifter», äfvensom en större samling »Skillingstryck».

EICHHORN, Christoffer; amanuens i Kongl. Biblioteket; född i Stockholm 1837.

Ex-libris: En ekorre, gnagande ollon, på en stubbe; i en kartusch i renässansstil (fascimile af Joh. Eichhorns i Frankfurt boktryckaremärke). Träsnitt 1876.

* * *

Angående amanuensen Eichhorns bibliotek samt öfriga samlingar läses i korrespondensen »Hvad nytt från Stockholm?»

Jm Carlander

för d. 31 Oktober 1885 följande skildring af hr Birger Schöldström:

Vid Götgatan å Söder ligger Stockholms största hus, upptagande ett helt qvarter; det så kallade Schönborgska huset. Det är ett af de flere gamla palats, som ännu i denna del af hufvudstaden finnas, minnen från Sveriges politiska stormaktstid, då aristokratien företrädesvis slog upp sina stolta bopålar å det i vår tid så demokratiska Södermalm.

Det hus, vi här åsyfta, är till sin äldsta och vackraste del bygdt af *Jacob de la Gardies* enka, *Ebba Brahe*, den store Gustaf Adolfs lika sköna som dygdiga och snillrika ungdomsälskade.

Då vi, öfver den vidsträckta borggården, gått upp för den ståtliga qvaderstentrappan och trädt in i den hvälfda vestibulen, är det liksom det sloge mot oss en romantisk doft. Bilden af »guldkonungens» ungdomsdröm sväfvar omkring oss, osynlig, men ändock tydligen förnimbar.

Men, undrar man väl, om ock det yttre af Ebba Brahes boning är i det allra närmaste sådan som den var på hennes tid, är väl det inre så mycket mer moderniseradt?

Låtom oss stiga in i den öfversta våningen. Vi ha ett ärende — eller låtsas ha ett sådant — till den lärde man, som i slutet af 1880-talet bebor en del af de salar och gemak, som i medlet af 1600-talet gåfvo eko af Ebba Brahes fjät.

Vi helsas af ett fryntligt: välkommen! samt slå oss ned i värdens arbetsrum, t ex. i den der skulpterade ekstolen från 1600-talet med sits och ryggstycke af solidaste läder. Det smakar skönt att efter strapatsen uppför Götgatsbacken få hvila ut i denna stol; nåja, annat nobelt folk ha förut setat derå, både de la Gardie'r och Brahe'r; stolen är af sin nuvarande egare köpt på den stora Salsta-auktionen i medlet af 1870-talet.

Skrifbordet med messingsbeslag är något yngre, från 1770, och icke förvärfvadt vid auktion å något gammaladligt gods, utan, helt prosaiskt, i ett af Stockholms klädstånd — lika »rart» för det. Vi se oss om. Hurudana tapeterna äro, har man svårt att skönja, ty väggarne äro från golf till tak i detta rum — likasom i det närmaste — fylda med bokhyllor samt å de smala väggytorna mellan dessa med porträttmedaljonger och miniatyrmålningar.

Böckerna äro ordnade efter vetenskapligt system, utom i några skåp och hyllor, der de tyckas stå i vild oordning: historia och vitterhet, postillor och kokböcker, botanik och filosofi, astronomi och astrologi — med ett ord allt mensklig vetande huller om buller. Men det är dock system i denna skenbara galenskap.

Böckerna i denna afdelning äro nämligen *kronologiskt* ordnade. Ett af skåpen innehåller böcker, som tillhört namnkunnige svenske män och

qvinnor, hvilka i dem inskrifvit sina namn. Skåpet är således ett dubbelt paradis, en helgedom för både bokvännen och autografälskaren. Få äro de namn i våra politiska, vetenskapliga och vittra häfder, som saknas här. Vi få se här alla Svea rikes konungar från Gustaf Vasa till Oscar II.

— Skulle vara roligt att se, hur Stjernhielm skref!

— Mycket gerna! Se här hans namnteckning i den der boken, och här en i den här; den senare lyder endast »Lilia» och är Hercules-skaldens namn, innan han blef adlad till Stjernhielm — ytterst rar autograf, den senare, skall jag säga.

— Och Axel Oxenstierna och Svedenborg och Linné och Bellman och Thorild och Berzelius och Tegnér?

— Jo, här . . . och här . . . och här!

— Lucidor, då?

— Nej, ledsamt nog, hans namnteckning har jag ej. Det existerar, så vidt kändt är, blott ett enda exemplar af Lucidors namnteckning; den finnes i en bok i de la Gardie'ska arkivet; ett facsimile synes i Wieselgrenska editionen af nämda arkiv.

Detta var det ena »vilda» skåpet. Ett par andra erbjuda icke mer och icke mindre än *bokbinderiets historia*. Man ser här början med folianter i pergament (1500-talet), så i skinn (1600-talet), bönböcker i silfverbeslag och koppar, knappast möjliga att hålla i handen några minuter, derpa Régence'ns lättfärdiga litteratur i maroquin och så vidare ända ned till våra dagars praktband, hvilka, i förbigående sagdt, alls icke öfverträffa de från bokbinderiets äldre glansperiod.

Och så en liten blick på »rariteterna». Här få vi t. ex. se originalhandskriften från 1609 till »then lwstigha Comædian vidh nampn Tisbe», hvilken var vän 1862 upptäckte i en antiqvarisk bokhandel och sedermera lät från trycket utgifva i 100 exemplar — ett af de förnämsta äldre svenska originalskådespelen, i förbigående sagdt. Derpå Westee's Bellmansurkund med Fredmansskaldens egna anteckningar. Här ett ex. af Jean Jacques Rousseau's »Essai sur la musique», af författaren försedd med en längre, egenhändigt skrifven dedikation till en af de skönaste och namnkunnigaste markisinnorna vid Ludvig XV:s hof.

Det var något till finfint, den autografen!

Skulle mjukast tro det! Också hände det, att en fransk bibliofil, som härom året var här och fick se boken, föll i gråt af harm öfver att den kommit bort från Frankrike.

Na, men denna bok, som i dess hemland väl numera skulle uppvägas med guld, hur har ni kommit öfver den?

— På Stockholms bokauktionskammare och för några kronor, eller så der, men detta hände i »den gamla goda tiden». — Observera nu en annan fransk bok, den här. Den har, som ni ser, tillhört — Victor Hugo.

in
virtute
quies

— Åh!

— Den köpte jag på auktionen i fjor efter biskop Anjou. Huru en dylik bok redan under den store skaldens lifstid kommit till en biskop på Gotland, är en verklig mystèr. Men, *habent sua fata libelli* — böcker hafva sina öden, sade grammatikern Terentianus Maurus.

Nu begifva vi oss, laddade med bibliognostisk visdom, in i salongen, ledsagade allt fortfarande af vår artige och angenäme värd.

Åh!!! Det är rakt in i rococons verld vi med ens blifvit försatte! En hel gustaviad *en miniature!* Se detta möblemang i gustaviansk stil, äkta dyrbarheter, förvarade i all sin fraicheur från förra seklet. Träverket förgyldt, skulpteradt i snirklar, blommor, snäckor . . . öfverdraget äkta damast. Bukiga alrots-draglådor med marmorskifvor, betäckta af Mariebergsporslin, kaffekoppar, som tillhört Linné, curiosa i de hundratals fasoner.

Och hvilka taflor å väggarne! Bortåt hundratalet, tro vi. Kolossala konterfej af Ehrenstrahl, landskap af Korn och Martin, banditer vid eldsken af Lauréus, vagnsskjul och smedjor af Hilleström, bataljstycken af Lemke — »Lemkes hvita häst i främsta flocken» * —, miniatyrer af Way, ja, jag hinner ej uppräkna dem alla, konstverken vi här se af Lorentz Pasch, Meijtens, Scheffel, David von Krafft, Breda, Pehr Hörberg (ett mästerligt porträtt af målarens fader, en gammal krigsbuss), Lundberg (porträtt af Fredrik I) m. fl. af förra århundradets målare.

Äfven utmärkta skulpturarbeten från 1700-talet pryda detta rum. Perlan deribland är en större originalporträttbyst af Gustaf III, modellerad af Sergel och det första arbete denne utförde efter sin återkomst från Rom.

Vi vandra kring här timman fullt och mer till, och det är ändå blott en liten del af konstskatterna vi hunnit taga i närmare ögonsigte i denna härliga salong, unik i Stockholm, kanske i Sverige.

BARNEKOW, Adolf Gabriel, grefve; f. d. svensk-norsk konsul i Rom; eger Sörby-Torp och Gulläkra i Skåne, född 1838.

Ex-libris: Vapnet å en spetsig sköld med sköldhållare (lejon och grip). Under å en bandeau: *in virtute quies* [i dygden lugn]. Kopparstick af Wyons i London, hvilken graverar engelska kronans sigill.

Boksamlingen å Sörby-Torp, ej obetydlig, hopbragt af grefve Barnekow sjelf, består hufvudsakligen af nyare litteratur.

---

* »Gamla fröken» af Snoilsky.

MAGNUS, Per; historisk skriftställare och numismatiker; död 1873 i Svinemünde, 35 år gammal. (Enligt notis i »Numismatischer Anzeiger» 1873.)

Magnus (framstående myntsamlare) lär varit son till den bekante journalisten mag. Johan Johansson (»Hvalfisken»). Från Berlin, der han var bosatt, sände han mynt och medaljer till svenska myntkabinettet, hvarigenom han förskaffade sig Wasa-orden.

Magnus utgaf bland annat: »Das Bündniss Gustav Adolfs mit dem Kurfürsten Georg Wilhelm von Brandenburg sowie die heimliche Verlobung König Gustav Adolf von Schweden mit den Prinzessin Maria Eleonora von Brandenburg. Von Per Magnus aus Stockholm.» Berlin 1868, 8:o.

Bokegaremärke: Blindstämpel: *Per Magnus. Berlin Kommendanten Str. 40.*

Magnus' numismatiska bibliotek, stämpladt som ofvan, såldes 1875 af antiqv. bokhandl. Stargardt i Berlin, enligt katalog i öfvertryck.

GYLDENSTOLPE, Nils Magnus Gustaf; född 1839, grefve; kammarherre; ordförande i Statsrevisionen; död i Stockholm 1884.

Ex-libris: Hjertvapnet under greflig krona; derunder namnet.

Bokegaremärken: 1. Namnet: *Nils Gyldenstolpe* i blåstämpel.

2. *N. G.* under friherrlig krona, blindstämpel.

Grefve Nils Gyldenstolpes betydliga boksamling förskref sig till en del från den samling, som bildades under senare delen af 1700-talet af hans farfars far, öfverkammarherren och guvernören för kronprinsen Gustaf Adolf grefve Nils Philip Gyldenstolpe. Från den tiden förskrefvo sig de stora dyrbara franska memoir-verken, som talrikt förekommo i grefve Nils G:s bibliotek, äfvensom en del äldre svensk och fransk skönlitteratur och historia. De följande egarne icke blott

kompletterade dessa brancher, utan utvidgade samlingen äfven med verk, tillhörande andra vetenskaper; särskildt blef den geografiska forskningen under 1800-talets förra del väl representerad, hvarjemte den fosterländskt-historiska afdelningen, krigsvetenskap och nyare skönlitteratur, särdeles den svenska romanlitteraturen, fullständigades. Det blef den siste egarens uppgift att rikta biblioteket med sällsyntare böcker eller s. k. rariteter, hvartill ypperliga tillfällen erbjödos i de stora boksamlingar, som under de senaste åren gått under klubban. Bland dessa må här endast erinras om excellensen L. Manderströms bibliotek, från hvilket talrika inrop 1874 af »rarissima» och »ferrarissima» gjordes. Äfven vid försäljningen af den Stråle'ska samlingen 1876 riktades Gyldenstolpeska biblioteket med flere sällsyntheter.

År 1874 upprättade d:r L. Looström katalog öfver grefve Gyldenstolpes bibliotek, hvilken katalog trycktes i 75 ex. med titel *Nils Gyldenstolpes Boksamling* (Sthlm, Hæggström, 1874, imperialoktav å tjockt papper, 162 sid.).

I boksamlingen, om hvars historia första tryckta katalogen upplyser, ingingo farfaderns och faderns boksamlingar.

Efter Nils Gyldenstolpes död såldes boksamlingen å auktion, enligt tryckt katalog, del. 1. den 13 December 1884 och 31 Januari 1885 o. f. d., och, enligt tryckt katalog, del. 2. den 28 Februari o. f. d. 1885 uti Bukowskis lokal, Arsenalsgatan N:o 2 D.

Katalogerna upptogo tillsammans 7,942 n:r.

Ur den berättelse om bokauktionen, som förekom i tidningen »Budkaflen» (Mars 1885) af Birger Schöldström, citera vi följande:

I början af förra året dog grefve Nils Gyldenstolpe, en af de noblaste personligheter vår samtid egt. Hans dyrbara, honom så kära boksamling har gått under klubban och skingrats åt verldens fyra hörn. Ni kunde fått en aning om samlaredriftens förmåga att leda menniskan, om ni varit närvarande i onsdags eller de föregående auktionsdagarne hos Bukowski. Det var af ett ej ringa psykologiskt intresse att iakttaga den spänning, hvarmed de närvarande kännarne följde denna högtid, de hastigt vexlande uttrycken af gäckade förhoppningar och tillfredsställd glädje, den nästan andaktsfulla tystnad, som rådde, då några få utvalde kämpade om att komma i besittning af någon af dessa skatter, som i bokkataloger bruka betecknas med tre feta *r*. Den förnämste liebhabern vid denna auktion torde varit en friherre S., hvilken på senaste tiden ryckt upp i främsta ledet af Stockholms bibliofiler och dertill visat sig vara, ej en

bokvurm, som blindt följer driften, utan en samlare med både urskiljning och smak. Prisen å Gyldenstolpeska bokauktionen voro ganska höga, men kunde icke jemföras med de, som erlades vid den stora Manderströmska bokauktionen för tio år sedan.

LEMAN, Oscar; medicine kandidat; född i Stockholm 1839, död derstädes 1887.

Leman var framstående bibliofil och efterlemnade en betydande boksamling, hvaraf största delen såldes, enligt tryckt förteckning, upptagande 3,230 n:r, å Stockholms bokauktionskammare 1888 d. 24 Okt. o. f. d. Boksamlingen bestod till väsentlig del af fransk dramatik. Leman var nämligen såväl under sin studietid i Upsala som efter sin bosättning i Stockholm en af våra aldra främste teaterhabituéer och verkade äfven aktivt för scenen genom smakfullt gjorda öfversättningar, bl. a. det så ofta gifna lustspelet »Herr Drilléns operett».

De pris, som betingades å Lemanska bokauktionen, voro ovanligt höga på grund af böckernas elegans och sällsynthet samt de intressanta anteckningar, hvarmed Leman försett desamma. (»Stämningen var mycket välvillig», hette det i en notis om auktionen i N. Dagl. Alleh. $^{25}/_{10}$ s. å.)

* * *

Med anledning af den förestående auktionen lästes i Nya Dagl. Allehanda d. 19. Oktober 1888:

Oscar Lemans boksamling. Bibliofilerne här hemma i landet äro temligen snart räknade; vi mena nu ingalunda samlare af böcker eller ens älskare af sådana, utan dem, som med smak och urskiljning skapa ett bibliotek, en *verkligt personlig* och i yttre afseende tilltalande boksamling. Bland den lilla skaran sådana intog den för ett år sedan aflidne läkaren Oscar Leman sitt särskilda rum. Hans hängifvenhet för teatern och allehanda, som egde sammanhang med denna, gaf sig ett uttryck äfven i hans boksamlande. Den nu föreliggande tryckta förteckningen (135 sidor stark) visar detta till fullo. Der träffas ej blott en rik och vald afdelning klassisk, fransk, tysk, engelsk och nordisk dramatik, utan äfven en mycket ovanlig samling skrifter på flere språk angående teater, deklamation, skådespelarekonst o. d. I det afseendet torde denna boksamling vara den förnämsta enskilda, som någonsin förekommit hos oss [?]. Men vidare hyste Leman lifliga sympatier för och egde stor beläsenhet i Frankrikes litteratur,

MH
K

både den äldre och den nyaste, särskildt det 18:de seklets och våra dagars naturalistiske författare. Hvad »siècle de Louis XV» vidkommer, samlade han sålunda med förkärlek de illustrerade verk, som en Eisen, en Moreaus och andra mästarehänder prydt med ypperliga gravyrer. Man finner sålunda bland många andra både Lafontaines Contes (»edition des fermiers-généraux») och Gessners Oeuvres, 1795, som bekant, bland de nyss nämde tecknarnes förnämsta verk. För öfrigt en mängd andra eftersökta illustrationsböcker från förra århundradet. — Äfven den inhemska och skandinaviska litteraturen är rikt representerad, särdeles i sin nyaste gestalt. Härtill sluta sig en medicinsk afdelning, rik på afhandlingar i med kulturhistorien sammanhängande ämnen, samt för öfrigt allehanda kuriosa af för bibliofiler tacknämligt innehåll. I allt omfattar samlingen öfver 3,000 nummer, hvaraf många i flere band. En stor del af böckerna utmärker sig äfven i afseende på banden, af hvilka fins ett rikt antal både äldre och yngre, såsom en sannskyldig bibliofilsamling egnar och anstår. Det hela afslutas af 150 gravyrer och etsningar, som hade förtjent en utförligare, mer beskrifvande förteckning.»

BUKOWSKI, Henrik (Henrik Michaël Anton Bukowski Boncz, af en urgammal polsk adelsslägt; se Tersmedens Kalender öfver i Sverige lefvande ointroducerad adel, sid. 28); antiqvitets- och konsthandlare i Stockholm, medlem af Wetenskapsakademien i Krakau; född 1839.

Ex-libris: Mercurius, hållande en sköld med Bukowskis vapen, till höger en genie med en pergamentsrulle, å hvilken är en plan och vy af Kongl. Biblioteket i Stockholm; närmast till venster en annan genie, hållande en uppslagen bok, i hvilken han pekar på initialerna M N w K (Museum Narodowe w Krakowie = Nationalmuseum i Krakau); derbredvid en genie, hållande en tafla med vy af Rapperswyls slott i Schweiz*; en annan genie pekar å en jordglob på »Stockholm».

Etsning af *R. Haglund*. Detta Ex-libris är utfördt i två storlekar.

* Detta slott är ett polskt nationalmuseum, innehållande vapen, böcker, autografer, mynt, antiqviteter och historiska samlingar. — Kongl. Biblioteket i Stockholm och museerna i Krakau och Rapperswyl äro framstälda på grund af det intresse, hr Bukowski visat dessa institutioner.

Hr Bukowski eger en rikhaltig, värdefull och praktfullt inbunden samling böcker, uppgående till öfver 2,000 band: konst- och industri-historia på alla områden, äfvensom en stor konst-katalogsamling. Särskildt må omnämnas: *Catalogue des Livres, Estampes & Desseins du Cabinet des Beaux Arts & des Sciences Appartenant Au Baron Tessin, Marechal de la Cour du Roi & Sur-Intendent de Battiments & Jardins Royaux de Suède*, Sthlm 1712; *Catalogue de Portraits, Contenant les Rois, les Reines et les Princes de Sang Royal de Suède; avec les grande officiers — — — Illustres de la même Nation gravés en taille-douce. Qui font partie des recueils de Charles-Renaud Berch Escuyer à Stockholm 1767*, Upsala, Edman 1767; *Engraved Illustrations of Ancient Armour*, Oxford 1854; *History of Lace by Mrs Palliser*, London 1865; *Blanc, Histoire Des Peintres*, 13 band; *Leitner, Die Waffensamlung des Österreichischen Kayserhaus*, Wien 1866—70, praktfullt verk i 2:ne folioband; *Carl XV:s Vapensamling*, 3 band 1863 (deraf 1 band på franska och svenska tryckt i Paris n. å.); *Porträttsamlingen vid Wibyholm, beskrifven af Carl Bonde*, Sthlm, Hæggström 1876. (Porträtterna ritade af L. Frid, litogr. i Generalstabens lit. anst.); *J. A. Bergs Tafvelsamling på Heleneborg i Stockholm*, ljustrycksplanscher af Jæger 1880 (75 ex. upl.); *Konstsamlingarne på Säfstaholm, af L. Looström* Sthlm 1882 (illustrationerna i ljustryck af Jæger); *Oldenburgs Myntkatalog*, Sthlm Hæggstr. 1883, prakttryck i 10 ex. på holl. papper; *Böttiger, Bronsarbeten af Adrian de Fries i Sverige* (med planscher i ljustryck af Jæger) Sthlm Centr. tr. 1884, tryckt i 150 ex.; *Granberg, Collections de Tableaux Privées Existants en Suède* I, Sthlm Centr.-tr. 1886, praktttryck på holl. papper i 10 ex.; *Bartsch, Ad., Le peintre graveur 1—21*. Vienne 1803—21. 8:o.; *Nagler, G. K., Neues allgemeiner Künstler-lexicon oder Nachrichten von dem Leben und den Werken der Maler, Bildhauer, Baumeister, Zeichner 1—22*, München 1835—52.

Katalog (pars 1:ma) är under tryckning; den slutar med förteckning öfver B:s stora katalogsamling.

SCHINCKEL, Carl David von; brukspatron, innehafvare af von Schinkelska fideikommissen; född 1839.

Ex-libris: Vapnet i färgtryck; derunder: *Tillhör Axmars Bibliotek.*

[Färglagd litografi ur Klingspors vapenbok.]

Brukspatron von Schinckels dyrbara bibliotek, som till största delen är förvaradt å Axmar, men äfven till en del å fideikommisset Wiforss, utgör omkring 4,000 vol. Det innehåller en rik samling gammalt svenskt tryck, deribland de flesta Wisingsborgstrycken.

WALDENSTRÖM, Johan Anton; läkare, professor i Upsala; född 1839, död 1879.

Bokegaremärke: *J. A. Waldenström Upsala* i blåstämpel.

Böckerna såldes i Upsala å auktion 1880 den 3 och 4 November, enligt tryckt förteckning, upptagande 1,571 n:r.

MALLANDER, Gustaf Richard; skådespelare och litteratör; född i Stockholm 1840, död derstädes 1888.

Bokegaremärke: *Gustaf Mallander * Skådespelare* inom dubbelkanten af en cirkel; inuti cirkeln en lyra.

[Blåstämpel, utförd i Göteborg.]

Boksamlingen var obetydlig.

ODELBERG, Christian Herman; expeditionschef; född 1840, död i Stockholm 1878. O. skref i kalendern »Isblomman», Upsala 1861, under signaturen N. G—n—s.

Bokegaremärken: 1. Blåstämpel: *C. H. O.* 2. Blåstämpel: *C. H. Odelberg.*

Ex-libris: *C. H. O.* i monogram, deromkring:

Herman Odelbergs Boksamling, ytterst ett ornament. Litografi.

Genom testamentariskt förordnande erhöll Kongl. Biblioteket rätt att ur Odelbergs efterlemnade boksamling uttaga behöfliga eller önskvärda skrifter, hvarigenom 694 n:r böcker och 31 handskrifter tillföllo detsamma.

OXENSTIERNA (af Eka och Lindö), Gustaf Gabriel Bengtsson; friherre; mekaniko-tekniker; bosatt i Stockholm; född 1840.

Permstämpel: *G. O.* tryckt med typer å ryggen.

I Tekniska skolans bibliotek förekomma böcker med detta märke, dit skänkta af friherre Oxenstierna.

SILFVERSTOLPE, Carl Gudmund Uno; kammarherre; amanuens i Riksarkivet, skriftställare; född i Stockholm 1840.

Ex-libris: 1. Vapnet med heraldiskt bladverk; under å en bandeau: *C. G. U. S.* (Inom linieram slingrad i hörnena.)

Litografi, i större format. Sällsynt.

2. Vapnet, fäst å en mantel; under: *C. G. U. S.* Litografi i färgtryck (1879).

3. Vapnet i spetsig sköld med adlig krona, inom åttkantig ram. Litografi.

4. Vapnet i blåstämpel.

Permstämpel: Vapnet i guldtryck å perm.

Största delen af Silfverstolpes storartade boksamling såldes å bokauktion i Stockholm den 1 November o. f. d. 1879, enligt tryckt förteckning, uppgående till 5,640 n:r, deraf närmare 1,000 teaterpjeser.

SNOILSKY, Carl Johan Gustaf; grefve; skald, en af de aderton i Svenska akademien (son af justitierådet.

och hofmarskalken grefve Nils Snoilsky och sonson till den som vitterhetsidkare kände krigsrådet grefve Gustaf Snoilsky*); född i Stockholm 1841, f. n. bosatt i Dresden.

Ex-libris: Namnet: *Carl Snoilsky* under en crest: enhörning, höjande sig ur en greflig krona. Litografi (1884).

Angående sin boksamling har grefve Snoilsky benäget meddelat följande:

Beträffande min boksamling är att nämna, att den är helt och hållet bildad af mig stycke för stycke under loppet af de senaste tjugo åren. Volymantalet får icke stort — det uppgår icke fullt till 3,000, men jag har aldrig lagt an på talrikheten, utan uteslutande på urvalet. Sålunda har jag, äfven hvad den äldsta sällsynta svenska litteraturen beträffar, sällan admitterat en bok, som i något afseende varit ofullständig eller eljes mindre väl bibehållen. Den värdefullaste afdelningen är naturligtvis de äldre nordiska, företrädesvis svenska böckerna, tryckta före 1800. Af sådana eger jag omkring 1,000 — mer än tredjedelen af samlingen. Här är icke platsen att uppräkna titlarne på en hop bibliografiska rariteter, men för att antydningsvis gifva en idé om de olika brancher samlingen omfattar, torde följande uppgifter kunna tjena. Jag eger sålunda: S:a Birgittas Revelationes, upplagorna in folio af 1492 och 1502 samt yngre upplagor på flere språk. Gotfrid af Ghemens danska landskapslagar, tryckta i Köpenhamn 1805, 1808. Olai och Laurentii Petri skrifter i originalupplagor, 15 stycken. Johan III:s Liturgi, båda upplagorna. Johannes och Olai Magni i Rom utgifna arbeten samt öfversättningar på italienska, holländska o. s. v. Johannes Messenii skrifter, 13 särskilda. Ett stort antal samtidiga

---

* Grefve Gustaf Snoilsky vann år 1815 Svenska akademiens pris för en fri öfversättning af Boileau's *Art Poetique*. Han delar det öde med mången annan att af Hammarsköld blifva ganska omildt bedömd, såsom bland annat saknande »philosophisk disciplin» (!). Omedelbart före det oblida omnämnandet af G. Snoilsky, är Leopold affärdad på följande vis: »Herr Leopold har besjungit det *tomma intet*, och det med skäl, ty det är också endast detta, som vi i de aldra flesta af hans rimmade och orimmade arbeten återfinna».

krönikor och skrifter om Sveriges deltagande i 30-åra kriget, på de flesta europeiska språk. Keysers dyrbara svenska vapenbok 1650. Alla de fornnordiska sagorna i 1600-talets upplagor, äfven de på Skalholt tryckta. Campanii, Acrelii, Svedbergs med fleres skrifter om Nya Sverige i Amerika, Tretton å Wisingsborg tryckta böcker. Fullständiga årgångar af sällsynta tidningar och tidskrifter, t. ex. 1710 och 1723 års Posttidningar. Tessins Faunillane in 12:o med kopparstick, tillhörande upplagan in 4:o. En samling af 1600- och 1700-talens finska och lapska böcker. En stor samling af 1700-talets svenska topografiska arbeten, de flesta bundna i samtidiga helfranska band med röd snitt. Schröderheims sällsynta skämt om Campiospelet o. s. v., o. s. v.

SCHÖLDSTRÖM, Birger Fredrik; skriftställare i Stockholm; hedersledamot af Petöfi-samfundet i Buda-Pest; född i Kongsbacka 1841.

Ex-libris:

[Originalteckning af Edvard Forsström. Xylografi af Fritz Blom.]

Boksamlingen, f. n. uppgående till omkr. 2,500 vol., är grundlagd och samlad af egaren sjelf, ända från hans barndom. Samlingen omfattar till det mesta politisk och kulturhistoria, biografi samt vitterhet. Hufvudparten af sistnämda litteraturgren utgöres af en samling äldre och nyare svensk dramatik, en af de största, som innehafves af enskild person, och bland hvilken finnas flere *rr:* originalupplagorna af Messenii och Prytz' dramer; »Apollo und Dianen Auffzug» (Sthlm 1654); »Lykkopris» (med det ytterst sällsynta bladet med »tre unge ädlingar beprisande prins Carl»; Sthlm 1689); alla Lagerströms Holbergs- och Molière-öfversättningar; ett band med samtliga originalupplagorna af C. I. Hallmans arbeten (incl. »La Desertrice») jemte det röda porträttet af

»Nasenblom» (apotekaren Gottfried Hahr å Kungsholmen) samt kopparsticket föreställande »Bakelse-Jeana» (kollektionen har tillhört exc. L. Manderström); samtliga upplagor af »Tillfälle gör tjufven» (incl. den ytterst sällsynta af 1819); Claës Livijns »Hafsfrun» (Sthlm 1816); »Divertissement, hörande till skådespelet Siri Brahe och Johan Gyllenstjerna» (G:borg 1817); Lombergs »Beslaget» (G:borg 1839; ett af de tre kända exemplaren; de båda öfriga finnas f. n., 1889, i Kongl. Biblioteket och i Göteborgs Musei-bibliotek); C. D. af Skogmans »Minnen af lediga stunder» (tr. i 12 ex., Sthlm 1846) m. fl. Särskildt torde ock nämnas dels omkr. 50 större och mindre cahier'er, innehållande flere tusen tidningsutklipp, mestadels biographica, samt tillfällighetsverser, dels en mindre, men ändock troligen inom Sverige unik samling magyarisk litteratur.

ESSEN, Carl von; friherre; ryttmästare vid Lifregementets dragon-corps; född 1841; eger och bebor Wijk i Upland.

Å Wijk finnes ett bibliotek bestående af omkring 3,500 band, en pergaments-, bref och handskrift-samling, äfvensom en mindre mynt- och medaljsamling samt en utmärkt tafvelsamling.

Wijk finnes beskrifvet i Klingspor & Schlegel, *Uplands Herrgårdar.*

ÅGREN, Carl; fotograf i Upsala i början af 1860-talet.

Bokegaremärke: Namnet som ofvan, med skrifstil i svartstämpel. (I Blumauers »Æneis» 1839.)

EKELUND, Theodor; litteratör, har utgifvit åtskilliga smärre litteraturhistoriska arbeten; född i Stockholm 1841.

Bokegaremärke: *T. E.* i blåstämpel å titelblad.

FOLLIN, Josef Fritz Eugène; född i Helsingborg 1842. Kontrollör vid tullkammaren i Stockholm.

Ex-libris: 1. I typtryck inom ram af rössjor: *Tillhör Fr. Follins Boksamling. N:o . . .*

2. En genie, hållande en med rikt ornament omgifven uppslagen bok, i hvilken läses: *Scientia varia Veritas una* [Vetenskapen vexlar, sanningen är en]. Nedanför: *F. F.* Zinkotypi 1886.

Angående sin boksamling har hr Follin meddelat följande: Min boksamling består af blandad litteratur på svenska, äfvensom på utländska språk, samlad under åren 1857—89 och utgörande omkring 2,000 volymer. Den skånska samlingen utgöres af böcker, beskrifvande Skåne i topografiskt, statistiskt och biografiskt hänseende, äfvensom dess fornlemningar och sagor. Volymantalet är 230, deraf ett och annat i manuskript. — Plåten till min Ex-libris är komponerad af mig samt etsad och graverad i zink af artisten Axel Malmgren 1886.

HILDEBRAND, Hans Olof Hildebrand; riksantiqvarie, frejdad arkäologisk författare; född i Stockholm 1842.

Bokegaremärke: *Hans Hildebrand Stockholm* i blåstämpel å titel- eller försittsblad.

Riksantiqvarien Hildebrands bibliotek, uppgående till något öfver 4,000 vol., omfattar: 1. Förhistorisk arkäologi och kulturhistoria; 2. Klassisk och orientalisk arkäologi; 3. Konsthistoria, isynnerhet Medeltidens; 4. Historia och dennas hjelpvetenskaper; 5. Kyrkohistoria; 6. Mytologi och etnografi; 7. Skönlitteratur.

En värdefull del af biblioteket, omfattande större planschverk och andra arbeten, hufvudsakligen gällande Medeltidens historia och arkäologi, öfvergick 1888 genom köp af ett konsortium såsom gåfva till K. Witterhets-, Historie- och Antiqvitets-Akademiens bibliotek. För nämda samling erhöll riksantiqvarien Hildebrand 12,000 kr., utgörande ungefär hvad den kostat honom.

Scientia varia.
Veritas vna.
J. J.

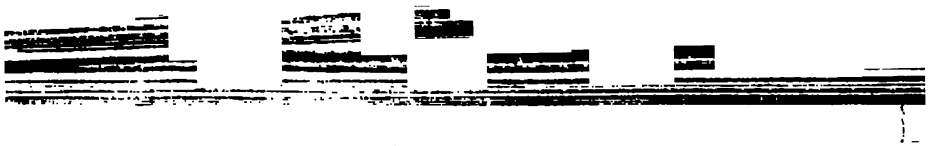

HOLM, Carl Theodor, handelsbokhållare i Stockholm; född 1842.

Bokegaremärke: *C T H* i monogram inom rundel. Violett stämpel.

Hr Holm har benäget lemnat följande meddelande om sitt bibliotek: »Boksamlingen, påbörjad 1860, utgör omkring 1,500 volymer, förutom småskrifter, och innehåller till största delen svensk litteratur, hufvudsakligast historia, memoirer, biografi, vitterhet samt litteratur- och musikhistoriska arbeten. Särskildt märkes en samling af skrifter rörande svenska teatern (teateralmanackor och brochyrer i teaterfrågan). Vidare förekommer en mängd urklipp ur Stockholmstidningar sedan början af 1860-talet, innehållande »biographica», rörande svenska män och qvinnor, samt samlingar till komplettering af F. A. Dahlgrens »Anteckningar om Stockholms Teatrar», med synnerligt afseende fäst på biografiska uppgifter om svenska sceniska artister och hofkapellets ledamöter.

Bland böckerna må anmärkas följande: Then Svänska Argus (1732—34), inb. i skinnband med guldpressningar på ryggen. Exemplaret har tillhört den bekante statsmannen *Arvid Bernhard Horn,* hvars namnteckning och sigill finnas på första sidan af tidskriften. Anteckningar på en resa genom Norra Tyskland år 1830 af *Magnus af Pontin* (1831), dedikationsexemplar från förf:n till öfverstinnan Marianne Ehrenström, af hvilken sistnämda finnas marginalanteckningar på svenska och franska.

Komplett samling i ett band af »Kongl. Maj:ts och Rikets Svea Hofrätts Protocoller uti Undersökningsmålet* angående Förrädiska Stämplingar Hvarföre Åtskillige Personer tilltalade och häcktade blifvit». Sthlm 1794. I detta band finnes äfven insatt ett porträtt: »Hof Fröken Grefvinnan Magdal. Charl. Rudenschöld A:o 1793 afritad». I samma band finnes i afskrift: »Fru Riks-Rådinnan Grefvinnan Rudenschölds, född Grefvinnan Bjelke, underd. Böneskrift för sin dotter.» Denna märkliga bok inropades af nuvarande egaren å Sparreholmsauktionen 1887. Sveriges inre historia från Gustaf den förste af Hans Forssell (Sthlm 1869, 70); på första häftet tillegnan från förf:n till professor Anders Fryxell. På andra

* Armfeltska målet.

häftet af samma arbete finnes Fryxells namnteckning, och har Fryxell derunder gjort följande anteckning: »Ett förträffligt, oskattbart arbete.» De l'influence de la littérature ancienne sur le développement et le caractère de la première révolution française (Upsala 1849). Ex. innehåller tillegnan på franska från förf:n, Bernh. v. Beskow, till J. E. Rydqvist. Till konung Gustaf III:s minne. Tal hållet på Gustavianska lärosalen i Upsala den 9 Juni 1835 af Carl Vilh. Böttiger. Med tillskrift från förf:n till Joh. Vilh. Bergman (ministerresident 1852—65 i Madrid). I tillegnan påminner Böttiger om »de oförgätliga sommardagarne i Florenz 1836». Bland småskrifterna finnes en stor del broschyrer, tryckta i ett fåtal exemplar.»

BONDE (TROLLE BONDE), Carl Johan, grefve, egare af Trolleholms fideikommiss. Född 1843.

Ex-libris: Vapnet med sköldhållare. Å en bandeau under, läses namnet: *Carl TrolleBonde.*

Signeradt: R. Haglund rad.

Grefve Carl Trolle Bondes ansenliga bibliotek är förvaradt å Trolleholm i Skåne. Det är från början grundadt af grefve Bonde sjelf, hvilken från sin tidigaste ungdom varit ifrig samlare af äldre svenska böcker. En mängd dubletter i Säfstaholms bibliotek erhöll han af sin fader. År 1861 införlifvades med hans samling den bekanta hoffröken Marianne Koskulls böcker: franska romaner i rikt förgylda helfranska band och många försedda med Carl XIII:s och hans drottnings namnchiffer samt kronor, omkr. 1,000 vol. Sedermera tillkom hans svågers, friherre Johan Liljencrantz' bibliotek: fransyska memoirer och författare i värdefulla upplagor samt svenska politiska ströskrifter m. m. År 1885 erhöll han i arf Wibyholms bibliotek, omkring 1,000 volymer, bestående af böcker från 16- och 1700-talen i olika vetenskapsgrenar. År 1886 köpte han efter excellensen G. A. Sparre för omkring 16,000 kronor dennes efterlemnade boksamling och manuskript. Stommen består af svensk historia, genealogi, biografi och topografi samt medeltidslit-

CARL TROLLE BONDE

EX · LIBRIS · ELOF · TEGNÉR ·

teratur. Grefve Bondes boksamling uppgår f. n. till 20 à 25,000 volymer. — Om någon tid, då biblioteksflygeln vid Trolleholm blifver i ordning, komma böckerna att, alla inbundna och ordnade, uppställas i en stor, genom två våningar gående sal, som beräknas komma att rymma minst 30,000 volymer. — Den framstående bibliognosten amanuensen vid Lunds universitets bibliotek L. P. Wåhlin har en längre tid varit sysselsatt att vetenskapligt ordna och förteckna biblioteket.

LAGERBERG, Adam Magnus Emanuel; född 1844; kammarherre; ombudsman vid Göteborgs museum; nämdeman i Askims härad; framstående numismatiker. Eger och bebor Råda (adr.: Göteborg).

Ex-libris: *Vapnet* i färgtryck; under läses i afrundning: *Bibliotheca Lagerbergiana.* Litografi 1872.

TEGNÉR, Elof Kristoffer; född i Kjellstorps prestgård, Skåne, 1844; fil. d:r; bibliotekarie vid Lunds universitets bibliotek.

Ex-libris: *E T* i monogram å ett rundt fält; omskrift: *Ex Libris Elof Tegnér.*

Engelsk gravyr (1883).

HÖPKEN (v. Lantingshausen v. Höpken), Nils Albrecht Stefan von, friherre; född 1846. Eger Bogesunds fideikommiss i Roslagen.

Å Bogesund finnes ett dyrbart bibliotek, som, utom en stor samling böcker, innehåller en mängd sällsynta och dyrbara gravyrer, handteckningar och praktverk, samlade af grefve Albrecht v. Lantingshausen, jemte en del af hans egna handteckningar.

Bogesund finnes beskrifvet i Klingspors och Schlegels *Uplands Herrgårdar.*

MITTAG-LEFFLER, Magnus Gustaf (Gösta); född i Stockholm 1846; fil. d:r, berömd mathematiker, professor vid Stockholms högskola, ledamot af K. Vetenskapsakademien samt flere utländska akademier och lärda sällskap.

År 1882 började professor Mittag-Leffler utgifva den, till hela den lärda verlden spridda, så högt ansedda tidskriften *Acta Mathematica*, hvilken åtnjuter statsanslag i Sverige och Norge samt från Danmark och Finland.

Ex-libris: En bok, *Acta Mathematica*, lutad mot en trästubbe, å hvilken en uggla, med utslagna vingar, med ena klon griper boken. Öfverst läses: *Sibi et amicis* [För sig och sina vänner] nederst: *Ex libris G. Mittag-Leffler.*

Efter teckning af F. M. K. af Ekström graveradt i stål af J. A. Lindberg.

Professor Mittag-Leffler eger ett betydande och värdefullt bibliotek, hufvudsakligen omfattande mathematik och hopbragt förnämligast på grund af vetenskapliga studier, men väl äfven i någon mon af hvad man kallar samlareintresse. En af de värdefullaste delarne af biblioteket utgöres af 100 cahiers, innehållande flere tusen på olika språk affattade mathematiska s. k. separat eller aftryck af afhandlingar, som i olika tidskrifter blifvit publicerade och som af vederbörande redaktioner öfverlemnats åt de resp. författarne i och för utdelning bland de kolleger inom samma vetenskap, hvilka stått nämde författare närmast. Samlingen torde vara en af de största mathematiska separatkollektioner, som finnes i något privatbibliotek. Dertill har professor Mittag-Leffler med stort besvär och kostnad hopbragt *komplett* samling af *alla årgångar* af de flesta och alla de vigtigaste mathematiska tidskrifter, hvilka hittills utgifvits. Detta kan med skäl kallas en samlarebragd.

Så finnas t. ex. kompletta samlingar utaf:

Journal für die reine und angewandte Mathematik, Berlin. Från 1826 till närvarande tid. (Denna journal har stort anseende på grund af ålder och spridning.)

Journal des Mathématiques par Liouville. 1:a & 2:a

SIBI·ET·
AMICIS·
ACTA
MATHEMATICA
EX·LIBRIS·
G·MITTAG·LEFFLER·

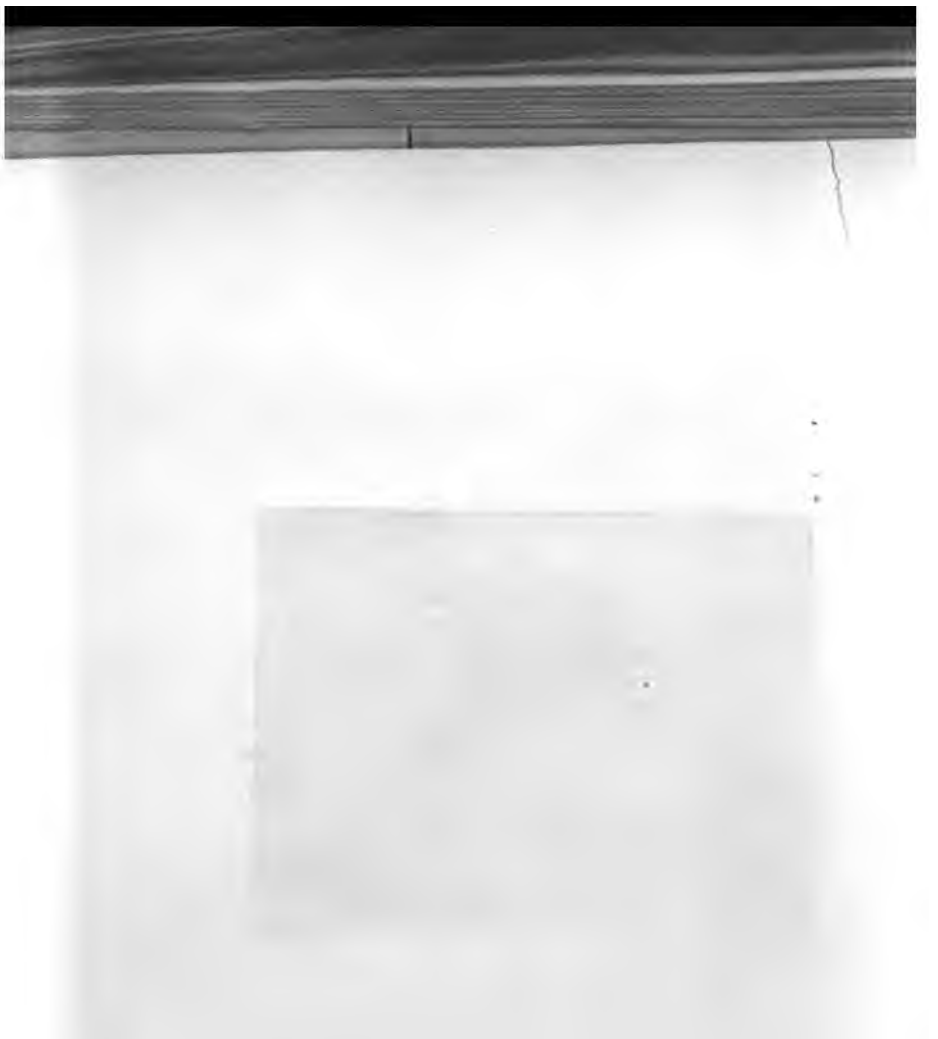

ser. från 1836 till 1874; 3:e ser. af H. Resal fr. 1875 till 1884; 4:e ser. af Camille Jordan fr. 1875 t. n. t.

The Quaterly Journal of Pure and Applied Mathematics, London. Fr. 1857 t. n. t. Denna tidskrift kan anses utgöra en fortsättning af, den äfven i biblioteket befintliga, *The Cambridge and Dublin Mathematical Journal* 1846—1854.

Bulletino Di Bibliographia E Di Storia Delle Scienze Matematiche e Fisiche par B. Boncompagni. Fr. 1868 t. n. t.

Journal de l'école polytechnique. Från år III af franska republiken t. n. t.

Nouvelles Annales des Mathématiques, från 1842 t. n. t.

Mathematische Annalen, fr. 1869 t. n. t.

Jahrbuch ueber die Fortschritten der Mathematik, fr. 1868 t. n. t.

Dessutom finnes komplett samling af den ansedda tidskriften: *Comptes Rendus Hebdomadaires des Séances de l'Academie des Sciences*, från 1835 t. n. t.

Det skulle blifva allt för vidlyftigt att uppräkna den mängd af dyrbara moderna vetenskapliga verk, professor Mittag-Lefflers bibliotek omfattar. Vi vilja till slut endast nämna några »rariteter»:

P. de Fermat, *Varia Opera Mathematica.* Utg. 1669 — 15 år efter den framstående mathematikerns död — af hans son Samuel de Fermat.

Cauchy, *Leçons sur le calcul différentiel.* Paris 1829.

Cauchy, *Résumés analytiques*, Turin 1833.

J. Bertrand, *Traité de calcul différentiel et de calcul integral*, Paris 1864, 1870. 2 vol. — Första delen af detta arbete är mycket sällsynt.

Moigno, *Leçons de calcul différentiel et de calcul integral*, 1840, 44, 61. 3 vol. — Första delen af detta arbete är mycket sällsynt.

A. M. Legendre, *Exercises de calcul integral sur divers ordres de transcendantes et sur les qvadratures*, Paris 1811, 17, 18. 3 vol.

A. M. Legendre, *Traité des fonctions elliptiques et des integrales Euleriennes avec des tables pour en faciliter le calcul numérique*, Paris 1825, 26, 28. 3 vol.

Biblioteket är särdeles rikt på böcker och skrifter uti *Funktionsteori* och torde omfatta allt det vigtigaste, som i denna del af mathematiken blifvit offentliggjordt. — Det

innehåller äfven 33 cahiers med vetenskapliga bref af mathematiskt innehåll, hvilka prof. Mittag-Leffler från olika mathematiker emottagit. De fleste af samtidens mathematiker äro i denna samling representerade. — Dessutom finnes en stor samling handskrifna anteckningar efter föreläsningar af berömde mathematiker.

MASRELIEZ, Louis Edouard; kapten vid Uplands reg:te; född 1846, död 1882. M. var hög frimurare.

Bokegaremärke: *L. M.* i monogram (nästan oläsligt). Stämpel.

PRINTZSKÖLD, Otto Hack Roland; fil. doktor, kammarherre, landshöfding i Nyköpings län; född 1846.

Ex-libris: Vapnet (hand i silfverfält) med heraldiskt bladverk. Kopparstick. (Detta Exlibris har förut varit användt af landshöfding Printzskölds farfar, artillerifficeren och ingeniören Peter Roland P.)

Landshöfding Printzskölds vackra boksamling, uppgående till omkring 1,500 band, omfattar hufvudsakligast historia, statistik och encyklopedi. Utom 300 band, som han ärft efter sin farfar, har han sjelf hopbragt denna boksamling. En del af böckerna är bunden i utlandet, men största delen i vackra halffranska band, bundna af C. M. Andersson i Stockholm.

CEDERSTRÖM, Emanuel Thure; friherre, född 1848; bor på Krusenberg.

Ex-libris: Vapnet i sigillform med devis; rundt omkring detsamma namnet *Emanuel Cederström*. Graveradt i stål af medaljgravör *J. Adolf Lindberg* 1886. Synnerligen fint och konstnärligt utfördt.

Boksamlingen, uppgående till 3,000 band, hopbragt af friherre Cederström under de senaste 20 åren, innehåller:

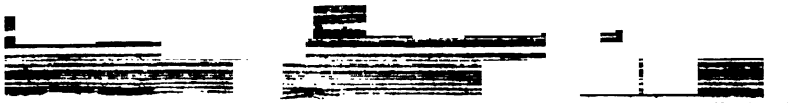

EMANUEL
CADARSO

svensk historia, arkeologi, topografi och skönlitteratur samt en större mängd arbeten i bildande konst och konstindustri.

WAWRINSKY, Edvard Otto Wilhelm; född i Linköping 1848; f. d. underlöjtnant vid Göta artilleriregemente; ingeniör; de svenske goodtemplarnes högste styresman.

Ex-libris: I typtryck inom ram: *Tillhör E. O. Wawrinskys Boksamling N:o . . .*

Till svar å förfrågan rörande sin boksamling har hr Wawrinsky svarat: »Jag har haft en rätt betydlig boksamling, men sedan jag numera lefver på mycket rörlig fot och flyttar ofta, har jag afyttrat en hel del af samlingen och blott bibehållit det värdefullaste deraf. För att kunna kontrollera återgången genom åtskilligas vänliga lånlystnad, katalogiserade jag samlingen för 15 år sedan och lät då trycka dessa enkla märken.»

SCHUMBURG,* Robert Julius Herman; född i Pritzwalk i Preussen 1848; kom till Stockholm 1862; elev vid Akademien för de fria konsterna 1863—1866, erhöll silfvermedalj derstädes 1864; jernvägstjensteman 1867—1875; litograf och boktryckare i Upsala 1878—1881**; från 1882 grosshandlare i Stockholm (firma: Charles Hill).

---

* Ursprungligen en patricier-slägt i Quedlinburg från början af 1600-talet.

** De märkligaste publikationer, som utkommo från hr Schumburgs ansedda litografiska institut och tryckeri (nu upphördt), voro *Robert Schumburgs Godtköps-Kollegier* i 11 band (tryckta i 100 ex), deraf banden 1—8 och 11 i s. k. öfvertryck (= autografi) och 9 och 10 i boktryck. De mest anmärkningsvärda af dessa äro: *Civil-Process.* Föreläsningar af L. Annerstedt, 180 sid. *Antropologi.* Kommentarier till prof. S. Ribbings Grundlinier, 164 sid. *Hebreisk Grammatik* enligt prof. Nordlings system af O. E. Lindberg, 116 sid. *Pathologi.* Anteckningar efter prof. Hedenii föreläsn. af ——n, 730 sid. *Filosoficns Historia* af P. Wikner, 438 sid. *Föreläsningar i Planet-teori* efter prof. Schultz, 348 sid.

År 1880 utgaf hr Schumburg, i prydligt typografiskt skick, två veckoblad: *Brunns- och Badtidning* och *Nordens Annonsblad.*

Ex-libris: Slägtvapnet: tre torn å mur, mot hvilken böljor bryta sig; sköldhållare: en rådsherre och en väpnare; crest: hjelm, derofvan torn och vingar. Vapnet hvilande å ett soubassement, hvarunder å en bandeau läses valspråket: *Treu und wahr.*

Gravyr i stål af medaljgravör J. A. Lindberg, efter den kopia i oljemålning — efter originalet i en kyrka i Quedlinburg — hvilken befinner sig i hr Schumburgs ego.

Grosshandlaren Schumburgs prydliga boksamling, uppgående till öfver 600 vol., omfattar egentligen skönlitteratur och historia samt planschverk. Särskildt må omnämnas prydliga upplagor af Schiller, Goethe, Körner och Heine.

Såsom konstvän och konstkännare har hr Schumburg samlat ett vackert tafvelgalleri, der man finner Palm, Kronberg, Perseus, Kindborg, Lundegård, Hermelin, Rasmussen, Odelmark, Jenny Nyström (pastell och aqvarell), Axelson, Wallander, Boklund, Törnå, Fauerhold m. fl. representerade.

LEWENHAUPT, Eugène; grefve, fil. d:r, amanuens vid Upsala universitets bibliotek; född 1849.

Ex-libris: Hjertvapnet (3 lejonhufvud) med hjelm och greflig krona öfver, under vapnet å en bandeau: *Ex Biblioteca Eugenii Lewenhaupt.* Litografi.

Boksamlingen, uppgående till omkring 3 à 4,000 vol., består hufvudsakligen af svensk biografi (omkr. 2,000 n:r), bibliografi, litteratur- och konsthistoria, topografi, historia academica, vitterhet och tidskrifter. Den är uppkommen genom köp i bokhandel och å bokauktion fr. o. m. 1865.

JOSEPHSON, Joseph Jakob; född i Stockholm 1849; student i Upsala 1868, en tid boktryckare och tidningsutgifvare i Engelholm, då hans ganska rikhaltiga bibliotek

till följd af konkurs gick under klubban i Lund; kom sedan, 1880, till Stockholm och blef anställd som redaktionssekreterare vid Ny Illustrerad Tidning; död 1883. J:s nekrolog förekommer i Ny Illustrerad Tidning s. å. Josephson var August Strindbergs förtrogne vän och förekommer i »Jäsningstiden» under förbundsnamnet »Thurs».

Bokegaremärke: Namnet *Joseph Josephson* i en enkel blåstämpel.

En mindre samling böcker efter J. såldes efter hans död, i September 1883.

SCHÖLDSTRÖM, Waldemar Olivier; född i Norrtelje 1849; handelsagent i Stockholm. Har 1881 utgifvit *S:t Petersburg-Standard, Tabeller, i tusendelar, afsedda för fakturering och fraktuträkning af sågade trävaror;* Sthlm, H. Bremers Lith. Tryckeri.

Ex-libris: I typtryck å gult papper: *Waldemar Schöldström N:o . . .* Äfvenså har hr Schöldström användt som bokegaremärke en oval blåstämpel: *Wald. O. Schöldström. Drottninggatan 61. Stockholm.*

Boksamlingen, omkr. 300 vol., utgöres till största delen af modern engelsk och fransk litteratur.

BERGSTRÖM, Otto Wilhelm; löjtnant vid Uplands regemente; född 1850. Har några år varit kommenderad till tjenstgöring i Krigsarkivet, en tid såsom t. f. krigsarkivarie; är känd såsom krigshistorisk och genealogisk skriftställare och har utgifvit: *Bidrag till Uplands Regementes historia; Slägten Cronstrand; Slägten Aschan; Adliga ätten Ehrenstjerna* m. m.

Bokegaremärke: *O B* i monogram. Blåstämpel.

VIKSTRÖM, Karl Arvid; född i Stockholm 1850; student i Upsala; senast boktryckeriföreståndare vid Weilin & Göös' officin i Helsingfors.

Ex-libris: De »rena» svenska, norska och danska flaggorna i kors öfver *A. V.*; nederst: *Respublica Nostra.* [Vårt allmänna väl. (Hr V:s tolkning af devisen.)]

Litografi i färgtryck. (1885.)

Hr Vikström har under eget namn och signaturerna *Horatio* (samma signatur har äfven användts af generaldirektör Sigfrid Wieselgren, såsom författare till tidsskildringen »En man öfverbord»), *van Attan* m. fl. uppträdt med åtskilliga smärre litterära alster. Han har idkat såväl teoretiska som praktiska boktryckarestudier i Stockholm, Leipzig och Paris.

ÖHRNELL, Carl Magnus; grosshandlare i Stockholm; född i Linköping 1850.

Ex-libris: I typtryck inom linieram: *Tillhör C. M. Öhrnells Boksamling N:o . . .*

Hr Öhrnells boksamling, uppgående till 300 band, innehåller enligt egarens uppgift »mest tekniska arbeten och tidskrifter samt historiska och vittra arbeten af de äldre och bäste samt de fleste nyare författare.»

NORLING, Emil, landtbrukare i Östergötland.

Ex-libris: I typtryck inom ram: *Emil Norling N:o . . .*

Hela samlingen köptes 1882 af Klemmings antiqvariat i Stockholm.

BROLIN, W. Th. I 1871 års Adresskalender finnes en bokhållare W. T. Brolin, S:t Paulsgatan n:o 11, men synes ej i följande års.

Ex-libris: I typtryck: *W. Th. Brolins Boksamling N:o . . .* Två varianter.

HOLMSTRÖM, C. A.

Bokegaremärke: Namnet s. o. å en rulle. Blåstämpel.

Förekommer i bok från 1870-talet, köpt 1886 i Klemmings antiqvariat, Stockholm.

OLSSON, Th.

Bokegaremärke: Namnet s. o. i blåstämpel.

Förekommer i moderna böcker, köpta 1872 hos antiqvariske bokhandlaren Wirström, Stockholm. I böckerna är inskrifvet: Th. Olsson. Stockholm 1867.

HOLMBERG, C. U. Okändt, hvem denne varit.

Bokegaremärke: Namnet *C. U. Holmberg* i typtryck.

SCHEULIN, Joh. K.; f. n. glas- och skyltmålare i Stockholm.

Bokegaremärke: *Joh. K. Scheulin* med en palett, omgifven af ornament; oval blåstämpel (1877).

OHLSSON, Björn Nikolaus; född 1852; kontorsskrifvare i Riksbanken i Stockholm.

Ex-libris: I typtryck: *B. Ohlsson, Göthgatan 85.*

SCHULZENHEIM, David Conrad Fredrik von, friherre; vice häradshöfding; **född 1852.**

Ex-libris: Vapnet med sköldhållare och friherrlig krona, hvilande å ett soubassement; under: *David von Schulzenheim.*

STJERNSTRÖM, Carl Gustaf; född 1852; f. d. e. o. amanuens vid Upsala bibliotek.

Ex-libris: Namnet *C. G. Stjernström* i typtryck inom en fladdrande bandeau (1884).

Boksamlingen såldes, enligt tryckt förteckning, i Stockholm den 30 April o. f. d. 1885. Boksamlingen var särdeles rikhaltig och värdefull, hufvudsakligast i språkvetenskap.

SCHWERIN, Hans Hugold von; friherre; född 1853 å Skarhult; docent i Lund; Kongo-statens konsul i Sverige; ryktbar Afrika-resande.

Ex-libris: Vapensköld med friherrlig krona öfver inom linieram. (Förut användt af fadern, den framstående riksdagsmannen, ryttmästaren frih. Jules von Schwerin.)

Faderns betydliga bibliotek, förvaradt å Skarhult, har öfvergått till sonen, som i sin ordning betydligt ökat det. En märklighet i grefve Jules v. Schwerins bibliotek var hans stora samling af Horatius-upplagor*. Denna del har af frih. Hugold v. S. blifvit skänkt till Lunds universitets bibliotek — der han en tid var e. o. amanuens — och är der uppställd särskildt under namn af »Bibliotheca Schweriniana».

---

* Frih. Jules von Schwerin var äfven känd såsom framstående kännare af den klassiska litteraturen, särskildt den latinska.

UGGLAS, Samuel Gustaf Ludvig af; född 1853; grefve, brukspatron; bebor Wirsbo i Westmanland.

Bokegaremärke: I blåstämpel: *Tillhör grefve af Ugglas Bibliotek.*

Grefve af Ugglas' boksamling är förvarad å Wirsbo. Den är af honom sjelf grundad, men erhöll en väsentlig tillökning genom den del af faderns, grefve Ludvig af Ugglas' bibliotek å Forsmark, hvilken genom arf föll på hans lott. Hufvudinnehållet består af svensk historia, naturvetenskap, teknologi och juridik. Volymantalet: 2,000.

GEBER, Hugo; bokförläggare i Stockholm; född 1853.

Bokegaremärke: Namnet s. o. i blåstämpel.

EHRENSVÄRD, Carl Augustin, grefve; löjtnant vid Skånska husarreg:tet; eger och bebor Liatorp i Skåne; född 1854.

Ex-libris: Grefliga vapnet, derunder: *Carl Augustin Ehrensvärd.*

Zinkotypi.

Rörande sin boksamling har grefve Ehrensvärd benäget meddelat: »Den innehåller omkring 1,200 band och består hufvudsakligen af nyare arbeten af svenske, franske, engelske och tyske författare, dock ej att förglömma en del af de äldre svenske. Såsom numismatiker har jag en hel del arbeten i den svenska numismatiken. I branchen reseskildringar har jag äfven en hel del arbeten, äfvensom i militärlitteratur.»

THYSELIUS, Erik Johan August; född i Nyköping 1854; fil. kand., skriftställare i Stockholm.

Bokegaremärke: Oval blåstämpel: *Erik Thyselius * Upsala *.*

Boksamlingen såldes i Stockholm å auktion 1887 den 5. November o. f. d., enligt tryckt förteckning, upptagande 3,567 n:r. Boksamlingen bestod hufvudsakligen af juridik, filologi och vitterhet, mest modern.

LÖWENADLER, Johan Arvid Laurentius; löjtnant vid Svea lifgarde; född 1854, drunknade i närheten af Furusund sommaren 1885.

Ex-libris: Namnet *John Löwenadler* inom linieram. Typtryck.

ABRAMSON, Axel, grosshandlare i Stockholm; född derstädes 1855.

Bokegaremärke: *A A* i stort monogram, blåstämpel.

Hr Abramson eger en nämnvärd samling af skönlitteratur, konsthistoria och tillfällighetstryck. Det mest utmärkande för densamma är en samling af omkring 2,000 svenska och utländska teaterpjeser. Äfvenså förtjenar särskildt omnämnas: Boyes *Magazin för Konst, Nyheter och Moder* samt skämttidningarna *Söndags-Nisse* och *Kasper*, komplett alla årgångarna.

* * *

Hr T. Ekelund, hvilken under sommaren 1888 upprättat katalog öfver hr Abramsons bibliotek, har [Dec. 1888] benäget lemnat följande uppgifter rörande detsamma:

»Utom skönlitteratur i original och öfversättning, svensk vitterhet, litteratur- och konsthistoria, biografi och memoirer, bibliografi, historia, tidskrifter och tidningar, hvilka afdelningar äro rätt ansenliga, utgöres det intressantaste i biblioteket af den dramatiska samlingen, som förvaras i öfver 100 kartonger och uppgår till närmare 2,000 n:r. Bland vittra samfunds handlingar må nämnas: det ex. af Svenska Akademiens handlingar, som tillhört Anna Maria Lenngren och som

å permens insida bär inskriften: »Till Fru Lenngren af Svenska Akademien». Enligt en redogörelse i Ny Ill. Tidning skänkte Akademien blott ex. af sina handlingar till kongl. familjens medlemmar och — fru Lenngren. Detta ex. förvaras, som sagdt, nu i Abramsonska samlingen. Bland dramatiska samlingen må i synnerhet nämnas ett märkligt manuskript in folio i röd maroquin med titel: »Löfholms Theatersällskap 1828, 1829, 1830.» Ett synnerligt intressant manuskript, hvaröfver en redogörelse af min hand kommer att bli synlig i detta års »Nisse-Kalender». I den dramatiska samlingen finnes äfven ett ex. af »Sulioterna eller Sulis öfvergång. En händelse ur början af grekernas befrielsekrig. Historiskt skådespel i tre akter», en diger volym om 344 sidor. Författaren, som enligt Klemmings *Dramatiska Litteratur* är P. A. Wallmark, har på permens insida skrifvit följande tillegnan:

»Till Tegnér.

Ditt snilles hem är Grekeland.
Den sköna pilgrimen i Norden
Tog vilse om sitt fosterland
Och är så Sveas ära vorden.
Visst ringa är den skänk jag ger;
Men hemtad ifrån *Hellas'* stränder
Den tillhör *Pindarus-Tegnér*
Och trotsigt mig om äran ber
Att blygsamt lemnas i hans händer.

Författaren.»

I den dramatiska samlingen finnes äfven ett särdeles intressant manuskript af Fredrik Boye, Målare-lexikonets författare och utgifvaren af Magazin för Konst, Nyheter och Moder. Manuskriptet är en teaterpjes, »Numa Pompilius», original af Boye, med synnerligt fina teckningar. Kanhända kommer detta intressanta manuskript att i en framtid af egaren utgifvas i ett fåtal exemplar.»

PAULSON, Johannes, född 1855 i Wälluf; fil. kand.; e. o. amanuens vid Lunds universitets bibliotek 1884.

Ex-libris: I typtryck: *Joh:s Paulsons Bibliotek* (inom helt liten ram). (1887). Endast användt i en del af boksamlingen.

Boksamlingen omfattar ungefär 900 band, utom småskrifter (disputationer, broschyrer o. s. v.). Den innehåller företrädesvis grekisk och romersk filologi (specialsamling: Hesiodus och Lucretius) samt grekisk och romersk historia. Samlingens äldsta böcker äro: Hegesippi . . . Historia. Parisiis, 1511, 4:o (Ed. II:a. Ed. princeps är af år 1510). Lucretii Cari de rerum natura, libri VI. Florentiæ, 1512, 8:o.

SCHÖLDSTRÖM, Otto Leopold; född i Kongsbacka 1855; handelsbokhållare i Göteborg.

Ex-libris: *Tillhör Otto Schöldströms Boksamling.* Inom en aflång, fyrkantig ram af rössjor.

Vackert typtryck.

Boksamlingen, uteslutande bildad af egaren sjelf, består af omkring 900 vol., omfattande arbeten i *historia, naturvetenskap, vitterhet, kulturhistoria, biografi, ortbeskrifning* och *bildande konst* samt *tidningar* och *tidningsklipp.*

Tidningssamlingen utgöres af 122 st. illustrerade fest- och tillfällighetstidningar samt flygblad och 113 årgångsband, hufvudsakligen illustrerade och skämttidningar, hvaraf må nämnas: fullständig, kommenterad samling af *Söndags-Nisse*, åtföljd sedan 1884 af c:a 4,500 bilagor, deribland flere medarbetares manuskript och omkring 1,500 porträtt och illustrationer;

och *samlingar af tidningsklipp* i 21 band, innehållande omkring 3,500, uppklistrade och paginerade, litteratur-, konst-, musik- och teater-recensioner och notiser, poem samt notiser och uppsatser i litteratur, kulturhistoria, biografi, pekoral och »diverse»; samt dessutom:

en *kollektion* af 58 st. poem af polemisk och politisk art och 3 *kollektioner*, rörande åtalen mot: *Jægers Fraa Kristiania-Bohèmen* — 40 uppsatser och notiser —; *Kroghs Albertine* — 147 dito samt i Sverige, för den tillämnade svenska upplagan, tryckta illustrationer, deribland en i den norska upplagan ej förekommande (tydligen ett utkast till författarens stora, bekanta tafla);

och *Strindbergs Giftas*, jemte dermed sammanhörande ämnen — såsom »sedlighetspetitionerna», Hillbergs upprop, »qvinno»- och »sedlighets»-frågorna, nya tryckfrihetslagen och »den osedliga litteraturen», föreläsningar och

diskussioner, innehållande omkring 2,600 från in- och utländska tidningar hemtade uppsatser och notiser, i original och citat, 95 poem och 70 porträtt, illustrationer och karrikatyrer från 192 tidningar, 100 uppsatser ur 52 tidskrifter, böcker och broschyrer; originaldel af manuskript samt medalj och qvarstadssigill.

FRÖDING, Herman August; född 1858; student af Westgöta nation i Upsala, sekreterare i Westgöta landsmålsförening 1885, medarbetare i »Aftonbladet» i Stockholm 1886, f. n. tidningsredaktör i södra Sverige. — Fröding lär gjort sig känd för stor beläsenhet och smak för böcker, »till och med varit bokvurm».

Ex-libris: *N:o . . . H. A. Fröding* inom linieram. Typtryck.

KLINGSPOR, Anna Sofia Hedvig Aurora; född 1859; dotter till riksheraldikern Klingspor. (Den 21. Okt. 1888 sammanvigd med löjtnanten Carl Ridderborg.)

Ex-libris: *Vapnet* (samma som broderns, löjtnant K:s) med namnet: *Anna Klingspor* under.

De GEER, Carl Louis Emanuel; friherre; innehar fideikommisset Leufsta bruk; född 1859.

Om det betydande biblioteket å Leufsta, förvaradt uti ett särskildt bibliotekshus, meddela vi följande efter Klingspor och Schlegel: *Uplands Herrgårdar:*

Biblioteket består af omkring 10,000 band, synnerligen utmärkt i den äldre naturvetenskapliga litteraturen och innehållande sådana dyrbarheter som de kolorerade originalritningarna till delarne 2—12 af Ol. Rudbeck d. ä:s och y:s *Campi Elysii.* Af detta arbete hafva från trycket utkommit endast 1:a och 2:a delarne, men som de redan skurna träformarne till största delen förstördes vid Upsala brand

1702, upphörde utgifningen.* Här förvaras äfven O. Rudbecks d. y:s *handritade planchverk* öfver de lappske växt-

---

* *Campi Elysii* är titeln på det till sin plan största verk vår litteraturhistoria känner, och få länders litteratur äger att framvisa något så storartadt som detta arbete skulle blifvit, om författaren fått fullborda sin plan. Verket skulle i trogna stora afbildningar återgifva en stor del af alla då kända växter, tillika med växternas benämningar och kortfattade beskrifningar. Det beräknades skola innehålla 10 till 11,000 figurer och utgifvas i 15 à 16 stora folioband. Upsala universitets bibliotek hade vid denna tid fått emottaga en dyrbar gåfva af kanslirådet Coijet, nämligen »den lärde Mannen Burseri kosteliga lefvande örtbok» i 30 stora folioband; och på denna normalsamling skulle Campi Elysii till en del baseras.

I omkring 30 år arbetade Olof Rudbeck, far och son, med stor flit på detta dråpliga verk — och detta samtidigt med Atlanticans utgifvande, att icke nämna Rudbecks öfriga lärda eller polemiska idrotter. Det ville mod till att våga ett så dyrt företag. Dels konungen, dels mæcenater, dels Rudbeck sjelf, under mångfaldiga ekonomiska bekymmer, bestredo efter hand utgifterna för ritning och träsnitt. Många intressanta drag träffas i R:s bref-växling med mæcenaterne om denna sak. År 1684 voro 1,300 figurer färdiga, 1686 1,900. År 1685 i April ville formskäraren resa; han frågade, »om R. ville svälta honom ihjel». Och dock tillsatte R. det året halfva sin lön på det botaniska verket. Intill Mars 1684 hade grefve Carl Oxenstierna för detta arbete utgifvit 5,330 daler 16 öre. Han dog följande året, och R. begärde nu, att Bengt Oxenstierna måtte förhjelpa honom till medel af den besparade dansmästarelönen å akademiens stat. Grefve M. G. de la Gardie erlade 1685 200 daler; Sten Bjelke sände ock understöd (250 figurer beräknades årligen kunna göras färdiga mot kostnad af 1,000 d:r sm.), och ändtligen kunde 1700 de två första delarne läggas under pressen.

Af dessa utgafs först den andra, såsom innehållande de skönare blommorna, för att locka flere köpare. Första delen, innehållande gräsen, var just färdig, då eldsvådan förstörde såväl de tryckta exemplaren af båda delarne som manuskript, ritningar och träsnitts-klossar.

Omkring 20 ex. af 2:dra delen, men af första endast två undgingo förstörelsen. Det ena af dessa ex., hvilket tillhörde E. Benzelius (det andra finnes i Leufsta bibliotek), och utlånades af honom på 1730-talet till en lärd botanist i England, W. Sherard, med hvilkens böcker det efter hans död öfvergick till Oxfords universitets bibliotek, der det i 100 år förvarats. Under forskningar i Benzeliuska brefsamlingen i Linköping upptäckte kongl. bibliotekarien Klemming, att boken blifvit lånad, icke skänkt till Sherard. Excellensen Manderström åtog sig saken; de bevisande brefven och svenske

terne och svenske foglarne, äfvensom Charles de Geers* egenhändigt ritade figurer öfver insekterne m. m. Här finnes äfven en kopparstickssamling. I »museet» förvaras en dyrbar mineralsamling. Äfvenså förtjenar anmärkas: en samling porträtt af slägten De Geer, målade af utmärkte nederländske mästare.

RÖNQVIST, K. F. (son till brukspatron P. F. J. R.); aktör; emigrerade 1887 till Amerika.

Bokegaremärken: 1. *C. F. Rönqvist*, i blåstämpel. 2. *K. Fr. Rönqvist*, äfven blåstämpel i två varianter. (Efter 1870.)

Rönqvists boksamling, bestående uteslutande af dramatik, såldes, enligt tryckt förteckning, å Stockholms stads bokauktionskammare den 30 April 1887. Katalogen upptog 334 n:r svenska och 92 n:r utländska teaterpjeser, ingen af dem någon sällsynthet.

WIGSTRÖM, Gustaf; bokhållare i Stockholm.

Ex-libris: I typtryck inom rössjor: *Gustaf Wigströms Bibliothek N:o . . .*

WÅHLIN, Lars Peter; född 1861 (sonson till theologie doktorn L. P. Wåhlin); fil. kandidat; e. o. amanuens vid Lunds universitets bibliotek.

---

ministern i London förmådde bibliotekarien i Oxford att återlemna verket, mot förbindelse för Kongl. biblioteket att i stället lemna Oxfordsbiblioteket en foto-litografisk kopia deraf. (Efter *Carlmark.)*

* Charles de Geer (1720—1778), ryktbar naturforskare och entomolog, författare till sekularverket: *Mémoires pour servir à l'histoire des Insectes.* T. 1—7. Sthlm 1752—78. 4:o. Hans stora insekt-samling jemte hans öfriga naturalie-kabinett och ett dyrbart mikroskop förärades vid hans död till K. Vetenskapsakademien.

Ex-libris: *L. P. W.* i monogram, i rundt fält; deromkring inom ram: *Ex Libris Laurentii Wåhlin.*

Litografi, utfördt efter nutida engelskt mönster, liknande Elof Tegnérs Ex-libris.

Hr Wåhlins boksamling har egentligen betydelse såsom »studentbibliotek».

KLINGSPOR, Arvid (son till riksheraldikern Klingspor), underlöjtnant vid Svea lifgarde; född 1864.

Ex-libris: *Vapnet* i zinkotypi ur senaste, under utgifning varande vapenbok. Namnet under.

SILFVERSCHIÖLD, Gustaf Otto Nils, friherre; född 1864; eger och bebor fideikommissegendomen Koberg i Westergötland.

Bokegaremärke: *N. S.* i monogram, med friherrlig krona öfver; i litografi å en oval languetterad lapp.

Friherre Silfverschiöld har å Koberg anlagt ett högst betydligt svenskt bibliotek, det största f. n. å enskild hand i vårt land.

* * *

I Nya Dagl. Alleh. d. 9 Maj 1888 förekom följande notis:

Det Silfverschiöldska biblioteket, som bekant den största enskilda boksamling i vårt land, håller för närvarande på att uppsättas och katalogiseras å Koberg. E. o. amanuensen vid K. biblioteket A. Victorin har fått sig anförtrodt uppdraget att ordna det hela och har redan ett par månader varit sysselsatt dermed. Under sin senaste utländska resa har frih. Silfverschiöld bland annat inköpt en mängd af de under Tretioåriga kriget i Tyskland utgifna flygskrifter och kopparstick, i ord och bild återgifvande krigets händelser och personer, naturligtvis olika skildrade, beroende på om skrifterna äro af protestantiskt eller katolskt ursprung.

MORTENSEN, Johan, född i Malmö 1864; student i Lund 1884.

Ex-libris: *J. M.* i monogram och deromkring *Ex-Libris Johan Mortensen.* Zinkotypi efter teckning af artisten W. Angeldorff.

Mortensen har en rätt dyrbar boksamling, hufvudsakligen i filosofi, litteraturhistoria, svensk, dansk-norsk och fransk litteratur.

IHRE, Bengt Johan Albrecht; elev vid Krigsskolan; född 1867; eger tillsammans med sina systrar Ekebyhof på Ekerön, Stockholms län.

På Ekebyhof finnes ett utvaldt bibliotek af omkring 5,000 vol., som tillhört excellensen Ihre (död 1877), äfvensom en stor porträttsamling. Biblioteket har förr förvarats å Wenngarn.

Ekebyhof finnes beskrifvet i Klingspors och Schlegels *Uplands Herrgårdar.*

MÖRNER, Carl Axel Göran (af Morlanda); grefve, student vid Upsala universitet 1886, jur. fil. kandidat; eger Espelunda i Nerike; född 1868.

Å Espelunda finnes ett ansenligt bibliotek; angående detsamma har ofvan nämde nuvarande egaren meddelat följande:

»Biblioteket består till stor del af äldre böcker, hvilka hufvudsakligen samlats af personer, tillhörande ätterna Gyllenstierna af Björkesund och Heljö — i synnerhet riksrådet grefve Göran Gyllenstierna —, Ribbing af Zernava, Horn af Rantzien och till en mindre del af riksrådet friherre Johan Skytte, hvars böcker äro försedda med hans vapen i guld på permen. Nyare tiders litteratur är samlad af mina närmaste förfäder. Antalet volymer är svårt att angifva, då så stort antal broschyrer, disputationer o. d. ej ännu ordnats. Den iordningställda delen af samlingen utgör omkr. 9,000 band, och kan man sätta hela antalet till 12 à 13,000. Utom en skäligen stor del

teologi innehåller det öfvervägande historia, svensk och utländsk, med dess hjelpvetenskaper. 1700-talets romanlitteratur är representerad, dock ej i någon betydlig grad. Den öfriga delen af boksamlingen är ganska delad på juridik (rätt mycket), politik, naturvetenskap, vitterhet m. m. Bland de gamla böckerna finnas många sällsyntheter. Åtskilliga incunabler finnas. Ex-libris har ej användts; största delen af böckerna är försedd med egarens namnteckningar. Med biblioteket äro förenade en betydlig kopparstickssamling, mest porträtt af svenskar, och en värdefull handskriftsamling, hvilken senare är nödtorftigt förtecknad af doktor Kôersner i Svensk Historisk Tidskrift 1882. Den innehåller flere rariteter, hvaribland en Uplands-lag från 1300-talet m. m.»

WIESELGREN, Ragnar; född i Stockholm 1868; studerande (son till kongl. bibliotekarien Harald Wieselgren).

Ex-libris: I typtryck å rödt papper: *N:o . . . Tillhör Ragnar Wieselgrens Bibliotek.*

STOCKHOLMS SCHACKSÄLLSKAP, stiftadt d. 1 Dec. 1866 af professor A. E. Nordenskiöld, boktryckaren P. G. Berg, skådespelaren Georg Dahlqvist, grosshandlaren Severin Bergh, antiqvariske bokhandlarne Carl Söderman och Robert Sahlberg, redaktören af »Söndags-Nisse» J. G. Schultz m. fl.

Bokegaremärke: * *Stockholms Schacksällskap* * tryckt i guld å frampermen.

Sällskapet eger en till öfver 200 vol. uppgående bok- och tidskrift-samling, uteslutande rörande schackspelet. Grunden till detta bibliotek lades af Stockholms äldre schacksällskap (1849—60), men ökades väsentligt i December 1869 med Johan Gustaf Schultz' efterlemnade schack-bibliotek, troligen ett af de dyrbaraste samtida. Det inlöstes från Schultz' sterbhus af sällskapet, hvilket allt sedan tillökat och

tillökar sitt bibliotek med utkommande tidskrifter m. m. rörande spelet. Tryckt »Inventarie Förteckning» finnes.

De förnämsta arbeten på svenska öfver schackspelet äro: Schultz' *Undervisning i schackspelet* och *100 schackuppgifter* samt Sahlbergs *Lärobok i Schackspelet af Minckwitz, med tillägg: Några minnen och iakttagelser rörande schacklifvet i Sverige.* Sistnämda »tillägg» innehåller en intressant skildring: »Några drag ur gamla Stockholms schacklif» samt historia öfver schacksällskapen i Sverige från 1780-talet t. n. t.

ORDENSSAMFUNDET LJUSETS BRÖDER, Stockholm.

Ex-libris: *Litt . . . Tillhörig Samfundet Lj. B:s bibliotek. Obs. Stadgarne i Styrelsens arbetsordning angående ansvar vid boklån. — Bokens pris . . . kronor . . . öre.*

Samfundets bibliotek, uppgående till 1,500 vol. i historia, geografi och skönlitteratur, är afsedt för utlåning till medlemmarne. Tryckt katalog utkom år 1877 och bihang dertill år 1884.

* * *

Samfundet har sina sammanträden och förvarar sitt bibliotek i det stora »ordenshuset» N:o 72 Regeringsgatan, hvilket eges af samfundet »Enighet och Vänskap». Huset byggdes 1887 och invigdes d. 24 Sept. s. å. i närvaro af underståthållare Bråkenhjelm, polismästare Rubensson, flere stadsfullmäktige och en mängd öfrige honoratiores. Den största ordenssalen är 42 fot hög och rymmer 800 personer; inom samma sal finnes äfven teater. Dessutom finnas en pelarsal och en annan mindre sal, af hvilka den förra rymmer 350 och den senare 250 personer.

Dessa ordenslokaler uthyras för sammankomster å olika tider till följande samfund: »Lj. B.»; »N. W.» (Nordens Wänner); »D. G. W.» (De Glada Wännerna); »H. S.» (Handtverkare Sällskapet); »Blomkronan» (trädgårdsmästare); »W—s—n» (Wågskålen); »M. W.» (Mårtens Wänner); »Familje-Vännerna»; »S. B. A. F.» (Stockholms Bryggeri Arbetare Förening); »B. A. F.» (Bokbindare Arbetare Föreningen); »Concordia», deutsche Gesellschaft; »W. B.» (Wänskaps Bröderna); »W. S. F.» (Wänskaps Flaggan);

»N. N.» (Nytta och Nöje); »Unicum» ynglingasällskap. — Af dessa sällskap hafva »W—s—n», »D. G. W.», »B. A. F.» och »H. S.» särskilda mindre bibliotek förvarade inom ordenshuset.

STOCKHOLMS ARBETAREFÖRENING.

Stockholms Arbetareförening bildades d. 2 Aug. 1866 af smedsmästaren H. Hagerman och typografen Gabr. Pettersson. Föreningen begagnade hyrda lokaler till år 1882 d. 1 Oktober, då föreningen invigde sitt nybygda ståtliga hus N:o 52 Malmskilnadsgatan.

Biblioteket, som småningom tillkommit genom gåfvor och inköp, uppgår nu till närmare 2,100 band och omfattar hufvudsakligast romanlitteratur, historia, geografi, naturkunnighet och religion. Katalog, upprättad 1878, utkom s. å. »Tilläggskatalog 1880, 1883, 1885» utkom sistnämda år. Böckerna äro ordnade och uppställda i ett särskildt större biblioteksrum och lånas flitigt af föreningens medlemmar. År 1888 uppgick antalen af lån till 4,422. »Önskvärdt vore, att ledamöterna, som begagna sig af föreningens bibliotek, med mera välvilja vårdade de till låns tagna böckerna», yttra revisorerne i sin »Revisionsberättelse öfver Stockholms Arbetareförenings räkenskaper och förvaltning för år 1888.»

I böckerna är infäst ett typtrycksblad af följande innehåll: *Litt . . . N:o . . . Tillhörig Stockholms Arbetareförenings Bibliotek. Obs. § . . . mom . . . Bokens pris . . . Kronor . . . öre . . .*

K. VÄG- OCH VATTENBYGGNADS-STYRELSENS BIBLIOTEK. STOCKHOLM.

När Stor-Amirals-Embetet vid riksdagen 1840 upplostes och Rikets Ständer vid ungefär samma tid, eller år 1841, anvisade icke allenast betydliga belopp till af Ständerna bestämdt angifna större eller mindre kanal-, hamn-, upprensning- och vägbyggnadsarbeten, utan ock dessutom särskilda fonder att, under vissa vilkor, successivt af Kongl. Maj:t disponeras för sjösänkningar, myrutdikningar och väganläggningar, så blef *Styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader* organiserad för att öfvertaga ledningen

och kontrollerandet af de arbeten, som med bidrag för dessa medel kunde bringas till verkställighet.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har f. n. sina lokaler i huset n:o 2 Munkbron. Dess bibliotek, som derstädes förvaras, utgöres f. n. af 936 arbeten (i öfver 2,000 vol.) uteslutande i ingeniörvetenskap. Biblioteket har småningom uppkommit genom köp och gåfvor, äfvensom på sednare tid genom byte med förvaltningen för väg- och vattenbyggnader i Ryssland och Finland. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har i flere år åtnjutit 600 kr. statsanslag för inköp af böcker. Såsom bokegaremärke användes först en typtryckslapp: *Kongl. Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsens Bibliotek, N:o* . . . och numera en blåstämpel: *Kongl. Väg- och Vattenbyggnads-Styrelsen.*

FLOTTANS ARKIV på Skeppsholmen (Stockholm). Öfver detta har utkommit förteckning af A. Zettersten (Sthlm, Associations-Boktryckeriet 1880, 12 sid. 8:o). Förteckningen slutar med följande tillkännagifvande:

»*Anm.* Arkivet, som utgöres af omkring 26,000 band och 1,200 konvolut, är för närvarande, i brist af tjenlig lokal, för forskaren nästan otillgängligt.»

NORDISKA MUSEETS I STOCKHOLM BIBLIOTEK.

Nordiska museet, som grundlades af d:r *Artur Hazelius* år 1872, omfattar samlingar af etnografiska och kulturhistoriska föremål, som sprida ljus öfver de skandinaviska folkens odling. Samlingarna äro f. n. inrymda dels i paviljongerna n:is 71 A och C Drottninggatan, dels i 5 våningar i husen n:is 77 och 79 samma gata. En storartad byggnad för Nordiska museets samlingar kommer att uppföras på Lejonslätten å Kongl. Djurgården.

Museets bibliotek, hufvudsakligen omfattande topografi, historia och plansch-verk, uppgår f. n. till öfver 2,500 band. Hvad som särskildt utgör föremål för d:r Hazelii

samlareintresse är porträtt och vyer, och dessa samlingar hafva redan antagit ett storartadt omfång.

Ex-libris:

PEDAGOGISKA BIBLIOTEKET I STOCKHOLM.

Denna institution, som är omkring 5 år gammal och har till ändamål lärarebildningen såväl för folkskolan som för läroverken i landsorten och Stockholm, har utvecklat sig hastigt, trots de ringa penningemedlen. Den räknar nu i sitt bibliotek och tillhandahåller såväl för studium på stället som hemlån bortåt 9,000 band (en betydlig del depositioner visserligen) pedagogisk litteratur och öfver 30 tidskrifter. Den ligger i bytesförbindelse med dylika inrättningar i Europa och Amerika. Ett par gånger ha extra statsanslag å 1,500 kr. beviljats till inköp och inbindning af böcker; för öfrigt måste institutionen draga sig fram med en summa af omkring 750 kr. årligen, hvaraf 500 kr. bekommas genom Öfverstyrelsen för Stockholms folkskolor och omkring 250 kr. från sällskapet Pedagogiska bibliotekets vänner. Att debet och kredit gå i hop, är i främsta rummet föreståndarens, kollegan N. G. W. Lagerstedts förtjenst.

P. S.

ROSENHANE, Johan Göransson till Torp och Haneberg; född 1562; först hertig Carls, sedan drottning Christinas råd; ståthållare på Nyköpings slott 1607; död på Torp 1624. »Han har skrifvit ett diarium på svenska om det som händt i Sverige å den 7 Febr.», heter det i Adelns Ättartaflor.

Permstämpel: Adliga Rosenhaneska vapnet inom en oval, i hvars kant läses: *Mature & Consulto* [Moget och välbetänkt]. Ofvan vapnet: *I. H. S.** och under detsamma årtalet *1595*.

Ofvan nämda, fint utförda vapen-stämpel synlig å ett pergamentsband i Kongl. Biblioteket: *Historiæ De Gentibus Septentrionalibus Auctore Olao Magno,* Antverpiæ (s. a.), med anteckning på latin, att boken är köpt i Cöln 1594 för 23 Albus och bunden derstädes.

GYLLENSTIERNA, Carl, till Nynäs, Årås, Limmared och Rössberg samt Svaneholm; friherre; bisittare i Svea hofrätt 1614; död 1621 och begrafven i Bälinge kyrka i Södermanland. Gyllenstierna var gift med *Anna Ribbing* (dotter till Christopher Nilsson Ribbing till Limmared och Rössberg), död 1629.

Permstämpel: Å frampermen: *H. C. G. S. T. N. O. Å.*** *1625;* å bakpermen: *F. A. R. T. L. O. N.**** Å frampermens midtelparti: en bild af Lucretia, stötande dolken i sitt bröst; å bakpermens

---

* *I. H. S.* synes ha en dubbeltydning: *Ioannes Hane Svecus* och *Iesus Hominum Salvator.*

** Herr Carl Gyllen Stierna till Nynäs och Årås.

*** Fru Anna Ribbing till Limmared och Nynäs.

dito: en bild af Justitia med svärd och vågskål; båda midtelstämplarne från 1500-talet. Rundtom båda permarna ornament i fyrkant. Det hela i tryck å vackert läderband. (Ej i guld).

Förekommer i Kongl. Biblioteket å en andaktsbok, på hvars bakperm de ofvan nämda makarnas dotter *Birgitta* (gift *Fleetwood*) egenhändigt antecknat: »Dätt är min glädie, att iagh hålder migh till gudh och setter mitt hop till herran herran. Skrifitt här på Limmaredh den 29 aprilis om en tisttagh Anno 1628. Birgitta Gyllenstierna.»

BRENNER, Elias; född i Storkyro prestgård i Österbotten 1647; student i Upsala 1662, assessor i Antiqvitetskollegium 1693, adlad 1712, död i Stockholm 1717.* B. var skicklig miniaturmålare och hade titel af »hofminiaturmålare». Han var äfven »vapenmålare vid Kongl. kansliet». Omkring 500 af Riddarhusets vapensköldar äro målade af Brenner. Dessutom studerade han ifrigt numismatik och utgaf efter fleråriga forskningar 1691 sitt berömda verk: *Thesaurus Nummorum Sueo-Gothicorum.* De flesta planscherna till detta arbete äro graverade i koppar af Brenner sjelf och visa hans mästerskap äfven i denna konst.

B:s böcker, bundna i kalfskinnsband och hvaraf åtskilliga befinnas i Kongl. Biblioteket, äro å frampermen försedda med en helt liten stämpel i guldtryck, hvari synes Brenners vapen. Stämpeln, antagligen graverad af Brenner sjelf, har följande utseende:

---

* Sorgen öfver fäderneslandets olyckor påskyndade Brenners, liksom Leijoncronas (sid. 277), död. Kort före sin död tillfrågades han af sin fru (den bekanta skaldinnan), huru han mådde, hvarpå han svarade: *väl* och afsomnade i detsamma.

PALMSKIÖLD, Elias.* Föddes i Stockholm 1667, son af den för sina stora förtjenster om Riksarkivet berömligt kände arkivsekreteraren Erik Runell (adlad Palmskiöld); efter 7 års studier vid Upsala universitet 1685 kanslist vid Riksarkivet, hvarjemte han tjenstgjorde äfven i Svea hofrätt; 1695 aktuarie och 1702 sekreterare i nämda arkiv; sekreterare i Defensions-commissionen 1713; död i Stockholm 1719.

Genom sina storartade litterära samlingar har Elias Palmskiöld förvärfvat en hedersplats i den svenska odlingens häfder. Omkring 1692 började han sina samlingar — hvartill faderns bildade grundvalen — »med den flit och ifver, att han hela 6 år i bibliotek och arkiv så inneslöt sig ibland sina döda vänner, att han ej lemnade ringaste tid åt de lefvande». Enligt Palmskiölds egen berättelse till grefve Erik Dahlberg, hade han ofvan nämda år »kommit på de tankar att af våra gamla chrönikor och historiska handlingar samt hvarjehanda enskilda efterrättelser sammansamka allt hvad han kunde finna i någon måtto tjenligit till de orters, slotts och städers beskrifning, som finnas i Svecia Antiqva & Hodierna aftagna».** Detta blef dock blott en del af Palmskiölds vidsträckta samlingar. Utur dessa samlingar hade Palmskiöld, efter egen utsago, begynt utarbeta följande:

1:o. Itinerarium Historico-Politicum, som korteligen beskrifver de flesta i Sverige och svenska historien förekommande orter, med förteckning på de antiqviteter, monumenter och inscriptioner, som der förekomma.

2:o. Memorabilia gentis Svio-Gothicæ dicta & facta.

3:o. Calendarium historicum, som visar de märkvärdigaste saker, hvilka på hvar och en dag i XVI och XVII århundradet sig tilldragit.

4:o. Index recessuum & actorum publicorum ifrån äldsta tider, synnerhet från konung Magnus Ladulås intill år 1719.

5:o. Observationes genealogicæ, utur Riksarchivum samt utur dess företrädares Erasmi Ludvigssons, Petri Utters, Joh. Burei och dess faders Erici Palmskiölds samlingar sammanletade.

---

* Då vi på flere ställen i detta arbete omnämt *Palmskiöldska samlingarna* i Upsala bibliotek, torde det vara på sin plats att äfven inrymma ett kort meddelande om dessa samlingar och dess upphofsman.

** Till en beskrifning öfver det nämda Dahlbergska praktverket hade förut, på kongl. befallning, O. Hermelin, C. Örnhjelm och Pehr Lagerlöf börjat samla materialier.

6:o. Bibliotheca Svio Gothica, i hvilka de fleste af svenske mäns, i och utom Sverige, utgifna böcker och handskrifter med sina fulla titlar uppräknas jemte strödda anmärkningar och de anförde auktorernes sysslor, födelse- och dödsår.

Utur dessa samlingar hade Palmskiöld redan 1702 hopfogat 3 starka band in 4:o, med egen hand tätt skrifna: »Om Sveriges rike i gemen samt alla dess landskaper underliggande finske, skånske, lifländske och tyske orter». Sedermera fortsattes dessa för våra ort- och stadsbeskrifningar vigtiga materialarbeten i en storartad skala.

År 1724 inköpte Upsala bibliotek för 3,000 dal. kmt af Palmskiölds arfvingar den dyrbara skatten, hvars kanske största värde består deri, att den i afskrift innefattar så många handlingar hvilka genom slottsbranden 1697, då äfven en stor del af Riksarkivet ödelades, i original förgingo.

Palmskiöldska samlingarna blefvo af professor C. E. Georgii, fullständigt katalogiserade, hvarför denne af Akademien erhöll 9,000 dal. kmt i gratifikation.

GEITEL, Henrik Levin; regementsfältskär (regementsläkare) vid Lif-Dragonerne; född i Braunschweig 1679; död 1760.

Ex-libris: *H L G* i monogram inom ett större prydligt ornament.

Kopparstick.

Detta Ex-libris förekommer i utländska medicinska böcker i Carolinska institutets i Stockholm bibliotek.

GRIMBERG, Johan; född i Varberg 1699; rector scholæ derstädes från 1721 till sin död 1742.

Grimberg, en mycket språkkunnig man, var äfven målare (han utförde bl. a. sitt sjelfporträtt samt en tafla, föreställande Den heliga familjens flygt till Egypten, hvilken länge hängde på chorväggen i Varbergs kyrka), botanist (ett manuskript af honom innehållande beskrifning på svenska växter och örter uppbrann vid en eldsvåda 1723) samt ifrig boksamlare. I sina böcker — hvilka han tillika

med en penningsumma och en äng testamenterade* till Varbergs skola — brukade han inskrifva sitt namn. I ett meddelande, till detta arbete benäget lemnadt af hr *Paul Elis Holmberg* i Varberg, heter det: »Grimberg var i hvarje fall en verkligen märklig man, bestämd för högre lefnadsmål, än hvad i lifvet blef honom beskärdt, men framför allt brinnande af begär efter den »hemliga vetenskapens» förbjudna frukt. Ur hans testamenterade boksamling blef, innan den införlifvades med skolans samlingar, det värsta, som rörde nämnda »vetenskap», utgallradt och uppbrändt, men ännu finnes der qvar ett och annat om guld, åstadkommet »arte chymica», om de vises sten m. fl. »hermetiska» saker. Grimbergska biblioteket innehåller äfven, bl. a., *Acta eruditorum* oafbrutet ifrån början.»

FRIETZCKY, Claës de**; brukspatron, framstående riksdagstalare; född 1727, död på Säbylund i Nerike 1803 och slöt ätten.

Ex-libris: Vapnet i oval med bandeau omkring och adlig krona öfver, å bandeaun läses: *Clas Frietzcky.* Kopparstick.

Detta Ex-libris pryder böckerna i det, mest af fransk vitter och historisk litteratur, men äfven af en del äldre svensk litteratur bestående, bibliotek, som af Frietzcky bildades i slutet af 1700-talet på hans egendom Säbylund i Kumla socken, hvilken egendom nu som fideikommiss innehafves af grefvinnan Eugenie Lewenhaupt, född von Essen.

ROBSAHM, Victor Christer; inspektor vid Controllpackhuset i Stockholm; född 1731, död 1798.

---

* Bland vilkoren för åtnjutande af detta testamente insatte den humoristiske rektorn den bestämmelsen, att läroverkets »magistri et discipuli» för all framtid skulle ha skol-lof äfven den *andre* maj — förste-maj-lofvet förutsattes såsom af sig sjelft gifvet.

** F. skref sig blott: Clas Frietzcky.

Ex-libris: *V. C. R.* i monogram. Kopparstick.

SUNDELIUS, Nils Eleazar. Född 1751 i Christinehamn. Efter en god uppfostran, hvarunder de på den tiden i den svenska undervisningskursen ovanliga ämnena moderna språk isynnerhet ingingo, egnade sig Sundelius först åt farmacevtiska värf, såsom elev å ett apotek i Stockholm, blef sedan skrifvare å landskontoret i Örebro samt derefter bokhållare å ett handelskontor, men hans lust för intellektuel sysselsättning gjorde, att han lemnade sin plats å kontoret och 1767 i Upsala blef student; prestvigd 1773; innehade åtskilliga underordnade och svagt lönade ecklesiastika befattningar till dess han 1797 tillträdde kyrkoherdebefattningen i Rudskoga (Carlstads stift); honor. prost 1814; död i Christinehamn 1819.

Sedan Sundelius tillträdt Rudskogs pastorat — yttrar en hans biograf* — aflade han årligen en viss summa till böcker. Uppköp deraf skedde vid Fastings-marknaden i Christinehamn. Dit följde honom då alltid hela hans familj, och det var en högtid för hela huset. Han var derunder vid det gladaste lynne och sysslade nästan hela dagen med att i bokhandeln välja böcker. Genom att på detta sätt öfver 20 år samlat böcker, efterlemnade han ett betydligt bibliotek af engelske, franske och tyske klassiker. Han plägade i sina böcker inskrifva vissa motton, såsom: *Mitt sällskap*, *Mitt kortspel*, *Min aftontoddy*, *Min stora sjöskumspipa* o. d. Dessa inskrifter betecknade tydligtvis de nöjen och njutningar, den fattige landtpresten umbar för att i stället bereda sig, genom sina bokköp, andlig vederqvickelse. Hans estetiska smak undergick med åren mycken förändring. I stället för hans ungdoms älsklingar Rousseau, Voltaire, Richardson, Fielding, Scarron läste han på ålderdomen med ungdomlig ifver Goethe, Schiller, Schlegel, Kosegarten. — Sundelius var i enskilda lifvet ordentlig och exemplarisk. I sitt hus var han den bäste make och fader. Men till lynnet var han egen, och detta är hvad menniskor minst öfverse med hvarandra. Han bedömdes derföre af sin samtid, och äfven af embetsbröder, icke alltid såsom han förtjente. I

---

* Johan Hammarin i Carlstads stifts Herdaminne.

sitt yttre var han vördnadsväckande. En rak växt, en hög kullrig panna, en krokig örnnäsa, svart krusigt hår, mörka ögonbryn, svarta talande ögon voro de utmärkande dragen i hans yttre, och när han kom i sin embetsskrud, såg han snarare ut som en biskop än en landtprest.

Sundelii bibliotek blef efter hans död försåldt till olika håll.

WACHTMEISTER, Hans Fredrik, af Johannishus; grefve, contreamiral; född 1752, död 1807.

Ex-libris: Vapnet i träsnitt ur Cedercronas vapenbok.

UTILE DULCI. Ett vittert samfund i Stockholm, egentligen stiftadt genom Elis Schröderheim (1766, då 19 år gammal) af spillrorna utaf det vittra sällskap (»Tankebyggar-orden») som förut bildats af skaldinnan fru Nordenflychts förtrogna umgängeskrets. Det räknade ej så få framstående medlemmar, såsom Gyllenborg, Leijonhufvud, bröderne Torpadius, Fischerström, Klingenberg, Herkepæus, Eckleff, Wiksten, Gagnerus, Köhler, Claës Gartz, Reftelius, Harlingsson, Tilas, Fant, Strand, Wellander, Liljestråle, Smedberg, Oxenstierna, Bjerkén, Dahlström, Bergklint, Adlerbeth, Erik Geisler, Grandel, Porthan, Clewberg, Paykull, Kellgren, Tengström, Regnér, Ristell, Juslén, Elers, Simmingsköld, Leopold m. fl. Samfundet utsatte prisämnen och utgaf en samling af sina skrifter under benämningen »Vitterhetsnöjen» (1—4, Sthlm 1769, 70, 72, 81). Efter Schröderheims bortgång (1795) upphörde det.

Bokegaremärke: *Utile Dulci* samt 3 stjernor derunder. Svartstämpel.

Förekommer bl. a. i böcker, som tillhört Johan Medling och försetts med dennes Ex-libris.

GRILL, Anton Johan; född i Amsterdam 1771; inkom till Sverige med föräldrarne, efter hvilka han ärfde andel i Garphytte bruk och alunverk; notarie i Svea hofrätt, vice häradshöfding; död i Nyköping 1831. Grill har från tyskan och franskan öfversatt åtskilliga romaner.

Ex-libris: Vapnet (en trana med gräshoppa i näbbet) med adlig krona, emellan namnet *Anth Joh, Grill.* Alltsammans inom en oval med ornament öfverst.

Kopparstick, sign. E. N. H. (eller F. N. H.)

DARDEL, Georg Alexander (fader till öfverintendenten F. L. Dardel); född i Neufchatel 1775; en tid kapten i engelsk tjenst; svensk adelsman 1810; död i Schweiz 1863.

Ex-libris: Vapnet i liten svartstämpel.

WELIN, Per Gustaf; förste hofintendent; född 1786, död 1864.

Ex-libris: Namnet: *P. G. WELIN* i typtryck.

WINGE, Per Erik; boktryckare, bokbindare, bokhandlare och rådman i Nyköping; representant i Borgareståndet 1840—51; utgifvare af Nyköpingsbladet; död 1867, 82 år gammal.

Ex-libris: I typtryck inom rössjor: *P. E. Winge.*

GÖTHISKA FÖRBUNDET.

Detta förbund, hvars egentlige upphofsman var Jacob Adlerbeth, stiftades i Stockholm år 1811. Förbundet upplöstes faktiskt 1833, ehuru en formell upplösning ej kunde komma till stånd så länge Adlerbeth, »hvilken med lif och själ hängde fast vid förbundets idé», ännu lefde. Men

efter hans död 1844 följde äfven den formella upplösningen af förbundet.

Göthiska Förbundets böcker voro å ryggen stämplade med *G. F.* i guldtryck och å titelbladet med *Göthiska Förbundet* i svartstämpel. År 1844 öfverlemnades förbundets böcker och handskrifter m. m. till Witterhets-Historie- och Antiqvitets-Akademien, som egde att derur utvälja hvad akademien kunde för sig finna behöfligt (det blef förbundets handlingar samt ett ringa antal tryckta vol.), hvarefter återstoden af förbundets böcker tillföll Carlstads allm. läroverksbibliotek.

GRAAK, G. A.; lånbibliotekarie i Linköping.

Ex-libris: I typtryck inom rössjor: *N:o . . . Tillhör G. A. Graaks Lånbibliothek.*

»Förteckning på böcker som utlånas i G. A. Graaks Lån-bibliothek», Linköping 1833, 8:o, innehåller 2,636 n:r.

KOCK, F.

Å böcker, sålda å bokauktion i Göteborg i medlet af 1850-talet, förekomma i svartstämpel, antagligen från detta århundrades början, initialerna *F. K.* jemte namnet F. Kock inskrifvet. Vi ha ej lyckats uppspana egaren.

J. F. H. tryckt i guld å mörkblått glacé-papper och ram omkring förekommer som Ex-libris å böcker från början af detta århundrade. Vi känna ej, hvem som varit egaren. Man kan gissa på hofrättsrådet *J. F. Hedblad*, hvars böcker såldes på bokauktion $^{30}/_{1}$ 1858, eller på professor *J. F. Huss*, hvars böcker såldes $^{14}/_{2}$ 1874.

Å titelblad af böcker med ofvan nämda Ex-libris förekommer *F. H.* i svartstämpel. Initialerna beteckna antagligen samme som J. F. H.

BOWALLIUS, Robert Magnus; född i Stockholm 1850; vice häradshöfding; sekreterare och ombudsman i Allmänna brandförsäkringsverket för byggnader å landet.

Redan som gymnasist lär häradshöfding Bowallius ha ärft en vacker samling böcker efter en slägting, bruks-patronen, filosofie doktor C. H. Ekstrand. Denna hade han oaflåtligen och omsorgsfullt förökat, till dess han den 10 november 1886 och följande dagar ämnade sälja den samma å Stockholms bokauktionskammare. Dess splittrande förekoms imellertid derinom att samlingen i sin helhet genom direkt köp öfvergick till friherre Nils Silfverschiöld å Koberg i Vestergötland, der den nu — sedan friherre S. å auktion försålt derur ett mindre antal skrifter, som för honom utgjorde dupletter — antagligen bildar en väsentlig beståndsdel af nämda herresätes framstående bokskatter. Den vidlyftiga och i flere afseenden lärorika katalogen (uppgjord af amanuensen A. Victorin) innehöll 172 sidor i stor oktav och upptog 8,600 nummer, af hvilka dock åtskilliga omfattade talrika smärre beståndsdelar. Biblioteket bestod nästan uteslutande af svensk litteratur från äldre och nyare tider, och derinom voro hufvudsakligast afdelningarna vittra småskrifter, dramatiska arbeten, tillfällighetsverser, antologier och kalendrar samt tidningar och tidskrifter ovanligt rikhaltigt representerade. Särskildt förefans en massa rariteter och bibliofiltryck. — Ett fåtal exemplar af förutnämda katalog är tryckt å tjockt papper med endast titeln: Robert Bowallii Boksamling.

WÆRN, **Carl Fredrik**; f. d. statsråd, t. f. president i Kommersekollegium; född i Göteborg 1819.

Bokegaremärke: *Tillhör C. Fr. Wærn J:rs * Bibliothek * N:o . . .*

Blåstämpel.

Presidenten Wærns dyrbara bibliotek uppgår till öfver 10,000 vol., omfattande snart sagdt alla områden af mänskligt vetande. Öfver sin boksamling har egaren fört ett diarium, såsom synes af följande meddelande till författaren: »När jag köpt eller fått någon bok, inskrifves den genast med nummerföljd i en stor katalog, angifvande äfven hvad jag för boken betalt eller om den blifvit skänkt.»

Rättelser och Tillägg.

Sid. 4. *Johan III.* Raden 9 uppifrån: »enligt sägen» utgår.

» 15. *Adolph Fredrik.* Uppgiften om obetydligheten af konungens boksamling är origtig. En anonym katalog, tryckt hos L. Salvius 1772 (80 sid. 8:o), innehåller förteckningen å konungens efterlemnade böcker. Dess fullständiga titel lyder: »Förteckning På en Samling af wackra och wäl conditionerade Böcker i flera Språk och Vetenskaper som genom Auction komma att försäljas i Finleyska Huset på Kongl. Riddareholmen den [4 Martii] 1772.» (»4 Martii» skrifvet.) — Nämda förteckning upptager: In folio: 201 n:r; 4:o 224; 8:o: 615; 12:o: 691; Chartor: 2; Reglementen: 14; Oinbundna exemplar: 17; Musique imprimée, Operas Comiques: 8 in fol.; Exemplaires [Operatexter]: 17 n:r.

» 18. *Carl XIII.* Konungen hade den större boksamlingen i Stockholm och den mindre å Rosersberg.

» 20. *Oscar I.* Af konungens efterlemnade boksamling skänkte Carl XV. 5,000 vol. till Augustanasynoden, Förenta Staterna, hvilken då hade sitt säte i Chicago. — I protokoll vid Augustana-Synodens andra årsmöte, 1861, tackar Synodens komité för »den i sanning konungsliga gåfvan af böcker till vårt [Synodens] bibliotek».

» 21. *Carl XV.* Staten inköpte till Kongl. Biblioteket konungens hela bibliotek, för 30,000 kr.,

och Kongl. Bibl. delade sedan ut duppletterna till Upsala, Lunds m. fl. bibliotek och slutligen till Göteborgs Museibibliotek. Detta enligt särskildt riksdagsbeslut.

Sid. 33. *Kongl. Biblioteket.* R. 10 och 11 uppifr. utgå. K. Bibl:s böcker märktes ej på 1600-talet. De få böcker (mest utländska), som funnos qvar efter branden 1697, voro antingen omärkta eller märkta med kungliga personers enskilda chiffer eller ock med riksvapnet, hvilket senare plägade af en och annan bokbindare åsättas permar, oafsedt hvem som var eller skulle blifva resp. böckers egare. — R. 16. uppifr. står: kunglig krona, öfver; läs: kunglig krona öfver. — R. 20 uppifr. står: 19,884; läs: 10,043.

» 34. Lothigius (r. 16 uppifr.) tituleras i Hofkassaboken »amanuensis». Om Pontinus (r. 19 uppifr.) heter det, att han »begynte uppvakta och hafva inspektion öfver H. K. M:ts bibliothek straxt efter sal. Lothigii död i Sept. 1665.» (Hofkassaboken 1666.) Gabriel Tilaceus (r. 12 nedifr.) skref sig äfven »Gabriel Tilas». (Uppgifter af C. Eichhorn.) — R. 14 och 15 uppifr. står: voro följande bibliotekarier; läs: voro Lothigius, Pontinus, Widekindi, Tilaceus och Drysander bibliotekarier. — R. 15 nedifr. står: 1669—72; läs: 1669—71. — R. 4 nedifr. Jachesius (Jaches) utn. d. 1. Mars 1695. (K. Br.)

» 40. *Svenska Akademiens Bibliotek.* Hvad af Svenska Akademiens bibliotek förvaras å Kongl. Biblioteket är Akademiens protokoll, ordbokssamling samt öfriga handlingar i manuskript. Den svenska afdelningen af biblioteket, hvilken ännu finnes i behåll, förvaras hos Akademiens bibliotekarie, K. Öfverbibliotekarien G. E. Klemming.

» 44. *Witterh.- Hist. o. Antiqv. Akademiens Bibliotek.* R. 26 uppifr. står: 29,000; läs: 290,000.

» 45. Stämpeln *A. H. W.* utgår.

» 52. *Musik. Akad:s Bibliotek.* R. 20 uppifr. står: egare; läs: egares.

Sid. 74. *Nya Elem. Skolans Bibliotek.* »Lärjungarnes boksamling» är grundad af d:r Artur Hazelius.

» 76. *Tyska skolans Bibliotek.* Tyska skolan har nu upphört. Den 20. Dec. 1888 slöt den sina portar efter en verksamhet, som omfattat öfver 300 år. — Skolans musikbibliotek har öfverlemnats till Musikaliska Akad:s Bibliotek. — R. 3 nedifr. står: Prœmium; läs: Præmium.

» 108. *Riddarhusets Arkiv.* R. 1 uppifr. står: Sacker; läs: Sacken.

» 110. *Uppfostrings-Sällskapet.* Angående detta sällskaps bibliotek meddela vi efter Sam. Gestrins (otryckta) arbete *Utkast till en beskrifning om Sveriges Allmänna Bibliotheker uppsatt 1795* följande: »Uppfostrings-Sällskapets Bibliothek tog väl sin början med sjelfva sällskapet i Stockholm 1778, men öppnades ej egentligen till allmänt bruk förr än år 1791, sedan hela den delen af Hofrådet *C. G. Warmholtz*' Bibliothek, som rörde Sv. Historien, och hvilken till ett antal af 1,379 band Kongl. Bibliothecarien C. G. Gjörwell år 1780 genom handel tillvann sig, härmed blifvit förbunden. Jfr Uppfostr.-Sällsk. Tidn. 1781—1785 och Gjörwells företal till Warmholtz Bibl. Hist. Sv. Goth. D. 1. samt Gjörwells Sv. Arkiv b. 1 p. 337; b. 2. p. 2. — Captenen vid K. Lifgardet *Carl Joh. Silfverhjelm* nedsatte år 1786 uti Uppfostr.-Sällsk. ett penninge-capital af 350 rdr specie, såsom en ren gåfva, af hvilka 150 rdr skulle antvardas till förlagernas drifvande och de andra 200 rdr till Bibliothekets ökande. Jfr Uppfostr.-Sällsk. Allm. Tidn. 1786. Nov. p. 678. — Assessoren *Erik Tuneld* nedlade uti Uppfostr--Sällsk. Bibliothek år 1787 en samling af alla de originella bref och handlingar, förbättringar och tilläggningar, hvilka blifvit honom tillsända från förnäme, vittre och patriotiske herrar och män till upplysning vid dess geografiska beskrifning öfver Sverige, allt ifrån detta arbetets början år 1739 till år 1784, för att uti förenämda bibliotek förvaras. Se Upp-

fostr. Sällsk. Allm. Tidn. Apr. 1787. — Rådmannen *Carl Joh. Ennes* i Carlskrona, död derstädes 1787 den 13 Apr., donerade medelst testamentarisk disposition till Uppfostr. Sällsk. Bibliothek hela sin boksamling, bestående af 83 band in fol., 353 in 4:o, 946 in 8:o och 171 in 12:o, summa 1,553 band, utom 35 band med manuskripter, hvilka böcker i synnerhet rörde Svenske lagfarenheten och Sv. historien. Men detta Ennes' Bibliothek undergick det missödet att blifva ett rof för lågorna tillika med Apothekare Brasch's hus uti stora vådelden i Carlskrona den 17 juni 1790, hvarest det var nedsatt, för att med första sjölägenhet till Stockholm afgå. Se Uppfostr. Sällsk. Allm. Tidn., Juni 1787, och Gjörwells Sv. Arch. 1 b. p. 398.» — Uppfostringssällskapets bibliotek var Gjörwells verk, och vid hans cession skingrades biblioteket, då en del stadnade i Lindahls ego, en del köptes af Schering Rosenhane och en del kom till Upsala bibliotek. (Meddelande af Kongl. Öfverbibliotekarien Klemming.)

Sid. 122. *Upsala Univ:s Bibliotek.* Till Upsala domkyrka blefvo redan år 1278 böcker donerade af domprosten Bero derstädes. Hans exempel efterföljdes af åtskilliga, såsom domprosten Laur. Æsselius omkr. 1320, archidiaconus Joh. Odolphi, canikerne Matth. Enecopensis 1330 och Laurentius Nicolai år 1336 samt ärkebiskop Jacob Ulfsson år 1496; men ibland alla utmärkte sig isynnerhet Hemming, canik i Upsala, som vid sin död i Paris 1292 skänkte åtskilliga den tidens sällsynta och dyrbara böcker. Utom donationer ökte sig äfven denna samling genom inköp, såsom till exempel biskopen i Westerås Birgerus Magni böcker, hvilka år 1465 inlöstes. Detta biblioteks öden efter 15:de seklets slut äro okända. Vid domkyrkan förvarades väl ännu 1782 några hundra vol., men som af dessa endast 4 voro manuskripter, kunde det ej vara någon lemning af det äldsta domkyr-

kans bibliotek, hvars böcker funnos i ärkebiskopsgården i Upsala 1369, då Birgerus Gregorii var ärkebiskop, och vid Helga Trefaldighetskyrkan derstädes år 1519. (Se Peringskiöld, Monum. Ulleraker. s. 13 och 132.) — (Efter Gestrin: Utkast till beskr. om Sv. Bibl.) — C. E. Aurivillius tillägger: »Återstoden af Domkyrkobiblioteket, som bestod af 217 vol. mest utur Sæc. Typographico, förenades 1789 med Academiska bibliotheket, om såsom full gåfva vet jag ej, ty uttrycken i företalet till Upsala Bibl:s Catalog äro något försigtiga: »Rogavi» säger min fader, »liceret mihi hos juxta æqvales in Bibliotheca Academica collocare, cui petitioni assensum vel ideo non denegandum judicarunt Membra Consistorii, qvia situ, ex humido loco contracto, depravata dudum essent qvædam volumina». Catal. libr. impr. Bibl. Ups. præf. VIII.»

Sid. 139. *Göteborgs Nat:s Bibliotek.* R. 2 uppifr. står: 1673; läs: 1773.

» 167. *Westerås Allm. Lärov. Bibliotek.* Ur Bibliotekarien Annerstedts tillägg till Gestrins förut omnämda otryckta arbete öfver Sveriges Allmänna Biblioteker må följande anföras: »Öfver Westerås Allmänna Läroverks bibliotek finnas kataloger upprättade, en 1640, en från 1730-talet och slutligen en från 1793, upprättad af d. v. gymnasie-adjunkten Stomberg, alla dessa gifvande en bild af biblioteket i dess dåvarande skick. I den sistnämda inskrefvos under de båda första decennierna af 1800-talet en liten del, knappast 300 arbeten, af de tillkomna böckerna; dock synes det som om prof. Scheringson (som var bibliotekarie 1809—46) på sin ålderdom tröttnat att föra annat än acqvisitionskatalog, och under hans närmaste efterträdare har ej någon annan katalog blifvit gjord, än att acqvisitionskatalogen blifvit fortsatt. — Af de större samlingarna, som tillfallit biblioteket, var *Hülphers'* försedd med af test-

atator skrifven katalog, hvilken, fastän alls icke öfversigtlig, ännu är användbar, emedan samlingen förvarats och fortfarande förvaras isolerad. [Åtskilligt af den Hülphers'ska boksamlingen har i sednare tid genom byte kommit till Kongl. Bibl.] — Den *Muhrbeckska* samlingen (tillkom 1799, innehöll omkr. 3,200 vol.) var visserligen försedd med tryckt, fast mycket ofullständig katalog (om orsaken härtill se Schröder: Hist. Bibl. Aros. p. 41). Enligt Schröder blef samlingen af d. v. bibliotekarien Fellenius inordnad i den förut varande. Så gick det äfven med dem *Benzelstjernska* (tillkom 1809, innehöll omkr. 1,250 vol.), öfver hvilken den af Scheringson skrifna förteckningen ännu finnes qvar. — — — Vid detta århundrades början omfattade biblioteket 7,000 vol.; vid inflyttningen i det n. v. förvaringsrummet öfversteg det 13,000 vol. (om Westerås bibl:s d. v. tillstånd se: Dudik, Forschungen in Schweden für Mährens Geschichte. Brünn 1852).»

Sid. 168. *Westerås Högre Allm. Lärov. Bibliotek.* Hülphers'ska donationen af år 1787 bestod af följande samlingar: 1:o *Tryckta böcker:* In folio: 58 vol. ströskrifter, poem vid åtskilliga tillfällen, graf- och bröllopsskrifter, program, parentationer m. m., tills. 8,050; — Qvarto: 115 vol. samlingar af acta publica, krigs- och freds- samt stats- och kyrkohistoriska handlingar m. m., 4,400; 83 vol. svenska lik-predikningar öfver alla ständ, 1,460; 50 vol. poetiska samlingar, så tillfälliga som andra, också öfver kungl. personer, 4,500; 160 vol. allehanda allmänna tidningar och äldre och senare vecko-skrifter så från Stockholm som andra städer; — Octavo: 123 vol. veckoskrifter och tidningar från olika städer; 63 vol. bokförteckningar, 480; 30 vol. kalendarier och almanackor, de senare från år 1638 till 1787. Dessutom ingår en samling af 11,000 in- och utländska disputationer. 2:o. *Manuskript:* In folio: 9 vol. genealogiska

samlingar, så för Westerås stad och stift som andra orter, innehållande adeliges, presters och andra slägters genealogier till »ett betydande antal». — 14 vol. historiska samlingar; — Qvarto: 27 vol. historiska samlingar. — I en samtida anteckning heter det: »Hvart och ett af alla dessa band har gifvarens vignette [-Ex-libris] och påskrift: »Destinerad såsom Donation till Ven. Consist. och Gymnasii Bibliothequet i Westerås» och således från Herr Directeurens öfriga samlingar afskilde, för att efter dess död flyttas på Bibliothequet. Förteckning öfver alltsammans är ock författad». — Samlingarna, som af Hülphers donerats till Westerås Bibliotek, ökades ytterligare under hans lifstid. I W. Molérs »Förteckning på handskrifter i Westerås Allm. Läroverks Bibliotek» förekommer (sid. 13—19) fullständig förteckning öfver »Handskrifter i Hülpherska samlingen».

Sid. 169. *Skara Stifts och H. Allm. Läroverks Bibliotek.* »Ehuru numera», skrifver Gestrin i sitt (otryckta) Utkast till beskrifning om Sveriges Allm. Biblioteker, »i anseende till de flere brandskador, som öfvergått Skara stad, nästan inga lemningar äro öfriga efter det gamla bokförrådet uti Skara Domkyrka, är likväl bekant, att biskop *Benedictus den I eller den gode* derstädes, som dog år 1190, genom sin frikostighet detsamma grundlade. Hvad sedermera genom hans efterträdares åtgärd ånyo blifvit samladt har vid medlet af innevarande sæculum blifvit förenadt med Gymnasii Bibliothek derstädes». Domkyrkosysslomannen och riddaren lektor L. Carlmark skänkte till Gymnasii-biblioteket en samling handskrifter, 35 n:r enligt förteckning. Denna samling innehåller många och särdeles värderika underrättelser om Westergötland, dess äldre historia och topografi. (»Folkets Röst» 1855 n:o 42.)

» 171. *Strengnäs H. Allm. Läroverks Bibliotek.* »Man finner antecknadt», skrifver Gestrin, »att uti

Biskop Conrad Rogges tid år 1461 voro åtskilliga libri catenati (d. ä. böcker med jernkedjor fastlästa vid hyllan, hvaraf ännu några prof äro att bese i Upsala Acad. Bibl.) i Strengnäs Domkyrka och det yttre Vårfru choret pro communi usu in eis studere volentium enl. uppgift. i Gjörwells Kongl. Bibl. Tidn. 1767, 2 del. p. 40. Jfr äfven Aurivillius, De Bibl. Med. p. 28 och Uppfostr. Sällsk. Tidn. Sept. 1783. — Strengnäs Gymnasii Bibliothek erhöll en ansenlig tillökning af böcker, då Domkyrkans Bibliothek på 1770-talet med Gymnasii-Bibliotheket derstädes förenades. En i systematisk ordning efter vetenskaperna indelt förteckning öfver detta Bibliothek — innefattande 654 Folianter, 468 Qvarter, 611 Octaver och 617 Duodecer — trycktes med titel: *Catalogus Bibliothecæ Templi Cathedralis Strengnesensio* i Strengnäs hos Lars Arfvidsson Collin 1776, 68 sid. 4:o.»

Sid. 174. *Kalmar H. Elem. Läroverks Bibliotek.* Till Kalmar Gymnasii bibliothek skänkte lektor N. G. Sandberg på 1780-talet hela sin ansenliga boksamling. Jfr Gjörwell, Allm. Tidn., Sept. 1790. — Den år 1758 aflidne landshöfdingen i Wexiö Gust. Fr. Rothlieb testamenterade till Gymn. Bibl. en boksamling, som tillhört hans morfader, biskopen Henning Skytte, död 1707. Böckernas antal, utom oinbundna smärre skrifter, var omkring 1,450 vol., mest i teologi, juridik och politik. Jfr Sv. Mercurius, Sept. och Nov. 1758.

» 175. *Carlstads Allm. Läroverks Bibliotek.* »Stommen till Carlstads Gymn. Bibliothek var Superintendenten *And. Kilanders* boksamling, hvilken efter dess död till Gymn. Bibl. aflemnades. Denna jemte öfrigt, som kunnat samlas, räddades vid branden 1719, men 1752 uppbrann hela Bibliotheket tillika med Gymnasiihuset. 1756 skänkte Hofjunkaren *Johan Adrian Rosenadler* sin faders Statssekreteraren och Censor Librorum

Johan Rosenadlers böcker, »ett vackert och ansenligt bibliothek». Derefter skänkte ytterligare Brukspatronen *Johan Henrik von Rappelt:* Moreris, Bayles och Chaufepiés Lexica. — 1794 den 21 Nov. förklarade Biskopen i Carlstad Doct. Herman Schröderheim till protokollet i Consistorium att han till detta lärosäte förärat sin boksamling, hvilken efter hans död komme att med Gymnasii Bibl. i Carlstad förenas.» (S. Gestrin.)

Sid. 176. *Hernösands Högre Läroverks Bibliotek.* Då Hernösands nya gymnasiihus år 1791 om sommaren invigdes, skänkte prof. Joh. Henr. Lidén till gymnasii bibliotek 150 band i åtskilliga vetenskaper, äfvensom året derpå d. 1. Juni en ansenlig samling af musikalier, till ett antal öfver 1,000 stycken. Jfr Gjörwells Sv. Archivum, 2 b. p. 240. — Cancellirådet A. Schönberg skänkte äfven åtskilliga böcker till Hernösands gymnasium, hvilka det dock ej erhöll förr än på 1840-talet. (Efter Gestrin.)

» 177. *Hernösands kyrka.* Ornamentet till försittsbladet är ej någon unik koppargravyr, utan ett väl utfördt träsnitt, användt för titelblad. Texten inom detsamma är således typtryck.

» 178. *Malmö H. Elem. Läroverks Bibliotek.* R. 17 uppifr. står: korstolar; läs: pulpeter.

» 180. *Halmstads Elem. Läroverks Bibliotek.* Till Halmstads Elementarläroverk öfverlemnade genom testamentariska förordnanden af d. 26 Nov. 1855 och 9. Okt. 1858 öfverstelöjtnanten *Florus Toll* och hans maka *Annette Westberg* dels sin boksamling och dels en penningsumma för boksamlingens vård och tillökning, med rätt för staden Halmstads innevånare att erhålla boklån. — I en uppsats i Hallandsposten d. 19. Okt. 1888 läses om Tollska biblioteket bl. a.: »Den på biblioteket sig belöpande testamentsandelen uppgår f. n. till kr. 6,840 och 67 öre. Räntan härå efter 6 % utgör kr.

410: 44. Med denna summa ökad med influtna medel för boklån utöfver 100 kr. — högst år 1878 med 175: 50 och lägst år 1884 med 63 kr. — bestridas utgifter för hyra, bibliotekarie-arvode, bokinköp, inbindning, anskaffande af skåp och hvad för öfrigt fordras för bibliotekets vidmakthållande. Genom lyckliga omständigheters sammanträffande har denna tillgång hittills medgifvit årliga, icke obetydliga bokinköp, hvarför biblioteket är i tillfälle att i ganska rikligt mått erbjuda allmänheten nyttig och nöjsam läsning. I förbigående må nämnas, att afgiften är satt så lågt som 25 öre i månaden och 2 kr. pr år för enkelt boklån. Den äldre af testamentgifvarne öfverlemnade samlingen omfattar det värdefullaste af franska litteraturen på franska språket under 17:de, 18:de och förra hälften af detta århundrade. Dermed följde ock religiösa, historiska, skönlitterära och resebeskrifvande arbeten i godt urval. Alla dessa brancher hafva sedermera årligen stärkts genom nya inköp, hvarjemte en och annan med gåfvor omhuldat biblioteket. Detta har nu den omfattning och det qvalitativa värde, att helt säkert högst få om ens någon af vårt lands mindre städer har att uppvisa maken. Biblioteket står under Halmstads elem. läroverks inspektors och kollegii öfverinseende och förvaltning, hvaraf följer, att dess räkenskaper äro i den mening offentliga, att de i likhet med läroverkets öfriga insändas till och i sista hand granskas af Kammarrätten. Biblioteket är således en offentlig institution under offentlig kontroll. Såsom borgen för valet af böcker må här anföras, att bokinköp föreslås af en boknämd, bestående af rektor och bibliotekarien såsom sjelfskrifne medlemmar samt dessutom 3 af kollegium utsedde, hvarefter kollegium eger beslutanderätt».

Sid. 195. *Tidö Bibliotek.* Uppgiften om biblioteket ändras så till vida, att kammarherren Blomstedt

skänkte detsamma till Kongl. Biblioteket, med undantag af de deri befintliga de la Gardie'ska böcker som voro bundna i rödt maroquin, hvilka af kammarherren B. öfverlemnades till öfverstekammarjunkaren grefve Axel Jacob De la Gardie; dessa böcker finnas nu å Hamiltonhouse i Skåne.

Sid. 198. *Säfstaholms Bibliotek.* R. 9 uppifr. står: Forsell; läs: Forssell.

» 214. *Fullerö Bibliotek.* R. 1 uppifr. står: å Gotö; läs: i Gotö.

» 215. — Angående Joh. Johnsens å Fullerö befintliga taflor kan tilläggas, att de helt visst ditkommo med riksrådet grefve Jacob Cronstedts maka, född friherrinna Grundel. Hennes föräldrar voro generallöjtnanten frih. Jacob Grundel och Margaretha Beata De Besche, dotter till brukspatronen Georg De Besche å Forsmark, der Johnsen, såsom nämnts, utförde sina målningar.

» 217. R. 3 uppifr. står: Amor Jesus; läs: Amen Jesus.

» 229. *Bonamy.* Bonamy omtalas af Gjörwell (otr. bref till Patrik Alströmer 1799) bland de franske emigranter, som 1798 vistats i Stockholm. Han var från Nantes i Bretagne, hade varit gift med en mycket rik flicka från S:t Domingo samt spelat en briljant roll i sitt fädernesland. Hans syster var gift med nordamerikanske konsuln Backman i Göteborg, och i svågerns sällskap lemnade Bonamy 1798 Stockholm för att bosätta sig i förstnämda stad.

» 238. *Lånbibliotheket vid Trångsund.* Står: *Justlander;* läs: *Justander.* — År 1822 utkom från Ecksteinska tryckeriet en bokkatalog (110 sid. 8:o) med följande titel: »Förteckning på en del af Bokhandlaren Hr Mag:r J. G. Justanders Boksamling som efter upptecknингen blifvit frånskild och å Bokauktionskammaren i Stockholm kommer att serskilt försäljas».

Sid. 240. *Rademine.* Rademine har öfversatt äfven Goethes komedi »De medbrottslige» (Sthlm 1799).

» 242. *Sahlberg.* Står: Göthe; läs: B. Göther. — Fröken G. använde ett särskildt Ex-libris: *B. Göthers Lånbibliothek. Fredsgatan 17.* — R. 10 uppifr. står: Dahlberg; läs: Sahlberg. S. r. står: 10,000; läs: 15,000.

» 245. *Wiborg.* R. 10 nedifr. står: Gustaf och Abraham; läs: Gustaf Abraham.

» 246. *Zanders & Wåhlin.* Står: Fredrig; läs: Fredrik.

» 249. *Brynolph III.* Denne lär varit af adliga släkten Gylta. Biskop Brynolph har utgifvit »Breviarium Scarense» (tr. i Nürnberg 1498). Han dog å Brunsbo.

» » *Trolle.* Står: haltbroder; läs: halfbroder.

» 250. *Bielke,* R. 1 nedifr. står: *Mandate;* läs: *Mandata.*

» 254. *Posse, G. Nilsson.* Författareskapet till »Hertig Carls Slachtarebänk» tillskrifves Posse, men bestämd visshet derom finnes icke. — R. 4 uppifr. står: Olai; läs: Olaus.

» 256. *Bureus.* Enligt Kongl. Öfverbibliotekarien Klemmings uttydning, bör det uti Burei Ex-libris n:o 3 förekommande valspråket: Diversa Supere Dura Testa Jesu Joanes Buree» tolkas: *O Johan Bureus måtte du under Jesu sköld öfvervinna hvarjehanda svårigheter.* — Burei fader, kyrkoherden Thomas Mathei i Åkerby (död 1570), synes egt ett för sin tid framstående bibliotek, att döma efter följande anförande af B., tryckt i »En Samlares Anteckningar» 1883—86: »mins huru her Olof i Arnäs taladhe om min fars böcker at när min far var dödh var en prest man som rådde samma her Olof i Arnäs til at han skulle tagha sal. mor til hustru och vore han en åsnepanna så måtte han ändå blifva lärd för det ståteliga librij som ther var, at then tijdhen viste inthet herligare librij hos någon prest.»

Sid. 259. *Matthias.* Står: *MATTHIAS;* läs: *MATTHIAE.*

» 260. *Hansson.* R. 15 uppifr. står: hvilket »på 4:de stora pelaren vid sido gången» epithaphium; läs: epithaphium, hvilket »på 4:de stora pelaren vid sido gången».

» 265. *Rosenhane.* Ex-libris n:o 2 har ej tillhört Schering Rosenhane d. ä., utan Schering Rosenhane d. y. (se sid. 440). Devisen i detta Ex-libris: »Te Ne Quæsiveris Extra» bör tolkas: Sök dig icke utom dig sjelf. R. 20 o. 21 uppifr. står: »och är oriktigt så tillvida, att hjelmarne äro prydde med friherrliga kronor i stället för adliga». Denna anmärkning, på grund af Rosenhaneska frih. vapnets oriktiga afteckning i Cedercronas vapenbok, utgår.

» 266. *Skytte.* Står: *Febrvarias;* läs: *Febrvarivs.*

» 267. *Lagercrona.* R. 16 uppifr. står: *Lagercrona;* läs: *Lagercron.* [Sic!]

» 273. *Sparrman.* Dennes donation till Kongl. Biblioteket inskränkte sig till 1,000 vol. (De nämda handskrifterna, målningarna m. m. funnos redan i Kongl. Biblioteket vid Sparrmanska donationens tillkomst.) — Står: Rålambska handskriftsamlingen å Kongl. Biblioteket; läs: handskriftsamlingen å Kongl. Biblioteket.

» 280. *Lindsten.* Olof Lindsten har författat mer än en grafskrift. Det på sin tid mest bekanta af L:s sorgeqväden var den 1722 utkomna »evärdeliga minnesvården öfver kopparslagaregesällen Mårten Graas, hvilken sedan han . . . uppå S:t Claræ Kyrkiotorn hanen och knapparne uppsatt . . . igenom linans sönderslitande . . . på kyrkiogården nedföll» (fol. Sthlm A. Biörkman). — Att Lindstens minne såsom griftsångare länge lefde i Stockholm, finner man af Carl Israël Hallmans d. $^{31}/_{7}$ 1794 å Djurgårdsbrunn hållna parodiska »Sorgetal då Gudinnan Coffea flygtade ur Svea land»; häri berättas, hurusom afl. kaffekokerskan mamsell Maja Lisa [Borgman] »ifrån Eliséen tilsändt oss en kort Elegie eller

Sid. 344. *Alströmer.* Det af Fagræus omnämda stora Alströmerska biblioteket blef först 1846 försåldt, å bokauktion i Stockholm.

» 349. *Suther.* Bland dyrbarheterna i Suthers bibliotek må nämnas: »Mowitz' parentation», prydlig foliohandskrift, bunden i svart siden med silfverpressningar, skänkt af författaren, Carl Michaël Bellman, till Suther. Handskriften finnes n. m. i Kongl. Biblioteket.

» 351. *Benzelstierna.* R. 4 nedifr. står: Sub; läs: Lub.

» 352. — R. 2 uppifr. står: för rdr. 24 sk.; läs: för 1 rdr. 24 sk.

» 354. *Liewen.* Står: *LIEVEN;* läs: *LIEWEN.*

» 368. *Gahm Pehrsson.* Gahms boksamling blef såld å auktion. Nescher köpte ej hela samlingen, utan blott en del, 230 n:r. För Gahms samlingar betaltes 9,000 dlr kmt. Dessa penningar togos med Kgl. Maj:ts bifall utur Akademiens och ej Bibliotekets kassa.

» 371. *Wallén.* Lindahl köpte W:s porträttsamling för 900 rdr. (Uppgift i bref från Gjörwell.) Den del af nämda samling, som sedan förvärfvades af Krutmejer, finnes nu i National-Museum.

» 372. *Brocman.* Brocmans värdefullaste böcker (sv. liturgi, gammalt tryck och manuskript) donerade han till K. Antiqvitets-Arkivet, hvarifrån de sedan kommit till Kongl. Biblioteket.

» 372. *Gjörwell.* Till de biografiska data om Gjörwell må tilläggas, att han 1739, således vid 8 års ålder, inskrefs såsom volontär vid general Bousquet's, s. m. Konungens regemente (uppg. af G. sjelf i otr. bref $^{23}/_{3}$ 1804) samt att han 1803 af Gustaf IV Adolf tilldelades guldmedaljen »Illis quorum meruere labores» (uppg. i otr. br. s. å.) — uppgifter, dem vi ej funnit i lefnadsteckningarna öfver Gjörwell.

» 375. *Creutz.* Kongl. Öfverbibliotekarien Klemming upplyser, att Creutz' böcker finnas qvar å Haga.

Sid. 377. *Silfverstolpe.* R. 18 o. 19 uppifr. står: Flere memorial till bankofullmäktige, bref m. m. och trogna råd till Carl XII; läs: Flere memorial till bankofullmäktige, bref m. m. — Vol. II innehåller 56 n:r, bland hvilka: Grefve Bengt Oxenstiernas utlåtelse och trogna råd till Carl XII.

» 379. *Rehbinder.* R. 13 nedifr. står: 1807; läs: 1794.

» 382. *Hülphers.* Se tillägget för sid. 168, Westerås Bibl.

» 383. *Kurck.* Uppgiften om Hornska boksamlingens införlifvande med Kurckska biblioteket ändras så tillvida, att blott en del af denna samling (hvars väsentliga del inköptes af Kongl. Biblioteket) hamnat å Rynge.

» » *Tham.* R. 2 nedifr. Med anledning af Thorilds entusiastiska yttrande om Rudbecks »Atlantica» må äfven anföras professor Es. Tegners (i »Språkets makt öfver tanken») snillrika och träffande omdöme: »Rudbecks Atlantica är kanske det mest kolossala beviset på, huru ljudetymologierna kunnat gestalta sig till ett helt historiskt system, ett system, som helt visst haft en icke blott till den lärda verlden inskränkt, endast teoretisk betydelse. Säkert häfdade vårt land den stormakts ställning i politiken, hvilken det under 17:de århundradet intagit, med så mycket större sjelftillit och kraft, i samma mån som det ansåg sig för den sannskyldiga arftagaren till den klassiska forntidens hela hjeltehistoria.»

» 385. — R. 14 uppifr. står: 1528; läs: 1628.

» 387. *Rogier de.* Gideon Herman de Rogier var äfven fil. mag. — Född i Vadstena, död i Norrköping (i samma rum som J. H. Lidén bebott). — Utgaf bl. a. Eulers »Bref» samt, tillsammans med sekr. Joh. Fredr. Bagge, tidskriften »Journalisten eller Utwalda Samlingar i Blandade Ämnen» (Sthlm, 1789—94). — Han skänkte 600 volymer till Linköpings bibliotek.

Sid. 397. *Linné.* Linnéska boksamlingen finnes i London, i »Linnean Society». Den af Gedda omnämda samlingen var väl någon del af mindre betydelse, som ej kom med till London.

» 402. *Burén.* C. D. Buréns bibliotek är omnämndt äfvenledes i vår poetiska litteratur. I med. d:r Erik Olof Rydbäcks »Plåcke-Gods» (Link. 1794) heter det nämligen i en versifierad beskrifning öfver Boxholm bl. a:

Här är musernas qvarter:
Herr patron sin tid så delar,
At han på violen spelar
Då en annan slår Claver.
I et rart bibliothek
Ömsom han en stund fördrifver,
Stundom läs' och stundom skrifver;
Alt sker muntert som en lek.

» 403. — Uppgiften om D. P. af Buréns inköp och skänk af Wackerbarthska boksamlingen utgår.

» » *Suell.* »Suell egde det största och dyrbaraste bibliotek, som någon i Malmö egt», säger hans minnestecknare i Biogr. Lexikon. Detta bibliotek blef skingradt å auktion 1826.

» 405. *Lindblom.* R. 3 nedifr. står: påstår; läs: påstod.

» » *Schönfelt.* R. 4 nedifr. står: Ritat; läs: Ritadt.

» 406. *v. Troil.* Ärkebiskop Uno v. Troils efterlemnade boksamling såldes å bokauktion i Upsala 1806 d. 1 Febr. o. f. d., enligt tryckt förteckning, upptagande 4,535 n:r böcker, 30 n:r manuskript och 63 n:r chartor och »chalcographica». Försäljningssumman uppgick till 3,257 rdr 39 sk. bko. De mest framstående köparne voro: Lindahl, Marklin, Paykull, Aurivillius och Scheringson. Några pris må anföras: Bibeln af 1541 inropades af Scheringson för 2 rdr bko; Nya Test. af 1526 (sine tit.) af Lindahl: 3 rdr 3 sk.; Liturgia Svec. Eccl. Cath. & orth. conf. 1576 af Fant: 4 rdr 16 sk.; Psalterium Davidis, Ups. 1510, af Lindahl:

2 rdr; Breviarium Upsalense, Holm. 1496 (def.) af Scheringson: 31 sk.; idem liber (def.) af Marklin: 5 sk. 2 rst.; ett större samlingsband Wisingsborgstryck (Köpings resor m. fl.) slogs bort för 21 sk.; Sveriges Rijkes gamble lagböcker, Sthlm 1650, för: 34 sk.; ett samlingsband, som började med »Nord Landa Lejonsens rytande» och slutade med »Then underskjöne Psyche», för: 26 sk.; Revelationes S. Birgittæ (Lub. 1492) för 5 rdr 16 sk. — Att utgifvaren af »Skrifter och afhandlingar till upplysning i Svenska kyrko- och reformationshistorien» skulle ega en stor samling af Olai och Laurentii Petri skrifter i originaltryck, var naturligt. Dessa, som numera betinga så höga pris å bokauktioner, slogos å den Troilska auktionen bort för 8 à 40 sk. bko. En af dem (Ol. Petri »Een liten Boock om Sacramenten», Sthlm 1528) slogs till och med bort för 1 sk. 4 rst. Några få betingade dock 1 à 3 rdr bko. — Gjörwell omnämner i sin »Brefväxling» (b. 5 sid. 6) »Ärke-Biskop Uno von Troils härliga Boksamling som lyste af de skönaste Uplagor af Classiska Auctorer».

Sid. 409. *Hallenberg.* Hallenbergs handskriftssamling kom efter hans död till Upsala bibliotek.

» 411. *Fredenheim.* I bref till Thorild af d. $^{9}/_{4}$ 1805 (otr.) skrifver Gjörwell: »Salviska samlingen i Fredenheims bibliothek kommer näppeligen under klubban, enär den dess för innan kommer att inlösas med 200 rdr bko af Hans Mst.»

» 413. *Oxenstierna.* R. 2 nedifr. står: *et;* läs: *A.*

» 415. *Badin.* Står: *Permstämpelar;* läs: *Permstämplar.*

» 416. — Orsaken till den minnesköld, som Timmermansorden i sin sal å Eriksberg egnat Badin, är, att B. till orden donerat räntan af ett hemman.

» 419. *Stedingk.* R. 5 nedifr. står: amiral; läs: contreamiral.

extra» (samma citat, efter Persius, hvilket Schering Rosenhane använde i sitt Ex-libris; jemf. sid. 265).

Sid. 470. *Deleen.* Deleen, ehuru anklagad för skriften »Tröst för den brottslige», var dock ej författaren; denne var öfverstelöjtnanten M. Sturtzenbecker. — Orsaken till de böter af 800 rdr b:ko, hvilka ådömdes Deleen såsom den, från hvars tryckeri »Allmänna Opinionens Organ», n:r 2 år 1810, utgått, var en (af s. m. protokollssekreteraren Adolf Regnér författad) artikel, hvari mordet å grefve Axel Fersen togs i försvar. Deleen sökte fyra år efteråt af Regnér utbekomma ersättning för dessa böter, förmodligen fåfängt. — Deleens böcker såldes efter hans död å bokauktion i Stockholm, efter en af G. E. Klemming upprättad katalog med titel: »Förteckning öfver qvarlefvorna af Carl Deleens Boksamling, som försäljes på Bok-Auktionskammaren i Stockholm Lördagen d. 25 Maj 1850» (Sthlm, Lundberg & C:o 1850, 16 sid. 8:o). Katalogen har ett tillägg så lydande: »Följande till utgifning färdiga handskrifter komma icke att försäljas på auktionen. De herrar förläggare eller andre spekulanter, som härå fästa sin uppmärksamhet, behagade inhämta närmare underrättelse genom Deleen et Comp:s bokhandel i Stockholm, der handskrifterna finnas att bese». Dessa handskrifter utgjordes af ett »Tillägg till Carl Deleens Fransyska och Svenska Ordbok innehållande 38,000 ord» samt 10 olika arbeten af Svedenborg, öfversatta af Deleen.

» 476. *Rumstedt.* Boksamlingen ärfdes af sonen, boktryckaren F. S. Rumstedt, och såldes för hans konkursmassas räkning, enligt tryckt förteckning, å Stockholms bokauktionskammare 1858 d. 21 April o. f. d. Förteckningen, osystematiskt uppgjord (efter »Lasse-Majas lefverne» kommer »Hvilken är Sveriges Religion» o. s. v.), upptager 1,950 n:r. Med undantag af något litet memoir-litteratur och resebeskrifningar om-

Sid. 442. *Trolle-Wachtmeister.* R. 3 nedifr. står: *WACTE-MISTER;* läs: *WACHTMEISTER.*

» 454. *Adlerwald.* Adlerwalds böcker såldes på 1850-talet å bokauktion i Stockholm efter skrifven katalog.

» 457. *Westrin.* Westrin har utgifvit: »Försök till en Historia öfver Namnkunniga, men isynnerhet Lärda Fruntimmer, af Carl P. Westrin, Comminister i Wada och Angarn» (med motto ur Syrachs bok 26: 21, 22) Sthlm, Zetterberg 1793, 320 sid. 8:o. Detta arbete är ett biografiskt lexicon och börjar med Maria Cajetana [Gaëtana] Agnesi, professor i Bologna, och slutar med Valborg Österman, tolagsinspektorsenka i Stockholm. — I Molérs »Förteckning på handskrifter i Vesterås Allm. Läroverks Bibliotek» finnes upptagen: Carl Peter Westrin: Historisk afhandling om sön- högtids- och helgedagar, hvilka i konungariket Sverige så i fordna som i närvarande tider helgade äro. (1786) 4:o.

» 461. *Klingspor.* År 1823 såldes K:s då varande boksamling, enligt tryckt förteckning. (Sthlm Elmén & Granberg, 1823, 86 sid. 8:o.) — R. 3 uppifr. står: *Fr. Ph. Klingspor;* läs: *Fr: Ph: Klingspor.*

» 466. *Philipsson.* Philipssons böcker såldes, enligt tryckt förteckning, å bokauktionskammaren i Stockholm (n:o 9 Riddarholmen) 1852 d. 16 Okt. o. f. d. Förteckningen upptager 2,031 n:r böcker och 75 n:r kartor och planscher. Ehuru det å katalogens titelblad uppgifves: »förteckning öfver professor L. M. Philipssons efterlemnade samling böcker», lär inblandats i denna försålda samling en mängd böcker — t. ex. från gamla Wirsellska lagret — hvilka ej tillhört Philipsson.

» 468. *Planander* (d. y.). Lars Alger Planander d. y. var 1803 en bland de nio stiftarne af sällskapet »Vitterhetens Vänner» i Upsala. Hans valspråk inom sällskapet var: »Ne te quæsiveris

Sid. 493. *Fägersten.* R. 3 uppifr. står: den; läs: deri.

» 498. *Marklin.* Af Marklins samlingar akademiskt tryck gick den fullständigaste till Kongl. Biblioteket.

» 499. *Walheim.* R. 5 nedifr. står: andssekreterare; läs: landssekreterare.

» 501. *Hummel.* Hummel tillhörde Esaias Tegnérs umgängeskrets under T:s första vistelse i Stockholm. (Se br. fr. T. till A. C. af Kullberg.) — Hummel var ock, i sin ungdom, insektssamlare. Han skänkte (enl. Skarstedts Göteborgs stifts Herdaminne) år 1799 sin insektssamling, 800 species i 13 lådor, till Göteborgs Gymnasiibibliotek.

» 503. R. 3 och 4 uppifr. står: »Femmes, Stances de M:r A. D. Hummel»; läs: »Les Femmes. Poême Suédois par Arvid David Hummel».

» 507. *Baptiste.* R. 3 nedifr. står: Hohensetin; läs: Hohenstein.

» 508. — R. 7 uppifr. står: det; läs: der.

» 508. — R. 14–16 uppifr. Enligt ben. meddelande af handlanden Carl Rahm i Vasa, Finland, finnes i nämda stads kyrkoregister antecknadt, att Commijanskan Fredrika Eleonora Lemke afled här i vattsot 27 Juli 1827».

» 514. *Ridderstolpe.* Boksamlingen såldes efter R:s död å bokauktion i Stockholm, efter skrifven förteckning.

» 519. *Rosen.* I landshöfding G. L. v. Rosens Exlibris står öfver vapnet: *Georg von Rosen.*

» 538. *Carlgren.* Boksamlingen såldes å auktion i Carlstad d. 9, 12, 16 och 19 Maj 1849, enl. tryckt förteckning (Carlstad, Lundberg, 1849, 20 sid. 8:o). Densamma uppgick till 1,004 n:r och mesta delen deraf bestod af romaner.

» 544. *Rosenblad.* Står: Justlander; läs: Justander. — R:s boksaml. såldes enl. tr. fört. 1845, $^{11}/_{1}$ o. f. d.

Sid. 554. *Billingdahl.* R. 1 nedifr. står: Anderssons; läs: i Anderssons.

» 558. *Stiernstam.* En del af L. U. Stiernstams bibliotek var säkerligen arf. Böcker funnos nämligen der, i hvilka namnet L. Mozelius inskrifvits och som således tillhört L. U. S:s antingen farfader, amiralitetskammarrådet Lars Mozelius (1703—1780), eller fader, generalmajoren Lars Mozelius (1737—1804), år 1770 nobiliserade Stiernstam.

» 560. *Dalman.* Egaren af det omtalade Ex-libris torde kunna antagas hafva varit zoologie-intendenten Joh. Wilh. Dalman (se sid. 41).

» 569. *Arfwedson.* R. 2 uppifr. står: utomlands; läs: i Wiesbaden.

» » *Hessler.* R. 2 uppifr. står: *Wilk.;* läs: *Wilh.*

» 586. *Bonde.* Egentliga grunden till frih. C. J. Bondes storartade bibliotek lades 1843 genom inköp af öfverceremonimästaren frih. C. G. D'Albedyhlls boksamling, bestående af arbeten i nordiska och i främsta rummet svenska historien, topografien och antiqviteterna m. m.: 3,287 vol. samt ett betydligt antal almanackor, matriklar m. m. Denna boksamling var bestämd att säljas å Stockholms bokauktionskammare i April 1843, och tryckt förteckning derå (177 s. 8:o Sthlm Eckst. tr. 1843) var uppgjord, då frih. Bonde anmälte sig såsom köpare af det hela. Priset lär varit 7,000 rdr b:ko. Till den ofvannämda förteckningen tilltrycktes ett särskildt titelblad: »Förteckning å den, Kammarherre hos H. M. Drottningen, Herr Friherre Carl Jedvard Bonde tillhörige Boksamling uti Nordiska och förnämligast Svenska Historien, Topografien och Antiqviteterna m. m.» (Detta titelblad är sällsynt.)

» 587. *Stephens.* En stor del af George Stephens' dyrbara och betydliga boksamling har för-

flyttats till Husaby (Småland), som eges af hans son, brukspatronen Joseph Stephens.

» 591. *Låstbom.* Ordet »bokhandlare» utgår.

» 609. *Wedberg.* Boksamlingen utgör öfver 10,000 n:r, förutom 11,900 småskrifter.

» 610. *Stråle.* Permstämpeln *G. H. S.* lär användts på endast en bok. — R. 9 nedifr. står: fyrdubblats; läs: tiodubblats.

» 611. — Uppgiften (r. 6—9 nedifr.) om Kongl. Bibliotekets förvärf af de raraste numren af hr Stråles S:a Birgittæ-litteratur är ej öfverensstämmande med verkligheten. — R. 13 nedifr. står: Upsalienze; läs: Upsalense.

» 612. — År 1888 d. 18 Apr. såldes å auktion, enligt tryckt förteckning (upptagande 1,086 n:r), i H. Bukowskis lokal en samling böcker: svensk och allmän historia, krigsrelationer och likpredikningar. Om denna auktion lästes i Nya Dagl. Allehanda d. 19 Apr. o. å.: »Den dyrbara boksamling, som i går såldes hos hr Bukowski, hade just ej lockat många köpare, såsom helt naturligt var på grund af dess innehåll, och prisen voro i allmänhet billiga, med undantag för ett och annat numner, som blef föremål för en lifligare täflan. Af mera framstående pris må nämnas: Adler Salvius, Reasons for which Gustavus Adolphus etc. 1630, 17 kr.; Gustaf I:s bibel, 111 kr; Die untrewe Margrethe Brahe, 1661, 34 kr.; Brasck, Comedia om Tydske kriget, 19 kr.; Brenner, Thesaurus, exemplar på stort papper, 25 kr., Bureus, ABC boken 1624, 20 kr.; Carve, Compendium belli germanici 1643, 20 kr.; Dante 1493, 16 kr.; La defaicte etc., 1631, 30 kr.: Fowler, History of the Troubles of Suethland and Poland 1656, 78 kr.; Garissolius, Adolphidos libri XII 1649, 30 kr.; Hulsius, Den onderganck des roomschen arents 1642, 30 kr.; The Swedish Intelligencer, 5 delar, 30 kr.; d:o, blott första delen, 1634, 70 kr.; Jamblichus, De Mysteriis,

Venetiis 1516, 15 kr.; Letters relating to the mission af Th. Roe, 1875, 30 kr.; Liturgia Suecanæ ecclesiæ, 1576, 40 kr.; Zelands low, 1505, 17 kr.; Joh. Magnus, Historia 1554, 20 kr.; Ol. Magnus, Historia 1555, 44 kr.; d:o, 1567, 29 kr.; d:o fransk öfversättning 1561, 50 kr.; d:o tysk öfversättning 1567, 30 kr.; d:o engelsk öfversättning 1658, 27 kr.; densammes Metropolis ecclesiæ Upsal. 1557, 100 kr.; Manley, Late warres in Denmark, 1670, 30 kr.; Meadove, Wars betwixt Sweden and Denmark, 1675, 17 kr.; Messenius, Swanhuita, 1613 20 kr.; Monro, Expedition, 1637, 70 kr.; Müller, Riga, 1662, 30 kr.; d:o Kriegs- und Fredens-Posaune, 1662, 25 kr.; Necker, Regenten Spiegel, 1633, 20 kr.; Plinius, Paris 1532, 23 kr.; Pomo, Delle guerre di Ferdinando e Gostavo Adolfo 1633, 25 kr.; A relation of The life of Christina 1656, 26 kr.; Reyncke Foss, Sthlm 1621, 30 kr.; Rudbeck, Atland, 3 delar och atlas, 200 kr.; d:o, första delen på latin 1696, 200 kr. [Dessa båda sistnämda återropades]; Russel, Two battels of Lypsich and Lutzen, 1634, 70 kr.; Saxo, Paris 1514, 24 kr.; The new starr of the north 1632, 32 kr.; Stiernhielm, Antiope etc., 25 kr.; Tessin, Faunillane, 1767, 60 kr.; Voisenon, Kærleksbalck, Paris 1740, 40 kr.; Örnewinge, Imagines och Genealogia Brahæa, 47 kr.; Örnhjelm, Vita Ponti De la Gardie, 18 kr. — Bland krigsrelationer, fredstraktater m. m. må nämnas: Gustafs erklerung 1546 (4:e kända ex.), 43 kr.; Radts der Stadt Lübeck ursachen 1564, 14 kr.; La bataille sanglante etc., 1632, 20 kr.; Lettera (om Lützen) 1633, 27 kr.; Altieri, Relatione, 1634, 26 kr.; Teutschlands warhafftes interesse, 1675, 26 kr. För öfrigt hade priset å dessa små häften sjunkit betydligt, sedan den senaste stora samlingen i höstas såldes, då antagligen de få spekulanterne å dylika tillfredstälde sina begär för längre tid. Af de nära femhundra äldre likpredikningarna såldes blott en mindre del,

som af spekulanter särskildt begärdes, till pris mellan 1 och 4 kr. stycket. — Hela auktionen inbragte öfver 3,000 kr. Bland köpare voro de hufvudsakligaste: Kongl. Biblioteket, frih. Bonde, grefvarne Trolle Bonde och Snoilsky, frih. Silfverschiöld, hrr Bukowski och Eskilsson m. fl.» — Den 20 och 22 Oktober o. å. (1888) såldes å auktion i hr Bukowskis lokal enligt tryckt förteckning en »rikhaltig och dyrbar boksamling omfattande historia, konst- och konstindustri, arkeologi, vitterhet, resebeskrifningar m. m.» Katalogen upptager 1,154 n:r. Bland högre pris å denna auktion må nämnas: Lacroix, Les arts en Moyen age, 62 kr. 50 öre; Bigmore & Vyman, Bibliography af printing, vol. 1—2, 49 kr. 10 öre; Fortnum, Maiolica in S. Kensingt. Mus., 22 kr. 55 öre; Binns, Worcester pottery and porcelain 1751—1851, 21 kr. 10 öre; Howard, Hist. de la faience de Delft, 21 kr. 10 öre. — Bland de talrike spekulanterne märktes ombud för Kongl. Biblioteket, Nationalmuseum och utländska bibliotek. — Båda dessa ofvannämda boksamlingar försåldes af brukspatron Stråle. — En betydande samling egentligen nyare historiska verk fyller nu bokhyllorna i tre hr Stråles biblioteksrum.

Sid. 620. *Klingspor.* R. 19 uppifr. står: Kronoorden; läs: Kronorden.

» 621. — R. 11 uppifr. står: biografica och topografica; läs: biographica och topographica. — R. 3 o. 4 nedifr. Den såsom unik angifna Svedbergska psalmboken finnes äfven i Kongl. Biblioteket.

» 630. *Nordenskiöld.* R. 4 nedifr. står: Bonnoniæ; läs: Bononiæ.

» 631. — R. 2 uppfr. står: Bosileæ; läs: Basileæ. — R. 5 uppifr. står: Agrippivæ; läs: Agrippinæ. — R. 8 uppifr. står: Padua; läs Paduæ.

» 632. *Berwald.* R. 4 uppifr. står: Glajenis; läs: Nerzes Clajensis.

Sid. 632. *Berwald.* R. 2 nedifr. står: cronique; läs: chronique.

» 637. *Berghman.* R. 9 nedifr. står: klassikerna; duodes—format; läs: klassikerna i duodesformat.

» 639. — R. 3 o. 4 uppifr. står: är på ett föga tillfredställande sätt representeradt; läs: icke är särskildt representeradt.

» 647. *Gyldenstolpe.* R. 12 uppifr. står »ferrarissima»; läs: »perrarissima» (eg. perrari).

» 649. *Leman.* R. 3 uppifr. står: Eisers; läs: Eisens.

» 651. *Mallander.* R. 9 nedifr. står: dubbelkanten; läs: dubbelranden.

» 653. *Snoilsky.* R. 11 nedifr. står: Johannes; läs: Johannis. — R. 13 nedifr. står: 1805, 1808; läs: 1505, 1508.

» 654. *Schöldström.* R. 7 nedifr. står: originalupplagorna; läs: originalupplagor.

» 655. *Essen.* R. 12 nedifr. står: pergaments-, bref; läs pergamentsbref.

» 675. *Rönqvist.* R. är författare till: »På hafvets botten. Nyårsskämt med sång i två akter af ?» (Örebro, Bohlinska boktr. 1879.)

» 685. *Palmskiöld.* »Palmskiöldska Samlingarna» utgöra enligt den handskrifna katalogen 497 vol. under följande rubriker: 1. Acta ad Hist. Reg. Sueciæ. 2. Handl. ang. rikets embetsmän. 3. Kongl. Maj:ts och rikets collegiers handl. 4. Acta Publica cum Exteris. 5. Ecclesiastica et Theologica. 6. Juridica. 7 Medica. 8. Collectiones Juridicæ Politicæ. 9. Handl. ang. Sv. Ridderskap och Adel. 10. Antiqvitates er res memorabiles Sv. Gothiæ. 11. Historica. 12. Politica. 13. Genealogiæ Sveo-Gothica. 14. Topographica. 13. Bibliographica Sveo-Gothica. 14. Topographica. 15. Bibliographica Sueo-Gothica. 16. Litteræ. 17. Orationes et Parentationes. 18. Philologica et Poetica. 19. Predikningar. 20. Dissertationes

Academicæ. (Ibland dessa manuskript äro smärre tryckta afhandlingar och skrifter instuckna.)

* * *

Under tryckningen af förestående ha följande bokegaremärken uppdagats:

V. T. å ett större prydligt renässansornament — i hvars midt synas tvenne spiror i kors — öfverst sammanbundet med ett änglahufvud, under hvilket nämda initialer äro anbragta. Träsnitt från 1500- eller början af 1600-talet. Egaren okänd. (Möjligen ej svensk.)

I E H. 1610. Svart tryck å pergamentsband (Messenius, *Amphitheatrum Gustavidum*). Egaren okänd.

P. D., inom ornament med en krona öfver frampermen; å bakpermen 1696 inom samma ornering. Permstämpel (ej i guld) å Petter Dijkmans »... Svenskars och Göthers Penninge Räkningz beskaffenhet», Sthlm 1686. Egaren antagligen författaren: häradshöfdingen, arkeologen P. Dijkman (165.—1718). I Biogr. Lex. af Gezelius, d. 4. sid. 124, 125, finnes fullständig förteckning på Dijkmans tryckta och otryckta arbeten. (Dijkman nämnes der oriktigt Dykman).

L. L. A:o 1701. Blindtryck å läderperm. Egaren okänd.

M. Sven. Oxelgren. Wisingsb.- Smol. i typtryck. Exlibris, användt af den lärde prosten och inspektorn öfver Wisingsö läroverk Magnus [Svensson] Oxelgren (1686—1750). Förutom teologiska skrifter har O. utgifvit en beskrifning öfver Wisingsö i tvenne disputationer: De Insula Visingiana (Lund 1714). »Hans håg för läsning var ovanlig och så stor, att man ofta icke utan möda kunde afhålla honom derifrån.»

× *R D* × inom linieram. Svartstämpel från förra hälften af 1700-talet (synligt å Rüdlings *Det i flor stående Stockholm*). Egaren okänd.

Ex Libris J C D Schneider. Svartstämpel å baksidan af titelblad. (T. ex. å Miltons *Paradise Lost*, Edin-

burgh 1767.) Egaren förmodligen någon medlem af den i Stockholm på 1700-talet ganska utbredda borgareslägten Schnieder, omnämd i Klerckerska samlingarna i Kongl. Bibl. En Christopher Schneider, »handelsman och bisittare i Bryggaresocieteten», dog i Sthlm $^{8}/_{10}$ 1797. En annan Christopher S. var karduansmakare i Sthlm och blef 1732 gift med Maria Birgitta Fogel. (Jfr. Schneider sid. 477.)

C J C. Skrifvet monogram. Egaren: presidenten grefve *Carl Jean Cronstedt.* (Jfr. sid. 327.)

L. F. Drake. (Facsimile). Större prydlig svartstämpel. Denna har förmodligeu ej användts af den *Leonh. Fredr. Drake*, som är upptagen sid. 511, utan af antingen fadern, kaptenen vid Hessensteinska reg:tet *Leonh. Fr. Drake* (1734—1806), eller sysslingen med samma namn, löjtnanten vid Jönköpings reg:te (f. 1764 d. 1827). Egaren af märket synes, på grund af korset, som slutar namnteckningen, varit frimurare.

Kongl. Vet. Societ. i Upsala. Gammal oval svartstämpel med ornamenter. Kongl. Vetenskaps-Societeten i Upsala — vår äldsta vetenskapsakademi — stiftades af Eric Benzelius d. y. år 1710. Har utgifvit fria handlingar från 1720 t. n. t. J. H. Schröder har utgifvit: *Kongl. Vetenskaps-Societeten i Upsala. Dess stiftelse, utbildning och verksamhet.* Ups. 1845. Han talar der om huruledes bergmästaren *J. A. Gyllenhaal* inköpt Joh. Schefferi gård och var betänkt att der uppföra en större byggnad för Vet. soc:s samlingar. Vid hans död 1788 var blott ena flygeln färdig. I en på gården af gammalt qvarstående oansenlig byggnad, Schefferi fordna museum, förvarades (1845) Societetens icke obetydliga boksamling, hvilken genom *Gyllenhaals* och hofapotekaren *Fredr. Ziervogels* frikostighet tillkommit. Genom gemensamt gåfvobref af d. 18 Maj 1783 hade F. Ziervogel och J. A. Gyllenhaal till K. Vet. Societ. öfverlåtit, den förre hela sin naturaliesamling och den del af boksamlingen, som angick naturalhistoria, samt den sednare en summa af 3,000 rdr specie eller 54,000 dlr kpm., jemte en samling af naturalier och böcker att med Ziervogels förenas. Ziervogel, som efterlefde, gaf verkställighet åt det gemensamma testamentet genom utfärdad förbindelse af d. 19 Jan. 1789.

Vid dessa testamentens slutliga verkställighet täflade testatorernes arfvingar i att visa sin frikostighet, så att beggederas legater vunno en icke obetydlig tillökning så till kapital som samlingar.

I. G. i en cartouche under adlig krona. Svartstämpel, synlig å Loenboms *Uplysningar i Sv. Historien.* Egaren okänd.

J. S. E. med stjerna öfver. Oval stämpel (å *Nittonde Århundradets Krönika)* i hvitt å svart botten. Egaren okänd.

Per Johan Kjellbäck. Tryckt med handpress å titelblad. Märke från slutet af 1700- eller början af 1800-talet. (Synligt å t. ex. »Ejnar Tambaskjelfver. Tragedie i fem öpningar, författad på danska språket af kyrkoherden Joh. Nordahl Brun . . . öfversatt af H. S.» [assessorskan Hedvig Schulzen] Gborg, 1782.) — Egaren okänd.

S. L. S. I biskop E. Lambergs, i Göteborg, bibliotek fans ett ex. af »Gustaf I:s Historia» (förmodligen Tegels), på hvars perm stodo i guld de nämda initialerna. (Se annons i Götheborgs Allehanda $^{10}/_{4}$ 1781.)

Östergötlands vapen: grip och fyra rosor inom ornament af lagerqvistar och greflig krona öfver. Kopparstick i rektangulär form. Detta Ex-libris finnes i äldre böcker, som tillhört Östgöta nations bibliotek, Upsala.

M. R. i anglosachsiska typer (utan ram). Svartstämpel å titelblad. Egaren: professor *Magn. Chr. Retzius* (1795—1871). (Å böcker i Carolinska Institutet.)

A. R. i oval svartstämpel å titelblad. Egaren: professor *Anders Ad. Retzius* (1796—1860). Retzius donerade sitt betydliga bibliotek till Carolinska Institutet.

Gustaf Taube å ett soubassement under *Taubeska hjertvapnet* (grefliga ätten Taube n:o 62) med lejon och grip till sköldhållare och greflig krona öfver. Litografi. Detta Ex-libris har tillhört öfversten *Gustaf Adam Erik Taube* (1796—1852). Samma har äfven varit använd af hans syster, hoffröken Augusta Carolina Lovisa Taube (1801—1860), gift 1826 med landshöfdingen grefve G. F. Frölich. Å de af henne använda Ex-libris är namnet *Gustaf* utstruket och *Augusta* tillskrifvet.

N:o . . . Tillhör J. F. Olanders Lånbibliothek. Typtryck inom rössjor. Den 26 Okt. o. f. d. 1833 såldes å Stockholms bokauktionskammare för »Bokhandlaren J. F. Olanders, under firma af A. Wiborg et C:o, Concoursmassa» en samling böcker, enl. tryckt förteckning, upptagande 1744 n:r. (Samlingen utgjorde ej den vanliga lånbiblioteksliteraturen, utan omfattade teologi, grekiska och romerska klassiker, topografi, historia och ekonomi.) Någon annan katalog under J. F. Olanders namn ha vi ej upptäckt hvarken i Kongl. Bibl. eller enskild samling.

N:o . . . Tillhör C. F. Kindlundhs Lånbibliothek, typtryck med prydliga rössjor. Katalog öfver »C. F. Kindlundhs Lån-bibliothek i Motala» utkom 1849, tryckt i Wadstena. I en bok med ofvannämda märke var först inskrifvet: L. Vastesons Lånbibliothek. C. F. Kindlundh hade bokhandel äfven i Linköping redan på 1830-talet och antagligen äfven lånbibliotek, då d. v. köpingen Motala var en filial. I 1852 års kalender står dock »Kindlundh, C. F., Materialförvaltare» såsom boende i Motala.

N:o . . . Collin & C:s Lånbibliothek, typtryck. Collin är förmodligen den bekante professorn, författaren, bokhandlaren och boksamlaren J. G. Collin i Norrköping (1794—1879), hvars efterlemnade samling af böcker och oljefärgstaflor såldes å Stockholms bokauktionskammare 1880 d. 31 Jan. o. f. d. enl. tryckt förteckning (Norrk. 1879) upptagande 2153 n:r böcker och 25 n:r oljefärgstaflor m. m.

C. Fr: Jakalin + i svartstämpel eller dåligt typtryck å titelblad. *Carl Fredrik Jakalin*, östgöthe, disputerade i Upsala 1813; står i statskalendern som lands-cancellist i Östergötlands län 1815—1822, hvarefter han försvinner och ej tyckes vidare ha avancerat, ty samma titel har han 1828, då hans $4\,^1/_2$ års gamle son dog, och ännu 1836, då man finner hans namn i en subskribent-förteckning å Linköpings stifts Matrikel 1836. (Namnet *Jakalin* förekommer ofta i Östergötland: Adelns Ättartaflor (Anrep I. 937) omnämner en direktör Anders Jakalin i Linköping; en landsfiskal L. J. Jakalin har prenumererat på »Beskrifning öfver Östergötland». En Johan Jakalin var löjtnant vid flottan.)

Lina Hellborgs f. d. Båths Lånbibliothek Norrköping. Blåstämpel. (Stämpeln är såsom alla blåstämplar från

nyare tid). I Norrköping hafva funnits flere med namnet *Båth.* (1831 d. 1 Maj o. f. d. såldes i Stockholm en rådman Th. Båths boksamling: 5030 n:r.)

L. F. Granström. Större blåstämpel. Om egaren se sid. 234, 235.

N:o . . . W. S. Typtryck å särskild lapp. Egarens namn: Wilhelm Steffenburg. — Slägten Steffenburg har i 200 år varit bosatt i Sundborns socken i Dalarne. En W. Steffenburg kallas inspektor och är i kalendrar 1871, 1878 och 1882 antecknad såsom egare till Qvarnsveden. Förmodligen densamme »Inspektor W. Steffenburg i Vika», som, enligt Westerås herdaminne, gifte sig 1856 med en dotter till prosten Steffenburg i Sundborn.

P. D. N. inom strålrand. Rund svartstämpel från medlet af 100-talet. Egaren okänd.

J. L. i skrifstil inom dubbel linieram. Oval svartstämpel, synlig å t. ex. Tybecks »Försvar för Chr. Rel. mot Oswald den gamles villosatser». Egaren okänd.

Tillhör C. J. Thyselius. Typtryck. F. d. statsrådet Carl Joh. Thyselii (f. 1811) Ex-libris.

Tillhör J. E. Lundströms Boksamling. Typtryck inom linieram. Helt liten etikett, använd af »svenska tändsticksindustriens fader» Johan Edvard Lundström (född i Jönköping 1815, död derst. 1888). Boksamlingen såldes å Stockholms bokauktionskammare d. 17 och 24 Apr. 1889, enl. tryckt förteckning, upptagande 1,944 n:r. Boksamlingen var mångsidig och visade, att L:s intresse rörde sig inom en mängd skilda områden. Lundström började sin praktiska verksamhet — »efter fem års studier i Upsala, hvilka ej syntes leda till något resultat» — såsom boktryckare i Jönköping och begynte utgifva Jönköpings-Bladet 1843. Till den vänkrets Lundström samlade omkring sig slöt sig den bizarre, så rikt utrustade och af alla då beundrade författaren Carl Jonas Ludvig Almqvist (vid denna tid bosatt i Jönköping), och »mer än en artikel i det lilla Jönköpings-Bladet, gnistrande genom de vågade sprången af en otyglad, men genialisk fantasi, bär vittne att hafva flutit ur samma penna, som genom »Törnrosens bok» fängade hela sitt fosterlands beundran».

William L. Hughes. Typtryck inom linieram. Egaren, engelsman, vistades i Stockholm på 1870-talet för att bevaka något engelskt bolags intresse.

N:o . . . A. d'Aubignés Lånbibliothek. Drottninggatan 43. Egaren: bokhandlaren Alex. D'Aubigné (firma Tegnér & D'Aubigné). Lånbiblioteket upphördt och skingradt. En större del af detsamma befinner sig i hr Gustaf v. Bergens ego.

A. R. under friherrlig krona. Blindstämpel. Egaren: löjtnanten vid Lifreg:tets dragon-corps, friherre Oscar Axel Reinhold Reuterskjöld (1834—1888). Boksamlingen såldes å Stockholms bokauktionskammare 1889 d. 4 o. 8 Maj, enl. tryckt förteckning, upptagande 2,081 n:r.

Axel Thavenius i blåstämpel inom linieram. »Framlidne Kamereraren Axel Thavenii efterlemnade väl konditionerade Boksamling» såldes å Stockholms bokauktionskammare 1889 d. 15 Maj, enl. tryckt förteckning, upptagande 1,889 n:r.

Z inom strålrand. Svartstämpel, använd af Nils Carl af Zellén (1837—1863), e. o. kanslist i Krigskollegium. Zellén använde äfven som bokegaremärke hela namnet i svartstämpel.

Tillhör W. E. Lindersson. Samtida typtryck å gult papper. Vi ha icke kunnat utröna egaren. (Ett par prester, födde af allmogeföräldrar, ha tagit sig namnet Lindersson.)

J. P. S. Almén. Typtrycksblad. Egaren, kammarskrifvare i Stockholms brandförsäkringsbolag för lösegendom, har endast användt märket i skolböcker.

Tillhör A. Em: Broberg (Hornsgatan N:o 26). Typtryck å gult papper. Egaren: fältmusikant. (Stockholms adresskal. 1884.)

A. H. i monogram. Violett stämpel. Egarinnan: fröken Alma Hult, Carlskrona.

Hesselby, å en bandeau. Blåstämpel, använd af grefve Carl Johan Trolle-Bonde för boksamlingen å Hesselby.

C. J. M. inom liten oval punktram. Svartstämpel från närv. tid. Egaren okänd.

Tillhör B. A. F:s bibliotek. Bokens pris . . . [jemte »utdrag ur reglementets § 5, om boklån»]. Typtryck för Bokbindare Arbetare Föreningens bibliotek. (Jfr. sid. 679, 680 om sällskapet B. A. F.)

V. S. i monogram. Större prydlig blindstämpel, använd af *Viktor Sevon* (född 1867), banktjensteman i Stockholm. Hr Viktor Sevon — en af våra yngre bibliofiler — använder äfven som bokegaremärke hela namnet i blåstämpel.

A. Selinder i större versaler. Typtryck å en åttkantig lapp. Egaren: *Anders Selinder*, född i Stockholm 1806, död derst. 1874; balettmästare vid Kongl. teatern 1833—56, sedermera teaterföreståndare. Selinder lät våren 1871 å Stockholms bokauktionskammare försälja största delen af sin ganska vackra, väl inbundna samling böcker i hvarjehanda ämnen samt sitt teaterbibliotek: ett stort antal pjeser i tryck och manuskript, musikalier m. m. Uti detta bibliotek — hvaraf en del inköptes af det då nybildade teaterbolaget Zetterholm-Josephson-Wallmark — befunnos bl. a. sufflörsexemplar, partitur m. m., som tillhört teaterdirektörerne Bonuvier (förs. med dennes namnteckning och Ex-libris; se sid. 496) och Isaac de Broen (flere pjeser försedda med egenhändigt af Leopold inskrifne censorsanmärkningar), Auroraorden m. fl. Bland dessa Aurora-ordens partitur var ock, i original, den af kammarrådet Abraham Grundén författade och komponerade minneskantaten öfver stadsmajoren Zacharias Strindberg, hvilken kantat odödliggjorts i »Hyrkuskens berättelser» af August Blanche. Denna egendomliga tondikt kom i apotekaren Isaac Asklöfs ego, och efter A:s död inköptes den af antiqv. bokhandl. R. Sahlberg, hos hvilken den ännu våren 1889 fans. (Selinders Ex-libris användes blott å teaterbiblioteket.)

* * *

Ex-libris-litteratur.

I *Bibliophile Belge, 1843*, en uppsats.

I *L'amateur d'autographes*, April 1872, en uppsats af M. Tourneux om Agl. Bouvennés samling af Ex-libris (Anf. i Poulet-Malassis, Les Ex-libris français s. VI).

Joannis Guigard, *L'Armorial du bibliophile.* Tom. 1, 2. Paris 1870—73. (Meddelar afbildningar och redogörelser för vapen o. d. stämplade å permar, i guld.) Tr. i 100 ex.

Les Ex-libris français depuis leur origine jusqu'à nos jours . . . Paris 1874, 8:o (100 ex. tryckta). Anmäld i *Polybiblion, 1874,* Maj, s. 301.

Fac-simile des armoiries et des timbres des diverses bibliothèques qui ont fourni les éditions Elzéviriennes à la bibliothèque de l'université impériale de Varsovie. Utgör slutet af: »Les Elzevir de la bibliothèque de l'université de Varsovie *par St. J. Siennicki*». Varsovie 1874. 8:o. (Der ses Eckleffs och Suchtelens Ex-libris afbildade).

A. Poulet-Malassis, *Les Ex-libris français depuis leur origine jusqu'à nos jours. Nouvelle édition, revue, très-augmentée et ornée de vingt-quatre planches.* Paris 1875. Imp. octav. (350 ex. tryckta.)

Fac-simile des Armoiries et des Ex-libris le plus remarquables, trouvés dans la collection des éditions des Alde, des Junte, des Estienne, de Christophe Plantin et de ses héritiers. I slutet af »Recueil des éditions des imprimeurs célèbres de l'Italie, de la France et de la Belgique conservées dans la bibliothèque de l'université impériale de Varsovie par St. J. Siennicki». Varsovie 1878. 8:o.

A Guide to study of Book-plates (Ex-libris) by The Hon. J. Leicester Warren M. A. London 1880. 8:o Med 15 illustrationer.

La reliure illustrée nouvel armorial du bibliophile. Uppsats i »Le Livre revue mensuelle bibliographie ancienne», Paris 1880. vol. 1. Sid. 17—21, 73—79, 153—159, 208—215, 335—342.

Des reliures avec le cimier du Dauphin. Upps. i »Le Livre» I. sid. 29—32.

Note sur un manuscrit du XVI:e siècle ayant appartenu a Marguerite de Valois reine de Navarre. Upps. i »Le Livre» I sid. 56—60.

Petite Revue d'ex-libris alsaciens par Aug. Stacher Mulhouse 1881. 12:o. (Se »Le Livre» 1882 s. 166 o. f.)

Geheimerådet *Fr. Warnecke* i Berlin förbereder ett arbete öfver tyska Ex-libris. Antalet af desamma uppgår till flera tusen.

Tyska bokegaremärken kunna skönjas långt tillbaka. Se Lempertz, *Bilderhäfte*. Kongl. Biblioteket har ett band (Javelli Logica. Lugdunum 1562) på hvars perm står: D P W 1565 och tbl.: *Sum Danielis Prockelij Wogstadianj*. Inuti sitter å frampermen ett färglagdt Ex-libris i träsnitt, ett vapen, med öfverskrift: *M. Daniel Procchelius* och derunder läses följande egendomliga sentens: *Lector caue, ne, quæ œre tuo comparata non sunt iniquus Possessor, frandulenter penes te retineas.* [Akta dig, läsare att du icke som en orättfärdig egare svikligt behåller hos dig, hvad icke är förvärfvadt med dina penningar]. Häraf finner man, att det i alla tider varit svårt att få igen utlånta böcker.

* * *

Bibliotekarien vid *Maine Historical Society Library* (U. S. America) har meddelat följande uppgift å

Collectors of Ex-libris:

Joseph J. Howard, Black Heath, Kent, England.
Rev. Tho:s W. Carson, 85 Harcourt St. Dublin, Ireland.
James E. Mauran, Newport R. I.
Richard C. Lichtenstein, Boston, Mass.
E. N. Hewius, 15 $^1/_2$ Beacon St., Mass.
William J. Potts, Camden N. J.
Charles Henry Hart, 204 So 5 th. St. Philadelphia, Penn.
Grolier Club, 64 Madison ave. New York.
Henry M. Brooks, Salem, Mass.
Robert A. Brock, Richmond, Va.
Prof. J. H. Dubbs, Lancaster, Penn.
Sam. J. Zahm, Lancaster, Penn.
Sam. Auxer, Lancaster, Penn.
John G. Freeze, Bloomsbury, Pa.
D:r Swan M. Burnett, 1734 K. St. Washington. D. C.
W. P. James, Cincinnati, Ohio.
D. M. H. Stauffer, Tribune Building, NewYork.

W:m A. Courtenay, Charleston, S. C.
D:r G. S. Parmele, Hartford, Conn.
Cha's J. Martin, Milwakuee, Wis.
Frank B. Gay, Hartford, Conn.
Henry Blackwell, Woodside, Long Island, New York.
Lawrence Hutton, 229 W 34 th. St. New York.
Joseph A. Sutton, 25 Princess St. Manchester, England.
M. Saffroy, 65 Grand Rue, Paris, France.
H. W. Bryant, Portland, Me.

REGISTER.

	Sid.
A.	21
A. A.	670
Abramson, A.	670
A. C. af K.	478
A. D.	371
Adelborg, J. A.	401
Adolph Fredrik	15, 693
Adlerberg, J.	292
Adlerbeth, G. G.	44, 61
Adlerbeth, J.	173
Adlerfelt, C.	348
Adlerstam, J. P.	552
Adlerstjerna, S.	275
Adlerwald, C. J.	453, 713
A. F.	15
A. F. E.	598
Agardh, C. A.	175
Agilius, O.	338
A. G. O.	552
Agrell, C. J.	469
A. G. U.	608
Ahlberg, L. A.	227
Ahlstedt, G. H.	471
Ahlstrand, J. A.	42
Ahlström, J. T.	619
Ahrenberg, S. T.	549
A. H. W.	360
A. K.	464
Akademiens f. de fria konsterna bibl.	46
Akademiska föreningens i Lund bibl.	153
Akrell, C.	503
Alegren, J.	422
Alexander VIII, påfve.	7
A. L. L.	475
Allm. Garnisons-Sjukhusets bibl.	96
Allm. Inst:s för döfst. och blinda bibl.	104
Alsterblad, L. J.	175, 531
Alströmer, C.	131
Alströmer, H. E.	344, 708
Alzinius, C.	125
Amalia Maria Charlotta	18
A. M. C.	18
A. M. E.	499
Aminson, H.	171
A. M. L.	443, 563
A. M. V.	534
Anatomiska Lånebibl. i Lund	155
Anckarkrona, T.	299
Anckarkrona, V.	359
Anckarström, J. J.	369
Anckarsvärd, C. H.	512
Andra Lifgardets bibl.	91
Annerstedt, C.	126
Anrep, R.	341
Apotekare-Societetens bibl.	111
Apostoliska Vicariatets bibl.	108
A. R.	275
Arfwedson, A.	563
Arfwedson, C. D.	569, 712
Arfwedson, J. E.	579
Arfvidsson, C. F.	228
Arfvidsson, S.	470
Arnell, G. M.	491, 715
Artilleri- och Ingeniör-högskolans bibl.	88
Artilleristyrelsens bibl.	89
Arvedsson, A. A.	537
Arwidsson, A. J.	36
Arvidsson, C. F.	228
Atterbom, P. D. A.	526
Atterling, C. H.	636
August	21
Augusta Wdt	510
Aurivillius, C.	345
Aurivillius, P. F.	126, 148

	Sid.
Aurivillius, S.	125
Austrin, C. T.	291
A. V.	666
Axelson, C. v.	121
Axmars bibl.	651
B.	601
Badin, C. A. L. G. A.	415
Bahr, J. C.	295
Banér, A.	258
Banér, G. A.	272
Banér, S.	257
Banér, S. U.	465
Baptiste, F. E. 505,	716
Barck, P. J. A.	575
Barck, H.	415
Barclay, A.	602
Barnekow, A. G.	645
Bauck, C. W.	61
Bælter, S.	340
Beckman, J. W.	530
Behn, C. C.	228
Behn, F. C.	228
Benzelius, E., d. y. 125, 163,	164
Benzelstierna, G. 35,	297
Benzelstierna, L.	351
Benzelstierna, M.	338
B. E. R.	543
Berch, C. R. 320,	707
Berg, G. E.	398
Bergelin, T.	603
Berghman, A.	561
Berghman, G. S.	636
Berghman, P. O.	149
Bergman, H. G.	548
Bergman, J. M.	529
Bergshammars bibl.	310
Bergs-Skolans bibl.	185
Bergs-Skolans Mek. Afd.	185
Bergstrand, C. H.	124
Bergstrand, P. E.	633
Bergstrand, W.	218
Bergström, A.	602
Bergström, O.	228
Bergström, O. W.	665
Berling, C. F. 409,	518
Berling, E. W.	149
Berling, F.	409
Bernegau, G. W. 121,	562
Berns, M. 235,	237
Bero	169
Berwald, M. A. 631,	720

	Sid.
Berzelius, C. S.	500
Berzelius, J. J.	112
Beskow, B. v. 172,	542
B. F.	654
B. G. C.	174
B. G. W.	174
B. S. H. 1630	427
Bibliothèque de Gripsholm	16
Bibliothèque Du Spectacle François du Roi	16
Bibliotheca Lagerbergiana	659
Biblioteket på China	15
Biblioteket på Haga	16
Bibliothece Schol. Teut. Holmensis	76
Biel, C. F. 91,	503
Bielke, C. G. 199,	205
Bielke, Gunilla	250
Bielke, H.	250
Bielke, J. A.	250
Bielke, N. A.	358
Bielke, T. 251,	264
Bierkén, J. af	361
Bildnings-Cirkelns bibl.	113
Billingdahl, J. C.	553
Billmark, C. J.	565
Bjurström, P.	244
Björkegren, J.	36
Björn, D. G.	601
Björnstjerna, R. M.	616
Björnstorps bibl.	576
Blekingska Nationens bibl.	151
Blixenstierna, T.	330
Blom, J. A.	556
Blondell, S.	516
Bodman, C. A.	539
Boheman, C. H.	42
Boije, G. A.	229
Boivie, P. G.	127
Boman, J. E.	601
Bonamy, A. 229,	703
Bonde, Carolo	452
Bonde, C. G.	452
Bonde, C. J. 586,	717
Bonde, G. F.	197
Bonde, G. V. 197,	442
Bonde, J. G.	380
Bonde, K. P.	590
Bonde, N.	296
Bonde, F. B.	330
Bonuvier, C. G.	496
Boom, J. v.	475

	Sid.
Borg, F.	229
Borg, P. A.	104
Bosin, D. E.	391
Boström, W.	635
Botin, A.	36
Boye, F.	489
Brahe	275
Brahe, M.	199, 527
Brahe, M. F.	199, 449
Brand, C. H.	165
Brauner, J.	535
Bredelius	245
Brenner, E.	684
Brenner, H.	35
Brinckman, C. G.	464
Bring, E.	268
Bring, E. G.	166
Broberg, C.	119
Brocman, N. R.	36, 371
Brolin, W. T.	667
Broling, G.	42, 466
Broman, A. T.	608
Broman, J.	323, 707
Brunnerus, J. A.	149
Bruzelius, A. E. J. H.	579
Brynolph III	249, 704
B. T. D. 1630	427
Bukowski, H.	649
Bunge, A. L.	392
Bunge, S.	374
Burén, C. D.	402, 710
Burén, C. P. af	165
Bureus, J.	33, 255, 704
Böttiger, J.	154
C	21
Carl IX	5
Carl X Gustaf	9
Carl XI	10
Carl XII	12
Carl XIII	18, 693
Carl XIV Johan	20
Carl XV	21, 693
Carlander, Chr.	63, 121
Carlander, C. M.	642
Carlgren, L.	538, 716
Carl Gustaf (Ridderstolpe)	603, 634
Carling, O.	520
Carolinske Katedralskolans bibl.	156
Carolinska Läroverkets i Örebro bibl.	184
Carolinska Med. Kir. Inst:s bibl.	63
Carlstads Allm. Lärov. bibl.	175, 700
Carpelan, W.	499
C. D. F.	537
C. D. S.	5
C. E.	609
Cederberg, F.	319
Cedergrén, F. F.	508
Cederhjelm, G. C.	346
Cederstedt, J.	449
Cederström, E.	662
Cederqvist, C. A.	131
Celse, M. v.	35
Cervin, F.	319
C. F.	406, 411
C. G. B.	496
C. G. L.	450, 595
C. G. N.	412
C. G. R. L.	9
C. G. S.	599
C. G. T.	577
C. G. U. S.	652
C. H. A.	636
Chalmers, W.	409
Chierlin, L. A.	392
C. H. O.	651
Christianstads H. Allm. lärov. bibl.	179
Christina (Drottning).	6, 169
C. J. H.	478
C. J. L. S. MDCXXV.	434
C. K. S.	156
C. L.	299
Claës Magnus	592
Cleve, F. A.	229
Clodt, G. N.	197, 337
C. Nat.	153
Coldinuordens bibl.	119
Conradi, G. J. W.	552
C. O. S.	582
Constanter & Sincere	405
Corylander, J.	149
C. R.	5, 518, 526
Creutz	708
Creutz, G. P.	374
Cronhamn, F. A.	62
Cronhjelm, G.	280
Cronhjelm, H. S.	489
Cronhjelm, J.	534
Cronhjelm, L.	489
Cronholm, B. A.	230
Cronstedt, A. F. U.	216
Cronstedt, C. J.	216, 327

Sid.

nste lt, F. W. ... 215
nste lt, J. ... 216
R. ... 529
R. ... 9, 11
S. ... 517
C. Tft. ... 490
C. T. H. ... 657
Cruus, J. N. ... 261
Crux Christi Solamen Affert ... 602
C. Å. H. ... 568

D. ... 20
Dahlberg, G. U. ...
Dahlberg, N. ...
Dal, N. H. ... 1
D'Albedyhll, G. ... 454
Dalin, O. v. ... 35, 44
Dalman, ... 560, 717
Dalman, W. F. ... 560
Dalman, J. W. ... 41, 717
D'Antivari, C. T. ... 303
Dardel, G. A. ... 690
D'Aubert, T. E. ... 586
D. G. ... 519
De Geer, C. L. E. ... 673
De Geer, E. ... 410
De Geer, H. U. ... 423, 712
De Geer, J. ... 184
De Geer, J. J. ... 203, 385, 519
De Geer, L. ... 202, 455
De la Gardie, M. G. ... 269
De la Gardie, J. P:son ... 472
De la Gardie, P. F. ... 363
Deleen, C. ... 470, 714
De Rogier, G. H. ... 387
Desideria (Drottning) ... 20
De Vylder, M. ... 230
De Vylder & C:o. ... 231
Dickson, J. ... 158
Dintler, P. L. ... 564
Djurklou, N. ... 369
Djurklou, N. G. ... 625
Dohna, F. C. ... 353
D'Ohsson, A. C. ... 148
Drake, E. ... 61, 521
Drake, F. A. ... 616
Drake, L. F. ... 371
Drangel, A. ... 371
Dringelbergska Libreriet ... 178
Drysander, J. ... 34
Due, F. G. ... 548
Dumrath, H. ... 538

Sid.

Duverus, J. ... 129
Düben, A. S. v. ... 366
Düben, C. B. U. v. ... 596
Düben, G. v. ... 604

Eberstein, D. ... 456
Echman, C. ... 162
Eckleff, C. F. v. ... 118, 355
Edholm, E. af ... 594
Edman, J. F. ... 231
E. D. ... 586
Edelhjelm, A. M. ... 499
Edsbergs bibl. ... 209
Ehrenborg, A. M. ... 499
Ehrenborg, G. J. W. ... 605
Ehrenheim, P. J. ... 604
Ehrenpreus, C. D. ... 305
Ehrenström ... 488, 715
Ehrenström, M. ... 236
Ehrensvärd, A. C. A. L. ... 600
Ehrensvärd, C. A. ... 669
Ehrensvärd, C. F. ... 467
Eichhorn, C. ... 642
Ekebergs bibl. ... 42
Ekeblad, C. ... 205, 322
Ekeblad, C. J. ... 399
Ekelund, T. ... 655
Ekenberg, A. ... 496
Ekevall, A. F. ... 598
Ekman, C. ... 203
Ekman, C. E. ... 609
Ekman, C. M. ... 165
Ekman, G. H. ... 609
Ekströmer, E. ... 609
Elvia, A. ... 281
Eneman, A. M. ... 499
Engeström, J. D. v. ... 492
Engeström, L. v. ... 417
Engkvist, F. ... 231
Engqvist, E. ... 231
Engqvist, S. & C:o. ... 232
Engström, N. F. ... 561
E. R. S. ... 3
Erichson, J. ... 263
Erici, E. ... 254
Ericson, John ... 626
Erik XIV ... 2
Erlandi, J. ... 167
Ernst, J. A. ... 329
Eskilsson, N. ... 242
Essen, C. v. ... 655
Essen, R. v. ... 597

	Sid.
Estenberg, P.	485
Evenson, A. M.	499
Ex. bibl. Adlerb.	173
Ex recto decus	444
F. A.	17
Fahlström, L.	135
Falck, E.	162
Falck, J.	34
Falck, O.	314, 707
Falkenberg, M.	484
Falu Bergsskolas bibl.	185
Falu Läsecirkel	232
Fant, C. J.	126
Farmaceutiska Föreningens bibl.	112
Farmaceutiska Institutets bibl.	111
F. A. R. T. L. N. O.	683
F. A. V. F.	406
F. C.	319
F. D. W.	18
Fehrman, C. G.	406
Feiff, C. F.	353
Ferelius, N.	476
Fernström, J. G.	233, 244
Fersen, H. v.	296
F. F.	656
F. F. C.	508
F. G. O.	21
F. H. R.	408
Filenius, P.	164
Filologiska Seminariets bibl.	155
Finspongs bibl.	201
Firstenhäuser, G. L.	271
F. K.	691
Fleming, M.	348
Flintenberg, J. D.	44, 233
Flodin, J. J.	237
Floding, P. G.	
Florello, J.	150
Flottans arkiv	681
Flygarson, G. E.	561
F. N. R.	471
F. O. S.	608
Follin, F.	656
Fornander, A. W.	173, 475
Fornelius, L.	33
Forsander, J.	580
Forsberg, C. D.	537
Forselles, J. H. af	517
Forsgård, S. S.	608
Forsmarks bibl.	589
Forssell, H.	198
Fortifikations-bibl.	86
F. P.	478
Francken, G. W. v.	94, 612
Fredenheim, C. F.	103, 411, 711
Fredholm, K. A.	194
Fredrik I	14
Fredrik Adolph	17
Fredrik Wilhelm (Cronstedt)	220
Fredrika Dorothea Wilhelmina	18
Freinshemius, J.	33
Frese, G. A. de	559
Friedländer, P. W.	563
Friesendorff, G. D.	399
Frietzcky, C.	687
Frigel, P.	61
Frondin, B. E.	126
F. R. S.	14
Fröding, H. A.	673
F. U.	467
Fuhrman, P. H.	341, 707
Fullerö bibl.	213, 703
Funck, E.	130
Funck, F. A. U.	406
Funck, J.	317
F. W.	537
Fysisk-Mathematiska För:s bibl. (Upsala)	146
Fägersten, L. O.	492
F. Å.	559
G.	21, 341, 635
Gahm Pehrsson, S.	367, 708
Gahm S.	165, 366
Gans, J. & B.	234
G. A. R.	448
Gartz, C.	635
G. B.	637
G. C. L.	598
G. D. A.	454
G. E.	605
Geber, H.	669
Gedda, C. P.	566
Gedda, N. P. v.	293
Gedda, P. N. v.	387
Gegerfeldt, von	409
Geete, S. P.	565
Gefle Högre Läroverks bibl.	186
Geijer, S. G.	369
Geijerstam, J. H. af	565
Geitel, H. L.	686
Generalfälttygmästareembetet	89
General-Landtm. kontorets Arkiv	82

Sid.

Geologiska Byråns bibl. 105
Georgii, C. E. 459
Gerdten, J. A. v. 469
Gertten, J. W. 366
Gestrike-Helsinge Nations bibl. 128
Gestrin, S. 186, 695
Getlie, S. G. A. 641
G. F. Å. 495
Gisiko, C. S. 580
Gisiko, L. 499
Gjörwell, C. C. 36, 372, 708
G. M. A. 491
G. N. Museum 157
G. O. 652
Godenius, T. 628
Gotlands Nations bibl. 142
G. P. 479
G. P. H. S. 16
G. J. L. 474
G. M. 497
Graak, G. A. 691
Graeff, E. 234
Graneus, H. A. 125
Grandel, J. 442
Granholm, E. 581
Granström, L. F. 234
Gravallius, G. 395
Gravander, P. O. 492
Greiff, C. G. v. 404
Grewesmühl, A. 520
Grewesmühl, C. A. 403
Grill, A. U. 424, 712
Grill, J. A. 690
Grimberg, J. 686
Gripenhjelm, E. 34
Gripenhjelm, N. 34
Gripsholms bibl. 104
Groen, A. H. 498
Grundelius, A. 581
Grüner, J. 301
Grönberger, A. 235, 592
G. S. 408
G. U. 517
G. U. B. 442
G. U. D. 393
Guhlsdorff (eg. Gühlsdorff), J. G. 539
Gusums bibl. 512
Gustaf I. 1
Gustaf II Adolph 5
Gustaf III 16
Gustaf IV Adolph 17
Gustaf (Hertig) 21

Sid.

Gustaf (Kronprins) 21, 24
Gustaf (Ridderstolpe) 518
G. v. H. 519
G. W. 298
G. W. B. 562
G. W. v. F. 613
Gyldenstolpe, N. ... 471, 646, 721
Gyldenstolpe, N. P. 380
Gyllenberg, E. J. 597
Gyllenborg, G. F. 373
Gyllenbring E. 268
Gyllengrip, E. 282
Gyllenhaal, C. 521
Gyllenhaal, L. H. 145
Gyllenkrook, J. F. 575
Gyllenkrook, U. 576
Gyllenstierna, C. 276, 683
Gyllenstierna, Cath. 268
Gyllenstierna, J. N. 266
Gyllenstierna, N. 249
Gylte, G. 253
Gynther, S. W. 541
Gägerfeldt, v. 409
Gärtner, G. 341
Göransson, M. 252
Göteborgs Arbetare-fören:s bibl. 159
Göteborgs Högre Elem. Lärov. bibl. 156
Göteborgs Musei bibl. 157
Göteborgs Nations bibl. (Upsala) 138
Göteborgs Nations bibl. (Lund) 152
Göteborgs Stads Folkbibl. 158
Göther, B. 242
Göthiska Förbundet 175, 690

H. 574, 601
Haak, M. 500
Haggren, J. T. 564
Hahr, J. 363
Haij, C. D. 425
Hallberg, C. A. 601
Hallenberg, J. 44, 409, 711
Hallenborg, M. 619
Hallman, S. A. 618
Halmstads Elem. Lärov. bibl. 180 701
Hamilton, C. D. 465
Hamilton, G. M. 205
Hamilton, J. A. 381
Hammarby Boksamling 220
Hammarhjelm, C. G. 306
Hammarskiöld, Å. R. 575
Hammer, C. 597

Sid.

Hanselli, P. ... 590
Hanson, H. ... 259, 705
Hansson, N. ... 243
Hanström, C. L. ... 181
Hasselgren, C. ... 170
Hasselström, J. A. ... 38
Havton, E. ... 181, 477, 715
H. C. G. S. T. N. O. Å. 1625. 683
Hedenbergs bibl. ... 205
H. E. C. ... 19
Hedvig Eleonora ... 10
Hedvig Elisabeth Charlotta ... 19
Heykenskiöld, C. ... 455
Heinrici, W. M. ... 548
Heland, C. G. v. ... 519
Hellvik, H. ... 165, 167
Hellvik, J. ... 331
Helsingborgs Allm. Lärov. bibl. 179
Helsingius, D. ... 36
Herbst, H. ... 318
Hermanson, C. J. v. ... 540
Hermanson, J. v. ... 363
Hernösands H. Allm. Läroverks bibl. ... 176, 701
Hernösands kyrka ... 177, 701
H. E. R. S. ... 10
Hessler, W ... 569
H. H. L. ... 474
Hjelm, C. J. ... 478
Hjelm, G. ... 605
Hjelmer, S. ... 137
Hjelmerus, J. ... 340
Hjelmstadius, E. ... 263
Hjertberg, E. ... 628
Hjertén, G. ... 616
Hildebrand, B. E. ... 44
Hildebrand, H. ... 44, 656
Hinström, P. ... 340
Hjorth, C. ... 244
Hiort, O. ... 315
Hjortsberg, C. ... 566
Hjortsberg, L. Jun. ... 486
Hjortsberg, M. J. ... 608
Hisingh, C. ... 390
Historiska Föreningens bibl. (Upsala). ... 146
Hiärne, C. H. ... 327
Hiärne, E. F. ... 320
H. L. G. ... 686
Hofsten, B. v. ... 589
Hofsten, E. B. v. ... 505
Holm, C. T. ... 657

Sid.

Holmberg, C. U. ... 667
Holmberg, J. C. ... 235
Holmberg, J. G. ... 531
Holmberg, P. E. ... 555
Holmgren, N. F. ... 235
Holmström, C. A. ... 667
Holstenius ... 276
Holterman, M. ... 342
Hommerberg, O. M. ... 583
Horn, A. ... 345
Horn, C. G. ... 439
Horn, J. G. ... 402
Horn, L. L. v. ... 641
H. U. D. G. ... 424
Hudiksvalls H. Allm. Läroverks bibl. ... 187
Hudiksvalls Läs-Sällskap. ... 186
Huldberg, P. A. ... 184, 593
Hult, O. B. ... 571
Hult-Lilliestråle, Z. ... 148
Humbla, L. F. ... 395
Hummel, A. D. ... 501, 716
Humerus, B. ... 148
Hülphers, A. A. ... 168, 381
Hülpherska donationen ... 698
Hülphers, L. P. ... 407
Hünner, P. H. ... 477
Hårleman, C. v. ... 322, 707
Häggman, C. F. ... 539
Höglund, A. G. ... 574
Höglund, G. W. ... 574
Högqvist, E. ... 584
Höijer, N. J. ... 135
Höpken, A. J. v. ... 335
Höpken, N. A. S. v. ... 659
Höökenberg, C. Å. ... 568

Ihre, B. J. A. ... 677
I. H. S. ... 683
Ike, C. G. ... 393
I Lugnet Man Skördar Frugten 440
In virtute quies ... 645
I. P. K. Lindormsnäs ... 529
Isberg, W. ... 235
Iserhielm, C. ... 525
Iserhielm, C. G. ... 369

Jachesius, J. ... 34
Jacobi, S. ... 252
J. B. ... 513
J. C. ... 274
J. C. K. ... 633

Sid.

... 453
... 233
G. M. ... 626
bibl. ... 190
... 414
... 44, 171
... 513
H. ... 691
O. ... 413
. G. ... 566
I. L. ... 465
J. H. P. ... 472
J. J. D. G. ... 519
M. S. ... 497
n III ... 3, 693
sen, H. P. ... 61
hina (Drottning) ... 21
hson, J. ... 665
... 541
ska Föreningens bibliotek
sala) ... 144
ska Föreningens bibliotek
nd) ... 155
der, J. G. ... 238, 703
nius, S. ... 170
dia Amans Amatur ... 401
v. B. ... 575
erlund ... 187
Jägerhorn, G. H. ... 408
Jönköpings H. Elem. Läroverks bibl. ... 181

Kahl, F. ... 466
Kalmar H. Allmänna Läroverks bibl. ... 174, 700
Kalmar Nations bibl. (Upsala) 139
Kalmar Nations bibl. (Lund) 153
Kammecker, D. ... 315, 707
Kantzow, W. A. ... 541
Kardell, S. J. ... 191
Katholska Handtverksföreningens bibl. ... 110
Katholska Pastorsembetets bibl. 109
Kaulbars, von ... 379
Kemiska Föreningens bibl.(Lund) 155
Keyser, T. ... 604
Khewenhüller, P. ... 262
Kihlberg, C. ... 236
Kinmanson, D. ... 503
Kjelland, J. C. ... 633
Kjellman, C. ... 235, 237
K. K. ... 460

Sid.

K. K. A. ... 88
K. K. V. A. ... 62
Klemming, G. E. ... 36, 39, 119
Klercker, F. af ... 534
Klinckowström, J. H. ... 304
Klinckowström, J. M. ... 304
Klinckowström, R. M. ... 594
Klingspor, C. A. ... 620 720
Klingspor, Anna ... 673
Klingspor, Arvid ... 676
Klingspor, F. P. ... 460, 713
Klingspor, M. ... 558
Klint, J. J. af ... 587
Knorring, v. ... 464
Knorring, A. v. ... 464
Knös, O. ... 170 445
Kock, F. ... 691
Kongl. Biblioteket ... 29, 694
Kongl. Museum ... 103
Kongl. Teaterns bibl. ... 102
Kongl. Teater-Direktionen ... 103
Koskull ... 294
Koskull, H. M. C. ... 519
Koskull, M. ... 658
K. R. A. ... 78
Krigsarkivet och Generalstabens bibl. ... 78
Krigsskolan å Carlberg ... 88
Krigsvetenskaps-Akadem. bibl. 62
Krok, J. P. ... 529
Kryger, J. F. ... 321
K. S. ... 574
K. S. M. A. ... 60
K. Tabellkommissionen ... 85
K. T. D. ... 263
Kullberg, A. C:son af ... 478
Kurck, A. ... 195
Kurck, A. F. ... 246, 382, 709
Kurck, A. J. ... 352
Kurck, K. ... 460
Kylander, O. M. ... 111
Kylander, P. ... 483
Kämpe, C. ... 170
Köhler, A. ... 142
König, C. F. ... 468
König, J. A. B. ... 462

L ... 22
Ladugårdslands Elem. Lärov. bibl. ... 74
Lagerberg, A. M. E. ... 659
Lagerbring, C. G. ... 595

	Sid.
Lagercrantz, F.	378
Lagerkrona, J.	267
Lagerfelt, I.	165, 439
Lagerheim, G. A.	520
Lagerheim, O. E.	398
Lagerholm, P. D.	184
Lagerlöf, N.	148
Lagerström, M.	303
Landtbruks-Akademiens bibl.	46
Landtlogens (stora svenska) bibl.	117
Lanærus, A.	387
Lang, F.	317
Lantingshausen, A. v.	416
Lantingshausen, E. A. v.	416
Lantingshausen, J. A. v.	313
La Porte	4
Laurel, L.	149
L. C. H.	513
L. D. G.	455
Leijonhufvud, A. G.	444
Leijoncrona, C.	277
Leman, O.	648
Lemke, J. H.	465
Lenngren, A. M.	443
Leopoldt, C. G.	129
Leopold, C. G. af	450
Leuhusen, H. M.	461
Lewenhaupt, A.	359
Lewenhaupt, A. C. L.	599
Lewenhaupt, C. G. C. E.	634
Lewenhaupt, C. M.	591
Lewenhaupt, E.	664
Leyonmark, E. G.	121
Lidblom, A.	540
Lidén, J.	550
Lidén, J. H.	129, 147, 164, 397
Liedbeck, A.	149
Liewen, C. G. v.	205, 354, 410
Lifgardets till häst bibl.	90
Liljencrantz, A. L.	475
Liljencrantz, J.	636, 658
Liljegren, J. G.	44
Liljenwalch, P. O.	572
Lilla Sällskapets bibl.	117
Lilljeblad, G.	35
Lilliegren, A. G.	336
Lillienstedt, J.	279
Lilljestjerna, C.	299
Lindahl, P. J.	137
Lindahl, J. N.	36, 183
Linder, L. J.	599
Lind, P. M.	571
Lindblom, G. A.	514
Lindblom, J. A.	165, 404
Lindblom, S. U.	451
Lindeberg, C. W. J:r	620
Lindskog, H. H.	474
Lindsten, O.	280, 705
Lindström, A.	308
Ling, P. H.	495
Lingen, H. v	409
Linköpings Stifts bibl.	161
Linné, C. v. (d. y.)	396, 710
Linnerhjelm, J. C.	174, 452
Linning, J. C.	411
Lindström, Hj.	642
Lindroth, A. F.	451
Lindroth, C. G.	369
Lindroth, L.	465
Litteratur-Sällskapet	113
Lj. B:s Bibliotek	679
L. J. L.	598
Ljungberg, J. M.	563
Ljungh, S.	337, 707
Ljungholm, G. A.	237
L. M.	662
Loccenius, J. J.	125
Lode, G. W.	399
Lohe, C.	299
Londicier, G. J.	474
Loodh, G. G.	341
Loos, C.	299
Lorentz, C.	237
Lorents	444
Lothigius	34, 694
Lovén, L. J.	599
Lovisa (Drottning)	22
Lovisa Ulrika (Drottning)	15
L. P. W.	676
L. S.	111, 117
L. T. H.	91
Luleå H. Allm. Läroverks bibl.	193
Lunds Universitets Bibliotek	147
Lundberg, A.	238
Lundell, J. A.	140
Lundeqvist, A. R.	238
Lundgren, C. O.	134
Lundgren, N. A.	601
Lundholm, A. M.	563
Lundquist, M. E.	558
Lundstedt, B.	33, 204
Lundstedt, O.	317
Lundvall, C. J.	172, 495
Luth, W.	170

	Sid.
Lutteman, G.	175
Lüdeke, J. A. A.	479, 715
L. v. H.	642
L. V.	16
Lånbiblioteket vid Hornsgatan	238
Lånbibl. vid Trångsund	238, 703
Lånbiblioteket Witterhet	239
Låstbom, A. T.	591, 718
Läkaresällskapets bibl.	111
Löfman, A.	394
Löwenadler, J.	670
Löwenborg, C.	299
Löwendal, J. J.	581
Löwenhjelm, C. G.	317, 378
Löwstädt, C. T.	522
Maas, Ph.	626
Magnus, P.	646
Mallander, G.	651
Mallén, E.	239
Malmstedt, N.	517
Malmsten, C. J.	588
Malmström, P.	35
Malmö H. Allmänna Läroverks bibl.	177, 701
Malmö Industri-Förenings bibl.	178
Mandelgren, N. M.	587
Manderström, L.	570
Maria Euphrosyne	270
Marklin, G.	497, 716
Masreliez, L. E.	662
Matthiæ, J.	171, 259, 705
Mature et Consulte	683
M. B. W.	263
M. C. W.	353
M. E. S. B.	373
Medling, J.	421
Mellström, C. J.	605
Meinander, C. F.	331, 523
M. G. D. L. G.	269
M. H.	500, 608
Middendorff, P. H.	526
Militärsällskapets bibl.	73
Mineur, C.	337
Mittag-Leffler, G.	660
M. N. S.	262
M. N. S. W.	262
Modée, H. G.	380
Molér, W.	167
Moll, T.	592
Moreno Y Daviz, P.	460
Morin, B. M.	394
Mortensen, J.	677
M. O. S.	538
Mozelius, F.	36
Munck af Fulkila	463
Munck, O. M.	463
Munck af Rosenschiöld, D.	149
Munthe, J. L.	325
Musikaliska Akademiens bibl.	49
Müller, C. F.	61
Månsson, L.	617
Mälsåkers Bibliotek	559
Möhlman J.	625
Mörner, A. O.	490
Mörner, C. A. G.	677
Mörner, H. S.	360
M. H. R.	451
Nackrey, L. v.	444
Naudæus, G.	34
Naumann, C.	576
Nec temere nec timide	421
Neikter, J. F.	126
N. E. S.	74
Nescher, D.	436, 712
N. E. S. Lärjungarnes bibl.	74
N. G.	471, 646
N. H.	243
N. L. R.	569
Nicolai, E.	168
Nilsson, S.	42
Nisser, S. C.	459
Nordenberg, L.	618
Nordenfalk, J.	627
Nordenskiöld, N. A. E.	630, 720
Nordewall, E.	435
Nordin, C. G.	412
Noréen, J. E.	414
Nordiska Museet i Stockholm	681
Noring, J.	444
Norlander, G.	137
Norling, E.	666
Norrelius, A.	125
Norrköpings H. Allm. Läroverks bibl.	182
Norrlands Nations bibl. (Upsala)	140
Norrmannus, L.	125
Norström, G.	401
N. S.	676
Nya Elem. Skolans bibl.	72, 695
Nyköpings H. Elem. Läroverks bibl.	183
Nylén, H.	183

	Sid.
O	20
Oscar I.	20, 693
Oscar II	22
O. B.	665
Ohrecht, E.	125
Odel, A.	348
Odelberg, C. H.	651
Odelberg, H.	293
Odelström, C.	35
Odelcrantz, J.	165
Odhelius, T.	319
O. F.	22
O. G. A.	25
Ohlsson, B.	667
Olai, P.	167
Olander J. F.	722
Odenburg, C. E.	404
Olsson, M.	538
Olsson, Th.	667
O. T.	404
Otium Sapientis	318
Otter, S. v.	305
Oxelgren, M.	722
Oxenstierna, A.	195
Oxenstierna, A. G.	552
Oxenstierna, C. G.	276, 434
Oxenstierna, G.	276
Oxenstierna, Gabriel	455
Oxenstierna, G. B.	258
Oxenstierna, G. G.	652
Oxenstierna, Gustav	535
Oxenstierna, J.	265
Oxenstierna, J. G.	413
Oxenstierna, J. Gustaf	458
P. A. H.	593
Palbitzki, D.	267
Palm, A. J. T	149
Palm, S.	591
Palmblad, W. F.	520
Palmroot, A.	125
Palmskiöld, E.	685
Palmskiöldska samlingarna	685, 721
Palmstruch, J. W.	475
Paulinus, S.	276
Paulsson, J.	671
Paykull, G. v.	450
Pedagogiska bibl. i Sthlm	682
Persson, N.	614
Peterson, J. H.	472
Petrejus, J. J.	378
Petri, L. (Goth.)	250
Philippe Comte de Schwerin	522
Philipsson, L. M.	466, 713
Piper, C.	164
Piper, C. F.	316
Piper, G	205, 410, 479
P. J. W.	492
P. K.	483
Planander, L. A.	468
Plaanander, L. A. d. y.	468. 713
Plomgren, A. v.	370
P. M. L.	571
Pontinus, J.	34
Porath, N.	317
Porthan, H. G.	391
Posse	332, 350, 356
Posse, C.	352
Posse, F.	350, 365
Posse, G. K.	254
Posse, G. N.	253, 704
Posse, K. A.	356
Posse, K. C.	350
Posse, K. G.	259
Posse, M.	332
Poudret, F. H. G.	478
Printzenskiöld, E. A.	347
Printzskiöld, O. H. R.	662
Printzskiöld, P. R.	662
P. R. T.	417
Prytz, L. A.	530
Psilanderhjelm, J. G.	354
Qvanten, E. v.	612
Qvist	187
Rademine, C. E.	240, 704
Rahm, G.	241
Rahmn, C.	518
Ramsay, A.	548
Ramsay, A. H.	603
Ramsell, J.	395, 541
Ravius, C.	34
R. D. W.	319
Reddewigh, C.	412
Rehbinder, J. A.	379, 709
Res Publica Nostra	666
Retzius, A.	63, 724
Retzius, A. J.	400
Reutercrona, C. G.	345
Reuterdahl, H.	149
Reuterholm, C. A. E.	565
Reuterholm, E. C.	329, 707
Reuterholm, G. A.	118, 447
Reuterholm, G. G.	353

	Sid.
Reuterholm, N. E.	293
Reuterskiöld, A.	722
Reuterskiöld, C. (född Posse)	528
Reuterskiöld, H. A.	158
Rhejn, A.	291
Riant, P. de	498
Ribbing, A.	683
Ribbing, F.	353
Ribbing, G.	350, 566
Ribbing, P.	344
Ribbing, T.	267
Riddarhusets arkiv	106, 695
Ridderstad, C. F.	573
Ridderstolpe	514
Ridderstolpe C.	535
Ridderstolpe, C. G.	603
Ridderstolpe, F.	514
Ridderstolpe, F. L.	194
Ridderstolpe, G.	518
Ridderstråle, S.	310
Ridelius, C.	241
Rikets Ständers Manuf. Contor	105
Riksarkivet	77
Riksdagens bibliotek	102
Ringborg, C. W.	183
Ringsten, J. A. A.	619
Rinman, F. N.	471
Ritou, S.	458
Roberg, L.	280
Robsahm, C.	526
Robsahm, C. M.	496
Robsahm, V. C.	687
Rogge, C.	171
Rogier, G. H. de	387, 709
Roman, P.	550
Ronander, C. W. H.	539
Roos af Hjelmsäter, C.	634
Roos, Z. A.	564
Rosen, F. v.	414
Rosen, G. L. v.	519, 716
Rosén, K. A.	632
Rosenadler, J. A.	175
Rosenblad, B.	544, 716
Rosendahl, A.	403
Rosengren, M. H.	452
Rosenhane, J. G.	683
Rosenhane, S. d. ä.	264, 705
Rosenhane, S. d. y.	440
Rosenheim, J.	361
Rosenholm, C.	278
Rosenschöld, D. Munck af	149
Rosenstein, N. v.	44, 126
Rosersbergs bibliothek	18
Rosersbergs Theatre	18
Rostius, C.	147, 148
Rothlieb, T. H.	408
Rothstein, G.	501
R. S.	456
Rudbeck, C. R.	529
Rudbeck, J.	209
Rudbeck, R. T. G. C. G.	210
Rudbeck, T. J.	407
Rudbeckius, J.	168
Rudebeck, O.	630
Rumstedt, S.	476, 714
Runnevall, N. L.	569
Rutström, C. B.	44
Rydberg, F. F.	585
Rydberg, V.	624
Rydqvist, J. E.	36, 558
Rütterskiöld, C.	551
Rålamb, A. S.	425, 712
Rålamb, C. F.	541
Rålamb, G.	292
Rålamb, H. G.	342
Rääf, L. F.	221
Rääf, M.	223
Röök, L. J. v.	103
Rönqvist, C. F.	675, 721
Rönqvist, F.	581
Rönqvist, K. F.	675
S	516
S. A.	17
S. B.	466
Sack	515
Sack, C. P.	515
Sack, J. G.	310
Sahlberg, R.	242, 704
Sahlgren, S. C.	407
Sahlgrenska Sjukhusbibl.	161
Sahlstedt, A.	343
Salvius, L.	320
Samzelius, A.	184
Sandeberg, J. V. af	521
Sandersköld, P. O.	380
Sans Dieu Rien	220
Santesson, C. G.	599
Schager F. O.	608
Schalberg, O.	319
Schéele, F. v.	541, 630
Schéele, F. A. v.	610
Scheffer, U.	199, 342
Schefferus, J.	125

	Sid.
Scheringson, R.	456
Scheulin, J. K.	667
Scheve R. E.	504
Scheven, v.	300
Schinckel, C. D. v.	651
Schinckel, J. F. v.	510
Schlegel, E. L.	561
Schmalensee, A. v.	242
Schmidt, C. C.	148
Schneider, A. G.	477
Schrevelius, F.	147
Schröder J. H. 126	528
S. C. S.	407
Schulzenheim, D. v. d. ä.	375
Schulzenheim, D. v.	668
Schumburg, R. J. H.	663
Schwerin, A. L. v.	457
Schwerin, F. B. v.	462
Schwerin, H. H. v.	668
Schwerin, J. v.	668
Schwerin, P. B. v.	522
Schürer v. Waldheim, W.	301
Schütz, E.	149
Schütz, H.	125
Schöldström, B. F.	654
Schöldström, O.	672
Schöldström, W. O.	665
Schönberg, A.	386
Schönfelt, C. v.	405
Schönherr, C. J.	485
S. D. A.	557
Sederholm, L. J.	486
Seele, C. W.	378
Seelig, S. W.	574
Segerdahl, D.	349
Segersteen, E. H.	166
Selander, A. L.	515
Selander, S. F.	515
Sellström, J. E.	513
S. E. O. P. N. + D. H. +	109
Seton, A.	390
Sevon, V.	722
S. G. D. P.	2
Sigismund	4
Silfverhjelm, A. C. S.	516
Silfverhjelm, G. U.	516
Silfverskiöld, G. O. N.	676
Silfverstolpe, C. G. U.	652
Silfverstolpe, F. 168, 377,	709
Silfverstolpe, F. O.	377
Silfverstolpe, F. S.	473
Silfverstolpe, G.	294
Silverstolpe, G. A.	245
Silfverstolpe, J. D.	465
Silfverstolpe, L.	472
Sinclair, C. G.	93
Sivers, H. J.	328
Sjöcrona, J.	547
Sjökarteverkets bibl.	98
Sjömätningsarkivet	101
Sjöstedt, C. E.	576
Sjöstedt, J.	575
Sjöström, J. P.	565
Skandinaviska Sällskapets bibl. (Upsala)	143
Skara Stifts och Allm. Läroverks bibl. 169,	699
Skarstedt, W.	154
Skjöldebrand, K. E.	574
Skjöldebrand, P. E.	473
Skoklosters bibl.	198
Skytte, J.	266
Skytte, W.	264
Skånska Nationens bibl.	151
S. L. S.	461
S. M.	17
Sm. N. B.	151
Smålands Nations bibl. (Upsala)	136
Smålands Nations bibl. (Lund)	150
S. N.	151
Snoilsky, C. J. G.	652
Societetens bibl.	116
Sohlman, A.	143
Sommelius, G.	149
Soop, E.	274
Sophia (Prinsessa)	2
Sophia Albertina (Prinsessa)	17
Sophia Magdalena (Drottning)	17
Sotberg, E. af 44,	164
S. P.	276
Spaldencreutz, A. J.	511
Spanier, A. E.	242
Sparfvenfelt, C. J.	313
Sparfvenfelt, J. G.	278
Sparfvenfelt, J. H.	313
Sparre af Söfdeborg	425
Sparre, B. E.	491
Sparre, E.	425
Sparre, E. U.	391
Sparre, G. A. 197,	658
Sparre, U. L.	330
Sparrman, O. 273,	705
Spegel, H. 162,	525
Spegel, J.	164

Sid.

Speravit Infestis 417, 418
Speravit Rebus Infestis ... 417, 418
Sprengtporten, S. L. 461
S. S. 69, 117
Stahre, N. L. 112
Starck, L. V. 568
Statistiska Centralbyråns bibl. ... 83
Stedingk, V. v. 419, 711
Stenbock, M. E. 273
Stenhammar, C. 512
Stephens, G. 587, 718
Steuchius, J. 148
Stjernberg, N. 125
Stjerncrona, D. E. 600
Stierneld, A. L. 443
Stierneld, G. N. A. A. 527
Stierneld, S. G. 317
Stiernman, A. A. v. 309, 706
Stiernman, A. C. 393
Stiernstam, L. U. 558, 717
Stjernstedt, A. W. 172
Stjernstolpe, J. M. 497
Stjernström, C. G. 144, 668
Stobæus, A. 148
Stobæus, K. 302
Stobée, L. C. 303
Stockholms Arbetarefören. bibl. 680
Stockh. Gymnasiungdoms bibl. 77
Stockholms Högskolas bibl. ... 67
Stockholms Läsesalong 115
Stockholms Nations bibl. (Upsala) 126
Stockholms Norra Latinläroverks bibl. 70
Stockholms Norra Latinlärov. Lärjungebibl. 70
Stockholms Prestsällskaps bibl. 108
Stockholms Schacksällskaps bibl. 678
Stockholms Södra Latinläroverks bibl. 71
Strandberg, F. A. 600
Strandberg, Z. J. 333
Strengnäs Högre Allm. Lärov. bibl. 171, 699
Stricker, J. C. 362
Strindberg, C. O. 582
Strussenfelt, A. L. v. 564
Strussenfelt, U. E. v. 405
Stråle, G. H. 610, 718
Ström, E. H. 325
Ström, J. F. 373
Strömberg, C. 605

Sid.

Sture, P. 178
Sturtzenbecker, A. J. 142
Styffe, C. G. 126
Ståhl, A. J. 42
Suchtelen, J. P. v. 420
Suell, F. 403, 710
Sundblad, F. W. 618
Sundelius, E. 281
Sundelius, N. E. 282, 688
Sundstedt, A. W. 605
Sundsvalls Högre Allm. Lärov. bibl. 188
Suther, J. P. 349, 708
Swederus, M. 242
Svedberg, J. 170
Svedbom, P. E. 42
Svedelius, G. 408
Svedelius, V. E. 135
Swederus, M. 242
Svea Artilleriregementes bibl. ... 92
Svea Lifgardes bibl. 90
Svenska Akademiens bibl. 36, 694
Sv. Sällskapet för Antrop. och Geogr. 116
Säfstaholms bibl. 196
Säfv, C. C. 291, 706
Stora Sällskapets bibl. 116
Säman, A. 456
Söderberg, J. F. 236
Söderberg Lindblom, S. U. ... 451
Söderhamn, M. 394
Söderlund, J. 521
Söderman, F. 61
Södermanl.—Nerikes Nat. bibl. 132
Söderstedt, C. G 581

Tabellkommissionen 85
Taube, A. 722
Taube, C. C. 355
Taube, G. 724
Taube, H. E. 577
Tavast, J. H. 461
T. E. 655
Tegnér, E. 149, 659
Tegnér, E. C. 149
Tekniska Högskolans bibl. 65
Tekniska Skolans bibl. 68
Tempelman, O. 404
Tengmalm, P. G. 440
Teol. fakultetens bibl. (Lund) ... 154
Teol. föreningens bibl. (Upsala) 146
Tersmeden, E. A. 455

	Sid.
Tersmeden, P. R.	417
Tessin, C. G.	306, 706
Tham, P.	383, 709
Thegner, O.	404
Tholander, P. W.	367
Thomander, J. H.	551
Thomson, N. H.	243
Thunberg, B. C. (född Ruda)	457
Thyselius, E.	669
Thyselius, C. J.	722
Tibell, G. V. af	78
Tidö bibl.	194, 702
Tihleman, G. F.	44
Tilaceus, G.	34, 694
Tilas, D.	334, 707
Tilas, O.	335
Timmermansordens bibl.	119
T. J. R.	407
Tockerstrand, J.	448
Tolfstadius, L. L.	125
Torelius, L. D.	272
Torin, C. M.	244
Tornbergius, J. N.	272
Torstenson, A.	274
Tottie, W.	504
Trafvenfelt, E. C.	490
Treschow, P. O.	246
Treu und wahr	664
Triewald, S.	300
Troil, U. v.	406, 710
Troilius, O.	404
Trolle, A.	357
Trolle, E.	249, 704
Trolle Bonde, C.	658
Trolle Bonde, G.	197
Trolle Wachtmeister, C. A.	442, 713
Tyska skolans bibl.	75, 695
Törneblad, A.	370
Törnehielm, M.	278
Törner, C. G.	577
Törnflycht, O.	404
Törnquist, P. F.	593
Törnquist, J.	514
U. B.	124
Uddenberg, A. G.	608
Uddman, A. V.	609
U. E.	14
U. E. S.	405
U. E. R. S.	11
Uggla, C. H:son	360
Ugglas, C. F. L. af	589
Ugglas, P. G. af	517
Ugglas, S. af	414
Ugglas, S. G. L. af	669
Ulff, O. F.	504
Ulfsparre, F.	467
Ulfsparre, J. A.	309
Ulfsparre, J. C.	449
Ulfsparre, M.	336
Ultvenklou, J. G.	357
Ulrika Eleonora d. ä.	11
Ulrika Eleonora d. y.	14
Umeå H. Allm. Lärov. bibl.	192
Umeå Läsebibl.	243
Unander, E.	243
Unge, T.	365
Ungern Sternberg, M. A. v.	302
Uppfostrings-Sällskapet	110, 695
Uplands Nations bibl.	127
Upsala H. Allm. Lärov. bibl.	146
Upsala Läkareförenings bibl.	144
Upsala Student Corps bibl.	144
Upsala Universitets bibl.	122, 696
Utfall, J. v.	294
Utile Dulci	689
V. C. R.	688
V. E.	14
Verelius, O.	125
Veritate et Fide	628
Vicken, H. I. v.	309
Vikström, K. A.	666
Virgin, A. M.	534
Vivié, C.	633
V. L. R.	11
V. N. B.	153
Vossius, J.	6, 33
Vylder, de & C:o	231
Väg- och Vattenbyggn.-Styrelsens bibl.	680
Wachtmeister, A. K.	584
Wachtmeister, H. F.	689
Wackerbarth, F. D.	588
Wacklin, C. F.	244
Wadenstierna, C. E.	354
Waldenström, J. A.	651
Walheim, J.	499
Wallander, J. W.	602
Wallén, S. C.	370, 708
Wallenstråle	174
Wallin, C.	166
Wallin, G.	125, 298

Sid.

Wallmark, P. A. 36
Wallqvist, O. 173
Walter, J. F. 244
Wanslow, M. C. 353
Warberg, P. J. 492
Wargentin, P. 40, 83
Warmholtz, C. G. 339
Wassrin, P. A. 165, 183
Wattrang, H. 379
Wawrinsky, E. O. 663
Wedberg, J. O. 609, 718
Wegeholms bibl. 547
Welin, P. G. 690
Wenersborgs H. Allm. Lärov. bibl. 182
Wennerberg, J. W. 634
Wennerstedt, A. W. 510
Wennerstedt, G. P. 375
Wermlands Nat. bibl. (Upsala) 140
Wermlands Nat. bibl. (Lund) 153
Werner, K. F. 627
Westén, A. 386
Westerviks H. Allm. Läroverks bibl. 180
Westerås Allmänna Läroverks bibl. 167, 697, 698
Westgöta Nations bibl. (Upsala) 130
Westgöta Nations bibl. (Lund) 150
Westin, A. 504
Westin, J. 172, 577
Westman, C. & Bjurström, P. 244
Westman, N. 36
Westmanland och Dala Nations bibl. (Upsala) 135
Westrin, C. P. 457, 713
Weterinär-Institutets bibl. 63
Wetenskaps-Akademiens bibl. 40
Wettergren, J. F. 244
Wetterstedt, G. af 203
Wexiö Gymnasii bibl. 173
Wiborg, A. 126, 245, 704
Wiborgska-Baumgartenska lån-bibl. 245
Wickelgren, P. J. 492
Wickelius, A. 149
Widberg, A. P. 555
Widekindi, P. 34
Wieselgren, P. 149
Wieselgren, R. 678
Wigström, G. 675
Wilde, A. 35

Sid.

Willén, N. 514
Willebrand, E. v. 584
Willerding, F. 537
Wilskman, P. V. v. 458
Wilson, G. 582
Wimas, A. P. 618
Winberg, P. J. 492
Windahl, E. A. 365
Winge, P. E. 184, 690
Wingård, C. F. af 510
Wisby Elem. Läroverks bibl. 175
Witterh. Hist. och Ant. Akademiens bibl. 42, 694
Witthoff, F. 537
W. K. 541
Wohlfart, B. V. 585
Wrangel, A. H. 360
Wrangel, C. G. 199
W. W. 602
Wåhlin, A. F. 246
Wåhlin, J. 149
Wåhlin, L. P. (d. ä.) 483, 659
Wåhlin, L. P. (d. y.) 675

Yngve Frey 517

Zanders & Wåhlin 246, 704
Z. 722
Z. A. R. 564
Zellén, N. C. 722
Zetterstedt, A. J. 634
Zetterström, C. 190
Ziervogel, C. 396

Åbergsson, G. F. 494
Åbygge, J. A. 475
Ågren, C. 655
Å. H. 575
Åhlin, P. 560
Åkerman, F. 559

Älf, S. 165, 364

Ödmann, S. 413, 476
Ödmansson, E. 629
Öhrnell, C. M. 666
Örnhjelm, C. 125
Östersunds H. Allm. Läroverks bibl. 189
Östgöta Nations bibl. i Upsala 128
Östgöta Nations bibl. i Lund 149

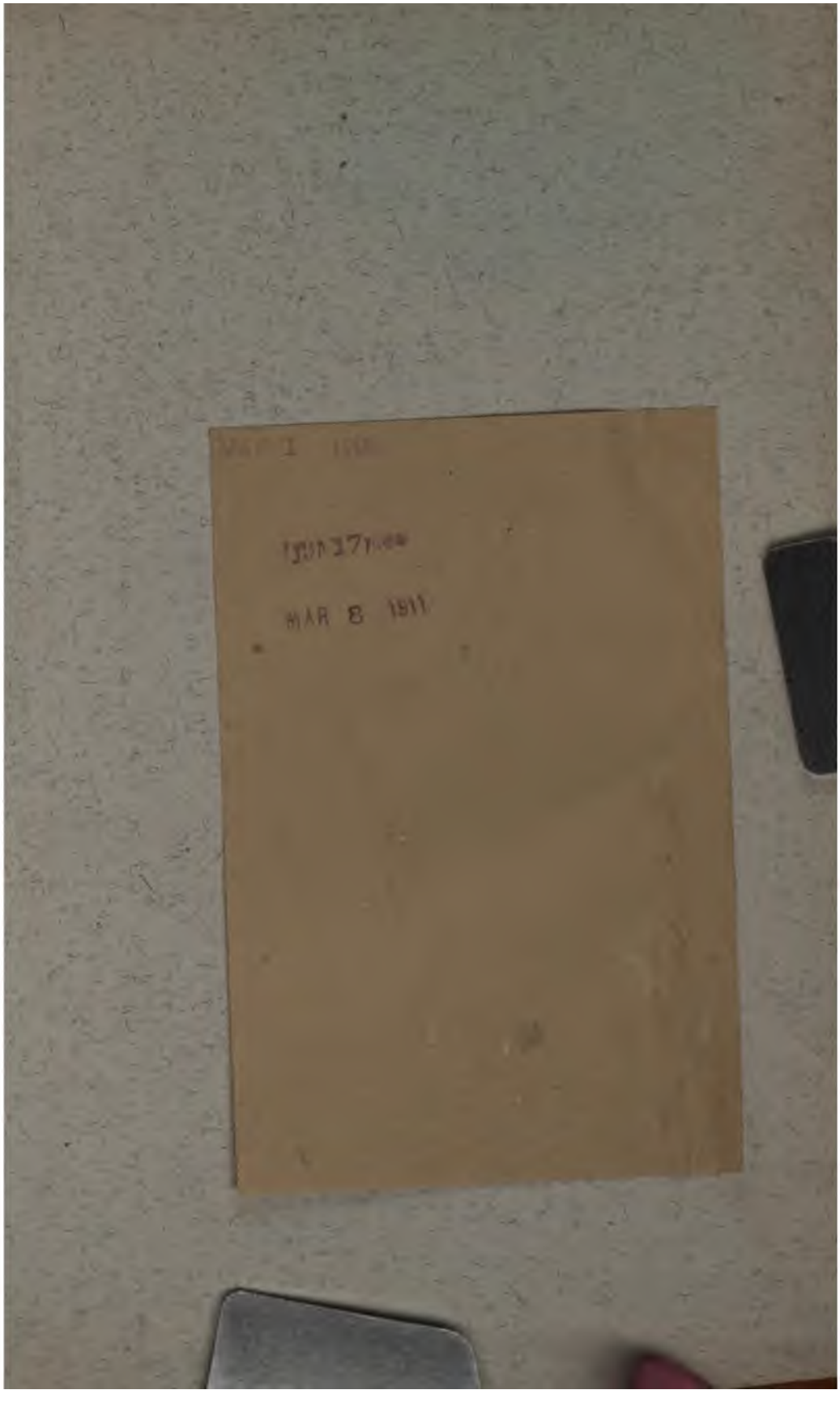
MAR 8 1911

3 2044 080 289 655